Univerzitet Singidunum

Milovan Stanišić

METODOLOGIJA REVIZIJE

OSNOVA ZA TEORIJSKU I STRUČNU PRAKTIČNU EDUKACIJU REVIZORA



Beograd, 2022.

UNIVERZITET SINGIDUNUM

Milovan Stanišić

METODOLOGIJA REVIZIJE

Sedmo izdanje

Beograd 2022.

METODOLOGIJA REVIZIJE

Autor:
dr Milovan Stanišić

Recenzent:
dr Zoran Petrović

Izdavač:
UNIVERZITET SINGIDUNUM
Beograd, Danijelova 32
www.singidunum.ac.rs

Za izdavača:
dr Milovan Stanišić

Priprema za štampu:
Jelena Petrović

Dizajn korica:
Aleksandar Mihajlović, MA

Godina izdanja:
2022.

Tiraž:
400 primeraka

Štampa:
Birograf, Beograd

ISBN: 978-86-7912-631-3

Copyright:
© 2022. Univerzitet Singidunum
Izdavač zadržava sva prava.
Reprodukcija pojedinih delova ili celine ove publikacije nije dozvoljeno.

Sadržaj

Prvi deo
Analitičke procedure i tehnike i metode uzorkovanja

Prikupljanje i dokumentovanje dokaza revizije 4

Programi revizije 6
Vrste dokaza revizije 7
Priroda testova revizije. 11
Ukupni ciljevi revizije. 12
Glavne vrste testova 13
Analitički testovi (procedure) 13
Posmatranje i istraživanje 14
Testovi transakcija 14
Testovi salda računa. 15
Posebne tehnike revizije 16
Fizičko ispitivanje 16
Konfirmacija 17
Postupak s dokumentima (dokumentovanje). 17
Praćenje evidencije dokumenata 18
Ponavljanje aktivnosti 19
Posmatranje 20
Usaglašavanje 20
Istraga 20
Inspekcija. 21
Analitičke procedure 22
Povezivanje tehnika revizije sa dokazima revizije. 22
Dokumentacija 24
Evidencija dokaza 24
Planiranje 25
Nadgledanje i kontrola saradnika u reviziji 25

Analitičke procedure 26

Priroda analitičkih procedura 28
Analiza trenda 28
Prosta analiza trenda 29
Regresivna analiza 30
Racio analiza 31
Pristupi racio analizi 32
Metode racio analize 32
Finansijski racio 32
Iskazi o postotku učešća kategorija u strukturi bilansa 33
Upotreba racia u delatnosti 35
Uobičajena racia 35
Ograničenja 40
Testovi logičnosti 40
Vremenski raspored analitičkih procedura 41
Analitičke procedure kao komponenta supstantivnog testiranja 42
Pomoć u izradi efektivnih i efikasnih analitičkih procedura 42
Pouzdanost podataka za izradu prognoza 42
Ažuriranost i tačnost prognoza 43
Sigurnost u vezi sa odstupanjima od prognoza 43
Troškovi analitičkih procedura 43

Koncepti i metode uzorkovanja u reviziji 44

Neizvesnost i uzorkovanje u reviziji 46
Rizik revizije 46
Prednosti i nedostaci statističkog uzorkovanja 47
Vrste modela statističkog uzorkovanja 48
Procena dinarske vrednosti nasuprot testiranju revizijskih hipoteza 50
Izbor uzorka 51
Populacija, okvir uzorkovanja, i reprezentativni uzorak 51
Stratifikacija 52
Izbor po sistemu slučajnog broja 52
Sistematsko uzorkovanje 53
Slučajni izbor 54
Blok izbor 54
Neispitani uzorci 54
Uzorkovanje sa ili bez zamene 55

Uzorkovanje kod testova kontrola 55
Planiranje uzoraka za testove kontrola 56
Izbor uzoraka za testove kontrola 58
Ocena rezultata uzorkovanja testova kontrola 58
Uzorkovanje u supstantivnim testovima 59
Planiranje supstantivnih uzoraka 59
Izbor i ocena supstantivnog uzorka. 62

Metode uzorkovanja u reviziji 63

Kvalitativno uzorkovanje 63
Određivanje veličine uzorka 63
Koraci u uzorkovanju testova kontrola:
statističko i nestatističko uzorkovanje 64
Potcenjivanje rizika kontrole 64
Prihvatljiva stopa 65
Očekivana stopa devijacije u populaciji 65
Ocena uzoraka testova kontrola 68
Otkrivanje uzoraka 69
Procena dinarske vrednosti 71
Procena razlika 73
Testiranje revizijskih hipoteza: klasično varijatorno uzorkovanje. 74
Izračunavanje rizika nekorektnog prihvatanja 74
Koraci za aplikaciju klasičnog varijatornog uzorkovanja. 75
Testiranje revizijskih hipoteza: uzorkovanje na osnovu
proporcionalnosti veličine i verovatnoće. 76
Prednosti i nedostaci primene uzorkovanja na osnovu
proporcionalnosti veličine i verovatnoće. 77
Određivanje veličine uzorka u uzorkovanju na osnovu
proporcionalnosti veličine i verovatnoće. 78
Izbor uzorka u uzorkovanju na osnovu
proporcionalnosti veličine i verovatnoće 79
Pitanja i zadaci: 83

Drugi deo
Metode i tehnike prikupljanja dokaza

Postupci ispitivanja ispravnosti salda gotovine i ciklusa prihoda. 90

Upoznavanje strukture unutrašnje kontrole za ciklus prihoda 91
Kontrolno okruženje, procena rizika, komunikacija i nadzor. 91

Računovodstveni sistem 91
Prodajne transakcije. 92
Naplate u gotovom. 94
Kontrolne aktivnosti 94
Provera poslovanja. 95
Obrada podataka 95
Fizičke kontrole 96
Pravilna raspodela poslova 96
Procena rizika kontrole za ciklus prihoda. 96
Testiranje ispravnosti tvrdnji u finansijskim izveštajima iz ciklusa prihoda 101
Tvrdnja o osnovanosti 101
Tvrdnja o integralnosti. 103
Tvrdnja o pravima i obavezama 104
Tvrdnja o oceni ili alokaciji. 104
Tvrdnja o prikazivanju i izveštavanju 106
Transakcije korekcije efekata prodaje 107
Tvrdnja o osnovanosti 109
Tvrdnje o integralnosti i oceni ili alokaciji 109
Gotovinske naplate 110
Tvrdnja o osnovanosti 111
Tvrdnja o integralnosti. 111
Tvrdnje o oceni ili alokaciji, pravima i obavezama, i izveštavanju i prikazivanju 112
Utvrđivanje nivoa rizika kontrole 112
Revizija stanja gotovine 113
Ciljevi revizije gotovine 114
Testovi ispravnosti u reviziji. 114
Zaključivanje blagajničkog dnevnika gotovine i poređenje sa knjiženjima u glavnoj knjizi 115
Potvrde finansijskih institucija i testovi koji se na njih odnose 115
Potvrde finansijskih institucija 116
Dobijanje usaglašavanja s bankom i sprovođenje procedura revizije 118
Izveštaji o razgraničenju sa bankom. 118
Plan bankarskih transfera 119
Provera žiro računa dnevnih pazara 120
Revizija prodaje 121
Usaglašavanje prodaje sa transportom 122

Poređenje transportnih dokumenata sa dnevnikom prodaje 122
Ispitivanje razgraničenja prodaje 123
Računska provera podataka u izlaznim fakturama 123
Pregled dnevnika prodaje 123
Analitički postupci 123
Revizija računa potraživanja 124
Uobičajeni postupci ispitivanja ispravnosti u reviziji 124
Računska kontrola pomoćnog knjigovodstva i potvrda ukupnog iznosa u glavnoj knjizi 124
Dobijanje i vrednovanje pregleda dospelih potraživanja 125
Potvrde 126
Priroda testa 126
Priroda potvrđenih informacija 127
Vremensko planiranje testiranja 127
Obim testiranja 128
Održavanje kontrole 128
Raspolaganje odgovorima 129
Izostanak odgovora 129
Provera naknadnih gotovinskih naplata 129
Pregled dokumentacije 130
Ocena rezultata postupka potvrđivanja 130
Analitički postupci 131
Peglanje 131

Revizija proizvodnje i zaliha 137

Osnove organizacije obračuna proizvodnje 138
Profitni centri 138
Troškovni centri 139
Set uobičajene poslovne dokumentacije u vezi sa obračunom proizvodnje 139
Koncept rezultata 142
Metod kalkulacije cena 144
Računovodstvena kontrola 145
Računovodstveno planiranje 145
Upoznavanje strukture unutrašnje kontrole za ciklus proizvodnje i zaliha 148
Kontrolno okruženje, procena rizika, komunikacija i nadzor 148

Testiranje ispravnosti tvrdnji u finansijskim izveštajima iz ciklusa proizvodnje i zaliha 153
Tvrdnja o osnovanosti 153
Tvrdnja o integralnosti 154
Tvrdnja o pravima i obavezama 154
Tvrdnja o oceni ili alokaciji 155
Tvrdnja o prikazivanju i izveštavanju 155

Postupci ispitivanja ispravnosti računa AVR 163

Tvrdnja o osnovanosti 164
Tvrdnja o integralnosti 164
Tvrdnja o pravima i obavezama 165
Tvrdnja o oceni ili alokaciji 165
Tvrdnja o prikazivanju i izveštavanju 165

Revizija finansijskih ulaganja i plasmana 169

Upoznavanje strukture unutrašnje kontrole za segment finansijskih ulaganja i plasmana 170
Procena rizika kontrole za segment stalnih sredstava 171
Testiranje ispravnosti tvrdnji u finansijskim izveštajima iz segmenta finansijskih ulaganja i plasmana 172
Tvrdnja o osnovanosti 172
Tvrdnja o integralnosti 172
Tvrdnja o oceni ili alokaciji 174
Tvrdnja o prikazivanju i izveštavanju 174

Revizija stalnih sredstava 178

Stalna sredstva u materijalnom obliku 179
Upoznavanje strukture unutrašnje kontrole za ciklus stalnih sredstava 183
Procena rizika kontrole za segment stalnih sredstava 185
Testiranje ispravnosti tvrdnji u finansijskim izveštajima iz segmenta stalnih sredstava 188
Tvrdnja o osnovanosti 188
Tvrdnja o integralnosti 189
Tvrdnja o pravima i obavezama 190
Tvrdnja o oceni ili alokaciji 190
Tvrdnja o prikazivanju i izveštavanju 191

Postupci ispitivanja ispravnosti nabavki i obaveza iz poslovanja 196

Upoznavanje strukture unutrašnje kontrole za ciklus nabavki i obaveza iz poslovanja 196
Kontrolno okruženje, procena rizika, komunikacija i nadzor 197
Računovodstveni sistem 197
Pregled aktivnosti u ciklusu nabavki 197
Nabavne transakcije 198
Kontrolne aktivnosti 199
Procena rizika kontrole za ciklus nabavki 202
Testiranje ispravnosti tvrdnji iz ciklusa nabavki 203
Tvrdnja o osnovanosti 203
Tvrdnja o integralnosti 204
Tvrdnja o pravima i obavezama 205
Tvrdnja o oceni ili alokaciji 205
Tvrdnja o prikazivanju i izveštavanju 206
Ispitivanje razgraničenja nabavke 206
Računska provera podataka u izlaznim fakturama 207
Pregled dnevnika nabavke 207
Analitički postupci 207
Revizija računa obaveza 207
Uobičajeni postupci ispitivanja ispravnosti u reviziji 208
Računska kontrola pomoćnog knjigovodstva i potvrda ukupnog iznosa u glavnoj knjizi 208
Dobijanje i vrednovanje pregleda dospelih obaveza 209
Potvrde 209
Priroda testa 209
Vremensko planiranje testiranja 210
Obim testiranja 211
Održavanje kontrole 211
Raspolaganje odgovorima 212
Izostanak odgovora 212
Pregled dokumentacije 212
Ocena rezultata postupka potvrđivanja 213
Analitički postupci 213

Postupci ispitivanja ispravnosti računa PVR 218

Tvrdnja o osnovanosti 219
Tvrdnja o integralnosti 219

Tvrdnja o pravima i obavezama 220
Tvrdnja o oceni ili alokaciji 220
Tvrdnja o prikazivanju i izveštavanju. 221

Revizija dugoročnih obaveza 224

Upoznavanje strukture unutrašnje kontrole za ciklus obaveza iz poslovanja 224
Kontrolno okruženje, procena rizika, komunikacija i nadzor. 224
Testiranje ispravnosti tvrdnji o obavezama iz poslovanja 225
Tvrdnja o osnovanosti postojanja dugoročnih obaveza 225
Tvrdnja o integralnosti dugoročnih obaveza iz poslovanja 225
Tvrdnja o pravima i obavezama 226
Tvrdnja o oceni ili alokaciji 226
Tvrdnja o prikazivanju i izveštavanju. 226

Revizija kapitala. 229

Tipovi preduzeća (poslovnih organizacija) 229
Jednočlano društvo 230
Partnerska preduzeća 231
Korporativna preduzeća 232
Upoznavanje strukture unutrašnje kontrole za kapital. 234
Tvrdnja o osnovanosti. 234
Tvrdnja o integralnosti obaveza iz poslovanja 235
Tvrdnja o pravima i obavezama 236
Tvrdnja o oceni ili alokaciji 236
Tvrdnja o prikazivanju i izveštavanju. 236
Pitanja i provere: 238

Treći deo:
Poslovna dokumentacija i računovodstveno revizijski termini

Dokument kao element organizacije računovodstva 246
Definisanje dokumenta 246
Pojava dokumentacije. 247
Funkcije dokumenta u klasičnoj organizaciji računovodstva. 248
Dokumentacija u računovodstvu. 251

Dokumentacija u vezi sa proizvodnjom 252
Eksterna dokumentacija kao osnov za knjiženje u poslovnom knjigovodstvu 252
Interna dokumentacija kao osnov za knjiženje u poslovnom knjigovodstvu 254
Interna izvorna dokumentacija 254
Interna izvorna dokumentacija koja anticipira (nagoveštava) nastanak poslovnog događaja 254
Interna izvorna dokumentacija koja potvrđuje (dokumentuje) stvarno nastale poslovne događaje 258
Interna izvedena dokumentacija 262
Dokumentacija u vezi knjigovodstva osnovnih sredstava 264
Dokumentacija o pribavljanju osnovnih sredstava 264
Dokumentacija o osnovnim sredstvima u upotrebi 265
Dokumentacija o stavljanju van upotrebe osnovnih sredstava 266
Dokumentacija u vezi knjigovodstva analitike kupaca 266
Dokumentacija u vezi knjigovodstva analitike dobavljača 267
Dokumentacija u vezi knjigovodstva glavne knjige prvog stepena 267
Funkcije dokumenta u savremenoj organizaciji računovodstva 268
Problemi koje dokumentacija postavlja organizaciji računovodstva 271
Pravci razvoja funkcije dokumenata u računovodstvu 272

Četvrti deo
Englesko srpski i srpsko engleski rečnik, pojmovnik iz računovodstva, revizije finansija i ekonomije

Englesko-srpski rečnik i pojmovnik iz oblasti računovodstva, revizije, finansija i ekonomije 274

Srpsko-engleski rečnik i pojmovnik iz oblasti računovodstva, revizije, finansija i ekonomije - 337

Literatura 400

Ovaj tekst je rezultat višegodišnjeg bavljenja teorijom i praksom revizije u našim uslovima. Svrha teksta je da revizorima omogući sagledavanja dela tehnika, postupaka, procedura i metoda prikupljanja dokaza za formiranje revizijskog mišljenja. Kao učilo ovaj tekst je primarno namenjen studentima Smera za reviziju Fakulteta za finansijski menadžment i osiguranje Univerziteta Singidunum iz Beograda.

Pored studenata pomenutog smera ovaj tekst može koristiti svim praktikantima revizije ili onima koji revizijom treba da se bave. U kombinaciji sa drugim temama iz revizije (Revizija, Računovodstvena regulativa, Međunarodni računovodstveni standardi, Ugovaranje i planiranje revizije, Revizija uz primenu kompjutera i Praktikum metodologije revizije) predstavlja solidnu osnovu za teorijsku i stručnu praktičnu edukaciju budućih revizora.

Prvi deo

Analitičke procedure i tehnike i metode uzorkovanja

Prikupljanje i dokumentovanje dokaza revizije

Ciljevi učenja

- Shvatiti značaj dokaza u reviziji.
- Definisati i objasniti razliku i međusobni odnos testova kontrola i supstantivnih testova.
- Opisati i objasniti svrhu četiri glavna testa revizije:
  - analitičkih testova,
  - posmatranja i istrage,
  - testova transakcija, i
  - testova salda računa.
- Popisati, opisati i objasniti ciljeve osnovnih tehnika revizije.
- Objasniti odnose između tvrdnji, ciljeva, dokaza, tehnika i procedura.

Sveukupne revizijske aktivnosti mogu da se podele na:

- period pre revizijskog angažmana,
- period revizijskog angažmana, i
- period revizijskog angažmana.

Period pre revizijskog angažmana obuhvata sve aktivnosti koje se odnose na sklapanje revizijskog angažmana. U sklopu tih aktivnosti su prikupljanje informacija o potencijalnim klijentima, prikupljanje informacija o delatnosti potencijalnih klijenata, prirodi njihovog poslovanja, poslovnom okruženju, internim performansama potencijalnog klijenta i tome slično. U fazi kada se sa potencijalnim klijentom stupi u neposredniji kontakt koji zahteva davanje ponude, primanja pisma o angažovanju i prihvatanja angažovanja neophodno je sagledati rizik potencijalnog revizijskog angažmana. Sagledavanje rizika potencijalnog revizijskog angažmana je u funkciji kontrole sveukupnog rizika revizijskog angažmana i poslovanja. Kontrola treba da omogući ostvarenje sledećih postavki:

- treba definisati prihvatljiv rizik revizijskog angažmana,

- treba za svaki potencijalni revizijski angažman proceniti potencijalni rizik,
- treba prihvatati samo one revizijske angažmane koji imaju manji procenjeni rizik revizijskog angažmana od prihvatljivog rizika revizijskog angažmana,
- treba preuzeti rizik revizijski angažmana držati u planiranim i prihvatljivim granicama,
- sve poslove revizije treba nadzirati u funkciji prevencije i korekcije potencijalnih i stvarnih rizika.

Od momenta preuzimanja revizijskog angažmana kontrola preuzetih rizika se sprovodi na više raznih načina sve u zavisnosti od poslovne specifičnosti i kompetentnosti revizijske firme. U delu rizika revizijskog angažmana koji se odnosi na rizik formiranja i izražavanja ispravnog revizijskog mišljenja osnovna aktivnost je usmerena na obezbeđenje dovoljno relevantnih revizijskih dokaza koji će kao baza poslužiti za formiranje i izražavanje adekvatnog ili ispravnog revizijskog mišljenja. Ako se pođe od rizika formiranja i izražavanja adekvatnog ili ispravnog revizijskog mišljenja postoje dve osnovne vrste rizika:

- *da se nešto što je ispravno proglasi kao neispravno i time formira neprimereno revizijsko mišljenje, i*
- *da nešto što nije tačno bude prihvaćeno od strane revizora i potvrđeno kao tačno i time stvore uslovi za formiranje neprimerenog revizijskog mišljenja.*

Prevazilaženje rizika formiranja neadekvatnog i neprimerenog revizijskog mišljenja može da se obezbedi istovremenim preduzimanjem niza aktivnosti i mera. Sve aktivnosti i mere od izbora profesionalnog i kompetentnog tima revizora, koji radeći po zahtevima standarda profesionalne etike, računovodstva i revizije, preko nadzora revizijskog tima na terenu i u ofisu, do primene najsavremenijih postupaka i tehnika revizijskog rada treba da rezultiraju u postizanju dovoljno relevantnih revizijskih dokaza koji će kao baza poslužiti za formiranje i izražavanje adekvatnog ili ispravnog revizijskog mišljenja.

Konačni cilj revizije je iznošenje mišljenja o tome da li se finansijski izveštaji pravilno prikazuju u skladu sa opšte prihvaćenim računovodstvenim principima. Da bi izrazio ovo mišljenje, revizor mora da smanji rizik pojave materijalnih grešaka u finansijskim izveštajima na prihvatljivo nizak nivo. Da bi obavio taj zadatak, revizor uzima u obzir to da li podaci koji prikazuju ekonomsku aktivnost, to jest, prezentirane računovodstvene činjenice i informacije odgovaraju ustanovljenim kriterijumima (opšte prihvaćenim računovodstvenim principima).

U vršenju svojih poslova revizor prvo postavlja tvrdnje za svaku materijalnu komponentu (ili, element) finansijskih izveštaja i razmatra rizik materijalne greške za svaku tvrdnju. Revizor utvrđuje ciljeve revizije u vezi sa tim tvrdnjama.

Pošto utvrdi ciljeve revizije, revizor osmišljava posebne procedure revizije koje će rezultirati produkcijom dovoljno uverljivog dokaznog materijala koji će revizoru omogućiti da formira mišljenje o finansijskim izveštajima. Ove procedure predstavljaju korake ili aktivnosti čiji je cilj da prikupe posebne vrste dokaza revizije. U toku sprovođenja ovih procedura, on mora dokumentovati ili evidentirati obavljeni posao i nalaze.

Realni svet revizije Izvor: Amy Barrett, *Business Week* (23. maj, 1994.), str. 109.

Revizori su se kod ispitivanja finansijskih izveštaja uvek oslanjali na fizičke dokaze kao što su poništeni čekovi, nalozi za nabavku, i potvrde o depozitu. Proteklih godina, revizor su počeli da se oslanjaju na elektronske podatke, kao što su elektronski čekovni zahtevi i telefonski transferi. Ironično, ista tehnologija koja je pojednostavila dnevne poslove knjigovođa dovela je do povećanja prevare, i tako iskomplikovala stvari revizorima.

Kriminalci su koristili papir za čekove i magnetsko mastilo da bi falsifikovali čekove. Nekoliko faktora, uključujući propise koje je donela vlada u cilju zaštite potrošača, zahteva da se čekovi realizuju u roku od pet dana. To za posledicu ima da se novac često povlači pre nego što finansijske institucije i korporacije otkriju prekršaje. Pošto je unapređena elektronska oprema olakšala pravljenje lažnih čekova i priznanica, revizori moraju biti oprezni kod sprovođenja testova transakcija, fizičkog ispitivanja, i potvrđivanja.

PROGRAMI REVIZIJE

Program revizije predstavlja skup procedura koje revizor smatra neophodnim da bi dao neko mišljenje. Procedure u programu revizije predstavljaju korake u prikupljanju dokaza koje revizor planira da upotrebi. Programi se razlikuju u formi i sadržaju od revizije do revizije, i specifičnosti svakog programa trebalo bi prikazati u pismenoj formi. Programi revizije obično se pripremaju za saldo svakog glavnog računa ili ciklus transakcija. Ovi programi:

- obezbeđuju osnovu za koordinaciju i nadzor revizije i kontrolu vremena provedenog na poslovima revizije.
- pomažu kod upućivanja asistenata u posao koji se mora obaviti.
- obezbeđuju dokaz pravilnog planiranja i evidenciju obavljenog posla u toku revizije.

Primer programa revizije biće predstavljen u nastavku izlaganja.

VRSTE DOKAZA REVIZIJE

Program revizije sadrži korake za prikupljanje dokaza koji će se koristiti u reviziji. Revizor za korišćenje dokaza treba obezbediti da dokaz mora u određenoj meri da bude:

- relevantan,
- nepristrasan,
- objektivan, i
- ubedljiv.

Za ostvarenje postavljenog cilja revizije revizoru na raspolaganju stoji šest vrsta dokaza revizije:

1. fizički dokazi;
2. iskazi trećih lica;
3. matematički dokazi;
4. dokumentacija;
5. prikazi klijentovog osoblja;
6. međusobni odnosi podataka.

Ovih šest vrsta dokaza u različitoj meri poseduje ove četiri karakteristike i na taj način pokazuje različite prednosti. Revizor bi trebalo da izabere vrstu dokaza koja zadovoljava cilj revizije po najnižoj ceni.

Fizički dokaz je onaj koji revizor može stvarno da vidi. Postoje dve vrste fizičkih dokaza: ispitivanje aktive i posmatranje aktivnosti klijenta. Na primer, da bi utvrdio da li građevinski objekat zaista postoji, revizor mora izaći na teren i na bazi odgovarajuće dokumentacije i iskaza osoblja klijenta utvrditi da li dotični građevinski objekat zaista postoji i da li u odnosu na stanje u finansijskim izveštajima i poslovnim knjigama klijenta ima odstupanja u delu vlasništva, vrednovanja, postojanja objekta, pozicije na kojoj se objekat iskazuje i slično. Ili, možda revizor želi da prikupi dokaze o nekoj aktivnosti. Na primer, revizor možda želi da utvrdi da li službenik sprovodi adekvatnu kontrolu prijema zaliha zajedno sa drugim članovima komisije za kvantitativni i kvalitativni prijem. U ovom slučaju revizor bi mogao prikupiti fizičke dokaze posmatranjem aktivnosti službenika koji obavlja određenu funkciju.

Fizički dokaz predstavlja osnovni tip dokaza koji revizori koriste. Izuzetno je ubedljiv i često se koristi za potvrdu postojanja fizičke aktive: na primer, gotovine, zaliha i opreme. Iako fizički dokazi obično predstavljaju dobre dokaze o postojanju aktive i aktivnostima, njihov značaj je ograničen za ostale ciljeve revizije. Na primer, revizori pored kontrole fizičkog postojanja nekog imovinskog elementa veoma često

nisu u mogućnosti iz raznih razloga da provere neke druge aspekte tih imovinskih delova. Na primer, revizor vidi zalihe neke robe i ne zna da li je njen kvalitet u skladu sa cenom, ili da li je neka životna namirnica higijensko tehnički ispravna. Za to su potrebne naknadne analize i aktivnosti revizora ili nekih drugih stručnjaka. U slučaju revizije vazduhoplovne kompanije revizor može da vidi avione i da uđe u njih ali je neophodno da ih pogleda stručnjak za avione i da svoje neutralno mišljenje.

Iskazi trećih lica predstavljaju dokaze koje revizor dobija u direktnoj komunikaciji sa licima izvan preduzeća klijenta ili preduzećima sa kojima preduzeće klijent ima poslovne odnose. Većina računovodstvenih transakcija podrazumeva odnos klijenta i spoljnjeg pravnog ili fizičkog lica. Kod prikupljanja iskaza direktno od ovih trećih lica, revizor sakuplja dokaze koji se tiču pogleda trećeg lica na transakcije. Očigledno, vrednost takvog iskaza zavisi od kvalifikacija trećeg lica i njegove spremnosti na saradnju.

Revizori često dobijaju iskaze od sledećih trećih lica:

1. kupaca - da bi potvrdili stanja na računima potraživanja;
2. prodavaca - da bi potvrdili stanja na računima dugovanja;
3. banaka - da bi potvrdili stanja na računima obaveza po osnovu kredita, ili stanja na posebnim računima, i ostale informacije;
4. advokata - da bi potvrdili moguće obaveze;
5. javnih skladišta i konsignanata - da bi potvrdili pozicije zaliha u javnim skladištima, ili vrednost zaliha na konsignaciji.

Najčešća procedura revizije za sakupljanje dokaza o iskazima od trećih lica jeste zahtev za potvrdom ili konfirmacija. Da bi potvrđeni dokaz bio pouzdan, revizor bi trebalo da izabere stavke koje će potvrditi, kontroliše slanje zahteva za potvrdom, i direktno prima odgovore trećih lica. Naravno, rukovodstvo mora biti uključeno u taj proces, zbog toga što su finansijski izveštaji u potpunosti u nadležnosti rukovodstva. Na primer, saldo koji treba potvrditi pravi klijent. Isto tako, za većinu trećih lica, klijent mora dati dozvolu za izdavanje takve informacije revizoru. Na primer, banka revizoru neće dati saldo klijentovog specijalnog računa (devizni računi i računi posebnih namena) bez njegove dozvole. Prema tome, potvrde uglavnom potpisuje klijent, ali ih kontroliše, šalje, i prima revizor.

Zahtevi za potvrdom obično su po svojoj formi pozitivni ili negativni.

Pozitivan zahtev za konfirmaciju, trećem licu pokazuje:

- da revizor sprovodi reviziju, i
- da treće lice mora da odgovori na zahtev za potvrdom i pruži određene informacije.

U pozitivnom zahtevu za potvrdom revizor traži od trećeg lica da odgovori da li je saldo tačan ili nije.

Negativan zahtev za konfirmaciju je forma komunikacije sa trećim licem kojom revizor traži od trećeg lica da odgovori samo ukoliko informacija nije tačna. Prema tome, negativna potvrda implicitno pretpostavlja da je informacija tačna ukoliko treće lice ne odgovori. Naravno, treće lice ne mora da odgovori na negativni zahtev za potvrdom iz mnogo razloga kada, u stvari, saldo nije tačan. Na primer, treće lice možda ne razume zahtev i jednostavno ga odbacuje. Pretpostavka da je negativna potvrda tačna ukoliko treće lice ne odgovori može biti sumnjiva. Zbog toga, pozitivne potvrde pružaju pouzdaniji dokaz od negativnih. Da bi se koristile negativne potvrde stanja neophodno je da ne postoji ni jedan razlog za uverenost da primaoci zahteva za konfirmacijom neće iste razmotriti, da je kombinovani nivo inherentnog i kontrolnog rizika nizak, i da postoji veliki broj malih salda.

Iskazi trećih lica pojednostavljuju dobre dokaze. Obično su nepristrasni i uglavnom su relevantni za ispitivanu tvrdnju. Takve iskaze revizori koriste u mnogim aspektima revizije.

Primer pozitivne forme zahteva za konfirmacijom

"Voždovac" AD za usluge i promet
Beograd, Danijelova 32.

"Planum" AD
Zemun, Karađorđev trg 12.

Gospodo:

Naši revizori, "Stanišić audit" preduzeće za reviziju i konsalting, trenutno vrše reviziju naših finansijskih izveštaja. Da bi olakšali ovu reviziju, molimo vas da potvrdile saldo dugovanja prema nama na dan 31. 12.200X. godine, koji je prikazan u našoj evidenciji u iznosu od dinara 12.000.824,00.

Navedite da li se taj iznos slaže sa vašom evidencijom. Ukoliko postoje izuzeci, molimo vas da nam pružite sve informacije koje revizorima mogu pomoći u usaglašavanju ove razlike.

Molimo Vas da svoj odgovor pošaljete direktno u "Stanišić audit" preduzeće za reviziju i konsalting Beograd, Danijelova 32. na ruke revizora Nemanje Stanišića. Priložena je koverta sa markicom i napisanom povratnom adresom.

Srdačan pozdrav,
Minić Milenko
"Voždovac"AD
Direktor

"Planum" AD
Zemun, Karađorđev trg 12.:

Gore navedeni iznos od dinara 12.000.824,00 je tačan iznos koji se u našim poslovnim knjigama vodi na datum 31. 12.200X. godine, sa sledećim izuzetkom (ukoliko ih ima):

_____

_____

Potpis _____

Primer negativne forme zahteva za konfirmaciju

"Kosmaj" AD za proizvodnju i montažu liftova 25. januar 2006
Beograd, Danijelova 32

"Planum" AD
Zemun, Karađorđev trg 12.

Gospodo:

Naši revizori, "Stanišić audit" preduzeće za reviziju i konsalting, trenutno su angažovani na ispitivanju naših finansijskih izveštaja. U vezi s tim, oni žele da potvrde saldo vašeg računa na dan 31.12.200X godine koji je prikazan u našoj evidneciji (i priloženom izveštaju) u iznosu od dinara 240.000,00.

Ukoliko ova informacija NIJE tačna, molimo vas da navedete izuzetke ispod teksta, i potpišete i vratite ovaj formular u priloženoj koverti. Ukoliko je ova informacija tačna, molimo vas da ovu potvrdu ne razmatrate.

Srdačan pozdrav,
Vladimir Milojević

Gornji saldo NIJE TAČAN.
Tačan saldo iznosi dinara _____.

Potpis _____

Datum _____

Matematički dokazi obuhvataju ili podrazumevaju ponovna preračunavanja klijentovih računa koja sprovodi revizor da bi potvrdio matematičku tačnost klijentove evidencije. Revizor, na primer, može sabrati listu inventarnih stavki da bi utvrdio da li se ukupan inventar slaže sa ovom listom.

Matematički dokaz je uglavnom neophodan deo revizije. Čak iako klijent ima pouzdan računovodstveni sistem i pojedine stavke pravilno prikazuje, ukoliko ukupne vrednosti nisu tačne, finansijski izveštaji mogu sadržavati materijalnu grešku. Naravno, sam matematički dokaz nije dovoljno ubedljiv dokazni materijal. Brojevi koji se ponovo izračunavaju nisu bolji od osnovnih računovodstvenih podataka iz kojih su izvučeni. Na primer, inventar može biti tačno sabran, ali možda nije pravilno prikazan: sami brojevi možda jesu tačno sabrani, ali to ne dokazuje da inventar fizički postoji ili da je pravilno vrednovan.

Dokumentacija kao svaki oblik pismene isprave predstavlja veoma pouzdanu vrstu dokaza o nekom poslovnom događaju. ispitivanje dokumenata koje revizor vrši da bi potkrepio računovodstvenu transakciju. Na primer, da bi utvrdio da

li je trošak opravdan, revizor se može uveriti ispitivanjem fakture za taj trošak. Revizor može da pregleda i prateću dokumentaciju uz fakturu.

Dokumentacija[1] kao revizijski dokaz može da se formira i od internih i od spoljnih dokumenata. *Interni dokumenti* pripremaju se o ostaju u odgovarajućem broju primeraka u preduzeću. *Spoljne dokumente* priprema treće lice van preduzeća ali se oni nalaze u arhivi u klijentovim kancelarijama. Na primer, prodavac će klijentu poslati fakturu sa zahtevom za plaćanje robe ili usluga. Klijent će čuvati fakturu u arhivi. Spoljna dokumenta smatraju se pouzdanijim dokazom od internih dokumenata zbog toga što potiču od nezavisnog trećeg lica i verovatno će biti manje pristrasni od internih dokumenata. Međutim, pošto spoljna dokumenta uđu u klijentov informacioni sistem ona nisu više toliko pouzdana kao direktan dokaz koji potiče iz iskaza trećih lica.

Iskazi klijentovog osoblja predstavljaju odgovore na pitanja koja je postavio revizor.

Iskaze klijentovog osoblja revizor često koristi u ranim fazama planiranja revizije da bi obezbedio dokaz o posebnim klijentovim politikama i informacijama u vezi sa opštim okruženjem. Pošto ove iskaze priprema klijent, njihova upotreba je ograničena. Jasno je da iskazima klijentovog osoblja nedostaje jedna od četiri osnovne karakteristike dokaza: nepristrasnost. Međutim, revizija zahteva određene iskaze koje priprema klijent kao što su napomene uz finansijske izveštaje, izjave rukovodstva o odgovornosti za sastavljanje finansijskih izveštaja i slično bez kojih je nezamislivo dovršenje revizije.

Međusobni odnosi podataka ili racija obuhvataju ispitivanje podataka i poređenje međusobno uporedivih podataka. Takvi podaci, koji mogu biti nefinansijski (na primer, broj kupaca, direktni radni sati), ili finansijski (na primer, finansijske informacije iz prethodne godine, finansijske informacije o privrednoj delatnosti), mogu se ispitivati u cilju utvrđivanja trendova i odnosa. Dokaz koji se tiče međusobnih odnosa podataka može se dobiti putem analitičkih procedura.

PRIRODA TESTOVA REVIZIJE

Procedure revizije koje se koriste za prikupljanje dokaza obično se nazivaju *testovi revizije*. U stručnoj literaturi i u toku revizije za pojedine testove revizije koriste se različiti termini. Studenti koji uče reviziju trebalo bi da su u stanju da

[1] Videti prilog o poslovnoj dokumentaciji na kraju ove knjige.

raspoznaju različite termine tako što će shvatiti svrhu i odnos svakog testa. Jedan koristan pristup tome jeste klasifikacija testova prema:

- ukupnim ciljevima testova,
- glavnim vrstama testova, i
- posebnim tehnikama revizije.

Ukupni ciljevi revizije

Program revizije sastoji se od testova revizije čiji je cilj da ostvare jedan ili oba glavna cilja revizije.

- ***Testovi kontrole*** utvrđuju efektivnost oblika i delovanja politika i procedura strukture interne kontrole.
- ***Supstantivni testovi*** utvrđuju da li postoje materijalne dinarske greške ili greške u prikazivanju u finansijskim izveštajima.

Ukoliko je struktura interne kontrole jaka, to jest, rizik kontrole nizak, manje je verovatno da će finansijski izveštaji sadržavati materijalne greške nego ako je struktura interne kontrole slaba to jest, rizik kontrole visok.

Ukoliko je klijent uspostavio dobru strukturu interne kontrole, revizor može odlučiti da smanji supstantivno testiranje zbog toga što će klijentova struktura interne kontrole verovatno sprečiti ili otkriti materijalne greške. Ovaj odnos je logičan i jednostavno znači da ako je manje verovatno da će finansijski izveštaji imati materijalne greške, revizor opravdano može da sprovede manje supstantivnih testova nego ako je verovatnoća pojave materijalnih grešaka u finansijskim izveštajima veća.

Odnos strukture interne kontrole i supstantivnog testiranja u reviziji

STRUKTURA INTERNE KONTROLE	FINANSIJSKI IZVEŠTAJI	REVIZIJA	REVIDIRANI FINANSIJSKI IZVEŠTAJI
RIZIK KONTROLE:	**VEROVATNOĆA POJAVE GREŠAKA:**	**SUPSTANTIVNO TESTIRANJE:**	**NIVO SIGURNOSTI DA FINANSIJSKI IZVEŠTAJI NE SADRŽE MATERIJALNE GREŠKE:**
NIZAK	NISKA	OGRANIČENO	PRIHVATLJIV
VISOK	VISOKA	*PROŠIRENO*	*PRIHVATLJIV*

Glavne vrste testova

Revizori ostvaruju ciljeve testova kontrola i supstantivnih testova sprovođenjem testova koji se mogu podeliti u četiri glavne kategorije:

1. analitički testovi;
2. posmatranje i istraživanje;
3. testovi transakcija;
4. testovi salda računa.

Analitički testovi (procedure)

Analitički testovi finansijskih informacija, ili analitičke procedure sprovode se na osnovu proučavanja i poređenja odnosa među podacima. U centru pažnje nalazi se logičnost ovih odnosa i utvrđivanje neobičnih fluktuacija u takvim podacima. Na primer revizor na bazi finansijskih izveštaja i zaključnog lista pre odlaska kod klijenta može da sprovede niz prethodnih analitičkih procedura i testova kao što su:

Test	Primer
• Poređenje finansijskih informacija perioda koji se revidira sa uporedivim prethodnim periodima;	• Uporediti vrednost prihoda od prodaje za godinu koja se revidira sa vrednošću prihoda od prodaje za prethodne godine.
• Poređenje finansijskih informacija sa očekivanim rezultatima;	• Uporediti stvarne rabate na prodate količine sa očekivanim rabatima na bazi prodaje.
• Proučavanje odnosa elemenata finansijskih informacija koji bi trebalo da budu u odgovarajućoj proporciji;	• Utvrditi da li postoji odgovarajući porast spornih dugovanja vezan za povećanje obima prodaje.
• Poređenje finansijskih informacija preduzeća klijenta sa sličnim informacijama koje se tiču privredne grane u okviru koje preduzeće posluje; i	• Uporediti učešće plata u prodaji, učešće troškova materijala izrade u prodaji, uporediti učešće zaliha u aktivi i tome slično.
• Proučavanje odnosa između finansijskih informacija i relevantnih nefinansijskih informacija.	• Povezati broj prodatih jedinica sa evidentiranim prihodima od prodaje uzevši u obzir cenu prodaje po jedinici.

Ovi testovi mogu revizoru skrenuti pažnju na potencijalne materijalne dinarske greške u finansijskim izveštajima. Na bazi ovih testova revizor usmerava svoje aktivnosti i planira druge testove. Na primer, ako je porast rabata na ostvarene godine u godini koja se revidira veći nego prethodnih godina to bi mogao da bude

signal revizoru da su možda zalihe po cenama bile precenjene, nisu bile kvalitetne ili im je loša konjuktura.

Posmatranje i istraživanje

Posmatranje i istraživanje koriste se za testiranje kontrola za koje ne postoje odgovarajući dokumentarni dokazi. Revizori ispituju razna lica i sprovode testove posmatranja da bi utvrdili ko vrši određenu aktivnost ili kako ili kada se ta aktivnost izvršava. Na primer, revizor može pitati različita lica ko je zadužen za knjigu ulaznih faktura, može posmatrati ko priprema usaglašavanje s bankom, ili može posmatrati koji radnici unose podatke u računar.

Istraživanje se može koristiti i kao supstantivni test. Na primer, ispitivanja u vezi sa kasnijim događajima predstavljala bi supstantivni test zbog toga što ona obezbeđuju dokaz koji se tiče tačnosti prikaza u finansijskim izveštajima.

Testovi transakcija

Test transakcija predstavlja ispitivanje dokumenata i računovodstvene evidencije uključene u obradu određenog tipa transakcije. Ovi testovi mogu poslužiti i kao testovi kontrole i kao supstantivni testovi.

Testovi transakcija ostvaruju cilj kontrole kada je cilj testiranja koje sprovodi revizor da utvrdi da li su poštovane politike i procedure strukture interne kontrole. Na primer, revizor može proveriti potpis službenika odgovornog za proveru matematičke tačnosti na izlaznim fakturama. Ukoliko postoji potpis, to je indikacija da kontrolna procedura dobro funkcioniše. Ukoliko ne postoji potpis, revizor može da zaključi da kontrolna procedura nije izvršena.

Testovi transakcija ostvaruju supstantivni cilj kada cilj ispitivanja koje sprovodi revizor jeste da utvrdi da li su se tokom obrade transakcije javile dolarske greške. Revizor može izabrati uzorak izlaznih faktura da bi utvrdio da li su iste tačno evidentirane u dnevniku prodaje i proknjižene u glavnoj knjizi. Ako revizor testiranjem otkrije fakture koje nisu evidentirane, znači da je otkrio materijalnu novčanu grešku.

Ako test istovremeno ostvaruje ciljeve testova kontrole i supstantivne ciljeve, on predstavlja *dvonamenski test*. Na primer, revizor može izabrati uzorak izlaznih faktura i:

- ispitati da li na njima stoji potpis službenika koji ukazuje da je sprovedena kontrola i
- utvrditi da li su fakture tačno proknjižene u dnevniku prodaje.

Prvi predstavlja test kontrola, zbog toga što revizor procenjuje da li je sprovedena kontrola, a drugi predstavlja supstantivni test, zbog toga što revizor ispituje dinarske greške.

Testovi salda računa

Testovi revizije koji direktno ispituju završna salda računa nazivaju se ***testovi salda računa***. Ovo su supstantivni testovi čiji je cilj da utvrde greške direktnim ispitivanjem završnog salda a ne ispitivanjem transakcija koje sačinjavaju taj saldo. Na primer, kada revizori potvrđuju račune potraživanja oni direktno testiraju završni saldo.

Supstantivni testovi transakcija i testovi salda računa međusobno su povezani tako da svaka klasa transakcija utiče na određeni saldo računa. Pošto iznosi u finansijskim izveštajima predstavljaju nagomilane transakcije, revizor može testirati transakcije koje sačinjavaju dotični račun, sam saldo računa, ili oboje.

Ukupan cilj revizora jeste da potvrdi uzorak pomoćnog salda računa potraživanja. Ovaj test obuhvata direktno ispitivanje završnog salda bez obzira na pojedinačne transakcije koje su sačinjavaju taj saldo. U većini revizija revizori će upotrebiti oba tipa testova, birajući odgovarajući test na osnovu kvaliteta dokaza koji on pruža, cene izvršenja procedure, i prikladnosti procedure u datim okolnostima. Na primer, računi u bilansu uspeha su takve prirode da se njihova završna salda ne mogu testirati direktno. Za te račune, revizor se oslanja na testove transakcija ili testove salda računa u bilansu stanja koji utiču na odgovarajući račun u bilansu uspeha.

Iz naredne tabele može se zapaziti odnos između testova revizije klasifikovanih prema ukupnim ciljevima i testove revizije klasifikovane prema tipu.

Matrica testova revizije prema tipu i nameni

Tip testa	Supstantivni test	Test kontrola
Analitičke procedure	Da Uporediti ovogodišnje troškove sa prošlogodišnjim, i ispitati neuobičajene fluktuacije.	Ne primenjuje se
Posmatranje i istraživanje	Da Raspitati se o kasnijim događajima.	Da Posmatrati da li se poseban službenik svaki dan deponuje gotovinu. Raspitati se o tome ko deponuje gotovinu i koliko često.
Testovi transakcija	Da Ispitati fakture da bi se potvrdila dodavanja (posebne transakcije) na računu fiksne aktive u toku godine.	Da Ispitati izlazne fakture da bi se utvrdilo da li na njima stoji potpis direktora koji označava odobrenje kredita (inspekcija). Proveriti izlazne fakture i fajl odobrenih prodaja na odloženo da bi se utvrdilo da li kupac ima saglasnost za prodaju na kredit (odloženo) i da li mu je odobren kredit (test ponovnog izvršenja).
Testovi salda računa	Da Potvrditi salda računa potraživanja na kraju godine.	Ne primenjuje se.

Posebne tehnike revizije

Tehnike revizije predstavljaju metode koje revizori koriste da bi prikupili dokaze. Ove metode mogu se klasifikovati u 10 osnovnih tehnika koje sačinjavaju osnovu izrade programa revizije:

1. fizičko ispitivanje;
2. konfirmacija;
3. postupak s dokumentima;
4. praćenje evidencije dokumenata;
5. ponavljanje aktivnosti;
6. posmatranje;
7. usaglašavanje;
8. istraga;
9. inspekcija;
10. analitičke procedure.

Fizičko ispitivanje

Fizičko ispitivanje predstavlja prikupljanje fizičkih dokaza. Ono predstavlja supstantivni test koji obuhvata prebrojanje ili inspekciju realne materijalne aktive, kao što su gotovina, zalihe, osnovna sredstva i oprema. Kada revizor prebrojava gotovinu ili zalihe ili proverava postojanje nove mašine, primenjuje se tehnika fizičkog ispitivanja. Ova tehnika se ne primenjuje na aktivu čije postojanje se evidentira prvenstveno dokumentacijom, kao što su računi potraživanja, patenti, licence, goodwil, ili unapred plaćeni troškovi.

Tehnika fizičkog ispitivanja je osnovna tehnika kada se testira ili proverava tvrdnja o osnovanosti ili postojanju aktive. Imajući u vidu da se ovom tehnikom utvrđuje količina njome se posredno proverava tvrdnja o vrednovanju. To stoga što se vrednost neke pozicije dobija kao proizvod količine i cene. Tvrdnja o pravima i obavezama testira se fizičkim ispitivanjem samo ukoliko to potvrđuje vlasništvo nad aktivom. Na primer, u toku prebrojavanja zaliha revizor može otkriti da klijent nije obuhvatio neke stavke u zalihama.

Iako fizičko ispitivanje obično pruža najpouzdaniji oblik dokaza o postojanju aktive, u nekim situacijama mogu se prihvatiti i neki alternativni oblici. Kada nije u pitanju materijalna aktiva, fizičko ispitivanje nije moguće i mogu se koristiti drugi oblici dokaza kao što su fakture ili potvrde. Osim toga, poželjnost aktive, lakoća sa kojom se može pretvoriti u gotovinu, i njena osetljivost na manipulaciju utiču na potrebu za fizičkim ispitivanjem. Fizičko ispitivanje materijalnih iznosa raspoložive gotovine bilo bi veoma važno, dok se fizičko ispitivanje osnovnih

sredstava i opreme ponekad izostavlja ili ograničava na ispitivanje dodataka u toku revidiranog perioda.

Da li će revizor fizički ispitati aktivu koja se nalazi kod trećih lica zavisi od prirode aktive i njenog značaja za finansijske izveštaje, reputacije i nezavisnosti trećeg lica, ovlašćenja koja ima treće lice, i klijentove kontrole nad tim licem. Prema tome, ako zalihe koje se nalaze kod trećeg lica, na primer na javnom stovarištu, predstavljaju značajan deo tekuće ili ukupne aktive, revizor može smatrati da je fizičko ispitivanje zaliha od presudnog značaja.

Pouzdanost dokaza dobijenih fizičkim ispitivanjem zavisi od znanja i stručnosti revizora koji sprovodi reviziju. U fizičko ispitivanje treba da idu revizori koji dobro poznaju performanse pozicije koja se fizički ispituje. Ako revizor nepažljivo vrši prebrojavanje ili nije upoznat sa procedurama koje klijent koristi za određivanje obima, mase, ili dimenzija, dokaz dobijen fizičkim ispitivanjem može biti pogrešan. Osim toga, ako revizor nema dovoljno znanja da oceni tip ili kvalitet zaliha, kao na primer u reviziji aviona, alkohola, oružja, prodavnici nakita, onda bi trebalo da potraži stručnu pomoć od nezavisnog lica u vezi sa stavkom koju ispituje.

Konfirmacija

Kada koristi tehniku konfirmacije, revizor zahteva pismeni odgovor od određenog trećeg lica u vezi sa posebnom stavkom koja utiče na finansijske izveštaje. Revizori često koriste konfirmaciju. Prema tome, određeno treće lice od koga se traži konfirmacija zavisiće od posebnog računa koji se revidira.

Osnovne tvrdnje koje se testiraju konfirmacijom jesu tvrdnje o osnovanosti, i pravima i obavezama. Ova tehnika može obezbediti dokaz o tvrdnjama o vrednovanju ili alokaciji, celovitosti, i prikazivanju i objavljivanju. Tvrdnje o osnovanosti i pravima i obavezama za gotovinu i račune potraživanja često se testiraju konfirmacijom. Treba imati u vidu činjenicu da se ne može očekivati da konfirmacija tekućih računa potraživanja kupaca pruži pouzdan dokaz o celovitosti, zbog toga što kupci ne moraju prijavljivati greške umanjenja na svojim računima i zbog toga što revizor za konfirmaciju obično bira račune sa većim saldom. Tvrdnja o vrednovanju ili alokaciji za račune potraživanja delimično se testira konfirmacijom, iako bi vrednovanje tog računa zahtevalo i reviziju otpisa sumnjivih računa. Kada revizor potvrdi gotovinu kod banke, na formularu za konfirmaciju potrebno je navesti i informacije koje se tiču založnica za kredite. Prema tome, tehnika konfirmacije može pružiti i dokaz o prikazivanju i objavljivanju.

Postupak s dokumentima (dokumentovanje)

Postupak s dokumentima predstavlja ispitivanje dokumenata koji potkrepljuju evidentiranu transakciju ili račun. Pošto je svrha ove tehnika da pruži

dokaz o evidentiranoj stavci u računovodstvenoj evidenciji, pravac potrage za potkrepljujućim dokazima je od najvećeg značaja. Kod ispitivanja dokumenata, pravac testiranja ide od obelodanjene pozicije u finansijskim izveštajima preko poslovne evidencije prema potkrepljujućoj dokumentaciji. Postupak je suprotan postupanju pri tretiranju i knjiženju poslovne dokumentacije u svakodnevnom životu.

Na primer, da bi sakupio dokaze da utvrdi da li su evidentirane prodaje zaista izvršene, revizor može da proveri prodaju u pratećoj dokumentaciji kao što je otpremnica koja uz fakturu i robu ili uslugu ide ka kupcu. Ispitivanje dokumenata često se koristi i za sakupljanje dokaza o evidentiranim promenama (kupovina, izgradnja, rekonstrukcija, dogradnja, remont, montaža, itd...) na građevinskim objektima ili opremi tokom godine. Proverom evidentiranih nabavki građevinskih objekata i opreme u pomoćnoj dokumentaciji kao što su ulazne fakture, revizor može dobiti dokaz o tome da li se kupovina odigrala (osnovanost), da li je evidentirani iznos tačan (ocena ili alokacija), da li aktiva pripada klijentu (prava i obaveze), i da li je kupljena stavka pravilno klasifikovana kao fiksna aktiva (prikazivanje i objavljivanje).

Tvrdnju o celovitosti je teže testirati putem ispitivanja dokumenata zbog toga što testiranje celovitosti zahteva od revizora da potraži dokaz o stavkama koje nisu evidentirane. Ispitivanje dokumenata počinje sa evidentiranim stavkama i obično se ne mogu utvrditi transakcije ili računi koji nisu evidentirani. Međutim, revizor može da koristi proveru dokumenata za testiranje celovitosti u nekim okolnostima. Na primer, revizor može izabrati prodaje evidentirane posle kraja godine i proveriti te stavke u izlaznim fakturama i pratećoj dokumentaciji (na primer: otpremnicama) da bi utvrdio da li one predstavljaju prodaje koje je trebalo evidentirati pre kraja godine (celovitost).

Testovi dokumenata koji se tiču stavki koje nisu evidentirane obično se prave pomoću jedne druge tehnike revizije - praćenja evidencije dokumenata.

Praćenje evidencije dokumenata

Praćenje evidencije dokumenata predstavlja tehniku pomoću koje revizor prati da li su izvorni dokumenti zavedeni u priručne evidencije a potom da li su proknjiženi u knjigovodstvenoj evidenciji. Revizor sprovodi ovu proceduru izborom izvornih dokumenata, kao što su izlazne fakture ili izveštaji o otpremi, i prati kroz računovodstveni sistem da li su konačno zavedeni u pomoćnim evidencijama i u glavnoj knjizi, kao što su knjiga izlaznih faktura, dnevnici prodaje, glavna knjiga. Smer testiranja suprotan je od onoga u ispitivanju dokumenata odnosno ide kao simulacija stvarnog postupanja sa dokumentacijom kao u realnom životu. Stoga, revizor često koristi ovu tehniku za testiranje tvrdnje o

celovitosti (kompletnosti). Celovitost se može testirati pomoću ove tehnike zbog toga što revizor počinje sa izvornim dokumentom koji bi trebalo da rezultira evidentiranom transakcijom ili iznosom u računovodstvenoj evidenciji. Praćenjem izvornog dokumenta u računovodstvenoj evidenciji, revizor dobija dokaz o tome da li je dotična stavka bila evidentirana. Izvorni dokumenti koji nisu evidentirani predstavljaju greške u tvrdnji o celovitosti.

Tvrdnje o oceni ili alokaciji, i o pravima i obavezama mogu se takođe testirati pomoću ove tehnike. Pošto revizor ne samo da će utvrditi da je stavka evidentirana već i da li evidentiran pravi iznos, samim tim on ispituje tvrdnju o oceni ili alokaciji. Pored toga, ako revizor otkrije da je stavka evidentirana, ali da iznos nije tačan, on time otkriva grešku u prikazivanju ili objavljivanju.

Ponavljanje aktivnosti

Tehnika koju revizori često koriste jeste *ponovno izvođenje* klijentovih aktivnosti koje sačinjavaju računovodstveni proces. U stvari, revizor dobija dokaz o aktivnostima klijenta ponavljanjem istih aktivnosti i poređenjem rezultata sa rezultatima klijenta. Pošto ova tehnika obuhvata ponavljanje nečega što je revizor već uradio, može se koristiti i kao test kontrola i kao supstantivni test.

Ponavljanje aktivnosti služi kao test kontrola kada revizor ponavlja kontrolne procedure da bi utvrdio da li je ona prvi put bila efektivna. Na primer, ako revizor ponovo sabira uzorak faktura koje je sabrao i potpisao klijentov službenik i pronađe grešku, to pokazuje da kontrola nije pravilno funkcionisala.

Primeri tehnike ponavljanja česti su u supstantivnom testiranju. Revizori često preračunavaju odgovarajuće stavke troškova ili prihoda za dati period i upoređuju svoje rezultate sa rezultatima klijenta. Revizori mogu da testiraju i matematičku tačnost zaliha ponovnim sabiranjem stavki zaliha. Ova ponovna izračunavanja odnose se na ocenu ili alokaciju.

Tehnika ponavljanja odnosi se i na knjigovodstvene funkcije koje obavlja klijent. Da bi dobio dokaz o tačnom knjiženju i tačnosti dnevnika, računa u glavnoj knjizi, i probnih bilansa, revizor može ponoviti ove funkcije. Revizor tako može ponovo proknjižiti uzorak stavki iz dnevnika da bi ispitao tačnost knjiženja i ponovno sabrati račune iz dnevnika i glavne knjige da bi ispitao matematičku tačnost.

Greške koje revizor otkrije pomoću ovih testova mogu predstavljati prekršaje tvrdnji o osnovanosti, celovitosti, ili prikazivanju i objavljivanju. Na primer, ako kod ponovnog sabiranja nekog računa glavne knjige revizor otkrije da su neke stavke dvaput računate, prekršena je tvrdnja o osnovanosti. Ako revizor otkrije stavke koje su izostavljene, prekršena je tvrdnja o celovitosti. Kod ponovnog knjiženja, revizor može otkriti greške prikazivanja i objavljivanja ako su stavke u dnevniku knjižene na pogrešan račun.

Posmatranje

Posmatranjem revizor dobija uvid u fizičke aktivnosti i stanje klijenta. Na primer, revizor može posmatrati klijentove zalihe ocenjujući stepen odgovornosti postupanja sa istim. Na primer, ako revizor zapazi da zalihe nisu dobro uskladištene, nisu dobro složene, nisu dobro sortirane i obeležene, to može biti signal da se osoblje klijenta neodgovorno odnosi prema ukupnoj imovini klijenta. Poseban značaj ove tehnike revizije je u nadgledanju i posmatranju, nekih politika i procedura strukture interne kontrole zbog toga što o njihovom sprovođenju nema dokumentarnih dokaza. Primeri ovih kontrola obuhvataju pravilnu raspodelu dužnosti i kompetentnost osoblja.

Posmatranje se razlikuje od fizičkog ispitivanja. Fizičko ispitivanje obuhvata brojanje ili inspekciju određenih stavki aktive, kao što su gotovina, zalihe, ili osnovna sredstva i oprema sa ciljem da se primarno kvantitativno definišu. Za razliku od toga u središtu posmatranja nalaze se aktivnosti klijenta, to jest, neki proces koji on obavlja ili ne obavlja, potom da utvrdi ko te procese obavlja, kako ili kada.

Usaglašavanje

Usaglašavanje je proces spajanja i poređenja dva nezavisna skupa evidencije. U reviziji, jedan skup evidencije nalazi se obično kod klijenta a drugi skup kod trećeg lica. Proces usaglašavanja sa poslovnom bankom predstavlja najbolji primer ove tehnike. Tehnikom usaglašavanja revizor proverava stanje žiro računa ili specijalnih računa sa evidencijom iz banke. Slična je situacija sa usaglašavanjem stanja zaliha na konsignaciji ili javnom skladištu.

Usaglašavanje prvenstveno služi za tvrdnje o celovitosti i osnovanosti. Kod usaglašavanja dva skupa evidencije, revizor može otkriti stavke koje nisu zavedene u evidenciji klijenta. Na primer, kod usaglašavanja sa bankom revizor može utvrditi isplatu gotovine koju je evidentirala banka ali ne i klijent, to jest, grešku koja se tiče celovitosti. Ili, revizor može otkriti da je isplata gotovine evidentirana kao gotovinska isplata u evidenciji klijenta i da je evidentirana kao isplata u banci. Ovaj dokaz potvrđuje osnovanost transakcije gotovinske isplate evidentirane u klijentovim knjigama.

Istraga

Tehnika istrage (postavljanje pitanja) često se koristi u reviziji. Odgovori na ta pitanja mogu biti pismeni ili usmeni. Pošto je i rukovodstvo klijenta i njegovo osoblje upoznato sa operacijama i strukturom kontrole, čak i veoma iskusan revizor imaće koristi od istrage. Pri postavljanju pitanja revizor mora voditi računa o tome da pitanje ne sme biti po sadržaju takvo da se na njega odgovara sa da ili ne.

Naprotiv pitanje treba tako postaviti da onaj ko odgovara opisuje neke procese ili aktivnosti u vezi sa pitanjem. Kroz to se, pored ostalog, sagledava da li se radi o osobi koja je kompetentna da daje odgovore na postavljana pitanja.

Na primer, ako se neka osoba u skladištu pita: Da li redovito komisijski primate robu? Odgovor može biti da ili ne, a da ustvari ta osoba i ne zna kakva je praksa klijenta u vezi sa tim pitanjem. Nasuprot toga ako je pitanje: Kako sprovodite prijem dospele robe u skladište? Ono lice koje odgovara treba da opiše proces ili niz aktivnosti. Kroz odgovor je moguće sagledati da li se radi o kompetentnoj osobi i da li se, prema tome, revizor može osloniti na takav odgovor ili će drugim tehnikama tražiti potvrdu navedenog.

Iako odgovori na pismena ili usmena pitanja obično nisu sasvim pouzdani, oni predstavljaju početnu tačku za sprovođenje drugih tehnika revizije. Odgovore na pitanja obično potkrepljuju ili potvrđuju druge tehnike. Međutim, revizor je obično efikasniji kada potkrepljuje odgovore na pitanja nego kada samostalno pronalazi odgovore nasumičnim ispitivanjem obimnih dokaza.

S obzirom da je tehnika ispitivanja toliko široka, odnosi se i na testove kontrola i na supstantivne testove i korisna je kod testiranja svih tvrdnji u finansijskim izveštajima. Pomoću ispitivanja revizori mogu saznati koje politike i procedure strukture kontrole su uspostavljene, koji računovodstveni principi se koriste, i kako se određene transakcije obrađuju, ili da od rukovodstva dobije objašnjenje za rezultate određenog testa revizije.

Inspekcija

Inspekcija je ispitivanje dokumenata na način drugačiji od prethodno prikazanih. U ovu tehniku spadaju:

- neposredan uvid,
- fotokopiranje,
- skeniranje,
- fotografisanje, i
- drugi srodni postupci.

Neposredan uvid podrazumeva kritičko iščitavanje originalnih dokumenata i poređenje informacija u njima sa drugim informacijama poznatim revizoru ili evidentiranim na računima. Ova tehnika može se primenjivati na različite dokumente kao što su ugovori o zakupima, zapisnici, ugovori o kreditima, polise osiguranja, i slično...

Fotokopiranje se koristi kada nije moguć neposredan uvid na licu mesta originalne dokumentacije već će se proces kritičkog istraživanja slučaja obaviti na bazi fotokopiranih dokumenata u revizijskoj firmi.

Skeniranje je vrsta inspekcije pomoću koje revizor pregleda dokument da bi otkrio da li sadrži neuobičajene stavke. Na primer, revizor može skenirati knjigu računa potraživanja da bi utvrdio da li postoje kupci sa velikim potražnim saldima koje bi trebalo reklasifikovati kao pasivu.

U nekim slučajevima umesto fotokopiranja ili skeniranja koja traže odobrenje klijenta do mogućnosti inspekcije može se doći fotografisanjem nekih dokumenata specijalnim fotoaparatima sa visokom rezolucijom. Ili, u nekim slučajevima neki događaji, na primer, sumnjivi odvoz robe iz magacina, dešavanja u fabrici i slično najbolje mogu da se obuhvate fotoaparatom.

Pomoću inspekcije revizor može dobiti i informacije na kojima može bazirati određeni test revizije, kao što je inspekcija instrumenta dugovanja u cilju utvrđivanja kamatnih stopa koje će se koristiti kod testiranja kamatnih troškova. Inspekcijom se mogu potkrepiti informacije zavedene u računovodstvenoj evidenciji, kao što je davanje dozvole za nabavku osnovnih sredstva ili opreme inspekcijom zapisnika sa sastanka upravnog odbora. Pošto revizor ovom tehnikom može ispitati različite dokumente, tehnika inspekcije odnosi se na sve tvrdnje u finansijskom izveštaju.

Analitičke procedure

Tehnika analitičkih procedura obuhvata nekoliko posebnih procedura koje revizoru stoje na raspolaganju. Već je istaknuto da u reviziji egzistiraju neki uobičajeni tipovi analitičkih testova koji analiziraju odnose među podacima. Revizori koriste ovu tehniku da bi procenili prihvatljivost podataka. Na primer, izračunavanje određenih racia ili trendova iz informacija u finansijskim izveštajima može ukazati na neobične okolnosti koje revizora mogu podstaći da potraži dalje dokaze o određenoj stavci u finansijskim izveštajima. Pošto se neobični odnosi među podacima mogu javiti iz mnogo razloga, analitičke procedure odnose se na svih pet tvrdnji u finansijskim izveštajima.

POVEZIVANJE TEHNIKA REVIZIJE SA DOKAZIMA REVIZIJE

Za određeni cilj revizije potrebno je ponekad primeniti u radu više od jedne tehnike. Nasuprot tome, određena tehnika revizije može zadovoljiti više ciljeva revizije. Na primer, kod sprovođenja neke tehnike revizije za određeni račun, revizor prikuplja dokaze o drugim računima u finansijskim izveštajima kao rezultat dvostruke prirode dvojnog knjigovodstva. za ilustraciju može poslužiti da kada revizor testira osnovanost računa potraživanja kupaca, on istovremeno prikuplja dokaze o ispravnosti prodaje odnosno prihoda od poslovanja.

Povezivanje dokaza revizije sa tehnikama revizije

VRSTA DOKAZA	ODGOVARAJUĆA TEHNIKA REVIZIJE	VRSTA TESTA
Fizički dokazi	Fizičko ispitivanje Posmatranje	Test salda računa Posmatranje i istraga
Prikazi trećih lica	Konfirmacija	Test salda računa Test transakcija
Matematički dokazi	Ponavljanje aktivnosti	Test salda računa Test transakcija
Dokumentacija	1. Ponavljanje aktivnosti 2. Ispitivanje dokumenata 3. Praćenje evidencije dokumenata 4. Inspekcija 5. Usaglašavanje	1. Test salda računa Test transakcija 2. Test salda računa Test transakcija 3. Test salda računa Test transakcija 4. Test salda računa Test transakcija 5. Test salda računa Test transakcija
Prikazi klijentovog osoblja	Istraga	Posmatranje i istraga
Međusobni odnosi podataka	Analitičke procedure	Analitički testovi

U praktičnom radu revizor primenjuje odgovarajuće tehnike sprovođenjem odgovarajućih testova da bi pribavio neki dokaz. Na primer, revizor treba da proveri tačnost salda građevinskih objekata. To bi bio cilj revizije. U delu primenjenih postupaka revizor prvo treba da proveri osnovanost ili drugim rečima da li građevinski objekti zaista postoje. Tada se po pravilima sprovodi jednu od navedenih opcija budući da sprovođenje bilo koje opcije, po pravilu, može rezultirati pribavljanjem neophodnih dokaza u vezi sa postavljenim ciljem revizije.

Opcija	Procedura revizije	Dokaz revizije	Tehnika revizije	Vrsta testa
1.	Početni saldo revidiran je prošle godine; potkrepiti dodatke za ovu godinu ispitivanjem faktura.	Dokumentacija	Ispitivanje dokumenata	Test transakcija
2.	Fizički ispitati građevinske objekte prikazane u saldu računa u zaključnom listu.	Fizički dokazi	Fizičko ispitivanje	Test salda računa
3.	Uporediti ovogodišnji sa prošlogodišnjim saldom.	Međusobni odnosi podataka	Analitičke procedure	Analitički testovi
4.	Ispitati klijenta o svim promenama.	Prikazi klijentovog osoblja	Istraga	Posmatranje i istraga
5.	Dobiti listu promena u građevinskim objektima i uporediti ih sa dokumentima o osiguranju.	Dokumentacija	Inspekcija	Test salda računa

Dokumentacija

Treći standard rada na terenu zahteva od revizora da prikupi dovoljno uverljivih dokaza. Revizor mora da prikupi dokaze i da dokumentuje proces prikupljanja. Dokumentarnost se postiže upotrebom i prikupljanjem radnih dokumenata. Od revizora se očekuje da za svaki podatak koji dokazuje ima najmanje po jedan od šest tipova dokaza. Iz tih razloga kada se radi o dokumentima kao vrsti dokaza revizor je dužan da prikupi kopije, ili fotokopira originalna dokumenta koja moraju da se čuvaju u revizijskoj firmi da bi potkrepili izveštaj revizije.

Iako svrha radnih dokumenata ostaje ista bez obzira na revizora, neki aspekti radnih dokumenata, kao što su dosijei, formati, ili rasporedi, ponekad se razlikuju. Ipak, određene karakteristike jednake su u svim angažmanima u reviziji. Od revizora se traži da se u svakoj prilici forma i sadržaj radnih dokumenata osmišljavaju tako da odgovaraju okolnostima svakog pojedinačnog angažmana.

Radni dokumenti imaju dve osnovne funkcije:

- da obezbede glavnu evidenciju u skladu sa opšte prihvaćenim standardima revizije, i
- da pomognu revizoru kod sprovođenja i nadzora revizije.

Evidencija dokaza

Glavna namena radnih dokumenata jeste evidentiranje dokaza revizije kao osnove za izveštaj revizije. Od revizora se traži da prikupi dovoljno uverljivih

dokaza da može dati svoje mišljenje. Prikupljanje dokaza dokumentuje se upotrebom radnih dokumenata. Radni dokumenti predstavljaju sve:

- probne bilanse,
- zaključni list,
- kontrolne liste,
- konfirmacije,
- razni računi i obračuni sprovedeni u tabelarima i radnim papirima da bi se nešto dokazalo ili odbacilo,
- planiranje i sprovođenje uzoraka,
- popisne liste,
- analize odnosa koje proističu iz analitičkih procedura, i
- ostalu dokumentaciju revizora.

Radni dokumenti predstavljaju glavni dokaz o tome da je revizor sproveo reviziju u skladu sa opšte prihvaćenim standardima revizije, uključujući standarde rada na terenu, i da je doneo odgovarajući zaključak. Radni dokumenti obuhvataju isprave nosioce dokaza koji potiču od klijenta ili iz njegovog okruženja. Pored toga deo radne dokumentacije čine razni tabelarni i netabelarni proračuni i obračuni koje obavlja revizor u vezi sa poslovima provere podataka čime stiče odgovarajuće dokaze. Takva dokumenta koja se u toku rada najčešće vode u elektronskoj formi, to jest, virtuelnoj zovu se "radni papiri" revizije. Radni papiri kao deo radne dokumentacije mogu da se isprintaju i prilože u dosijee, ili da se sačuvaju u virtuelnoj formi.

Planiranje

Radni dokumenti revizoru omogućavaju da pravilno planira reviziju, u skladu sa prvim standardom rada na terenu. U toku revizije, revizor mora da utvrdi koje procedure bi trebalo sprovesti i koje su izvršene, mora proceniti tekući status revizije, i zabeležiti stvari koje je potrebno rešiti pre nego što se revizija završi. Radni dokumenti olakšavaju takvo planiranje i dokumentuju izvršenje plana.

Nadgledanje i kontrola saradnika u reviziji

Prvi standard rada na terenu zahteva da se saradnici propisno nadgledaju. Jedan važan aspekt takvog nadzora jeste pregled rada saradnika od strane nekog lica na visokom nivou (supervizor, šef revizijskog tima, menadžer revizije, ovlašćeni revizor, itd..). Svaki član tima za reviziju priprema radne dokumente. Stariji revizor ispitivanjem radnih dokumenata može pregledati rad članova tima za reviziju i na taj način oceniti ceo proces revizije.

Analitičke procedure

Ciljevi učenja

- Definisati analitičke procedure.
- Utvrditi i opisati prirodu analitičkih procedura: analiza trenda, racio analiza, i testovi logičnosti.
- Opisati kako se analitičke procedure koriste u planiranju revizije, radu na terenu, i u završnom pregledu.
- Objasniti efektivnost i efikasnost analitičkih procedura kao supstantivnih testova.
- Objasniti odnos analitičkih procedura i drugih supstantivnih testova revizije.

Analitičke procedure su revizijska tehnika za ocenu i vrednovanje elemenata finansijskih izveštaja na osnovu istraživanja mogućih odnosa između finansijskih i nefinansijskih podataka koje obuhvata poređenje iskazanih i evidentiranih iznosa sa očekivanjima revizora. Revizor na bazi poznavanja poslovanja i specifičnosti delatnosti klijenta i finansijskih izveštaja za ranije periode u vezi sa finansijskim izveštajima ima odgovarajuće očekivane vrednosti. Revizor ima važnu ulogu u odlučivanju i prognozi. On mora da razume dinamiku neke delatnosti da bi razumeo finansijske informacije koje se na nju odnose. Razumevanje ovih odnosa suštinsko je za proces revizije. Osnovna pretpostavka u aplikaciji analitičkih procedura sastoji se u tome da je logično očekivati da mogući odnosi među podacima postoje i nastave se u odsustvu poznatih okolnosti koje dovode do suprotnog.

Analitičke procedure koriste se u reviziji za sledeće svrhe:

1. kao pomoć u *planiranju* prirode, vremenskog rasporeda, i obima drugih procedura revizije;
2. kao *supstantivni test* za prikupljanje dokaza o određenoj tvrdnji;
3. kao celovit pregled finansijskih informacija u fazama *završnog pregleda* revizije.

Analitičke procedure mogu da se primene, praktički, u svim fazama revizije finansijskih izveštaja. Na primer, u početnoj fazi revizije da se sagledaju markantne tačke koje ukazuju na nelogičnosti ili na neke neuobičajene tendencije. Na primer, u situaciji kada opada prihod a raste vrednost zaliha, to ukazuje na pogoršanje tržišne pozicije firme klijenta pa posebnu pažnju treba posvetiti korektnosti obuhvata prihoda od fakturisanja sve do naplate, s jedne strane, i vrednosti zaliha s druge strane. Naime postoji rizik da su zalihe precenjene pa zato nemaju prođu na tržištu. U fazi rada na prikupljanju dokaza da se prikupe i provere odgovarajući dokazi. Na primer, tačnost obračuna amortizacije se pomoću analitičkih procedura može proveriti načelno na sledeći način. Ako nije bilo nabavki osnovnih sredstava u toku godine, niti procena u funkciji promene vrednosti istih, onda trošak amortizacije mora biti jednak ili manji nego u prethodnom periodu koji je već revidiran. Ako nije manji postoji neki propust i mora da se obavi detaljnija matematička provera tačnosti obračuna troška amortizacije. U završnoj fazi revizije analitičke procedure mogu da posluže da se provere odnosi nekih podataka da bi se sagledalo da li su neke relacije među dokazima prirodne, održive i logične. Na primer, podaci o zaradama nisu u odgovarajućoj relaciji sa obračunatim i isplaćenim obavezama na zarade. To može ukazivati na grešku u obračunu, na grešku u klasifikaciji, na primer, da je neki izdatak koji nije zarada knjižen na konto zarada, i slično. U zavisnosti od prirode nekih relacija među podacima iz finansijskih izveštaja mogu se izvlačiti odgovarajući zaključci u smislu potvrđivanja određenih relacija ili u prilog njihovog osporavanja i dodatnog proveravanja.

Analitičke procedure, kao što je napomenuto, obuhvataju poređenja evidentiranih iznosa ili racia sa očekivanim iznosima, koje je razradio revizor. Poređenja se vrše pomoću mogućih odnosa za koje se logično očekuje da postoje, na osnovu revizorovog poznavanja preduzeća i delatnosti u okviru koje ono posluje. Prognoze iznosa se prave na osnovu raznih izvora, uključujući sledeće:

- finansijske informacije za uporedive prethodne periode;
- očekivani rezultati, kao što su budžeti ili prognoze;
- odnosi elemenata finansijskih informacija u datom periodu;
- slične informacije o delatnosti u okviru koje preduzeće posluje;
- odnosi finansijskih informacija i operativnih podataka ili drugih relevantnih nefinansijskih informacija.

PRIRODA ANALITIČKIH PROCEDURA

Analitičke procedure analiziraju odnose među podacima da bi se dobio dokaz o tome da li postoji materijalna greška u finansijskim izveštajima. Koriste se tri uobičajene vrste analitičkih procedura:

Analiza trenda - Analiza promene stanja(vrednosti) računa tokom vremena.

Racio analiza - Poređenje odnosa među računima u finansijskom izveštaju.

Testovi logičnosti - Izračunavanja koja obično obuhvataju nefinansijske podatke i koriste se za procenu stanja računa.

Analiza trenda

Analiza trenda je najčešće korišćena analitička procedura. Analizom promena u stanju računa tokom prošlih računovodstvenih perioda, revizor može razraditi očekivani rezultat za tekući period. Ovaj pristup analizi trenda takozvani *kauzalni pristup,* zahteva od revizora da razradi eksplicitan očekivani rezultat. Ovaj pristup se koristi pretežno u početnoj fazi revizije kada se još ne znaju svi podaci iz finansijskih izveštaja.

Alternativni pristup je takozvani *dijagnostički pristup*, u kome revizor jednostavno upoređuje tekući iznos sa trendom da bi video da li je tekući iznos prihvatljiv. Kod primene dijagnostičkog pristupa, revizor ne pravi eksplicitnu prognozu; on pretpostavlja da ne postoji problem ako nema odstupanja u stanju računa. Međutim, iz perspektive revizije, stavka za koju se čini da je pravilno iskazana može imati materijalnu grešku. Prema tome, revizori bi trebalo da razmotre upotrebu kauzalnog pristupa otkrivanjem faktora koji uzrokuju promenu računa i zatim upotrebu tih faktora u izračunavanju očekivanog iznosa za poređenje sa stvarnim iznosom. S obzirom da zahteva više angažovanja, kauzalni pristup je skuplji. Stoga, revizor treba da razmotri troškove i prednosti ova dva pristupa kod odlučivanja koji će koristiti. Međutim, kada se analitičke procedure koriste kao *supstantivni test*, prednost obično ima kauzalni pristup.

Primeri očekivanih iznosa

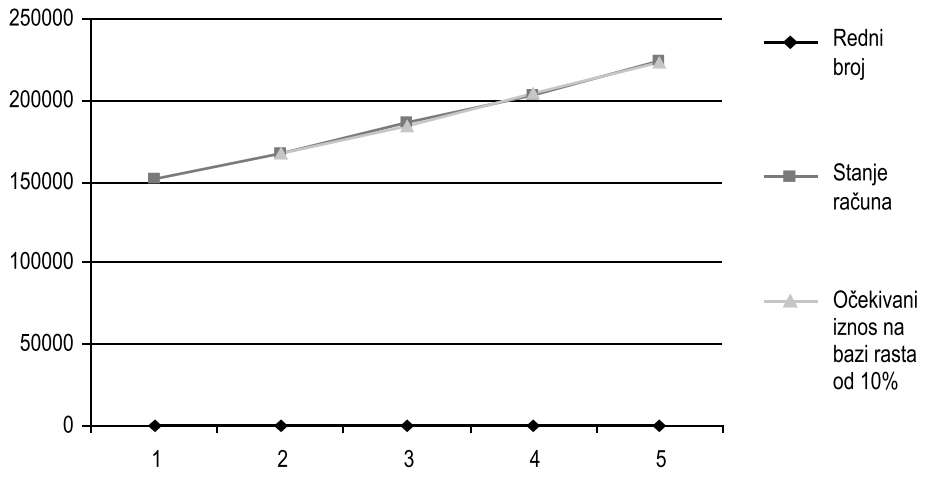
Izvor očekivanog iznosa	Primer
Finansijske informacije za uporedivi prethodni period(e).	Predvideti prodaju za tekuću godinu na osnovu prodaje iz prethodne godine.
Očekivani rezultati, kao što su budžeti i prognoze.	Predvideti prodaju za tekuću godinu na osnovu tekućeg budžeta.
Odnosi elemenata finansijskih informacija u nekom periodu.	Predvideti račune potraživanja na osnovu racia prodaja i koeficijenta obrta potraživanja za uzastopne periode.
Slične informacije o delatnosti u okviru koje preduzeće posluje.	Predvideti troškove plata na osnovu procentualnog proseka troškova plata u delatnosti prema prema ukupnoj prodaji u grani.
Odnosi finansijskih informacija sa operativnim podacima ili drugim relevantnim nefinansijskim informacijama.	Predvideti prihode za hotel na osnovu broja soba, standardnih cena soba, i stopa popunjenosti.

Prosta analiza trenda

Prostom analizom trenda određuje se očekivani iznos na osnovu stanja računa u prethodnim periodima. Na primer, kompanija može imati prosečan godišnji rast prihoda po osnovu prodaja od 10%.

Godina	Stanje računa prihoda od prodaja	Očekivani iznos na bazi rasta od 10 %	Razlika	Indeks (prva godina = 100)	Stopa porasta
n-4	152.258,00			100,00	
n-3	167.483,80	167.483,80	0,00	110,00	0,10
n-2	185.907,02	184.232,18	-1.674,84	122,10	0,11
n-1	202.638,65	204.497,72	1.859,07	133,09	0,09
n	223.915,71	222.902,51	-1.013,19	147,06	0,11

Revizor bi mogao očekivati da će se prihodi po osnovu prodaja povećati za 10% u tekućoj (n - toj) godini. Ako ne dođe do povećanja od 10%, to bi se moglo objasniti faktorima kao što je povećana konkurencija ili ekonomska depresija, ali bi takođe moglo da ukazuje na to da nisu evidentirane sve prodaje (tvrdnja o celovitosti).



U našem slučaju stanje na računu prihoda od prodaja je veće od očekivanja za 1.013,19 dinara. To može ukazivati na rast prodaja usled opšteg porasta privrednih aktivnosti, usled poboljšanja tržišne konkurentske pozicije preduzeća, usled duplih knjiženja, usled obuhvatanja prihoda narednog perioda (loš cut-off), itd....

Regresivna analiza

Naravno, na prihode po osnovu prodaja utiču razni faktori, uključujući ekonomske uslove, marketing, i život proizvoda. Složeniji tipovi analize trenda koji obuhvataju druge promenljive takođe stoje na raspolaganju revizorima kod izvođenja analize trenda. Regresivna analiza je često korišćena tehnika koja je preciznija od proste analize trenda.

Regresivna analiza je statistička metoda za pronalaženje najboljeg oblika za jednačinu $y = a + bx$ kroz dati skup tačaka podataka. Promenjiva y je zavisna promenjiva, x je nezavisna promenjiva, b je koeficijent nezavisne promenjive, i a je presek. Pomoću regresivne analize, revizor dobija matematičku jednačinu ($y = a + bx$) koja koristi jednu stavku (x) za predviđanje neke druge stavke (y). U ovoj jednačini, a predstavlja konstantan termin, dok b meri promenu u y za promenu svake jedinice u x.

Na primer, revizor možda želi da odredi da li su ukupni proizvodni troškovi za određeni posao ili projekat prihvatljivi. Odnos direktnih radni sati i proizvodnih troškova mogao bi se odrediti tako što će se pomoću aktivnosti za prošlih 12 meseci dobiti jednačina za regresiju. Pretpostavimo da neki

posao zahteva 323 direktna radna sata i proizvodne troškove od 124.000 dinara. Može se odrediti jednačina za regresiju u obliku $y = a + bx$ i mogu se proceniti proizvodni troškovi. Konkretno, u ovom primeru, jednačina bi bila $y = 124.000 + 1.200 * x$. Drugim rečima, troškovi proizvodnje obuhvatali bi konstantan iznos od 124.000 dinara (verovatno fiksnih troškova) i 1.200 dinara za svaki utrošen direktan radni sat. Prema tome, za date podatke, revizor bi očekivao da troškovi proizvodnje iznose približno 511.600 dinara, to jest, troškovi proizvodnje = 124.000 + 1.200*323. Pošto troškovi proizvodnje za ovaj posao iznose recimo 411.600 dinara, možda će biti potrebna dodatna ispitivanja i procedure revizije da bi se utvrdilo da li je razlika prihvatljiva ili se javila greška ili nepravilnost.

Racio analiza

Sledeći uobičajen tip analitičke procedure jeste ***racio analiza***, kojom se upoređuju odnosi među stanjima računa. Analiza trenda usredsređuje se na jedno stanje računa i ne obuhvata odnose među stanjima računa; u racio analizi koristi se znanje revizora o odnosima među računima.

Racio analiza je korisna za ispitivanje i bilansa uspeha i bilansa stanja, dok je analiza trenda samo delimično korisna za ispitivanje računa bilansa stanja. Računi bilansa uspeha mere tokove koji se obično mogu lakše predvideti nego računi bilansa stanja, koji predstavljaju iznose u trenutku u vremenu koji su neto rezultat nekoliko tokova. Pošto se analiza trenda koncentriše na promenu u stanjima računa iz prethodnih perioda, nije tako korisna za račune bilansa stanja, koje je gotovo nemoguće predvideti.

Racio analiza je veoma efektivna za račune bilansa uspeha zbog toga što obično beleži varijacije poslovne aktivnosti (na primer, Prihodi od prodaje) koje utiču na stanja računa (na primer, Nabavna vrednost realizovane robe).

Redni broj	Prihodi od prodaje	Nabavna vrednost realizovane robe	Očekivani iznos nabavne vrednosti	Razlika
1	152.258,00	120.007,00	121.806,40	1.799,40
2	167.483,80	135.450,00	133.987,04	-1.462,96
3	184.232,18	147.995,00	147.385,74	-609,26
4	202.655,40	162.555,00	162.124,32	-430,68
5	222.920,94	168.900,00	178.336,75	9.436,75

Iako je račune bilansa stanja teže predvideti, racio analiza je ipak često korisna analitička procedura zbog toga što meri odnose među računima bilansa stanja, koji, iako ih nije moguće pojedinačno predvideti, često imaju predvidive kauzalne odnose.

Pristupi racio analizi

Racio analiza omogućava revizoru da uporedi tekuće sa prethodnim poslovanjem zbog toga što ovi odnosi često ostaju stabilni tokom vremena. Osim toga, racio analiza može se koristiti za poređenje finansijske pozicije preduzeća sa pozicijama drugih preduzeća, pošto se ovi odnosi obično mnogo ne menjaju. Stoga, glavnu prednost racio analize predstavlja mogućnost da se pomoću nje utvrde i stabilni odnosi u okviru preduzeća tokom vremena i uobičajeni odnosi među preduzećima u okviru neke delatnosti.

Shodno tome, dva pristupa racio analizi predstavljaju *analiza vremenskih serija*, u kojoj se racia za dato preduzeće upoređuju tokom vremena, i *komparativna analiza*, u kojoj se racia među preduzećima upoređuju za neki trenutak u vremenu.

Metode racio analize

Revizori koriste dve uobičajene metode za primenu racio analize:

- finansijska racia, zasnovana na raciu računa finansijskih izveštaja, i
- postotak učešća kategorija u finansijskim izveštajima, u kojima se stanja računa prikazuju kao procenat ukupnog iznosa bilansa.

Finansijski racio

Finansijska racia analiziraju odnose među stanjima računa od kojih revizor očekuje ili da ostanu stabilna tokom vremena (analiza vremenskih serija) ili da budu zajednička za različita preduzeća (komparativna analiza). Naredni tabelarni pregled prikazuje primere često korišćenih finansijskih racia, u navedenom slučaju analiza koeficijenata obrta zaliha kao jednog od faktora za procenu održivosti iznosa neke kategorije.

Korišćenjem finansijskih racia revizor može da izvrši analizu vremenskih serija ili komparativnu analizu računa u finansijskim izveštajima. Na primer, racio analiza koeficijenata obrta zaliha je dobar indikator nivoa poslovnih aktivnosti preduzeća, potom može ukazivati na anomalije u cenama zaliha, i ispravnosti politike nabavljanja. Konkretno, u ovom slučaju, racio u firmi A za 2001. godinu je ubedljivo bolji od svih konkurenata i proseka u delatnosti. On može

ukazivati na to da firma A ima promene u vezi sa poslovnim aktivnostima, cenama zaliha, politikom nabavki ili je nešto drugo u pitanju. U ovoj situaciji, revizor bi trebalo da izvrši dalje ispitivanje detaljnijom analizom obima nabavki, izdavanja zaliha repromaterijala, prodaja robe i da vidi odnos cena u uzastopnim godinama.

Koeficijent obrta zaliha

Komparativna analiza	*Godina*	Firma A	Firma B	Firma C	Firma D	Prosek u delatnosti
	2001	**3,50**	3,00	3,20	3,02	**3,18**
	2002	**3,20**	2,95	3,15	2,80	**3,03**
	2003	**3,10**	3,01	3,14	2,95	**3,05**
	2004	**3,25**	2,88	3,17	2,35	**2,91**
	2005	3,30	3,12	3,14	3,02	**3,15**
	2006	**3,40**	3,05	3,72	2,57	**3,19**
	2007	**3,27**	3,03	2,88	2,67	**2,96**
	Prosek	**3,29**	**3,01**	**3,20**	**2,77**	**3,07**

Iskazi o postotku učešća kategorija u strukturi bilansa

Kod pripreme iskaza o postotku učešća kategorija u strukturi bilansa, revizor pretvara novčani iznos sa svako stanje računa u procenat nekog relevantnog ukupnog iznosa, kao što je ukupna aktiva, ukupna prodaja, ili ukupni troškovi. Iskaza o udelu u strukturi bilansa mogu se pripremiti bilo u formatu vremenskih serija ili komparacije, iako je format vremenskih serija češći. Naredni tabelarni prikaz pokazuje primer iskaza o postotku učešća kategorija u strukturi aktive bilansa stanja koji koristi pristup vremenskih serija. Iako se iskazi o postotku učešća kategorija u strukturi bilansa često pripremaju za bilans stanja, obično su korisniji za bilanse uspeha. Većina računa prihoda i rashoda ima jasan odnos sa ukupnom prodajom. Na primer, racio troškova prodate robe sa prodajom predstavlja jednu od najčešće korišćenih analitičkih procedura koje koriste revizori. U većini preduzeća, ovaj racio ima stabilan i predvidiv obrazac koristan za vremensku komparaciju ili poređenje sa sličnim firmama.

NAZIV POZICIJE	2004		2003		2002	
	u 000 din	%	u 000 din	%	u 000 din	%
OBRTNA IMOVINA	45.021	41,6%	32.040	40,6%	18.968	49,9%
Gotovinski ekvivalenti i gotovina	270	0,2%	472	0,6%	72	0,2%
Kratkoročna potraživanja i plasmani	16.983	15,7%	14.409	18,3%	7.773	20,4%
Kratkoročna potraživanja	*16.892*	15,6%	14.318	18,1%	*7.609*	20,0%
od kupaca	*12.756*	11,8%	*12.405*	15,7%	*7.111*	18,7%
Kratkoročni plasmani	*91*	0,1%	*91*	0,1%	*164*	0,4%
Zalihe	27.768	25,7%	17.159	21,7%	11.123	29,3%
Materijal	*7.397*	6,8%	*4.303*	5,5%	*4.095*	10,8%
Nedovršena proizvodnja		0,0%		0,0%		0,0%
Gotovi proizvodi	*18.499*	17,1%	*11.008*	14,0%	*6.135*	16,1%
Roba	*1.872*	1,7%	*1.848*	2,3%	*893*	2,3%
Dati avansi	*0*	0,0%		0,0%		0,0%
Aktivna vremenska razgraničenja	0	0,0%		0,0%		0,0%
STALNA IMOVINA	62.853	58,1%	46.630	59,1%	18.927	49,8%
NEMATERIJALNA ULAGANJA	0	0,0%	59	0,1%	64	0,2%
Nabavna vrednost	0	0,0%	307	0,4%	144	0,4%
Ispravka vrednosti	0	0,0%	248	0,3%	80	0,2%
OSNOVNA SREDSTVA	62.553	57,8%	46.255	58,6%	18.531	48,7%
Nabavna vrednost	*66.274*	61,3%	*95.604*	121,2%	*40.074*	105,4%
Ispravka vrednosti	*3.721*	3,4%	*49.349*	62,5%	*21.543*	56,7%
Objekti	35.762	33,1%	21.311	27,0%	10.369	27,3%
Nabavna vrednost	36.639	33,9%	27.868	35,3%	13.065	34,4%
Ispravka vrednosti	877	0,8%	6.557	8,3%	2.696	7,1%
Oprema	*10.029*	9,3%	*9.809*	12,4%	*5.568*	14,6%
Nabavna vrednost	*12.873*	11,9%	*52.601*	66,7%	*24.415*	64,2%
Ispravka vrednosti	*2.844*	2,6%	*42.792*	54,2%	*18.847*	49,6%
Zemljište	*4.262*	3,9%	*5.533*	7,0%	*2.594*	6,8%
Osnovno stado i ostala osnovna sredstva		0,0%		0,0%		0,0%
Avansi i osnovna sredstva u pripremi	*12.500*	11,6%	*9.602*	12,2%		0,0%
DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI	300	0,3%	316	0,4%	332	0,9%
POSLOVNA AKTIVA	107.874	99,7%	78.670	99,7%	37.895	99,7%
VANPOSLOVNA AKTIVA	300	0,3%	228	0,3%	121	0,3%
UKUPNA AKTIVA	108.174	100,0%	78.898	100,0%	38.016	100,0%

Upotreba racia u delatnosti

Kod komparativne analize revizor može koristiti racia u delatnosti. Obično se koriste sledeća racija za analize u delatnosti:

Uobičajena racia

Racia i Formula	Svrha
Racia likvidnosti - Mere sposobnost preduzeća da odgovori kratkoročnim obavezama, i daje indikacije o njegovoj solventnosti.	
Tekući racio likvidnosti = Tekuća aktiva / Tekuće obaveze	Ukazuje na to da li se zahtevi kratkoročnih kreditora mogu ispuniti pomoću tekuće aktive. Vrednost racija bi trebala biti znatno veća od 1 a ako to nije slučaj dovodi se uz ostale loše pokazatelje da može biti narušen princip going concerna u slučaju datog preduzeća.
Strogi ili kiseli racio likvidnosti = (Tekuća aktiva - Zalihe) / Tekuće obaveze	Meri sposobnost preduzeća da otplati dugovanja prema kratkoročnim kreditorima a da se ne oslanja na prodaju zaliha. I ovaj pokazatelj bi trebao da bude viši od 1.
Racija poluge - Mere obim u kome se preduzeće finansira pomoću kredita i rizik preduzeća koji snose kreditori.	
Racio duga = Ukupan dug ili obaveze / Ukupna aktiva	Ukazuje na procenat ukupnih sredstava koje obezbeđuju kreditori; poželjan je što manji racio učešća da bi kreditori bili sigurniji da će moći da se obeštete. Ako je faktor veći od 0,5 ukazuje na nisku kreditnu sposobnost preduzeća.
Bruto pokrivenost kamata = Bruto dobit pre plaćenih kamata i poreza / Troškovi kamata	Meri obim u kome bruto dobiti pre plaćenih kamata i poreza može da opada a da preduzeće i dalje bude sposobno da plati godišnje kamatne troškove; neispunjenje ove obaveze može dovesti do toga da kreditori pokrenu parnicu, koja može da dovede do stečajnog postupka.
Racio sopstvenog i tuđeg kapitala = Akcionarski kapital / Dugovi i dugoročne obaveze	Pokazuje odnos ili pokrivenost dugova i dugoročnih obaveza sopstvenim kapitalom. Vrednost racija bi trebala biti uvek viša od 1. U suprotnom ukazuje na visok rizik koji trpe kreditori i na buduću finansijsku neravnotežu i nestabilnost.
Racia aktivnosti - Mere efikasnost korišćenja resursa preduzeća.	
Koeficijent obrta zaliha = Izlazna strana (potražna) konta zalihe / Prosečna vrednost zaliha	Meri koliko puta godišnje se zaliha obrne. Isto tako kada se broj dana u godini podeli sa ovim koeficijentom ukazuje na starost ili vezivanje novca u zalihama.
Starost zaliha = 365 / Koeficijent obrta zaliha	
Koeficijent obrta potraživanja = Potražna strana računa potraživanja / Prosečno stanje računa u posmatranom periodu	Meri koliko puta godišnje se obrnu računi potraživanja procesom naplate.

Racia i Formula	Svrha
Starost potraživanja = 365 / Koeficijent obrta potraživanja	Ukazuje na starost računa potraživanja ili broja dana nenaplaćenih prodaja.
Koeficijent obrta ukupne aktive = Neto prihodi od realizacije robe, proizvoda i usluga / Vrednost ukupne aktive	Meri sposobnost preduzeća da obrne ukupnu imovinu kroz proces realizacije robe, proizvoda i usluga. neka preduzeća koja su kapital intenzivna ne mogu imati vrednost koeficijenta preko 1 (najčešće javna preduzeća), dok trgovinska preduzeća mogu da imaju koeficijente veće od 10.
Racia profitabilnosti - Mere zarađivačku sposobnost preduzeća.	
Stopa profitabilnosti = Neto dobit posle oporezivanja / Poslovni prihodi	Ukazuje na dobit preduzeća od prodaja.
Prinos na angažovana sredstva = Bruto dobit pre isplate kamata i poreza / Ukupna aktiva	Ukazuje na bruto dobit preduzeća u odnosu na ukupnu imovinu ili angažovana sredstva koja su jednaka vrednosti ukupne aktive. Ovaj koeficijent bi trebao biti veći od s
Prinos na akcionarski kapital = Neto dobit umanjena za preferencijalne dividende / Akcionarski kapital iz običnih akcija	Ukazuje na dobit od investicija u obične akcije koju dobijaju obični deoničari.

U realnom svetu revizije egzistiraju različiti koncepti i sadržine analitičkih procedura. U praksi su analitičke procedure, razumljivo, mnogo kompleksnije od onih koje služe za ilustraciju u udžbenicima. Iz tih razloga u narednih devet tabelarnih pregleda daje se praktičan primer dela analitičkih procedura koje se primenjuju u praksi jedne revizijske firme u našoj zemlji.

Tabela 1. Struktura finansijskog rezultata U 000 din

Redni broj	Pozicija	2005	2004	2003	2002	2001
1	2	3	4	5	6	7
1	Poslovni prihodi	27.645	8.494	8.772	7.656	4.398
2	Prihodi od finansiranja	744	11.734	9	0	3
3	Neposlovni i vanredni prihodi	8.273	3.313	792	909	492
4	Revalorizacioni prihodi	0	15.603	4.988	3.548	1.098
5	Ukupan prihod	36.662	39.144	14.561	12.113	5.991
6	Poslovni rashodi	36.226	22.505	10.702	8.837	5.790
7	Rashodi finansiranja	305	383	3	5	13
8	Neposlovni i vanredni rashodi	27	278	23	101	133
9	Revalorizacioni rashodi	0	15.236	3.777	3.071	0
10	Ukupni rashodi	36.558	38.402	14.505	12.014	5.936
11	Fin. rezultat iz redovnih komponenti uspeha	-8.581	-14.011	-1.930	-1.181	-1.392
12	Fin. rezultat iz stavki finansiranja	439	11.351	6	-5	-10
13	Fin. rezultat iz neposlovnih i vanrednih stavki uspeha	8.246	3.035	769	808	359
14	Fin. rezultat iz revalorizacionih stavki uspeha	0	367	1.211	477	1.098
15	Ukupan neto finansijski rezultat	104	742	56	99	55

Tabela 2. Rizik ostvarenja finansijskog rezultata

U 000 din

Redni broj	Pozicija	Iznos				
		2005	2004	2003	2002	2001
1	2	3	4	5	6	7
1	Poslovni prihodi	27.645	8.494	8.772	7.656	4.398
2	Varijabilni i pretežno varijabilni rashodi	2.437	2.241	3.280	1.889	799
3	Marža pokrića	25.208	6.253	5.492	5.767	3.599
4	Fiksni i pretežno fiksni rashodi	33.789	20.264	7.422	6.948	4.991
5	Poslovni rezultat	-8.581	-14.011	-1.930	-1.181	-1.392
6	Rezultat iz stavki finansiranja	439	11.351	6	-5	-10
7	Neto poslovni rezultat	-8.142	-2.660	-1.924	-1.186	-1.402
8	Porezi i doprinosi iz finansijskog rezultata	21	16	24	12	9
9	Neto finansijski rezultat iz sfere redovnog poslovanja	-8.163	-2.676	-1.948	-1.198	-1.411
10	Faktor poslovnog rizika	-2,94	-0,45	-2,85	-4,88	-2,59
11	Faktor finansijskog rizika	1,05	5,27	1,00	1,00	0,99
12	Faktor rizika poreskog zahvatanja	1,00	0,99	0,99	0,99	0,99
13	Faktor ukupnog rizika	-3,09	-2,34	-2,82	-4,81	-2,55
14	Procenat učešća marže pokrića u ukupnim prihodima	91%	74%	63%	75%	82%
15	Potreban redovan prihod za ostvarenje neutralnog finansijskog rezultata	37.056	27.526	11.855	9.224	6.099
16	Procenat isko. potrebnih redovnih prihoda za post. neutr. fin. rezultata	75%	31%	74%	83%	72%

Tabela 3. Tokovi obrtnog fonda

U 000 din

Redni broj	Pozicija	Iznos				
		2005	2004	2003	2002	2001
1	2	3	4	5	6	7
1	Obrtni fond na početku godine	-1.478	-1.482	-534	-910	0
2	Povećanje obrtnog fonda	9.570	15.568	5.078	7.853	1.542
2.1.	Povećanje kapitala	9.570	11.112	5.078	7.196	109
2.2.	Povećanje dugoročnih rezervisanja	0	4.436	0	462	1.433
2.3.	Povećanje dugoročnih obaveza	0	0	0	0	0
2.4.	Povećanje PVR	0	20	0	195	0
2.5.	Smanjenje stalne imovine	0	0	0	0	0
2.6.	Smanjenje upisanih a neup. deonica i AVR	0	0	0	0	0
2.7.	Smanjenje gubitaka	0	0	0	0	0
3	Smanjenje obrtnog fonda	12.873	15.564	6.026	7.477	2.452
3.1.	Smanjenje kapitala	0	0	0	0	0
3.2.	Smanjenje dugoročnih rezervisanja	3.229	0	1.895	0	0
3.3.	Smanjenje dugoročnih obaveza	0	0	0	0	0
3.4.	Smanjenje PVR	20	0	195	0	0
3.5.	Povećanje stalne imovine	9.624	15.564	3.936	7.477	2.452
3.6.	Povećanje upisanih a neup. deonica i AVR	0	0	0	0	0
3.7.	Povećanje gubitka	0	0	0	0	0
4	Obrtni fond na kraju godine	-4.781	-1.478	-1.482	-534	-910
5	Zalihe	88	106	800	50	104
6	Stanje dugoročne finansijske ravnoteže	-4.869	-1.584	-2.282	-584	-1.014

Tabela 4. Zaduženost i realna vrednost neto aktive

U 000 din

Redni broj	Pozicija	Iznos				
		2005	2004	2003	2002	2001
1	2	3	4	5	6	7
1	Obaveze po kojima se u pravilu ne plaćaju kamate	4.714	4.728	2.850	1.284	1.084
2	Kratkoročne obaveze na koje se plaćaju kamate	0	0	0	0	0
3	Dugoročne obaveze na koje se plaća kamata	0	0	0	0	0
4	Dugoročna rezervisanja	1.207	4.436	0	1.895	1.433
5	Kapital	33.065	23.495	12.383	7.305	109
6	Poslovna aktiva	39.720	33.393	15.464	10.520	2.626
1	Porast poslovne aktive	119%	216%	147%	401%	#DIV/0!
2	Indeks cena na malo	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
3	Koeficijent očuvanja vrednosti neto aktive (1/2)	0	0	0	0	0

Tabela 5. Dugoročna finansijska ravnoteža

U 000 din

Redni broj	Pozicija	Iznos				
		2005	2004	2003	2002	2001
1	2	3	4	5	6	7
1	Stalna sredstva	39.053	29.429	13.865	9.929	2.452
2	Zalihe	88	106	800	50	104
3	Upisani a neuplaćeni kapital	0	0	0	0	0
4	Gubitak	0	0	0	0	0
5	Prelivanja u neposlovno područje	-734	-734	-231	-36	0
6	Ukupno dugoročno imobilisana sredstva	38.407	28.801	14.434	9.943	2.556
7	Kapital	33.065	23.495	12.383	7.305	109
8	Dugoročna rezervisanja	1.207	4.436	0	1.895	1.433
9	Dugoročne obaveze	0	0	0	0	0
10	Dugoročni izvori sredstava	34.272	27.931	12.383	9.200	1.542
11	Stanje dugoročne finansijske ravnoteže	-4.135	-870	-2.051	-743	-1.014

Tabela 6. Pokrivenost zaliha obrtnim fondom

U 000 din

Redni broj	Pozicija	Iznos				
		2005	2004	2003	2002	2001
1	2	3	4	5	6	7
1	Krajnje stanje zaliha	88	106	800	50	104
2	Obrtni fond	-4.781	-1.478	-1.482	-534	-910
3	Pokrivenost (nepokrivenost) zaliha obrtnim fondom	-5433%	-1394%	-185%	-1068%	-875%

Tabela 7. Akumulativna i reproduktivna sposobnost

U 000 din ili koeficijenti

Redni broj	Pozicija	Iznos				
		2005	2004	2003	2002	2001
1	2	3	4	5	6	7
1	Akumulacija	83	23	32	86	46
2	Amortizacija	2.324	1.116	697	507	204
3	Bruto sredstva za reprodukciju	2.407	1.139	729	593	250
4	Ukupan prihod	36.662	38.441	14.561	12.112	5.991
5	Prosečna poslovna sredstva	36.557	24.429	12.992	6.573	1.313
6	Koeficijent obrta poslovnih sredstava	1,00	1,57	1,12	1,84	4,56
7	Stopa finansijskog rezultata	0,23%	0,06%	0,22%	0,71%	0,77%
8	Stopa rentabilnosti	0,23%	0,09%	0,25%	1,31%	3,50%
9	Stopa bruto reproduktivne sposobnosti	6,57%	2,96%	5,01%	4,90%	4,17%
10	Nabavna vrednost opreme	26.296	18.171	7.537	5.033	1.735
11	Ispravka vrednosti opreme	22.328	15.067	6.441	3.894	1.237
12	Stepen otpisanosti opreme	84,91%	82,92%	85,46%	77,37%	71,30%
13	Nabavna vrednost gr. objekata	50.159	36.163	16.954	11.295	2.408
14	Ispravka vred. građ. objekata	15.258	10.086	4.300	2.579	503
15	Stepen otpisanosti građ. objekata	30,42%	27,89%	25,36%	22,83%	20,89%

Tabela 9. Pokazatelji kreditne sposobnosti

koeficijenti

Redni broj	Pozicija	Iznos				
		2005	2004	2003	2002	2001
1	2	3	4	5	6	7
1	Pokazatelji finansijske stabilnosti					
1.1.	Finansijska sigurnost	0,85	0,72	0,81	0,70	0,04
1.2.	Stepen samofinansisranja	0,88	0,86	0,81	0,90	0,59
1.3.	Stepen kreditne sposobnosti	0,88	0,95	0,89	0,93	0,63
2	Pokazatelj likvidnosti					
2.1.	Trenutna likvidnost	0,03	0,70	0,05	0,15	0,01
2.2.	Tekuća likvidnost	0,12	0,82	0,28	0,50	0,06
2.3.	Opšta likvidnost	0,14	0,84	0,56	0,54	0,16
2.4.	Racio kupci/dobavljači	0,22	0,21	1,17	3,36	0,15

Tabela 10. Dupont analiza

Redni broj	Pozicija	Iznos				
		2005	2004	2003	2002	2001
1	Neto rezultat/Ukupan prihod	0,28%	1,90%	0,38%	0,82%	0,92%
2	Neto rezultat/Poslovni prihodi	0,38%	8,74%	0,64%	1,29%	1,25%
3	Poslovni prihodi/Poslovna aktiva	69,60%	25,44%	56,73%	72,78%	167,48%
4	Poslovni prihodi/Kapital	83,61%	36,15%	70,84%	104,80%	4034,86%
5	Poslovna aktiva/Kapital	120,13%	142,13%	124,88%	144,01%	2409,17%
6	Neto rezultat/Kapital	0,31%	3,16%	0,45%	1,36%	50,46%

Ograničenja

Kod primene racio analize, revizor bi trebalo da prepozna njena ograničenja. Na primer, uslov za poređenje je primena iste platforme i principa za finansijsko izveštavanje da bi podaci bili uporedivi. U suprotnom se mogu izvlačiti pogrešni zaključci. Na primer, ako je jedna godina rađena po LIFO (Last In First Out) metodi obračuna utroška i vrednovanja zaliha a druga godina po FIFO (First In First Out) metodi nelogično je poređenje i dovođenje u vezu. Isto tako, revizor treba da bude uzdržan pri razmatranju racia koja se odnose na poređenja preduzeća u istoj delatnosti jer treba uzeti u obzir faktore koji mogu značajno da odstupaju kao što su geografska lokacija, tehnologija proizvodnje, iskorišćenost kapaciteta, i finansijski leverage. Pored toga, racia se ne izračunavaju na standardan način već postoje različiti metodološki pristupi koje treba imati u vidu.

Testovi logičnosti

Testovi logičnosti predstavljaju izračunavanja koja određuju očekivani iznos pomoću operativnih podataka kao nezavisnih promenljivih. Na primer, broj studenata, broj putnika i prosečan prihod po studentu i putniku mogu se iskoristiti za izradu proračuna o prihodu za fakultet ili saobraćajno preduzeće. Procenat popunjenosti soba u hotelu ili motelu može se koristiti za predviđanje ukupnog prihoda po osnovu popunjenosti soba. IDa bi sproveo test logičnosti, revizor mora da izradi model koji objašnjava promene zavisne promenljive (na primer, troškovi plata) analizom promena nezavisnih promenljivih (na primer, broj zaposlenih, prosečna plata i prosečni radni sati).

Testovi logičnosti se primenjuju ne na vremenske serije već na jedan period. Pošto test logičnosti obuhvata operativne podatke, koji obično mere tokove, mogu se primeniti više na račune bilansa uspeha nego na račune bilansa stanja.

Testovi logičnosti mogu ponekad biti odlični testovi za tvrdnju o celovitosti, koju je često teško drugačije testirati. Na primer, izračunavanje očekivanih prihoda za fakultet na osnovu broja upisanih studenata i visine školarine predstavlja efikasan način da se ispita da li je sav prihod evidentiran.

VREMENSKI RASPORED ANALITIČKIH PROCEDURA

Kao što smo ranije naveli, analitičke procedure sprovode se u tri faze revizije:

- planiranje,
- rad na terenu, i
- završna faza revizije.

Iako sama procedura može ostati ista, cilj analitičke procedure zavisi od faze revizije.

U fazi planiranja revizije, revizor treba da koristi analitičke procedure da bi skrenuo pažnju na oblasti revizije u kojima postoji značajna mogućnost pojave grešaka. Na primer, izračunavanje prometa računa potraživanja u fazi planiranja može ukazati na moguće probleme kod vrednovanja. Analitičke procedure iz faze planiranja koriste se i da bi revizor bolje upoznao aktivnosti klijenta i transakcije i događaje koji su se odigrali od datuma poslednje revizije.

Analitičke procedure korisne su u i fazama planiranja kao pomoć revizoru kod procene rizika na nivou finansijskih izveštaja. Na primer, analiza trenda zarada, racia likvidnosti, i racia profitabilnosti mogu pomoći revizoru da proceni inherentni rizik na manje od 100% za određene tvrdnje u finansijskim izveštajima.

U fazi rada na terenu supstantivno testiranje obezbeđuje dokaze o tačnosti bilansa u finansijskim izveštajima i sastoji se od testova podataka o transakcijama, bilansa, i analitičkih procedura. Za razliku od ukazivanja na oblasti mogućih problema u fazi planiranja, u fazi rada na terenu analitičke procedure koriste se kao dokaz revizije da bi se smanjio obim ostalih supstantivnih testova.

U završnoj fazi revizije pomažu revizoru da proceni da li su sprovedeni supstantivni testovi adekvatni, dokazni materijal dovoljan, i zaključci ispravni, uključujući i mišljenje o finansijskim izveštajima u celini.

Aplikaciju analitičkih procedura u toku završnog pregleda trebalo bi da sprovede neko ko temeljito poznaje dato preduzeće i ima široko znanje i iskustvo u reviziji. Ovaj pregled obično obavlja angažovani partner ili viši menadžer.

U završnom pregledu, revizor bi trebalo da pročita finansijske izveštaje i:

1. usredsredi se na kritične oblasti revizije, pregledom trendova i važnih racia. Kod korišćenja ili pregleda trendova i racia u završnom pregledu, revizor bi trebalo da utvrdi da izračunavanja trendova i racia odražavaju sva podešavanja i ponovne klasifikacije u reviziji.
2. pregleda neobične i neočekivane nalaze revizije da bi utvrdio da li postoji neka oblast od važnosti za reviziju koja nije ranije utvrđena i tretirana tokom revizije.
3. ponovo proceni integritet klijenta na osnovu nalaza tokom revizije koji bi ga naveli da dovede u pitanje namere rukovodstva.

4. ponovo razmotri da li postoji osnovana sumnja o sposobnosti preduzeća da nastavi da radi kao "going concern".

Rezultati primene analitičkih procedura završnom pregledu ukazaće na to da li su procedure bile dovoljne ili je potrebno sprovesti dodatne procedure da bi revizor mogao da izda izveštaj o finansijskim izveštajima.

ANALITIČKE PROCEDURE KAO KOMPONENTA SUPSTANTIVNOG TESTIRANJA

Analitičke procedure predstavljaju važnu vrstu supstantivnog testiranja u reviziji. Neke ciljeve revizije teško je ili nemoguće ostvariti bez oslanjanja, bar u izvesnoj meri, na analitičke procedure zbog toga što one mogu biti efikasnije od testova podataka, posebno u testiranju tvrdnje o celovitosti računa u bilansu uspeha. Na primer, analitičke procedure mogu biti nedovoljno efikasne kod testiranja stanja računa koje u velikoj meri podleže odlukama rukovodstva ili koje ne pokazuje predvidiv odnos sa drugim finansijskim ili operativnim podacima. Računi gotovine i ulaganja obično se ne mogu revidirati pomoću analitičkih procedura.

Pomoć u izradi efektivnih i efikasnih analitičkih procedura

Izrada efektivnih i efikasnih analitičkih procedura obuhvata sledeća razmatranja:

- pouzdanost podataka za izradu prognoza,
- preciznost prognoze, i
- sigurnost da odstupanja od prognoza nisu uzrokovana greškama i nepravilnostima.

Pouzdanost podataka za izradu prognoza

Kod ocene pouzdanosti podataka koji se koriste za izradu prognoza, revizor razmatra znanja dobijena tokom prethodnih revizija, procenjeni nivo rizika kontrole, i rezultate testova podataka koji se tiču transakcija i bilansa.

Podaci za izradu prognoze verovatno ne sadrže materijalne greške ako predstavljaju:

- podatke koji su dobijeni iz nezavisnih izvora van preduzeća.
- podatke generisane unutar preduzeća iz evidencija koje vode ljudi koji nisu u poziciji da manipulišu relevantnom računovodstvenom evidencijom.
- podaci generisani unutar preduzeća, izvedeni iz odgovarajuće strukture unutrašnje kontrole.

- podaci koji su prošli revizijsko testiranje u tekućoj ili prethodnoj godini.
- podaci dobijeni iz raznih izvora.

Ažuriranost i tačnost prognoza

Kao što je već navedeno, kod sprovođenja analitičkih procedura, revizor bi trebalo da prognozira rezultat. Preciznost očekivanog rezultata zavisi od toga koliko temeljito revizor uzima u obzir faktore koji mogu uticati na interes revizije, nivo preciznosti podataka koji se koriste za prognoziranje rezultata, i metodu pretvaranja podataka u očekivani rezultat.

Metoda izrade prognoze može varirati od jednostavnog poređenja do složenijih statističkih tehnika. Koja će se metoda koristiti zavisi od mišljenja revizora, i cost-benefit analize. Na primer, ako postoji nekoliko poznatih promena u prilikama preduzeća koje se mogu odmah kvantifikovati, jednostavna analiza trenda biće najbolja metoda. Alternativno, ako je neke faktore teško precizno kvantifikovati, biće korisnija neka sofisticiranija tehnika kao što je regresivna analiza.

Sigurnost u vezi sa odstupanjima od prognoza

Revizor istražuje značajna odstupanja od očekivanih rezultata razmatranjem verovatnih razloga datih odstupanja, informacija dobijenih sprovođenjem drugih procedura revizije, ispitivanja i razgovora s rukovodstvom, i širenjem procedura revizije, ako je potrebno. Kako se oslanjanje na analitičke procedure povećava, tim se povećava i potreba za sigurnošću da značajnija odstupanja od očekivanja ne predstavljaju greške ili nepravilnosti. To se postiže pažljivim ispitivanjem odstupanja. Na odluku o tome koliko odstupanja od očekivanja može biti prihvaćeno bez istrage utiče prvenstveno materijalnost.

Troškovi analitičkih procedura

Kao i kod ostalih poslovnih i neposlovnih odnosa, troškove analitičkih procedura trebalo bi uporediti sa očekivanim rezultatima. Revizor je ekonomski ograničen, i procedure revizije moraju se sprovesti u prihvatljivom vremenskom periodu i o prihvatljivom trošku.

Analitičke procedure u okviru planiranja, supstantivnih testova i završnog pregleda relativno se lako izvode i obično zahtevaju veoma malo vremena. Neke procedure su toliko lake i jednostavne kao poređenje dva broja ili deljenje jednog broja drugim. Druge mogu biti složenije ali se mogu izvesti lako i brzo na kompjuteru pomoću opšteg programa za reviziju. Analitičke procedure u supstantivnim testovima često su mnogo jeftinije od testova podataka.

Koncepti i metode uzorkovanja u reviziji

Ciljevi učenja

- Definisati uzorkovanje u reviziji.
- Objasniti razliku između statističkog i nestatističkog uzorkovanja i utvrditi prednosti i nedostatke oba pristupa.
- Definisati rizik revizije, rizik uzorkovanja, i rizik izvan uzorkovanja.
- Objasniti razliku između kvalitativnog pristupa, varijatornog pristupa, pristupa otkrivanja uzoraka i pristupa statističkom uzorkovanju na osnovu proporcionalnosti veličine i verovatnoće.
- Utvrditi kada treba koristiti procenu dinarske vrednosti a kada testiranje hipoteza.
- Definisati reprezentativni uzorak, populaciju, i okvir uzorkovanja.
- Objasniti razliku između uzorkovanja po metodi slučajnog broja, sistematskog izbora, blok uzorkovanja, i slučajnog izbora uzoraka.
- Izabrati reprezentativni uzorak.
- Definisati prihvatljivu stopu, procenjenu stopu devijacije, prihvatljivu grešku, i projektovanu grešku.
- Ilustrovati i definisati rizike uzorkovanja testova kontrola koji se odnose na precenjivanje i potcenjivanje rizika kontrole.
- Ilustrovati i definisati rizike supstantivnog testiranja koji se odnose na nekorektno prihvatanje i nekorektno isključenje.
- U opštim crtama predstaviti korake uzorkovanja u testovima kontrola i supstantivnim testovima.
- Razgraničiti statističke i nestatističke testove kontrola.
- Izračunati veličine uzorka i oceniti rezultate uzorkovanja testova kontrola pomoću kvalitativnog uzorkovanja.
- Upotreba tabele za otkrivanje uzoraka kod određivanja veličine uzorka.
- Primeniti procenu dinarske vrednosti za procenu stanja računa pomoću statističkog postupka “značaj po jedinici” ili procene razlika.

- Izračunati veličine supsatantivnih testova i oceniti rezultate uzoraka pomoću klasičnog varijatornog uzorkovanja i uzorkovanja na osnovu proporcionalnosti veličine i verovatnoće.

Da bi izradio program revizije, revizor mora da donese mnoge odluke o prirodi, vremenskom rasporedu i obimu testiranja.

- Priroda testiranja se odnosi na proceduru revizije koju treba primeniti da bi se dobio dokaz u vezi sa datim ciljem revizije ili tvrdnjom u finansijskom izveštaju.
- Vremenski raspored određuje kada se određena procedura primenjuje.
- Obim određuje broj stavki na koje se procedura primenjuje.

Na primer, da bi utvrdio da pojedini računi koji čine saldo računa obaveza prema dobavljačima zaista postoje, revizor može odlučiti da potvrdi izabrane račune kod dobavljača. Kod potvrde računa potraživanja, revizor mora da odluči koliko računa će potvrditi, odnosno, koji je obim testiranja, i, ukoliko je dat, koje račune bi trebalo izabrati za testiranje?

Revizori često koriste uzorkovanje, obično u kombinaciji sa drugim procedurama revizije, za ispitivanje stanja računa i vrsta transakcija. Uzorkovanje u reviziji predstavlja aplikaciju procedure revizije na manje od 100% stavki u okviru računa.

Statističko uzorkovanje predstavlja upotrebu plana uzorkovanja na takav način da se zakoni verovatnoće mogu koristiti za davanje iskaza ili generalizacija o populaciji. Statistički pristup uzorkovanju mora ispuniti dva sledeća uslova:

1. Uzorak, projektovan kao karakteristika populacije mora biti reprezentativan, i
2. Rezultati uzorkovanja moraju biti kvantitativno i matematički ocenjeni.

Za razliku od statističkog, **nestatističko uzorkovanje** predstavlja utvrđivanje veličine uzorka ili izbor uzorkovanih stavki na osnovu razumnog prosuđivanja pre nego na osnovu koncepta verovatnoće. Ako uzorak koji se projektuje na populaciju ili generalizuje kao karakteristika populacije ne ispunjava ova dva uslova za statističko uzorkovanje, onda je, po definiciji, nestatistički uzorak. U mnogim situacijama u reviziji, nestatističko uzorkovanje prikladnije je od statističkog. Stoga, ne bi trebalo izvesti zaključak da je nestatističko uzimanje uzoraka manje poželjan pristup uzorkovanju u reviziji.

NEIZVESNOST I UZORKOVANJE U REVIZIJI

Kada revizor iznosi svoje mišljenje o klijentovim finansijskim izveštajima, on izražava razumnu uveravanje a ne potpunu sigurnost, u vezi sa pouzdanošću finansijskih izveštaja. Opravdanje za razumno uveravanje, ali ne i sigurnost, zasniva se na trećem standardu rada na terenu: "Potrebno je doći do odgovarajućih dokaza ... da bi se pružila *razumna* osnova za neko mišljenje." Kada revizor ne bi mogao da opravda prihvatanje nekih rizika, revizija bi imala dodatne troškove i cena bi bila previsoka zbog toga što bi trebalo ispitati mnogo više transakcija. Imajući u vidu potrebu da se sa razumnim troškovima dođe do razumnog uveravanja što je ekonomski opravdano odustalo se od potpunog a veoma skupog obuhvatanja svih transakcija da bi se izrazila, navodno, potpuna uverenost i uveravanje. Navodna iz razloga što ni potpun obuhvat svih transakcija nije garancija da će mišljenje biti ispravno pa samim tim i da može da se bezuslovno izrazi potpuno uveravanje. Odstupanje od totalnog obuhvata poslovnih transakcija u korist uzorkovanja ne bi bilo moguće bez koncepta razumne uverenosti.

Rizik revizije

Rizik revizije predstavlja kombinaciju, ili kumulaciju tri vrste rizika:

1. Materijalna greška javlja se u finansijskim izveštajima zbog prirode delatnosti i nesavršenosti računovodstvene funkcije u kontekstu poslovnog sistema u kojem se posao odvija (inherentni rizik).
2. Struktura interne kontrole ne uspeva da otkrije i ispravi grešku (rizik kontrole).
3. Revizor ne uspeva da otkrije grešku (rizik otkrivanja).

Na bazi izloženog rizik revizije može se izraziti kao:

$$\text{Rizik revizije} = \begin{matrix}\text{Verovatnoća pojave} \\ \text{materijalne greške}\end{matrix} \times \begin{matrix}\text{Verovatnoća propusta} \\ \text{strukture interne kontrole}\end{matrix} \times \begin{matrix}\text{Verovatnoća propusta} \\ \text{revizora}\end{matrix}$$

U praksi je teško kvantifikovati verovatnoću pojave materijalnih grešaka; stoga se ponekad oprezno pretpostavlja da je njena vrednost jednaka nuli, ili se za određivanje verovatnoće pravi procena kontrolnog i detekcionog rizika. Rizik revizije na taj način postaje verovatnoća propusta strukture interne kontrole puta verovatnoća propusta revizora. pored inherentnog, kontrolnog i detekcionog rizika u postupku revizije u odgovarajućoj meri egzistira i rizik uzorkovanja. On može da se posmatra u okviru rizika detekcije ili otkrivanja ali i ne mora.

Rizik uzorkovanja javlja se uvek kada revizor uzima ili primenjuje uzorke. Rizik uzorkovanja predstavlja rizik da se zaključak revizora na bazi uzorka može razlikovati od zaključaka do kojih bi došao kada bi se test primenio jednako na celu populaciju. Drugim rečima, ovo je rizik pojave greške kod uzimanja uzorka, odnosno, rizik da će se projektovani rezultati uzorkovanja razlikovati od stvarnog stanja. Na primer, revizor koji bira uzorak ulaznih faktura koje su procesirane tokom 2004. godine može pokazati da maksimalno 4,52% od ukupnog broja ulaznih faktura nema propisani pečat sa oznakom "ispravno za plaćanje". Kada bi revizor ispitao sve kupovine za 2004. godinu, mogao bi otkriti da prava stopa devijacije iznosi zapravo 7,5%. Razlika između projektovane stope uzorka od 4,52% i stvarne stope devijacije od 7,5% predstavlja grešku usled korišćenja postupka uzorkovanja.

Rizik izvan uzorkovanja prouzrokuje ljudska greška, dok je rizik uzorkovanja sasvim slučajan. Rizik izvan uzorkovanja može se javiti zbog toga što revizor koristi proceduru revizije koja nije pogodna za određeni cilj revizije ili koristi odgovarajuće procedure ali ne uspeva da uvidi devijacije ili greške u uzorkovanim stavkama. Primeri rizika izvan uzorkovanja obuhvataju sledeće:

- Usled neadekvatnog planiranja ili definicije devijacije/greške revizor propušta očiglednu devijaciju ili grešku.
- Dobavljač dostavlja konfirmaciju stanja obaveza klijenta uz tvrdnju da je saldo ispravan kada se uveća za 900 dinara.
- Revizor izostavlja važnu proceduru u programu revizije zbog vremenskog ograničenja.

Ako se rizik uzorkovanja oduzme od rizika revizije, razlika ili preostali deo predstavlja rizik izvan uzorkovanja:

Rizik revizije – Rizik uzorkovanja = Rizik izvan uzorkovanja.

Rizik izvan uzorkovanja može se smanjiti na zanemariv nivo faktorima kao što su prikladno planiranje i nadzor, i dobar sistem kontrole kvaliteta u preduzeću za računovodstvene usluge.

PREDNOSTI I NEDOSTACI STATISTIČKOG UZORKOVANJA

Tri glavne prednosti statističkog uzorkovanja sastoje se u tome što pomaže revizoru da

1) napravi efikasan uzorak,

2) odredi da li je dokaz dovoljan (odnosno, da li je adekvatna veličina uzorka), i

3) oceni rezultate uzoraka.

Statističko uzimanje uzoraka omogućava revizoru da optimizira veličinu uzorka ukoliko je dat prihvatljivi rizik uzorkovanja. Kao rezultat toga, ako se aplikacija uzorkovanja pravilno planira, izvršava, i ocenjuje, veličina uzorka nije ni prevelika (odnosno, efikasna je) niti premala (odnosno, dovoljna je). Pomoću statističkog uzorkovanja, nalazi uzoraka mogu se objektivno projektovati na populaciju pomoću prihvaćenih koncepata verovatnoće.

Statističko uzorkovanje revizoru omogućava da izračuna i kontroliše rizik pouzdanosti uzorka. Drugim rečima, statističko uzorkovanje olakšava izračunavanje rizika uzorkovanja. Koncepcijski, ovo je najvažnija razlika između statističkog i nestatističkog uzorkovanja.

Tri glavna nedostatka statističkog uzorkovanja sastoje se u tome što:

1) zahteva dodatne troškove obuke u računovodstvenom preduzeću,

2) ponekad zahteva dodatne troškove izrade uzoraka, i

3) ponekad zahteva skuplji izbor uzoraka.

Revizori se uglavnom slažu da je statističko uzorkovanje korisno u mnogim, ali ne u svim, situacijama i da je nestatističko uzorkovanje prikladnije od statističkog u brojnim situacijama u okviru nekog angažovanja na reviziji. U stvari, glavni deo većine testova u reviziji često se sprovodi pomoću nestatističkog uzorkovanja ili bez uzimanja uzoraka. Ovo obuhvata procedure revizije kao što su potvrda gotovinskog salda, sabiranje različitih dnevnika, pregled dokumentacije, pretraga neuobičajenih stavki, i dobijanje prikaza od klijentovog osoblja i advokata. U mnogim oblastima revizije troškovi statističkog uzorkovanja mogu prevazići korist. Na primer, dati saldo računa može se efikasnije revidirati pomoću analitičkih procedura. Revizor bira između statističkog i nestatističkog uzimanja uzoraka na osnovu njihove cene i efikasnosti u datim okolnostima. Odluka o tome da li koristiti, ili ne, statističko ili nestatističko uzorkovanje zavisi prvenstveno od mišljenja revizora.

VRSTE MODELA STATISTIČKOG UZORKOVANJA

Postoje tri široke kategorije statističkog uzorkovanja:

- kvalitativno - uzorkovanje koristi se prvenstveno za testove kontrola,
- varijatorno - najčešće se koristi za testiranje monetarne vrednosti stanja na računima ili transakcija, i

- uzorkovanje na osnovu proporcionalnosti veličine i verovatnoće - predstavlja modifikovan oblik kvalitativnog uzorkovanja, koristi se i za testove kontrola i za supstantivne testove.

Kvalitativno uzorkovanje predstavlja metodu statističkog uzokovanja koja se koristi za procenu učestalosti (postotka) pojave određenog kvaliteta (osobine) u populaciji. Ova metoda trebalo bi da odgovori na pitanje, "Koliko?" Na primer, kvalitativno uzorkovanje može se koristiti za procenu postotka ukupne količine otpremljene robe koja nije fakturisana. Za ovu aplikaciju, revizor može zaključiti: "Ja sam 97% siguran da najviše za 1% izveštaja o otpremi ne postoji izlazna faktura."

Testirajući politike i procedure strukture interne kontrole pomoću kvalitativnog uzorkovanja, revizor utvrđuje da li je neka stavka procesirana pravilno ili nepravilno. Greške nisu stepenovane: odgovor će biti da ili ne. Uzorci se procesiraju pravilno ili nepravilno. Kod aplikacije kvalitativnog uzorkovanja, svaka pojava (ili devijacija) jednako se tretira u statističkoj oceni revizora bez obzira na novčani iznos one stavke kod koje postoji devijacija; prema tome, izveštaj o otpremi robe u vrednosti od 110.000 dinara koja nije fakturisana isti je kao i za robu u vrednosti 11.000 dinara koja nije fakturisana - oba predstavljaju devijaciju od propisanih politika i procedura.

Varijatorno uzorkovanje se primenjuje kada revizor želi da dođe do dinarskog ili kvantitativnog zaključka o populaciji. Aplikacije varijatornog uzorkovanja trebalo bi da odgovore na pitanje: "Koliko?". Na primer, kada bi student želeo da koristi uzorak za procenu ukupnog dinarskog iznosa novca koji imaju studenti na času revizije određenog dana, primenio bi varijatorno uzorkovanje; međutim, kad bi taj student hteo da odredi procenat ljudi u velikom odeljenju koji su visoki 177 cm i viši, prikladnije bi bilo kvalitativno uzorkovanje.

Kao što se može i očekivati, revizori varijatorno uzorkovanje koriste prvenstveno za supstantivno testiranje. Kao statistička tehnika za procenu dinarskog iznosa stanja na računima, ili neke druge količine, kod revizora je prihvaćena kao korisno merno sredstvo zbog toga što se rezultati izražavaju u novčanom iznosu a ne u procentima frekvencije.

Uzorkovanje na osnovu proporcionalnosti veličine i verovatnoće predstavlja modifikovani oblik kvalitativnog uzorkovanja. Ovaj model uzorkovanja omogućava revizoru da dođe do dinarskog rezultata u vezi sa ukupnim dinarskim iznosom grešaka u populaciji. Za razliku od klasičnih tehnika uzorkovanja, koje se koncentrišu na fizičke jedinice populacije, kao što su izlazne fakture ili vaučeri za isplatu, uzorkovanje na bazi proporcionalnosti veličine i verovatnoće koncentriše

se na dinarske jedinice populacije; odnosno, umesto pregleda populacije računa potraživanja od 1.000.000 koja sadrži 1.000 salda pojedinih kupaca, revizor tretira populaciju kao 1.000.000 pojedinih dinarskih jedinica iz koje izvlači uzorak. Klasični pristupi polaze od toga da je račun od 5.000 isti kao i onaj od 50.000; svaki od njih čini jedinicu uzorkovanja. Kod uzorkovanja na bazi proporcionalnosti veličine i verovatnoće, svaki dinar predstavlja jedinicu uzorkovanja. Prema tome, pojedini računi sa većim saldima proporcionalno imaju veću mogućnost da budu izabrani kao uzorak zbog toga što sadrže više jedinica uzorkovanja, pa otuda i naziv uzorkovanje na bazi proporcionalnosti veličine i verovatnoće. Ovo uzorkovanje često se naziva i uzorkovanje na osnovu dinarske vrednosti, ili uzorkovanje na osnovu kumulativne novčane vrednosti. Aplikacije uzorkovanja na bazi proporcionalnosti veličine i verovatnoće trebalo bi da daju zaključke slične sledećem: "Na osnovu dokaza uzorka, X% sam siguran da dinarski iznos greške na računu ne prelazi Y dinara (gde Y dinara zavisi od rezultata uzorkovanja)."

PROCENA DINARSKE VREDNOSTI NASUPROT TESTIRANJU REVIZIJSKIH HIPOTEZA

Kod primene varijatornog uzorkovanja, revizor mora odlučiti da li želi da:

- napravi procenu salda računa, kao što su zalihe, nezavisno od klijentovog salda računa, ili
- testira prihvatljivost klijentovog salda računa, kao što je dinarski saldo na računima potraživanja ili zaliha.

Drugim rečima, kada revizor odluči da primeni varijatorno uzorkovanje, mora zatim proceniti da li je prikladnija procena dinarske vrednosti ili testiranje hipoteza.

Procenu dinarske vrednosti trebalo bi koristiti kada klijent ne prikazuje saldo računa koji je navodno ispravan (na primer, korišćeni su neispravni računovodstveni principi ili se zna da postoje brojne greške u računovodstvenoj dokumentaciji) ili kada saldo računa treba odrediti pomoću varijatornog uzorkovanja. U situacijama kada postoji netačan saldo računa, revizor će obično predložiti korekciju, da bi saldo usaglasio sa statističkom procenom. Isto tako, ako saldo računa ne postoji, statistička procena evidentira se kao saldo računa.

Nasuprot proceni dinarske vrednosti, ***testiranje revizijskih hipoteza*** koristi se kada revizor želi da prihvati klijentov saldo računa bez korekcije ako u njemu nema materijalnih grešaka. U ovoj situaciji, revizor testira već postojeći klijentov saldo računa za koji veruje da je ispravan; prema tome, revizor bi predložio korekciju samo ako postoji mogućnost da klijentov saldo računa bude materijalno

uvećan ili umanjen. Testiranje revizijskih hipoteza statistički pravi razliku između pretpostavke da je prikazani saldo računa tačan i alternativne pretpostavke da u saldu računa postoji materijalna greška.

Glavna razlika između ova dva pristupa sastoji se u tome što procena dinarske vrednosti ne bi trebalo da se koristi ako klijent ima postojeći saldo računa iz koga revizor uzima uzorak da bi odlučio da li da ga prihvati ili isključi. Za donošenje ovakvih odluka, koristi se testiranje revizijskih hipoteza. Revizori obično primenjuju testiranje hipoteza zbog toga što ih zanima ocena iznosa koji je dao klijent.

IZBOR UZORKA

Zbog visokih troškova testiranja 100% populacije u odnosu na korist, revizor je često voljan da prihvati neki rizik uzorkovanja. Pošto donese odluku o uzimanju uzoraka, suočava se sa pitanjem koje stavke iz populacije da izabere.

Populacija, okvir uzorkovanja, i reprezentativni uzorak

Populacija predstavlja svet o kome revizor želi da dobije određene informacije. Populacija se mora definisati unapred. Revizor bi trebalo da se pridržava dva uslova kada definiše populaciju:

Populacija treba da bude važna za cilj revizije.

Definicija populacije treba da omogući drugom revizoru da odredi da li neka stavka pripada ili ne pripada toj populaciji.

Ilustracije radi, ako se populacija definiše kao "svi računi kupaca zaključno sa završetkom godine," onda računi sa saldom čiji je iznos ravan nuli, saldom dugovanja, i saldom kredita čine deo populacije. Ako se populacija definiše kao "svi računi potraživanja koji se javljaju u probnom bilansu na kraju godine," onda su obuhvaćena salda dugovanja i kredita, ali ne i salda čiji je iznos ravan nuli.

Osim pažljivog definisanja populacije, mora se unapred precizno definisati i okvir uzorkovanja. ***Okvir uzorkovanja*** predstavlja listing ili neki drugi fizički prikaz pojedinih stavki u populaciji koji se koristi za izbor uzorka. Na primer, okvir uzorkovanja za račune potraživanja može predstavljati štampani primerak svih računa potraživanja od kupaca za neki datum. Kod testiranja fizičkog inventara, okvir uzorkovanja može biti listing inventara, stalna evidencija inventara, ili fizičke stavke inventara. Okvir uzorkovanja je zapravo fizički prikaz populacije. Pošto revizor uzima uzorke iz okvira uzorkovanja, on utiče na svaku projekciju uzorka. Ako okvir uzorkovanja i populacija nisu iste, projekcija revizora može biti netačna.

Ako revizor želi da izmeri rizik uzorkovanja kada ispituje manje od 100% populacije, mora koristiti uzorak od koga očekuje da bude reprezentativan. ***Reprezentativni uzorak*** je uzorak koji pokazuje približno iste karakteristike kao i populacija iz koje je izvučen. Na primer, ako populacija sadrži visok procenat devijacija ili grešaka, uzorak bi trebalo da sadrži visok procenat istih. Inače, uzorak nije reprezentativan. Da bi bio reprezentativan, uzorak treba izabrati tako da svaka stavka ili novčana jedinica u populaciji ima mogućnost da bude izabrana.

Stratifikacija

Stratifikacija je proces podele populacije na podpopulacije koje imaju slične karakteristike (često novčanu vrednost). Slojevi moraju biti jasno definisani tako da svaka jedinica uzorkovanja može pripadati samo jednom sloju. Ova procedura smanjuje raznovrsnost stavki u okviru jednog sloja i omogućava revizoru da svoje napore koncentriše na stavke koje najverovatnije sadrže veću monetarnu neprecizност. Stratifikacija može povećati efikasnost uzorka omogućavajući revizoru da smanji obim procedura uzorkovanja. Na primer, revizor može usmeriti svoju pažnju na stavke računa potraživanja koje imaju veću vrednost kada ga prvenstveno zanimaju greške preuveličavanja. Kada se populacija stratifikuje i revizor poželi da uzme uzorak iz jednog ili više slojeva, trebalo bi da ga izabere pomoću slučajnog broja, sistematski ili slučajno.

Izbor po sistemu slučajnog broja

Slučajni izbor nudi najveću mogućnost da će uzorak biti reprezentativan. ***Slučajni uzorak*** je uzorak koji se bira tako da svaka stavka u populaciji ima jednaku mogućnost da bude izabrana. Ponekad se naziva *verovatni uzorak*. Tabela slučajnih brojeva predstavlja jednu tehniku izbora reprezentativnog uzorka. Sastoji se od slučajnih brojeva od 0 do 9. Svaki broj javlja se u tabeli približno isti broj puta, a raspored u kome se javlja je slučajan. Kolone u tabeli slučajnih brojeva prave se da bi olakšale korišćenje tabele, inače, nemaju nikakav drugi značaj.

Da bi primenio tabelu slučajnih brojeva, revizor mora da sledi tri koraka:

1. *Definisati korespondenciju.* ***Korespondencija*** definiše odnos između okvira uzorkovanja i tabele slučajnih brojeva. Da bi se uspostavila korespondencija, svaka stavka u populaciji mora da ima jedinstven broj u tabeli. Čitajući tabelu, revizor može da odredi pravu stavku iz populacije. Na primer, ako ispituje populaciju stavki inventara od broja 1 do 99, revizor može da upotrebi dvocifrenu šemu da bi uspostavio korespondenciju. nasuprot toga ako se radi o populaciji stavki inventara od 1 do 9.900,

revizor može da upotrebi četvorocifrenu šemu da bi uspostavio korespondenciju.

2. *Odrediti smer izbora*. Revizor može da ide gore i dole po kolonama u tabeli - i levo i desno. Može krenuti bilo kojim smerom, sve dok ga dosledno prati. Pri određivanju smera izbora, važno je zabeležiti ga u radnoj dokumentaciji tako da drugi revizor, koji bude pregledao izbor, može da reprodukuje istu kombinaciju uzoraka.
3. *Izabrati polaznu tačku*. Tabela slučajnih brojeva ima mnogo stranica. Da bi izabrali polaznu tačku, morate otvoriti tabelu ili knjigu nasumice i slučajno "ubosti" polazni red, kolonu, i broj.

Sistematsko uzorkovanje

Kod ***sistematskog uzorkovanja***, revizor izračunava interval uzorkovanja podelom broja stavki u populaciji prema veličini uzorka. Na primer, ako populacija veličine N sadrži 2.005 stavki, i ako je željena veličina uzorka $n = 200$, uniformni interval uzorkovanja je 10 (uvek se zaokružuje na niže da bi se obezbedio izbor željene veličine uzorka). Slučajni broj između 1 i 10 se bira kao prvi uzorak. Posle toga se bira svaka deseta stavka.

Pošto se kod sistematskog izbora prva stavka bira po metodi slučajnog broja, svaka stavka u populaciji ima jednaku početnu mogućnost da bude izabrana. Međutim, pošto se izabere prvi uzorak, nema svaka kombinacija veličine uzorka više istu mogućnost da bude izabrana. Prema tome, sistematski izbor razlikuje se od izbora po metodi slučajnog broja.

Osnovnu prednost sistematskog izbora predstavlja laka upotreba. Revizor, međutim, mora da pazi da ne bude pristrasan kod izbora. Da bi smanjio mogućnost izbora nereprezentativnog uzorka, revizor treba da bude zadovoljan što je populacija slučajno raspoređena. Osim toga, revizor treba da razmotri više od jednog slučajnog broja na početku. Na primer, jedna umerena politika koju možete slediti jeste upotreba dva slučajna broja na početku koji predstavljaju minimalan broj kad god se primenjuje sistematski izbor. Kod upotrebe višestrukih početnih brojeva, interval uzorkovanja se množi sa željenim brojem slučajnih početnih brojeva da bi se dobio odgovarajući interval. Na primer, u gornjoj ilustraciji, za pet slučajnih početnih brojeva, interval uzorkovanja od 10 postaje interval od 20. Biraju se dva slučajna broja od 1 do 20, a zatim se bira svaka dvadeseta stavka iz svakog od 2 slučajna broja. Ako se preduzmu mere protiv pristrasnosti, sistematski izbor, kao i izbor po metodi slučajnog broja, daje reprezentativni uzorak (odnosno, uzorak od koga se očekuje da bude reprezentativan) koji se može koristiti za statističko ili nestatističko uzorkovanje.

Slučajni izbor

Slučajni uzorak bira revizor bez ikakvog posebnog razloga. Na primer, revizor može izabrati vaučere za isplatu iz registra, bez obzira na njihovu veličinu ili lokaciju, kao slučajni uzorak. Slučajno izabrani uzorak može biti reprezentativan za karakteristike populacije, ali se ne bira na osnovu definisanih koncepata verovatnoće. Prema tome, slučajni uzorci se ne mogu koristiti u statističkom uzorkovanju. Slučajni izbor je, međutim, koristan u nestatističkom uzorkovanju i dozvoljen je ako revizor očekuje da će uzorak biti reprezentativan.

Blok izbor

Blok uzorak se sastoji od dodirnih transakcija izabranih iz populacije. Na primer, uzorak čekova izdatih za mart i avgust kod ispitivanja gotovinskih isplata za datu godinu predstavlja blok uzorak. Pošto čekovi za ostale mesece nisu imali mogućnost da budu izabrani, može se desiti da blok uzorak ne bude reprezentativan; i ne može se statistički projektovati na datu populaciju. Blok izbor se mora pažljivo koristiti i uglavnom ga treba izbegavati.

Neispitani uzorci

Problem na koji se često nailazi kod testova kontrola i supstantivnih testova jeste šta raditi u vezi sa izabranim uzorcima koji nedostaju. Osnovno načelo uzorkovanja je da procedure revizije koje odgovaraju pojedinom cilju revizije treba primeniti na svaku uzorkovanu stavku, ali revizor možda neće moći primeniti planiranu proceduru revizije na izabrani uzorak zbog toga što, recimo, nedostaje prateća dokumentacija.

Šta revizor treba da radi kada ne može da locira stavke? Postupak revizora zavisi od efekta koji stavka koja nedostaje ima na ocenu uzorka. To znači, ukoliko se zaključak revizora na bazi uzorka ne bi promenio ako bi stavku smatrao devijacijom ili greškom, onda nije neophodno locirati stavku koja nedostaje. Međutim, ako nemogućnost ispitivanja date stavke navodi na zaključak da postoji *materijalna* greška u stanju računa, revizor će morati razmotriti primenu alternativnih procedura. Alternativne procedure trebalo bi da daju dovoljno dokaza da revizor može odrediti da li je stanje računa prihvatljivo.

Ilustracije radi, pretpostavimo da revizor ne dobije odgovor na potvrdu računa potraživanja. U tom slučaju ima dve opcije:

- ako se zaključak zasnovan na projektovanim rezultatima uzorkovanja ne menja kada se izostanak odgovora tretira kao greška, revizor ne mora da primenjuje alternativne procedure, ili

- ako bi se zaključak promenio, revizor može primeniti alternativne procedure (na primer, pregled kasnije naplate potraživanja).

Donošenje odluka u vezi sa neispitanim stavkama je manje složeno kod testiranja kontrola. Ako revizor ne može da primeni planirani test kontrola na pojedinu stavku zbog dokumenta koji nedostaje, stavka se obično smatra devijacijom od propisane kontrolne politike ili procedure. Ova odluka će verovatno povećati nivo kontrolnog rizika i na taj način povećati supstantivno testiranje, ali ne zahteva primenu alternativnih testova kontrole. U takvoj situaciji, revizor jednostavno prelazi sa testova kontrola na supstantivne procedure da bi postigao nizak rizik revizije.

Uzorkovanje sa ili bez zamene

Uzorkovanje sa zamenom dozvoljava da se izabrani uzorak vrati u populaciju i ponovo izabere. Drugim rečima, ista stavka može se uključiti u uzorak više puta. Ovo se može desiti ako tabela slučajnih brojeva daje isti broj više puta. Nasuprot tome, ***uzorkovanje bez zamene*** uklanja stavku iz populacije pošto je izabrana. Stavka se može biti uključiti u uzorak samo jednom. Ako tabela slučajnih brojeva daje duplikat broja, broj se odbacuje posle prvog izbora. Zbog logike i efikasnosti, uzorkovanje bez zamene obično se upotrebljava u računovodstvu i reviziji.

UZORKOVANJE KOD TESTOVA KONTROLA

Rizik uzimanja uzoraka proističe iz mogućnosti da se zaključci revizora zasnovani na nekom uzorku mogu razlikovati od zaključka do koga bi došao kada bi cela populacija bila podvrgnuta proceduri revizije. Kod sprovođenja testova kontrole, rizik uzimanja uzoraka sastoji se od dva aspekta.

Rizik potcenjivanja rizika kontrole predstavlja rizik da je nivo rizika koji se zasniva na uzorku manji od prave operativne efektivnosti politike ili procedure strukture kontrole. Na primer, uzorak revizora može navesti na zaključak da je procenjeni nivo rizika nizak zbog toga što stopa devijacije ne prelazi 4,52%; međutim, kada bi se sproveo 100% test kontrola, prava stopa devijacije od 6,75% navela bi revizora na zaključak da je nivo kontrolnog rizika visok.

Rizik precenjivanja rizika kontrole predstavlja rizik da je nivo rizika kontrole zasnovan na uzorku veći od prave operativne efektivnosti politike ili procedure strukture kontrole. Na primer, uzorak revizora može dovesti do zaključka da je procenjeni nivo rizika kontrole visok zbog toga što stopa devijacije prelazi, recimo, 4,52%, kada prava stopa devijacije možda iznosi 2,25%.

Kada revizor preceni kontrolni rizik, supstantivni testovi su nepotrebno opširni. Na primer, ako ga ocena uzorka navede da nepotrebno preceni nivo rizika kontrole, on će obično povećati i obim supstantivnih testova da bi uspostavio protivtežu većem riziku kontrole koji je primetio. Iako revizija može biti manje efikasna u ovim okolnostima zbog toga što se primenjuju skuplji ili obimniji supstantivni testovi, revizija je ipak, efektivna, zbog toga što se postiže njen cilj. U reviziji, potcenjivanje rizika kontrole predstavlja ozbiljniju grešku. Ovaj rizik odnosi se na efektivnost revizije i može za posledicu imati neprikladne supstantivne testove.

Planiranje uzoraka za testove kontrola

Kod planiranja određenog uzorka za test kontrola, revizor treba da uzme u obzir:

1. odnos uzorka i cilja testa kontrola.
2. planirani nivo rizika kontrole za utvrđenu politiku ili proceduru strukture interne kontrole koju testira.
3. maksimalnu stopu devijacije od utvrđene politike ili procedure koja bi potkrepila planirani nivo rizika kontrole.
4. dopustivi rizik potcenjivanja rizika.
5. verovatnu ili očekivanu stopu devijacija u populaciji.
6. stepen željenog uveravanja od dokaza o uzorku u vezi sa testovima kontrole izvan uzorkovanja.

Kod mnogih testova kontrola, uzorkovanje se ne primenjuje. Procedure pomoću kojih se upoznaje struktura interne kontrole (prema drugom standardu rada na terenu) uglavnom ne obuhvata uzimanje uzoraka. Uzorkovanje se ne primenjuje kod testova kontrola koji zavise od odgovarajuće raspodele poslova ili ne daju dovoljno dokumentarnih dokaza o radu. Na primer, raspodela poslova, važna osobina strukture interne kontrole, obično se ne može testirati uzorkovanjem već posmatranjem. Revizor obično izrađuje pojedini test kontrola prema devijacijima od relevantnih politika ili procedura strukture kontrole. *Relevantne politike ili procedure strukture kontrole* predstavljaju one elemente u strukturi interne kontrole čije odsustvo bi revizora navelo na povećanje nivoa kontrolnog rizika.

Pošto utvrdi politiku ili proceduru kontrole koju će testirati i da li zaista postoji dokaz revizije, revizor određuje maksimalnu stopu devijacija od utvrđene politike ili procedure kontrole koju će prihvatiti bez povećanja planiranog nivoa rizika Taj se koncept definiše kao prihvatljiva stopa. Devijacije veće od prihvatljive stope dovele bi do povećanja nivoa rizika kontrole, čak i do maksimuma. Iskusni revizori obično određuju prihvatljive stope na osnovu smernica politike

preduzeća za računovodstvene usluge. Na primer, ako revizor planira da proceni rizik kontrole na nizak nivo, i želi visok stepen uveravanja od dokaza dobijenih na bazi uzoraka testova kontrola, koristiće prihvatljivu stopu od 4,52% ili manju. Ako, nasuprot tome, planira da proceni rizik kontrole na visok nivo ili dobije čvrste dokaze na bazi testova kontrola izvan uzorkovanja (na primer, dokaz na osnovu istraga ili posmatranja), koristiće prihvatljivu stopu od 9%. Prema tome, da bi odredio prihvatljivu stopu, revizor razmatra:

- planirani nivo rizika kontrole, i
- stepen uveravanja koju želi da dobije od dokaza na bazi uzorka.

Pri određivanju prihvatljivih stopa, revizori priznaju da devijacije od kontrola ne moraju da prouzrokuju monetarnu nepreciznost u finansijskim izveštajima. Na primer, neodobreni vaučer za isplatu (koji je trebalo da bude odobren) može i pored toga predstavljati ispravnu transakciju koja je pravilno odobrena i evidentirana. Devijacije od kontrola povećavaju rizik materijalnih monetarnih nepreciznosti, ali ne u odnosu jedan prema jedan.

Faktori koji utiču na veličinu uzoraka za testove kontrola

Faktor	Okolnosti koje dovode do		Odnos prema veličini uzorka
	manje veličine uzorka	veće veličine uzorka	
Planirani nivo rizika kontrole	Viši planirani nivo rizika kontrole	Niži planirani nivo rizika kontrole	Obrnut
Maksimalna stopa devijacija (prihvatljiva stopa)	Viša stopa devijacija (npr. 9%)	Niža stopa devijacija (npr. 4,5%)	Obrnut
Rizik potcenjivanja rizika kontrole	Viši rizik potcenjivanja rizika kontrole je prihvatljiv	Niži rizik potcenjivanja rizika kontrole je neophodan	Obrnut
Verovatna stopa devijacija u populaciji	Niža očekivana stopa devijacija u populaciji	Viša očekivana stopa devijacija u populaciji	Direktan
Očekivani stepen uveravanja od dokaza na bazi uzorka	Niži stepen uveravanja od uzoraka testova kontrola (testovi kontrola izvan uzorkovanja daju čvrst dokaz o efektivnosti kontrole)	Viši stepen uveravanja od uzoraka testova kontrola (testovi kontrola izvan uzorkovanja su minimalni)	Direktan
Broj stavki u populaciji	Nema efekta na veličinu uzorka ukoliko populacija nije mala (ispod 1000)		

Izbor uzoraka za testove kontrola

Uobičajena praksa uzorkovanja u reviziji sugeriše da bi idealno, revizor bi trebalo da koristi metodu izbora pomoću koje je moguće izabrati stavke iz celog perioda koji je podvrgnut reviziji. U praksi, revizori često primenjuju testove kontrole u okviru uzorkovanja za deo godine na neki datum u tom periodu (na primer, prvih šest meseci). Prema tome, na kraju godine, revizor mora odrediti koji dodatni testovi kontrole su potrebni. Sledeće faktore treba uzeti u obzir kada se biraju uzorci testova kontrola iz transakcija koje ne predstavljaju ceo revidirani period:

- Značaj dotične tvrdnje.
- Rezultati testova kontrola u toku godine.
- Dužina preostalog perioda.
- Klijent odgovara na istražne testove kontrola koji se tiču preostalog perioda.
- Dokazi dobijeni pomoću supstantivnih testova efektivnosti kontrole u okviru preostalog perioda.
- Ostali dokazi o prirodi i obimu svih značajnih promena u strukturi interne kontrole, uključujući njene politike, procedure, i osoblje, koji se javljaju posle datog perioda u toku godine.

Pošto razmotri ove faktore, revizor može zaključiti da dodatni testovi kontrola u okviru uzorkovanja nisu potrebni i može utvrditi da istrage, posmatranje, i ostali testovi kontrola izvan uzorkovanja obezbeđuju dovoljno čvrstih dokaza o planiranom nivou rizika kontrole.

Ocena rezultata uzorkovanja testova kontrola

Ako pretpostavimo da je revizor izabrao uzorak testa kontrole koji bi trebalo da bude reprezentativan i uzeo u obzir neispitane stavke, ako ih ima, kao što su devijacije od utvrđenih kontrolnih politika i procedura, sledeći zadatak je projekcija nalaza uzorkovanja na populaciju. Prema tome, ako uzorak od 200 stavki proizvodi devet devijacija, stopa devijacije iznosi 4,5% (to jest. 9/200). Revizor upoređuje ***predviđenu stopu devijacije*** sa prihvatljivom stopom i razmatra rizik da će stvarna stopa devijacije prevazići predviđenu stopu devijacija.

UZORKOVANJE U SUPSTANTIVNIM TESTOVIMA

Isto kao što postoje dva aspekta rizika uzorkovanja u uzorcima testova kontrola, tako postoje i dva aspekta rizika uzorkovanja u uzorcima supstantivnih testova. Dva aspekta rizika supstantivnog testiranja predstavljaju:

- rizik nekorektnog prihvatanja, i
- rizik nekorektnog isključenja.

Rizik nekorektnog prihvatanja i isključenja javlja se uvek kada revizor uzima uzorke bez obzira na to da li vrši statističko ili nestatističko uzorkovanje.

Rizik nekorektnog prihvatanja predstavlja rizik da uzorak potkrepljuje zaključak o tome da u evidentiranom stanju na računu nema materijalnih grešaka, kada ih u stvari ima.

Rizik nekorektnog isključenja predstavlja rizik da uzorak potkrepljuje zaključak o tome da u evidentiranom stanju na računu ima materijalnih grešaka, kada ih u stvari nema.

Kada postoje ova dva rizika, primarni cilj revizora predstavlja kontrola rizika nekorektnog prihvatanja. Jednostavan primer objašnjava zašto. Ako revizor odbaci klijentov evidentirani saldo potraživanja a on ne sadrži materijalne greške (to jest: ispravan je), klijent će obično insistirati na:

- povećanju veličine uzorka, ili
- traženju dodatnih dokaza o tome da je saldo potraživanja netačan.

Kombinovani dokazi do kojih je moguće doći kasnije verovatno će dovesti do ispravne odluke. Zbog toga što je potrebno sprovesti dodatne procedure revizije, rizik nekorektnog isključenja utiče na efikasnost revizije, a ne efektivnost; to jest, revizor obično donosi ispravan zaključak izlažući se dodatnim troškovima.

Nasuprot tome, ako revizor prihvati klijentov evidentirani saldo potraživanja koji sadrži materijalne greške (rizik nekorektnog prihvatanja), klijent neće zahtevati da se poveća veličina uzorka ili da se pronađu dodatni dokazi. Rizik u ovoj situaciji dolazi od bankara i drugih spoljnih korisnika finansijskih izveštaja koji se oslanjaju na pogrešno mišljenje revizora. Može se desiti da protiv revizora bude podneta tužba i da izgubi dozvolu za rad. Rizik nekorektnog prihvatanja odnosi se na efektivnost revizije i prema tome je važniji od onog drugog rizika uzorkovanja u supstantivnim testovima.

Planiranje supstantivnih uzoraka

Revizor treba da razmotri sledeće faktore kada planira uzorak supstantivnog testa:

1. Odnos uzorka i relevantnog cilja revizije
2. Preliminarni sud o nivoima materijalnosti

3. Dozvoljeni rizik nekorektnog prihvatanja.
4. Osobine populacije.

Matrica rizika uzorkovanja u supstantivnim testovima

		Klijentova knjigovodstvena vrednost:	
Dokaz revizije ukazuje na:		ne sadrži materijalnu grešku	sadrži materijalnu grešku
	Prihvatanje	Ispravna odluka	Rizik nekorektnog prihvatanja
	Isključenje	Rizik nekorektnog isključenja	Ispravna odluka

Kod planiranja supstanitvnog uzorka, revizor razmatra koliko monetarnih nepreciznosti u stanju na računu ili vrsti transakcija može da se javi a da ne dovede do materijalnih grešaka u finansijskim izveštajima. Ova maksimalna monetarna nepreciznost naziva se ***prihvatljiva greška***. Prihvatljiva greška, kao koncept planiranja, odnosi se na revizorovu celokupnu procenu materijalnosti za finansijske izveštaje zajedno. Na osnovu procene, revizor određuje materijalnost i povezuje ju sa saldima ili vrstama transakcija za koje uzima uzorak. Materijalnost na nivou salda ili vrste transakcija predstavlja prihvatljivu grešku. Revizor ne mora utvrditi prihvatljive greške za populacije koje su revidirane 100% zbog toga što tu ne postoji rizik uzorkovanja.

Kao što je poznato rizik revizije sastoji se od tri komponente. Algebarski, on se može izraziti ovako:

$$AR = IR \times KR \times DR$$

gde je AR dopustivi rizik revizije da monetarna nepreciznost jednaka prihvatljivoj greška može ostati neotkrivena u stanju računa ili vrsti transakcija pošto revizor završi sve predviđene procedure revizije; IR je osetljivost stanja računa ili vrste transakcija na materijalnu grešku, pod pretpostavkom da nisu bile korišćene povezane politike i procedure strukture interne kontrole (inherentni rizik); KR je rizik da,

pod uslovom da se javljaju greške jednake prihvatljivoj greški, klijentove politike i procedure strukture kontrole neće uspeti da ih pronađu, bilo zbog loše osmišljenih kontrola ili devijacija od utvrđenih kontrola (rizik kontrole); DR je rizik da, pod uslovom da se jave greške jednake prihvatljivoj greški i klijentova struktura interne kontrole ne uspe da ih otkrije, ni procedure supstantivnog testiranja neće uspeti da ih otkriju (rizik otkrivanja - detekcije).

Ako revizor proceni da je inherentni rizik maksimalan i iznosi 100%, jednačina se menja u

$$AR = KR \times DR$$

Rizik detekcije, ili otkrivanja sastoji se od:

- supstantivnih testova podataka, i
- analitičkih procedura i drugih supstantinvih testova primenjenih na populaciju.

Prema tome, ako DR zamenimo sa ova dva faktora, formula se menja u

$$AR = KR \times AP \times DRNP$$

gde AP predstavlja rizik da analitičke procedure i drugi relevantni supstantivni testovi ne bi uspeli da otkriju greške koje su iste kao prihvatljive greške, pod uslovom da su se javile i da ih nije otkrila struktura interne kontrole; DRNP je dopustivi rizik nekorektnog prihvatanja za supstantivne testove podataka, pod uslovom da se jave materijalne greške, propusti u strukturi interne kontrole, i druge greške supstantivnih testova.

Revizor koji koristi ovaj model za statističko i nestatističko uzorkovanje može ga promeniti u

$$DRNP = \frac{AR}{KR \times AP}$$

Ova jednačina jasno pokazuje da što je niži nivo rizika kontrole (rizik kontrole je manji - KR) ili, što je veće uveravanje dobijeno putem drugih supstantivnih testova koji imaju isti cilj, tim je veći dozvoljeni rizik revizije (AR) nekorektnog prihvatanja za supstantivne testove podataka (DRNP) i, prema tome, manja neophodna veličina uzorka. Nasuprot tome, ako revizor oceni da je rizik kontrole visok i odluči da ne primeni analitičke procedure ili druge supstantivne procedure za dati cilj revizije, trebalo bi da uzme u obzir nizak rizik nekorektnog prihvatanja. Prema tome, uzorak supstantivnog testa za test podataka je veći.

Faktori koji utiču na veličinu uzoraka supstanitnvih testova

Faktor	Okolnosti koje dovode do		Odnos prema veličini uzorka
	manje veličine uzorka	veće veličine uzorka	
Procena inherentnog rizika	Nizak nivo inherentnog rizika	Viši nivo inherentnog rizika	Direktan
Procena rizika kontrole	Nizak nivo rizika kontrole	Viši nivo rizika kontrole	Direktan
Procena rizika za druge supstanitvne testove u vezi sa istom tvrdnjom za stanje računa ili vrstu transakcija.	Visok stepen uveravanja dobijen pomoću drugih supstantivnih testova	Nizak stepen uveravanja dobijen pomoću drugih supstantivnih testova	Direktan
Veličina prihvatljive greške za pojedini račun	Veća veličina prihvatljive greške	Manja veličina prihvatljive greške	Obrnut
Očekivana veličina i frekvencija grešaka	Manje greške ili niža frekvencija	Veće greške ili viša frekvencija	Direktan
Populacija ukupno	Manji monetarni značaj za finansijske izveštaje	Veći monetarni značaj za finansijske izveštaje	Direktan
Varijacija rizika revizije	Veći rizik revizije	Niži rizik revizije	Direktan

Izbor i ocena supstantivnog uzorka

Uzorak supstantivnog testa bi trebalo da bude reprezentativan; stoga, sve stavke ili dinari u populaciji trebalo bi da imaju jednaku mogućnost da budu izabrani. Pošto se uzorak izabere pomoću jedne od tehnika, revizor bi trebalo da rezultate dobijene pomoću uzorka projektuje na populaciju. Nestatistički način da se ovo uradi predstavlja podela neto dinarskih grešaka prema veličini uzorka i množenje rezultata sa veličinom populacije. Na primer, za uvećanja od 10.000 dinara u uzorku od 100 stavki, revizor bi mogao da projektuje ukupno uvećanje od 200.000 dinara za populaciju od 2.000 stavki (tj. [10.000 ÷ 100] × 2.000). Proračunata greška od 200.000 dinara dodaje se na bilo koju grešku otkrivenu u stavkama ispitanim 100% koje su bile isključene iz zbira 2.000 stavki. Ukupna proračunata greška upoređuje se sa prihvatljivom greškom, i pravi se procena potencijalnog rizika uzorkovanja. Ako je ukupna prororačunata greška manja od prihvatljive greške i veličina uzorka je odgovarajuća, revizor zaključuje da je iznos tačan. Na primer, ako prihvatljiva greška u stanju računa od 100.000 dinara iznosi 5.000 i ukupna prororačunata greška je 1.000, revizor može biti prilično siguran da je rizik uzorkovanja nizak. Sa druge strane, ako je ukupna prororačunata greška blizu prihvatljive greške, revizor može zaključiti da je potrebno sprovesti dodatne procedure.

Metode uzorkovanja u reviziji

U ovom delu će biti ukazano na praktične aspekte primene već predstavljenih koncepata uzorkovanja. Procena dinarske vrednosti, jedno od sredstava u računovodstvu, nasuprot nekom sredstvu revizije, ispituje se kao odgovarajuća osnova za razumevanje klasičnog varijatornog uzorkovanja u testiranju revizijskih hipoteza. Naglasak stavljamo na statističko izračunavanje veličine uzorka i statističku ocenu rezultata uzorkovanja.

KVALITATIVNO UZORKOVANJE

Kvalitativno uzorkovanje je lako za upotrebu. Prema tome, neki revizori koriste samo statističko (radije nego nestatističko) uzorkovanje testova kontrola. Drugim rečima, kad god sprovode testove kontrola revizori treba da, koriste kvalitativno uzorkovanje za određivanje veličine uzorka i ocenu rezultata uzorkovanja.

Određivanje veličine uzorka

Dopustivi rizik potcenjivanja rizika kontrole, prihvatljiva stopa, i očekivana stopa devijacije u populaciji su glavne determinante veličine uzorka u kvalitativnoj aplikaciji. Nasuprot tome, veličina populacije ima mali ili nikakav efekat na veličinu uzorka. Za populacije koje sadrže više od 10.000 uzorkovanih jedinica, veličina populacije nema nikakvog efekta na veličinu uzorka. U ovom poglavlju polazimo od pretpostavke je veličina populacije jednaka ili veća od 10.000 jedinica.

Koraci u uzorkovanju testova kontrola: statističko i nestatističko uzorkovanje

Korak	Svrha postupka
1. Odrediti cilj testa.	Cilj je dobijanje dokaza o tome da li politika ili procedura strukture interne kontrole efikasno funkcioniše.
2. Definisati stanje devijacije.	Devijacija je odstupanje od utvrđene politike ili procedure strukture interne kontrole.
3. Definisati populaciju.	Populacija treba da odgovara određenom cilju revizije. Revizor bi trebalo da odredi obuhvaćeni period i okvir uzorkovanja (na primer, dokument, ulazna stavka, ili linijska stavka).
4. Odrediti veličinu uzorka.	Veličina uzorka zavisi od dopustivog rizika potcenjivanja rizika kontrole, prihvatljive stope, i očekivane stope devijacije u populaciji.
5. Odrediti metodu izbora uzorka.	Uzorke treba birati tako da se može očekivati da budu reprezentativni za datu populaciju.
6. Izabrati uzorak.	Trebalo bi koristiti sistematski izbor ili izbor pomoću slučajnog broja. Slučajni izbor može se koristiti za nestatističke testove kontrola. Neispitane stavke trebalo bi smatrati devijacijima od utvrđene politike ili procedure.
7. Izvršiti reviziju uzorka.	Izabrane stavke trebalo bi ispitati da bi se odredilo da li odstupaju od utvrđene politike ili procedure.
8. Oceniti rezultate uzorkovanja.	Uzorak treba oceniti i kvantitativno (pomoću odgovarajućih tabela) i kvalitativno. Trebalo bi odrediti efekat na prirodu, vremenski raspored, i obim supstantivnog testiranja.
9. Iskoristiti rezultate uzorkovanja za zaključak o procenjenom nivou rizika kontrole.	Ako rezultati uzorkovanja, zajedno sa drugim dokaznim materijalom, potkrepljuju planirani nivo rizika kontrole, revizor obično ne mora da modifikuje planirane supstantivne testove.

Potcenjivanje rizika kontrole

Rizik potcenjivanja rizika kontrole definiše se kao rizik da je procenjeni nivo rizika kontrole baziran na uzorku manji od stvarne operativne efikasnosti politike ili procedure strukture interne kontrole. Ovaj rizik odnosi se na

verovatnoću da će kontrolni rizik biti procenjen na suviše nizak ili srednji nivo kada politika ili procedura strukture interne kontrole ne funkcioniše efikasno. Na primer, ako revizor izabere rizik potcenjivanja rizika kontrole od 10%, ima 10% mogućnost da proceni rizik kontrole na suviše nizak ili srednji nivo kada kontrola nije efikasna pod uslovom da je poznata određena prihvatljiva stopa. Nasuprot tome, rizik potcenjivanja rizika kontrole od 10% znači da revizor ima nivo pouzdanosti od 90%, ili verovatnoća da je u pravu iznosi 90%. Drugim rečima, kadgod je procenjeni nivo rizika kontrole niži od maksimuma za neku tvrdnju, trebalo bi koristiti nivo pouzdanosti od bar 90%. Rizik potcenjivanja rizika kontrole od 4,5% (pouzdanost 94,5%) trebalo bi koristiti kada je planirani nivo rizika kontrole nizak, a želimo da dobijemo visok stepen uveravanja od uzorkovanog testa kontrola.

Prihvatljiva stopa

Revizor koji koristi kvalitativno uzorkovanje za testove kontrola mora unapred definisati maksimalnu stopu devijacije koja je prihvatljiva bez izmene planiranog nivoa rizika kontrole. Visoka verovatnoća devijacija koja prevazilazi prihvatljivu stopu mogla bi revizora navesti da proceni rizik kontrole na visok, ili maksimalan nivo (to jest 100%).

Očekivana stopa devijacije u populaciji

Kod aplikacije kvalitativnog uzorkovanja, revizor mora unapred definisati ***očekivanu stopu devijacije u populaciji***. Stopa se može proceniti na osnovu ocene revizora ili njegovog prethodnog iskustva (na primer, rezultati prošlogodišnjeg testa kontrola). U situacijama kada im nije poznata očekivana stopa devijacije u populaciji, neki revizori biraju ***pilot uzorak*** od 50 stavki za izračunavanje stope javljanja. Ilustracije radi, ako se uzorak od 50 stavki bira po sistemu slučajnog broja, i otkriju se 2 devijacije za dati kvalitet, procenjena stopa devijacije u populaciji iznosi 4% (2¸50).

Tabele sa veličinama uzoraka

Da bi koristio tabele, revizor prvo bira tabelu koja se zasniva na željenom riziku potcenjivanja rizika kontrole. On zatim iščitava kolonu sa očekivanom stopom devijacija u populaciji da bi pronašao odgovarajuću stopu. Zatim, locira kolonu koja odgovara prihvatljivoj stopi. Veličina uzorka prikazana je na mestu gde se ukrštaju očekivana stopa devijacije u populaciji i prihvatljiva stopa.

Tabelarni prikaz statističke veličine uzorka za testove kontrola – rizik potcenjivanja rizika kontrole od 5%[2]

Očekivana stopa devijacije u populaciji	Tolerantna stopa										
	2%	3%	4%	5%	6%	7%	8%	9%	10%	15%	20%
0.00%	149(0)	99(0)	74(0)	59(0)	49(0)	42(0)	36(0)	32(0)	29(0)	19(0)	14(0)
.25	236(1)	157(1)	117(1)	93(1)	78(1)	66(1)	58(1)	51(1)	46(1)	30(1)	22(1)
.50	*	157(1	117(1)	93(1)	78(1)	66(1)	58(1)	51(1)	46(1)	30(1)	22(1)
.75	*	208(1)	117(1)	93(1)	78(1)	66(1)	58(1)	51(1)	46(1)	30(1)	22(1)
1.00	*	*	156(2)	93(1)	78(1)	66(1)	58(1)	51(1)	46(1)	30(1)	22(1)
1.25	*	*	156(2)	124(2)	78(1)	66(1)	58(1)	51(1)	46(1)	30(1)	22(1)
1.50	*	*	192(3)	124(2)	103(2)	66(1)	58(1)	51(1)	46(1)	30(1)	22(1)
1.75	*	*	227(4)	153(3)	103(2)	88(2)	77(2)	51(1)	46(1)	30(1)	22(1)
2.00	*	*	*	181(4)	127(3)	88(2)	77(2)	68(2)	46(1)	30(1)	22(1)
2.25	*	*	*	208(5)	127(3)	88(2)	77(2)	68(2)	61(2)	30(1)	22(1)
2.50	*	*	*	*	150(4)	109(3)	77(2)	68(2)	61(2)	30(1)	22(1)
2.75	*	*	*	*	173(5)	109(3)	95(3)	68(2)	61(2)	30(1)	22(1)
3.00	*	*	*	*	195(6)	129(4)	95(3)	84(3)	61(2)	30(1)	22(1)
3.25	*	*	*	*	*	148(5)	112(4)	84(3)	61(2)	30(1)	22(1)
3.50	*	*	*	*	*	167(6)	112(4)	84(3)	76(3)	40(2)	22(1)
3.75	*	*	*	*	*	185(7)	129(5)	100(4)	76(3)	40(2)	22(1)
4.00	*	*	*	*	*	*	146(6)	100(4)	89(4)	40(2)	22(1)
5.00	*	*	*	*	*	*	*	158(8)	116(6)	40(2)	30(2)
6.00	*	*	*	*	*	*	*	*	179(11)	50(3)	30(2)
7.00	*	*	*	*	*	*	*	*	*	68(5)	37(3)

Ako revizor uoči da broj devijacija u nekom uzorku revizije ne prelazi broj u zagradi, može zaključiti da maksimalna stopa devijacije u populaciji ne prelazi prihvatljivu stopu. Drugim rečima, ako u uzorku ima samo jedna devijacija, revizor može zaključiti da ima pouzdanost od 90% (ili rizik potcenjivanja rizika kontrole od 10%) da stopa devijacije u populaciji ne prelazi 5%.

[2] Brojevi u zagradi označavaju očekivani broj devijacija u uzorku, a znak * veličina uzorka je prevelika da bi bila isplativa za većinu aplikacija u reviziji. Koristi se uz odobrenje Američkog instituta ovlašćenih javnih računovođa.

Tabelarni prikaz statističke veličine uzoraka za testove kontrola – rizik potcenjivanja rizika kontrole od 10%

Očekivana stopa devijacije u populaciji	Tolerantna stopa										
	2%	3%	4%	5%	6%	7%	8%	9%	10%	15%	20%
0.00%	114(0)	76(0)	57(0)	45(0)	38(0)	32(0)	28(0)	25(0)	22(0)	15(0)	11(0)
.25	194(1)	129(1)	96(1)	77(1)	64(1)	55(1)	48(1)	42(1)	38(1)	25(1)	18(1)
.50	194(1)	129(1)	96(1)	77(1)	64(1)	55(1)	48(1)	42(1)	38(1)	25(1)	18(1)
.75	265(2)	129(1)	96(1)	77(1)	64(1)	55(1)	48(1)	42(1)	38(1)	25(1)	18(1)
1.00	*	176(2)	96(1)	77(1)	64(1)	55(1)	48(1)	42(1)	38(1)	25(1)	18(1)
1.25	*	221(3)	132(2)	77(1)	64(1)	55(1)	48(1)	42(1)	38(1)	25(1)	18(1)
1.50	*	*	132(2)	105(2)	64(1)	55(1)	48(1)	42(1)	38(1)	25(1)	18(1)
1.75	*	*	166(3)	105(2)	88(2)	55(1)	48(1)	42(1)	38(1)	25(1)	18(1)
2.00	*	*	198(4)	132(3)	88(2)	75(2)	48(1)	42(1)	38(1)	25(1)	18(1)
2.25	*	*	*	132(3)	88(2)	75(2)	65(2)	42(1)	38(1)	25(1)	18(1)
2.50	*	*	*	158(4)	110(3)	75(2)	65(2)	58(2)	38(1)	25(1)	18(1)
2.75	*	*	*	209(6)	132(4)	94(3)	65(2)	58(2)	52(2)	25(1)	18(1)
3.00	*	*	*	*	132(4)	94(3)	65(2)	58(2)	52(2)	25(1)	18(1)
3.25	*	*	*	*	153(5)	113(4)	82(3)	58(2)	52(2)	25(1)	18(1)
3.50	*	*	*	*	194(7)	113(4)	82(3)	73(3)	52(2)	25(1)	18(1)
3.75	*	*	*	*	*	131(5)	98(4)	73(3)	52(2)	25(1)	18(1)
4.00	*	*	*	*	*	149(6)	98(4)	73(3)	65(3)	25(1)	18(1)
4.50	*	*	*	*	*	218(10)	130(6)	87(4)	65(3)	34(2)	18(1)
5.00	*	*	*	*	*	*	160(8)	115(6)	78(4)	34(2)	18(1)
5.50	*	*	*	*	*	*	*	142(8)	103(6)	34(2)	18(1)
6.00	*	*	*	*	*	*	*	182(11)	116(7)	45(3)	25(2)
7.00	*	*	*	*	*	*	*	*	199(14)	52(4)	25(2)
7.50	*	*	*	*	*	*	*	*	*	52(4)	25(2)
8.00	*	*	*	*	*	*	*	*	*	60(5)	25(2)
8.50	*	*	*	*	*	*	*	*	*	68(6)	32(3)

Revizor prvo bira odgovarajuću tabelu na osnovu prihvatljivog rizika potcenjivanja rizika kontrole. On zatim iščitava kolonu sa veličinom uzorka da bi pronašao odgovarajuću veličinu. (Ako veličina uzorka nije prikazana, revizor može da je umetne.) Zatim nalazi kolonu za stvarnim brojem nađenih devijacija. Ukrštanje reda sa veličinama uzorka i kolone sa stvarnim brojem devijacija daje projekciju

rezultata uzorkovanja na populaciju plus rizik odstupanja uzorka (tj. maksimalnu stopu devijacije u populaciji). Ako je maksimalna stopa devijacije manja od ili jednaka prihvatljivoj stopi, test potkrepljuje planirani nivo rizika, gledano *iz stroge kvantitativne perspektive*.

Prvi tabelarni prikaz pokazuje da maksimalna stopa devijacije iznosi 12.1% za veličinu uzorka od 50 jedinica sa 2 devijacije za rizik potcenjivanja kontrolnog rizika od 5%. Pod pretpostavkom da je pomoću prvog tabelarnog prikaza utvrđeno da je veličina uzorka 50 jedinica (na osnovu očekivane stope devijacije u populaciji od 6% i prihvatljive stope od 15%), stopa devijacije uzorka je 4% (2 ¸ 50) i rizik odstupanja uzorka je 8.1% (12.1 - 4.0).

Ocena uzoraka testova kontrola

Statistički testovi kontrola mogu predstavljati osnovnu pomoć u proceni rizika kontrole ispod maksimalnog nivoa. Međutim, naivno je verovati da su rezultati uzorkovanja koji ukazuju na to da procenjena stopa devijacije nije veća od 5 do 10% (sa rizikom potcenjivanja rizika kontrole od 5 do 10%) dovoljni da opravdaju nizak nivo rizika kontrole.

Revizori bi trebalo da shvate pravi značaj stopa devijacije u uzorkovanju. Razmotrite dve često korišćene veličine uzoraka od 59 jedinica (za rizik potcenjivanja kontrolnog rizika od 5% i prihvatljivu stopu od 5%) i 22 jedinice (za rizik potcenjivanja kontrolnog rizika od 10% i prihvatljivu stopu od 10%). Ako u ovim uzorcima ne pronađe devijacije, revizor može zaključiti da stopa devijacije u testiranoj populaciji nije veća od 5% (sa rizikom potcenjivanja rizika kontrole od 5%) ili 10% (sa rizikom potcenjivanja rizika kontrole od 10%). Stvarna stopa devijacije mogla bi biti bilo koja od 0 do 5%, i 0 do 10%. Ako svi ostali dokazi revizije ukazuju da kontrole omogućavaju da samo mali broj, ili gotovo ni jedna devijacija ostane neotkriven i dobiju se rezultati uzorkovanja prikazani u drugom tabelarnom prikazu, revizor može pouzdano zaključiti da je stopa devijacija verovatno niska i da se rizik kontrole može proceniti na nizak ili srednji nivo. Ako, s druge strane, dokazi drugih testova kontrole (na primer, ispitivanje osoblja preduzeća, inspekcija dokumentacije i evidencije, posmatranje aplikacije kontrolnih politika i procedura) ukazuje na devijacije od politike i procedura - u obimu od, recimo, 3 do 4% - i dobiju se rezultati iz tabele u drugom tabelarnom prikazu, (tj. bez grešaka u uzorcima od 59 ili 22 jedinice), nizak ili srednji nivo rizika kontrole možda neće biti opravdan. Statistički test je jednostavno jedan dokaz koji, zajedno sa dokazima drugih testovima kontrola, potkrepljuje procenu revizora da je nivo rizika kontrole nizak, srednji, visok ili maksimalan. Revizori ponekad testiraju

ključne kvalitete strukture interne kontrole izborom 5, 10 ili 15 uzoraka. Kao što tabela 10-3 prikazuje, ovi uzorci su obično suviše mali, čak kada i se ne javljaju devijacije, da bi proizveli zadovoljavajuće prihvatljive stope. U stvari, uzorak od 15 jedinica omogućava revizoru da zaključi samo da je maksimalna stopa devijacije u populaciji 15%. Mali uzorak može proizvesti dovoljno dokaza da se smanji procenjeni nivo kontrole malo ispod maksimuma. Međutim, uzorke manje od 15 jedinica trebalo bi posmatrati kao testove koji se koriste za razumevanje strukture interne kontrole, a ne kao uzorke testova kontrola.

OTKRIVANJE UZORAKA

Otkrivanje uzoraka koristi se prvenstveno za posebne studije (istragu prevare) i povremeno za određivanje veličine uzorka supstanitvnih testova. Ne koristi se za izračunavanje veličine uzoraka u tipičnim aplikacijama testova kontrola. Obično su potrebna dva uslova pre otkrivanja uzoraka:

Očekuje se veoma niska stopa javljanja grešaka ili populacije (npr. nula ili blizu nule).

Revizor ocenjuje ključnu karakteristiku populacije koja, ako se otkrije, može ukazati na manipulisanje evidencijom koja potkrepljuje finansijske izveštaje.

Otkrivanje uzoraka ima za cilj da odredi veličinu uzorka koja će dati primer prirode neke pojave ako stopa javljanja ne prelazi određeni procenat. Kod otkrivanja uzoraka revizor mora da odredi:

- veličinu populacije,
- maksimalnu prihvatljivu stopu javljanja (ili prihvatljivu stopu),
- željenu pouzdanost, i
- karakteristiku populacije koju treba da oceni.

Da bi dobio veličine uzoraka, revizor obično koristi tabele. Tabele za otkrivanje uzoraka sadrže procente pouzdanosti umesto procente rizika. Međutim, dodavanje procenta pouzdanosti daje rizik potcenjivanja rizika kontrole. Prema tome, ako revizor navede da pouzdanost iznosi 95%, to je isto kao i rizik od 5%.

Pretpostavimo da revizor ispituje populaciju od 12.500 čekova sa platnog spiska kao deo posebnog istraživanja da bi pronašao fiktivne radnike na platnom spisku. On želi da vidi primer platnog spiska koji se povećava sa pouzdanošću od 95% ako 1% ili više čekova ne dospeva za isplatu savesnim radnicima. Da bi odredio veličinu uzorka, revizor iščitava kolonu iz donjeg tabelarnog pregleda sa ključnom stopom javljanja od 1% sve dok ne locira željenu pouzdanost od 95% (ili sledeću veću pouzdanost ako te nema u tabelarnom pregledu). Veličina uzorka u ovom slučaju je 250 jedinica.

Tabelarni pregled otkrivanja uzoraka: Verovatnoća bar jedne pojave u uzorku (za populacije preko 10.000)

Veličina uzorka	Gornja granica preciznosti: kritična stopa javljanja							
	.01%	.05%	.1%	.2%	.3%	.5%	1%	2%
50		2%	5%	9%	14%	22%	39%	64%
60	1%	3	6	11	16	26	45	70
70	1	3	7	13	19	30	51	76
80	1	4	8	15	21	33	55	80
90	1	4	9	16	24	36	60	84
100	1	5	10	18	26	39	63	87
120	1	6	11	21	30	45	70	91
140	1	7	13	24	34	50	76	94
160	2	8	15	27	38	55	80	96
200	2	10	18	33	45	63	87	98
240	2	11	21	38	51	70	91	99
300	3	14	26	45	59	78	95	99+
340	3	16	29	49	64	82	97	99+
400	4	18	33	55	70	87	98	99+
460	5	21	37	60	75	90	99	99+
500	5	22	39	63	78	92	99	99+
600	6	26	45	70	84	95	99+	99+
700	7	30	50	75	88	97	99+	99+
800	8	33	55	80	91	98	99+	99+
900	9	36	59	83	93	99	99+	99+
1,000	10	39	63	86	95	99	99+	99+
1,500	14	53	78	95	99	99+	99+	99+
2,000	18	63	86	98	99+	99+	99+	99+
2,500	22	71	92	99	99+	99+	99+	99+
3,000	26	78	95	99+	99+	99+	99+	99+

Pošto odredi veličinu uzorka, revizor bira reprezentativni uzorak od 250 jedinica iz populacije od 12,500 čekova sa platnog spiska. Ako ne pronađe nikakve nepravilnosti u ispitanom uzorku, revizor može tvrditi da je 95% siguran da maksimalna prihvatljiva stopa javljanja ne prelazi 1%. Međutim, ako revizor locira jednu ili više nepravilnosti (uključujući i stavke koje nedostaju), gornja statistička

tvrdnja ne važi. Obično se ne donose statistički zaključci. Mogu se primeniti proširene procedure. Jedna od mera može biti da klijentovi radnici, pod nadzorom revizora, ispitaju sve preostale čekove sa platnog spiska.

PROCENA DINARSKE VREDNOSTI

U revizijskoj praksi postoji razgraničenje aplikacija uzorkovanja za *procenu* iznosa i aplikaciju uzorkovanja za *testiranje* postojećeg iznosa. Prva aplikacija naziva se procena dinarske vrednosti, dok je druga testiranje revizijskih hipoteza.

Pristup revizora aplikaciji procene dinarske vrednosti značajno se razlikuje od testa revizijskih hipoteza. Poslednjih godina, neke kompanije razvijaju kontrole zaliha ili metode određivanja zaliha, uključujući statističko uzorkovanje, koje su visoko efikasne kod određivanja količine zaliha i koje su dovoljno pouzdane tako da fizičko prebrojavanje svake stavke zaliha nije potrebno. U takvim okolnostima, samostalni revizor mora se zadovoljiti time da su klijentove procedure ili metode dovoljno pouzdane da daju suštinski isti rezultat do koga bi se došlo fizičkim prebrojavanjem zaliha svake godine. Ako klijent primenjuje metode statističkog uzorkovanja za vođenje fizičkih zaliha, revizor se mora zadovoljiti time da je plan uzorkovanja statistički validan, da je pravilno primenjen, i da su dobijena preciznost i pouzdanost, statistički definisano, logične u datim okolnostima.

Preciznost, predstavlja dinarski raspon u okviru koga se očekuje da će pasti prava vrednost. ***Pouzdanost*** izražava verovatnoću da dinarski raspon sadrži pravu vrednost. Statistički, procenat pouzdanosti izražava proporciju aplikacija uzorkovanja koja bi sadržavala pravu vrednost kada bi se procedure procene primenile mnogo puta.

Cilj aplikacije statističkog postupka je izračunavanje srednje vrednosti da bi dobili projekciju zbira populacije. Naravno, projekcija dinarske vrednosti (tj. srednja vrednost uzorka puta veličina populacije) neće odgovarati stvarnom, ali nepoznatom, zbiru populacije. Međutim, projekcija dinarske vrednosti plus i minus preciznost (rizik odstupanja uzorka) trebalo bi da sadrži stvaran zbir populacije sa definisanim postotkom pouzdanosti.

Da bi se odredila veličina uzorka za aplikaciju statističkog postupka, definišu se četiri faktora:

- Pouzdanost.
- Standardna devijacija.
- Veličina populacije.
- Prihvatljiva greška ili željena preciznost.

Pouzdanost se bazira na količini rizika uzorkovanja koji se može tolerisati. Obično se visoka pouzdanost bira u aplikacijama procene dinarske vrednosti. Inače, veća je verovatnoća da projektovani iznos plus i minus preciznost neće sadržavati stvarni zbir populacije.

Standardna devijacija procenjuje se pomoću pilot uzorka ili prethodnih saznanja. Pilot uzorak od 30 jedinica obično je dovoljan za procenu standardne devijacije. Populaciju određuje cilj uzorkovanja i ona zavisi od dela populacije za koji se uzima uzorak. Ukupna populacija može se podeliti na uzorkovanu grupu (manje stavke) i grupu koja je 100% ispitana (veće stavke).

Pošto definiše pouzdanost, standardnu devijaciju, veličinu populacije, i potrebnu preciznost, revizor izračunava veličinu uzorka pomoću formule

$$n = \left(\frac{FP_R \times PSD_E \times N}{PP} \right)^2$$

gde su:
n - veličina uzorka (sa zamenom),
FP_R - faktor pouzdanosti,
PSD_E - procenjena standardna devijacija,
N - veličina populacije, i
PP - poželjna preciznost.

Detaljni koraci koji se koriste u aplikaciji statističkog postupka su sledeći:

1. Definisati pouzdanost (trebalo bi uglavnom koristiti visoku pouzdanost, na primer, 95%).
2. Pretvoriti pouzdanost u faktor pouzdanosti (FP_R) prema sledećoj tabeli:

Pouzdanost	FP_r
.99	2.58
.95	1.96
.90	1.65

3. Odrediti (ili proceniti) preciznost (PP).
4. Izračunati veličinu uzorka prema sledećoj jednačini:

$$n = \left(\frac{FP_R \times PSD_E \times N}{PP} \right)^2$$

Ako je PSD_E poznat iz prethodnog uzorkovanja, upotrebite ga kao gotovu vrednost ili iskoristite pilot uzorak od 30 jedinica za izračunavanje vrednosti PSD_E.

5. Izabrati reprezentativni uzorak koji je jednak *n*.
6. Ispitati izabrane stavke (na primer, izbrojiti zalihe).
7. Izračunati poznatu standardnu devijaciju (PSD_c) na bazi veličine uzorka u koraku br. 4.
8. Izračunati standardnu grešku (SG) procenjene vrednosti pomoću sledeće jednačine:

$$SG = \frac{PSD_c}{\sqrt{n}}$$

9. Izračunati ***ostvarenu preciznost*** (OP) ili rizik odstupanja uzorka na osnovu sledeće jednačine. Koristiti SG iz koraka br. 8.

$$OP = FP_R \times SG \times N$$

10. Da li je OP ≤ PP u koraku br. 3? Ako jeste, preći na korak br. 12; ako nije, preći na korak br. 11.
11. Povećati veličinu uzorka zamenom PSD_C iz 7. koraka za PSD_E u formuli za veličinu uzorka u 4. koraku. (Pažnja: Ovo će biti slučaj kada je procenjena standardna devijacija u 4. koraku bila umanjena.) Ponoviti korake 5 - 10.
12. Izračunati srednju vrednost ($\bar{x}$) ukupnog uzorka.

$$\bar{x} = \frac{\text{zbir ispitanog uzorka}}{\text{n}}$$

13. Izračunati dinarsku vrednost (DVG)

$$DVG = \bar{x} \times N$$

i zaključiti da li ste sigurni, prema procentu pouzdanosti navedenom u 1. koraku, da je stvarna vrednost između DVG ± OP. Evidentirati DVG kao knjigovodstvenu vrednost.

Procena razlika

Ponekad je primerenije i efikasnije (tj. može se koristiti manji uzorak) koristiti **procenu razlika** u aplikaciji procene dinarske vrednosti. Procena razlika može imati prednosti kada:

- svaka stavka iz populacije ima knjigovodstvenu vrednost i
- kada se zna ukupna knjigovodstvena vrednost koja je jednaka zbiru svih pojedinačnih knjigovodstvenih vrednosti.

Situacija u kojoj se ove okolnosti sreću javlja se u računovodstvu zaliha. Često preduzeća vode zalihe i evidentiraju utroške po FIFI metodi a pretvaraju stanja zaliha na kraju godine u LIFO metodu Procena razlika korisna je kod ovog pretvaranja.

Umesto izračunavanja srednje vrednosti i standardne devijacije vrednosti uzorka, kao kod statističkog postupka, procena razlika koristi srednju vrednost i standardnu devijaciju pojedinih razlika između svake revidirane vrednosti uzorkovane stavke (na primer, LIFO vrednosti) i njene knjigovodstvene vrednosti (na primer, FIFO vrednosti). Razlika se definiše kao revidirana vrednost minus knjigovodstvena vrednost i biće ravna nuli ako su ove vrednosti jednake.

Pre nego što se standardna devijacija razlika može sa sigurnošću proceniti, mora se uočiti minimalan broj razlika različitih od nule. Stručnjaci se ne slažu u pogledu minimalnog broja. Pristup aplikaciji procene razlika je u suštini isti kao i za statistički postupak.

TESTIRANJE REVIZIJSKIH HIPOTEZA: KLASIČNO VARIJATORNO UZORKOVANJE

Izračunavanje veličina uzoraka pomoću klasičnog varijatornog uzorkovanja za testiranje postojećih klijentovih stanja računa je složenije nego procena dinarske vrednosti. Veličina uzorka u klasičnom varijatornom testiranju hipoteza zavisi od rizika nekorektnog prihvatanja koji utvrdi revizor i procene standardne devijacije.

Izračunavanje rizika nekorektnog prihvatanja

Jednačina za DRNP (dopustivi rizik nekorektnog prihvatanja za supstantivni test podataka, pod uslovom da se javljaju greške jednake prihvatljivoj greški i da ih ne otkriju strukture interne kontrole ili analitičke procedure i drugi relevantni supstantivni testovi), bila je:

$$DRNP = \frac{RR}{KR \times AP}$$

Stoga, da bi izračunao DRNP, revizor mora da kvantifikuje RR (rizik revizije), KR (kontrolni rizik), i AP (rizik neuspeha analitičkih i dodatnih procedura).

U praksi, prihvatljivi nivo RR se unapred određuje. Mnogi revizori veruju da bi AR trebalo da bude 5% i nikada veći od 10%. Varijacije do 10% mogu se opravdati, na primer, zbog toga što klijent nije javno preduzeće i finansijske izveštaje neće koristiti veliki broj spoljnih korisnika (na primer, deoničari).

Procena KR se takođe određuje u praksi na osnovu mišljenja. KR se mora posebno odrediti na nivou tvrdnje za svaki ciklus transakcije (ili stanja računa), zbog toga što prednosti jedne tvrdnje ne nadoknađuju nedostatke u drugoj tvrdnji. KR se procenjuje na osnovu ispitivanja, posmatranja, inspekcija, i ponovnog sprovođenja politike ili procedure koja se odnosi na neku tvrdnju.

Neki revizori dozvoljavaju varijacije KR od 100% pa sve do 10%. Donja granica od 10% pretpostavlja da čak i najbolja struktura kontrole ima svoja ograničenja.

Procenat rizika kontrole može da znači da čak i kada je struktura kontrole odlična postoji 10% verovatnoća da može doći do devijacije na dovoljnom broju računa ili u takvom stepenu da njihov ukupan efekat može dovesti do materijalne greške u klijentovim finansijskim izveštajima.

Teško je kvantifikovati AP. Bilo koja supstantivna procedura revizije koja nije deo statističkog testa u varijatornom uzorkovanju predstavlja dodatnu proceduru. Na primer, revizor može odlučiti da koristi varijatorno uzorkovanje za izbor računa potraživanja radi potvrde (tvrdnja o osnovanosti). On može pregledati naplatu računa potraživanja nakon datuma završnog računa i izvršiti neke analitičke testove računa potraživanja. Svi testovi osim potvrđivanja su po definiciji dodatne procedure.

Neke firme za računovodstvene usluge procenjuju AP veoma umereno i ne dozvoljavaju da ide ispod 50%. Dosadašnje istraživanje nije dovoljno za pronalaženje preciznih metoda kvantifikacije AP ili KR. U ovom poglavlju, dozvolićemo da AP varira od 100 do 50% i KR od 100 do 10%.

Koraci za aplikaciju klasičnog varijatornog uzorkovanja

Logika koja se primenjuje u statističkom postupku ili testu revizijske hipoteze kod procene razlika je sledeća:

1. Proceniti rizik kontrole. Odrediti rizik kontrole od 10% do 100%.
2. Oceniti rizik neuspeha analitičkih procedura i drugih supstantivnih testova. Odrediti RP od 50% do 100%.
3. Odrediti rizik nekorektnog isključenja od 10% ili 5%. Ako je 10%, onda je U_R 1.65. Ako je 5%, U_R je 1.96.
4. Odrediti rizik revizije (AR) od 10% ili 5%.
5. Izračunati rizik nekorektnog prihvatanja.

$$DRNP = \frac{RR}{KR \times AP}$$

Odrediti prihvatljivu grešku za stanje računa.

6. Izračunati željenu preciznost, ŽP, na osnovu prihvatljive greške, DRNP, i rizik nekorektnog prihvatanja.
7. Izračunati potrebnu veličinu uzorka (*n*).
8. Za procenu razlike, zameniti SD_d za SD_E.
9. Izabrati reprezentativni uzorka veličine *n*.
10. Izvršiti procedure revizije na izabranim stavkama.
11. Analizirati greške nađene u uzorku da bi se odredio njihov uzrok i priroda. Ponovo razmotriti rizik kontrole ako je veći od planiranog u koraku br. 1.
12. Izračunati postignutu preciznost (PP`), ili rizik odstupanja uzorka.
13. Izračunati dinarsku vrednost.
14. Odrediti da li je PP` (12. korak) jednak ili manji od prihvatljive greške (6. korak) i da li klijentova knjigovodstvena vrednost (KV) opada u okviru DVG ± P`. Ako to nije slučaj, pređite na 15. korak. Ako jeste, zaustavite se i zaključite da statistički test potvrđuje knjigovodstvenu vrednost.
15. Odrediti da li rizik nekorektnog isključenja (10% ili 5% u 3. koraku) nije više od dvaput veći od rizika nekorektnog prihvatanja (u 5. koraku) i da li je razlika između knjigovodstvene vrednosti i daljeg kraja raspona DVG ± P` manja od prihvatljive greške (u 6. koraku). Ako jeste, zaustavite se i zaključite da statistički test potvrđuje knjigovodstvenu vrednost.
16. Ako statistički dokaz ne potvrđuje knjigovodstvenu vrednost, razmotrite da li je potreban proširen uzorak ili zahtev klijentu da sprovede istragu pojedinosti stanja na računu. Ako klijent izvrši podešavanje knjigovodstvene vrednosti posle istrage, statistički dokaz bi trebalo da potvrdi da stanje računa ne sadrži materijalnu grešku.

TESTIRANJE REVIZIJSKIH HIPOTEZA: UZORKOVANJE NA OSNOVU PROPORCIONALNOSTI VELIČINE I VEROVATNOĆE

Uzorkovanje na osnovu proporcionalnosti veličine i verovatnoće predstavlja modifikovanu formu kvalitativnog uzorkovanja koje revizoru omogućava da donese zaključke o ukupnoj dinarskoj vrednosti grešaka u populaciji. Za razliku od klasičnog kvalitativnog i varijatornog uzorkovanja, koji se usredsređuju na fizičke jedinice (na primer, fakture i otpremnice) u populaciji, uzorkovanje na osnovu proporcionalnosti veličine i verovatnoće odnosi se na dinarske jedinice populacije.

Pre nego što revizor odluči da koristi uzorkovanje na osnovu proporcionalnosti veličine i verovatnoće, treba da utvrdi da li pretpostavke ovog pristupa važe za testiranu populaciju. Dve važne pretpostavke leže u njegovoj osnovi:

- Stopa očekivanih grešaka u populaciji trebalo bi da bude mala (manja od 10%) i populacija bi trebalo da obuhvata 2,000 ili više stavki.

- Iznos grešaka u bilo kojoj fizičkoj jedinici u populaciji ne može biti veći od prijavljene knjigovodstvene vrednosti stavke. To znači, ako je knjigovodstvena vrednost stanja klijenta 10.000 dinara, iznos greške u datom stanju ne može preći 10.000 dinara.

Pošto se dinar definiše kao jedinica uzorkovanja u aplikaciji uzorkovanja na osnovu proporcionalnosti veličine i verovatnoće, svaki dinar ima jednaku mogućnost da bude izabran. Stoga, za fizičke jedinice koje sadrže više dinara veća je verovatnoća da će biti izabrani. Na primer, račun kupca čije stanje iznosi $1,000 ima deset puta veću mogućnost da bude izabran nego račun kupca sa stanjem od $100. Nasuprot tome, u aplikaciji klasičnog uzorkovanja, gornja dva stanja računa imala bi jednaku mogućnost da budu izabrana ukoliko se ne bi primenjivala stratifikovana selekcija.

Prednosti i nedostaci primene uzorkovanja na osnovu proporcionalnosti veličine i verovatnoće

Uzorkovanje na osnovu proporcionalnosti veličine i verovatnoće ima nekoliko dobrih osobina uz opšte prednosti korišćenja statističkog umesto nestatističkog uzorkovanja. Uzorkovanje na osnovu proporcionalnosti veličine i verovatnoće:

1. je uopšte lakše koristiti nego klasično varijatorno uzorkovanje. Izračunavanja u aplikaciji klasičnih varijabli su mnogo dosadnija;
2. ne zahteva izračunavanje standardne devijacije za određivanje veličine uzorka ili ocenu rezultata uzorka;
3. automatski stratifikuje populaciju; Uzorci se biraju proporcionalno svojim dinarskim vrednostima. Tako fizička jedinica koja ima više dinara ima veću verovatnoću da bude izabrana u odnosu na fizičku jedinicu koja ima manje dinarskih jedinica. Fizičke jedinice koje su jednake ili veće od prihvatljive greške automatski se uključuju u izabrani uzorak. Pošto se uzorkovanjem na osnovu proporcionalnosti veličine i verovatnoće uglavnom biraju stavke koje imaju veliku dinarsku vrednost, testira se više dinarskih vrednosti populacije nego putem klasičnog varijatornog uzorkovanja iste veličine uzorka.
4. obično će dovesti do manje veličine uzorka u odnosu na klasično varijatorno uzorkovanje, ako se očekuje malo ili ni malo grešaka;
5. omogućava da izbor uzorka počne pre nego što cela populacija bude na raspolaganju.

Neki nedostaci uzorkovanja na osnovu proporcionalnosti veličine i verovatnoće ogledaju se u sledećem:

1. kako se povećava broj grešaka, povećava se i veličina uzorka, i može biti veća od veličine uzorka izračunatog u aplikaciji klasičnih varijabli;
2. može uvećati rizik odstupanja uzorka kada se pronađu greške i navesti revizora da isključi tačno navedenu knjigovodstvenu vrednost;
3. ne može se primeniti na račune ili fizičke jedinice sa nultim ili negativnim stanjem. Osim toga, za umanjene fizičke jedinice manja je verovatnoća da će biti izabrane. Uzorkovanje na osnovu proporcionalnosti veličine i verovatnoće lakše se koristi kada mali broj očekivanih grešaka predstavlja uvećanja.

Određivanje veličine uzorka u uzorkovanju na osnovu proporcionalnosti veličine i verovatnoće

Da bi izračunao veličinu uzorka u aplikaciji uzorkovanja na osnovu proporcionalnosti veličine i verovatnoće, revizor unapred definiše:

1) knjigovodstvenu vrednost,
2) faktor pouzdanosti za rizik nekorektnog prihvatanja,
3) prihvatljivu grešku,
4) očekivanu grešku, i
5) faktor ekspanzije.

Knjigovodstvena vrednost je evidentirani zbir populacije. Prihvatljiva greška je maksimalna dinarska greška koja se može javiti u populaciji a da ne dovede do materijalne greške u finansijskim iskazima. Očekivana greška je revizorova procena dinarskog iznosa greške u populaciji. Procenjuje se na osnovu prethodnog iskustva i poznavanja klijenta. Jednačina za veličinu uzorka je:

$$n = \frac{\text{Knjigovodstvena vrednost} \times \text{Faktor pouzdanosti}}{\text{Prihvatljiva greška} - (\text{Očekivana greška} \times \text{Faktor ekspanzije})}$$

Revizor određuje rizik nekorektnog prihvatanja na bazi obima potrebnog dokaza iz uzorka – pomoću istog pristupa koji se koristi u klasičnom uzorkovanju. Rizik nekorektnog isključenja indirektno se kontroliše pomoću procene očekivane greške. Ako revizor potceni očekivanu grešku, veličina uzorka biće suviše mala i biće potrebno dodatno testiranje.

Ako knjigovodstvena vrednost iznosi 1.500.000 dinara, rizik nekorektnog prihvatanja 5%, prihvatljiva greška 75.000 dinara, i očekivana greška 18.750 dinara, veličina uzorka je:

$$n = \frac{1.500.000 \text{ dinara} \times 3{,}00}{75.000 \text{ dinara} - (18.750 \times 1{,}6)} = 100$$

Izbor uzorka u uzorkovanju na osnovu proporcionalnosti veličine i verovatnoće

Revizor može odlučiti da koristi tabelu slučajnih brojeva da bi odredio dinare koje će izabrati. Za gornji primer, revizor bi izabrao 100 brojeva iz tabele slučajnih brojeva pomoću šest cifara. Koristi se šest cifara zbog toga što populacija sadrži 1.500.000 dinara ili jedinica uzorkovanja.

Tabelarni prikaz za uzorkovanje na osnovu proporcionalnosti veličine i verovatnoće (za uvećanja)

Broj uvećanja	Rizik nekorektnog prihvatanja								
	1%	5%	10%	15%	20%	25%	30%	37%	50%
0	4.61	3.00	2.31	1.90	1.61	1.39	1.21	1.00	.70
1	6.64	4.75	3.89	3.38	3.00	2.70	2.44	2.14	1.68
2	8.41	6.30	5.33	4.72	4.28	3.93	3.62	3.25	2.68
3	10.05	7.76	6.69	6.02	5.52	5.11	4.77	4.34	3.68
4	11.61	9.16	8.00	7.27	6.73	6.28	5.90	5.43	4.68
5	13.11	10.52	9.28	8.50	7.91	7.43	7.01	6.49	5.68
6	14.57	11.85	10.52	9.71	9.08	8.56	8.12	7.56	6.67
7	16.00	13.15	11.78	10.90	10.24	9.69	9.21	8.63	7.67
8	17.41	14.44	13.00	12.08	11.38	10.81	10.31	9.68	8.67
9	18.79	15.77	14.21	13.25	12.52	11.92	11.39	10.74	9.67
10	20.15	16.97	15.41	14.42	13.66	13.02	12.47	11.79	10.67

Tabelarni prikaz Faktora ekspanzije za očekivanu grešku

	Rizik nekorektnog prihvatanja								
	1%	5%	10%	15%	20%	25%	30%	37%	50%
Faktor	1.9	1.6	1.5	1.4	1.3	1.25	1.2	1.15	1.0

Kada se jedan dinar izabere za ispitivanje, dinarska jedinica se ne proverava sama. Umesto toga, deluje kao kuka i vuče za sobom celu fizičku ili logičku jedinicu (na primer, stanje računa). Da bi našao fizičku jedinicu koja je povezana sa pojedinom dinarskom jedinicom za koju uzima uzorak, revizor mora progresivno da sabira kroz populaciju.

Šire korišćen metod izbora uzorka za uzorkovanje na osnovu proporcionalnosti veličine i verovatnoće jeste sistematsko uzorkovanje. Interval dinarskog uzorkovanja izračunava se deljenjem knjigovodstvene vrednosti populacije sa veličinom uzorka. Da bi počeo sa izborom uzorka, revizor bira jedan broj između jedan i intervala dinarskog uzorkovanja za prvu jedinicu u uzorku.

0. tabela slučajnih brojeva za Stanišić Audit							
	Kolona						
Vrsta	1	2	3	4	5	6	7
1	10480	15011	01536	02011	81647	91646	69179
2	22368	46573	25595	85393	30995	89198	27982
3	24130	48360	22527	97265	76393	64809	15179
4	42167	93093	06243	61680	07856	16376	39440
5	37570	39975	81837	16656	06121	91782	60468
6	77921	06907	11008	42751	27756	53498	18602
7	99562	72905	56420	69994	98872	31016	71194
8	96301	91977	05463	07972	18876	20922	94595
9	89579	14342	63661	10281	17453	18103	57740
10	85475	36857	53342	53988	53060	59533	38867
11	28918	69578	88231	33276	70997	79936	56865
12	63553	40961	48235	03427	49626	69445	18663
13	09429	93969	52636	92737	88974	33488	36320
14	10365	61129	87529	85689	48237	52267	67689
15	07119	97336	71048	08178	77233	13916	47564
16	51085	12765	51821	51259	77452	16308	60756
17	02368	21382	52404	60268	89368	19885	55322
18	01011	54092	33362	94904	31273	04146	18594
19	52162	53916	46369	58586	23216	14513	83149
20	07056	97628	33787	09998	42698	06691	76988
21	48663	91245	85828	14346	09172	30168	90229
22	54164	58492	22421	74103	47070	25306	76468
23	32639	32363	05597	24200	13363	38005	94342
24	29334	27001	87637	87308	58731	00256	45834
25	02488	33062	28834	07351	19731	92420	60952
26	81525	72295	04839	96423	24878	82551	66566
27	29676	20591	68086	26432	46901	20849	89768
28	00742	57392	39064	66432	84673	40027	32832
29	05366	04213	25669	26122	44407	44048	37937
30	91921	26418	64117	94305	26766	25940	39972
31	00582	04711	87917	77341	42206	35126	74087
32	00725	69884	62797	56170	86324	88072	76222
33	69011	65795	95876	55293	18988	27354	26575
34	25976	57948	29888	88604	67917	48708	18912
35	09763	83473	73577	12908	30883	18317	28290
36	91567	42595	27958	30134	04024	86385	29880
37	17955	56349	90999	49127	20044	59931	06115
38	46503	18584	18845	49618	02304	51038	20655
39	92157	89634	94824	78171	84610	82834	09922
40	14577	62765	35605	81263	39667	47358	56873
41	98427	07523	33362	64270	01638	92477	66969
42	34914	63976	88720	82765	34476	17032	87589
43	70060	28277	39475	46473	23219	53416	94970
44	53976	54914	06990	67245	68350	82948	11398
45	76072	29515	40980	07591	58745	25774	22987

1. tabela slučajnih brojeva za Stanišić Audit							
	Kolona						
Vrsta	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*
1	93093	03427	85828	36320	60468	53988	05463
2	94342	81647	20591	68086	14513	88974	94904
3	61680	18103	39975	06243	90999	01011	72905
4	40027	21382	38005	93969	31273	44407	66432
5	48235	29888	69011	00742	89768	37937	19885
6	86324	82551	76393	46901	10480	69994	27001
7	60952	25595	87529	89198	27982	42167	74103
8	89579	14342	63661	10281	54092	46573	09429
9	20044	99562	94824	17032	63976	52267	82834
10	15011	07056	97628	76222	09998	42698	06691
11	07523	77341	94970	29880	46473	68350	20655
12	18594	63553	22368	51259	51821	71048	88231
13	76988	58745	18876	06990	62765	94305	12908
14	07351	19731	92420	28834	33787	69445	25306
15	60756	00725	69884	62797	56865	91567	94595
16	58731	01536	02011	59533	91646	69179	51085
17	08178	77233	13916	47564	05366	04213	25669
18	52404	60268	26575	32639	24130	25940	16308
19	46369	58586	23216	55293	18988	27354	37570
20	30168	90229	05597	32832	54164	58492	22421
21	48360	22527	97265	52162	64809	15179	48663
22	57392	39064	24200	13363	04839	96423	24878
23	87637	87308	77921	06907	11008	33276	70997
24	07972	96301	91977	91921	26418	64117	33062
25	07856	16376	39440	42751	27756	53498	18602
26	42206	35126	74087	53060	00582	04711	87917
27	31016	57740	56170	85393	30995	56420	29334
28	22987	14346	09172	81837	16656	06121	91782
29	33362	64270	01638	92477	66969	71194	49626
30	27958	30134	04024	86385	44048	18663	20922
31	26766	91245	39972	26432	81525	72295	40961
32	82948	52636	92737	79936	29676	10365	61129
33	29515	40980	07119	97336	67689	33488	89368
34	85689	48237	17955	85475	36857	53342	47070
35	11398	70060	28277	39475	25976	57948	88604
36	56349	76468	53916	23219	53416	78171	84610
37	18845	89634	98427	98872	38867	02488	18584
38	00256	59931	67917	73577	49618	02304	42595
39	17453	55322	14577	33362	95876	09763	65795
40	47358	09922	46503	02368	28918	69578	35605
41	88072	30883	56873	18912	84673	04146	32363
42	53976	18317	25774	87589	34476	48708	82765
43	67245	28290	07591	45834	83473	12765	76072
44	77452	51038	06115	54914	81263	92157	20849
45	83149	88720	39667	49127	34914	66566	26122

2. tabela slučajnih brojeva za Stanišić Audit							
	Kolona						
Vrsta	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*
1	82613	11584	84292	34309	21179	37658	63716
2	71974	35074	05004	17307	16482	00224	66922
3	37550	30257	17448	91022	14606	63798	57726
4	02140	71711	31762	32289	23417	28031	26992
5	10665	10087	12826	15914	83647	53845	40583
6	08403	75644	65385	41502	17276	16496	98399
7	38610	47310	31109	19204	70890	11151	28909
8	06722	77635	58198	23093	35216	25651	85166
9	69535	85220	31163	67451	46523	34164	25094
10	70464	29801	44286	22234	43062	16835	32176
11	21395	07763	67139	35396	24524	11586	36210
12	44959	22592	25867	47832	21965	17603	69568
13	67559	35224	33760	85747	26209	60817	23412
14	03014	41398	48791	56855	14450	17178	42383
15	53637	96611	11654	54619	20368	77651	47031
16	07646	11229	49810	86274	14194	52871	79671
17	05810	55851	38488	12704	84002	15672	29653
18	51393	06176	67087	62265	47143	21794	2286
19	05793	04670	23153	32793	42528	12841	45579
20	23112	73990	28190	22834	11466	51801	54567
21	00303	68718	11437	37816	55637	14989	41566
22	03228	19428	17079	60740	42231	71117	51590
23	54998	54945	72324	17293	23535	47829	23345
24	21362	69300	4340	46193	32313	63861	12772
25	05368	16686	10606	35400	28025	38922	42350
26	39319	37169	69248	43363	24296	77840	21351
27	01340	37149	11916	58961	15906	35571	60434
28	22245	43046	29892	15405	68017	33906	58950
29	27996	60057	24031	66355	22562	27146	11689
30	63963	37016	60093	79020	17282	72797	19050
31	26184	86534	47945	50909	39319	37169	33126
32	82223	17248	29940	23766	56648	77707	15093
33	39496	24815	88757	42043	48701	61034	62793
34	59713	97101	11933	31219	31060	46134	28158
35	01635	13413	45300	26567	49071	39631	60314
36	35218	33873	25958	69125	49392	82214	54730
37	00890	33285	07428	49745	18823	57443	12469
38	46247	41347	49072	23959	47314	48734	21940
39	74704	34312	80247	44809	11266	73071	55873
40	32781	52843	10898	78895	10749	22220	21268
41	10355	23360	23511	45358	83035	88331	34606
42	19062	45659	62946	48234	60328	31676	46824
43	02815	10753	31884	64359	60254	40651	18898
44	23476	38076	81705	12331	12913	93209	59451
45	07077	59205	13013	41536	23831	40792	31435

PITANJA I ZADACI:

1. Dopunite tekst o programima revizije:

   Programi revizije obično se pripremaju za saldo svakog glavnog računa ili ciklus transakcija. Ovi programi:

   - obezbeđuju osnovu za _____ provedenog na poslovima revizije.
   - pomažu kod _____ u posao koji se mora obaviti.
   - obezbeđuju dokaz _____ u toku revizije.

2. Dopunite tekst o vrstama dokaza:

   Za ostvarenje postavljenog cilja revizije revizoru na raspolaganju stoji šest vrsta dokaza revizije:

   1. fizički dokazi;
   2. _____;
   3. _____;
   4. _____;
   5. prikazi klijentovog osoblja;
   6. _____.

3. Dopunite tekst o iskazima od trećih lica:

   Revizori često dobijaju iskaze od sledećih trećih lica:

   1. kupaca - _____;
   2. _____ - da bi potvrdili stanja na računima dugovanja;
   3. banaka - _____ _____;
   4. _____ - da bi potvrdili moguće obaveze;
   5. _____ - da bi potvrdili pozicije zaliha u javnim skladištima, ili vrednost zaliha na konsignaciji.

4. Dopunite tekst o programima revizije:

   Program revizije sastoji se od testova revizije čiji je cilj da ostvare jedan ili oba glavna cilja revizije.

   - ***Testovi kontrole*** _____
     _____.
   - _____ utvrđuju da li postoje materijalne dinarske greške ili greške u prikazivanju u finansijskim izveštajima.

5. Dopunite tekst o radnim dokumentima revizije:

   Prikupljanje dokaza dokumentuje se upotrebom radnih dokumenata. Radni dokumenti predstavljaju sve:

   - probne bilanse,
   - _____,
   - kontrolne liste,
   - _____,
   - razni računi i obračuni sprovedeni u tabelarima i radnim papirima da bi se nešto dokazalo ili odbacilo,
   - planiranje i _____,
   - _____,
   - analize odnosa koje proističu iz analitičkih procedura, i
   - _____.

6. Kod _____ koji se koriste za izradu prognoza, revizor razmatra znanja dobijena tokom prethodnih revizija, procenjeni nivo rizika kontrole, i rezultate testova podataka koji se tiču transakcija i bilansa.

7. Inspekcija je ispitivanje dokumenata na način drugačiji od prethodno prikazanih. U ovu tehniku spadaju:

   - neposredan uvid,
   - _____,
   - skeniranje,
   - _____, i
   - drugi srodni postupci.

8. Revizori ostvaruju ciljeve testova kontrola i supstantivnih testova sprovođenjem testova koji se mogu podeliti u četiri glavne kategorije:
   - analitički testovi;
   - _____;
   - testovi transakcija;
   - _____.

9. Podaci za izradu prognoze verovatno ne sadrže materijalne greške ako predstavljaju:
   - podatke koji su dobijeni _____ van preduzeća.
   - podatke generisane unutar preduzeća iz evidencija koje vode ljudi koji nisu u poziciji da _____.
   - podaci _____, izvedeni iz odgovarajuće strukture unutrašnje kontrole.
   - podaci koji su prošli revizijsko testiranje _____ godini.
   - podaci dobijeni iz _____.

10. Ako se rizik uzorkovanja oduzme od rizika revizije, razlika ili preostali deo predstavlja rizik izvan uzorkovanja:

    Rizik revizije – _____ = Rizik izvan uzorkovanja.

11. Opravdanje za razumno uveravanje, ali ne i sigurnost, zasniva se na trećem standardu rada na terenu: "Potrebno je doći do odgovarajućih dokaza ... da bi se pružila _____."

12. Tri glavne prednosti statističkog uzorkovanja sastoje se u tome što pomaže revizoru da

    1) _____,
    2) odredi da li je dokaz dovoljan (odnosno, da li je adekvatna veličina uzorka), i
    3) _____.

13. Tri glavna nedostatka statističkog uzorkovanja sastoje se u tome što:
    1) zahteva _____ obuke u računovodstvenom preduzeću,
    2) ponekad zahteva dodatne troškove _____, i
    3) ponekad zahteva _____.

14. Postoje tri široke kategorije statističkog uzorkovanja:
    - _____- uzorkovanje koristi se prvenstveno za testove kontrola,
    - varijatorno - najčešće se koristi za testiranje monetarne vrednosti stanja na _____, i
    - uzorkovanje na osnovu proporcionalnosti veličine i verovatnoće - predstavlja modifikovan oblik _____, koristi se i za testove kontrola i za _____.

15. ***Reprezentativni uzorak*** je uzorak koji pokazuje približno iste _____ _____. Na primer, ako populacija sadrži visok procenat devijacija ili grešaka, uzorak bi trebalo da sadrži visok procenat istih.

16. Stratifikacija je proces podele populacije na _____ _____ (često novčanu vrednost).

17. Kod planiranja određenog uzorka za test kontrola, revizor treba da uzme u obzir:
    - odnos uzorka i _____.
    - planirani nivo rizika kontrole za utvrđenu politiku ili proceduru strukture interne kontrole koju testira.
    - _____ od utvrđene politike ili procedure koja bi potkrepila
    - planirani nivo rizika kontrole.
    - dopustivi rizik _____ rizika.
    - verovatnu ili očekivanu stopu devijacija u _____.
    - stepen željenog uveravanja od dokaza o uzorku u vezi sa testovima kontrole _____
    - _____.

18. Isto kao što postoje dva aspekta rizika uzorkovanja u uzorcima testova kontrola, tako postoje i dva aspekta rizika uzorkovanja u uzorcima supstantivnih testova. Dva aspekta rizika supstantivnog testiranja predstavljaju:
    - _____ prihvatanja, i
    - rizik _____.

19. ***Rizik nekorektnog prihvatanja*** predstavlja rizik da uzorak potkrepljuje zaključak o tome da u evidentiranom stanju na računu nema _____ _____, kada ih u stvari _____.

20. ***Rizik nekorektnog isključenja*** predstavlja rizik da uzorak potkrepljuje zaključak o tome da u evidentiranom stanju na računu ima _____ _____, kada ih u stvari _____.

21. Matrica rizika uzorkovanja u supstantivnim testovima

		Klijentova knjigovodstvena vrednost:	
Dokaz revizije ukazuje na:		ne sadrži materijalnu grešku	_____ _____
	_____	Ispravna odluka	Rizik nekorektnog prihvatanja
	Isključenje	Rizik nekorektnog isključenja	_____

22. Kao što je poznato rizik revizije sastoji se od tri komponente. Algebarski, on se može izraziti ovako:

    AR = _____ × KR × _____

23. Otkrivanje uzoraka ima za cilj da odredi veličinu uzorka koja će dati primer prirode neke pojave ako stopa javljanja ne prelazi određeni procenat. Kod otkrivanja uzoraka revizor mora da odredi:
    - _____,
    - maksimalnu prihvatljivu stopu javljanja (ili prihvatljivu stopu),
    - _____, i
    - karakteristiku populacije koju treba da oceni.

24. Da bi se odredila veličina uzorka za aplikaciju statističkog postupka, definišu se četiri faktora:
    - _____.
    - Standardna devijacija.
    - Veličina populacije.
    - _____ ili željena preciznost.

25. Neki nedostaci uzorkovanja na osnovu proporcionalnosti veličine i verovatnoće ogledaju se u sledećem:
    1. kako se povećava broj grešaka, povećava se i _____, _____ i može biti veća od veličine uzorka izračunatog u aplikaciji klasičnih varijabli;
    2. može _____ odstupanja uzorka kada se pronađu greške i navesti revizora da isključi tačno navedenu knjigovodstvenu vrednost;
    3. ne može se primeniti na račune ili fizičke jedinice sa nultim ili _____ _____. Osim toga, za umanjene fizičke jedinice manja je verovatnoća da će biti izabrane. Uzorkovanje na osnovu proporcionalnosti veličine i verovatnoće lakše se koristi kada mali broj očekivanih grešaka predstavlja uvećanja.

26. Da bi izračunao veličinu uzorka u aplikaciji uzorkovanja na osnovu proporcionalnosti veličine i verovatnoće, revizor unapred definiše:
    1) knjigovodstvenu vrednost,
    2) faktor pouzdanosti za rizik nekorektnog prihvatanja,
    3) _____,
    4) _____, i
    5) _____.

27. U 0. tabeli slučajnih brojeva krenite od 4. kolone i prve vrste i idući naniže odredite brojeve 10 dokumenata koje treba pregledati.

28. U 2. tabeli slučajnih brojeva krenite od 1. kolone i prve vrste i idući udesno odredite brojeve 5 dokumenata koje treba pregledati.

Drugi deo

Metode i tehnike prikupljanja dokaza

Postupci ispitivanja ispravnosti salda gotovine i ciklusa prihoda

Ciljevi učenja

- opisati glavne kategorije transakcija u ciklusu prihoda
- objasniti u kakvom je odnosu okruženje kontrole preduzeća sa ciklusom prihoda
- opisati ključne elemente računovodstvenog sistema ciklusa prihoda
- utvrditi i objasniti politike i procedure strukture unutrašnje kontrole relevantne za tvrdnje o naplati gotovine
- opisati tipične testove kontrole za politike i procedure relevantne za ključne tvrdnje iz ciklusa prihoda i objasniti kako se primenjuju.
- opisati uobičajene testove ispravnosti gotovine u reviziji
- navesti ciljeve revizije i procedure brojanja gotovine
- utvrditi procedure revizije usaglašavanja s bankom
- objasniti svrhu dokaza o gotovini
- utvrditi postupke ispitivanja ispravnosti prodaja
- opisati postupke ispitivanja ispravnosti računa potraživanja
- utvrditi uslove revizije za potvrdu potraživanja
- objasniti kako revizor može da menja prirodu, vreme i obim potvrda potraživanja.

U postupku obavljanja svojih poslova revizori bi trebalo da:

- upoznaju strukturu unutrašnje kontrole preduzeća dovoljno da bi mogli da planiraju reviziju i
- procene rizik kontrole tvrdnji u finansijskim izveštajima.

Revizori obično koriste pristup na bazi poslovnog ciklusa da bi zadovoljili ove uslove. Ciklus transakcija predstavlja grupiranje povezanih transakcija prema glavnoj oblasti poslovanja u okviru celine.

Korišćenjem pristupa na bazi ciklusa transakcija, revizor saznaje kako se struktura unutrašnje kontrole odnosi prema specifičnom ciklusu i procenjuje rizik kontrole tvrdnji koje se odnose na klase transakcija i bilansne pozicije ili finansijske iskaze u datom ciklusu. Revizor koristi dobijene informacije i procenu da bi osmislio postupak ispitivanja za dati ciklus transakcija.

UPOZNAVANJE STRUKTURE UNUTRAŠNJE KONTROLE ZA CIKLUS PRIHODA

Ciklus prihoda obuhvata sledeće aktivnosti:

- prodaju proizvoda, robe i usluga,
- izdavanje i otpremanje proizvoda i robe,
- fakturisanje proizvoda, robe i usluga, i
- naplatu prihoda od prodaje.

U slučaju da prodaja nije korektno obavljena obuhvata i povraćaj robe i novca ili razne komisijske zapisnike i knjižna pisma i odobrenja. Da bi upoznao strukturu unutrašnje kontrole za ciklus prihoda, revizor mora da uzme u obzir klijentovo kontrolno okruženje, računovodstveni sistem, i kontrolne procedure prema tome u kakvom su odnosu sa ovim aktivnostima.

Kontrolno okruženje, procena rizika, komunikacija i nadzor

Kontrolno okruženje preduzeća, procesi procene rizika, sistem komunikacije, i program nadzora, obično su šire komponente strukture unutrašnje kontrole i odnose se na sve cikluse transakcija. Ove komponente, za razliku od računovodstvenih sistema i kontrolnih aktivnosti, ne postoje za pojedinačne cikluse. Shodno tome, revizor ne upoznaje posebno svaku ovu komponentu za svaki poslovni ciklus. Naprotiv, upoznaje celokupno kontrolno okruženje, proces procene rizika, sistem komunikacije, i program nadzora i zatim povezuje ono što je saznao sa svakim poslovnim ciklusom pojedinačno.

Računovodstveni sistem

Termin "računovodstveni sistem" koristi se da se definiše informativna i komunikacijska komponenta u strukturi unutrašnje kontrole za pojedine cikluse transakcija.

Pregled aktivnosti u ciklusu prihoda

Prodajne transakcije
- prihvatanje i obrada porudžbina kupaca
- davanje kredita
- prosleđivanje porudžbina kupaca
- fakturisanje kupcima

Korekcije prodaje
- odobrenje rabata i provizija
- utvrđivanje nenaplativih računa

Naplata potraživanja
- naplata gotovinskih prodaja
- primanje uplata za prodaju na kredit
- davanje popusta na gotovinsko plaćanje
- uplata gotovine

Sistem računovodstva za ciklus prihoda sastoji se od metoda i evidencije koje preduzeće koristi kako bi utvrdilo, prikupilo, klasifikovalo, i prijavilo transakcije vezane za prihod i prikazalo povezanu aktivu i pasivu. Da bi razumeo sistem računovodstva za ciklus prihoda, revizor mora da zna kako transakcije u ciklusu prihoda počinju; mora da se upozna sa računima, dnevnikom, knjigovodstvom, dokumentima koji se koriste za prikazivanje ovih transakcija; i metodama ili koracima koji se preduzimaju da bi ih obradili i iskazali u finansijskim izveštajima. Posebni tipovi računovodstvenih iskaza, dokumentacije, i koraci obrade podataka u sistemu računovodstva za ciklus prihoda razlikuju se od preduzeća do preduzeća.

Prodajne transakcije

Poslovi prodaje počinju *porudžbinom kupca*, koju može primiti lično prodajno osoblje ili se može dostaviti poštom ili telefonom. Porudžbina kupca predstavlja osnovu za pripremu *naloga za prodaju*. Kada se priprema nalog za prodaju obično se jedna kopija šalje na odobrenje kreditnom odeljenju, a druga kupcu. Ovim se kupac obaveštava da je njegova porudžbenica primljena i da se obrađuje, i omogućava mu da proveri razlike između naloga za prodaju i prvobitne porudžbine.

U kompjuterizovanom sistemu računovodstva, porudžbina kupca može se uneti u datoteku u računaru. Računar se može isprogramirati tako da uporedi porudžbinu sa utvrđenim kreditnim ograničenjima, odredi da li se poručena stavka nalazi na zalihi, i napiše nalog za prodaju. Kada nalog za prodaju dobije odobrenje

za kredit, kopije overenog naloga šalju se u magacin na utovar, i prevoznoj službi za transport. U preduzećima koja koriste računare za obradu porudžbina, računar može automatski da odštampa otpremnice ili, u nekim preduzećima, tovarni list, sa nalogom magacinu da izda robu za utovar. Tovarni list sadrži stavke koje se prevoze, daje uputstva prevozniku, i služi kao potvrda da je prevoznik primio robu.

Prevozna služba potvrđuje da primljena roba iz magacina odgovara porudžbenici kupca i nalogu za prodaju. Jedna kopija otpremnice odlaže se u prevoznoj službi, a druga se prilaže uz nalog kao lista pakovanja. Jedna ili više kopija daje se prevozniku, a kopije se prosleđuju u potraživanja za fakturisanje i evidenciju.

Kada odeljenje za potraživanja dobije kopije naloga za prodaju i otpremnice zajedno, ima dokaz da je prodaja obavljena i roba otpremljena. Zatim priprema izlaznu fakturu i knjiži transakciju na račun kupca u analitičkoj evidenciji potraživanja. Druga alternativa je da računar automatski napiše izlaznu fakturu i knjiži transakciju. Kopija fakture zatim se šalje kupcu a druga kopija se odlaže, zajedno sa nalogom za prodaju i otpremnicom, u odeljenju za potraživanja. Priprema se dnevni izveštaj o prodaji, i ukupna vrednost knjiži se u dnevniku prodaje. Ako preduzeće ručno vodi stalnu evidenciju zaliha, kopija fakture ili otpremnice šalje se u računovodstvo zaliha da bi se stalna evidencija zaliha ažurirala. U kompjuterizovanom sistemu, evidencija zaliha može se automatski ažurirati kada se otpremnica piše na računaru.

U procesu prodaje otpreme i naplate realizacije tangiraju se najčešće sledeći računi glavne knjige:

- račun prihoda od prodaje
- račun odobrenih rabati i provizije
- račun potraživanja od kupaca
- račun vanrednih rashoda po osnovu otpisa nenaplativih računa
- račun troškova utuživanja i sudske takse
- žiro račun
- račun kasa skonta
- račun zaliha robe
- račun zaliha proizvoda i usluga
- račun nabavne vrednosti realizovane robe
- račun neispravnih i osporenih proizvoda (vraćeno od kupca), itd....

Porudžbina kupca - Porudžbina kupca za robu, obično u formi porudžbenice, koju je pripremilo kupovno odeljenje kupca.

Dnevnik gotovinskih prodaja - Interni izveštaj koji sadrži naplate od kupaca za prodaje na kredit i gotovinske prodaje.

Dnevnik prodaja - Interni izveštaj koji sadrži prodaje na kredit i gotovinske prodaje.

Mesečni izveštaj - Dokument koji se šalje kupcima svakog meseca i prikazuje početni saldo; prodajne transakcije, regulisanje prodaje, i naplatu u gotovom tokom meseca; i završni saldo.

Doznaka - Opis stavki plaćenih čekom, često spojen sa čekom perforiranom linijom radi lakšeg odstranjivanja pre uplate čeka.

Izlazna faktura - Dokument koji se koristi za fakturisanje robe kupcima, i u kome se navodi naziv, količina, i cena prodate robe, i datum i uslovi prodaje.

Nalog za prodaju - Dokument pripremljen za internu upotrebu u kome se navodi roba iz porudžbine.

Otpremnica (tovarni list) - Dokument u kom se navodi datum, naziv i kvalitet robe koja se transportuje kupcima.

Dnevnik prodaje - Knjiga originalnih stavki za evidenciju prodajnih transakcija.

Analitička evidencija kupaca - Evidencija prodaje i naplate u gotovom i salda pojedinačnih dužnika

Lista odobrenih kupaca - Lista kupaca koji dobro stoje. U mnogim preduzećima porudžbine kupaca na ovoj listi mogu se primiti bez posebnog odobrenja.

Evidencija porudžbina - Evidencija neispunjenih porudžbina.

Standardni cenovnik - Lista ili katalog odobrenih cena u trgovini. Odstupanja od ove liste obično zahtevaju posebno odobrenje.

Naplate u gotovom

Uplate kupaca obično prima prijemno odeljenje, koje potpisuje čekove i priprema duplikat liste primljenih uplata. Jednu kopiju zatim šalje u računovodstvo, a drugu blagajniku. Blagajnik priprema potvrdu o uplati i dnevnik gotovinskih uplata, koji sadrži čekove kupaca primljene poštom i gotovinu iz drugih izvora kao što su gotovinske prodaje na blagajni. Kopije ovog izveštaja o primljenoj gotovini šalju se u na knjiženje u glavnu knjigu i u analitičko knjigovodstvo za knjiženje na analitičkim kontima kupaca. Ovi dokumenti mogu se knjižiti ručno ili na računaru.

Povremeno dolazi do korekcija u efektima prodaje kada je u pitanju vraćena, oštećena roba, i količinski rabat. Korekcije u efektima prodaje treba odobriti odgovorno lice i zatim knjižiti na račun u glavnoj knjizi i na analitičkim kontima kupaca.

Kontrolne aktivnosti

Revizor mora da upozna kontrolne aktivnosti u preduzeću u dovoljnoj meri da bi mogao da planira reviziju kako bi proces revizije tekao efikasno.

Provera poslovanja

Kontrolne aktivnosti na proveri poslovanja u ciklusu prihoda često obuhvataju poređenje stvarnih prihoda sa budžetima, prognozama i prethodnim periodima. Ova poređenja mogu se izvesti za celo preduzeće, ili odeljenje, funkciju, ili čak pojedinca. Na primer, lokalni menadžer prodaje može da proveri izveštaje o prodaji za jedan region ili trgovca. Pored toga, nefinansijske informacije, kao što je broj studenata za fakultet ili procenat popunjenosti hotela, takođe se mogu koristiti kod procene prihoda.

Obrada podataka

Mogu se sprovoditi različite kontrolne aktivnosti da bi se proverila ovlašćenja, tačnost, i sveobuhvatnost transakcija u ciklusu prihoda.

Ovlašćenja su često obavezna za

- primanje porudžbina,
- davanje kredita,
- popunjavanje i prosleđivanje porudžbina, i
- fakturisanje robe kupcima. Imenuje se odeljenje ili pojedinac odgovoran za davanje ovlašćenja za ove poslove i navodi se kako ovlašćenja treba dokumentovati.

Korišćenje i provera poštovanja sistema numeracije dokumenata je čest kontrolni postupak. Na primer, mnoge poslovne celine koriste numerisane naloge za prodaju, izlazne fakture, otpremnice, i čekove, i periodično proveravaju redosled tih dokumenata. Dalje, dokumente treba formirati tako da obuhvate sve informacije potrebne da bi se pravilno obradile i evidentirale transakcije u ciklusu prihoda.

Preduzeće može sprovoditi brojne unutrašnje provere poslovanja i ocenu. Ove provere mogu se vršiti ručno ili pomoću računarskih programa napravljenih tako da nezavisno osoblje sprovodi ovakve provere u okviru preduzeća. Česti primeri nezavisne provere obuhvataju:

- proveru konzistentnosti porudžbina, naloga za prodaju, otpremnica i izlaznih faktura;
- preračunavanje podataka u fakturi (količina puta cena po komadu) i proveru tačnosti (ukupnog iznosa) na izlaznim fakturama;
- proveru ovlašćenja za kredite, prevoz, i fakturisanje;
- proveru starih probnih bilansa potraživanja da bi se donela ocena o tome da li su kupci i dalje kreditno sposobni;
- slanje mesečnih izveštaja kupcima da bi mogli da pregledaju poslovne promene evidentirane na njihovom računu tokom meseca.

Napor koji je potreban da bi se upoznali postupci kontrole transakcija u ciklusu prihoda razlikuje se od klijenta do klijenta i stvar je mišljenja revizora. Međutim, revizor će verovatno saznati broj postupaka kontrole kada upozna računovodstveni sistem. Na primer, revizor će verovatno znati da li se dokumenti kao što su nalozi za prodaju, izlazne fakture, i otpremnice koriste prema sistemu numeracije; da li otpremnice odgovaraju izlaznim fakturama; da li se koriste standardne cene kod fakturisanja robe kupcima; i da li im klijent šalje mesečne izveštaje kupcima.

Pošto revizor uzme u obzir informacije o postupcima kontrole koje je dobio upoznavanjem okruženja kontrole i računovodstvenog sistema, odlučiće da li efikasno planiranje revizije zahteva dodatni napor da bi se upoznali postupci kontrole.

Fizičke kontrole

Preduzeća često ograničavaju pristup gotovini, robama u skladištu, ili robama koje čekaju transport određenim pojedincima. Pronalaženje sigurne lokacije za skladištenje zaliha i čuvanje raspoložive gotovine takođe je česta praksa. Osim toga, računovodstvena evidencija i dokumenti, kao što su fakture, otpremnice, i dosijei podataka na računaru, često se čuvaju na zaštićenim lokacijama da bi se obezbedili od neovlašćenog pristupa i upotrebe.

Pravilna raspodela poslova

Raspodela poslova kod prodajnih transakcija postiže se zaduživanjem odeljenja i pojedinaca za odgovorno nadgledanje prodajnih transakcija, evidentiranje prodaje, i čuvanje robe u skladištu ili one koja čeka transport. Kada su u pitanju poslovi naplate u gotovom, različita odeljenja ili pojedinci treba da obavljaju poslove evidentiranja naplate i čuvanja gotovine. Efikasna raspodela poslova zahteva da se poslovi podele ne samo među glavnim odeljenjima, nego i unutar odeljenja. Na primer, u računovodstvu, osoblje zaduženo za knjiženje gotovinskih naplata na račun pojedinačnog kupca ne bi trebalo da ih knjiže na računima u glavnoj knjizi.

Procena rizika kontrole za ciklus prihoda

Pošto revizor upozna politike i procedure strukture unutrašnje kontrole koje su mu potrebne za izradu plana revizije ciklusa prihoda, on procenjuje rizik kontrole tvrdnji u finansijskom izveštaju u vezi sa transakcijama iz ciklusa prihoda i stanjima računa. Kada procenjuje rizik kontrole, revizor ocenjuje verovatnoću da se materijalne greške provuku kroz elemente strukture unutrašnje kontrole za ciklus prihoda i kroz tvrdnje koje se odnose na transakcije u ciklusu prihoda

i račune. Na primer, tvrdnja o integralnosti prodajnih transakcija znači da su sve prodaje koje je trebalo evidentirati i evidentirane. Revizor koristi svoje znanje o politikama i procedurama strukture unutrašnje kontrole koje se odnose na ovu tvrdnju da bi ocenio verovatnoću da klijent možda nije evidentirao materijalne količine prodaje.

UPITNIK ZA VREDNOVANJE KONTROLA U DELU PLAĆANJA I NAPLATE

1. Ko je odgovoran za porto blagajnu?	
2. Ko je odgovoran za čekove?	
3. Ko je ovlašćen da vrši plaćanja?	
4. Ko je ovlašćen da vrši plaćanja u gotovu (sa porto blagajne)?	
5. Ko je ovlašćen da izdaje čekove i vrši prenos sa računa?	
6. Ko je odgovoran za evidentiranje plaćanja i naplate?	
7. Ko je zadužen za usaglašavanje sa izvodom banke?	

DOPUNSKA PITANJA	DA	NE	N/O	NAPOMENA
1. Da li su date instrukcije zaposlenima (posebno blagajniku i zaposlenima odgovornim za čekove)?				
2. Koristi li blagajnik registar blagajne?				
3. Da li postoji osiguranje od pljačke i pronevere?				
4. Da li se porto blagajna i čekovi čuvaju u sefu?				
5. Postoji li elektronsko plaćanje?				

OSNOVNA PITANJA KONTROLE	DA	NE	N/O	NAPOMENA
1. Da li se sve uplate vrše preko banaka?				
◦ postoji li razgraničenje dužnosti?				
◦ da li se sve doznake i čekovi pregledaju na vreme u otvorenoj pošti?				
◦ da li se sve gotovinske naplate evidentiraju u numerisanoj knjizi priznanica?				
2. Da li se plaćanja sa računa i u gotovu mogu vršiti samo za odobrene transakcije?				
◦ postoji li razgraničenje odgovornosti?				
◦ da li se čekovi i nalozi za prenos izdaju samo za odobrene fakture?				
◦ da li se čekovi i virmanski nalozi upoređuju sa fakturom u pogledu: – imena, – iznosa, – računa?				
◦ da li se nakon potpisivanja čeka ili virmanskog naloga na fakture stavlja oznaka “isplaćen”?				
◦ da li se koriste isti postupci za elektronsko plaćanje ili grupni prenos sa računa?				
◦ da li čekove i naloge za prenos šalje samo lice zaduženo za to?				
◦ da li je zabranjeno potpisivanje čekova i naloga za prenos bez pokrića?				
3. Da li su sve naplate i isplate pravilno evidentirane?				
◦ postoji li razgraničenje odgovornosti?				
◦ da li se sva plaćanja i naplate neodložno evidentiraju u knjizi blagajne ili glavnoj knjizi sa originalnog dokumenta?				

OSNOVNA PITANJA KONTROLE	DA	NE	N/O	NAPOMENA
◦ da li se priznanice o plaćanju pravdaju od strane lica koje nije blagajnik?				
◦ da li su čekovi i prenosi sa računa usaglašeni sa izvodom banke?				
◦ da li su usaglašena novčana plaćanja u gotovu sa izvodom banke?				
◦ da li su plaćanja i naplate vezana za iznose u knjizi nabavke i prodaje?				
4. Postoji li odgovarajuća kontrola operacija preko računa?				
◦ da li se izvodi banke i dnevnik blagajne u glavnoj knjizi usaglašavaju?				
◦ da li je to usaglašavanje redovno?				
◦ da li su pregledani datumi plaćanja po bankarskom izveštaju?				
◦ da li postoji pregled bankarskih provizija i kamata?				

OCENA	OCENA *	POUZDANOST PROCEDURE **	OCENA RIZIKA ***
Da li su obuhvaćeni svi izvodi banke?			
1. Da li se plaćanja u gotovu i sa računa vrše samo za odabrane transakcije?			
2. Da li su pravilno evidentirane sve naplate i plaćanja?			
3. Postoji li odgovarajuća kontrola transakcija preko računa?			
UKUPNA OCENA			

* Izaberite: od **1** do **5** ** Izaberite: **DA** ili **NE** *** Izaberite: **VISOK**, **SREDNJI** ili **NIZAK**

Znanje o strukturi unutrašnje kontrole koje revizor koristi kod procene rizika kontrole tvrdnji za ciklus prihoda dolazi iz tri glavna izvora:

- prethodnih revizija,
- upoznavanja strukture unutrašnje kontrole, koje mu služi za planiranje tekuće revizije ciklusa prihoda, i
- posebno planiranih testova kontrole za procenu rizika kontrole nekih tvrdnji za ciklus prihoda.

Prethodne revizije i upoznavanje strukture unutrašnje kontrole u tekućoj reviziji obično su značajni izvori dokaza za procenu rizika kontrole mnogih tvrdnji, ne samo za ciklus prihoda, već i za druge cikluse transakcija. Pravilno razumevanje politika i procedura strukture unutrašnje kontrole obuhvata saznanje o formiranju politika i procedura strukture unutrašnje kontrole relevantnih za planiranje revizije ciklusa prihoda i o tome da li se sprovode u praksi. U nekim slučajevima, ovo razumevanje pomaže revizoru da se u dovoljnoj meri upozna sa efikasnošću politika i procedura u praksi da bi potvrdio da je nivo rizika kontrole ispod maksimalnog kada su u pitanju neke tvrdnje iz ciklusa prihoda.

Osim onoga što sazna iz prethodnih revizija i za vreme tekuće revizije, revizor može da sprovede druge postupke ispitivanja kontrola pojedinačnih politika ili procedura značajnih za tvrdnje iz ciklusa prihoda. Ovi testovi mogu se izvoditi dok se revizor upoznaje sa strukturom unutrašnje kontrole ili nakon toga. On ih obično sprovodi ako veruje da će dodatni dokazi koje dobije o efikasnom formiranju i sprovođenju neke politike ili procedure smanjiti nivo rizika kontrole te tvrdnje. Niži nivo rizika kontrole omogućava revizoru da manje napora uloži u postupak testiranja i za posledicu ima efikasniju reviziju.

Pošto okruženje kontrole, procena rizika, komunikacija, i nadzor mogu značajno da utiču na rizik kontrole posebnih tvrdnji, revizor pažljivo razmatra sve elemente i komponente procesa prodaje pri proceni ovog rizika. Na primer, filozofija rukovodstva i stil rada mogu uticati na verovatnoću da se kod preranog evidentiranja prodaje koriste agresivni računovodstveni principi - tvrdnja o osnovanosti prodaje. Organizaciona struktura preduzeća, metodi podele ovlašćenja i odgovornosti, i politika i praksa humanih resursa mogu uticati na verovatnoću da se transakcije prihoda evidentiraju u pravim količinama - tvrdnja o oceni prodajne transakcije. Analiza i odgovor rukovodstva na rizike brzog širenja mogu uticati na sposobnost preduzeća da pravilno evidentira sve prodajne transakcije - tvrdnja o integralnosti prihoda. Kada postoji unutrašnja revizija, može se nadgledati prijem, uplata, i čuvanje gotovinskih uplata i na taj način uticati na mogućnost pronevere gotovine - tvrdnja o osnovanosti gotovinskih naplata.

Tabelarni pregled za test knjige izlaznih faktura

REDNI BROJ	INVENT. BROJ	BR. ANALIT. KONTA	KUPAC	Osnov		Otpremnica			Izlazna faktura			Nalog za knjiženje		
				Ugovor	Zaključ-nica	Datum	Otprem-nica	Iznos	Datum	Račun	Iznos	Datum	Broj naloga	Iznos

Testiranje ispravnosti tvrdnji u finansijskim izveštajima iz ciklusa prihoda

Tvrdnja o osnovanosti

Tvrdnja o osnovanosti transakcija znači da su evidentirane prodajne transakcije zaista obavljene i da saldo potraživanja stvarno postoji. Preduzeće može greškom evidentirati prodajne transakcije dok roba još nije otpremljena (ili usluge obezbeđene), ili može namerno evidentirati neispravne prodaje. U oba slučaja, aktiva, obaveze i finansijski rezultat biće nerealni.

Nekoliko politika i procedura strukture unutrašnje kontrole obično se koristi za sprečavanje ili otkrivanje takvih grešaka. Rukovodstvo može planirati prodaju i uporediti je sa stvarnom prodajom. Da bi objasnilo stvarnu prodaju preko planirane, rukovodstvo mora da utvrdi nepostojeće prodaje i potraživanja. Testovi kontrole koje revizori obično koriste pri oceni efikasnosti planiranja i sprovođenja ovog postupka ispituju upotrebu plana, proveravaju izveštaje koji se tiču istrage bitnih razlika između stvarnih i planiranih prodaja, i onoga što proizlazi iz tih razlika.

Tvrdnja	Relevantna politika i procedura strukture unutrašnje kontrole	Zašto je politika ili procedura relevantna za tvrdnju	Uobičajeni testovi kontrole politike i procedure
o osnovanosti transakcija	• Uporediti planiranu sa stvarnom prodajom i analizirati bitne razlike.	• Bitne razlike stvarnih prodaja preko plana mogu biti posledica evidentiranja prodaje koja nije obavljena.	• Ispitati upotrebu budžeta i proveriti izveštaje o dodatnim razlikama.
	• Koristiti adekvatnu numeraciju izlaznih faktura i ispoštovati numerički redosled.	• Upotreba službenih, kontrolisanih izlaznih faktura kao osnove za evidentiranje prodaje pomaže da se evidentiraju samo one prodajne transakcije koje su zaista obavljene.	• Ispitati i analizirati upotrebu faktura prema sistemu numeracije i proveriti dokaze koji potvrđuju redosled. Na primer, ispitati na računaru napravljen izveštaj o izuzecima u korišćenju dokumenata van numeričkog redosleda.
	• Nezavisno spojiti izlazne fakture sa dokazom o otpremi.	• Sposobnost da se dokazom potkrepe izlazne fakture da je roba otpremljena, pomaže kod dokazivanja da je prodaja zaista obavljena pre nego što je evidentirana.	• Proveriti dokaz o tome da li izlazna faktura odgovara otpremnici. Na primer, proveriti na računaru napravljen izveštaj o izuzecima dokumenata koji se ne slažu.
	• Slati mesečne izveštaje kupcima.	• Kupci će verovatno prijaviti prodaje koje nisu obavljene, a fakturisane su im na račun.	• Ispitati i analizirati slanje mesečnih izveštaja i proveriti dosijee o komunikaciji sa kupcima i dodatnu evidenciju.

Klijentov računovodstveni sistem može zahtevati da fakture o prodajama dokumentuju obavljene prodaje. Numerisanje ovih faktura, davanje ovlašćenja za njihovu pripremu, i periodična provera poštovanja numeričkog redosleda čini formalan, prekontrolisan dokument koji služi kao osnova za evidentiranje svake prodaje. Takvi dokumenti garantuju da se evidentiraju samo stvarno obavljene prodaje. Pored toga, program na računaru ili nezavisno lice u okviru preduzeća može spajati izlazne fakture sa dokazom o otpremi robe ili obezbeđenju usluge. Svaki ovaj postupak pomaže kod utvrđivanja da je prodaja obavljena. Pomoću tipičnih testova kontrole ovih politika i procedura, revizor ispituje i prati upotrebu izlaznih faktura, proverava dokaz o tome da li se poštuje numerički redosled faktura, i dokaz o tome da izlazne fakture i otpremnice spaja određena osoba ili računar. Takav dokaz često se sastoji od izveštaja o izuzecima koji utvrđuje nesparene fakture i opisuje aktivnosti koje zatim slede.

Preduzeća često šalju mesečne izveštaje svojim kupcima. Pored informisanja kupaca o dugovnom saldu, mesečni izveštaji pomažu preduzeću da uskladi evidenciju potraživanja sa evidencijom PVR kupaca. Neslaganja između ove dve evidencije mogu dovesti do prodaja koje su fakturisane a nisu obavljene. Pomoću

reklamacija kupaca na iznose u mesečnom izveštaju mogu se ustanoviti greške u tvrdnji o osnovanosti prodaja i potraživanja. Tipični testovi kontrole koje revizori koriste za ovaj postupak jesu praćenje slanja mesečnih izveštaja i provera dosijea o komunikaciji sa kupcima, i prateće evidencije.

Tvrdnja o integralnosti

Tvrdnja o integralnosti prodajnih transakcija podrazumeva da su sve prodajne transakcije i salda potraživanja koje je trebalo evidentirati i evidentirani. Preduzeće može greškom da ne uvede u evidenciju otpremu robe (ili obezbeđenje usluga) ili namerno ne želi da evidentira izvesne prodajne transakcije i potraživanja. U svakom slučaju, prihodi i aktiva biće umanjeni.

o integralnosti	• Uporediti planiranu sa stvarnom prodajom i analizirati bitne razlike.	• Bitne razlike stvarnih prodaja ispod plana mogu biti posledica neurednog evidentiranja.	• Ispitati upotrebu budžeta i proveriti izveštaje o dodatnim razlikama.
	• Koristiti adekvatnu numeraciju izlaznih faktura i ispoštovati numerički redosled.	• Uspostavlja službenu, kontrolisanu evidenciju o tome da je roba otpremljena i treba da se evidentira kao prodaja.	• Ispitati i analizirati upotrebu otpremnica prema numeričkom redosledu i proveriti dokaz o poštovanju redosleda. Na primer, ispitati, na računaru napravljen, izveštaj o izuzecima u upotrebi dokumenata van utvrđenog numeričkog redosleda.
	• Nezavisno spojiti izlazne fakture sa dokazom o otpremi.	• Sposobnost da se otpremnica podrži dokazom da je prodaja fakturisana, pomaže kod dokazivanja da je prodaja evidentirana.	• Ispitati dokaz o tome da otpremnice odgovaraju izlaznim fakturama. Na primer, ispitati na računaru napravljen izveštaj o izuzecima dokumenata koji se ne slažu.
	• Slati mesečne izveštaje kupcima.	• Kupci mogu da prijave prodaje koje nisu evidentirane na njihovim računima.	• Ispitati i analizirati slanje mesečnih izveštaja i proveriti dosijee o komunikaciji s kupcima i dodatnu evidenciju.

Pomoću planova koje rukovodstvo koristi za poređenje planiranih sa ostvarenim prodajama mogu se ustanoviti greške u tvrdnji o integralnosti prodaja i potraživanja. Kada su ostvarene prodaje značajno ispod planiranih, uzrok za to mogu biti prodajne transakcije i potraživanja koji nisu evidentirani. Testovi kontrole ovog postupka isti su kao i oni opisani u prethodnom odeljku a tiču se tvrdnje o osnovanosti transakcija.

Računovodstveni sistem u većini preduzeća zahteva numerisane otpremnice, i ovlašćenje za otpremu navedene robe. Osim toga, proverava se i korišćenje

otpremnica prema numeričkom redosledu. Ove procedure osiguravaju formalan, prekontrolisan dokument za svaku otpremu robe koji garantuje da će se prodajne transakcije evidentirati. Zatim, nezavisno lice u okviru preduzeća može da spaja otpremnice sa izlaznim fakturama. Ova procedura u velikoj meri smanjuje rizik da će se roba otpremiti ali ne i evidentirati. Testovi kontrola ovih postupaka slični su testovima kontrola korišćenja izlaznih faktura prema numeričkom redosledu. Na primer, revizor ispituje i prati upotrebu numerisanih otpremnica, proverava dokaz o poštovanju numeričkog redosleda, i dokaz o tome da lice koje je u preduzeću zaduženo za to, spaja otpremnice sa izlaznim fakturama.

Klijenti sa računarskim pogodnostima mogu da razviju računarski program za usaglašavanje otpremnica sa izlaznim fakturama. Na primer, računar može urediti da se svaka numerisana otpremnica pojavi u dnevniku prodaja u okviru utvrđenog vremenskog perioda. Međutim, kao primer takvog testa, revizor može da proveri dokumentaciju koja se odnosi na računarski program i izveštaje o otpremnicama koje nisu evidentirane u dnevniku prodaje u okviru utvrđenog vremenskog perioda.

Mesečni izveštaji klijenta mogu utvrditi prodaje i potraživanja koja nisu evidentirana na isti način kao i prodaje koje su evidentirane. Kupci mogu obavestiti klijenta u slučaju da prodaja nije prikazana u bilansu stanja. Međutim, mesečni izveštaji nisu efikasni kada se odnose na tvrdnju o integralnosti kao kada se odnose na tvrdnju o osnovanosti. Kupci će se verovatno manje žaliti na prodaje koje nisu evidentirane (umanjenje iznosa dugovanja na računu) nego na one koje su neispravne (uvećanje iznos dugovanja na računu).

Tvrdnja o pravima i obavezama

Tvrdnja o pravima i obavezama uglavnom nema značaja za prodajne transakcije i potraživanja. Međutim, za preduzeća koja prodaju svoja potraživanja da bi dobili finansijska sredstva, revizor mora da razmotri da li je klijent utvrdio politike i procedure da spreči prikazivanje otkupljenih potraživanja kao aktive u finansijskim izveštajima.

o pravima i obavezama	• Tvrdnja o prodajnim transakcijama koja nema velikog značaja		

Tvrdnja o oceni ili alokaciji

Tvrdnja o oceni ili alokaciji prodajnih transakcija i povezanih potraživanja podrazumeva da su evidentirani iznosi za ispravne prodaje i potraživanja tačni. Iznosi prodaje i potraživanja mogu se netačno evidentirati iz mnogih razloga. Kupcu se može ispostaviti nekorektna cena na izlaznoj fakturi, može se javiti greška u iznosima usled netačnog izračunavanja, ili može doći do prodaje na kredit kupcima koji verovatno neće izvršiti plaćanje. Greške u oceni prodaja i potraživanja mogu za posledicu imati ili uvećan ili umanjen dohodak i aktivu.

Da bi kupcima bila zagarantovana prava cena, preduzeća često koriste odobrene cenovnike. Radnik koji izdaje fakturu konsultuje ih da bi odredio odgovarajuću cenu.

U nekim slučajevima, različitim kupcima fakturiše se po različitim cenama. Na primer, proizvođač koji prodaje i veleprodavcu i maloprodavcu verovatno će im fakturisati robu po različitim cenama. Odstupanja od iznosa u cenovniku treba odobriti lice koje je za to ovlašćeno. Osim toga, pošto se cene menjaju s vremena na vreme, lice koje fakturiše robu mora voditi računa da robu fakturiše po najnovijim cenama iz cenovnika.

Nezavisno lice u okviru preduzeća može potvrditi da je lice koje izdaje fakture odredilo najkorektniju cenu iz najnovijeg cenovnika i može računski da prekontroliše izlazne fakture. Da bi izvršio testiranje ovih politika i procedura, revizor može ispitati upotrebu i ažuriranje cenovnika i pratiti njihovu upotrebu; proveriti ovlašćenja za odstupanja od standardnih cena; proveriti dokaz o tome da je nezavisno lice proverilo cene, i računski prekontrolisalo izlazne fakture; uporediti cene na izlaznim fakturama sa odgovarajućim cenama iz cenovnika, izvršiti računsku kontrolu.

U preduzećima koja koriste računare, računar može odrediti cene za datoteku zaliha prema šiframa proizvoda i identifikacionim brojevima kupaca i može izračunati podatke u fakturi. Pošto računari dosledno izvršavaju ove operacije, smanjuje se rizik matematičkih grešaka u odnosu na ručno izračunavanje. Test koji revizor sprovodi za ovaj tip računarskih funkcija obuhvata proveru dokaza o tome da je računar izvršio ove zadatke.

o oceni ili alokaciji	• Koristiti odobrene cenovnike.	• Knjigovođama obezbeđuje unapred određenu odobrenu cenu po kojoj treba fakturisati robu kupcu.	• Ispitati upotrebu i ažuriranje cenovnika, analizirati njihovu upotrebu, i uporediti cene na fakturama sa cenovnikom. Na primer, ispitati, na računaru napravljen, izveštaj o izuzecima koji se tiču razlika između cena proizvoda na fakturama i u odobrenom cenovniku.
	• Nezavisno pregledati stvarne cene na izlaznim fakturama i u cenovniku.	• Pomaže kod utvrđivanja korektnih cena na fakturama pre nego što se ispostave kupcu.	• Proveriti dokaz o tome da su pregledane cene na izlaznim fakturama.
	• Nezavisno izvršiti računsku kontrolu fakture.	• Pomaže kod utvrđivanja nekorektnih iznosa na fakturama pre nego što se ispostave kupcu.	• Proveriti dokaz o računskoj kontroli faktura.
	• Uporediti planiranu sa stvarnom prodajom i analizirati bitne razlike.	• Bitne razlike prodaja iznad i ispod plana mogu biti posledica netačne procene prodaje.	• Proveriti upotrebu budžeta i izveštaje o dodatnim razlikama.
	• Slati mesečne izveštaje kupcima.	• Kupci mogu da prijave netačne iznose koji su im ispostavljeni na račun zbog netačne ocene prodaje.	• Ispitati i analizirati slanje mesečnih izveštaja i proveriti komunikaciju sa kupcima i dodatnu evidenciju.
	• Prekontrolisati dugovanja ili pregledati sprovođenje plaćanja da bi se odobrio kredit.[2]	• Pomaže kod osiguranja da će kupci biti u stanju da plate prodaju na kredit i, prema tome, potraživanja se pravilno ocenjuju.	• Ispitati kreditnu politiku i proveriti evidenciju o kontrolama čekova i nadgledanju računa. Na primer, ispitati na računaru napravljen izveštaj o izuzecima u prodaji koja prelazi kreditno ograničenje.

Greške koje su se javile u prodajnim cenama, može pronaći rukovodstvo analizom razlika između planiranih i stvarnih prodaja. Zatim, žalbe kupaca na mesečne izveštaje mogu otkriti nekorektne cene.

Pošto prodaja na kredit (odloženo plaćanje) može prouzrokovati greške u tvrdnji o oceni ili alokaciji prodaja i potraživanja, preduzeća često ocenjuju kreditnu sposobnost klijenta pre prodaje na kredit. Takve ocene obično obuhvataju kreditnu kontrolu kupca, odobrenje kredita od strane ovlašćenog lica u preduzeću, i periodičan pregled plaćanja i kreditnih ograničenja. Kada su u pitanju testovi kontrole kreditnih politika preduzeća, revizori obično ispituju procedure davanja kredita, proveravaju evidenciju kreditne kontrole i odobrenja, i proveravaju evidenciju ocene plaćanja i nadzor zakasnelih potraživanja koji sprovodi rukovodstvo.

Tvrdnja o prikazivanju i izveštavanju

Tvrdnja o prikazivanju i otkrivanju prodajnih transakcija i povezanih potraživanja znači da se prodaje i potraživanja klasifikuju u odgovarajuće račune i da beleške uz finansijske izveštaje sadrže prikaze o onim računima koji zahtevaju opšte prihvaćeni računovodstveni principi. Iako pogrešna klasifikacija prodaja i potraživanja obično nisu glavni problem u većini preduzeća, ponekad se javljaju kao takvi. Prodaje na kredit mogu se klasifikovati kao gotovinske prodaje i obratno. Prihod od investicija ili nekretnina, postrojenja, i opreme mogu se klasifikovati kao prodaje proizvoda ili usluga. Osim toga, u nekim preduzećima potrebni podaci o računovodstvenim principima koji se koriste za priznavanje prihoda od prodaje mogu biti prilično kompleksni i zahtevati mnogo pažnje od strane rukovodstva.

o prikazivanju i izveštavanju	• Temeljno proučiti tabele računa.	• Pomaže kod utvrđivanja pojedinačnih računa u koje treba klasifikovati prodaje pri evidentiranju.	• Ispitati, proveriti i analizirati upotrebu tabela sa računima.
	• Nezavisno pregledati kodiranja računa na prodajnim dokumentima.	• Pomaže kod utvrđivanja nekorektnih klasifikacija računa pre evidentiranja prodaje.	• Proveriti dokaz o tome da su pregledani šifre računa.
	• Uporediti planiranu sa stvarnom prodajom i analizirati bitne razlike.	• Bitne razlike stvarnih prodaja iznad i ispod plana mogu biti posledica netačne klasifikacije transakcije.	• Ispitati upotrebu budžeta i proveriti izveštaje o dodatnim razlikama.
	• Slati mesečne izveštaje kupcima.	• Kupci mogu prijaviti greške na svojim računima uzrokovane netačnom klasifikacijom prodaje.	• Ispitati i analizirati slanje mesečnih izveštaja i proveriti dosijee o komunikaciji sa kupcima i dodatnu evidenciju.
	• Koristiti kontrolne liste u izveštajima.	• Pomaže kod osiguranja da su svi neophodni izveštaji napravljeni i da su sve adekvatne informacije objavljene.	• Proveriti kontrolne liste i dokaz da se koriste.
	• Nezavisno pregledati izveštaje.	• Osigurava da svi izveštaji budu kompletni i precizni.	• Proveriti dokaz o tome da su izveštaji pregledani.

Računovodstveni sistem koji uključuje detaljni kontni plan garantuje da se prodaje i potraživanja pravilno klasifikuju. Mnoga preduzeća zahtevaju da se računi šifriraju, postupak kojim se izlazne fakture šifriraju brojem računa u koji će se prodaja evidentirati. Šifriranje može prekontrolisati nezavisno lice pre evidentiranja transakcije da bi se uverio da će se evidentirati u pravom računu. Tipični testovi kontrole ovih postupaka obuhvataju proveru tabele računa, praćenje kodiranja prodajnih faktura, proveru da li su fakture dobro kodirane, i proveru dokaza o tome da nezavisna osoba kontroliše kodiranje pre evidentiranja.

Pogrešne klasifikacije prodaje i potraživanja mogu se otkriti kada rukovodstvo ispituje bitne razlike između planiranih i ostvarenih prodaja ili kada se kupci žale na mesečne izveštaje.

Da bi se smanjila verovatnoća neadekvatnog ili pogrešnog prikazivanja prodaja i potraživanja, osoblje u računovodstvu preduzeća može koristiti kontrolne liste, i nezavisno lice u preduzeću koji poznaje ovu materiju može pregledati prikaze u finansijskim izveštajima pre njihove konačne pripreme. Testovi kontrola koji se odnose na prikaze prodaja i potraživanja obično obuhvataju istragu o tome koji radnici u preduzeću pripremaju prikaze i da li se koriste kontrolne liste i pregledaju prikazi. Ovo ispitivanje obuhvata i proveru kompletiranih kontrolnih listi i dokaz o pregledu prikaza od strane nezavisne osobe u preduzeću.

Transakcije korekcije efekata prodaje

Regulisanje prodaje može obuhvatati sledeće:

- popuste za gotovinu
- vraćenu robu
- olakšice ili koncesije
- rabate na količinu
- otpis nenaplativih računa
- korekcije grešaka kod fakturisanja i obrade podataka

U mnogim situacijama, regulisanje prodaje preduzima se retko ili u relativno maloj meri, tako da se testovi kontrole mogu pokazati kao neisplativi i revizor ga može proveriti praktičnim testiranjem.

Pregled politika i procedura strukture unutrašnje kontrole i testovi kontrola tvrdnji o transakcijama korekcije efekata prodaje

Tvrdnja	Relevantna politika i procedura strukture unutrašnje kontrole	Zašto je politika ili procedura relevantna za tvrdnju	Uobičajeni testovi kontrole politike i procedure
o osnovanosti transakcija	• Slediti utvrđene politike davanja popusta za gotovinu, rabata i provizija i utvrđivanja nenaplativih računa.	• Garantuje da će se evidentirati samo zakonite korekcije prodaje.	• Ispitati politike i pratiti njihovu primenu.
	• Koristiti obrasce za korekcije prodaje, ispoštovati numerički redosled, i zahtevati odobrenje da se korekcija evidentira na obrascu.	• Upotreba službenih, kontrolisanih obrazaca za korekcije prodaje kao osnove za njihovu evidenciju garantuje da će se evidentirati samo one korekcije do kojih je zaista došlo.	• Ispitati i pratiti upotrebu obrazaca za korekcije prodaje prema sistemu numeracije i proveriti dokaze koji potvrđuju redosled. Na primer, ispitati na računaru napravljen izveštaj o izuzecima kod korišćenja dokumenata van numeričkog redosleda.
	• Nezavisno pregledati odobrenje korekcije prodaje	• Garantuje da su zakonite korekcije prodaje obavljene.	• Proveriti dokaz da su obrasci za korekciju prodaje i odobrenja pregledani.
o integralnosti	• Koristiti numerisane obrasce za korekcije prodaje i ispoštovati numerički redosled.	• Utvrđuje službenu, kontrolisanu evidenciju da je korekcija prodaje obavljena i da ju treba evidentirati.	• Ispitati i pratiti upotrebu obrazaca za korekcije prodaje prema numeričkom redosledu i proveriti dokaz o poštovanju redosleda. Na primer, ispitati na računaru napravljen izveštaj o izuzecima u upotrebi dokumenata van utvrđenog numeričkog redosleda.
	• Slati mesečne izveštaje kupcima.	• Kupci mogu prijaviti korekcije prodaje koje nisu evidentirane na njihovim računima.	• Ispitati i pratiti slanje mesečnih izveštaja i proveriti dosijee o komunikaciji s kupcima i prateću evidenciju.
o pravima i obavezama	• Uopšte uzevši, tvrdnja koja nema značaja za korekcije prodaje.		
o oceni ili alokaciji	• Slati mesečne izveštaje kupcima.	• Kupci mogu prijaviti netačne iznose na svojim računima zbog netačnog vrednovanja korekcije prodaje.	• Ispitati i pratiti slanje mesečnih izveštaja i proveriti komunikaciju sa kupcima i dodatnu evidenciju.
	• Nezavisno pregledati korekcije prodaje.	• Može utvrditi netačno vrednovanje korekcije prodaje.	• Proveriti dokaz da su obrasci za korekcije prodaje i odobrenja pregledani.
o prikazivanju i izveštavanju	• Uopšte uzevši, tvrdnja koja nema značaja za korekcije prodaje.		

Gornji tabelarni pregled prikazuje neke glavne politike i procedure strukture unutrašnje kontrole tvrdnji o regulisanju prodaje. Ove politike i procedure slične su onima koje su bitne za prodajne transakcije. Pošto su ove politike i procedure i testovi koji se odnose na njih detaljno obrađeni u prethodnim odeljcima koji se odnose na prodajne transakcije, u ovom odeljku opisuje se samo njihova opšta upotreba.

Tvrdnja o osnovanosti

Glavni problem rukovodstva i revizora kada je u pitanju korekcije efekata prodaje jeste garancija da su evidentirane korekcije zaista obavljene. Korekcije neispravnih prodaja mogu se evidentirati iz mnogih razloga. Na primer, krediti za vraćenu robu, popusti za gotovinu, ili korekcije cena mogu se evidentirati kada ne bi trebalo, ili se potraživanja mogu otpisati kao nenaplativa kada su naplaćena. Bez obzira na to da li su ove greške namerne ili slučajne, one uzrokuju umanjenje prihoda i aktive.

Da bi osigurala evidenciju samo zakonitih korekcija prodaje, preduzeća uglavnom utvrđuju posebne politike za davanje popusta na gotovinu, rabate i provizije, i određivanje nenaplativih računa. Osim toga, preduzeća često koriste numerisane obrasce za korekcije efekata prodaje (kao što su kreditni memorandumi), poštuju numerički redosled ovih obrazaca, zahtevaju da se na obrascima evidentira odobrenje za korekciju prodaje, i daju obrasce na proveru licima u okviru preduzeća. Testovi kontrole ovih politika i procedura primenjuju se na način opisan u odeljcima koji obrađuju prodajne transakcije.

Tvrdnje o integralnosti i oceni ili alokaciji

Tvrdnja o integralnosti podrazumeva da su sve korekcije prodaje koje je trebalo evidentirati i evidentirane. Tvrdnja o oceni ili alokaciji znači da su korekcije prodaje evidentirane u pravim iznosima. Opšte uzevši, politike i procedure u vezi sa tvrdnjom o osnovanosti koje su obrađene ranije primenjuju se i na tvrdnju o integralnosti. Na primer, korišćenje numerisanih obrazaca za korekcije prodaje i poštovanje njihovog numeričkog redosleda daje garanciju da se sve korekcije prodaje evidentiraju. Pored toga, slanje mesečnih izveštaja omogućava kupcima da utvrde kada korekcije prodaje nisu evidentirane na njihovom računu. Mesečni izveštaji važni su i za tvrdnju o oceni ili alokaciji zbog toga što kupci mogu utvrditi netačne iznose kod korekcije. Nezavistan pregled korigovanih iznosa je još jedan postupak usmeren na evidentiranje tačnih iznosa.

Tvrdnje o pravima i obavezama, i prikazivanju i izveštavanju obično nisu važne za korekcije prodaje. Prema tome, o njima nećemo ovde ni govoriti.

Gotovinske naplate

U mnogim preduzećima do ***gotovinskih naplata*** dolazi češće i u većim iznosima nego do ostalih klasa transakcija. Uostalom, gotovina je najlikvidnije sredstvo. Naredni tabelarni pregled prikazuje tipične politike i procedure strukture unutrašnje kontrole i testove kontrole koji se odnose na tvrdnje o gotovinskim naplatama.

Tvrdnja	Relevantna politika i procedura strukture unutrašnje kontrole	Zašto je politika ili procedura relevantna za tvrdnju	Uobičajeni testovi kontrole politike i procedure
osnovanosti transakcija	• Koristiti numerisane doznake ili pripremiti liste o primitku gotovine.	• Upotreba službene, kontrolisane evidencije kao osnove za evidenciju gotovinskih naplata garantuje da će se evidentirati samo one gotovinske naplate koje su zaista obavljene.	• Ispitati i pratiti upotrebu numerisanih doznaka ili lista za prijem gotovine i proveriti dokaz o poštovanju numeričkog redosleda.
	• Pripremiti mesečna usaglašavanja s bankom.	• Može utvrditi gotovinske naplate koje su zavedene u računovodstvenoj evidenciji ali nisu uplaćene u banku pošto nisu ni izvršene.	• Ispitati i pratiti pripremu usaglašavanja s bankom ili proveriti usaglašavanja.
	• Spremiti gotovinu na sigurno mesto.	• Ograničava pristup raspoloživoj gotovini ovlašćenim osobama i pomaže kod sprečavanja protivpravnog prisvajanja.	• Ispitati politiku pristupa gotovini i njenog čuvanja.
o integralnosti	• Koristiti numerisane doznake ili pripremiti liste o primitku gotovine.	• Utvrđuje službenu, kontrolisanu evidenciju gotovinskih uplata primljenih poštom koje treba evidentirati.	• Ispitati i pratiti upotrebu numerisanih doznaka ili lista za primanje gotovine i proveriti dokaz o poštovanju numeričkog redosleda.
	• Koristiti blagajnički dnevnik za gotovinske prodaje.	• Utvrđuje službenu, kontrolisanu evidenciju naplate gotovinskih prodaja koje treba evidentirati.	• Ispitati i pratiti upotrebu blagajničkog dnevnika i traka.
	• Restriktivno indosirati čekove.	• Zahteva da se čekovi uplate isključivo na račun preduzeća, što garantuje da će biti zavedeni u računovodstvenu evidenciju.	• Ispitati, pratiti i proveriti upotrebu restriktivog indosiranja.
	• Pripremiti mesečna usaglašavanja s bankom.	• Može utvrditi gotovinska plaćanja uplaćena u banku a nisu zavedena u računovodstvenoj evidenciji.	• Ispitati i pratiti pripremu usaglašavanja s bankom ili proveriti usaglašavanja.
	• Slati mesečne izveštaje kupcima.	• Kupci mogu prijaviti gotovinu plaćenu klijentu, koja nije evidentirana na njihovom računu.	• Ispitati i pratiti slanje mesečnih izveštaja i proveriti dosijee o komunikaciji sa kupcima i prateću evidenciju.
	• Uporediti planirane sa stvarnim gotovinskim naplatama i analizirati bitne razlike.	• Bitne razlike gotovinskih naplata ispod plana mogu biti posledica neevidentiranih gotovinskih naplata.	• Ispitati upotrebu planova i proveriti evidenciju o proveri razlika.

Tvrdnja	Relevantna politika i procedura strukture unutrašnje kontrole	Zašto je politika ili procedura relevantna za tvrdnju	Uobičajeni testovi kontrole politike i procedure
o pravima i obavezama	• Uopšte uzevši, tvrdnja koja nema značaja za korekcije prodaje.		
o oceni ili alokaciji	• Uopšte uzevši, tvrdnja koja nema značaja za korekcije prodaje.		
o prikazivanju i izveštavanju	• Uopšte uzevši, tvrdnja koja nema značaja za korekcije prodaje.		

Tvrdnja o osnovanosti

Tvrdnja o osnovanosti gotovinskih naplata podrazumeva da su evidentirane gotovinske naplate zaista izvršene i da salda gotovine u finansijskim izveštajima koji iz toga proizilaze zaista postoje. Iako neki nepošteni planovi mogu obuhvatati pokušaje da se evidentiraju fiktivne gotovinske naplate, rizik da su evidentirane gotovinske naplate lažne obično nije visok. Kao što se navodi u sledećem odeljku, najveći rizik odnosi se na to da se ispravne gotovinske naplate ne evidentiraju - tvrdnja o integralnosti. Gotovinske naplate koje nisu evidentirane obično uzrokuju umanjenje salda gotovine - tvrdnja o osnovanosti. Zbog veze između tvrdnje o integralnosti gotovinskih naplata i tvrdnje o osnovanosti salda gotovine, mnoge politike i procedure koje važe za tvrdnju o integralnosti važe i za tvrdnju o osnovanosti.

Mesečno usaglašavanje s bankom često se priprema da bi se dala garancija da se knjigovodstvena evidencija gotovine slaže sa izvodom iz banke. Ova procedura strukture unutrašnje kontrole važna je za tvrdnju o osnovanosti salda gotovine zbog toga što može utvrditi da je gotovina evidentirana a nije uplaćena u banci. Tipične testove kontrola usaglašavanja s bankom predstavljaju nadgledanje ili provera koje sprovodi revizor.

Mere zaštite pristupa gotovini takođe su važne za tvrdnju o osnovanosti. Pošto je gotovinu veoma lako ukrasti, većina preduzeća čuva je na sigurnom mestu. Testovi kontrole ovih procedura obuhvataju ispitivanje ovih politika i procedura i praćenje kako se manipuliše gotovinom i kako se čuva.

Tvrdnja o integralnosti

Tvrdnja o integralnosti gotovinskih naplata znači da je sva naplaćena gotovina evidentirana. Glavna procedura kontrole koja garantuje da se gotovinske naplate zavode u računovodstvenu evidenciju jeste dokumentovanje gotovinskih

naplata odmah po primitku. Numerisane doznake i priznanice često se koriste za dokumentovanje gotovine primljene poštom. Blagajnički dnevnik predstavlja uobičajeno sredstvo dokumentovanja naplate gotovinske prodaje. Kopije ovih dokumenata koriste se kasnije za nezavisna poređenja evidentiranih gotovinskih naplata i onih koje su uplaćene u banci. Na primer, lice iz računovodstva može uporediti kopiju liste koja prikazuje gotovinu primljenu poštom od kupaca sa dnevnim izveštajem o gotovini i overenom potvrdom o uplati. Posao primanja gotovine i pripreme osnovne dokumentacije treba odvojiti od poslova unošenja stavki u dnevnik, knjiženja gotovinskih naplata, i uplate u banci.

Testovi kontrola navedenih politika i procedura koje sprovodi revizor obično obuhvataju ispitivanje politike preduzeća koja se tiče gotovinskih naplata, praćenje naplate i evidentiranja, i poštovanja numeričkog redosleda numerisanih doznaka, i proveru dokaza dobijenih nezavisnim poređenjem početne evidencije gotovinskih naplata sa evidencijom i uplatom gotovine.

Usaglašavanja s bankom sadrže još jednu uobičajenu proceduru strukture unutrašnje kontrole koja je važna za tvrdnju o integralnosti gotovinskih naplata. Gotovinske naplate koje su izvršene ali nisu zavedene u računovodstvenu evidenciju mogu se utvrditi kada se izvod iz banke usaglasi sa računovodstvenom evidencijom gotovine.

Slanje mesečnih izveštaja kupcima može takođe biti garancija da se gotovinske naplate evidentiraju. Kupac će verovatno ispitati zašto gotovinska uplata nije evidentirana.Uz to, istraga bitnih razlika u gotovinskom budžetu koju sprovodi rukovodstvo može otkriti gotovinske naplate koje nisu evidentirane.

Tvrdnje o oceni ili alokaciji, pravima i obavezama, i izveštavanju i prikazivanju

Vrednovanje gotovine obično nije značajna tvrdnja osim ako ne uključuje strana sredstva plaćanja. Tvrdnje o pravima i obavezama, i izveštavanju i prikazivanju isto tako nisu od velikog značaja, zbog toga što je obično jasno kome pripada gotovina i kako je klasifikovana. Međutim, kada preduzeće dobije pozajmicu od banke i preuzme obavezu da održava kompenzacioni saldo, onda to može imati uticaja na ove tvrdnje.

Utvrđivanje nivoa rizika kontrole

Revizor određuje nivo nacrta i sprovođenja politika i procedura strukture unutrašnje kontrole koje su značajne za ove tvrdnje. Što su efikasnije ove politike i procedure, to je niži nivo rizika kontrole.

Dokaz o efikasnosti dizajna i sprovođenja dobija se testiranjem kontrola obavljenih u prethodnim revizijama, kod kojih je testiranje obavljeno upoznavanjem strukture unutrašnje kontrole. Nivo rizika kontrole tvrdnje o specifičnoj prodaji,

korekciji prodaje, ili gotovinske naplate koristi se pri izboru praktičnih testova za datu tvrdnju. Testovi valjanosti transakcija i salda u ciklusu prihoda, kao i efekti rizika kontrole na te testove obrađuju se u sledećem poglavlju.

Prethodni pasusi odnosili su se na strukturu unutrašnje kontrole i ispitalo je kako se procenjuje rizik kontrole za ciklus prihoda. U ovom poglavlju obrađuje se izrada i sprovođenje testova ispravnosti za taj ciklus. Testovi ispravnosti su procedure revizije koje se sprovode da bi se otkrile greške u prikazivanju u finansijskim izveštajima. I testovi ispravnosti i testovi kontrola odnose se na tvrdnje u finansijskim izveštajima. Testovi ispravnosti razlikuju se od testova kontrole u tome što se testovi kontrole koriste za ocenu verovatnoće da će se greške u prikazivanju pojaviti u tvrdnjama u finansijskim izveštajima. Testovi ispravnosti koriste se za otkrivanje materijalnih grešaka koje su se pojavile.

Treći standard rada na terenu zahteva da revizor prikupi adekvatan dokazni materijal da bi rizik materijalnih grešaka u tvrdnjama iz finansijskih izveštaja smanjio na prihvatljivo nizak nivo. Da bi to postigao, mora da sprovede sledeći proces:

1. da proveri inherentni rizik i rizik kontrole za specifičnu tvrdnju u finansijskom izveštaju.
2. da izabere tehniku (tehnike) revizije koja će najefikasnije i najefektivnije obezbediti dokaz o ovim tvrdnjama.
3. da osmisli procedure testiranja ispravnosti pomoću navedenih tehnika revizije.

REVIZIJA STANJA GOTOVINE

Saldo gotovine obuhvata raspoloživu gotovinu, gotovinu na računima u banci, novac u porto blagajni, i ostale račune za namenska sredstva u blagajni kao što je platni spisak. Gotovina je, naravno, od ključnog značaja za poslovanje i obično je centar pažnje aktivnosti preduzeća. Gotovina se sliva u preduzeće preko prodaje i naplate potraživanja; odliva se preko kupovine i isplate troškova i dugovanja. Ne samo da na račun gotovine utiče obimna aktivnost, već je ovakvu aktivu veoma lako proneveriti. Iako gotovina uglavnom čini mali postotak ukupne aktive, visoko je rizična zbog svoje likvidnosti, poželjnosti, i velikog obima aktivnosti na gotovinskim računima. To za posledicu ima da revizor uglavnom potroši više vremena na reviziju salda gotovine nego drugih vrsta aktive koje imaju veća dinarska salda. Međutim, revizori često preterano revidiraju gotovinu, zbog tradicije ili klijentovih očekivanja, tražeći nematerijalne greške van odgovornosti u okviru profesionalnih standarda.

Ciljevi revizije gotovine

Krajnji cilj revizije gotovine jeste da se ustanovi da li se gotovina prikazuje u skladu sa opšte prihvaćenim računovodstvenim principima. U većini slučajeva revizije, glavne tvrdnje koje uzrokuju rizik revizije gotovine jesu tvrdnje o osnovanosti, integralnosti, pravima i obavezama, izveštavanju i prikazivanju. Ocena ne predstavlja veliki problem u reviziji gotovine pošto se finansijski izveštaji prikazuju u monetarnim jedinicama; vrednovanje gotovine obično predstavlja problem ako obuhvata konverziju domaće u stranu valutu i obratno.

Testovi ispravnosti u reviziji

Brojni testovi ispravnosti obuhvataju tačno prikazivanje salda gotovine. Naravno, priroda, vreme, i obim ovih testova zavise od ukupnog nivoa rizika klijenta i utvrđenog nivoa rizika kontrole. Ako su utvrđeni nivoi rizika kontrole relativno niski, priroda, vreme i obim testova ispravnosti mogu se modifikovati.

Najčešći testovi ispravnosti salda gotovine obuhvataju brojanje gotovine, zaključne stavke u bilansu i knjiženje u glavnoj knjizi, potvrde i izveštaje o razgraničenju s bankom, raspored bankarskih transfera, i dokaze o gotovini.

Naredni tabelarni pregled prikazuje ove testove ispravnosti.

Uobičajeni testovi u reviziji	Tehnika	Vrsta testa	Tvrdnje
Prebrojiti gotovinu	Fizičko ispitivanje	Test salda	Osnovanost
Zaključiti dnevnik gotovine i uporediti sa knjiženjem u glavnoj knjizi	Ponovno izvođenje Usaglašavanje	Test transakcija	Osnovanost Integralnost
Dobiti potvrdu od banke i izveštaj o razgraničenju s bankom	Usaglašavanje	Test salda	Osnovanost Prava i obaveze Integralnost Izveštavanje i prikazivanje
Pripremiti plan bankarskog transfera	Usaglašavanje	Test transakcija	Osnovanost Integralnost
Pripremiti dokaz o gotovini	Usaglašavanje	Test transakcija	Osnovanost Integralnost Prava i obaveze

Brojanje gotovine uglavnom obuhvata novac u porto i priručnoj blagajni. Kod brojanja gotovine, revizor mora da utvrditi da li je sva raspoloživa gotovina pod kontrolom dok se brojanje ne završi. Ovaj postupak sprečava klijenta da prebaci gotovinu sa jednog mesta na drugo tako da je revizor greškom prebroji više puta. Da se to ne bi desilo, revizor često kontroliše gotovinu pečaćenjem kutija sa gotovinom dok se gotovina ne izbroji, i traže da drugi revizori u isto vreme idu na sva ostala mesta gde ima gotovine.

Kad god broji gotovinu, revizor mora insistirati da čuvar gotovine bude prisutan tokom ovog postupka, da bi onemogućio klijenta da optuži revizora za eventualni manjak. Po završetku ovog postupka, revizor treba da traži od čuvara da potpiše potvrdu da je svu gotovinu primio nazad.

Tokom brojanja gotovine, revizor treba da uspostavi kontrolu nad svom prenosivom aktivom, kao što su hartije od vrednosti, investicije, i potraživanja. Ako nije pod kontrolom, ova prenosiva aktiva može se koristiti kao garancija za formiranje gotovinskih fondova da bi se pokrio manjak gotovine.

Novac u priručnoj blagajni često se broji bez najave, uglavnom pre datuma bilansa stanja. Što se tiče prebrojavanja ostale gotovine, revizor treba da održi kontrolu nad postupkom prebrojavanja, insistira na tome da čuvar gotovine bude prisutan tokom brojanja, i da dobije potpisanu potvrdu po završetku prebrojavanja. Neplaćene troškove koji čine deo gotovinskog salda u priručnoj blagajni treba izračunati zbog toga što predstavljaju troškove koji nisu evidentirani.

Sa stanovišta efikasnosti revizije, brojanje gotovine može biti nepotrebno. U stvari, u mnogim revizijama radi se samo kada je gotovina stvarna. Primeri preduzeća sa stvarnom gotovinom obuhvataju banke, štedionice i menjačnice.

Zaključivanje blagajničkog dnevnika gotovine i poređenje sa knjiženjima u glavnoj knjizi

Jedan od uobičajenih testova revizije za gotovinu jeste zaključivanje blagajničkog dnevnika ili dnevnika priliva gotovine i dnevnika odliva gotovine(ako se vode odvojeno prilivi i odlivi gotovine) i poređenje sa knjiženjem na računu gotovine u glavnoj knjizi. Ukupne mesečne iznose kolona svakog dnevnika treba uporediti sa odgovarajućim računima glavne knjige. Na primer, ukupne mesečne iznose u dnevniku priliva gotovine trebalo bi uporediti sa knjiženjem na računu gotovine i knjiženjem na kontrolnom računu potraživanja.

Ovaj test klasifikuje se kao test transakcija i može predstavljati test ispravnosti ili test kontrola, zavisno od toga koja je njegova svrha. Ovim testom dobija se dokaz o tome da su gotovinske transakcije, isplate i uplate pravilno evidentirane tokom godine. Naravno, ako su završna salda na računima gotovine adekvatno potkrepljena, ovaj test može biti nepotreban, pošto bi se greške u knjiženju gotovinskih uplata i isplata odrazile kao greška u završnom saldu gotovine.

Potvrde finansijskih institucija i testovi koji se na njih odnose

Verovatno najčešći testovi ispravnosti žiro računa u reviziji obuhvataju usaglašavanje s bankom na kraju godine. Većina preduzeća mesečno usaglašava svoje račune u banci sa saldom žiro računa u glavnoj knjizi. Na računu klijenta u banci mogu se sprovesti brojne procedure. Ove procedure često obuhvataju potvrde raznih aranžmana sa bankama i drugim finansijskim institucijama i izveštaje o razgraničenju s bankom.

Potvrde finansijskih institucija

U mnogim revizijama, revizor potvrđuje klijentov saldo uplata i kredita u većini finansijskih institucija sa kojima je klijent poslovao tokom perioda koji obuhvata finansijski izveštaj. Pored toga, pošto finansijske institucije sada nude širok spektar aranžmana od salda kompenzacije i kreditnih linija do terminskih ugovora, revizor može da potvrdi i ove ostale aranžmane. Revizor potvrđuje salda uplata i kredita pomoću standardnog obrasca za potvrde. Kao i za ostale potvrde, zahtev mora potpisati klijent; međutim, potvrdu treba da prekontroliše i pošalje revizor, kome je treba direktno i vratiti. Obrazac se uglavnom priprema u duplikatu tako da finansijska institucija može da zadrži jednu kopiju i original vrati revizoru. Ako finansijska institucija ne odgovori na zahtev za izdavanje potvrde, revizor će poslati još jedan zahtev i verovatno će tražiti da klijent pozove banku i traži od nje da izda potvrda.

Revizori odlučuju o tome da li će poslati standardne zahteve za izdavanje potvrde finansijskim institucijama na osnovu njihove procene unutrašnjeg rizika i rizika kontrole tvrdnji o osnovanosti, integralnosti, pravima i obavezama, i izveštavanju i prikazivanju gotovine. Ako je nivo rizika nizak, revizori često odlučuju da ne šalju zahteve za izdavanje potvrda. Kada je nivo rizika srednji ili visok, revizori obično šalju ove zahteve.

Standardni zahtev za izdavanje potvrde sadrži dve glavne komponente. Prva se tiče salda gotovine (uplata) i služi kao dokaz o gotovinskim računima iz evidencije finansijske institucije i kamatnim stopama na uloge koji se ukamaćuju. Druga predstavlja potvrdu o iznosima kredita, prispeloj kamati, rokovima, i postojanju pokrića. Ova informacija korisna je kod ispitivanja dospelih obaveza..

Revizor često uključuje nazive i brojeve računa pod stavkama 1 i 2 kada testira tvrdnju o osnovanosti. Međutim, ako revizor smatra da je visok nivo rizika vezan za tvrdnju o integralnosti gotovine ili salda kredita, uključujući i to da informacije ne moraju biti odgovarajuće zbog toga što to može navesti finansijsku instituciju da izostavi informacije o računima i aktivnostima koje nisu navedene u zahtevu za izdavanjem potvrde.

Čak iako se standardni obrazac ne pravi tako da traži informacije koje se ne javljaju u zahtevu, od finansijske institucije traži se da zaposleni navedu sve ostale uplate ili kredite koji im privuku pažnju dok popunjavaju obrazac. Međutim, pošto se od osoblja ne traži da sprovede sveobuhvatno istraživanje, revizor ne može da se osloni na odgovor da bi obezbedio sve dokaze o tvrdnji o integralnosti, za gotovinu i kredite. Osim toga, standardni obrazac za potvrde osoblje često ispunjava uz pomoć baza podataka koji daju dolarski iznos uplate i stanja kredita, ali ne sadrži informacije o drugim aranžmanima koji klijent ima sa tom institucijom. Lica odgovorna za ispunjavanje ovih obrazaca često nisu svesna ovih ostalih finansijskih odnosa i stoga ne mogu dati adekvatne informacije ni za šta osim za uplate i stanja kredita. Kada revizor veruje da su potrebni dodatni dokazi o klijentovim aranžmanima sa finansijskim

institucijama, treba da pošalje posebno pismo o konfirmaciji toj instituciji. Na primer, revizor može poželeti da potvrdi aranžmane kao što su salda kompenzacije, kreditne linije, ili potencijalne obaveze. Revizori odlučuju da li će poslati posebna pisma o konfirmaciji zasnovana na njihovom razumevanju vrsta aranžmana koji postoje između klijenta i finansijskih institucija i njihove procene unutrašnjeg rizika i rizika kontrole stanja datog računa, transakcija, ili ugovora u vezi sa ovim aranžmanima.

Kada revizor šalje posebno pismo za izdavanje potvrde, trebalo bi da ga potpiše klijent i da se adresira na predstavnika finansijske institucije koji je odgovoran za odnos klijenta sa tom institucijom ili onoga ko je upućen u pojedine transakcije ili aranžmane. Pismo koje sledi kao primer ilustruje zahteve za informacijama o potencijalnim obavezama. Pismo se može upotrebiti i kao model za pisma koja potvrđuju ostale vrste finansijskih aranžmana sa finansijskim institucijama.

Standardni zahtev finansijskoj instituciji za izdavanjem potvrde

STANDARDNI OBRAZAC KOMFIRMACIJE KOD FINANSIJSKIH INSTITUCIJA

ORIGINAL
poslati revizoru

Naziv i adresa finansijske institucije

IME KLIJENTA

Našim revizorima dali smo sledeće informacije po završetku posla dana ____ , 200x . godine u vezi sa našom uplatom i stanjima kredita. Molimo da potvrdite tačnost ovih informacija, i navedete izuzetke. Ako su bilansi ostavljeni prazni, molimo da popunite ovaj obrazac navodeći stanje na odgovarajućem mestu. Iako ne tražimo, niti očekujemo od vas da sprovedete sveobuhvatno, detaljno istraživanje vaše evidencije, ako vam u toku popunjavanja ovog zahteva dodatne informacije o nekoj drugoj uplati i kreditnim računima koje imate privuku pažnju, molimo da takve informacije navedete. Molimo da koristite priloženu kovertu kad budete vraćali ovaj obrazac direktno našem revizoru.

1. Po završetku posla sa gore navedenim datumom, u našoj evidenciji zavedeni su sledeća stanja uplata:

NAZIV RAČUNA	BROJ RAČUNA	KAMATNA STOPA	STANJE

2. Imali smo direktna dugovanja prema finansijskoj intituciji po osnovu kredita nakon završetka posla, sa gore navedenim datumom, kao što sledi:

BR. RAČUNA/ OPIS	STANJE[1]	ROK	KAMATNA STOPA	PERIOD TOKOM KOGA SE UPLAĆUJE KAMATA	OPIS POKRIĆA

(Ovlašćen potpis klijenta) (Datum)

Informacije koje je gore naveo klijent slažu se sa našom evidencijom. Iako nismo sproveli sveobuhvatno, detaljno istraživanje naše evidencije, nikakve druge uplate niti kreditni računi nisu nam privukli pažnju, osim dole navedenih.

(Ovlašćen potpis finansijske institucije) (Datum) (Titula)

IZUZECI ILI KOMENTARI

Ovaj obrazac vratite direktno našim revizorima:

Dobijanje usaglašavanja s bankom i sprovođenje procedura revizije

Većina preduzeća priprema mesečno usaglašavanje s bankom. Ovaj iskaz potvrđuje gotovinski saldo u glavnoj knjizi sa izvodom iz banke. U većini slučajeva revizije, revizor dobija kopiju usaglašavanja s bankom na kraju godine i vrši pregled da bi zaključio da li je pravilno pripremljen. Uobičajeni postupci koje sprovodi revizor na usaglašavanju s bankom obuhvataju sledeće:

- proveru aritmetičke tačnosti usaglašavanja s bankom.
- poređenje stanja u banci sa izveštajem iz banke i odgovorom banke na zahtev za potvrdom.
- poređenje stanja u knjigama sa računom glavne knjige.
- proveru dokumenata (prema potrebi) da bi se podržalo usaglašavanje s bankom.
- pregled izveštaja iz banke zbog promena ili brisanja.

Cilj pregleda usaglašavanja s bankom jeste da revizor potkrepi sve važne stavke iz usaglašavanja. Ako revizor uspe da usaglasi stanje iz knjiga sa stanjem u banci, onda je prikupio odlične dokaze o tome da gotovina postoji i pripada klijentu. Shodno tome, dokaz o usaglašavanju stavki postaje izuzetno važan pri reviziji usaglašavanja s bankom. Iz tog razloga revizori često dobijaju i koriste izveštaje o razgraničenju s bankom.

Izveštaji o razgraničenju sa bankom

Izveštaj o razgraničenju sa bankom predstavlja izveštaj za vremenski period obično od kraja godine da nekog datuma nakon kraja godine, obično od 7 do 14 dana. Na primer, izveštaj o razgraničenju sa bankom za kalendarsku godinu može obuhvatati period od 1. do 14 januara.

Izveštaj o razgraničenju sa bankom daje relevantne informacije koje potkrepljuju usaglašene stavke. Većina tih stavki briše se ubrzo nakon kraja godine. Klijent mora da traži izveštaj o razgraničenju sa bankom i da ga pošalje revizoru.

Pošto primi izveštaj o razgraničenju sa bankom, revizor može da ga iskoristi za potvrdu različitih usaglašenih stavki. Uobičajeni postupci u vezi sa izveštajima o razgraničenju sa bankom obuhvataju sledeće:

- Poređenje privremenih depozita iz izveštaja o usaglašavanju s bankom sa izveštajima o razgraničenju da bi se odredilo da li se iznosi slažu i da ne postoje neuobičajena vremenska zakašnjenja između roka evidentiranog u knjigama i kod banke.
- Poređenje svih čekova pre kraja godine iz izveštaja o razgraničenju sa listom nenaplaćenih čekova.

- Ispitivanje izveštaja i priloženih podataka o neuobičajenim stavkama (na primer, veliki čekovi plativi u gotovu).
- Odluka o tome da se čekovi datirani posle kraja godine evidentiraju sa uplatama za sledeću godinu i ne unose na listu nedospelih čekova na kraju godine.

Kada revizor završi sa izveštajem o razgraničenju s bankom, trebalo bi ga dati klijentu, pošto čini deo njegove evidencije. Poređenje primljenih čekova i izveštaja o razgraničenju sa izveštajem o usaglašenosti s bankom ima dva cilja: utvrđivanje čekova koji su prošli ali nisu nedospeli, i utvrđivanje koji čekovi su izlistani kao dospeli, a još uvek nisu prošli. Obe ove stvari su važne i treba ih istražiti. Naravno, ček koji je evidentiran kao nedospeo a koji nije prošao može jednostavno da znači da je finansijski referent koji radi sa čekovima bio spor kod uplate čeka ili da se ček možda izgubio u pošti. U ovakvim situacijama, revizor često pronalazi ček u dnevnicima plaćanja istražuje pomoćnu dokumentaciju. Revizor može da pita klijenta za ove stavke. Ako su čekovi koji nisu prošli materijalni, možda će biti potreban još jedan izveštaj o razgraničenju sa bankom.

Kada znatan broj čekova nije prošao kod banke, klijent je možda ispisane čekove evidentirao u dnevnicima gotovinskih plaćanja ali je slanje čekova odgodio do kraja godine. Klijent to može da uradi da bi umanjio kratkoročna dugovanja prikazana u bilansu stanja i na taj način poboljšao koeficijent likvidnosti.

Ako revizor nađe čekove datirane pre kraja godine i one koji su prošli u banci prema izveštaju o razgraničenju, a nisu u evidenciji nedospelih čekova, to pokazuje da su stanja na računima gotovine krajem godine uvećana: odnosno, nikad nisu ni postojala.

Plan bankarskih transfera

Sledeći uobičajen postupak revizije za gotovinu jeste pripremanje plana bankarskih transfera, testiranje transakcija koji obezbeđuje dokaz o osnovanosti, i integralnosti. Mnoga preduzeća imaju više od jednog računa u banci. Na primer, preduzeće može da ima glavni račun i račun za isplatu zarada. Ako postoji više od jednog računa, planiranje bankarskog transfera predstavlja odgovarajuću proceduru.

Kada ima više računa, preduzeće obično prenosi sredstva sa računa na račun. Na primer, postupak isplate ličnih dohodaka podrazumeva prenos iznosa koji je jednak neto iznosu ličnog dohotka sa glavnog računa na račun za isplatu ličnih dohodaka da bi se pokrili čekovi za isplatu ličnih dohodaka. U ovoj situaciji, na glavnom računu u banci biće nedospeo ček dok ne prođe, dok će na računu za isplatu ličnih dohodaka biti depozit in transit* sve dok banka-primalac ne evidentira uplatu. Dakle, najmanje četiri vrste evidencije uključene su u bankarski transfer: dva računa gotovine u glavnoj knjizi (u ovom primeru, račun za isplatu zarada i

glavni račun) i dva računa u banci (račun za isplatu zarada i glavni račun prema evidenciji banke).

Osnovni cilj testiranja bankarskog transfera jeste potvrda da se ista uplata ne prikazuje na oba računa istovremeno. Namerno uvećanje predstavlja nepravilnost poznatu pod nazivom kiting - način uvećanja stanja u banci bilo u nameri da se sakrije manjak gotovine ili da se uveća gotovina navedena u bilansu stanja. Na primer, službeno lice može proneveriti novac evidentiran na priznanicama. Ove potvrde o prijemu gotovine nikada se neće evidentirati kao uplata u banci. Prema tome, usaglašavanje s bankom može biti neizbalansirano, zbog toga što su gotovinski iznosi evidentirani na računu glavne knjige veći od iznosa gotovine koji je primila banka. Da bi se pokrio ovaj manjak, službeno lice može da povuče ček sa drugog računa u banci i uplati ga na račun sa manjkom gotovine. Ovo bi eliminisalo manjak kao stavku u usaglašavanju s bankom. U isto vreme, pošto je ček vučen na drugi račun i nije prošao u drugoj banci, novac se može uplatiti kao depozit u jednoj banci a da ne bude zaveden kao nedospeo ček u drugoj banci.

Do kitinga obično dolazi kada je slaba struktura unutrašnje kontrole, uglavnom kad jedna osoba može i da izdaje i da evidentira čekove ili kada postoji tajni dogovor među radnicima, odnosno, kada dolazi do odvajanja dužnosti. Da bi se otkrio kiting i skupili dokazi da je gotovina pravilno evidentirana, obično se priprema plan bankarskih transfera. Plan bankarskog transfera izlaže sve bankarske transfere za nekoliko dana pre i posle datuma na bilansu stanja kao što stoji na priznanicama za gotovinu i u dnevnicima gotovinskih plaćanja. Plan bankarskog transfera obuhvata četiri datuma.

Provera žiro računa dnevnih pazara

***Provera* žiro računa dnevnih pazara**, koja se često naziva i sveobuhvatno usaglašavanje s bankom ili usaglašavanje s bankom u četiri kolone, jedan je od načina testiranja transakcija. Revizor obično proverava gotovinu za jedan mesec kada su u pitanju klijenti sa slabom strukturom unutrašnje kontrole. U slučaju kada je rizik kontrole visok, revizor će možda morati da sakupi dokaze o tome da su transakcije pravilno evidentirane tokom godine. Jedan način da se dobije dokaz o tome jeste provera gotovine.

Provera gotovine predstavlja zapravo četiri usaglašavanja:

- Usaglašavanje stanja u banci sa stanjem u knjigama na početku meseca.
- Usaglašavanje gotovinskih uplata prema evidenciji u banci (depoziti) sa gotovinskim uplatama prema evidenciji u knjigama (odnosno, plaćanja sa računa).

- Usaglašavanje gotovinskih plaćanja prema evidenciji u banci (na primer, poništeni čekovi, provizija) sa gotovinskim plaćanjima u knjigama (odnosno, uplate na račune glavne knjige).
- Usaglašavanje stanja u banci sa stanjem u knjigama na kraju meseca.

Kao što je bio slučaj sa testiranjem usaglašavanja s bankom na kraju godine, revizor treba da potkrepi važne stavke i kod provere gotovine. Dakle, sva stanja u banci porede se sa izveštajima iz banke. Nenaplaćeni čekovi, privremeni depoziti, i ostale stavke usaglašavanja treba takođe potkrepiti. Obično se potkrepljuju na način sličan onom koji je korišćen kod testiranja regularnog usaglašavanja s bankom. Na primer, privremeni depoziti na početku meseca trebalo bi evidentirati u banci kao gotovinsku uplatu ubrzo nakon toga. Na isti način, nenaplaćeni čekovi morali bi proći u banci u sledećem vremenskom periodu.

Provera gotovine daje odlične dokaze da su sve evidentirane gotovinske transakcije tokom meseca prikazane na žiro računu dnevnog pazara, zbog toga što provera gotovine povezuje evidentirane gotovinske uplate i isplate po knjiga sa spoljašnjim izvorom - bankom. Naravno, revizor mora da shvati da je provera gotovine po definiciji ispitivanje evidentiranih uplata i isplata. Njime se neće otkriti uplate koje nisu evidentirane i uplaćene; međutim, otkriće se isplate koje nisu evidentirane, a koje su prošle u banci. Stoga provera gotovine ne daje ubedljiv dokaz o celovitosti gotovinskih transakcija. Njen glavni cilj je da obezbedi dokaz o osnovanosti i pravima. Na primer, provera gotovine dokazuje da je postojala gotovinska uplata i da su sredstva deponovana u banci, što klijentu daje prava da povuče uplatu.

REVIZIJA PRODAJE

Krajnji cilj revizije prodaje jeste da se utvrdi da su prodaje, onako kako su navedene u bilansu uspeha, korektno prikazane u skladu sa opšte prihvaćenim računovodstvenim principima. Drugim rečima, revizor mora da prikupi dokaze o tome da nema materijalnih grešaka u finansijskim izveštajima vezanih za prodaju. Revizija prodaje naglasak stavlja na transakcije pre nego na testiranje stanja, zbog toga što stanje računa prodaje predstavlja zbirnu vrednost pojedinačnih prodajnih transakcija tokom godine.

Račun prodaje usko je povezan sa gotovinskim uplatama i potraživanjima. Po sistemu dvojnog knjigovodstva, dokaz kojim se potvrđuje stanje gotovine i potraživanja isti je i za prodaju. Na primer, utvrdivši da je račun potraživanja ispravan (knjiženje na teret računa), revizor je potvrdio i ispravnost prodaje (knjiženje u korist računa).

U mnogim preduzećima, politike i procedure strukture unutrašnje kontrole vezane za prodaju su efikasne. To revizoru omogućava da potvrdi prodaju prvenstveno testiranjem kontrola pre nego testiranjem ispravnosti. Odnos prodaje sa potraživanjima i gotovinom u sistemu dvojnog knjigovodstva i niski nivoi rizika kontrole tvrdnji o prodaji omogućavaju revizoru da ograniči testove ispravnosti prodaje.

Tabelarni prikaz uobičajenih postupaka ispitivanja ispravnosti prodaje u reviziji

Uobičajeni postupci ispitivanja u reviziji	Tehnika	Vrsta postupka ispitivanja ispravnosti	Tvrdnje
Usaglasiti stavke iz dnevnika sa dokumentima za transport	Ispitivanje dokumentacije	Testiranje transakcija	Tvrdnja o osnovanosti
Uporediti otpremnice sa izlaznim fakturama i stavkama u dnevniku prodaje	Sledivost	Testiranje transakcija	Tvrdnja o integralnosti
Ispitati razgraničenje za prodaju i transport	Ispitivanje dokumentacije Poređenje	Testiranje transakcija	Tvrdnja o osnovanosti i integralnosti
Izvršiti računsku kontrolu stavki u izlaznoj fakturi	Ponovno izvršenje	Testiranje transakcija	Tvrdnja o vrednovanju
U dnevniku prodaje potražiti velike ili neuobičajene stavke	Inspekcija	Testiranje transakcija	Tvrdnja o izveštavanju i prikazivanju
Primeniti analitičke postupke	Analiza	Analitički postupci	Sve tvrdnje

Usaglašavanje prodaje sa transportom

Uobičajen postupak ispitivanja prodaje jeste usaglašavanje stavki iz dnevnika prodaje sa transportnim dokumentima. Ovo testiranje transakcija preduzima se da bi se potvrdila osnovanost prodaje. Ako je prodaja obavljena, otpremnica ili drugi dokument u vezi sa otpremom mora postojati za tu prodajnu transakciju.

Poređenje transportnih dokumenata sa dnevnikom prodaje

Poređenje informacija iz transportnog dokumenta sa izlaznom fakturom i stavkama u dnevniku prodaje je uobičajen postupak ispitivanja ispravnosti transakcija. Ovo testiranje je suprotno od prethodnog, gde revizor usaglašava stavke iz dnevnika prodaje sa transportnim dokumentima. Poređenjem transportnih dokumenata, revizor ispituje integralnost pre nego osnovanost. Ovde se pretpostavlja da, ako su transportni dokumenti ili otpremnice pripremljeni, prodaja je obavljena i izlazna faktura i stavka u dnevniku moraju da postoje. Sprovođenjem ovog postupka, revizor obično bira reprezentativni uzorak među otpremnicama u toku godine i usaglašava podatke sa izlaznom fakturom.

Ispitivanje razgraničenja prodaje

Ispitivanje razgraničenja prodaje osmišljeno je tako da utvrdi da su evidentirane prodaje tokom godine obavljene u tom računovodstvenom periodu (osnovanost) i da su prodaje evidentirane posle kraja godine prodaje u sledećem knjigovodstvenom periodu (integralnost). Razgraničenje prodaje obuhvata ispitivanje dokumenata pripremljenih neposredno pre i posle datuma završnog računa. Revizor treba da:

1) ispituje izlazne fakture da bi utvrdio da je otprema pravilno obavljena,
2) ispituje otpremnice da bi utvrdio da su prodaje uredno evidentirane i da uslovi transporta potvrđuju utvrđene prodaje, i
3) usaglašava otpremnice sa izlaznim fakturama i evidencijom zaliha da bi utvrdio koje stavke su evidentirane u odgovarajućem knjigovodstvenom periodu.

Kod ispitivanja razgraničenja prodaje, revizor mora da bude svestan uslova transporta (na primer, F.O.B. utovar ili F.O.B. istovar), pošto uslovi transporta diktiraju vreme prenosa vlasništva i mogu uticati na to kada će se prodaja evidentirati kao prihod.

Računska provera podataka u izlaznim fakturama

Sledeći mogući postupak ispitivanja ispravnosti transakcija prodaje jeste ponovno izračunavanje podataka u izlaznoj fakturi. Ovim postupkom, revizor množi količinu na fakturi sa cenom da vidi da li je kupcu fakturisan pravi iznos. Revizor može da uporedi fakturu sa cenovnikom i izvrši računsku kontrolu izlaznih faktura da bi utvrdio da su ukupni iznosi tačni. Pošto većina klijenata kontroliše prodaju, ovo ispitivanje se uglavnom izvodi kao ispitivanje kontrola. Međutim, postupak može ispitati ispravnost ako ima za cilj da potvrdi vrednovanje prodaje i utvrdi da su dolarski iznosi korektno evidentirani.

Pregled dnevnika prodaje

Još jedan postupak ispitivanja ispravnosti prodaje predstavlja pregled dnevnika prodaje radi velikih ili neuobičajenih transakcija. Kada izvodi ovaj postupak, revizor traži stavke koji mogu ukazati na pitanja o ispravnosti računovodstvenog postupka ili koje zahtevaju dalju istragu.

Analitički postupci

Analitički postupci mogu se iskoristiti za ispitivanje računa prodaje. Na primer, poređenje prodaje sa prodajom iz prethodne godine i planiranom prodajom obezbeđuju dokaz o prihvatljivosti prihoda od prodaje. Odličan analitički

postupak za prodaju predstavlja povezivanje prihoda od prodaje sa poslovnim, statističkim i drugim podacima koji su nezavisni od sistema računovodstva (na primer, jedinica proizvodnje, jedinica prodaje, broj bolničkih dana u bolnici). Pomoću poslovne statistike, revizor može da dobije potvrdu o prihvatljivosti prihoda od prodaje. Ovaj analitički postupak posebno je koristan kod prikupljanja dokaza za tvrdnju o integralnosti.

Revizija računa potraživanja

Računi potraživanja predstavljaju zahteve prema kupcima koji su nastali usled prodaje robe ili usluga u redovnom toku poslovanja. Račun potraživanja se evidentira kada se obavlja prodaja na kredit i smanjuje se kada preduzeće primi gotovinsku uplatu od kupca.

Krajnji cilj revizije računa potraživanja jeste da se prikupi dovoljno dokaza koji se odnose na tačan prikaz računa u skladu sa opše prihvaćenim računovodstvenim principima. Kada su u pitanju svi ostali računi, ovaj cilj može se ostvariti procenom rizika materijalnih grešaka u pet uobičajenih tvrdnji. Glavni naglasak na računima potraživanja stavlja se na testiranje tvrdnji o osnovanosti, oceni, i pravima i obavezama. Pored toga, revizor mora imati uveravanje da su povezana lica i zaposleni adekvatno prikazani.

Uobičajeni postupci ispitivanja ispravnosti u reviziji

U praksi egzistira više uobičajenih postupaka ispitivanja računa potraživanja. Daleko najrasprostranjeniji postupak obuhvata računsku kontrolu pomoćnog knjigovodstva i potvrđivanje ukupnog iznosa u glavnoj knjizi, dobijanje i ocenu Knjige izlaznih faktura za potraživanja, i primenu analitičkih postupaka.

Računska kontrola pomoćnog knjigovodstva i potvrda ukupnog iznosa u glavnoj knjizi

Važan postupak ispitivanja računa potraživanja predstavlja računska kontrola pomoćnog knjigovodstva koje sadrži potražni saldo svakog kupca i poređenje ovog ukupnog iznosa sa sintetičkim kontom za račune potraživanja. Računska kontrola pomoćnog knjigovodstva pomaže da se utvrdi da detaljna lista pojedinačnih računa odgovara ukupnom iznosu sa sintetičkog konta. Iako će u bilansu stanja biti prikazani samo ukupni računi potraživanja, ovaj saldo sastoji se od detaljne liste pojedinačnih računa. Ako ukupan iznos sa ove liste ne odgovara ukupnom iznosu na sintetičkom kontu, postavlja se pitanje da li se računi potraživanja tačno prikazuju. Često se ovaj test izvodi na Knjizi izlaznih faktura, pošto ona često služi kao zamena za pomoćno knjigovodstvo.

Tabelarni prikaz uobičajenih postupaka ispitivanja računa potraživanja

Uobičajeni postupak ispitivanja	Tehnika	Vrsta testa	Tvrdnje
Računski prekontrolisati pomoćno knjigovodstvo i usaglasiti ukupne iznose sa glavnom knjigom	Ponovno izvršenje	Test bilansa	Integralnost i
Osnovanost			
Dobiti Knjigu izlaznih faktura i oceniti je	Analiza	Analitički postupak	Vrednovanje
Dobiti potvrde	Potvrda	Test bilansa	Osnovanost, vrednovanje, prava i obaveze
Primeniti analitičke postupke	Analiza	Analitički postupci	Sve

Dobijanje i vrednovanje pregleda dospelih potraživanja

Pregled dospelih potraživanja, ili probni bilans računa potraživanja, jeste prelom računa svakog kupca pojedinačno, koji prikazuje koliko dugo je svaki račun, ili njegovi delovi, nenaplaćen. Pregled dospelih potraživanja često za revizora priprema klijent. Revizor koji ga prima, može izvršiti računsku kontrolu ovog bilansa umesto pomoćnog knjigovodstva. Pregled dospelih potraživanja revizoru ne pokazuje samo sastav pojedinačnih računa već i koliko dugo je koji račun nenaplaćen (na primer, 0-30 dana, 31-60 dana, 61-90 dana, ili više od 90 dana. Period potraživanja meri se od datuma prodaje do datuma bilansa stanja. Dakle, prodaja na kredit koja je obavljena u septembru i još uvek nije naplaćena zaključno sa 31. decembrom bila bi stara više od 90 dana. Ova vrsta informacija pomaže revizoru da pravilno oceni račune potraživanja. Obično postoji manja verovatnoća da su stariji računi naplativi (na primer, oni koji su stariji od 90 dana) nego što je to slučaj sa novijim računima.

Pošto primi klijentov pregled dospelih potraživanja, revizor bi trebalo da potvrdi njegovu tačnost. To bi trebalo uraditi tako što će računski prekontrolisati ukupne iznose u tom bilansu, poređenjem uzorka klijentovih bilansa u pregledu dospelih potraživanja sa glavnom knjigom, i potvrdom samog pregleda dospelih potraživanja poređenjem nekih stavki sa datumima izlaznih faktura.

Računskom kontrolom glavne knjige ili pregleda dospelih potraživanja, revizor sakuplja neke ograničene dokaze o integralnosti. Sakupljanje dokaza o integralnosti ili umanjenju računa potraživanja je teško. Glavno testiranje umanjenja potraživanja jeste poređenje pošiljki sa otpremnicama, što je već obrađeno u reviziji prodaje.

Svrha pregleda dospelih potraživanja jeste prikupljanje dokaza o vrednovanju. Zajedno sa ostalim analitičkim testovima, pregled dospelih potraživanja snažno ukazuje na sposobnost klijenta da naplati potraživanja. Uopše uzevši, revizori koriste pregled dospelih potraživanja da bi izračunali određene omere i sa klijentom raspravili zastarele račune u nameri da utvrde da li se mogu naplatiti.

Potvrde

Revizor može da odustane od potvrde računa potraživanja ukoliko se ispuni jedan od sledeća tri uslova:

1) računi potraživanja su nevažni za finansijske izveštaje,
2) korišćenje potvrda ne bi bilo efikasno, ili
3) potvrde nisu potrebne da bi se smanjio rizik revizije na prihvatljivo nizak nivo za tvrdnje koje se tiču računa potraživanja.

Iako revizor može doneti odluku da ne koristi potvrde o računima potraživanja zbog jednog od gore navedenih razloga on u svojoj radnoj dokumentaciji treba da navede kako je došao do takve odluke.

Priroda testa

Kada revizor odluči da pošalje zahteve za izdavanje potvrde, on odlučuje da pošalje ili pozitivan ili negativan oblik zahteva. Pozitivan zahtev za potvrdom šalje se kupcu da odgovori direktno revizoru i navede da li su informacije navedene u zahtevu tačne. U pozitivnom zahtevu za potvrdom, revizor želi da kupac odgovori bez obzira da li je stanje prikazano na potvrdi tačno.

Za razliku od toga, u negativnom zahtevu za potvrdom, revizor želi da kupac odgovori samo ako su informacije prikazane u potvrdi netačne. Kada je u pitanju forma negativnog zahteva polazi se od pretpostavke da je informacija tačna ako kupac ne odgovori. Negativne potvrde često imaju formu nalepnice koja se stavlja na izveštaj kupca.

Negativne potvrde predstavljaju manje pouzdan dokaz nego pozitivne. Revizori znaju da izostanak odgovora na negativan zahtev ne znači nužno da je kupac zaključio da je informacija u potvrdi tačna. Ponekad kupci ignorišu negativne zahteve. Na ovaj način, ako kupac ne odgovori, revizor nije siguran da li je informacija tačna ili je kupac jednostavno ignorisao potvrdu.

Pošto negativne potvrde predstavljaju manje pouzdan dokaz, trebalo bi ih koristiti kada su ispunjena sva tri sledeća uslova:

- nivo unutrašnjeg rizika i rizika kontrole je nizak.
- uključen je veliki broj malih pojedinačnih bilansa.
- revizor nema razloga da veruje da će primaoci potvrde uzeti u razmatranje.

Veća je verovatnoća da će negativne potvrde dati odgovore koji ukazuju na greške kada se pošalje veliki broj zahteva i kada su greške česte. Revizor bi trebalo da istraži sve relevantne informacije o vraćenim negativnim zahtevima, a ako ukazuje na raširene greške, revizor bi ponovo trebalo da razmotri kombinovani unutrašnji rizik i rizik kontrole i reviziju planiranog postupka revizije.

Pozitivni zahtevi daju dokaze samo kada primaoci odgovore. Pouzdanost ovih odgovora, međutim, nije apsolutna. Neki kupci ne moraju da potvrde informaciju u zahtevu, već jednostavno da ga potpišu i vrate ga. Da bi se umanjio ovaj rizik, revizori mogu da koriste blanko pozitivne potvrde u kojima se od kupca traži da navede relevantne informacije, kao što je stanje računa. Iako blanko potvrde mogu da povećaju njihovu pouzdanost, mogu da smanje koeficijent odgovora pošto one od primaoca zahtevaju dodatni napor. Stoga će revizor možda morati da izvede dodatne procedure revizije da bi nadoknadio nevraćene zahteve.

Priroda potvrđenih informacija

Vrsta informacija koju revizor odluči da potvrdi direktno utiče i na merodavnost dobijenih dokaza i koeficijent odgovora. Da bi osigurao da potvrde obezbeđuju merodavne dokaze, revizor treba da odluči da li da, osim iznosa, potvrdi i ostale informacije. Da bi doneo takvu odluku, revizor treba u potpunosti da razume suštinu uslova klijentovih transakcija i ugovora sa kupcima. Kada se pojave neuobičajeni ili složeni ugovori ili transakcije, revizor može odlučiti da proveri njihove uslove kod kupaca. Na primer, neuobičajene i rasprostranjene rasprodaje na kraju godine, neuobičajeni uslovi plaćanja, ili liberalna prava u vezi sa povratom proizvoda mogu navesti revizora da potvrdi uslove takvih ugovora i da li je došlo do usmenih modifikacija, i modifikacije iznosa.

Potvrđene informacije trebalo bi da budu one koje će kupci biti spremni da potvrde. Neki kupci (za koje potraživanja predstavljaju dospele obaveze), mogu održavati sistem računa dospelih obaveza na vaučer osnovi (na primer, vladine agencije). U ovakvim situacijama, kupac evidentira račune dospelih obaveza prema broju vaučera i pojedinačnoj transakciji pre nego ukupnom iznosu koji duguje određenom prodavcu.

Stoga, kupci koji koriste vačuer sistem možda ne znaju ukupan iznos koji duguju klijentu revizora ali znaju koji iznos duguju za pojedinačne fakture. U tom slučaju, revizor može tražiti da kupac potvrdi pojedinačne transakcije pre nego stanja. Osim toga, kupci možda nisu u mogućnosti da potvrde stanje kupovina na kredit, ali možda mogu da potvrde plaćeni iznos, ključne uslove kredita, i da li su njihovi računi ažurirani.

Vremensko planiranje testiranja

Revizor mora da donese odluku i u vezi sa vremenskim planiranjem zahteva za potvrdom. Pri odlučivanju o vremenu potvrde, revizor mora da utvrdi datum s kojim treba potvrditi račune potraživanja. Potvrde se najčešće šalju sa datumom završnog računa. Ovo predstavlja najpouzdaniji dokaz revizije (pod uslovom da su priroda i obim testiranja konstantni), pošto se potraživanja koja se prikazuju u

finansijskim izveštajima slažu s datumom završnog računa. Međutim, vremensko planiranje testiranja u reviziji može se razlikovati. Na primer, kada je rizik kontrole nizak, revizori će ponekad potvrditi potraživanja za jedan ili dva meseca pre datuma završnog računa. Naravno, revizor mora da sprovede ograničene procedure od datuma potvrde do datuma završnog računa da bi dao dokaze da su potraživanja i dalje tačno prikazana kako se navodi na kraju godine.

Obim testiranja

Revizor mora da donese odluku i o tome koliko potvrda da pošalje i kojim kupcima. Ovo je pre svega pitanje uzimanja uzoraka. Revizor može utvrditi obim potvrda pomoću statističke analize ili razumnim utvrđivanjem veličine uzorka. Da bi se povećala pouzdanost postupka ispitivanja, revizor može da poveća njegov obim. Ispitivanjem klijenta u vezi sa velikim iznosima ili neuobičajenim rizikom, revizor bi trebalo da poveća pouzdanost dokaza. Ovo se može postići povećanjem obima testiranja potvrda. Priroda i vremensko planiranje testiranja mogu se menjati.

Revizor mora da utvrdi koja pojedinačna salda potraživanja će odabrati za potvrdu. On može izabrati stavke koje će potvrditi ili može upotrebiti neku vrstu slučajnog ili sistematičnog izbora uzorka.

Održavanje kontrole

Da bi potvrđivanje bilo efektivno, revizor mora da kontroliše potvrde od trenutka kad se pripremaju i šalju sve dok ih kupac ne vrati. Održavanje kontrole podrazumeva uspostavljanje komunikacije između kupca i revizora da bi se smanjila mogućnost prekida ili promene zahteva za potvrdama i odgovora. Revizor može dobiti pomoć od klijenta u pripremanju potvrde u oblastima kao što je kucanje zahteva za potvrdama, stavljanje zahteva u koverte, i lepljenje markica. Međutim, revizor mora pažljivo nadgledati taj proces i direktno poslati potvrde. Na isti način, potvrde bi trebalo da se vrate direktno revizoru, a ne klijentu. Prema tome, revizori obično uz zahtev za potvrdom prilažu kovertu sa plaćenom poštarinom i adresom na vlastito ime. Ovi koraci obezbeđuju da zahtevi za potvrdama budu nezavisna komunikacija između revizora i kupca. Revizor treba da bude oprezan kada se zahtev ne može dostaviti i kad se pošta vrati. Iako takva situacija može ukazivati na to da se kupac preselio, može da ukazuje i na to da je u pitanju fiktivni kupac i da je potraživanje neosnovano. Isto tako, može da znači da iako potraživanje jeste osnovano, naplata je neizvesna.

Neki kupci mogu odgovoriti na potvrdu i na neki drugi način osim slanja odgovora poštom, kao što je slanje faksom ili usmenom potvrdom. Takvi odgovori često zahtevaju dodatni dokaz da bi se potvrdila njihova ispravnost. Na primer,

rizik koji nosi odgovor preko faksa jeste početna neizvesnost u vezi sa pravim pošiljaocem. Da bi se smanjio ovaj rizik i da bi potvrda mogla da se tretira kao punosnažan dokaz, revizori često potvrđuju izvor i sadržaj faks pošiljke u telefonskom razgovoru sa pošiljaocem. Revizori od njega mogu tražiti i da im direktno poštom pošalje originalnu potvrdu.

Kada revizor dobije usmene potvrde, trebalo bi da ih dokumentuje u radnoj evidenciji. Ako je usmeno potvrđena informacija važna, revizor bi trebalo da traži od kupca pismenu potvrdu.

Raspolaganje odgovorima

Odgovori kupaca ponekad mogu sadržavati neusaglašenosti koje su oni zabeležili. Revizor mora zadržati kontrolu nad svim neusaglašenim stavkama i objasniti ih na zadovoljavajući način. On može klijentu dati da ih istraži; međutim, revizor treba da zadrži kontrolu i dobije potvrdu za klijentove odgovore. Često neusaglašenost između kupca i klijenta potiče od graničnih događaja. Na primer, kupac je možda ispisao ček 31. decembra, dok će klijent uplatu primiti tek posle kraja godine. Bez obzira na ovu neusaglašenost, revizor mora da utvrdi razlog za sve razlike, propisno ih istraži i donese zaključak o njihovom značaju.

Izostanak odgovora

Pošto se polazi od pretpostavke da izostanak odgovora na negativne potvrde znači da se kupac slaže sa informacijama, revizor ne preduzima dalje mere. Međutim, kada su u pitanju pozitivni zahtevi, revizor od kupca traži odgovor. Pošto se izabere račun za pozitivnu potvrdu, on se obično mora potkrepiti. Ako kupac ne odgovori na prvi zahtev, revizor obično šalje drugi i treći ili traži od klijenta da on zove kupca i zahteva da se potvrda vrati. Prema onim kupcima koji ne odgovore na dodatne zahteve, revizor obično primenjuje alternativne postupke da bi potkrepio stanje na računu. Uobičajeni alternativni postupci podrazumevaju ispitivanje naknadnih gotovinskih naplata i pregled dokumentacije koja potkrepljuje transakcije na računu kupca.

Provera naknadnih gotovinskih naplata

Revizor može da proveri primanje gotovine na računima potraživanja nakon datuma potvrde da bi utvrdio da li su potraživanja, zapravo, naplaćena. Često se potraživanja naplaćuju oko meseca dana posle datuma završnog računa. Ponekad kupac ne odgovara na pozitivnu potvrdu, ali revizor može da potvrdi da je kupac poslao uplatu na ime potraživanja. Ova potvrda, zajedno sa otpremnicama koje ukazuju da potraživanje datira pre kraja godine, predstavlja dobar dokaz o tome da to potraživanje ne postoji. Naknadna naplata takođe potkrepljuje naplativost i

vrednovanje potraživanja, i često se koristi da se potkrepi ocena u slučaju kada izostane odgovor na pozitivne potvrde. Naravno, ponekad revizor ne može da poveže pojedinačne naplate od kupaca sa saldom potraživanja. Na primer, kupac može da uplati paušalni iznos kojim ne isplaćuje obavezu u potpunosti.

Pregled dokumentacije

Sledeći alternativni postupak za potkrepljivanje salda potraživanja predstavlja pregled dokumentacije za dato potraživanje. Na primer, izlazna faktura trebalo bi da se izda na datum kada je nastalo potraživanje i trebalo bi da postoji otpremnica u vezi sa tom prodajom. Pregledom te dokumentacije, revizor prikuplja dokaz o osnovanosti prodaje. Pošto pregled naknadnih gotovinskih naplata obuhvata ispitivanje dokaza van preduzeća (odnosno, primanje gotovine od kupca), smatra se da može obezbediti pouzdaniji dokaz nego pregled dokumentacije.

U nekim okolnostima, dopušteno je izostaviti alternativne postupke. Na primer, revizor može da donese odluku da tretira ceo bilans na koji nije dobio odgovor kao grešku, umesto da sprovede dodatne postupke da bi ih potkrepio. Međutim, ove pretpostavljene greške moraju se odraziti i na većini računa potraživanja, moraju se dodati iznosu svih ostalih neusaglašenih razlika, i ne smeju revizora navesti na zaključak da u finansijskim izveštajima ima materijalnih grešaka.

Revizor može doneti odluku da izostavi dodatne postupke kada ne pronađe nikakve neuobičajene kvalitativne faktore ili sistematične karakteristike u vezi sa izostankom odgovora.

Ako takvi faktori ili karakteristike postoje, kao što je izostanak odgovora, koji se tiču prodajnih transakcija na kraju godine, onda bi revizor trebalo da sprovede dodatne postupke da bi razrešio svaku sumnju u vezi sa ovim stavkama.

Ocena rezultata postupka potvrđivanja

I vraćeni zahtevi za potvrdom i dodatno sprovedeni postupci obezbeđuju dokaz o računima potraživanja. Revizor mora oceniti ovaj dokaz i odlučiti da li je dovoljan za sve tvrdnje koje se odnose na račune potraživanja. Da bi izvršio ovu ocenu, revizor uzima u obzir sledeće faktore:

- pouzdanost potvrda i dodatnih postupaka;
- prirodu svakog izuzetka, uključujući i kvantitativne i kvalitativne implikacije;
- dokaz dobijen drugim postupcima revizije koji se odnose na tvrdnje računa potraživanja;
- da li je potreban dodatni dokaz.

Ako revizor zaključi da kombinovani dokaz nije dovoljan, treba da izda zahtev za dodatnim potvrdama ili proširi druge testove, kao što su testovi detalja ili analitički postupci.

Analitički postupci

Računi potraživanja predstavljaju oblast u kojoj izračunavanje odnosa i povezanih poređenja često obavljaju revizori. Ovi analitički postupci obezbeđuju dokaz o ukupnoj ispravnosti stanja na računima potraživanja u skladu sa opšte prihvaćenim računovodstvenim principima. Brojni odnosi postoje između računa potraživanja i salda drugih računa, kao što su računi na kojima se knjiže otpisi, troškovi utuživanja i sudskih sporova, i neto prodaje. Obično se sprovode sledeći analitički postupci za račune potraživanja:

- starost računa potraživanja;
- postotak naplativosti potraživanja;
- sumnjiva potraživanja kao procenat od prodaje prodaje;
- odnos zastarelih u odnosu na ukupna potraživanja;
- odnos otpisanih u odnosu na ukupna potraživanja;
- poređenje sumnjivih i spornih potraživanja sa predviđenim otpisima.

Ovi analitički postupci obezbeđuju dokaz o ispravnosti potraživanja. Što se tiče nekog drugog analitičkog postupka, svaka neuobičajena fluktuacija ili sporna stavka trebalo bi da se dalje istraži.

Peglanje[3]

Jedan uobičajen tip prevare u vezi sa računima potraživanja predstavlja peglanje: da bi pokrio krađu gotovine, službeno lice odlaže evidentiranje uplate gotovine od jednog kupca i pokriva manjak uplatama drugog. Do peglanja obično dolazi kada jedan radnik evidentira gotovinu i u dnevniku gotovine i u analitičkom knjigovodstvu računa potraživanja. Peglanje se najčešće otkriva preko nausaglašenih nedoslednosti kod potvrđivanja stanja na računima potraživanja. Može se potkrepiti poređenjem informacija na doznakama i potvrdama o uplati (na primer, imena i iznosa) sa blagajničkim dnevnikom (dnevnikom gotovine). Međutim, pošto peglanje obuhvata beznačajne iznose, retko se sprovode neki drugi posebni postupci (osim potvrda) radi njegovog otkrivanja.

[3] Pojam peglanje kod nas nije odomaćen. Nastao je od engleskog pojma Lapping.

PROGRAM REVIZIJE: TESTIRANJE PRODAJE I NAPLATE PRODAJE

NAPOMENA REVIZORU: Značajni događaji ili neuobičajene transakcije; ili neuobičajene transakcije koje imaju uticaja na bilansne pozicije identifikovane tokom procesa planiranja revizije. Razmotriti eventualne efekte i planirane revizorske procedure za bilansnu poziciju.

Opis značajnog događaja ili neuobičajene transakcije identifikovane kod analize rizika angažovanja ili razumevanja poslovanja klijenta.

IDENTIFIKOVANI SPECIFIČNI RIZICI

Identifikovani specifični rizici koji se odnose na određenu bilansnu poziciju zahtevaju primenu sledećih revizorskih procedura:

OPIS RIZIKA

REVIZORSKI POSTUPCI KAO ODGOVOR NA IDENTIFIKOVANI RIZIK

PREGLED SVIH REVIZORSKIH PROCEDURA:
1. TEST PRAVILNOST POLITIKA I POSTUPAKA ZA IDENTIFIKOVANJE PRIHODA
2. TEST POTRAŽIVANJA IZ POSLOVNIH ODNOSA
3. TEST ISPRAVKE VREDNOSTI ZA SUMNJIVA I SPORNA POTRAŽIVANJA I OTPISA POTRAŽIVANJA
4. TEST PREZENTACIJE POTRAŽIVANJA IZ POSLOVNIH ODNOSA
5. TEST RAZGRANIČENJA POTRAŽIVANJA
6. TEST RAZGRANIČENJA NALOGA ZA ODOBRENJE
7. TEST PREZENTACIJE POTRAŽIVANJA IZ POSLOVNIH ODNOSA SA ZAVISNIM SUBJEKTIMA
8. TEST VREDNOVANJA POTRAŽIVANJA IZ POSLOVNIH ODNOSA U STRANIM SREDSTVIMA PLAĆANJA
9. RAZMATRANJE UNAPREĐENJA KNJIGOVODSTVENOG OBUHVATANJA NOVČANIH SREDSTAVA
10. TEST RAZNIH POTRAŽIVANJA

Revizorske procedure	Instrukcije	Pripremio	Povezivanje
1. TEST PRAVILNOSTI POLITIKA I POSTUPAKA ZA IDENTIFIKOVANJE PRIHODA	1. Utvrditi primerenost računovodstvenih politika i postupaka za identifikaciju nastalih prihoda i konzistentnost primene ovih politika i postupaka.		
	2. Ukoliko su prikazane kao prihodi neki od dole navedenih vidova prihoda, utvrditi da li su ovi vidovi prihoda pravilno računovodstveno obuhvaćeni u skladu sa ekonomskom suštinom nastalih poslovnih promena. Radi se o sledećim vidovima prihoda:		
	2.1. Prihodi od prodaje između povezanih preduzeća odnosno kompanija		
	2.2. Prihodi po osnovu prodaje zavisnim preduzećima, odnosno zavisnim subjektima		
	2.3. Prihodi po osnovu kosignacione prodaje robe		
	2.4. Prihodi od prodaje bez isporuke robe ili izvršenja usluga		
	2.5. Prihodi od prodaje robe u velikim količinama sa višekratnim datumima isporuke		
	2.6. Odloženi, odnosno razgraničeni prihodi		
	2.7. Prihodi po osnovu prodaje robe na kredit (sa višekratnim otplatama)		

Revizorske procedure	Instrukcije	Pripremio	Povezivanje
2. TEST POTRAŽIVANJA IZ POSLOVNIH ODNOSA	1. Pribaviti specifikaciju sa starosnom analizom potraživanja iz poslovnih odnosa (koju je klijent izradio na osnovu analitičkih evidencija). Proveriti zbirove ove specifikacije sa starosnom analizom potraživanja i proveriti njenu usaglašenost sa glavnom knjigom. Sva materijalno značajna salda sa specifikacije uporediti sa potkrepljujućom dokumentacijom koja se odnosi na ova salda.		
	2. Izvršiti odabir salda pojedinih kupaca sa otvorenim stavkama od kojih se sastoje izabrana salda i proveriti da se ova salda i njihova starosna analiza slažu sa unetim podacima u specifikaciju sa starosnom analizom kupaca koju je sačinio klijent i nakon toga izvršiti sledeće:		
	2.1. Za sva odabrana salda odnosno otvorene stavke pripremiti zahteve za potvrđivanje salda ili da te zahteve pripremi klijent. Ove zahteve otpremiti pod našom kontrolom.		
	2.2. Uputiti po drugi put zahteve za potvrđivanje salda svim dužnicima koji nisu odgovorili na prvi zahtev.		
	2.3. Uporediti odgovore dužnicima sa upućenim zahtevima za potvrđivanje salda. Od strane revizora ili od strane klijenta treba sačiniti pregled odstupanja iznosa iz zahteva, odnosno knjiga klijenta i iznosa iz odgovora dužnika. Uporediti usaglašavane iznose sa potkrepljujućom dokumentacijom.		
	2.4. Iznose salda, odnosno otvorenih stavki za koje nije primljen odgovor od kupca uporediti sa skorašnjim naplatama potraživanja (do datuma obavljanja revizije). Iznose salda odnosno otvorenih stavki koji nisu ni naplaćeni do dana obavljanja revizije uporediti sa relevantnim dokumentima za isporuku i izlaznim računima korespondencijom sa kupcem ako takva korespodencija postoji.		
	3. Za sve značajnija sporna salda izvršiti propitivanje o razlozima nastanka tih spornih stavki i po potrebi izvršiti ispitivanja tih spornih salda		

3. TEST ISPRAVKE VREDNOSTI ZA SUMNJIVA I SPORNA POTRAŽIVANJA I OTPISA POTRAŽIVANJA	1. Pribaviti pregled izvršene ispravke vrednosti za sumnjiva i sporna potraživanja i otpis potraživanja na kome su prikazani početna stanja ispravka vrednosti u toku godine, neplaćena potraživanja za koje je prethodno bila izvršena ispravka vrednosti, izvršen otpis potraživanja i stanje na kraju godine. Uporediti iznose sa prethodno navedenog pregleda sa ispravkom vrednosti i otpisom proknjiženim u glavnoj knjizi.		
	2. Izvršiti odabir proknjiženih otpisa potraživanja u glavnoj knjizi. Za ovako odabrane stavke proknjiženih otpisa potraživanja izvršiti pregled dokumentacije i prepiske sa kojom se potkrepljuje nenaplativost potraživanja i utvrditi da li postoje odgovarajuća odluka odnosno odobrenje ovlašćenog organa ili ovlašćenog lica.		
	3. Oceniti razložnost metoda i pretpostavki koje koristi rukovodstvo za rezervIsanje odnosno ispravke vrednosti potraživanja (Napomena: Izvršiti provere odnosno postupke pod 4 ili 5 u zavisnosti od nalaza pod 3 gore)		
	4. Ako su metode i pretpostavke rukovodstva bile razložne, proveriti podatke i pretpostavke na kojima se zasniva procena ispravke vrednosti i ponoviti obračun procene		

Revizorske procedure	Instrukcije	Pripremio	Povezivanje
3. TEST ISPRAVKE VREDNOSTI ZA SUMNJIVA I SPORNA POTRAŽIVANJA I OTPISA POTRAŽIVANJA	5. Ako metode i pretpostavke nisu bile razložne, razraditi nezavisan raspon razložnih procena i utvrditi da li se procene ispravke vrednosti izvršene od strane klijentovog rukovodstva uklapaju u naš nezavisni raspon procene ispravke vrednosti. Prilikom razrade raspona nezavisne razložne procene ispravke vrednosti, razmotriti sledeće faktore u meri u kojoj su ti faktori primenljivi i to:		
	5.1. Tačnost starosne analize (proveru ove tačnosti treba koordinirano izvršiti sa postupcima pod 2 iz ovog Programa)		
	5.2. Naplativost materijalno značajnih (velikih) salda potraživanja od kupaca		
	5.3. Naplativost materijalno značajnih potraživanja koja nisu naplaćena u razložnom uobičajenom ili ugovorenom roku		
	5.4. Trend pokazatelja broj dana realizacije reprezentovanih u ukupnom saldu potraživanja po osnovu prodaje		
	5.5. Trend pokazatelja izvršene ispravke vrednosti i otpisa potraživanja u odnosu na ukupnu realizaciju (prikazan kao %)		
	5.6. Naplate potraživanja, otpisi i naknadno naplaćena potraživanja (za koje je bila izvršena ispravka vrednosti ili otpis) posle kraja godine do datuma obavljanja revizije		
	5.7. Istorijat naplata sumnjivih potraživanja za kupce na koje se takva potraživanja odnose		

4. TEST PREZENTACIJE POTRAŽIVANJA IZ POSLOVNIH ODNOSA	1. Utvrditi da li su sledeća salda potraživanja (ako takva salda postoje) pravilno klasifikovana:		
	1.1. Potražna salda na pojedinim računima potraživanja po osnovu prodaje		
	1.2. Raznorodna potraživanja koja ne potiču od prodaje proizvoda roba i usluga		
	1.3. Dugoročna potraživanja po osnovu prodaje (uključivši i dugoročna potraživanja po osnovu primljenih menica)		
	2. Utvrditi da li su sledeća salda potraživanja (ako takva salda postoje) pravilno evidentirana, klasifikovana i primereno obelodanjena:		
	2.1. Cedirana i založena potraživanja i potraživanja po osnovu komisione prodaje		
	2.2. Potraživanje od zavisnih subjekata		
	2.3. Salda potraživanja u okviru grupe povezanih preduzeća.		

5. TEST RAZGRANIČENJA POTRAŽIVANJA	1. Izvršiti odabir izlaznih faktura proknjiženih u periodu od 7 dana pre kraja godine. Uporediti odabrane izlazne fakture sa evidencijama i ispravama o isporuci proizvoda i roba ili evidencijama odnosno ispravama izvršenim u uslugama. Utvrditi da li su ova potraživanja sa izabranih računa proknjižena u odgovarajućem obračunskom periodu.		
	2. Iz evidencije i primarnih isprava za period od 7 dana nakon kraja godine odnosno početkom sledeće godine izvršiti odabir isporuka odnosno izvršenih usluga. Uporediti izabrane isporuke i izvršene usluge sa izlaznim fakturama. Utvrditi da li su potraživanja po osnovu izabranih isporuka odnosno izvršenih usluga proknjižena u odgovarajućem obračunskom periodu. Oceniti rezultate ovih provera.		

Revizorske procedure	Instrukcije	Pripremio	Povezivanje
6. TEST RAZGRANIČENJA NALOGA ZA ODOBRENJE	1. Istražiti evidencije i izvorne isprave povraćaja proizvoda odnosno robe od kupaca za period od 7 dana pre kraja godine. Utvrditi da li su nalozi za odobrenje kupcima (po osnovu povraćaja proizvoda i robe) proknjiženi u odgovarajućem obračunskom periodu.		
	2. Izvršiti odabir naloga za odobrenje za period od 7 dana posle kraja godine, odnosno početkom sledeće godine. Uporediti odabrane naloge za odobrenje sa evidencijama, prijemu vraćenih proizvoda i robe i utvrditi da li su proknjižene kao smanjenje potraživanja u odgovarajućem obračunskom periodu.		
	3. Izvršiti pregled raznih drugih odobrenja kupcima odnosno smanjenja potraživanja u periodu od 7 dana nakon kraj godine. Uporediti odobrenja sa potkrepljujućom dokumentacijom i utvrditi da li su ova odobrenja proknjižena u odgovarajućem obračunskom periodu.		
7. TEST PREZENTACIJE POTRAŽIVANJA IZ POSLOVNIH ODNOSA SA ZAVISNIM SUBJEKTIMA	1. Radi identifikacije svih zavisnih subjekata kojima je izvršena realizacija u toku godine istražiti i razmotriti raspoložive evidencije i dokaze po tom osnovu. Pribaviti pregled potraživanja iz poslovnih odnosa od zavisnih subjekata i utvrditi da li su na tom pregledu obuhvaćeni svi zavisni subjekti koje smo prethodno identifikovali. Uporediti iznose sa navedenog pregleda sa iznosima prikazanim u specifikaciji (koja sadrži i starosnu analizu) i odnosnim analitičkim karticama potraživanja po osnovu prodaje od zavisnih subjekata.		
	2. Utvrditi da li potraživanje od zavisnih subjekata reflektuju ekonomske osnovane odnosno sistemski poslovne promene sa kojima se potkrepljuje njihovo evidentiranje.		
	3. Razmotriti upućivanje zahteva za tzv. “pozitivno potvrđivanje salda” zavisnim subjektima za koje ocenimo da su potraživanja od tih subjekata materijalno značajna.		
8. TEST VREDNOVANJA POTRAŽIVANJA IZ POSLOVNIH ODNOSA U STRANIM SREDSTVIMA PLAĆANJA	1. Radi identifikacije realizacije kupcima u inostranstvu (odnosno potraživanja iz poslovnih odnosa koje su iskazana u stranim sredstvima plaćanja) istražiti i razmotriti raspoložive evidencije i druge dokaze po tom osnovu (ako su takve evidencije i dokazi raspoloživi). Identifikovati potraživanja od takvih kupaca. Identifikovati i kurseve stranih valuta koje su primenjivane za preračun ovih potraživanja u dinare i uporediti ove kurseve sa zvaničnim kursnim listama, odnosno drugim relevantnim zvaničnim izvorima. Ponoviti preračun potraživanja u stranim sredstvima plaćanja u novčanu jedinicu u kojoj se izveštava, odnosno u dinare.		
	2. Utvrditi usaglašenost korekcija po osnovu preračuna potraživanja u stranim sredstvima plaćanja (kursnih razlika nastalih navedenim preračunom) sa proknjiženim korekcijama na odnosnim računima glavne knjige		

Revizorske procedure	Instrukcije	Pripremio	Povezivanje
9. RAZMATRANJE UNAPREĐENJA KNJIGOVODSTVENOG OBUHVATANJA NOVČANIH SREDSTAVA	Razmotriti da li ima mesta za sugestije klijentu u vezi unapređenja računovodstvenog sistema u ovoj oblasti.		

10. TESTOVI RAZNIH POTRAŽIVANJA	Navedeni su određeni prilagođeni postupci koji se odnose na saldo ostalih potraživanja:		
	1. Pribaviti pregled na kome su raščlanjena prikazana ostala potraživanja po pojedinim srodnim komponentama		
	2. Svaki materijalno značajniji saldo ovih potraživanja proveriti da li su u saglasnosti sa ugovorima ili drugim potkrepljujućom dokumentacijom i gde za ovakva potraživanja postoje određeni obračuni proveriti ove obračune.		

REVIZIJA PROIZVODNJE I ZALIHA

Ciljevi učenja

- opisati osnovne kategorije uspeha
- objasniti funkciju i svrhu pogonskog ili poslovnog računovodstva
- opisati ključne elemente pogonskog ili poslovnog računovodstva
- utvrditi i objasniti politike i procedure strukture unutrašnje kontrole relevantne za tvrdnje o proizvodnji i efektima proizvodnje
- objasniti strukturu pozicija zaliha
- objasniti moguća organizaciona rešenja u vezi sa vođenjem i kontrolom zaliha
- opisati tipične testove kontrole za politike i procedure relevantne za ključne tvrdnje iz ciklusa proizvodnje i zaliha
- opisati uobičajene testove ispravnosti zaliha
- utvrditi procedure revizije usaglašavanja pogonskog i finansijskog računovodstva
- objasniti kako revizor može da menja prirodu i vrednost konta proizvodnje i zaliha.

Revizija proizvodnje i zaliha je najteži deo revizije. Zahteva veliko stručno teorijsko i praktično znanje i iskustvo od revizora. Razlog za to je što je obračun proizvodnje u svakom preduzeću specifičan jer je uslovljen nizom posebnosti kao što su:

- veličina preduzeća,
- delatnost preduzeća,
- proizvodni program,
- interni kontni plan obračuna proizvodnje,
- struktura i tok poslovne dokumentacije,
- metode obračuna troškova,
- metode kalkulacija, itd...

Iz tih razloga u najkraćem će biti prikazani osnovni elementi uobičajenih rešenja za organizaciju obračuna proizvodnje.

OSNOVE ORGANIZACIJE OBRAČUNA PROIZVODNJE

Profitni centri

Prema Međunarodnom računovodstvenom standardu 14 (MRS 14) računovodstvo se organizuje za iskazivanje finansijskih rezultata po profitnim centrima (segmentima preduzeća) u:

- preduzećima čijim se hartijama od vrednosti javno trguje, odnosno u preduzećima čije se hartije od vrednosti kotiraju na berzama efekata, i
- preduzećima čiji je nivo prihoda, dobitka, imovine ili zapošljavanja značajan za zemlju u kojoj posluje.

MRS 14 definiše profitni centar kao segment (deo) preduzeća za koji se može:

- utvrditi prihod koji je nastao prodajom učinaka (poluproizvoda, proizvoda ili usluge) eksternim kupcima (to jest, kupcima izvan preduzeća) i prihod koji je nastao internom isporukom učinaka drugim profitnim centrima (segmentima) u okviru preduzeća, i
- utvrditi rashod koji je nastao po osnovu troškova prodatog učinka kupcima, odnosno isporučenog učinka drugim profitnim centrima u okviru preduzeća.

Kao barijera od subjektiviteta valorizacije učinaka profitnog centar je tržišna a ne interna cena. Tržišna cena je neminovna i za valorizaciju internih učinaka. Za sprovođenje kompetentnog obračuna po profitnim centrima neophodno je obezbediti razdvajanje tokova vrednosti ka eksternim i internim kupcima.

Sem prihoda po osnovu realizacije učinaka profitnim centrima se mogu u fazi utvrđivanja rezultata dodeliti i finansijske i vanredne stavke uspeha (rashodi i prihodi) ali samo u uslovima kada se to može nedvosmisleno utvrditi i verifikovati.

MRS 14 daje dva kriterijuma za identifikaciju profitnog centra u sastavu preduzeća:

- identifikacija profitnih centara po kriterijumu proizvodne delatnosti, i
- identifikacija profitnih centara po geografskom kriterijumu.

Cilj utvrđivanja i iskazivanja rezultata po profitnim centrima je:

- da uprava firme (menadžment) dođe do saznanja o efikasnosti poslovanja svakog profitnog centra,
- da uprava firme (menadžment) dođe do saznanja o rentabilnosti odnosno profitabilnosti pojedinih delatnosti po geografskom kriterijumu u funkciji vođenja politike razvoja,

- da uprava firme (menadžment) dođe do saznanja o efikasnosti poslovanja svakog profitnog centra da bi vodila politiku raspodele i nagrađivanja rukovodilaca profitnih centara u skladu sa dostignutim rezultatima poslovanja.

Troškovni centri

Troškovni centri su organizacioni delovi preduzeća za koja računovodstvo može obuhvatiti na kompetentan način troškove i saglasno tome utvrditi odgovornost za nastale troškove. Kada su u pitanju troškovi moguće je u datom kontekstu sve troškove podeliti u dve grupe:

- standardni (normirani) troškovi - troškovi koji mogu da se normiraju (materijal izrade, plate izrade u proizvodnim troškovnim mestima, ambalaža, i slično...
- diskrecioni troškovi - troškovi koji se ne mogu normirati ali se mogu planirati i podležu postupku budžetiranja.

Set uobičajene poslovne dokumentacije u vezi sa obračunom proizvodnje

U setu poslovne dokumentacije koja služi za obuhvat i obračun proizvodnje i njenih efekata trebalo bi koristiti sledeća dokumenta:

- Narudžbenica za proizvodnju,
- Radni nalog (individualni),
- Radni nalog (zbirni),
- Radni nalog (korektivni),
- Izveštaj o izvršenju radnog naloga.
- Izveštaj o obračunu amortizacije,
- Izveštaj o promenama na zalihama materijala,
- Izveštaj o odstupanjima u cenama za nabavljeni materijal,
- Izveštaj o dovršetku i o prodaji gotovih proizvoda,
- Izveštaj o obračunatim i isplaćenim zaradama i drugim naknadama,
- Izveštaj o realizovanim prihodima i rashodima i utvrđenom rezultatu.

Narudžbenica za proizvodnju je dokument kojim prodaja na bazi istraživanja tržišta inicira potrebe za proizvodnjom određenih proizvoda. Narudžbenica je interni dokument koji su sebi treba da sadrži sledeće elemente:

- Naziv proizvoda,
- Šifra proizvoda,

- Količina,
- Cena,
- Posebni proizvodni aranžmani, i
- Ostale napomene.

Narudžbenicu može da izdaje i uže rukovodstvo u skladu sa svojim odlukama i raspoloživim informacijama.

Radni nalog (individualni) izdaje se na bazi odgovarajuće narudžbenice. Radni nalog individualni treba da ima svoju formu i elemente koji pokrivaju sve potrebne informacije o učinku koji treba proizvesti. To je interni dokument koji bi trebalo da formira tehnička priprema i dostavlja jedan primerak rukovodiocu datog profitnog centra ili organizatoru proizvodnje.

Na bazi radnog naloga rade se odgovarajuća trebovanja uz automatsko računarsko korišćenje normativa utrošaka materijala izrade ili pakovanja. Ovaj radni nalog izdaje se za jedno mesto troškova u okviru profitnog centra za jedan ili više dana.

Radni nalog (zbirni) izdaje se na bazi individualnih naloga. U zavisnosti da li pokriva više individualnih naloga za sukcesivna mesta troškova ili više dana za jedno mesto troškova može imati različitu strukturu. Njegova funkcija je kontrola ukupnosti aktivnosti jednog mesta u dužem periodu (mesec dana) ili složenog učinka na više različitih mesta troškova. Na bazi zbirnog radnog naloga obavlja se kontrola utrošaka za više individualnih radnih naloga i kompletiranje dokumentacije za obračun učinaka.

Radni nalog (korektivni) se izdaje za sva odstupanja koja nastanu u proizvodnji u vezi:

- Korišćenja radne snage,
- Korišćenja sirovine, prerađene sirovine, nedovršenog učinka, učinka, poluproizvoda, proizvoda i slično, i
- Promena u odnosu na redovne radne naloge (zbirne i individualne).

Korektivni radni nalozi su prilog osnovnog radnog naloga. Tek posmatranjem oba u celini može da se stvori obračunska osnovica.

Izveštaj o izvršenju radnog naloga se sastavlja za svaki zbirni radni nalog uz koje idu individualni radni nalozi kao prilozi ili obračunska podloga. Izveštaj obavezno treba da sadrži podatke o kvantitetu i kvalitetu učinka, odstupanjima, razlozima i faktorima odstupanja, utrošenim radnim časovima izrade i da sadrži druge potrebne podatke u vezi zaključka datom zbirnog radnog naloga.

Režijski radni nalog izdaje se za one slučajeve u kojima se usled nekih ograničenja ne može raditi po učinku, normativu, ili je učinak nemerljiv. Režijski radni nalog se izdaje za sva neproizvodna mesta troškova za obračunski period (mesec dana) i za proizvodna mesta troškova po ukazanoj potrebi.

Izveštaj o obračunu amortizacije je dokument koji u novim uslovima sastavlja organizacioni deo koji se bavi osnovnim sredstvima i dostavlja ga organizacionom delu pogonskog knjigovodstva. Dokument treba da ima sledeće elemente:

- Naziv dokumenta
- Datum izdavanja,
- Iznos ukupno obračunate amortizacije,
- Iznos amortizacije po organizacionim delovima (profitni centri, fabrike, mesta troškova),
- Potpis sastavljača, itd...

Izveštaj o promenama na zalihama materijala je dokument kojim poslovno knjigovodstvo svakodnevno obaveštava finansijsko knjigovodstvo o promenama na svim pozicijama zaliha materijala, sitnog inventara, ambalaža, autoguma, i slično... Po svojoj prirodi ovaj dokument je jedna vrsta prometnog lista kojim se obezbeđuje razmena informacija o promenama na analitičkim pozicijama. Pored ovog dokumenta skladišta i magacini svakodnevno kompletiraju prijemnice o zaprimljenim materijalima i dostavljaju ih i pogonskom i materijalnom knjigovodstvu.

Ovaj dokument treba da sadrži sledeće elemente:

- Naziv dokumenta
- Datum izdavanja,
- Iznos ukupno nabavljenog materijala po planskim cenama,
- Iznos izdatog materijala po profitnim centrima po planskim cenama po organizacionim delovima (profitni centri, fabrike, mesta troškova),
- Potpis sastavljača, itd...

Na kraju svakoga meseca ovaj izveštaj se dokompletira sa pregledom obračunatih i disponiranih odstupanja od planskih cena materijala koji je utrošen u datom izveštajnom periodu.

Izveštaj o odstupanjima u cenama za nabavljeni materijal je dokument kojim finansijsko knjigovodstvo izveštava pogonsko o nastalim odstupanjima od planskih cena materijala. Izveštaj treba da sadrži sledeće elemente:

- Naziv dokumenta
- Datum izdavanja,

- Iznos ukupno nabavljenog materijala po planskim cenama,
- Iznos ukupno nabavljenog materijala po stvarnim cenama
- Iznos odstupanja po vrstama materijala,
- Potpis sastavljača, itd...

Izveštaj dovršetku i o prodaji gotovih proizvoda se sastavlja u pogonskom knjigovodstvu i dostavlja finansijskom knjigovodstvu. Izveštaj je agregirani raport kojim treba da se obezbedi kontrola fakturisanja i realizacije prihoda u finansijskom knjigovodstvu.

Izveštaj o obračunatim i isplaćenim zaradama i drugim naknadama dostavlja poslovnom knjigovodstvu služba za obračun. Ovaj izveštaj treba da sadrži sledeće podatke:

- Naziv dokumenta
- Datum izdavanja,
- Iznos ukupno obračunatih zarada,
- Iznos ukupno obračunatih naknada, Iznos poreza i doprinosa,
- Iznos (bruto i neto) zarada i naknada po organizacionim delovima (profitni centri, fabrike, mesta troškova),
- Potpis sastavljača, itd...

Na bazi ovoga izveštaja poslovno knjigovodstvo obavlja evidenciju o zaradama i naknadama po predviđenim perspektivama evidentiranja i praćenja.

Izveštaj o realizovanim prihodima i rashodima i utvrđenom rezultatu je dokument kojim finansijsko knjigovodstvo izveštava poslovno o:

- Nastalim finansijskim prihodima u periodu,
- Nastalim poslovnim prihodima u periodu,
- Nastalim vanrednim prihodima u periodu,
- Nastalim poslovnim rashodima u periodu,
- Nastalim finansijskim rashodima u periodu,
- Nastalim vanrednim rashodima u periodu,
- Ostvarenom rezultatu posle oporezivanja.

Koncept rezultata

Preduzeće može da bira koncept rezultata. Može da se opredeli za klasičan pristup koji je vladao u prvoj polovini dvadesetog veka ili da izabere obračun rezultata na bazi varijabilnih troškova koji dominira zadnjih decenija. I u jednom

i u drugom slučaju moraju se evidentirati svi prihodi i rashodi. Osnovna razlika između klasičnog i marginalnog obračuna (obračun rezultata na bazi varijabilnih troškova) je u načinu prezentacije odgovarajućih podatak menadžmentu. Opredeljenjem za koncept marginalnog obračuna preduzeće se opredeljuje za savremen koncept rezultata. Ako se pođe od toga da se učinci vrednuju na bazi direktnih troškova onda vrednost dovršene i nedovršene proizvodnje može da se razlikuje u odgovarajućem koeficijentu kontribucionog rezultata. Kod nedovršenih učinaka znaju se izvesno samo direktni troškovi. Na bazi toga vrednost nedovršenih učinaka jednaka je:

Troškovi materijala izrade,
+
Troškovi pogonske energije,
+
Troškovi plata izrade,
+
Troškovi pakovanja, i
+
Ostali direktni troškovi
=
Vrednost nedovršenih učinaka (proizvodnje).

Za razliku od toga vrednost dovršenih učinaka se određuje na bazi direktnih troškova nastalih u vezi sa proizvodnjom datih učinaka i faktora kontribucione marže iz koje treba da se obezbedi pokriće fiksnih troškova (troškova perioda). Sledeći to postavka za utvrđivanje vrednosti dovršenih učinaka je:

Troškovi materijala izrade,
+
Troškovi pogonske energije,
+
Troškovi plata izrade,
+
Troškovi pakovanja, i
+
Ostali direktni troškovi
=
Direktni troškovi dovršenih učinaka (gotovih proizvoda)
*
Faktor kontribucione marže
=
Prodajna vrednost (cena) dovršenih učinaka (gotovih proizvoda).

Obračun poslovnog finansijskog rezultata obavljao bi se u datim teorijskim okolnostima na sledeći način:

Prihodi od prodaje
-
Direktni (varijabilni troškovi)
=
Marginalni rezultat

Fiksni troškovi
=
Poslovni finansijski rezultata.

Ovaj koncept može biti višeslojan tako da se može primenjivati za više perspektiva posmatranja (proizvodi, profitni centri, fabrika, preduzeće, itd...).

Kada se dodaju finansijske i vanredne stavke uspeha dolazi se do oblika koji je propisan zakonom. Prihodima se suprotstavljaju rashodi po osnovu direktnih troškova proizvedenih i prodatih dovršenih proizvoda i učinaka i rashodi perioda koji nemaju veze sa obimom poslovne aktivnosti. U periodima kada je obim prodaje viši od obima proizvodnje ovaj koncept unosi optimizam u poslovanje. U slučaju smanjenja prodaje u odnosu na proizvodnju ovaj koncept može upozoravati na moguće reperkusije ukoliko trend potraje duže vreme.

METOD KALKULACIJE CENA

Područje kalkulacija cena je veoma osetljivo pitanje. Mala greška može proizvesti značajne posledice. Ovom pitanju se s pravom pridaje u savremenim uslovima posebna pažnja. Razvijeni su različiti pristupi kalkulisanju cena, različite su strategije i politike cena. Obzirom da postoje zaoštreni uslovi na tržištu u konkurentsku borbu se uključuju i takozvani necenovni faktori konkurentnosti.

U skladu sa savremenim trendovima polazna relacija za utvrđivanje prodajnih vrednosti (cena) je:

Prodajna vrednost = (suma direktnih troškova) * faktor pokrića fiksnih troškova

Faktor pokrića fiksnih i semi fiksnih troškova može u sebi sadržavati i izvesnu sigurnosnu maržu za odstupanja u faktorima proizvodnje usled niza raznih okolnosti. Što je pouzdanije utvrđen poslovni rizik to je pouzdanija sigurnosna

marža a to onda dovodi do sigurnijih i pouzdanijih svih ostalih podataka u vezi sa prodajnim vrednostima, cenama i prelomnoj tački.

Suma direktnih troškova se utvrđuje na bazi radnih naloga. Vezivanje opštih troškova nije opravdano iz sledećih razloga:

- Nepostojanje jakih i očiglednih uzročno posledičnih veza između stvaranja učinka i nastajanja opštih troškova,
- Nepostojanje poželjnog stepena korelacije između poslovnih aktivnosti i visine troškova,
- Slabosti "ključeva za alokaciju opštih troškova",
- Troškova koje izaziva sistem obračuna pune cene koštanja, itd...

Za svaki radni nalog moguće će biti utvrditi direktne troškove. Kada se direktni troškovi (u totalu i po jedinici) pomnože sa faktorom pokrića opštih fiksnih troškova utvrđuju se odgovarajuće ciljne prodajne vrednosti i cene. Ciljne iz razloga što pri ostalim nepromenjenim okolnostima obezbeđuju ostvarenje odgovarajućeg rezultata poslovanja.

Računovodstvena kontrola

Računovodstvena kontrola ima više aspekata. Među najbitnije spadaju:

- Kontrola ispravnosti poslovne dokumentacije (suštinska, računska i formalna),
- Kontrola dogovorenih postupaka i procedura,
- Kontrola normativa, utrošaka i prihoda,
- Kontrola poslovanja u smislu poslovanju po pozitivnoj zakonskoj regulativi,
- Kontrola tačnosti utvrđivanja obaveza i korektnost njihovog izvršavanja odnosno plaćanja,
- Pružanje pomoći u vršenju eksterne revizije, itd....

Kontrolu ispravnosti poslovne dokumentacije obavlja likvidatura koja ispituje sve aspekte ispravnosti poslovne dokumentacije i utvrđuje koji su dokumenti ispravni za daljnji računovodstveni tretman a koji su osporeni ili neispravni.

Računovodstveno planiranje

Konvencionalan koncept obračuna rezultata daje finansijski rezultat za jedan jedinstven obim poslovnih aktivnosti na temelju kojeg je obavljen obračun. Takav statičan pristup ne zadovoljava savremenu upravu. Nužna su saznanja o mogućem rezultatu za različite obime poslovnih aktivnosti. Obzirom na razlike u ponašanju-reagovanju nekih kategorija na promene obima poslovne aktivnosti zanimljivo

je saznanje na kojem se stepenu poslovnih aktivnosti i pri kojem proizvodnom programu uz ostale nepromenjene uslove postiže pokriće svih fiksnih troškova i iz zone gubitka prelazi u zonu poslovanja sa dobitkom. To je takozvana prelomna tačka čija analiza da dodatni set relevantnih poslovnih informacija.

Za analizu prelomne tačke neophodno je podvajanje troškova na varijabilne i fiksne. Podvajanje se obavlja na bazi reagibilnosti[4] na promene u obimu poslovne aktivnosti. Neki od troškova se lako podvajaju a neki se u jednom delu ponašaju na jedan a u drugom na drugi način. To je skupina semivarijabilnih ili semifiksnih troškova.

U postojećim uslovima u varijabilne ili preovlađujuće varijabilne troškove bez rezerve mogu da se svrstaju:

- Direktni troškovi materijala izrade,
- Troškovi pogonske energije, goriva i maziva,
- Troškovi plata izrade,
- Troškovi pakovanja, i
- Ostali direktni troškovi.

U fiksne ili pretežno fiksne troškove spadaju u našim uslovima sve ostale kategorije.

Na bazi ovakvih i ovih premisa biće potrebno izraditi odgovarajuće planove (budžete) za različite obime poslovnih aktivnosti po svim perspektivama posmatranja (mestima troškova, profitnim centrima, itd...) kako bi se stvorili adekvatni organizacioni uslovi za sprovođenje koncepta poslovnog knjigovodstva.

Globalna relacija za analizu prelomne tačke je:

$$\text{Prelomna tačka} = \frac{\text{Fiksni troškovi}}{1 - \dfrac{\text{Varijabilni troškovi}}{\text{Prihodi od prodaje}}}$$

Pri obračunu i testiranju planskih podataka za prethodnu analizu prelomne tačke neophodno je uzeti u obzir određen iznos takozvane marže sigurnosti. To je iznos rezerve u prihodima koji se saglasno mogućem poslovnom riziku procenjuje i inkorporira u obračun i analizu prelomne tačke.

---

[4] U teoriji i praksi postoje razvijena tri postupka za podvajanje troškova:
- računovodstveni pristup koji uzima u obzir visinu troškova u zavisnosti od razlika u obimu poslovnih aktivnosti u istim ili različitim periodima,
- statistički pristup koji na bazi primene različitih statističkih metoda analiza serija može pomoći u podvajanju troškova, i
- inženjersko-tehničke studije o pojedinim kategorijama troškova vezanih prevashodno za mašine i opremu.

U praksi se često nameću potrebe da se analizira i anticipira neka promena u strukturi prelomne tačke. Najčešće to su:

- Promene u apsolutnom obimu fiksnih troškova
- Promene varijabilnih troškova
- Promene prodajnih cena, i
- Promena asortimana proizvoda.

Promene u apsolutnom obimu fiksnih troškova moguće su, između ostalog, usled promene stope otpisa, promene roka otpisa, usled nabavke nove opreme ili drugih kategorija stalnih sredstava koja se otpisuju, rashodovanjem, prodajom ili drugim vidom otuđenja postojećih otpisivih realiteta stalnih sredstava. Nezavisno od prirode promene obima apsolutnog nivoa fiksnih troškova nužno je utvrditi novi nivo prelomne tačke i sagledati manifestacije.

Obračun promene u apsolutnom obimu fiksnih troškova obavlja se na bazi sledeće relacije:

$$\text{Promena u prelomnoj tački na bazi promene u apsolutnom iznosu fiksnih troškova} = \frac{\text{Fiksni troškovi} * X\ \%}{1 - \frac{\text{Varijabilni troškovi}}{\text{Prihodi od prodaje}}}$$

Ako je pre promene vrednost fiksnih troškova izjednačena sa 100% ili 1 onda posle promene ona iznosi X% od početne vrednosti. Na taj način se dolazi do novog obima poslovne aktivnosti u kojem se postiže neutralan finansijski rezultat.

Promene varijabilnih troškova moguće su usled niza raznih okolnosti (promena sirovine, promena cene, promena normativa potrošnje, itd....). Manifestuju se kroz promenu prosečnih varijabilnih troškova po jedinici učinka tako da u polaznoj formuli za obračun prelomne tačke treba promeniti vrednost varijabilnih troškova. Posle toga obrazac za utvrđivanje prelomne tačke i ocenu dejstva promene u vrednosti varijabilnih troškova je:

$$\text{Promena u prelomnoj tački na bazi promene u delu varijabilnih troškova} = \frac{\text{Fiksni troškovi}}{1 - \frac{\text{Varijabilni troškovi} * V\ \%}{\text{Prihodi od prodaje}}}$$

Vrednost varijabilnih troškova kao posledica promene iskazuje se preko parametra V% koji odražava promenu u odnosu na prethodno stanje.

Promene prodajnih cena gotovih proizvoda su česta dilema rukovodnog tima. U zavisnosti od osmišljene strategije sprovode se odgovarajući cenovni udari na konkurenciju ili je to praćenje nekog lidera na tržištu.

$$\text{Promena u prelomnoj tački na bazi promene u delu cena proizvoda} = \frac{\text{Fiksni troškovi}}{1 - \frac{\text{Varijabilni troškovi}}{\text{Prihodi od prodaje} * M\%}}$$

Pokazatelj cenovne promene izražen je u našem primeru sa M%.

Promena asortimana proizvoda posledica je potrebe za maksimalizacijom ostvarenih ili ostvarivih rezultata poslovanja. Na bazi analize postojećeg proizvodnog programa moguće su različite poslovne mere:

- Favorizovanje proizvoda koji imaju višu stopu marginalnog rezultata,
- Favorizovanje proizvoda ili postupaka koji povećavaju rezultat kroz postupak sniženja troškova, i
- Revizija prodajnih cena.

Postavka za obračun promena u prelomnoj tački usled promene proizvodnog programa nije jednoznačna. U zavisnosti od preduzetih mera promene se mogu iskazati u jednom ili više faktora u polaznoj postavki za obračun i analizu prelomne tačke.

Upoznavanje strukture unutrašnje kontrole za ciklus proizvodnje i zaliha

Ciklus proizvodnje i zaliha počinje nabavkom repromaterijala i njegovim zapremanjem na zalihe materijala, ambalaže, autoguma i sitnog inventara. Sistem internih kontrola treba da obezbedi da se ne obavljaju nalozi za nabavku i narudžbe od strane neovlašćenih lica i mimo ekonomskog interesa preduzeća.

Kontrolno okruženje, procena rizika, komunikacija i nadzor

Kontrolno okruženje pogonskog ili poslovnog računovodstva i zaliha je veoma specifično. Imajući u vidu kompleksnost obračuna proizvodnje i efekata iste revizor treba kroz upitnike da snimi sistem internih kontrola. Upitnik bi trebao da ima sledeća pitanja na koje revizor treba da obezbedi odgovore.

UPITNIK ZA VREDNOVANJE KONTROLA U DELU ZALIHE I NEDOVRŠENA PROIZVODNJA

1. Ko je magacioner?	
2. Ko je ovlašćen da poručuje dobra?	
3. Ko je ovlašćen da primi dobra?	
4. Ko je odgovoran za evidentiranje dobara?	
5. Ko je odgovoran za inventarisanje?	
6. Ko je šef proizvodnog odeljenja?	
7. Ko je odgovoran za kontrolu proizvodnje u toku?	
8. Ko je odgovoran za evidenciju nedovršene proizvodnje?	

DOPUNSKA PITANJA	**DA**	**NE**	**N/O**	**NAPOMENA**
1. Postoji li odvojeno skladište?				
2. Da li su sirovine, nedovršena proizvodnja, i gotovi proizvodi posebno uskladišteni?				
3. Da li postoje instrukcije za vršenje popisa?				
4. Postoje li pisana uputstva za kalo, rastur, oštećene proizvode?				
5. Da li postoje dobra u konsignaciji?				

OSNOVNA PITANJA KONTROLE	**DA**	**NE**	**N/O**	**NAPOMENA**
1. Da li se sve promene na zalihama i proizvodnji u toku kontrolišu?				
• postoji li podela rada?				
• da li magacioner izdaje i prima dobra samo ukoliko je to naloženo od strane nabavnog, prodajnog ili proizvodnog odeljenja?				
• da li magacioner evidentira sve promene na zalihama?				
• da li su sve promene na zalihama, kao uništenje zaliha, otpad, škart, odobreni od strane odgovornog odeljenja?				

OSNOVNA PITANJA KONTROLE	DA	NE	N/O	NAPOMENA
2. Da li se sve promene na zalihama i proizvodnji u toku kontrolišu?				
• da li se vodi tačna evidencija				
• zaliha i nedovršene proizvodnje?				
• da li tu evidenciju vodi računovodstveno odeljenje?				
• da li se u evidenciji nalaze podaci o: - datumu promene, - količini, - ceni po jedinici, - upućivanje na odgovarajuće dokumente, - podaci o nedovršenoj proizvodnji po poslovima?				
• da li su otpisane stare zalihe?				
3. Da li je provereno stvarno postojanje zaliha i nedovršene proizvodnje?				
• postoji li podela poslova?				
• da li se često proveravaju knjigovodstvene količine od strane nekog lica, nezavisno od magacionera?				
• **da li stvarno postojanje nedovršene proizvodnje često proverava lice kvalifikovano za to?**				
• da li su instrukcije i postupci za usaglašavanje odgovarajući?				
• da li se odmah ispituju i analiziraju razlike stvarnog i knjigovodstvenog stanja?				
• da li je usaglašavanje knjigovodstvenog stanja sa stvarnim odobreno od strane odgovarajućeg organa?				
• da li su dobra na konsignacionom skladištu proverena brojanjem ili potvrdom?				
• da li se zalihe sa sporim obrtom, zastarele ili neupotrebljive zalihe često utvrđuju?				
4. Da li je vrednost zaliha pravilno utvrđena?				
• da li postoji pismeni izveštaj o primenjenim principima vrednovanja zaliha?				
• da li je kontrolor potvrdio da su ovi principi konzistentno primenjeni pri vrednovanju?				

OSNOVNA PITANJA KONTROLE	DA	NE	N/O	NAPOMENA
• da li je ispitano i analizirano postojanje razlike između knjigovodstvene i stvarne sadašnje vrednosti?				
• da li je procenjena vrednost upoređena sa tržišnom?				
• da li je ukalkulisana razlika u ceni zaliha veća od proseka za realizova nje učinka?				
• da li su pregledom utvrđene zalihe sa sporim obrtom, zastarele i neupotrebljive zalihe?				
• da li su iskazani gubici za zastarele, neupotrebljive i zalihe sa sporim obrtom?				
5. Da li je nedovršena proizvodnja pravilno procenjena?				
• postoji li pismeni izveštaj o primenjenim principima vrednovanja?				
• da li je kontrolor potvrdio da su ovi principi dosledno primenjeni pri vrednovanju?				
• da li je provereno da li su troškovi radne snage i rada mašina u skladu sa standardima?				
• da li su časovi rada, evidentirani po menama, provereni sa osobljem i izveštajima odeljenja za održavanje?				
• da li su gotovi proizvodi u evidencijama iskazani realno?				
• da li troškovi režije i kamate padaju na teret nedovršene proizvodnje (u skladu sa zakonskim i poreskim propisima)?				
• da li se troškovi svakog radnog zadatka mesečno upoređuju sa budžetom, predračunom i neto prodajnom vrednošću?				
• da li su odstupanja realno iskazana?				
6. Da li su zalihe i nedovršena proizvodnja osigurane i obezbeđene?				
• da li je pristup skladištu i proizvodnom odeljenju ograničen samo na ovlašćena lica?				
• da li su preduzete odgovarajuće mere da se spreče uništenja dobara (kao poplava, požar, itd)?				
• da li su zalihe i nedovršena proizvodnja osigurani?				
• da li su zalihe pravilno uskladištene?				

OCENA	OCENA *	POUZDANOST PROCEDURE **	OCENA RIZIKA ***
• Da li su sve promene na zalihama i nedovršenoj proizvodnji pravilno kontrolisane?			
• Da li se vodi tačna evidencija o zalihama i nedovršenoj proizvodnji?			
• Da li je potvrđeno stvarno postojanje zaliha i nedovršene proizvodnje?			
• Da li je vrednost zaliha pravilno raspoređena?			
• Da li je pravilno utvrđena vrednost nedovršene proizvodnje?			
• Da li su osigurane zalihe i nedovršena proizvodnja?			
UKUPNA OCENA			

* Izaberite: od **1** do **5** ** Izaberite: **DA** ili **NE** *** Izaberite: **VISOK**, **SREDNJI** ili **NIZAK**

Na bazi odgovora iz prezentiranog upitnika revizor posmatra da li se interne kontrole zaista ponašaju u skladu sa onim što su proklamovali kao princip svoga rada. Rizik internih kontrola se procenjuje na odgovarajućem niovu koji je:

- manji od prihvatljivog,
- u zoni prihvatljivosti, i
- viši od prihvatljivog.

Ako je rizik internih kontrola, dakle, kontrolni rizik prihvatljiv planira se i primenjuje standardni obim i procedure revizije.

Manji procenjeni rizik sistema internih kontrola daje mogućnost manjeg obima angažovanja revizijskog tima.

Ako je rizik sistema internih kontrola viši od prihvatljivog revizor mora proširiti obim aktivnosti i strukturu angažmana. U nekim slučajevima to može biti razlog da revizorski tim ne prihvati taj revizijski angažman.

Na procenu rizika sistema internih kontrola nadovezuje se procena inherentnog rizika koji obuhvata:

- rizik koji proističe iz same prirode računovodstva,
- rizik koji proističe iz delatnosti kojom se preduzeće bavi,

- rizik koji proističe iz proklamovanih računovodstvenih politika, i
- rizik koji proističe iz drugih inherentnih ograničenja.

Inherentni rizik zajedno sa kontrolnim rizikom opredeljuje rizik detekcije. RIzik detekcije mora da se prilagodi prethodnim rizicima tako da svi zajedno rizici budu u zoni prihvatljivosti.

Testiranje ispravnosti tvrdnji u finansijskim izveštajima iz ciklusa proizvodnje i zaliha

Tvrdnja o osnovanosti

Tvrdnja o osnovanosti transakcija znači da su evidentirane proizvodne aktivnosti zaista nastale, da proknjižene i iskazane zalihe zaista i postoje. Drugim rečima, revizor treba da proveri da se ne iskaže nešto što ne postoji u vezi sa proizvodnjom i zalihama.

Provera realnosti proknjiženih transakcija u vezi sa proizvodnjom sprovodi se proverom stavova za knjiženje u odnosu na dokumentaciju koja je bila osnov za knjiženje. Svrsishodnost i ispravnost knjiženja je jedan od aspekata kontrole ispravnosti tvrdnje o osnovanosti transakcija u vezi sa proizvodnjom.

U ovom delu najčešće se može:

- neispravno preuzeti početno stanje,
- prikazati veći stepen dovršenosti od stvarno postignutog,
- prikazati neke fiktivne poslove pokrivene lošim papirima kojima se menja efekat proizvodnje,
- prikazati fiktivna transakcija sa povezanim i zavisnim preduzećima kao da se poslovni klijenti koji nisu povezani, niti zavisni, itd...

Sve navedene i druge slične radnje mogu dovesti u pitanje tvrdnju o osnovanosti transakcija u vezi sa proizvodnjom.

U segmentu zaliha moguće je da nastanu brojne situacije kao što su:

- knjiženje nepostojećih zaliha,
- knjiženje i prikazivanje tužih zaliha kao svojih,
- prikazivanje lažnih prodaja zaliha,
- iskazivanje zaliha neispravnih materijala, gotovih proizvoda i roba kao ispravnih,
- prikazivanje robe u konsignaciji kao svoje robe,
- duplo iskazivanje stanja robe u popisnim listama (igra sa više skladišta), i slično....

Sve navedene i slične situacije dovode u pitanje ispravnost tvrdnji o osnovanosti proizvodnje i zaliha.

Tvrdnja o integralnosti

Tvrdnja o integralnosti proizvodnih transakcija i informacija o zalihama podrazumeva da su sve proizvodne transakcije i salda zaliha koje je trebalo evidentirati i evidentirani. Preduzeće može greškom da ne popiše sve zalihe ili da propusti da evidentira neke poslovne aktivnosti u vezi sa stvaranjem učinaka i time bi korektnost ove tvrdnje bila dovedena u pitanje ili narušena.

U uslovima kada preduzeće želi da umanji dobit može deo efekata koje je trebalo iskazati na nedovršenoj proizvodnji prikaže kao troškove proizvodnje. Ili da neku nabavku materijala ne prikaže uopšte na zalihama već iako nije došlo do potrošnje iskaže istu kao trošak. zadatak revizora je da otkrije takve i slične situacije i da obavi odgovarajuće korekcije čime bi se tvrdnja o integralnosti mogla smatrati održivom.

Najbolja provera tvrdnje o integralnosti posebno u delu zaliha se postiže prisustvovanjem popisu i učešćem u popisu. Ako se prilikom popisa neka stavka izostavi ili namerno umanjenom prikaže narušena je tvrdnja o integralnosti. Fizičko postojanje i kvantifikacija imovine u vrednosnom smislu mora da se sprovede veoma precizno. Neiskusan revizor može biti žrtva manipulacije iskusnih popisivača u više magacina ili u proceduri "organizovanog popisa". Na primer, mnoga građevinska preduzeća obavljaju veoma "temeljito" razduženje i zaduženje radnika sitnim alatom i inventarom. Svi radnici u nekoliko dana donesu svoj alat i inventar i odgovarajuće reverse. Iste predaju i razduže se a zatim ponovo preko reversa sve prime i zaduže se. Na prvi pogled sve je regularno i korektno. Međutim, sa istim kompletom alata i inventara može se u toku jednog dana zadužiti i razdužiti deset radnika na taj način što malo dalje od mesta razduženja i zaduženja i popisa jedni drugima ustupaju ili izdaju uz naknadu alat i sitan inventar. Na sličan način mnoge druge procedure sa zalihama mogu revizora učiniti u očima računovođa smešnim.

Tvrdnja o pravima i obavezama

Tvrdnja o pravima i obavezama je veoma značajna u ovom području revizije. Sve pozicije zaliha koje se prikazuju u okviru finansijskih izveštaja trebale bi biti u svojini preduzeća. Ako preduzeće ima u svojim prodavnicama tuđu robu u konsignaciji ne smije je iskazati kao svoju.

Kod preduzeća koja rade usluge javnog skladištenja pored drugih poslova moguća je manipulacija sa tuđom robom koja može da se iskaže kao sopstvena. Veoma je bitno da revizor sagleda kretanje vrednosti zaliha i jasno razgraniči ovakve slučajeve.

Veoma bitna okolnost je zalaganje zaliha za dobijanje finansijskih kredita i pozajmica. Ako se zalihe založe i ostanu u skladištu mora se voditi računa o tome da ne bi došlo do mešanja sa zalihama koje misu založene. Uz to revizor sve terete nad zalihama treba da prikaže na korektan način u napomenama finansijskih izveštaja.

Tvrdnja o oceni ili alokaciji

Tvrdnja o oceni ili alokaciji proizvodnje i zaliha podrazumeva da su evidentirani iznosi za ispravne zalihe i vrednosti troškova tačni. Manipulacije sa vrednošću nedovršene proizvodnje su dosta prisutne. U nekim slučajevima je veoma teško ući u trag tim manipulacijama zbog ograničenja koja proističu iz prirode delatnosti. Na primer zalihe vina na odležavanju mogu biti u fazi kvarenja i prema tome nemaju vrednost a da revizor to ne otkrije i prihvati odgovarajuće vrednosti. Ili kao ispravne mogu da se prikažu neispravne namirnice kojima je protekao rok ili su izgubili potrebne performanse i organoleptičke osobine. Kada je u pitanju vrednovanje zaliha veoma osetljivo je pitanje cena po kojima se zalihe gotovih proizvoda iskazuju. Vrednovanje mora biti u skladu sa međunarodnim računovodstvenim standardima.

Posebna briga revizora u ovom području rada je da obezbedi da se kao ispravne zalihe iskažu samo one zalihe koje su stvarno ispravne. Rizik je da se neispravni ili osporeni gotovi proizvodi ili roba iskazuju kao ispravni. Uz to posebnu vrstu rizika predstavlja klasiranje zaliha ili kvalitetno razvrstavanje. Naime, u nekim zalihama mogu da egzistiraju klase kvaliteta sa znatnim razlikama u cenama.

U nekim slučajevima u kojima se radi o garniturama ili kolekcijama jako je bitno da one budu kompletirane i korektno iskazane. Sličan problem je sa zalihama konfekcije gde postoje razlike u ceni u zavisnosti od broja, kvaliteta ili boje. U poslovima vrednovanja zaliha uvek je rizik da se napravi propust.

Tvrdnja o prikazivanju i izveštavanju

Tvrdnja o prikazivanju i otkrivanju prodajnih transakcija i povezanih potraživanja znači da se proizvodnja i zalihe klasifikuju u odgovarajuće račune i da beleške uz finansijske izveštaje sadrže prikaze o onim računima koji zahtevaju opšte prihvaćeni računovodstveni principi. Iako pogrešna klasifikacija proizvodnje i zaliha obično nisu česti revizor treba da povede računa o istim. U nekim preduzećima u internom kontnom planu može se predvideti da se zalihe vode u finansijskom a u nekim u pogonskom knjigovodstvu. Dakle, zalihe mogu da se evidenciono iskazuju u okviru klasa 1 i 9. To ne bi trebalo da ima uticaja na finansijsko izveštavanje ako revizor obezbedi korektno iskazivanje i klasifikovanje.

Računovodstveni sistem koji uključuje detaljni interni kontni plan garantuje u izvesnoj meri da se proizvodnja i zalihe pravilno klasifikuju. Pogrešne klasifikacije prodaje i potraživanja mogu se otkriti kada rukovodstvo ispituje bitne razlike između planiranih i ostvarenih troškova, ili kada se zalihe uvećavaju uprkos povećanju prodaje, itd....

PROGRAM REVIZIJE: TESTIRANJE PROIZVODNJE I ZALIHA

NAPOMENA REVIZORU: Značajni događaji ili neuobičajene transakcije; ili neuobičajene transakcije koje imaju uticaja na bilansne pozicije identifikovane tokom procesa planiranja revizije. Razmotriti eventualne efekte i planirane revizorske procedure za bilansnu poziciju.

Opis značajnog događaja ili neuobičajene transakcije identifikovane kod analize rizika angažovanja ili razumevanja poslovanja klijenta.

IDENTIFIKOVANI SPECIFIČNI RIZICI

Identifikovani specifični rizici koji se odnose na određenu bilansnu poziciju zahtevaju primenu sledećih revizorskih procedura:

OPIS RIZIKA

REVIZORSKI POSTUPCI KAO ODGOVOR NA IDENTIFIKOVANI RIZIK

ZBIR SVIH REVIZORSKIH PROCEDURA
1. POSMATRANJE I PROVERA POPISA ZALIHA
2. TEST KONAČNE KOMPILACIJE POPISA ZALIHA
3. TEST NETO PRODAJNE VREDNOSTI I POTREBNE ISPRAVKE VREDNOSTI ZALIHA
4. TEST PREZENTACIJE ZALIHA
5. TEST RAZGRANIČENJA NABAVKI, ODNOSNO ZALIHA
6. TEST RAZGRANIČENJA NALOGA ZA TEREĆENJE (POVRAĆAJ DOBAVLJAČU)
7. TEST SVOĐENJA KNJIGOVODSTVENOG STANJA NA STVARNO STANJE ZALIHA
8. TEST STANDARDNIH/PLANSKIH TROŠKOVA ODNOSNO CENA
9. TEST ALOKACIJE ZARADA I OPŠTIH TROŠKOVA
10. TEST LIFO REZERVI
11. TEST ELIMINISANJA DOBITI IZ INTERNIH ODNOSA
12. RAZMATRANJE UNAPREĐENJA KNJIGOVODSTVENOG OBUHVATANJA ZALIHA

Revizorske procedure	Instrukcije	Pripremio	Povezivanje
1. POSMATRANJE I TEST POPISA ZALIHA	1. Neposredno pre, odnosno na datum posmatranja fizičkog popisa zaliha:		
	1.1. Utvrditi lokaciju materijalno značajnih zaliha i sa klijentom prodiskutovati vreme i metode verifikovanja, odnosno izvršenja popisa (na primer, fizički popis, oslanjanje na evidencije o kontinuiranom popisu, potvrđivanje stanja zaliha od strane trećih lica). Proceniti primerenost korišćenih metoda popisa zaliha. Ukoliko postoji više lokacija na kojima se nalaze zalihe, utvrditi one lokacije na kojima će se izvršiti posmatranje zaliha i izvršiti provere popisa		
	2. Na dan našeg posmatranja fizičkog popisa zaliha obići klijentove objekte i pri tome:		
	2.1. Zasnovano na propitivanju i posmatranju postupaka popisa, zabeležiti sledeće		
	2.1.1 Da li su zalihe aranžirane na odgovarajući način sa kojim se omogućava tačan popis		

Revizorske procedure	Instrukcije	Pripremio	Povezivanje
1. POSMATRANJE I TEST POPISA ZALIHA	2.1.2. Postojanje ma kojih oštećenih, zastarelih zaliha ili zaliha koje se ne mogu prodati		
	2.1.3 Tretman zaliha koje se nalaze u blizini ili u zoni za isporuku i prijem kao i zalihe koje nisu vlasništvo klijenta ili ma koje druge zalihe za koje je vlasništvo sporno.		
	2.2. Utvrditi primerenost izvršenih postupaka sa kojima se sprečava dvostruki popis ili neobuhvatanje popisom pojedinih stavki zaliha i postupaka za razrešavanje ma kojih razlika utvrđenih popisom		
	2.3. Pribaviti izvorne popisne liste koje su iskorišćene kao i neiskorišćene obrasce izvornih popisnih lista		
	3. Na datum posmatranja popisa zaliha izvršiti na test osnovi proveru popisa zaliha i:		
	3.1. Izvršiti odabir stavki iz klijentovih izvornih popisnih lista (kontinuiranih popisa, magacinskih kartica) i izvršiti proveru popisa izabranih stavki. Eventualne razlike treba postupno razrešiti i to razrešenje treba zasnovati na potkrepljujućoj dokumentaciji i treba zabeležiti na radnom papiru način razrešena identifikovanih razlika.		
	3.2. Izvršiti odabir pojedinih stavki zaliha koje se nalaze u skladištu i količinu ovih zatečenih zaliha uporediti sa klijentovim evidencijama o popisu, odnosno popisnim listama.		
	4. Na dan našeg posmatranja popisa zaliha, pribaviti kopije isprava ili zabeležiti određene detalje iz tih isprava sa ciljem da bi se utvrdilo da li su stavke koje su obuhvaćene u dole navedenom ispravama isključene ili uključene u fizički popis zaliha: Radi se o sledećim ispravama:		
	4.1. Poslednje isprave o prijemu (po osnovu nabavki i povraćaja prodate robe) koje treba da su izdate pre popisa		
	4.2. Poslednje isprave o isporukama, odnosno o otpremi (po osnovu realizacije i povraćaja nabavljenih materijala i robe), koje treba da su izdate pre popisa		
	4.3. Ukoliko su raspoložive isprave pribaviti kopije o prvim prijemima i isporukama, nakon izvršenog popisa		
	5. Neposredno pre, odnosno na dan posmatranja fizičkog popisa zaliha, ukoliko nije izvodljivo posmatranje zaliha koje su klijentovo vlasništvo ali se nalaze kod trećih lica, pripremiti ili koristiti klijentov pismeni zahtev za potvrđivanje stanja zaliha kod trećih lica. Pismeni zahtev (konfirmacija) treba da sadrži potvrdu o količini zaliha koje se drže na tuđem skladištu, u kakvom se stanju nalaze zalihe i da li su bez terećenja ili zaloga. Otpremu konfirmacija izvršiti pod našom kontrolom		
	6. Na dan našeg posmatranja fizičkog popisa zaliha, izvršiti kontrolu popisa zaliha i uveriti se da zalihe nisu vlasništvo klijenta (na primer, zalihe konsignacione robe) da su identifikovane i isključene iz popisa zaliha klijenta. Izvršiti proveru popisa i pribaviti nezavisnu potvrdu značajnih stavki.		

Revizorske procedure	Instrukcije	Pripremio	Povezivanje
2. TEST KONAČNE KOMPILACIJE POPISA ZALIHA	1. Pribaviti konačne, odnosno kompilirane popisne liste i izvršiti sledeće testove: (NAPOMENA: Kompilacija popisa zaliha treba da odražava popisane količine zaliha na datum posmatranja popisa)		
	1.1. Proveriti zbirove i rekapitulaciju popisa i usaglasiti ukupne zbirove sa odgovarajućim računima (kontima) glavne knjige. Uporediti ma koje materijalno značajnije stavke sa potkrepljujućim dokumentima		
	1.2. Slediti, odnosno uporediti stavke koje su proverene u tom posmatranju popisa od strane revizora i identifikovati obuhvatanje tih stavki u kompliliranim, odnosno konačnim popisnim listama. Usaglasiti ma koje identifikovane razlike, zasnivajući to usaglašavanje na potkrepljujućoj dokumentaciji		
	1.3. Uporediti podatke sa kompiliranih, odnosno konačnih popisnih lista sa podacima iz izvornih popisnih lista pribavljenih u toku posmatranja popisa. Pribaviti i potkrepiti objašnjenja za ma koje stavke koje su pridodate u kona čnim popisnim listama		
	1.4. Izvršiti pregled kompiliranih odnosno konačnih popisnih lista da bi se identifikovale eventualne neuobičajene stavke ili stavke sa negativnim saldom		
	2. Koristeći dokumente za razgraničenje pribavljene u toku popisa zaliha, zajedno sa odnosnim ulaznim i izlaznim fakturama i nalazima za terećenje i odobrenje, izvršiti sledeće:		
	2.1. Verifikovati da li su sledeće stavke obuhvaćene popisom zaliha da li su takođe obuhvaćena u kompiliranim odnosno konačnim popisnim listama:		
	2.1.1. Materijal odnosno roba primljena pre popisa za koje su nabavke ili nalozi za odobrenje knjiženi na datum odnosno pre datuma popisa		
	2.1.2. Roba isporučena ili vraćena roba i materijal neposredno nakon popisa za koje su realizacija ili nalog o zaduženju evidentirani nakon datuma popisa		
	2.2. Verifikovati da li su iz izvornih i konačnih popisnih lista isključene sledeće stavke:		
	2.2.1. Isporučena roba i materijal pre popisa za koje su realizacija ili nalog o zaduženju bili knjiženi na datum ili pre datuma popisa		
	2.2.2. Primljeni materijal odnosno roba neposredno nakon popisa za koje su nabavke ili nalozi za odobrenje evidentirani nakon datuma popisa.		
	3. Izvršiti izbor stavki iz konačnih kompiliranih popisnih lista (koje sadrže cene i vrednosti), i za izabrane stavke uraditi sledeće:		
	3.1. Uporediti količine sa izvornim popisnim dokumentima, odnosno listama		
	3.2. Proveriti obračun vrednosti na popisnim listama (množenjem količina se cenama)		
	3.3. Verifikovati cenu po jedinici putem ispitivanja poslednih ulaznih računa koji reprezentuju količine koje su približno jednake količinama koje odgovaraju za korišćenje FIFO metode i izvršiti ponovan obračun vrednosti ispitivanih zaliha		

Revizorske procedure	Instrukcije	Pripremio	Povezivanje
3. TEST NETO PRODAJNE VREDNOSTI I POTREBNE ISPRAVKE VREDNOSTI ZALIHA	1. Pribaviti pregled zaliha za koje je utvrđena neto prodajna vrednost i izvršena ispravka vrednosti (za zalihe kod kojih je tržišna vrednost niža od knjigovodstvene vrednosti) na kome treba da su prikazana početna i krajnja salda, otpisi i ispravke vrednosti. Proveriti zbirove sa navedenog pregleda. Uporediti saldo na kraju godine i iznose ispravke vrednosti zaliha sa odgovarajućim računima u glavnoj knjizi.		
	2. Oceniti razložnost korišćenih metoda i pretpostavki od strane rukovodstva preduzeća za svrhe procene ispravke vrednosti zaliha		
	3. Ukoliko su korišćene metode i pretpostavke rukovodstva za procenu ispravke vrednosti zaliha razložne, proveriti podatke koji su korišćeni za ovu procenu i ponoviti obračun procene.		
	4. Ukoliko navedene korišćene metode i pretpostavke rukovodstva nisu razložne, utvrditi nezavisan raspon razložnih procena i utvrditi da li se procene od strane rukovodstva uklapa u naš raspon procena. U meri u kojoj je to primenljivo razmotriti sledeće faktore koji su od uticaja na razložnost naše nezavisne procene: neto prodajna vrednost pojedinih stavki koje su zastarele, neispravne, u većoj količini u odnosu na tražnju i obrnuto (vrednovanje pojedinih stavki može biti testirano zajedno sa testiranjem izabranih stavki pod procedurom 2. stav 3), obrt zaliha, trend bruto dobiti, trend prodaje, trend u količini zaliha, razrešavanje zastarelih zaliha u predhodnoj godini, odnos zaliha prema sredstvima, velika kapitalizovana odstupanja, preuzete obaveze po osnovu prodaje i nabavki, i sl.		
	5. Utvrditi da li su oštećene i zastarele zalihe ili zalihe koje se ne mogu prodati (koje su identifikovane u toku posmatranja popisa) na odgovarajući način razmotrene prilikom utvrđivanja rezervisanja, odnosno pojedinačnih ispravki vrednosti i otpisa.		

4. TEST PREZENTACIJE ZALIHA	1. Utvrditi da li su materijalno značajne kategorije i pozicije zaliha (na primer, materijal, nedovršena proizvodnja, gotovi proizvodi i roba) posebno klasifikovane i na primeren način obelodanjene		
	2. Utvrditi da li su knjigovodstvene metode (na primer FIFO LIFO) za materijalno značajnije kategorije obelodanjene na odgovarajući način.		
	3. Utvrditi da li je deo materijalno značajnih kategorija zaliha koji je veći od količina koje se mogu realizovati u zonu od jedne godine, isključen iz tekućih sredstava odnosno da li je primeran kao posebna dugoročna kategorija u bilansu stanja.		
	4. Utvrditi da su sledeća salda (ako takva salda postoje) pravilno evidentirana, klasifikovana i na primeren način obelodanjena:		
	4.1. Zalihe koje potiču iz nabavki od povezanih preduzeća čiji se bilansi konsoliduju, pri čemu treba obratiti naročitu pažnju eliminisanju interne dobiti sadržane u zalihama		
	4.2. Ukupna rezervisanja i ispravke vrednosti zaliha i odnosni deo ispravke vrednosti u tekućoj godini		
	4.3. Založene ili cedirane zalihe		
	4.4. Materijalne značajnije preuzete obaveze ili druge potencijalne obaveze		
	4.5. Zalihe koje nisu za prodaju		

Revizorske procedure	Instrukcije	Pripremio	Povezivanje
5. TEST RAZGRANIČENJA NABAVKI, ODNOSNO ZALIHA	1. Odabrati evidentirane inicijalne evidencije o prijemu materijala i roba odnosno prijemnica za prvih —— dana neposredno posle kraja godine, odnosno početkom sledeće godine. Uporediti izabrane evidencije o prijemu, odnosno prijemnice sa odnosnim ulaznim računima. Utvrditi da li su ove nabavke bile evidentirane u odgovarajućem obračunskom periodu		
	2. Odabrati evidentirane nabavke za —— dana pre kraja godine. Uporediti izabrane ulazne račune sa odnosnim izveštajima o prijemu odnosno prijemnicama. Utvrditi da li su ove nabavke bile evidentirane u odgovarajućem obračunskom periodu.		
6. TEST RAZGRANIČENJA NALOGA ZA TEREĆENJE (POVRAĆAJ DOBAVLJAČU)	1. Ispitati povraćaje materijala odnosno robe dobavljačima za period od —— dana pre kraja godine. Utvrditi da li su nalozi za terećenje, procenu navedenih povraćaja, evidentiranih kao smanjenje zaliha u odgovarajućem obračunskom periodu		
	2. Odabrati evidentirane naloge za terećenje za period od —— dana posle kraja godine. Uporediti ove odabrane naloge za terećenje sa ispravama o otpremi robe, odnosno materijala i utvrditi da li su ovi nalozi proknjiženi u odgovarajućem obračunskom periodu		
	3. Pregledati razna druga odobrenja odnosno smanjenja na računima zaliha za period od —— dana nakon kraja godine. Uporediti ova odobrenja na računima zaliha sa potkrepljujućom dokumentacijom i utvrditi da li su proknjižena u odgovarajućem obračunskom periodu		
7. TEST SVOĐENJA KNJIGOVODSTVENOG STANJA NA STVARNO STANJE ZALIHA	1. Izvršiti pregled svođenja knjigovodstvenog stanja na stvarno stanje zaliha, koje je izvršeno bilo na osnovu potpunog popisa zaliha koje su popisane na datum raniji od datuma bilansa stanja, bilo na osnovu kontinuiranog popisa. Ukoliko smo prisustvovali fizičkom popisu na dan pre bilansa stanja, obratiti posebnu pažnju na kontinuirani popis bilo koje kategorije zaliha koji je sproveden u toku perioda između prethodnog popisa zaliha na dan pre bilansa stanja i na kraju godine i od kraja godine do kraja izvršenja revizije		
	1.1. Razmotri vrstu i iznose odstupanja kao i objašnjenje rukovodstva za značajna odstupanja. Ako je korišćen kontinuirani popis:		
	1.1.1. Oceniti adekvatnost politike rukovodstva u pogledu učestalosti i obima kategorija zaliha koje se obuhvataju kontinuiranim popisom		
	1.1.2. Odrediti da je učestalost i obim kontinuiranog popisa u skladu sa politikom rukovodstva.		
	1.1.3. Proveriti iznos greške za jedan mesec		
	1.2. Ako se ne koristi kontinuirani popis ili takav popis nije u skladu sa glavnom knjigom i ukoliko su troškovi nabavke zaliha na kraju godine određeni na bazi " ROLL - FORWARD" -a, troškovi sadržani u realizaciji za nove nabavke treba da su svedeni na stvarno stanje u periodu od prethodnog popisa pa do kraja godine, oceniti na bazi stava 1 gore, razumnost metoda rukovodstva za obračun troškova sadržanih u realizaciji u periodu od popisa sačinjenog na prethodni datum pa do kraja godine		
	2. Ukoliko važnost i trend svođenja knjigovodstvenog stanja na stvarno stanje pokazuje da postoji značajan rizik da će salda zaliha na kraju godine biti netačno ako se fizički popis ne radi na dan bilansa stanja, onda		
	2.1. Prodiskutovati sa rukovodstvom o potrebi vršenja popisa zaliha na kraju godine		
	2.2. Ako postoji pouzdan kontinuiran popis i usaglašenost sa glavnom knjigom, izvršiti dodatnu proveru popisa na dan ili posle kraja godine da bi se obezbedilo uverenje da su količine zaliha tačne		

Revizorske procedure	Instrukcije	Pripremio	Povezivanje
8. TEST STANDARDNIH/PLANSKIH TROŠKOVA ODNOSNO CENA	1. Izvršiti odabir stavki zaliha (vidi postupak 2, pod 3. 3). Za svaku od odabranih stavki treba uraditi sledeće:		
	1.1. Uporediti standardne/planske cene tekuće godine sa prethodnom godinom i prodiskutovati sve značajnije razlike sa rukovodstvom klijenta		
	1.2. Verifikovati standardne/planske cene materijala koje su korišćene za knjigovodstveno evidentiranje skorašnjih ulaznih faktura		
	1.3. Izvršiti pregled razložnosti komponenti standardne cene koštanja koje se odnose na zarade i opšte troškove		
	2. Izvršiti uvid u datoteku standardnih troškova odnosno cene (ili zahtevati od klijenta da izlista odgovarajući da bi se identifikovali neuobičajeni odnosi kao što su:		
	2.1. Opšti troškovi bez da su u njima sadržane zarade		
	2.2. Opšti troškovi bez da je u njima sadržan iznos utrošenog materijala		
	2.3. Značajna veća standardna cena koštanja, odnosno standardna cena tekuće godine u odnosu na prethodnu godinu		
	3. Pribaviti klijentov obračun kapitalizovanih odstupanja od standardnih troškova odnosno standardnih cena i uraditi sledeće:		
	3.1. Identifikovati odstupanja koja značajno utiču na vrednovanje zaliha		
	3.2. Verifikovati tačnost obračuna kapitalizovanja odstupanja		
	3.3. Pregledati razložnost obračuna kapitalizovanja odstupanja		
	3.4. Uporediti kapitalizovana odstupanja iz obračuna sa knjiženjem tih odstupanja u glavnoj knjizi		

9. TEST ALOKACIJE ZARADA I OPŠTIH TROŠKOVA	U slučajevima kada se ne koristi sistem standardnih troškova:		
	1. Pribaviti klijentov pregled sa obračunom alokacije zarada i opštih troškova na određene stavke zaliha ili na zalihe u celini. Proceniti razložnost metoda i pretpostavki koje su korišćene od strane klijentovog rukovodstva za potrebe alokacije zarada i opštih troškova		
	2. Za alokaciju zarada i opštih troškova na određene pojedinačne stavke zaliha (na pr. onih stavki koje su izabrane po postupku 2, pod 3.3) ili na zalihe u celini, uraditi sledeće:		
	2.1. Uporediti stope za alokaciju zarada i opštih troškova sa potkrepljujućom dokumentacijom (na pr. kolektivni ugovor sindikata, evidencije o proizvodnji)		
	2.2. Utvrditi da li je razložna osnova za alokaciju raznih vidova opštih troškova i drugih opštih rashoda. Uporediti ključne iznose, koji su prikazani u obračunu alokacija opštih troškova i drugih opštih rashoda sa knjiženjima ove alokacije na računima glavne knjige i sa drugim potkrepljujućom dokumentacijom.		
	2.3. Ponoviti obračune i zbrajanja alokacije zarada i opštih troškova.		

Revizorske procedure	Instrukcije	Pripremio	Povezivanje
10. TEST LIFO REZERVI	1. Pribaviti klijentove obračune LIFO rezervi. Uporediti ključne iznose iz ovog obračuna (na pr., ukupne troškove tekuće godine obračunate po FIFO metodi, lančane indekse) sa konačnom kompilacijom zaliha odnosno sa konačnim popisnim listama i sa drugim primerenim evidencijama. Ponoviti obračune ključnih pokazatelja (odnosa - "ratio"-a) i ponoviti obračun LIFO rezervi. Uporediti usaglašenost promena na LIFO rezervama sa relevantnim podatkom iz bilansa uspeha		
	2. Pregledati opštu razložnost - promena na LIFO rezervama, razmatrajući pri tome, na primer:		
	2.1. Troškove tekuće godine u odnosu na troškove prethodne godine i skorašnje kretanje cena		
	2.2. Efekte izmena u količini zaliha (na pr., ako su zalihe bitno smanjene to izaziva likvidaciju LIFO rezervi)		
11. TEST ELIMINISANJA DOBITI IZ INTERNIH ODNOSA	1. Pribaviti pregled klijentovih obračuna eliminacije dobiti iz internih odnosa i nakon toga izvršiti sledeće:		
	1.1. Pregledati klijentove račune potraživanja i obaveza iz internih odnosa i pregledati prošlogodišnji obračun eliminacije interne dobiti sadržane na računima zaliha. Utvrditi da li je pribavljeni klijentov pregled kompletan i da li je metoda za obračun konzistentna sa metodom koja je korišćena u prethodnoj godini		
	1.2. Uporediti značajnije iznose sa pribavljenog pregleda sa konačnim kompiliranim popisnim listama zaliha i sa ostalom potkrepljujućom dokumentacijom		
	1.3. Ponoviti obračun eliminacije profita sadržanog u zalihama po osnovu internih odnosa i uporediti iznos eliminisanog profita sa proknjiženim iznosima u glavnoj knjizi ili sa podacima o izraženog konsolidaciji računovodstvenih iskaza		
12. RAZMATRANJE UNAPREĐENJA KNJIGOVODSTVENOG OBUHVATANJA ZALIHA	Razmotriti da li ima mesta za sugestije klijentu u vezi unapređenja računovodstvenog sistema u ovoj oblasti		

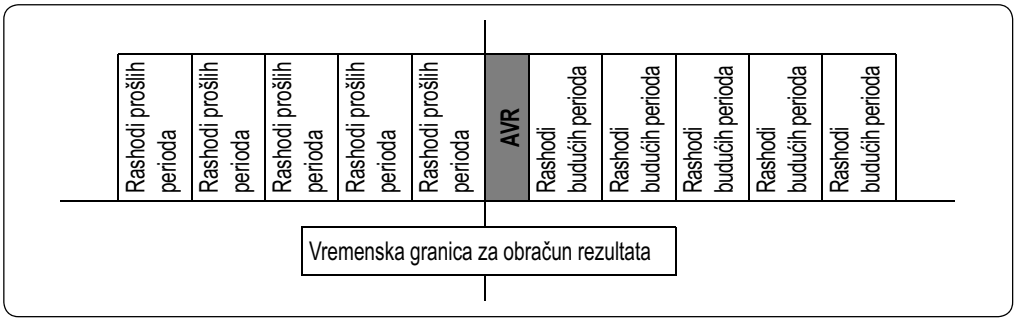
Postupci ispitivanja ispravnosti računa AVR

Ciljevi učenja

- opisati glavne kategorije AVR
- utvrditi i objasniti politike i procedure strukture unutrašnje kontrole relevantne za tvrdnje o AVR
- opisati uobičajene testove ispravnosti računa AVR
- objasniti kako revizor može da menja prirodu, vreme i obim AVR.

U računovodstvenom smislu sva imovina preduzeća iskazuje se u okviru aktive. Aktiva je računovodstveni izraz za imovinu preduzeća. Između imovine preduzeća i aktive preduzeća postoji visok stepen korelacije. U najvećem broju slučajeva se podudaraju. Nepodudarnost nastaje u slučaju poslovanja preduzeća sa gubitkom. Gubitak se tretira kao trajno nestajanje i gubljenje imovine. Budući da se u pasivi imovina vlasnika kao kapital iskazuje na kontu kapitala postoji interes da se gubitak kao umanjenje imovine vlasnika preduzeća odvoji od nominalnog kapitala neminovno je da se gubitak locira u aktivu preduzeća.

Aktiva se može definisati kao imovina preduzeća za obavljanje delatnosti preduzeća koja nije pretvorena u rashode. Ili aktiva je jednaka vrednosti odloženih rashoda za buduće periode. Ovaj deo tangira obračun rezultata. Na primer: preduzeće nabavi opremu za proizvodnju, obavi plaćanje i ima potpun izdatak ali ne i trošak u celini. Troškovi će se obračunavati za pripadajuće periode u adekvatnim iznosima stepenu trošenja date opreme. Isto važi za sve pozicije aktive. Jedino gubitak nije podložan obračunu rashoda već se "pokriva" po određenoj proceduri da bi se zaštitio integritet kapitala i obezbedila kontrola procesa "pokrivanja gubitka".



Aktivna vremenska razgraničenja su pozicije nastale, najčešće, usled nesklada između trošenja i plaćanja. To su, najčešće svi oni slučajevi tipa: Isplata u prošlom periodu trošak u narednom periodu. Na primer, preduzeće zakupi neki prostor u septembru i počinje da ga koristi od 1. oktobra. Ali po ugovoru mora da plati recimo šest meseci unapred po 1.000 dinara za mesec. Posmatrano iz ugla utvrđivanja rezultata isplata svih 6.000 dinara nije trošak godine u kojoj počinje korišćenje. Trošak se utvrđuje za tri meseca tekuće godine (oktobar, novembar i decembar). Preostale tri hiljade unapred plaćenog zakupa se knjiže na konto AVR - unapred plaćen zakup poslovnog prostora. Drugim rečima, AVR se javljaju u svim onim slučajevima kada se ne podudaraju period isplate i period trošenja nekog imovinskog resursa preduzeća.

AVR nastaje i u slučajevima prodaje na kredit. Kada se prodaje na kredit onda se ukupan ugovoren iznos prodaje prenosi na AVR budući da to nije potraživanje koje dospeva u uobičajenom roku od 15 dana već se naplata može obavljati mesecima, pa i godinama. Kako dospeva vreme naplate formiraju se pozicije potraživanja a smanjuje se konto AVR. Na taj način se obavlja periodizacija prihoda od prodaje na kredit ili odloženo plaćanje i obezbeđuje da se svakom periodu pripiše odgovarajući iznos prihoda uz realno iskazivanje imovine. Kada bi se prodaja na kredit iskazala kao pozicija potraživanja to bi narušilo kriterijum opreznog procenjivanja jer bi se buduća imovina prikazala kao trenutna realna imovina.

Tvrdnja o osnovanosti

Tvrdnja o osnovanosti transakcija podrazumeva da su evidentirane pozicije AVR imaju logičku osnovu da se smatraju za pozicije AVR. Revizor treba da ustanovi da li se te pozicije ne uvećavaju sa ciljem da se umanje rashodi. Gledano iz ugla bilansiranja i procenjivanja AVR su "upola" rashodi. Imajući u vidu opšte pravilo da precenjivanje aktive dovodi do umanjenja rashoda a preko toga do uvećanja finansijskog rezultata revizor u postupku provere osnovanosti za tvrdnju da je nešto AVR treba da razmotri da li ta pozicija ima sva obilježja AVR.

U postupku revizijskog pregleda revizor za sve pozicije AVR treba da utvrdi kako su nastale i šta je osnov za knjiženje na poziciji AVR. Jako je bitno sagledati knjižne protustavove konta AVR naročito ako je AVR zaduživan smanjivanjem već knjiženih rashoda.

Tvrdnja o integralnosti

Tvrdnja o integralnosti AVR je posebno aktuelna kod dobrostojećih firmi koje će propustiti da evidentiraju vrednosti na AVR da bi iskazale veći iznos troškova i rashoda te tako umanjile očekivanu dobit poslovanja. Postupak revizije u delu provere troškova može da efektuira u obelodanjivanju propusta u tvrdnjama o integralnosti obuhvata svih pozicija AVR.

Tvrdnja o integralnosti obuhvata AVR može biti posledica jedne od grešaka:

- propust da se proknjiži deo nedospelih troškova umesto na troškove na AVR,
- duplo knjiženje korekcije troškova na teret AVR,
- knjiženje pogrešnog iznosa na AVR,
- propust da se knjiže određene korekcije u AVR nastale posebnim knjižnim odobrenjima ili ugovorima sa poslovnim partnerima, itd...

Provera ove tvrdnje može se sprovesti i proverom adekvatnosti računovodstvenih politika i konsekventnosti njihovih primena u praksi. Naime, ako preduzeće u toku poslovne godine promeni računovodstvene politike i primeni ih na način da se to manifestuje na AVR revizor treba da razmotri karakter i obim uticaja i opravdanost takvog postupka.

Tvrdnja o pravima i obavezama

Tvrdnja o pravima i obavezama uglavnom nema značaja za testiranje AVR. U principu AVR je deo imovine preduzeća bez obzira na njen pojavni oblik. Međutim, u slučaju nekih specifičnih pozajmica radnicima ili pozajmica koje se uslovljene nekim aktivnostima koje mogu biti okamaćene ili ne deo AVR može biti doveden u pitanje u delu tvrdnji o pravima i obavezama.

Tvrdnja o oceni ili alokaciji

Tvrdnja o oceni ili alokaciji AVR podrazumeva da su ispravno evidentirani iznosi za pozicije koje su AVR i da slučajno na AVR nije knjižen neki iznos koji se odnosi na neku drugu poziciju bilansa stanja ili uspeha. Jedan vid povrede tvrdnje o oceni ili alokaciji bio bi loš ili netačan obračun pripadajućeg dela isplate koji se odnosi na AVR.

U delu testiranja koje se odnose na potvrdu tvrdnje o pravima i obavezama revizor treba da u tabelaru u kojem obavlja računske provere prvo unese stanje na kraju prošlog izveštajnog perioda da bude jednako početnom stanju tekućeg izveštajnog perioda. Na to kao uvećanja treba prihvatiti sva osnovana knjiženja po osnovu novih AVR. Umanjenje vrednosti AVR nastaje po osnovu prenosa pripadajućeg dela vrednosti na troškove tekućeg izveštajnog perioda ili na neke druge pozicije.

Tvrdnja o prikazivanju i izveštavanju

Tvrdnja o prikazivanju i otkrivanju AVR znači da se pozicije AVR klasifikuju u odgovarajuće račune i da beleške uz finansijske izveštaje sadrže prikaze o onim računima koji zahtevaju opšte prihvaćeni računovodstveni principi. Iako pogrešna klasifikacija pozicije AVR obično nisu glavni problem u većini preduzeća, ponekad se javljaju kao takvi. Troškovi mogu umesto na troškove da budu knjiženi na AVR. Isto tako neke pozicije umesto na AVR mogu da budu iskazane kao troškovi ili neki drugi račun u finansijskim izveštajima.

PROGRAM REVIZIJE: TESTIRANJE AVR

Značajni događaji ili neuobičajene transakcije; ili neuobičajene transakcije koje imaju uticaja na bilansne pozicije identifikovane tokom procesa planiranja revizije. Razmotriti eventualne efekte i planirane revizorske procedure za bilansnu poziciju.

NAPOMENA REVIZORU: Značajni događaji ili neuobičajene transakcije; ili neuobičajene transakcije koje imaju uticaja na bilansne pozicije identifikovane tokom procesa planiranja revizije. Razmotriti eventualne efekte i planirane revizorske procedure za bilansnu poziciju.

Opis značajnog događaja ili neuobičajene transakcije identifikovane kod analize rizika angažovanja ili razumevanja poslovanja klijenta.

IDENTIFIKOVANI SPECIFIČNI RIZICI

Identifikovani specifični rizici koji se odnose na određenu bilansnu poziciju zahtevaju primenu sledećih revizorskih procedura:

OPIS RIZIKA

REVIZORSKI POSTUPCI KAO ODGOVOR NA IDENTIFIKOVANI RIZIK

ZBIR SVIH REVIZORSKIH PROCEDURA
1. TEST ADEKVATNOSTI RAČUNOVODSTVENE POLITIKE U ODNOSU NA AVR [Validnost, Knjiženje, Razgraničenje]
2. TEST AKTIVNIH VREMENSKIH RAZGRANIČENJA [Validnost, Knjiženje, Razgraničenje, Vrednovanje]
3. TEST PREZENTACIJE AKTIVNIH VREMENSKIH RAZGRANIČENJA [Prezentacija]
4. RAZMATRANJE UNAPREĐENJA KNJIGOVODSTVENOG OBUHVATANJA AVR
5. TEST IZNOSA ORIGINALNO ISKAZANIH U STRANOJ VALUTI [Vrednovanje]
6. TEST PREZENTACIJE SALDA U ODNOSU NA POVEZANA PRAVNA LICA [Prezentacija]

Revizorske procedure	Instrukcije	Pripremio	Povezivanje
1. TEST ADEKVATNOSTI RAČUNOVODSTVENE POLITIKE U ODNOSU NA AVR [Validnost, Knjiženje, Razgraničenje]	1. Pregledati (ukoliko ih ima) prošlogodišnje radne papire i upoznati se sa računovodstvenom politikom i suštinom bilansne pozicije.		
	2. Istražiti razloge značajnih promena u saldima bilansnih pozicija avr u odnosu na prethodnu godinu.		
	3. Uveriti se da su računovodstvene politike i procedure za formiranje i transfer u troškove avr, adekvatne i primenjene konzistentno.		

Revizorske procedure	Instrukcije	Pripremio	Povezivanje
2. TEST AKTIVNIH VREMENSKIH RAZGRANIČENJA [Validnost, Knjiženje, Razgraničenje, Vrednovanje]	1. Napraviti izbor konkretnih salda koja ćemo da testiramo. Za svaki selektovani saldo:		
	1.1. Pripremiti sveobuhvatnu tabelu koja će prikazati početni saldo, povećanja i smanjenja u toku godine kao i prenos na troškove, a kao rezultat prethodnih kolona i finalni saldo. Svaku od ovih promena treba dokumentovati (materijalno najznačajnije iznose fotokopijama originalnih dokumenata) upisom u tabelu osnovnih elemenata izvornog dokumenta (fakture, ugovora, naloga za knjiženje i sl).		
	1.2. Proveriti na osnovu prethodne tabele i izvorne dokumentacije da li je razgraničenje pravilno urađeno odnosno da li je odgovarajući iznos prenet na teret bilansa uspeha.		
3. TEST PREZENTACIJE AKTIVNIH VREMENSKIH RAZGRANIČENJA [Prezentacija]	1. Utvrditi da li postoje sledeća analitička salda:		
	1.1. Potražna salda. Istražiti nastanak i predložiti odgovarajuću korekciju ili reklasifikaciju.		
	1.2. Salda koja se ne odnose na rok od jedne godine ili kraći period (to je dugoročna aktiva).		
	1.3. Pozajmice zaposlenima, direktorima ili drugim povezanim licima.		
4. RAZMATRANJE UNAPREĐENJA KNJIGOVODSTVENOG OBUHVATANJA AVR	1. Razmotriti da li ima mesta za sugestije klijentu u vezi unapređenja računovodstvenog sistema u ovoj oblasti.		
5. TEST IZNOSA ORIGINALNO ISKAZANIH U STRANOJ VALUTI [Vrednovanje]	1. Usaglasiti devizne kurseve upotrebljene za preračun deviznih pozicija u okviru AVR, sa zvanično objavljenim kursevima na dan bilansa stanja.		

Revizorske procedure	Instrukcije	Pripre-mio	Povezi-vanje
6. TEST PREZENTACIJE SALDA U ODNOSU NA POVEZANA PRAVNA LICA [Prezentacija]	1. Istražiti i razmotriti postajanje odnosa sa povezanim pravnim licima. Sumirati ih i testirati na isti način kao što je opisano u tački 2B. Predložiti reklasifikaciju na odgovarajući konto internih odnosa.		
	2. Utvrditi da li ove transakcije imaju ekonomskog smisla.		
	3. Razmotriti potrebu slanja konfirmacija.		

REVIZIJA FINANSIJSKIH ULAGANJA I PLASMANA

Ciljevi učenja

- opisati glavne kategorije finansijskih ulaganja i plasmana
- opisati uobičajene testove ispravnosti finansijskih ulaganja i plasmana u reviziji
- upoznati programe revizije finansijskih ulaganja i plasmana
- utvrditi uslove revizije za potvrdu vrednosti finansijskih ulaganja i plasmana

Finansijska ulaganja i plasmani su deo dugoročne, ili stalne imovine preduzeća koju karakterišu sledeće performanse:

To su sredstva koja se plasiraju u vidu dugoročnih kredita, kupljenih obveznica, kupljenih akcija ili uloga. Dugoročni finansijski plasmani su učešća u kapitalu drugih društava i svi plasmani sa rokom dospeća preko godinu dana od nastanka plasmana. To su dugoročno imobilisana sredstva i sastoje se od:

- Učešća u kapitalu povezanih pravnih lica[5] - obuhvataju akcije i udele u kapitalu pravnih lica koja se uključuju u konsolidovanje računa;[6]
- Dugoročnih kredita povezanim pravnim licima - obuhvataju dugoročne kredite date pravnim licima koja se uključuju u konsolidovanje računa;
- Dugoročnih kredita u zemlji - obuhvataju dugoročne kredite date pravnim licima koja se ne uključuju u konsolidovanje računa;;
- Dugoročnih hartija od vrednosti - obuhvataju ulaganja u hartije od vrednosti sa rokom dospeća preko godinu dana (akcije, obveznice, blagajnički

[5] Povezana preduzeća: matično i zavisno preduzeće-mešoviti holding- koncern, preduzeća sa uzajamnim učešćem i holding "Zakon o preduzećima Sl.list SRJ br. 29/96, član 405

[6] Pod konsolidovanjem računa prodrazumeva se obračun na nivou ekonomske celine koje čine povezana pravna lica

zapisi, državni zapisi, sertifikati o depozitu, kao i finansijski derivati kojima se trguje na berzi);

– Otkupljenih sopstvenih akcija - obuhvataju ulaganje u otkupljene sopstvene akcije radi njihove ponovne prodaje ili poništenja; i
– Ostalih dugoročnih plasmana.

UPOZNAVANJE STRUKTURE UNUTRAŠNJE KONTROLE ZA SEGMENT FINANSIJSKIH ULAGANJA I PLASMANA

Finansijska ulaganja i plasmani u smislu kontrole i procene rizika revizijskog angažmana interesantna su u delu:

- donošenja odluke da se uloži kapital u osnivanje novog preduzeća,
- procene rizika investiranja u druga preduzeća ili dugoročne hartije od vrednosti,
- vrednovanja finansijskih ulaganja i plasmana, i
- otuđenja finansijskih ulaganja i plasmana.

U slučaju ulaganja slobodnih sredstava u finansijska ulaganje i plasmane kao dugoročne imobilizacije likvidnih i sličnih sredstava jako je bitno da postoje jasno definisana pravila i preduslovi za donošenje validne poslovne odluke. U svakom slučaju kada su u pitanju finansijska ulaganja i plasmani uvek se radi o investiranju. Iza svakoga investiranja treba da stoji plan investiranja (u nekim slučajevima, fisibility studija, investicioni program, biznis plan, itd....) i odluka nadležnog organa. Odluka mora biti ne samo izglasana već i pisana. Imajući u vidu vrednost finansijskih ulaganja i plasmana u koja se ulaže ili plasira novac obaveza je da se strogo poštuje procedura investiranja i odredi jasna oportunost takvog postupanja. Svaka odluka treba da se zasniva na odgovarajućim analizama rizika investiranja, utvrđivanju opravdanosti i sigurnosti investiranja i procenjivanja najlošijeg scenarija.

Ako preduzeće ulaže u nastanak novog preduzeća samo ili sa partnerima neophodno je da se realno sagledaju sve opasnosti i slabosti tog ulaganja. Poslovni rizik ulaganja u novo preduzeće je bitno različit od proširivanja kapaciteta u postojećem preduzeću. Postavlja se pitanje da li su svi bitni faktori uzeti u obzir pri pripremanju i donošenju odluke o investiranju.

U nekim slučajevima Kada se radi o plasiranju kapitala rizik investiranja može biti pokriven delimično ili u celini zalozima ili hipotekama. U tom segmentu revizoru može biti interesantno ne samo postupanje učesnika u procedurama pripreme odluke i odlučivanja već i načina vrednovanja obezbeđenja povratka investicije.

U fazi pribavljanja finansijska ulaganja i plasmani se procenjuju po nabavnim vrednostima. Za procenu po nabavnoj vrednosti se koristi odgovarajuća originalna dokumentacija o nabavci:

- faktura,
- izveštaj o prometu hartija od vrednosti,
- izvodi,
- polisa osiguranja,
- odluka o nabavci,
- zapisnici, itd...

U fazi korišćenja preduzeća mogu da procenjuju svoja sredstva po nabavnim vrednostima ili da koriste postupak revalorizacije – ponovne procene od strane ovlašćenih procenitelja i veštaka. Ponovna procena se primenjuje u slučajevima kada je došlo do značajnih promena u odnosu na inicijalnu nabavnu vrednost.

U fazi otuđenja finansijskih ulaganja i plasmana kontrolni proces obuhvata proveru da li se procedura otuđenja odvija u skladu sa proklamovanom politikom na bazi odluka organa upravljanja. Otuđenje može biti na berzi, tenderu ili licitaciji u zavisnosti od karaktera finansijskih ulaganja i plasmana. Neka finansijska ulaganja i plasmani nestaju time što se naplate dospele rate za naplatu ako se radi o kreditnom osnovu.

PROCENA RIZIKA KONTROLE ZA SEGMENT STALNIH SREDSTAVA

Pošto revizor upozna politike i procedure strukture unutrašnje kontrole koje su mu potrebne za izradu plana revizije segment finansijska ulaganja i plasmani, on procenjuje rizik kontrole tvrdnji u finansijskom izveštaju u vezi sa transakcijama iz segmenta finansijskih ulaganja i plasmana i stanjima računa finansijska ulaganja i plasmani. Kada procenjuje rizik kontrole, revizor ocenjuje verovatnoću da se materijalne greške provuku kroz elemente strukture unutrašnje kontrole za segment finansijskih ulaganja i plasmana i kroz tvrdnje koje se odnose na transakcije u vezi segmenta finansijskih ulaganja i plasmana i račune segmenta stalnih sredstava.

Znanje o strukturi unutrašnje kontrole koje revizor koristi kod procene rizika kontrole tvrdnji za segment finansijskih ulaganja i plasmana dolazi iz tri glavna izvora:

- prethodnih revizija,
- upoznavanja strukture unutrašnje kontrole, koje mu služi za planiranje tekuće revizije finansijskih ulaganja i plasmana, i

- posebno planiranih testova kontrole za procenu rizika kontrole nekih tvrdnji za segment finansijskih ulaganja i plasmana.

Prethodne revizije i upoznavanje strukture unutrašnje kontrole u tekućoj reviziji obično su značajni izvori dokaza za procenu rizika kontrole mnogih tvrdnji. Pravilno razumevanje politika i procedura strukture unutrašnje kontrole obuhvata saznanje o formiranju politika i procedura strukture unutrašnje kontrole relevantnih za planiranje revizije finansijskih ulaganja i plasmana i o tome da li se sprovode u praksi.

Osim onoga što sazna iz prethodnih revizija i za vreme tekuće revizije, revizor može da sprovede druge postupke ispitivanja kontrola pojedinačnih politika ili procedura značajnih za tvrdnje iz segmenta finansijskih ulaganja i plasmana. Ovi testovi mogu se izvoditi dok se revizor upoznaje sa strukturom unutrašnje kontrole ili nakon toga. On ih obično sprovodi ako veruje da će dodatni dokazi koje dobije o efikasnom formiranju i sprovođenju neke politike ili procedure smanjiti nivo rizika kontrole te tvrdnje. Niži nivo rizika kontrole omogućava revizoru da manje napora uloži u postupak testiranja i za posledicu ima efikasniju reviziju.

Testiranje ispravnosti tvrdnji u finansijskim izveštajima iz segmenta finansijskih ulaganja i plasmana

Tvrdnja o osnovanosti

Tvrdnja o osnovanosti finansijskih ulaganja i plasmana znači da evidentirana finansijska ulaganja i plasmani zaista i postoje. Revizor svaku stavku finansijskih ulaganja i plasmana treba da proveri kroz pregled odgovarajuće dokumentacije i po mogućnosti konfirmacija. U nekim slučajevima, na primer, kada se radi o hartijama od vrednosti moguće je proveriti stanje posredstvom interneta u Centralnom registru akcija od vrednosti. Kada su u pitanju učešća po principu udela dovoljno je uzeti aktuelni izvod iz registra privrednih društava da se vidi da li preduzeće ima udeo ili ne.

Tvrdnja o osnovanosti postojanja može biti dovedena u pitanje ako se kao finansijsko ulaganje i plasman vodi inicijalna vrednost ulaganja u preduzeće koje je u stečaju ili postupku likvidacije ili su ti postupci okončani.

Tvrdnja o integralnosti

Tvrdnja o integralnosti finansijskih ulaganja i plasmana podrazumeva da su sva materijalna stalna sredstva koja su u svojini preduzeća prikazana u finansijskim izveštajima. Provera integralnosti se obezbeđuje:

- izjavama rukovodstva,
- odgovarajućim izveštajima nadležnih organa u preduzeću,
- izvodima iz Centralnog registra hartija od vrednosti,
- izvodima iz zemljišnih knjiga,
- posedovnim listovima,
- finansijski izveštaji povezanih i zavisnih društava,
- ugovorima i aneksima ugovora o ulaganju ili kreditiranju,
- ugovorima o kupovini ili sticanju odgovarajućih prava nad udelima,
- proverom zbira pozicija i poređenjem sa stanjem u finansijskim izveštajima, itd....

Pa, ipak preduzeće može da poseduje finansijska ulaganja i plasmane koje nije uvrstilo u poslovne knjige i finansijske izveštaje. Ako revizor preduzme sve radnje koje su neophodne može doći u situaciju da ne otkrije te detalje zato što takva postupanja nadležnih u preduzeću nisu u skladu sa propisima niti sa poslovnim moralom već imaju karakter prevarne radnje. Na primer, kupi se neka hartija od vrednosti na bazi simulovanog ugovora o vršenju usluga. Na taj način se hartija od vrednosti ne prikazuje kao stalno sredstvo već ilegalno egzistira izvan poslovnih knjiga i finansijskih izveštaja.

Tvrdnja o pravima i obavezama

Tvrdnja o pravima i obavezama je veoma značajna kada su u pitanju finansijska ulaganja i plasmani. Ovom tvrdnjom se iskazuje kvalitet prava preduzeća, to jest pravo raspolaganja ili vlasništva nad finansijskim ulaganjima i plasmanima. Kada su u pitanju prava ona mogu da se prikažu na sledeće načine:

- kao pravo raspolaganja - puna svojina,
- pravo upravljanja,
- kao pravo ubiranja plodova, itd...

Svi tipovi ovih prava moraju se dokumentovati. Drugi dokazi nisu validni. Prednost imaju "potpuni dokazi" kao što su:

- izvodi iz registara hartija od vrednosti,

- finansijski izveštaji povezanih i zavisnih društava,
- izvodi iz zemljišnih knjiga,
- posedovni listovi i slično sa odgovarajućim ugovorima i dokazima o plaćanju u odnosu na ugovore i dokaze o uplatama koji mogu biti osporeni a da to revizor ne sazna.

S druge strane preduzeće može imati zasnovane stvarne ili potencijalne obaveze nad stalnim sredstvima. Te obaveze mogu biti:

- data založna i hipotekarna prava za vraćanje kredita ili neke druge obaveze,
- date garancije za odgovarajuće poslove u formi izdavanja i rentiranja finansijskih ulaganja i plasmana pri određenim uslovima, itd...,

Tvrdnja o oceni ili alokaciji

Tvrdnja o oceni ili alokaciji finansijskih ulaganja i plasmana podrazumeva da su evidentirani iznosi za stalna sredstva tačni i iskazani po fer vrednosti. Zadatak revizora je da se uveri u fer vrednost iskazanih finansijskih ulaganja i plasmana na taj način što će posle provere postojanja finansijskih ulaganja i plasmana, utvrđivanja kvaliteta prava nad njim ostvariti uvid u vrednost i oceniti njenu primerenost stanju finansijskih ulaganja i plasmana. Na primer, kada su u pitanju učešća u kapitalu kod povezanih ili zavisnih lica revizor treba da proveri da li je prikazana vrednost u skladu sa nabavnom inicijalnom vrednošću i kakvi su finansijski rezultati koje ostvaruje zavisno ili povezano lice. Osnovno je da u vezi sa ovom tvrdnjom revizor stekne bazu,ne dokaze u smislu realnosti i fer vrednosti za finansijska ulaganja i plasmane.

Tvrdnja o prikazivanju i izveštavanju

Tvrdnja o prikazivanju i izveštavanju o finansijskim ulaganjima i plasmanima znači da su stalna sredstva iskazana na adekvatnim pozicijama finansijskih ulaganja i plasmana na bazi uvida u prava nad njima, njihovom stanju i funkcionalnosti. To takođe znači da beleške uz finansijske izveštaje sadrže prikaze o računima stalnih sredstava koji zahtevaju opšte prihvaćeni računovodstveni principi.

PROGRAM REVIZIJE: TESTIRANJE FINANSIJSKIH ULAGANJA I PLASMANA

NAPOMENA REVIZORU: Značajni događaji ili neuobičajene transakcije; ili neuobičajene transakcije koje imaju uticaja na bilansne pozicije identifikovane tokom procesa planiranja revizije. Razmotriti eventualne efekte i planirane revizorske procedure za bilansnu poziciju.

Opis značajnog događaja ili neuobičajene transakcije identifikovane kod analize rizika angažovanja ili razumevanja poslovanja klijenta.

IDENTIFIKOVANI SPECIFIČNI RIZICI

Identifikovani specifični rizici koji se odnose na određenu bilansnu poziciju zahtevaju primenu sledećih revizorskih procedura:

OPIS RIZIKA

REVIZORSKI POSTUPCI KAO ODGOVOR NA IDENTIFIKOVANI RIZIK

ZBIR SVIH REVIZORSKIH PROCEDURA
1. TEST DUGOROČNIH FINANSIJSKIH ULAGANJA [Validnost, Sveobuhvatnost, Knjiženje, Razgraničenja, Vrednovanje]
2. TESTIRANJE VREDNOVANJA DUGOROČNIH FINANSIJSKIH ULAGANJA [Vrednovanje, Knjiženje]
3. TEST PRIHODA OSTVARENIH PO OSNOVU DUGOROČNIH FINANSIJSKIH ULAGANJA [Validnost, Sveobuhvatnost, Knjiženje, Razgraničenja]
4. TEST PREZENTACIJE DUGOROČNIH FINANSIJSKIH ULAGANJA I ANALOGNIH PRIHODA [Prezentacija]
5. RAZMATRANJE UNAPREĐENJA KNJIGOVODSTVENOG OBUHVATANJA
6. TEST IZNOSA ORIGINALNO ISKAZANIH U STRANOJ VALUTI [Vrednovanje]
7. TEST PREZENTACIJE SALDA U ODNOSU NA POVEZANA PRAVNA LICA [Prezentacija]

Revizorske procedure	Instrukcije	Pripremio	Povezivanje
1. TEST DUGOROČNIH FINANSIJSKIH ULAGANJA [Validnost, Sveobuhvatnost, Knjiženje, Razgraničenja, Vrednovanje]	Uveriti se da su računovodstvene politike i procedure za obuhvatanje dugoročnih finansijskih ulaganja, adekvatne i primenjene konzistentno.		
	1. Pribaviti sveobuhvatnu tabelu koja će prikazati početni saldo, prodaje (smanjenja) i nova ulaganja, prihode od dividendi revalorizaciju (povećanja) tokom tekuće godine, kao i završni saldo.		
	1.1. Testirati matematičku tačnost tabele.		
	1.2. Uporediti završna salda sa bruto bilansom.		
	2. Izvršiti odabir konkretnih dugoročnih finansijskih uloga i sprovesti sledeće procedure:		
	2.1. Uveriti se u fizičko postojanje akcija ili drugih dugoročnih hartija od vrednosti, ukoliko su u posedu klijenta.		
	2.2. Za odabrane dugoročne finansijske uloge pripremiti ili zahtevati od klijenta da pripremi konfirmacije i:		

Revizorske procedure	Instrukcije	Pripremio	Povezivanje
1. TEST DUGOROČNIH FINANSIJSKIH ULAGANJA [Validnost, Sveobuhvatnost, Knjiženje, Razgraničenja, Vrednovanje]	2.2.1 Konfirmacije treba da budu poslate pod našim nadzorom, i faxom i poštom.		
	2.2.2 Ukoliko ne stigne odgovor u roku od desetak dana, slanje ponoviti uz oznaku URGENTNO, u gornjem desnom uglu konfirmacije.		
	2.2.3 Dobijene odgovore uporediti sa onim u knjigama. Istražiti eventualne razlike i za materijalno značajne insistirati da budu usaglašene između banke i klijenta.		
	2.2.4 Usaglasiti odgovore na konfirmacije sa početnim stanjem u novoj godini.		
	3. Za ona dugoročna finansijska ulaganja koja su otuđena tokom tekuće godine izvršiti:		
	3.1. Ispitivanje potkrepljujuće dokumentacije za prodate dugoročne finansijske uloge.		
	3.2. Izračunati kapitalni gubitak ili dobitak prilikom prodaje.		
2. TESTIRANJE VREDNOVANJA DUGOROČNIH FINANSIJSKIH ULAGANJA [Vrednovanje, Knjiženje]	1. Za odabrane dugoročne fin. uloge izvršiti proveru tržišne vrednosti na sledeći način: Ukoliko je moguće razmotriti bonitet pravnog lica u koje su sredstva uložena (iz iskustva, štampe, razgovora sa kolegama).		
3. TEST PRIHODA OSTVARENIH PO OSNOVU DUGOROČNIH FINANSIJSKIH ULAGANJA [Validnost, Sveobuhvatnost, Knjiženje, Razgraničenja]	1. Izvršiti odabir prihoda od dividendi iz tabele sa početka ovog programa. Istražiti potkrepljujuću dokumentaciju za odabrane prihode od dividendi.		
4. TEST PREZENTACIJE DUGOROČNIH FINANSIJSKIH ULAGANJA I ANALOGNIH PRIHODA [Prezentacija]	1. Odrediti da su sledeći iznosi obuhvaćeni i pravilno prikazani:		
	1.1. Ispravka vrednosti.		
	1.2. Kratkoročna finansijska ulaganja (naplativa u roku kraćem od jedne godine) npr komercijalni zapisi, obveznice.		
	1.3. Dugoročna finansijska ulaganja iskazana u stranoj valuti.		

Revizorske procedure	Instrukcije	Pripre-mio	Povezi-vanje
5. RAZMATRANJE UNAPREĐENJA KNJI-GOVODSTVENOG OBUHVATANJA	Razmotriti da li ima mesta za sugestije klijentu u vezi unapređenja računovodstvenog sistema u ovoj oblasti.		

6. TEST IZNOSA ORI-GINALNO ISKAZANIH U STRANOJ VALUTI [Vrednovanje]	1. Usaglasiti devizne kurseve upotrebljene za preračun deviznih pozicija u okviru dug. Fin. Ulaganja, sa zvanično objavljenim kursevima na dan bilansa stanja.		

7. TEST PREZENTACIJE SALDA U ODNOSU NA POVEZANA PRAVNA LICA [Prezentacija]	1. Istražiti i razmotriti postajanje odnosa sa povezanim pravnim licima. Sumirati ih i testirati na isti način kao što je gore opisano.		
	2. Utvrditi da li ove transakcije imaju ekonomskog smisla.		
	3. Razmotriti potrebu slanja konfirmacija.		

Revizija stalnih sredstava

Ciljevi učenja

- opisati glavne kategorije stalnih sredstava
- objasniti u kakvom je odnosu okruženje kontrole preduzeća u segmentu stalnih sredstava
- opisati uobičajene testove ispravnosti stalnih sredstava u reviziji
- upoznati programe revizije stalnih sredstava
- utvrditi uslove revizije za potvrdu vrednosti stalnih sredstava

Stalna sredstva su deo imovine preduzeća koju karakterišu sledeće performanse:

- nastaju investiranjem,
- imaju, u načelu, visoku vrednost,
- imaju, u načelu, dug rok trajanja,
- predstavljaju osnovu ili kapacitet za poslovanje preduzeća,
- ne troše se nestajanjem materije već se amortizuju prenosom vrednosti na nove učinke, itd...

U jeziku ekonomske prakse stalna sredstva se često (pogrešno) identifikuju sa sredstvima za rad kao tehničkim kategorijama ("prodaja stalnih sredstava"- pri čemu se obično misli na prodaju izvesnih mašina, uređaja i slično): ona su ovde vezana isključivo za svoj tehnički pojavni oblik – mašinu, uređaj, postrojenje, alat i sl. kao sredstvo za rad. Međutim za pojam stalnih sredstava nije bitan pojavni oblik u kome se javljaju, već zahtev da su ona angažovana u reprodukciji da bi obezbedila funkciju sredstava za rad u toj reprodukciji. U ovom svojstvu, ona se u reprodukciji javljaju u sledećim fazama i pojavnim oblicima:

- U početnom novčanom obliku, kao suma investicija iz kojih treba nabaviti, odnosno pomoću kojih treba izgraditi konkretne objekte ili druga stalna sredstva,
- U početnom robnom obliku – fazi izgradnje objekata, pre no što stupe u aktivno dejstvo u procesu reprodukcije,

- U tehnološkom obliku, to jest, kao građevinski objekti, mašine, uređaji, oprema i slično koji aktivno deluju u procesu reprodukcije,
- U završnom robnom obliku, to jest, kao suma amortizacije zaračunata u cenu koštanja proizvedene robe kao trošak sredstava za rad,
- Završnom novčanom obliku, to jest, kao deo stalnih sredstava, kumuliran u novčanom obliku, to jest, kao deo stalnih sredstava, kumuliran u novčanom obliku amortizacije da bi se ponovo transformisala ta novčana sredstva u konkretne realitete stalnih sredstava za rad.

Glavna reprodukciona karakteristika stalnih sredstava je u ritmu njihovog reprodukovanja. Ona se reprodukuju postupno, to jest, u jednom ciklusu reprodukcije proizvoda koji se proizvodi pomoću tih sredstava, reprodukuje se samo jedan alikvotni deo sume stalnih sredstava koja su bila u aktivnoj funkciji u posmatranom ciklusu reprodukcije toga proizvoda. Drugim rečima, ciklus reprodukcije stalnih sredstava je redovno višestruko duži od ciklusa reprodukcije proizvoda u čijoj proizvodnji ta stalna sredstva imaju aktivnu funkciju.

Za klasifikaciju stalnih sredstava, ekonomska teorija i praksa koriste različite osnove. Tako poznajemo klasifikaciju prema:

- funkciji,
- korišćenju sredstava, i
- pojavnom obliku.

Stalna sredstva sa stanovišta materijalnog oblika, kao što se iz gornjeg pregleda vidi, razvrstavaju se na:

- Stalna sredstva u materijalnom obliku
- Stalna sredstva u nematerijalnom obliku
- Dugoročne finansijske plasmane

Stalna sredstva u materijalnom obliku

Stalna sredstva su ona sredstva koja se ne troše u jednom proizvodnom ciklusu, nego se postepeno troše u tok većeg broja proizvodnih ciklusa. Kada je reč o stalnim sredstvima, misli se, prvenstveno na sredstva rada. Ova sredstva se koriste u proizvodnji u više uzastopnih proizvodnih ciklusa, postepeno se habaju, i kroz više uzastopnih proizvodnih ciklusa, prenose svoju vrednost na nove proizvode. Trošenje ovih sredstava naziva se amortizacijom. Jedan njihov potpuni obrt traje duže od godinu dana, naime, stalna sredstva su delom širi, a delom uži pojam od sredstava rada. Širi, s obzirom da obuhvataju, pored sredstava za rad, i neka druga sredstva kao što su dugogodišnji zasadi, patenti, licence, ostala prava, zemljišta,

novčana sredstva namenjena za finansiranje stalnih sredstava, nezavršene investicije i umetnička ostvarenja. S druge strane, sredstva za rad koja imaju kraći vek trajanja od jedne godine (bez obzira na vrednost), ili sredstva manje pojedinačne vrednosti od propisane, ne smatraju se stalnim sredstvima. To znači, u ovome smislu stalna sredstva su uži pojam od sredstava rada.

Osnovna sredstva u materijalnom obliku, mogu se prema stanju u kojem se nalaze, razvrstati u:

- Stalna sredstva u upotrebi (funkciji)
- Stalna sredstva u pripremi
- Stalna sredstva van upotrebe

Stalna sredstva u upotrebi (funkciji) su sva ona sredstva koja su nabavljena ili već izgrađena i koja se mogu uključiti u proces rada, bez obzira da li trenutno obavljaju svoju funkciju ili ne.

Prema funkciji koju obavljaju u radnim procesima, prema pojavnom obliku, mogu se razvrstati na sledeće grupe:

- Zemljište
- Šume
- Građevinski objekti
- Oprema
- Alat i inventar sa kalkulativnim otpisom
- Višegodišnji zasadi
- Osnovno stado
- Ostala stalna sredstva

Zemljište može da bude poljoprivredno ili građevinsko. U oba slučaja spada u stalna sredstva. Zemljište se procenjuje po nabavnoj odnosno tržišnoj vrednosti. Kod njega se ne vrši amortizacija.

Šume predstavljaju prirodno bogatstvo i obuhvataju ulaganja u proizvodnju i negu svih vrsta šuma. Šume se u bilansu stanja iskazuju po prodajnoj vrednosti, a za potrebe bilansa uspeha vrši se posebno iskazivanje prihoda po osnovu prirasta i po osnovu revalorizacije. One ne podležu amortizaciji.

Građevinski objekti obuhvataju:

- Građevinske objekte visokogradnje (sve vrste zgrada-pogonske, poslovne, prodajne, skladišne, kao i stanovi i stambene zgrade koje čine poslovnu imovinu preduzeća),

- Građevinske objekte niskogradnje (saobraćajnice-drumske i železničke puteve, aerodrome, lučka pristaništa i sl.), i
- Hidrograđevinske objekte (kanale, brane, melioracione i druge građevine objekte hidrogradnje)

Oprema obuhvata razne mašine, uređaje i instalacije, transportna sredstva, poljoprivredne mašine, alat, laboratorijsku opremu, instrumente i aparate, inventar, nameštaj i sl. Sva oprema je podložna obračunu amortizacije.

Alat i inventar obuhvata one vrste sredstava za rad za koje se preduzeće opredelilo da ih kalkulativno otpisuje, to jest, da vrši obračun godišnje amortizacije i u toj visini da vrši otpis.

Višegodišnji zasadi obuhvataju biljne zasade namenjene ostvarivanju privredne delatnosti, čiji je biološki vek trajanja višegodišnji. Tu spadaju:

- Voćnjaci
- Vinogradi
- Hmeljnaci
- Brzorastuće upotrebo ukrasno i ostalo drveće

Zasadi imaju svoju vrednost, a pored toga imaju i ograničen vek trajanja. U vrednosti zasada nije sadržana vrednost zemljišta, jer se ona iskazuje kao prirodno bogatstvo. Kod višegodišnjih zasada se sa obračunom amortizacije počinje onda kada oni počnu da donose rod, čija je godišnja vrednost veća od godišnjih troškova nege.

Osnovno stado uključuje svu stoku, sem stoke koja se nalazi u tovu ili u prometu. Prema tome, proizvodna i radna stoka, kao i stočni podmladak, to jest, goveda, konji, ovce, svinje, živina, pčele u pčelinjaku i ribe u ribnjaku sačinjavaju osnovno stado. Za osnovno stado tj. za radnu i priplodnu stoku, osnovicu za amortizaciju čini razlika između tržišne (nabavne) i klanične cene. Iznos te razlike utvrđuje se kada grla počnu da se koriste za rad ili za priplod.

Ostala stalna sredstva obuhvataju spomenike kulture i istorijske spomenike, dela likovne, vajarske, filmske i druge umetnosti, muzejske vrednosti, knjige u bibliotekama i druga stalna sredstva. Za ova sredstva ne vrši se obračun amortizacije.

Stalna sredstva u pripremi (izgradnji) ili izradi obuhvataju deo stalnih sredstava angažovanih u građevinskim objektima preduzeća (novog ili postojećeg) koji su u gradnji, u opremi (mašine, uređaji, postrojenja) koja je na putu ili se montira, i u opremi u probnoj proizvodnji. U ovoj fazi stalna sredstva su angažovana u

reprodukciji, ali ne daju odgovarajuće efekte reprodukcije. Ukoliko je ta faza duža i ukoliko je veća prosečna suma ovako angažovanih stalnih sredstava, utoliko je niži kvalitet ekonomije, odnosno slabiji poslovni uspeh preduzeća.

Stalna sredstva u izgradnji ili izradi mogu da se izgrađuju ili izrađuju u sopstvenoj režiji ili od strane drugih izvođača. Zalihe investicionog materijala opreme, vrednost investicija u izgradnji ili izradi, kao i nepotrebni i zastareli investicioni materijal i eventualno obustavljani investicioni radovi. Preko ovog konta evidentira se celokupno pribavljanje stalnih sredstava, to jest, ne samo izvođenje građevinskih radova, montaža opreme itd.., već i nabavka ostalih stalnih sredstava, koja se mogu odmah uključiti u proces proizvodnje, odnosno procesa rada i to radi dobijanja kalkulacija i statističkih podataka o pribavljenim stalnim sredstvima preduzeća koja proizvode za svoje sopstvene potrebe.

Stalna sredstva u nematerijalnom obliku su razna prava. Ekonomsku korist ne stvaraju svojim fizičkim sredstvima, nego putem stečenog prava po osnovu ulaganja.

U strukturu nematerijalnih osnovnih sredstava (ulaganja) mogu se uključiti:

- osnivačka ulaganja
- ulaganja u probnu proizvodnju
- ulaganja u istraživanje i razvoj
- koncesije, patenti i licence
- ulaganja iznad knjigovodstvene vrednosti-goodwill
- ostala nematerijalna ulaganja
- nematerijalna ulaganja u pripremi

Osnivačka ulaganja obuhvataju one izdatke (troškove) koji nastaju u toku konstituisanja nekog preduzeća. Troškovi učinjeni za studije i istraživanja, za izradu i nabavku projektne i druge dokumentacije, za stručno osposobljavanje i usavršavanje, za kamate i premije osiguranja, kao i troškovi režije do početka normalnog rada preduzeća. To su izdaci koje se kod preduzeća koje obavlja delatnost naknađuju iz prihoda. Kod preduzeća koje se osniva, svi troškovi i rashodi koji ne ulaze u nabavnu vrednost osnovnih sredstava predstavljaju osnivačka ulaganja.

Ulaganje u probnu proizvodnju obuhvataju troškove proizvodnje nastale u fazi uvođenja nove ili rekonstruisane opreme.

Ulaganja u istraživački razvoj obuhvataju sve izdatke za istraživanja i višegodišnji razvoj radi unapređivanja organizacije rada ili proizvodnje.

Ulaganje u sticanje prava na koncesije, patente i licence predstavljaju nematerijalna ulaganja samo ako se koriste duže od jedne godine.

Patent i licence predstavljaju isprave kojim odgovarajuća ovlašćena institucija priznaje pravo pronalazaštva određenom licu ili preduzeću, čime je ovo pravo zakonski zaštićeno od neovlašćenog korišćenja od strane drugih. Licenca predstavlja ugovorni dokument kojima vlasnik patenta ustupa pravo njegovog korišćenja drugome uz odgovarajuću nadoknadu.

Ulaganja iznad knjigovodstvene vrednosti - goodwill je vrednost utvrđena iznad knjigovodstvene vrednosti neto imovine (kapitala) ostvarena prilikom kupoprodaje pravnog lica, pripajanja, spajanja, podele i vlasničke transformacije između nezavisnih učesnika u tim transakcijama.

Ulaganja u rekonstrukciju, adaptaciju i dogradnju na tuđim stalnim sredstvima nastaju u slučajevima kada neko preduzeće uzme u zakup tuđa stalna sredstva, pa ih radi prilagođenja svojim potrebama i uključenja u svoju proizvodnju, adaptira, rekonstruiše ili dogradi, tada vrednost ovih radova izvršenih na tuđim stalnim sredstvima čini pravo preduzeća na tim sredstvima i spada u grupu nematerijalnih stalnih sredstava.

U druga nematerijalna ulaganja spadaju i lizing: lizing opreme (davanje opreme u zakup), prava na model, uzorak i zaštitni znak, prava na tehničku i tehnološku dokumentaciju za proizvodnju pojedinih proizvoda i delova. U nematerijalna ulaganja spadaju i ulaganja u pribavljanje nematerijalnih ulaganja, odnosno investicije u toku, uključujući i date avanse po tom osnovu.

UPOZNAVANJE STRUKTURE UNUTRAŠNJE KONTROLE ZA CIKLUS STALNIH SREDSTAVA

Stalna sredstva u smislu kontrole i procene rizika revizijskog angažmana interesantna su u delu:

- pribavljanja stalnih sredstava,
- procene stalnih sredstava,
- korišćenja stalnih sredstava, i
- otuđenja stalnih sredstava.

U slučaju pribavljanja stalnih sredstava veoma je bitna informacija da se osnovna sredstva nabavljaju investiranjem. Iza svakoga investiranja treba da stoji plan investiranja (u nekim slučajevima, fisibility studija, investicioni program, biznis plan, itd....) i odluka nadležnog organa. Odluka mora biti ne samo izglasana već i pisana. Imajući u vidu vrednost stalnih sredstava koja se nabavljaju ona se u načelu nabavljaju na bazi tendera ili licitacije (javnog poziva).

U slučaju da se sredstva izgrađuju zbog dugog roka trajanja gradnje ispostavljaju se situacije kao privremene situacije - računi. Svaka naredna situacija obuhvata vrednost svih do tada obavljenih poslova. Da bi situacija bila likvidirana za plaćanje treba da bude urađena u skladu sa građevinskom knjigom koju vodi izvođač radova a overava nadzorni organ, i da situaciju potpišu nadzorni organ i investitor. Po odbitku isplate prethodne situacije plaća se razlika po tekućoj dospeloj situaciji.

Uobičajeno je da se za pripremu gradilišta i otpočinjanje gradnje isplati unapred avans. Avans se, u načelu, odbija procentualno od dospelih obaveza pri plaćanju istih. Pored odbijanja avansa pri isplati se može u skladu sa ugovorom odbijati garancija za dobro obavljen posao. Tokom trajanja izgradnje vrednost investicije se vodi na kontu Investicije u toku. Po okončanju gradnje obavlja se komisijski pijem ili kolaudacija.

U fazi pribavljanja stalna sredstva se procenjuju po nabavnim vrednostima. Za procenu po nabavnoj vrednosti se koristi originalna dokumentacija o nabavci:

- faktura,
- polisa osiguranja,
- odluka o nabavci,
- zapisnici, itd...

U fazi korišćenja preduzeća mogu da procenjuju svoja sredstva po nabavnim vrednostima ili da koriste postupak revalorizacije – ponovne procene od strane ovlašćenih procenitelja i veštaka. Ponovna procena se primenjuje na sve pozicije stalnih sredstava u nekoj grupi. Nije moguće proceniti samo jednu od deset zgrada da bi joj se promenila vrednost. Procenjuju se ili sve ili nijedna. Na taj način se obezbeđuje konsekventnost proklamovanja i primene računovodstvenih politika. To znači da je poželjno da preduzeće jednom izabran koncept računovodstvenih politika primenjuje kontinuirano. Svaka promena računovodstvenih politika mora imati svoju logiku.

Procena stalnih sredstava obojena je i uslovljena pravima nad osnovnim sredstvima. Samo pravo raspolaganja nad stalnim sredstvom daje za pravo

preduzeću da to stalno sredstvo predstavi kao svoje u okviru materijalnih ulaganja u stalna sredstva. Prava korišćenja se prikazuju kao nematerijalno ulaganje u osnovna sredstva.

Kontrolni proces u fazi procene i vrednovanja stalnih sredstava je jednostavan obzirom na jasnu proceduru proklamovanu računovodstvenim politikama. Međutim, u nekim delovima procedura moguće su određene devijacije posebno u završnoj fazi izrade finansijskih izveštaja kada se u manjim grupama mogu menjati neki regulatorni elementi na bazi kojih se rade finansijski izveštaji.

U fazi korišćenja stalnih sredstava kontrolni proces je deo svakodnevnih procedura. Izdavanje nekretnina može da se obavlja samo na bazi odluka organa upravljanja. Kada su u pitanju pokretna stalna sredstva, kao što su alati, mašine i vozila moguće su zloupotrebe raznih vrsta. Revizor treba da snimi uobičajene procedure kontrole u ovoj oblasti i da zaključi da li se kontrolni procesi koje je opservirao razlikuju od dokumentacije koja mu je dostupna u vezi kontrolnih procesa u preduzeću čije finansijske izveštaje revidira.

U fazi otuđenja stalnih sredstava kontrolni proces obuhvata proveru da li se procedura otuđenja odvija u skladu sa proklamovanom politikom na bazi odluka organa upravljanja. Otuđenje koje nastaje na kraju godine pri popisu može biti sastavni deo elabirata o popisu. Ako to nije slučaj mora se sprovesti odgovarajuća procedura predlaganja i odlučivanja na nivou organa upravljanja.

Procena rizika kontrole za segment stalnih sredstava

Pošto revizor upozna politike i procedure strukture unutrašnje kontrole koje su mu potrebne za izradu plana revizije segment stalnih sredstava, on procenjuje rizik kontrole tvrdnji u finansijskom izveštaju u vezi sa transakcijama iz segmenta stalnih sredstava i stanjima računa stalnih sredstava. Kada procenjuje rizik kontrole, revizor ocenjuje verovatnoću da se materijalne greške provuku kroz elemente strukture unutrašnje kontrole za segment stalnih sredstava i kroz tvrdnje koje se odnose na transakcije u vezi segmenta stalnih sredstava i račune segmenta stalnih sredstava. Na primer, tvrdnja o osnovanosti materijalnih stalnih sredstava znači da materijalna stalna sredstva fizički doista postoje i da su kao takva evidentirana u računovodstvu i prikazana u finansijskim izveštajima. Revizor koristi svoje znanje o politikama i procedurama strukture unutrašnje kontrole koje se odnose na ovu tvrdnju da bi ocenio verovatnoću da klijent možda nije evidentirao stalna sredstva koja ne postoje u trenutku sačinjavanja finansijskih izveštaja.

UPITNIK ZA VREDNOVANJE KONTROLA U DELU STALNA SREDSTVA

1. Ko je ovlašćen da odlučuje o nabavci osnovnih sredstava?	
2. Ko je ovlašćen da odlučuje o otuđenju osnovnih sredstava?	
3. Ko je odgovoran za održavanje osnovnih sredstava?	
4. Ko određuje stopu amortizacije?	
5. Ko je zadužen za spisak osnovnih sredstava?	
6. Ko je zadužen osnovnim sredstvom?	
7. Ko vodi knjigu osnovnih sredstava?	

DOPUNSKA PITANJA	**DA**	**NE**	**N/O**	**NAPOMENA**
1. Da li se priprema godišnji pregled osnovnih sredstava?				
2. Da li su dopuštene razlike između računovodstvene amortizacije i amortizacije koja se priznaje u poreske svrhe?				
3. Da li postoji plan nabavke osnovnih sredstava?				

OSNOVNA PITANJA KONTROLE	**DA**	**NE**	**N/O**	**NAPOMENA**
1. Da li je odobreno pribavljanje i otuđivanje osnovnih sredstava?				
• da li se zahteva odobrenje upravnog odbora?				
• da li se zahteva odobrenje od drugog organa?				
• da li postoji plan ulaganja?				
• da li se zahteva odobrenje upravnog odbora za investiciona održavanja?				
• da li upravni odbor pregleda cene, uslove, obezbeđenje osn. sredstava?				
• da li upravni odbor pregleda uslove otuđenja osnovnih sredstava?				
2. Da li su odobrene stope amortizacije?				
• da li upravni odbor odobrava stope amortizacije?				
• da li su amortizacione stope u skladu sa poreskim zakonima?				
• da li se stope amortizacije često pregledaju?				

OSNOVNA PITANJA KONTROLE	DA	NE	N/O	NAPOMENA
• da li se amortizacija vrši u skladu sa važećim propisima?				
• da li postoje pravila za nabavku poslovnog inventara?				
3. Da li se vrši revalorizacija osnovnih sredstava?				
• da li se koristi tržišna vrednost?				
• da li upravni odbor odobrava troškove održavanja osnovnih sredstava?				
4. Da li se vodi tačna evidencija o osnovnim sredstvima?				
4.1. da li registar uključuje: • troškove,				
• godinu izgradnje,				
• amortizaciju.				
• lokaciju?				
4.2. da li se registar često usaglašava sa glavnom knjigom?				
4.3. da li se često dokazuje postojanje osnovih sredstava: • fizički,				
• javnim registrom,				
• po pregledu osiguranja?				
4.4. da li su potpuno otpisana sredstva i dalje u evidenciji?				

OCENA	OCENA *	POUZDANOST PROCEDURE **	OCENA RIZIKA ***
1. Da li su odobrena pribavljanja i otuđenja osnovnih sredstava?			
2. Da li su odobrene stope amortizacije?			
3. Da li se osnovna sredstva revalorizuju?			
4. Da li se čuva tačna evidencija o osnovnim sredstvima?			
UKUPNA OCENA			

* Izaberite: od **1** do **5** ** Izaberite: **DA** ili **NE** *** Izaberite: **VISOK**, **SREDNJI** ili **NIZAK**

Znanje o strukturi unutrašnje kontrole koje revizor koristi kod procene rizika kontrole tvrdnji za segment stalnih sredstava dolazi iz tri glavna izvora:

- prethodnih revizija,
- upoznavanja strukture unutrašnje kontrole, koje mu služi za planiranje tekuće revizije stalnih sredstava, i
- posebno planiranih testova kontrole za procenu rizika kontrole nekih tvrdnji za segment stalnih sredstava.

Prethodne revizije i upoznavanje strukture unutrašnje kontrole u tekućoj reviziji obično su značajni izvori dokaza za procenu rizika kontrole mnogih tvrdnji. Pravilno razumevanje politika i procedura strukture unutrašnje kontrole obuhvata saznanje o formiranju politika i procedura strukture unutrašnje kontrole relevantnih za planiranje revizije stalnih sredstava i o tome da li se sprovode u praksi.

Osim onoga što sazna iz prethodnih revizija i za vreme tekuće revizije, revizor može da sprovede druge postupke ispitivanja kontrola pojedinačnih politika ili procedura značajnih za tvrdnje iz segmenta stalnih sredstava. Ovi testovi mogu se izvoditi dok se revizor upoznaje sa strukturom unutrašnje kontrole ili nakon toga. On ih obično sprovodi ako veruje da će dodatni dokazi koje dobije o efikasnom formiranju i sprovođenju neke politike ili procedure smanjiti nivo rizika kontrole te tvrdnje. Niži nivo rizika kontrole omogućava revizoru da manje napora uloži u postupak testiranja i za posledicu ima efikasniju reviziju.

TESTIRANJE ISPRAVNOSTI TVRDNJI U FINANSIJSKIM IZVEŠTAJIMA IZ SEGMENTA STALNIH SREDSTAVA

Tvrdnja o osnovanosti

Tvrdnja o osnovanosti stalnih sredstava znači da evidentirana stalna sredstva zaista i postoje. Pri tome treba razlikovati materijalna i nematerijalna stalna sredstva. Materijalna stalna sredstva u fizičkom smislu treba da postoje i da se to neposrednim revizorskim uvidom može utvrditi. Kada su u pitanju nematerijalna stalna sredstva situacija je nešto drugačija budući da ona u fizičkom smislu i ne postoje. Dokaz o njihovom postojanju je odgovarajuća dokumentacija ili uveravanje u virtuelno postojanje i funkcionisanje softvera i sličnih nematerijalnih dobara.

Tvrdnja o osnovanosti postojanja može biti dovedena u pitanje ako se kao stalna sredstva predstave stalna sredstva koja ne postoje, nad kojima preduzeće nema svojine ili prava korišćenja pa nema osnova da se unesu u poslovne knjige i finansijske izveštaje. Jedna od mogućnosti da se naruši tvrdnja o osnovanosti postojanja stalnih sredstava je da u periodu naknadnih događaja od dana na koji glase finansijski izveštaji do prezentiranja revizorskog izveštaja nastupe značajne promene na stalnim sredstvima (požar, rušenje, krađa, itd...) a da revizor to ne sazna na vreme i ne prezentira na adekvatan način.

Tvrdnja o integralnosti

Tvrdnja o integralnosti stalnih sredstava podrazumeva da su sva materijalna stalna sredstva koja su u svojini preduzeća prikazana u okviru materijalnih stalnih sredstava a da su sva nematerijalna stalna sredstva evidentirana kao nematerijalna stalna sredstva na bazi činjenice da preduzeće ima pravo korišćenja ili neko drugo pravo u vezi sa tim nematerijalnim dobrima. Provera integralnosti se obezbeđuje:

- izjavama rukovodstva,
- odgovarajućim izveštajima nadležnih organa u preduzeću,
- izvodima iz Republičkog geodetskog zavoda,
- izvodima iz zemljišnih knjiga,
- posedovnim listovima,
- ugovorima o kupovini ili sticanju odgovarajućih prava nad stalnim sredstvima,
- proverom zbira pozicija i poređenjem sa stanjem u finansijskim izveštajima, itd....

Pa, ipak preduzeće može da poseduje stalna sredstva koja nije uvrstilo u poslovne knjige i finansijske izveštaje. Ako revizor preduzme sve radnje koje su neophodne može doći u situaciju da ne otkrije te detalje zato što takva postupanja nadležnih u preduzeću nisu u skladu sa propisima niti sa poslovnim moralom već maju karakter prevarne radnje. Na primer, kupi se neka mašina na bazi simulovanog ugovora o vršenju usluga. Na taj način se mašina ne prikazuje kao stalno sredstvo već ilegalno egzistira izvan poslovnih knjiga i finansijskih izveštaja.

Tvrdnja o pravima i obavezama

Tvrdnja o pravima i obavezama je veoma značajna kada su u pitanju stalna sredstva. Ovom tvrdnjom se iskazuje kvalitet prava preduzeća nad konkretnom stalnom imovinom. Kada su u pitanju prava ona mogu da se prikažu na sledeće načine:

- kao pravo raspolaganja - puna svojina,
- kao pravo korišćenja bez naknade,
- kao pravo korišćenja po osnovu zakupa,
- kao pravo korišćenja po osnovu licenci,
- kao pravo korišćenja po osnovu lizinga,
- kao pravo ubiranja plodova, itd...

Svi tipovi ovih prava moraju se dokumentovati. Drugi dokazi nisu validni. Prednost imaju "potpuni dokazi" kao što su:

- izvodi iz geodetskih zavoda,
- izvodi iz zemljišnih knjiga,
- posedovni listovi i slično sa odgovarajućim ugovorima i dokazima o plaćanju u odnosu na ugovore i dokaze o uplatama koji mogu biti osporeni a da to revizor ne sazna.

S druge strane preduzeće može imati zasnovane stvarne ili potencijalne obaveze nad stalnim sredstvima. Te obaveze mogu biti:

- dato pravo korišćenja po osnovu izdavanja u zakup,
- data založna i hipotekarna prava za vraćanje kredita ili neke druge obaveze,
- date garancije za odgovarajuće poslove u formi nekorišćenja stalnog sredstva pri određenim uslovima, itd...,

Kada su u pitanju obaveze nad stalnim sredstvima koje je preduzeće dalo nekom trećem licu veoma je važno da se sagledaju od strane revizora i na pravi način iskažu u finansijskim izveštajima.

Tvrdnja o oceni ili alokaciji

Tvrdnja o oceni ili alokaciji stalnih sredstava podrazumeva da su evidentirani iznosi za stalna sredstva tačni i iskazani po fer vrednosti. Zadatak

revizora je da se uveri u fer vrednost iskazanih stalnih sredstava na taj način što će posle provere postojanja stalnog sredstva, utvrđivanja kvaliteta prava nad njim ostvariti uvid u vrednost i oceniti njenu primerenost stanju stalnog sredstva. Na primer, kada su u pitanju građevinski objekti revizor treba da proveri da li je prikazana vrednost po kvm primerena starosti, veličini, lokaciji, gabaritima, kvalitetu gradnje i drugim karakteristikama koje opredeljuju fer vrednost datog stalnog sredstva.

Kada su u pitanju pokretna stalna sredstva treba obaviti uvid u korektnost cene na bazi dve glavne komponente:

- poređenjem sa sličnim dobrima na tržištu, i
- poređenjem funkcionalnog stanja i održanosti stalnog sredstva.

U slučaju da posumnja u nekorektnost iskazanog stanja revizor ima nekoliko opcija:

- da posle dodatnog uveravanja i proveravanja i poređenja u odnosu na druge prihvati vrednost,
- da zahteva korekciju na bazi sopstvenog uverenja,
- da zahteva novu procenu, ili
- da u slučaju odbijanja ponuđenih rešenja iskaže rezervu,
- ili se uzdrži od izražavanja mišljenja u slučaju značajne materijalnosti odstupanja od realnosti.

U ekstremnim slučajevima revizor može da iskaže negativno mišljenje u vezi sa neadekvatnosti iskazane vrednosti.

Tvrdnja o prikazivanju i izveštavanju

Tvrdnja o prikazivanju i izveštavanju o stalnim sredstvima znači da su stalna sredstva iskazana na adekvatnim pozicijama stalnih sredstava na bazi uvida u prava nad njima, njihovom stanju i funkcionalnosti. To takođe znači da beleške uz finansijske izveštaje sadrže prikaze o računima stalnih sredstava koji zahtevaju opšte prihvaćeni računovodstveni principi.

PROGRAM REVIZIJE: TESTIRANJE STALNIH SREDSTAVA

NAPOMENA REVIZORU: Značajni događaji ili neuobičajene transakcije; ili neuobičajene transakcije koje imaju uticaja na bilansne pozicije identifikovane tokom procesa planiranja revizije. Razmotriti eventualne efekte i planirane revizorske procedure za bilansnu poziciju.

Opis značajnog događaja ili neuobičajene transakcije identifikovane kod analize rizika angažovanja ili razumevanja poslovanja klijenta.

IDENTIFIKOVANI SPECIFIČNI RIZICI

Identifikovani specifični rizici koji se odnose na određenu bilansnu poziciju zahtevaju primenu sledećih revizorskih procedura:

OPIS RIZIKA

REVIZORSKI POSTUPCI KAO ODGOVOR NA IDENTIFIKOVANI RIZIK

ZBIR SVIH REVIZORSKIH PROCEDURA
1. TEST SALDA OSNOVNIH SREDSTAVA
2. TESTOVI VREDNOVANJA OSNOVNIH SREDSTAVA
3. TESTOVI PREZENTACIJE SALDA ISKAZANIH NA OSNOVNIM SREDSTVIMA
4. NASTAVAK TESTOVA ZA OSNOVNA SREDSTVA KOJA SU TESTIRANA PRE KRAJA GODINE
5. TESTOVI POSLOVNIH PROMENA SA MEĐUZAVISNIM SUBJEKTIMA
6. TESTOVI REVALORIZACIJE OSNOVNIH SREDSTAVA
7. RAZMATRANJE UNAPREĐENJA KNJIGOVODSTVENOG OBUHVATANJA OSNOVNIH SREDSTAVA

Revizorske procedure	Instrukcije	Pripremio	Povezivanje
1. TEST SALDA OSNOVNIH SREDSTAVA	1. Pribaviti pregled osnovnih sredstava koji za sve kategorije osnovnih sredstava (zemljište, građevinske objekte, mašine i oprema, investicije u toku i ostala osnovna sredstva sadrži podatke za:		
	1.1. Nabavnu, odnosno revalorizovanu vrednost: • Salda na početku godine; • Povećanja u toku godine (nabavke, izgradnje), besteretno ustupljena osnovna sredstva); • Smanjenja u toku godine (prodaja, rashodovanje, besteretni prenos); • Revalorizacija nabavne, odnosno revalorizovane vrednosti osnovnih sredstava), i • Salda na kraju godine		
	1.2. Kumuliranu ispravku vrednosti: • Saldo na početku godine; • Povećanja u toku godine (besteretni, prenosni, nabavkom, odnosno prenosom korišćenih osnovnih sredstava od trećih lica); • Amortizacijom za tekuću godinu; • Smanjenje u toku godine (po osnovu prodaje, rashodovanja i besteretnog prenosa); i • Revalorizovanja kumulirane ispravke vrednosti.		

Revizorske procedure	Instrukcije	Pripremio	Povezivanje
1. TEST SALDA OSNOVNIH SREDSTAVA	1.3. Neotpisana (sadašnja vrednost osnovnih sredstava) (1.2 minus 1.3) Nakon što je pribavljen prethodno navedeni pregled osnovnih sredstava izvršiti sledeće: Proveriti zbirove sa pregleda osnovnih sredstava. Uporediti usaglašenost zbirova sa pregleda osnovnih sredstava (po nabavnoj, odnosno revalorizovanoj vrednosti i kumuliranoj ispravci vrednosti) sa odgovarajućim analitičkim računima osnovnih sredstava i relevantnim računima glavne knjige. Uporediti usaglašenost iskazanih dobitaka ili gubitaka nastalih usled prodaje i rashodovanja osnovnih sredstava prikazanih u pregledu osnovnih sredstava sa relevantnim proknjiženim iznosima po ovom osnovu u glavnoj knjizi. Uporediti međusobno značajne stavke iz pregleda sa potkrepljujućom dokumentacijom.		
	2. Izvršiti odabir pojedinih materijalno značajnijih stavki osnovnih sredstava iz kolone u kojoj je iskazana nabavna, odnosno revalorizovana vrednost osnovnih sredstava, zatim izvršiti izbor pojedinih materijalno značajnih nabavki, odnosno drugih oblika povećanja u toku tekuće godine (iz kolone koja se odnosi na navedena povećanja osnovnih sredstava). Za ova osnovna sredstva, koja se još uvek nalaze kod klijenta na kraju godine, izvršiti sledeće:		
	2.1. Uveriti se u fizičko postojanje odabranih stavki osnovnih sredstava (ukoliko je to izvodljivo, odnosno moguće) ili utvrditi na neki drugi način da su ta osnovna sredstva još uvek u klijentovom vlasništvu i da se preostali korisni vek upotrebe razložno prihvatljiv u odnosu na stanje osnovnog sredstva, njegov procenjeni budući korisni vek upotrebe		
	2.2. Uporediti usaglašenost prikazane vrednosti odabranih osnovnih sredstava sa potkrepljujućom dokumentacijom (npr., odobrenje odnosno odgovarajuća odluka o izgradnji ili nabavci osnovnih sredstava i dobavljačeva faktura ili obračunska situacija za nabavke i izgradnju osnovnih sredstava u tekućoj godini, naši radni papiri iz revizije za prethodne periode, odnosno prethodne godine		
	2.3. Utvrditi da li su povećanje osnovnih sredstava u tekućem obračunskom periodu pravilno odobrena i da li sadrže iznose koji se po svojim karakteristikama smatraju redovnim troškovima poslovanja		
	2.4. Ako je sa nekim povećanjem osnovnih sredstava izvršena zamena nekog osnovnog sredstva, utvrditi da li je zamena osnovnog sredstva pravilno tretirana kao rashodovanje		
	3. Za osnovna sredstva koja su odabrana u skladu sa prethodnom tačkom i koja su rashodovana u tekućoj godini, treba:		
	3.1. Ispitati dokumentaciju sa kojom se potkrepljuje odobravanje rashodovanje i ispitati potkrepljenost prodajne vrednosti rashodovanog osnovnog sredstva (npr., naplaćenog iznosa po osnovu prodaje rashodovanog osnovnog sredstva).		
	3.2. Ponoviti obračun dobiti ili gubitaka nastalih prilikom prodaje i rashodovanja osnovnih sredstava		

Revizorske procedure	Instrukcije	Pripremio	Povezivanje
2. TESTOVI VREDNOVANJA OSNOVNIH SREDSTAVA	1. Odabrati pojedine stavke osnovnih sredstava iz pribavljenog kompletiranog pregleda za ove stavke izvršiti detaljne provere obračuna i ukalkulisavanja amortizacije. Pri tome, izvršiti sledeće:		
	1.1. Ponoviti obračun i ukalkulisavanje troškova amortizacije, uz izvršenje upoređenja početnog iznosa kumulirane amortizacije (ispravke vrednosti) sa iznosom kumulirane ispravke vrednosti na kraju obračunskog perioda, odnosno godine		
	1.2. Proveriti obračune zbirova na prethodno navedenom pribavljenom pregledu i uporediti iznos kumulirane ispravke vrednosti osnovnih sredstava sa iznosom kumulirane ispravke vrednosti iskazanim na relevantnim računima glavne knjige		
	2. Utvrditi da li su nastali takvi događaji i okolnosti u kojima se materijalno značajno skraćuje preostali korisni vek upotrebe pojedinih osnovnih sredstava, odnosno pojedinih kategorija osnovnih sredstava, ili ovi događaji i okolnosti dovode do neophodnosti neodložnog potpunog otpisa osnovnih sredstava (npr., bitne tehnološke izmene i novine u pogledu proizvodnje i kapaciteta pojedinih osnovnih sredstava mogu dovesti do potreba da se zatečena ista ili slična osnovna sredstva u potpunosti otpišu (zamene sa novim osnovnim sredstvima)		
	3. Izvršiti pregled troškova tekućeg i investicionog održavanja nastalih u tekućem obračunskom periodu, odnosno godini i utvrditi da li su pojedine stavke ovih troškova bile neosnovano kapitalizovane		
3. TESTOVI PREZENTACIJE SALDA ISKAZANIH NA OSNOVNIM SREDSTVIMA	1. Utvrditi da li se potpuno otpisana osnovna sredstva računovodstveno obuhvataju na pravilnoj i konzistentnoj osnovi		
	2. Utvrditi da li su izvršena sledeća obelodanjivanja, ukoliko su kao takva primenjiva i to: • Saldo glavnih kategorija i materijalno značajnih grupa osnovnih sredstava (na pr., građevine, mašine i oprema i značajnije amortizacione grupe u okviru ovih kategorija); • Stopa iznosa obračunate i ukalkulisane amortizacije; • Opšti opis metoda obračuna amortizacije u glavne kategorije i amortizacione grupe osnovnih sredstava. • Ispravka vrednosti osnovnih sredstava bez terećenja troškova amortizacije i razni oblici umanjenja amortizacije; • Osnovna sredstva pod hipotekom ili drugim oblicima ograničenja raspolaganjem osnovnih sredstava (na pr, plenidba, po sudskom rešenju), i • Poslovne promene u vezi sa osnovnim sredstvima između međuzavisnih subjekata		
4. NASTAVAK TESTOVA ZA OSNOVNA SREDSTVA KOJA SU TESTIRANA PRE KRAJA GODINE	1. Istražiti i razmotriti ma koje druge dokaze za koje smo informisani a koji se odnose na materijalno značajne nabavke odnosno druga povećanja i rashodovanja i drugi oblici smanjenja osnovnih sredstava u među periodu (od datuma provere pre kraja godine do kraja obračunskog perioda, odnosno godine). Proveriti sve ovakve stavke povećanja osnovnih sredstava i sve ovakve stavke smanjenja osnovnih sredstava ukoliko se iskazana salda osnovnih sredstava proveravaju uz korišćenje detaljnih provera.		

Revizorske procedure	Instrukcije	Pripremio	Povezivanje
5. TESTOVI POSLOVNIH PROMENA SA M?ĐUZAVISNIM SUBJEKTIMA	1. Pribaviti pregled poslovnih promena u vezi sa osnovnim sredstvima, a koje se odnose na međuzavisne subjekte i nakon toga izvršiti sledeće:		
	1.1. Utvrditi razložnost nabavnih i prodajnih cena osnovnih sredstava sa međuzavisnim subjektima.		
	1.2. Utvrditi da li je izvršeno primereno obelodanjivanje za svaku od sledećih transakcija, odnosno poslovnih promena koje se odnose na međuzavisne subjekte (gde je aktuelno takvo obelodanjivanje kod konkretnog klijenta) i to: • Priroda, odnosno karakteristika odnosa međuzavisnih subjekata; • Opis transakcija, odnosno poslovnih promena; • Novčani izraz transakcija odnosno poslovnih promena nastalih između međuzavisnih subjekata. • Iznos potraživanja odn. obaveze prema međuzavisnim subjektima		
6. TESTOVI REVALORIZACIJE OSNOVNIH SREDSTAVA	1. Pribaviti pregled revalorizacije osnovnih sredstava u tekućoj godini po svim značajnijim kategorijama osnovnih sredstava i u odnosu na materijalno značajne revalorizacije izvršiti sledeće:		
	1.1. Utvrditi da li je procena odnosno revalorizacija osnovnih sredstava izvršena od strane kompetentnih subjekata za ove poslove i da je ovaj subjekt nezavisan u odnosu na klijenta kod kojeg je izvršena revalorizacija		
	1.2. Pribaviti primerak izveštaja kompetentnog subjekta koji je izvršio vrednovanje odnosno revalorizaciju osnovnih sredstava i uveriti se da li sa ovim izveštajem dovoljno potkrepljuje izvršena revalorizacija;		
	1.3. Proveriti usaglašenost iskazanih neto efekata, revalorizacije osnovnih sredstava (prikazanog u pribavljenom pregledu revalorizacije) sa proknjiženim efektima revalorizacije na računu revalorizacionih prihoda		
	1.4. Ako se za neko od revalorizovanih osnovnih sredstava predviđa njegovo rashodovanje odnosno prodaja, razmotriti da li je potrebno obezbediti ma koje razgraničene poreze		
7. RAZMATRANJE UNAPREĐENJA KNJIGOVODSTVENOG OBUHVATANJA OSNOVNIH SREDSTAVA	Razmotriti da li ima mesta za sugestije klijentu u vezi unapređenja računovodstvenog sistema u ovoj oblasti.		

Postupci ispitivanja ispravnosti nabavki i obaveza iz poslovanja

Ciljevi učenja

- opisati glavne kategorije transakcija u ciklusu nabavki
- objasniti u kakvom je odnosu okruženje kontrole preduzeća sa ciklusom nabavki
- opisati ključne elemente računovodstvenog sistema ciklusa nabavki
- opisati tipične testove kontrole za politike i procedure relevantne za ključne tvrdnje iz ciklusa nabavki i objasniti kako se primenjuju.
- utvrditi postupke ispitivanja ispravnosti nabavki
- opisati postupke ispitivanja ispravnosti računa obaveza iz poslovanja
- utvrditi uslove revizije za potvrdu obaveza.

UPOZNAVANJE STRUKTURE UNUTRAŠNJE KONTROLE ZA CIKLUS NABAVKI I OBAVEZA IZ POSLOVANJA

Ciklus nabavki obuhvata aktivnosti na:

- nabavka proizvoda, robe i usluga,
- preuzimanje i prijem proizvoda i robe i usluga,
- prijem faktura i priprema za plaćanje obaveza, i
- plaćanje obaveza po osnovu nabavki.

U slučaju da nešto od isporučene robe ili proizvoda nije u skladu sa zaključnicom ili ugovorom neophodne su radnje na formiranju dokumentacije za osporavanje u delu isporuke ili osporavanja kompletne isporuke. Isto tako ako usluge nisu izvršene mogu da se osporavaju u delu nekorektnog izvršenja. Na bazi tih aktivnosti nastaju povraćaj robe i novca ili razni komisijski zapisnici i knjižna pisma i odobrenja. Da bi upoznao strukturu unutrašnje kontrole za ciklus nabavki, revizor mora da uzme u obzir klijentovo kontrolno okruženje, računovodstveni sistem, i kontrolne procedure prema tome u kakvom su odnosu sa ovim aktivnostima.

Kontrolno okruženje, procena rizika, komunikacija i nadzor

Kontrolno okruženje preduzeća, procesi procene rizika, sistem komunikacije, i program nadzora, obično su šire komponente strukture unutrašnje kontrole i odnose se na sve cikluse transakcija. Ove komponente, za razliku od računovodstvenih sistema i kontrolnih aktivnosti, ne postoje za pojedinačne cikluse. Shodno tome, revizor ne upoznaje posebno svaku ovu komponentu za svaki poslovni ciklus. Naprotiv, upoznaje celokupno kontrolno okruženje, proces procene rizika, sistem komunikacije, i program nadzora i zatim povezuje ono što je saznao sa svakim poslovnim ciklusom pojedinačno.

Računovodstveni sistem

Termin "računovodstveni sistem" koristi se da se definiše informativna i komunikacijska komponenta u strukturi unutrašnje kontrole za pojedine cikluse transakcija.

Pregled aktivnosti u ciklusu nabavki

Nabavne transakcije

- razmatranje informacija o uslovima nabavke
- slanje zahteva za pribavljanje ponuda
- prijem i obrada ponuda
- sklapanje zaključnice
- sklapanje ugovora
- prijem robe, proizvoda i usluga
- kvantitativni i kvalitativni prijem
- odobravanje skladištenja

Korekcije nabavke

- osporavanje obavljene isporuke
- korištenje rabata i provizija
- vraćanje ili storniranje efekata nabavke

Naplata obaveza

- likvidacija dokumenata za plaćanje
- obezbeđenje finansijskih sredstava
- korišćenje popusta na gotovinsko plaćanje i plaćanje u roku
- plaćanje.

Sistem računovodstva za ciklus nabavki sastoji se od metoda i evidencije koje preduzeće koristi kako bi utvrdilo, prikupilo, klasifikovalo, i prijavilo transakcije vezane za nabavke i prikazalo povezanu aktivu i pasivu. Da bi razumeo sistem računovodstva za ciklus nabavki, revizor mora da zna kako transakcije u ciklusu nabavljanja počinju; mora da se upozna sa računima, dnevnikom, knjigovodstvom, dokumentima koji se koriste za prikazivanje ovih transakcija; i metodama ili koracima koji se preduzimaju da bi ih obradili i iskazali u finansijskim izveštajima. Posebni tipovi računovodstvenih iskaza, dokumentacije, i koraci obrade podataka u sistemu računovodstva za ciklus prihoda razlikuju se od preduzeća do preduzeća.

Nabavne transakcije

Poslovi nabavke nastaju inicijativom nabavnog odeljenja koje na bazi analize zaliha i poslovnih aktivnosti signaliziraju da treba obaviti nabavku robe, proizvoda ili usluga. Imajući u vidu da proces nabavke traje određeno vreme mora se voditi računa da se na vreme obave sve prednabavne i nabavne aktivnosti.

Na bazi inicijative nabavnog odelenja u skladu sa usvojenim procedurama nabavljanja sprovodi se postupak prikupljanja informacija o potencijalnim dobavljačima i uslovima po kojima se može obaviti nabavka. U slučaju kontinuiranih nabavki od istih dobavljača procedura može biti skraćena. Inače za svaku nabavku bi trebalo pribaviti odgovarajuće ponude da bi se kroz proces konkurentnosti izvršila optimalna nabavka.

U fazi ocene rizika internih kontrola u procesu nabavki revizor treba da pribavi sledeće informacije:

Tabelarni upitnik za oblast: NABAVKA / POVERIOCI

Ko je ovlašćen da zahteva nabavku?	
Ko je ovlašćen da naručuje?	
Ko je odgovoran za prijem?	
Ko je odgovoran za kontrolu faktura?	
Ko je odgovoran za evidentiranje nabavke?	
Ko je odgovoran za analitiku dobavljača?	
Ko je ovlašćen za isplatu faktura?	

DOPUNSKA PITANJA	DA	NE	N/O	NAPOMENA
1. Postoji li posebno odeljenje nabavke?				
2. Da li je nekom van odeljenja nabavke dopušteno da naručuje?				
3. Da li uključena odeljenja imaju na raspolaganju uputstva?				
4. Postoje li direktne isporuke dobavljača trećim licima?				

U procesu nabavljanja i plaćanja obaveza iz poslovanja tangiraju se najčešće sledeći računi glavne knjige:

- račun zaliha materijala, sirovina, ambalaže, sitnog inventara, autoguma, itd...
- račun odobrenih rabati i provizije
- račun obaveza dobavljačima
- račun nabavne vrednosti robe
- račun troškova utuživanja i sudske takse
- žiro račun

Kontrolne aktivnosti

Revizor mora da upozna kontrolne aktivnosti u preduzeću u dovoljnoj meri da bi mogao da planira reviziju kako bi proces revizije tekao efikasno.

Tabelarni upitnik za ocenu

OSNOVNA PITANJA KONTROLE	DA	NE	N/O	NAPOMENA
1. Da li su nabavke pravilno poručene?				
• postoji li razgraničenje dužnosti?				
• da li je rukovodilac nabavnog odeljenja odgovoran za veličinu porudžbine?				
• **da li je rukovodilac nabavnog odeljenja odgovoran za pregled potreba za nabavkom?**				
• da li se obično traži više ponuda?				
• da li se uspostavlja kontrola nad povećanim zahtevima za nabavkom (kroz odvojena dosijea)?				
• da li nabavno odeljenje ima odobren plan nabavki?				

OSNOVNA PITANJA KONTROLE	DA	NE	N/O	NAPOMENA
2. Da li su sve prijemnice pravilno evidentirane?				
• postoji li razgraničenje dužnosti?				
• da li se prijem dobara vrši odvojeno?				
• da li se primljena dobra odmah provere i prebroje?				
• da li se prijemnice odmah evidentiraju u dosijea?				
• da li se sačinjavaju zapisnici i za više - manje, neispravne isporuke?				
3. Da li se fakture proveravaju i overavaju pre knjiženja?				
• postoji li razgraničenje odgovornosti?				
• **da li se fakture proveravaju i overavaju pre knjiženja?**				
• **da li se ulazne fakture odmah numerišu i evidentiraju?**				
• da li se fakture upoređuju sa: – porudžbenicom, – cenovnikom, – primljenom robom, – zapisnicima o kvalitativnom i kvantitativnom prijemu?				
• da li se fakture računski kontrolišu?				
• da li se kontrolišu fakture za dodatne troškove (npr. troškove prevoza)?				
• da li se kontroliše klasiranje (razvrstavanje) faktura?				
• da li se fakture overavaju stavljanjem parafa odgovornog lica?				
• da li se utvrđuju razlike: – naručene i primljene robe, – fakture i primljene robe, – fakture i cenovnika?				
• postoji li odgovarajući sistem za utvrđivanje razlika u isporuci?				
• postoji li odgovarajući sistem kontrole nad fakturama za robu direktno isporučenu trećim licima?				
• da li su prijava i obračun poreza na dodatnu vrednost provereni?				
• da li je broj poreskog obveznika zabeležen u matičnoj evidenciji?				
4. Da li su sve overene fakture proknjižene u analitici dobavljača?				
• da li su razgraničene odgovornosti?				
• postoji li prelazni račun za primljene, ali neoverene fakture?				
• da li se prelazni račun često kontroliše?				
• da li su salda dobavljača u analitici				
• dobavljača usaglašena sa glavnom knjigom?				

OSNOVNA PITANJA KONTROLE	DA	NE	N/O	NAPOMENA
• da li se kontroliše ispravnost dnevnika?				
• da li su usaglašene otvorene stavke na dobavljačima?				
• da li se porez na dodatnu vrednost evidentira kao % neto fakturne vrednosti?				
• da li je ukupan porez na dodatnu vrednost usaglašen sa evidencijom FP?				
• da li je poreska prijava overena od strane FP?				
5. Da li se odgovarajuće kontroliše analitika dobavljača?				
• da li se periodično usaglašavaju evidencije na dobavljačima?				
• da li su fakture overene pre isplate (parafirane)?				
• da li se često kontroliše dosije dobavljača od strane lica koje nije zaduženo za analitiku dobavljača?				

OCENA	OCENA *	POUZDANOST PROCEDURE **	OCENA RIZIKA ***
1. Da li su sve nabavke evidentirane?			
2. Da li su sve prijemnice pravilno evidentirane?			
3. Da li su fakture proverene i overene pre knjiženja?			
4. Da li su sve overene fakture proknjižene u analitici dobavljača?			
5. Da li je usaglašena analitika za glavnu knjigu?			
UKUPNA OCENA			

* Izaberite: od **1** do **5** ** Izaberite: **DA** ili **NE** *** Izaberite: **VISOK**, **SREDNJI** ili **NIZAK**

Na bazi ovakvih upitnika sagledava se rizik internih kontrola u segmentu nabavki. Na bazi prikupljenih informacija i utiska koje revizor stekne u toku boravka u preduzeću može se bolje dizajnirati program i plan revizije u ovom području poslovanja preduzeća.

Procena rizika kontrole za ciklus nabavki

Pošto revizor upozna politike i procedure strukture unutrašnje kontrole koje su mu potrebne za izradu plana revizije ciklusa nabavki on procenjuje rizik kontrole tvrdnji u finansijskom izveštaju u vezi sa transakcijama iz ciklusa nabavki i stanjima računa obaveza iz poslovanja. Kada procenjuje rizik kontrole, revizor ocenjuje verovatnoću da se materijalne greške provuku kroz elemente strukture unutrašnje kontrole za ciklus nabavki i kroz tvrdnje koje se odnose na transakcije u ciklusu nabavki i račune obaveza. Na primer, tvrdnja o integralnosti nabavnih transakcija znači da su sve nabavke koje je trebalo evidentirati i evidentirane. Revizor koristi svoje znanje o politikama i procedurama strukture unutrašnje kontrole koje se odnose na ovu tvrdnju da bi ocenio verovatnoću da klijent možda nije evidentirao materijalno značajne količine nabavki.

Znanje o strukturi unutrašnje kontrole koje revizor koristi kod procene rizika kontrole tvrdnji za ciklus nabavki dolazi iz tri glavna izvora:

- prethodnih revizija,
- upoznavanja strukture unutrašnje kontrole, koje mu služi za planiranje tekuće revizije ciklusa nabavki, i
- posebno planiranih testova kontrole za procenu rizika kontrole nekih tvrdnji za ciklus nabavki.

Prethodne revizije i upoznavanje strukture unutrašnje kontrole u tekućoj reviziji obično su značajni izvori dokaza za procenu rizika kontrole mnogih tvrdnji, ne samo za ciklus nabavki, već i za druge cikluse transakcija. Pravilno razumevanje politika i procedura strukture unutrašnje kontrole obuhvata saznanje o formiranju politika i procedura strukture unutrašnje kontrole relevantnih za planiranje revizije ciklusa nabavki i o tome da li se sprovode u praksi. U nekim slučajevima, ovo razumevanje pomaže revizoru da se u dovoljnoj meri upozna sa efikasnošću politika i procedura u praksi da bi potvrdio da je nivo rizika kontrole ispod maksimalnog kada su u pitanju neke tvrdnje iz ciklusa nabavki.

Osim onoga što sazna iz prethodnih revizija i za vreme tekuće revizije, revizor može da sprovede druge postupke ispitivanja kontrola pojedinačnih politika ili procedura značajnih za tvrdnje iz ciklusa nabavki. Ovi testovi mogu se izvoditi dok se revizor upoznaje sa strukturom unutrašnje kontrole ili nakon toga. On ih obično sprovodi ako veruje da će dodatni dokazi koje dobije o efikasnom formiranju i sprovođenju neke politike ili procedure smanjiti nivo rizika kontrole te tvrdnje. Niži nivo rizika kontrole omogućava revizoru da manje napora uloži u postupak testiranja i za posledicu ima efikasniju reviziju.

TESTIRANJE ISPRAVNOSTI TVRDNJI IZ CIKLUSA NABAVKI

Tvrdnja o osnovanosti

Tvrdnja o osnovanosti nabavnih transakcija znači da su evidentirane nabavne transakcije zaista obavljene i da saldo obaveza stvarno postoji. Preduzeće može greškom evidentirati nabavne transakcije dok roba, repromaterijal i drugi inputi još nisu preuzeti (ili usluge izvršene), ili može namerno evidentirati neispravne nabavke. U oba slučaja, aktiva, obaveze i finansijski rezultat biće nerealni.

Nekoliko politika i procedura strukture unutrašnje kontrole obično se koristi za sprečavanje ili otkrivanje takvih grešaka. Rukovodstvo može planirati nabavke i uporediti ih sa stvarnim nabavkama. Da bi objasnilo stvarne nabavke iznad planiranih, rukovodstvo mora da utvrdi nepostojeće nabavke i obaveze. Testovi kontrole koje revizori obično koriste pri oceni efikasnosti planiranja i sprovođenja ovog postupka ispituju upotrebu plana, proveravaju izveštaje koji se tiču istrage bitnih razlika između stvarnih i planiranih nabavki, i onoga što proizlazi iz tih razlika.

Klijentov računovodstveni sistem može zahtevati da fakture o nabavkama dokumentuju obavljene nabavke. Numerisanje ovih faktura, davanje ovlašćenja za njihovu pripremu, i periodična provera poštovanja numeričkog redosleda čini formalan, prekontrolisan dokument koji služi kao osnova za evidentiranje svake nabavke. Takvi dokumenti garantuju da se evidentiraju samo stvarno obavljene nabavke. Pored toga, program na računaru ili nezavisno lice u okviru preduzeća može spajati ulazne fakture sa dokazom o prijemu robe ili izvršenju usluge. Svaki ovaj postupak pomaže kod utvrđivanja da je nabavka obavljena. Pomoću tipičnih testova kontrole ovih politika i procedura, revizor ispituje i prati upotrebu ulaznih faktura, proverava dokaz o tome da li se poštuje numerički redosled faktura, i dokaz o tome da ulazne fakture i prijemnice spaja određena osoba ili računar. Takav dokaz često se sastoji od izveštaja o izuzecima koji utvrđuje neuparene fakture i opisuje aktivnosti koje zatim slede.

Preduzeća često šalju mesečne izveštaje svojim dobavljačima. Pored informisanja dobavljača o potražnom saldu, eventualna neslaganja između ove dve evidencije mogu dovesti do nabavki koje su fakturisane a nisu obavljene. Pomoću reklamacija dobavljača na iznose u mesečnom izveštaju mogu se ustanoviti greške u tvrdnji o osnovanosti nabavki i obaveza. Tipični testovi kontrole koje revizori koriste za ovaj postupak jesu praćenje slanja mesečnih izveštaja i provera dosijea o komunikaciji sa dobavljačima, i prateće evidencije.

Tabelar za kontrolu knjige ulaznih faktura

Redni broj	Inventarni broj	Broj analitičkog konta	Dobavljač	Osnov		Prijemnica			Ulazna faktura			Nalog za knjiženje		
				Ugovor	Zaključnica	Datum	Broj	Iznos	Datum	Broj računa	Iznos	Datum	Broj naloga	Stav

Tvrdnja o integralnosti

Tvrdnja o integralnosti nabavnih transakcija podrazumeva da su sve nabavne transakcije i salda obaveza koje je trebalo evidentirati i evidentirani. Preduzeće može greškom da ne uvede u evidenciju prijem robe (ili izvršenje usluga) ili namerno ne želi da evidentira izvesne nabavne transakcije i obaveze. U svakom slučaju, obaveze će biti umanjene.

Računovodstveni sistem u većini preduzeća zahteva numerisane prijemnice i ulazne fakture. Ove procedure osiguravaju formalan, prekontrolisan dokument za svaku nabavku robe koji garantuje da će se nabavne transakcije evidentirati. Zatim, nezavisno lice u okviru preduzeća može da spaja prijemnice sa ulaznim

fakturama. Ova procedura u velikoj meri smanjuje rizik da će se roba primiti ali ne i evidentirati. Testovi kontrola ovih postupaka slični su testovima kontrola korišćenja ulaznih faktura prema numeričkom redosledu. Na primer, revizor ispituje i prati upotrebu numerisanih prijemnica, proverava dokaz o poštovanju numeričkog redosleda, i dokaz o tome da lice koje je u preduzeću zaduženo za to, spaja prijemnice sa ulaznim fakturama.

Klijenti sa računarskim pogodnostima mogu da razviju računarski program za usaglašavanje prijemnica sa ulaznim fakturama. Na primer, računar može urediti da se svaka numerisana prijemnica pojavi u dnevniku nabavki u okviru utvrđenog vremenskog perioda. Međutim, kao primer takvog testa, revizor može da proveri dokumentaciju koja se odnosi na računarski program i izveštaje o prijemnicama koje nisu evidentirane u dnevniku nabavki u okviru utvrđenog vremenskog perioda.

Mesečni izveštaji klijenta mogu utvrditi nabavke i obaveze koje nisu evidentirane na isti način kao i nabavke koje su evidentirane. Dobavljači mogu obavestiti klijenta u slučaju da nabavka nije prikazana u bilansu stanja. Međutim, mesečni izveštaji nisu efikasni kada se odnose na tvrdnju o integralnosti kao kada se odnose na tvrdnju o osnovanosti. Dobavljači će se verovatno manje žaliti na nabavke koje su duplo evidentirane (uvećanje iznosa obaveza na računu) nego na one koje su neispravne (umanjenje iznosa obaveza na računu).

Tvrdnja o pravima i obavezama

Tvrdnja o pravima i obavezama uglavnom nema značaja za nabavne transakcije i obaveze.

Tvrdnja o oceni ili alokaciji

Tvrdnja o oceni ili alokaciji nabavnih transakcija i povezanih računa obaveza podrazumeva da su evidentirani iznosi za ispravne nabavke i obaveze tačni. Iznosi nabavki i obaveza mogu se netačno evidentirati iz mnogih razloga. U postupku kvalitativnog i kvantitativnog prijema može da se propusti konstatovati:

- odstupanje u ceni,
- odstupanje u količini,
- odstupanje u količini,
- odstupanje u sortimentu ili kategoriji kvaliteta,
- greška u obračunu nabavne (fakturne) vrednosti,
- greška u roku plaćanja,
- greška u načinu i dinamici plaćanja,
- greška u stavu za knjiženje,
- greška u računu koji duguje,

- greška u računu potražuje,
- greška u iznosu duguje i potražuje, itd...

Sve su ovo slučajevi koji mogu dovesti, bez obzira na namere odgovornih lica, do netačnog vrednovanja i alokacije nastalih efekata promena u vezi sa nabavkama.

Tvrdnja o prikazivanju i izveštavanju

Tvrdnja o prikazivanju i otkrivanju nabavnih transakcija i povezanih računa obaveza znači da se nabavke i obaveze klasifikuju u odgovarajuće račune i da beleške uz finansijske izveštaje sadrže prikaze o onim računima koji zahtevaju opšte prihvaćeni računovodstveni principi. Iako pogrešna klasifikacija nabavki i obaveza nije glavni problem u većini preduzeća, ponekad se javljaju propusti u ovoj oblasti. Po zastupljenosti i učešću nisu značajni, međutim iz ugla odgovornosti revizora za tačnost iznetog mišljenja ovi propusti su veoma značajni. To pre svega što su obaveze bitna kategorija za tvrdnje o imovini i kapitalu preduzeća.

Računovodstveni sistem koji uključuje detaljni kontni plan garantuje da se nabavke i obaveze pravilno klasifikuju. Mnoga preduzeća zahtevaju da se računi šifriraju, postupak kojim se ulazne fakture šifriraju brojem računa u koji će se nabavka evidentirati. Šifriranje može prekontrolisati nezavisno lice pre evidentiranja transakcije da bi se uverio da će se evidentirati u pravom računu. Tipični testovi kontrole ovih postupaka obuhvataju proveru knjige ulaznih faktura, praćenje šifriranja nabavnih faktura, proveru da li su fakture dobro šifrirane, i proveru dokaza o tome da nezavisna osoba kontroliše šifriranje pre evidentiranja.

Da bi se smanjila verovatnoća neadekvatnog ili pogrešnog prikazivanja nabavki i obaveza, osoblje u računovodstvu preduzeća može koristiti kontrolne liste, i nezavisno lice u preduzeću koji poznaje ovu materiju može pregledati prikaze u finansijskim izveštajima pre njihove konačne pripreme. Testovi kontrola koji se odnose na prikaze nabavki i obaveza obično obuhvataju istragu o tome koji radnici u preduzeću pripremaju prikaze i da li se koriste kontrolne liste i pregledaju prikazi. Ovo ispitivanje obuhvata i proveru kompletiranih kontrolnih listi i dokaz o pregledu prikaza od strane nezavisne osobe u preduzeću.

Ispitivanje razgraničenja nabavke

Ispitivanje razgraničenja nabavke osmišljeno je tako da utvrdi da su evidentirane nabavke tokom godine obavljene u tom računovodstvenom periodu (osnovanost) i da su nabavke evidentirane posle kraja godine nabavke u sledećem knjigovodstvenom periodu (integralnost). Razgraničenje nabavki obuhvata

ispitivanje dokumenata pripremljenih neposredno pre i posle datuma završnog računa. Revizor treba da:

1) ispituje ulazne fakture da bi utvrdio da su kvantitativni i kvalitativni prijem pravilno obavljeni,
2) ispituje prijemnice da bi utvrdio da su nabavke uredno evidentirane, i
3) usaglašava otpremnice sa ulaznim fakturama i evidencijom zaliha da bi utvrdio koje stavke su evidentirane u odgovarajućem knjigovodstvenom periodu.

Kod ispitivanja razgraničenja nabavki, revizor mora da vodi računa o klauzuli „franco" kojom se definišu uslovi nepreuzimanja robe ili usluga.

Računska provera podataka u izlaznim fakturama

Sledeći mogući postupak ispitivanja ispravnosti transakcija nabavki jeste ponovno izračunavanje podataka u ulaznoj fakturi. Ovim postupkom, revizor množi količinu na fakturi sa cenom da vidi da li je kupcu fakturisan pravi iznos. Revizor može da uporedi fakturu sa cenovnikom i izvrši računsku kontrolu ulaznih faktura da bi utvrdio da su ukupni iznosi tačni. Pošto većina klijenata kontroliše nabavku, ovo ispitivanje se uglavnom izvodi kao ispitivanje kontrola. Međutim, postupak može ispitati ispravnost ako ima za cilj da potvrdi vrednovanje nabavke i utvrdi da su dolarski iznosi korektno evidentirani.

Pregled dnevnika nabavke

Još jedan postupak ispitivanja ispravnosti nabavke predstavlja pregled dnevnika nabavki radi velikih ili neuobičajenih transakcija. Kada izvodi ovaj postupak, revizor traži stavke koji mogu ukazati na pitanja o ispravnosti računovodstvenog postupka ili koje zahtevaju dalja istraživanja.

Analitički postupci

Analitički postupci mogu se iskoristiti za ispitivanje računa nabavki. Na primer, poređenje nabavke sa nabavkom iz prethodne godine i planiranom nabavkom obezbeđuju dokaz o prihvatljivosti iznosa od nabavki. Odličan analitički postupak za nabavku predstavlja povezivanje iznosa nabavki u odnosu na ostvaren prihod, ili vrednost učinaka u periodu i slično. Pomoću poslovne statistike, revizor može da dobije potvrdu o prihvatljivosti iznosa nabavki. Ovaj analitički postupak posebno je koristan kod prikupljanja dokaza za tvrdnju o integralnosti.

Revizija računa obaveza

Računi obaveza predstavljaju zahteve prema kupcima koji su nastali usled nabavke robe ili usluga u redovnom toku poslovanja. Račun obaveza se evidentira

povećanjem obaveze kada se obavlja nabavka na kredit (odloženo plaćanje) i smanjuje se kada preduzeće obavi plaćanje dobavljaču.

Krajnji cilj revizije računa obaveza jeste da se prikupi dovoljno dokaza koji se odnose na tačan prikaz računa u skladu sa opše prihvaćenim računovodstvenim principima. Kada su u pitanju svi ostali računi, ovaj cilj može se ostvariti procenom rizika materijalnih grešaka u pet uobičajenih tvrdnji. Glavni naglasak na računima obaveza stavlja se na testiranje tvrdnji o osnovanosti, oceni, i pravima i obavezama.

Uobičajeni postupci ispitivanja ispravnosti u reviziji

U praksi egzistira više uobičajenih postupaka ispitivanja računa obaveza. Daleko najrasprostranjeniji postupak obuhvata računsku kontrolu pomoćnog knjigovodstva i potvrđivanje ukupnog iznosa u glavnoj knjizi, dobijanje i ocenu Knjige ulaznih faktura za obaveza, i primenu analitičkih postupaka.

Računska kontrola pomoćnog knjigovodstva i potvrda ukupnog iznosa u glavnoj knjizi

Važan postupak ispitivanja računa obaveza predstavlja računska kontrola pomoćnog knjigovodstva koje sadrži potražni saldo svakog dobavljača i poređenje ovog ukupnog iznosa sa sintetičkim kontom za račune obaveza. Računska kontrola pomoćnog knjigovodstva pomaže da se utvrdi da detaljna lista pojedinačnih računa odgovara ukupnom iznosu sa sintetičkog konta. Iako će u bilansu stanja biti prikazani samo ukupni računi obaveza, ovaj saldo sastoji se od detaljne liste pojedinačnih računa. Ako ukupan iznos sa ove liste ne odgovara ukupnom iznosu na sintetičkom kontu, postavlja se pitanje da li se računi obaveza tačno prikazuju. Često se ovaj test izvodi na Knjizi ulaznih faktura, pošto ona često služi kao zamena za pomoćno knjigovodstvo.

Tabelarni prikaz uobičajenih postupaka ispitivanja računa obaveza

Uobičajeni postupak ispitivanja	Tehnika	Vrsta testa	Tvrdnje
Računski prekontrolisati pomoćno knjigovodstvo i usaglasiti ukupne iznose sa glavnom knjigom	Ponovno izvršenje	Test bilansa	Integralnost i Osnovanost
Dobiti Knjigu ulaznih faktura i oceniti je	Analiza	Analitički postupak	Vrednovanje
Dobiti potvrde	Potvrda	Test bilansa	Osnovanost, vrednovanje, prava i obaveze
Primeniti analitičke postupke	Analiza	Analitički postupci	Sve

Dobijanje i vrednovanje pregleda dospelih obaveza

Pregled dospelih obaveza, ili probni bilans računa obaveza, jeste presek računa svakog dobavljača pojedinačno, koji prikazuje koliko dugo je svaki račun, ili njegovi delovi, neplaćen. Pregled dospelih obaveza često za revizora priprema klijent. Revizor koji ga prima, može izvršiti računsku kontrolu ovog pregleda umesto pomoćnog knjigovodstva. Pregled dospelih obaveza revizoru ne pokazuje samo sastav pojedinačnih računa već i koliko dugo je koji račun nenaplaćen (na primer, 0-30 dana, 31-60 dana, 61-90 dana, ili više od 90 dana. Period obaveza meri se od datuma nabavke do datuma bilansa stanja. Dakle, nabavka na kredit koja je obavljena u septembru i još uvek nije naplaćena zaključno sa 31. decembrom bila bi stara više od 90 dana. Ova vrsta informacija pomaže revizoru da pravilno oceni račune obaveza. Obično postoji manja verovatnoća da su stariji računi naplativi (na primer, oni koji su stariji od 90 dana) nego što je to slučaj sa novijim računima.

Pošto primi klijentov pregled dospelih obaveza, revizor bi trebalo da potvrdi njegovu tačnost. To bi trebalo uraditi tako što će računski prekontrolisati ukupne iznose u tom bilansu, poređenjem uzorka klijentovih bilansa u pregledu dospelih obaveza sa glavnom knjigom, i potvrdom samog pregleda dospelih obaveza poređenjem nekih stavki sa datumima ulaznih faktura.

Računskom kontrolom glavne knjige ili pregleda dospelih obaveza, revizor sakuplja neke ograničene dokaze o integralnosti. Sakupljanje dokaza o integralnosti ili umanjenju računa obaveza je teško. Glavno testiranje umanjenja obaveza jeste poređenje prijemnica sa fakturama i otpremnicama dobavljača, što je već obrađeno u reviziji nabavke.

Potvrde

Revizor može da odustane od potvrde računa obaveza ukoliko se ispuni jedan od sledeća tri uslova:

1) računi obaveza su nevažni za finansijske izveštaje,
2) korišćenje potvrda ne bi bilo efikasno, ili
3) potvrde nisu potrebne da bi se smanjio rizik revizije na prihvatljivo nizak nivo za tvrdnje koje se tiču računa obaveza.

Iako revizor može doneti odluku da ne koristi potvrde o računima obaveza zbog jednog od gore navedenih razloga on u svojoj radnoj dokumentaciji treba da navede kako je došao do takve odluke.

Priroda testa

Kada revizor odluči da pošalje zahteve za izdavanje potvrde, on odlučuje da pošalje ili pozitivan ili negativan oblik zahteva. Pozitivan zahtev za potvrdom

šalje se dobavljaču da odgovori direktno revizoru i navede da li su informacije navedene u zahtevu tačne. U pozitivnom zahtevu za potvrdom, revizor želi da dobavljač odgovori bez obzira da li je stanje prikazano na potvrdi tačno.

Za razliku od toga, u negativnom zahtevu za potvrdom, revizor želi da dobavljač odgovori samo ako su informacije prikazane u potvrdi netačne. Kada je u pitanju forma negativnog zahteva polazi se od pretpostavke da je informacija tačna ako kupac ne odgovori. Negativne potvrde često imaju formu nalepnice koja se stavlja na izveštaj dobavljača.

Negativne potvrde predstavljaju manje pouzdan dokaz nego pozitivne. Revizori znaju da izostanak odgovora na negativan zahtev ne znači nužno da je dobavljač zaključio da je informacija u potvrdi tačna. Ponekad dobavljači ignorišu negativne zahteve. Na ovaj način, ako dobavljač ne odgovori, revizor nije siguran da li je informacija tačna ili je k dobavljač jednostavno ignorisao potvrdu.

Pošto negativne potvrde predstavljaju manje pouzdan dokaz, trebalo bi ih koristiti kada su ispunjena sva tri sledeća uslova:

- nivo unutrašnjeg rizika i rizika kontrole je nizak.
- uključen je veliki broj malih pojedinačnih bilansa.
- revizor nema razloga da veruje da će primaoci potvrde uzeti u razmatranje.

Veća je verovatnoća da će negativne potvrde dati odgovore koji ukazuju na greške kada se pošalje veliki broj zahteva i kada su greške česte. Revizor bi trebalo da istraži sve relevantne informacije o vraćenim negativnim zahtevima, a ako ukazuje na raširene greške, revizor bi ponovo trebalo da razmotri kombinovani unutrašnji rizik i rizik kontrole i reviziju planiranog postupka revizije.

Pozitivni zahtevi daju dokaze samo kada primaoci odgovore. Pouzdanost ovih odgovora, međutim, nije apsolutna. Neki dobavljači ne moraju da potvrde informaciju u zahtevu, već jednostavno da ga potpišu i vrate ga. Da bi se umanjio ovaj rizik, revizori mogu da koriste blanko pozitivne potvrde u kojima se od kupca traži da navede relevantne informacije, kao što je stanje računa. Iako blanko potvrde mogu da povećaju njihovu pouzdanost, mogu da smanje koeficijent odgovora pošto one od primaoca zahtevaju dodatni napor. Stoga će revizor možda morati da izvede dodatne procedure revizije da bi nadoknadio nevraćene zahteve.

Vremensko planiranje testiranja

Revizor mora da donese odluku i u vezi sa vremenskim planiranjem zahteva za potvrdom. Pri odlučivanju o vremenu potvrde, revizor mora da utvrdi datum s kojim treba potvrditi račune obaveza. Potvrde se najčešće šalju sa datumom završnog računa. Ovo predstavlja najpouzdaniji dokaz revizije (pod uslovom da su priroda i obim testiranja konstantni), pošto se obaveza koja se prikazuju u finansijskim

izveštajima slažu s datumom završnog računa. Međutim, vremensko planiranje testiranja u reviziji može se razlikovati. Na primer, kada je rizik kontrole nizak, revizori će ponekad potvrditi obaveza za jedan ili dva meseca pre datuma završnog računa. Naravno, revizor mora da sprovede ograničene procedure od datuma potvrde do datuma završnog računa da bi dao dokaze da su obaveza i dalje tačno prikazana kako se navodi na kraju godine.

Obim testiranja

Revizor mora da donese odluku i o tome koliko potvrda da pošalje i kojim dobavljačima. Ovo je pre svega pitanje uzimanja uzoraka. Revizor može utvrditi obim potvrda pomoću statističke analize ili razumnim utvrđivanjem veličine uzorka. Da bi se povećala pouzdanost postupka ispitivanja, revizor može da poveća njegov obim. Ispitivanjem klijenta u vezi sa velikim iznosima ili neuobičajenim rizikom, revizor bi trebalo da poveća pouzdanost dokaza. Ovo se može postići povećanjem obima testiranja potvrda. Priroda i vremensko planiranje testiranja mogu se menjati.

Revizor mora da utvrdi koja pojedinačna salda obaveza će odabrati za potvrdu. On može izabrati stavke koje će potvrditi ili može upotrebiti neku vrstu slučajnog ili sistematičnog izbora uzorka.

Održavanje kontrole

Da bi potvrđivanje bilo efektivno, revizor mora da kontroliše potvrde od trenutka kad se pripremaju i šalju sve dok ih dobavljač ne vrati. Održavanje kontrole podrazumeva uspostavljanje komunikacije između dobavljača i revizora da bi se smanjila mogućnost prekida ili promene zahteva za potvrdama i odgovora. Revizor može dobiti pomoć od klijenta u pripremanju potvrde u oblastima kao što je kucanje zahteva za potvrdama, stavljanje zahteva u koverte, i lepljenje markica. Međutim, revizor mora pažljivo nadgledati taj proces i direktno poslati potvrde. Na isti način, potvrde bi trebalo da se vrate direktno revizoru, a ne klijentu. Prema tome, revizori obično uz zahtev za potvrdom prilažu kovertu sa plaćenom poštarinom i adresom na vlastito ime. Ovi koraci obezbeđuju da zahtevi za potvrdama budu nezavisna komunikacija između revizora i dobavljača. Revizor treba da bude oprezan kada se zahtev ne može dostaviti i kad se pošta vrati. Iako takva situacija može ukazivati na to da se dobavljač preselio, može da ukazuje i na to da je u pitanju fiktivni dobavljač i da je obaveza neosnovana.

Neki dobavljači mogu odgovoriti na potvrdu i na neki drugi način osim slanja odgovora poštom, kao što je slanje faksom ili usmenom potvrdom. Takvi odgovori često zahtevaju dodatni dokaz da bi se potvrdila njihova ispravnost. Na primer, rizik koji nosi odgovor preko faksa jeste početna neizvesnost u vezi sa pravim

pošiljaocem. Da bi se smanjio ovaj rizik i da bi potvrda mogla da se tretira kao punosnažan dokaz, revizori često potvrđuju izvor i sadržaj faks pošiljke u telefonskom razgovoru sa pošiljaocem. Revizori od njega mogu tražiti i da im direktno poštom pošalje originalnu potvrdu.

Kada revizor dobije usmene potvrde, trebalo bi da ih dokumentuje u radnoj evidenciji. Ako je usmeno potvrđena informacija važna, revizor bi trebalo da traži od kupca pismenu potvrdu.

Raspolaganje odgovorima

Odgovori kupaca ponekad mogu sadržavati neusaglašenosti koje su oni zabeležili. Revizor mora zadržati kontrolu nad svim neusaglašenim stavkama i objasniti ih na zadovoljavajući način. On može klijentu dati da ih istraži; međutim, revizor treba da zadrži kontrolu i dobije potvrdu za klijentove odgovore. Često neusaglašenost između dobavljača i klijenta potiče od graničnih događaja. Na primer, klijent je možda ispisao ček 31. decembra, dok će dobavljač uplatu primiti tek posle kraja godine. Bez obzira na ovu neusaglašenost, revizor mora da utvrdi razlog za sve razlike, propisno ih istraži i donese zaključak o njihovom značaju.

Izostanak odgovora

Pošto se polazi od pretpostavke da izostanak odgovora na negativne potvrde znači da se dobavljač slaže sa informacijama, revizor ne preduzima dalje mere. Međutim, kada su u pitanju pozitivni zahtevi, revizor od kupca traži odgovor. Pošto se izabere račun za pozitivnu potvrdu, on se obično mora potkrepiti. Ako dobavljač ne odgovori na prvi zahtev, revizor obično šalje drugi i treći ili traži od klijenta da on zove dobavljača i zahteva da se potvrda vrati. Prema onim dobavljačima koji ne odgovore na dodatne zahteve, revizor obično primenjuje alternativne postupke da bi potkrepio stanje na računu. Uobičajeni alternativni postupci podrazumevaju ispitivanje naknadnih gotovinskih naplata i pregled dokumentacije koja potkrepljuje transakcije na računu dobavljača.

Pregled dokumentacije

Sledeći alternativni postupak za potkrepljivanje salda obaveza predstavlja pregled dokumentacije za datu obavezu. Na primer, ulazna faktura trebalo bi da je izdata na datum kada je nastala obaveza i trebalo bi da postoji prijemnica i otpremnica u vezi sa tom nabavkom. Pregledom te dokumentacije, revizor prikuplja dokaz o osnovanosti nabavke.

U nekim okolnostima, dopušteno je izostaviti alternativne postupke. Na primer, revizor može da donese odluku da tretira ceo bilans na koji nije dobio odgovor kao grešku, umesto da sprovede dodatne postupke da bi ih potkrepio. Međutim, ove pretpostavljene greške moraju se odraziti i na većini računa obaveza, moraju

se dodati iznosu svih ostalih neusaglašenih razlika, i ne smeju revizora navesti na zaključak da u finansijskim izveštajima ima materijalnih grešaka.

Revizor može doneti odluku da izostavi dodatne postupke kada ne pronađe nikakve neuobičajene kvalitativne faktore ili sistematične karakteristike u vezi sa izostankom odgovora.

Ako takvi faktori ili karakteristike postoje, kao što je izostanak odgovora, koji se tiču nabavnih transakcija na kraju godine, onda bi revizor trebalo da sprovede dodatne postupke da bi razrešio svaku sumnju u vezi sa ovim stavkama.

Ocena rezultata postupka potvrđivanja

I vraćeni zahtevi za potvrdom i dodatno sprovedeni postupci obezbeđuju dokaz o računima obaveza. Revizor mora oceniti ovaj dokaz i odlučiti da li je dovoljan za sve tvrdnje koje se odnose na račune obaveza. Da bi izvršio ovu ocenu, revizor uzima u obzir sledeće faktore:

- pouzdanost potvrda i dodatnih postupaka;
- prirodu svakog izuzetka, uključujući i kvantitativne i kvalitativne implikacije;
- dokaz dobijen drugim postupcima revizije koji se odnose na tvrdnje računa obaveza;
- da li je potreban dodatni dokaz.

Ako revizor zaključi da kombinovani dokaz nije dovoljan, treba da izda zahtev za dodatnim potvrdama ili proširi druge testove, kao što su testovi detalja ili analitički postupci.

Analitički postupci

Računi obaveza predstavljaju oblast u kojoj izračunavanje odnosa i povezanih poređenja često obavljaju revizori. Ovi analitički postupci obezbeđuju dokaz o ukupnoj ispravnosti stanja na računima obaveza u skladu sa opšte prihvaćenim računovodstvenim principima. Tako, na primer, može da se poredi vrednost zaduženja na zalihama materijala, neki delovi troškova usluga i potražna strana obaveza. Ali, mala je, u principu korist od analitičkih procedura u sferi obaveza budući da više računa može da optira u nekim slučajevima tako da ne postoji direktna kontrolna komunikacija među računima obaveza i zaliha repromaterijala, nekih troškova i slično. Nadalje nekad se neka nabavka može obaviti plaćanjem u gotovu pa se i ne prikaže obaveza tako da ona može dovesti u dilemu revizora prilikom provođenja analitičkih procedura.

Ovi analitički postupci obezbeđuju dokaz o ispravnosti obaveza. Što se tiče nekog drugog analitičkog postupka, svaka neuobičajena fluktuacija ili sporna stavka trebalo bi da se dalje istraži.

PROGRAM REVIZIJE: TESTIRANJE NABAVKI I OBAVEZA IZ POSLOVANJA

NAPOMENA REVIZORU: Značajni događaji ili neuobičajene transakcije; ili neuobičajene transakcije koje imaju uticaja na bilansne pozicije identifikovane tokom procesa planiranja revizije. Razmotriti eventualne efekte i planirane revizorske procedure za bilansnu poziciju.

Opis značajnog događaja ili neuobičajene transakcije identifikovane kod analize rizika angažovanja ili razumevanja poslovanja klijenta.

IDENTIFIKOVANI SPECIFIČNI RIZICI

Identifikovani specifični rizici koji se odnose na određenu bilansnu poziciju zahtevaju primenu sledećih revizorskih procedura:

OPIS RIZIKA

REVIZORSKI POSTUPCI KAO ODGOVOR NA IDENTIFIKOVANI RIZIK

ZBIR SVIH REVIZORSKIH PROCEDURA
1. TEST OBAVEZA IZ POSLOVNIH ODNOSA
2. TEST VREDNOVANJA I PREZENTACIJE OBAVEZA IZ POSLOVNIH ODNOSA
3. TEST RAZGRANIČENJA NABAVKI
4. TEST RAZGRANIČENJA POVRAĆAJA ROBE – KNJIŽNA ZADUŽENJA I ODOBRENJA
5. TEST ODABRANIH OBAVEZA PREMA POJEDINIM DOBAVLJAČIMA
6. TEST PREZENTACIJE OBAVEZA IZ POSLOVNIH ODNOSA PREMA ZAVISNIM SUBJEKTIMA
7. TEST VREDNOVANJA OBAVEZA IZ POSLOVNIH ODNOSA U STRANIM SREDSTVIMA PLAĆANJA
8. RAZMATRANJE UNAPREĐENJA KNJIGOVODSTVENOG OBUHVATANJA OBAVEZA

Revizorske procedure	Instrukcije	Pripremio	Povezivanje
1. TEST OBAVEZA IZ POSLOVNIH ODNOSA	1. Pribaviti specifikaciju i rekapitulaciju obaveza iz poslovnih odnosa po pojedinim subanalitičkim i analitičkim zakonima. Proveriti zbirove navedene specifikacije i rekapitulacije i uporediti usaglašenost zbirove ovih specifikacija i rekapitulacija sa računa na glavne knjige. Uporediti sve materijalno značajne stavke obaveza iz poslovnih odnosa (ako takve stavke postoje) sa potkrepljujućom dokumentacijom		
	2. Iz evidencija o plaćanjima odabrati određen broj skorašnjih plašanja izvršenih u odgovarajućem periodu sledeći datum sa specifikacije navedene pod A gore (uobičajeno to je najmanje period trajanja jednog ciklusa nabavke plaćanja; ali ako se vrši provera obaveza iz poslovnih odnosa sa stanjem na kraju godine, ovaj period obuhvata vreme od kraja godine do datuma izvršenja revizije kod klijenta), i nakon izvršiti sledeće:		
	2.1 Uporediti odabrana izvršena plaćanja sa ispravama i evidencijama o prijemu, ulaznim fakturama i sa ostalom potkrepljujućom dokumentacijom		
	2.2. Utvrditi da li su izabrana izvršena plaćanja obuhvaćena u specifikaciji navedenog pod 1 gore, proknjižena u analitičkoj evidenciji i zajedno sa ostalim plaćanjima, proknjižena i u glavnoj knjizi		

Revizorske procedure	Instrukcije	Pripremio	Povezivanje
1. TEST OBAVEZA IZ POSLOVNIH ODNOSA	3. Izvršiti pregled pojedinačnih salda u specifikacijama obaveza iz poslovnih odnosa da bi se utvrdila da li među pojedinačnim saldima postoje i dugovna salda. Za sva identifikovana materijalno značajna dugovna salda (koja predstavljaju deo salda ukupnih obaveza iz poslovnih odnosa na kraju godine sa suprotnim predznakom u odnosu na obaveze iz poslovnih odnosa) razmotriti da li je potrebno izvršiti odgovarajuću reklasifikaciju ovakvih salda		
2. TEST VREDNOVANJA I PREZENTACIJE OBAVEZA IZ POSLOVNIH ODNOSA	1. Utvrditi pravilnost klasifikacije sledećih salda (ako takva salda postoje) i to: • Dugovna salda na obavezama iz poslovnih odnosa; i • Obaveze iz poslovnih odnosa koje nisu tekuće ili koje nisu nastale iz poslovnih odnosa		
	2. Utvrditi tačnost i primerenost vrednovanja klasifikacija i obelodanjivanja sledećih salda: • Starih i spornih obaveza ili obaveza koja su pod znakom pitanja; • Obaveza prema zavisnim subjektima; i • Stvorenih ugovornih obaveza po osnovu materijalno značajnih stavki		
3. TEST RAZGRANIČENJA NABAVKI	1. Izvršiti odabir ulaznih faktora proknjiženih u periodu od 7 dana neposredno posle kraja godine. Uporediti odabrane ulazne fakture sa evidencijama i ispravama o prijemu materijala, robe ili izvršenih usluga. Utvrditi da li su ove obaveze evidentirane u odgovarajućem obračunskom periodu.		
	2. Iz evidencija i primarnih isprava za period od 7 dana neposredno pre kraja godine, izvršiti odabir prijema materijala robe odnosno korišćenih usluga. Uporediti odabrane prijeme materijala robe i korišćenih usluga sa evidencijama o prijemu i ulaznim fakturama. Utvrditi da li su obaveze iz poslovnih odnosa (po osnovu pregledanih odabranih prijema materijala, robe i korišćenih usluga) evidentirane u odgovarajućem obračunskom periodu		
4. TEST RAZGRANIČENJA POVRAĆAJA ROBE – KNJIŽNA ZADUŽENJA I ODOBRENJA	1. Istražiti evidencije i izvorne isprave povraćaja materijala i robe za period od 7 dana nakon kraja godine. Utvrditi da li su nalazi za terećenje dobavljača proknjiženi u odgovarajućem obračunskom periodu		
	2. Izvršiti odabir naloga za terećenje dobavljača za period od 7 dana neposredno pre kraja godine. Uporediti ove naloge za terećenje dobavljača sa evidencijama odnosno ispravama o isporukama (otpremi) i utvrditi da li su proveravani nalozi za terećenje evidentirani ili odgovarajućem obračunskom periodu		
	3. Identifikovati razna druga terećenja dobavljača i drugih poverilaca iz poslovnih odnosa koja su izvršena od strane klijenta za period od 7 dana pre kraja godine. Uporediti ova identifikovana terećenja sa potkrepljujućom dokumentacijom i utvrditi da li su proknjižena u odgovarajućem obračunskom periodu		

Revizorske procedure	Instrukcije	Pripremio	Povezivanje
5. TEST ODABRANIH OBAVEZA PREMA POJEDINIM DOBAVLJAČIMA	1. Izvršiti odabir iznosa obaveza preko materijalno značajnim dobavljačima koje dospevaju za plaćanje do datuma bilansa stanja, odnosno do kraja godine. Ovi dobavljači bi se mogli identifikovati putem propitivanja ili pregleda prethodnih operativnih i analitičkih evidencija o izvršenim plaćanjima		
	2. Za odabrane dobavljače pribaviti od klijenta izveštaje o nabavkama ili fakture		
	3. Ako za odabrane dobavljače nismo mogli pribaviti izveštaje o nabavkama i ulazne fakture, pripremiti zahteve za potvrđivanje salda odabranim dobavljačima ili da te zahteve pripremi klijent. S tim u vezi izvršiti sledeće:		
	3.1. Konfirmacije treba da budu poslate pod našim nadzorom, i faxom i poštom		
	3.2. Ukoliko ne stigne odgovor u roku od desetak dana, slanje ponoviti uz oznaku URGENTNO, u gornjem desnom uglu konfirmacije		
	3.3. Dobijene odgovore uporediti sa onim u knjigama. Istražiti eventualne razlike i za materijalno značajne insistirati da budu usaglašene između banke i klijenta		
	4. Pribaviti od klijenata i pripremiti pregled usaglašenosti izveštaja o nabavkama (ako su takvi izveštaji raspoloživi) ulaznih faktura i odgovara za potvrđivanje salda dobijenih od dobavljača u sklopu prethodno izvršenih postupaka pod 2 i 3 gore, sa iznosima iskazanih obaveza u specifikaciji, odnosno analitičkoj evidenciji obaveza iz poslovnih odnosa. Uporediti prethodno navedene iznose iz pregleda za usaglašenje sa operativnim evidencijama o prijemu (za povraćaje dobavljačima), ulaznim fakturama i drugim relevantnom potkrepljujućom dokumentacijom		

6. TEST PREZENTACIJE OBAVEZA IZ POSLOVNIH ODNOSA PREMA ZAVISNIM SUBJEKTIMA	1. Radi identifikacije svih zavisnih subjekata od kojih su vršene nabavke, odnosno od kojih su korišćene usluge u toku godine, istražiti i razmotriti raspoložive evidencije i dokaze po tom osnovu. Pribaviti pregled obaveza iz poslovnih odnosa prema zavisnim subjektima i utvrditi da li su na tom pregledu obuhvaćeni svi zavisni subjekti koje smo prethodno identifikovali. Uporediti iznose sa navedenog pregleda sa iznosima prikazanim u specifikaciji odnosno u karticama analitičke evidencije obaveza iz poslovnih odnosa		
	2. Utvrditi da li obaveze prema zavisnim subjektima reflektuju ekonomski osnovane, odnosno suštinske poslovne promene, sa kojima se potkrepljuje njihovo evidentiranje		
	3. Oceniti razložnost prezentacije i obelodanjivanja obaveza iz poslovnih odnosa prema zavisnim subjektima		
	4. Razmotriti zahteve za pozitivnim zahtevima za potvrđivanje materijalno započetih salda obaveza iz poslovnih odnosa prema zavisnim subjektima		

Revizorske procedure	Instrukcije	Pripremio	Povezivanje
7. TEST VREDNOVANJA OBAVEZA IZ POSLOVNIH ODNOSA U STRANIM SREDSTVIMA PLAĆANJA	1. Radi identifikacije dobavljača i drugih poverilaca sa obavezama prema njima u stranim sredstvima plaćanja ako takve obaveze postoje, istražiti i razmotriti raspoložive evidencije i druge dokaze po tom osnovu. Identifikovati obaveze prema takvim dobavljačima, odnosno poveriocima. Identifikovati kurseve stranih valuta koje su primenjeni za preračun ovih obaveza u dinare i uporediti ove kurseve sa zvaničnim kursnim listama, odnosno drugim relevantnim zvaničnim izvorima. Ponoviti preračun obaveza iz poslovnih odnosa u stranim sredstvima plaćanja u novčanu jedinicu u kojoj se izveštava, odnosno u dinare.		
	2. Utvrditi uticaj ugovora o zalaganju u stranih sredstava plaćanja (ako takvi ugovori postoje) na evidentirana salda obaveza iz poslovnih odnosa u stranim sredstvima plaćanja.		
	3. Utvrditi usaglašenost korekcija po osnovu preračuna obaveza iz poslovnih odnosa u stranim sredstvima plaćanja (kursnih razlika nastalih navedenim preračunima) sa proknjiženim korekcijama na računima glavne knjige		

8. RAZMATRANJE UNAPREĐENJA KNJIGOVODSTVENOG OBUHVATANJA OBAVEZA	Razmotriti da li ima mesta za sugestije klijentu u vezi unapređenja računovodstvenog sistema u ovoj oblasti		

Postupci ispitivanja ispravnosti računa PVR

Ciljevi učenja

- opisati glavne kategorije PVR
- utvrditi i objasniti politike i procedure strukture unutrašnje kontrole relevantne za tvrdnje o PVR
- opisati uobičajene testove ispravnosti računa PVR
- objasniti kako revizor može da menja prirodu, vreme i obim PVR.

U računovodstvenom smislu postoje pozicije koje nisu ni imovina niti obaveze, a uprkos svemu nisu ni kapital. Ta pozicija je pozicija Pasivnih vremenskih razgraničenja. Ovaj konto (PVR) obuhvata sve one pozicije koje u smislu pripadajućeg perioda nisu ni kapital ni obaveze a svrstavaju se u pasivu. U takve pozicije spadaju budući prihodi koji se kalkulišu a nisu dospeli. Na primer, neki fakultet upiše 1.000 studenata po ceni od 1.200 eura koji će svoje naknade plaćati u 12 jednakih rata. Plaćanje počinje prvog oktobra i traje do kraja septembra naredne godine. Budući da je potpisan ugovor o studiranju i da je plaćanjem prve rate nastao obligacioni odnos stav za knjiženje je:

AVR - Potraživanja od kupaca po osnovu školarine	1.200.000	
PVR - očekivani prihodi pod uplata školarine		1.200.000.

Kada se potpiše ugovor o studiranju stvaraju se uslovi za naplatu prihoda kada budu dospeli. IZ tih razloga imajući u vidu da usluga nije izvršena nema niti realnih potraživanja po osnovu školarine niti prihoda jer nije ni po čemu došlo do realnog uvećanja imovine.

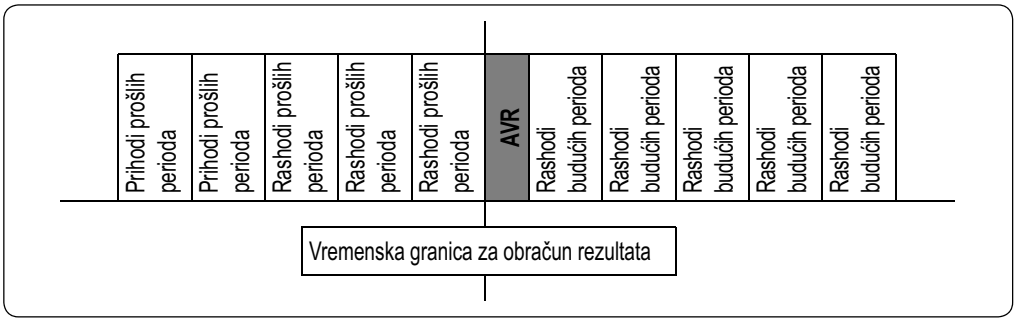
Kada počne prvi mesec stav za knjiženje je:

Potraživanja od kupaca po osnovu školarine	100.000	
AVR - Potraživanja od kupaca po osnovu školarine		100.000.

Kada se obavi naplata stav za knjiženje je:

Žiro račun	100.000	
Potraživanja od kupaca po osnovu školarine		100.000.
PVR - očekivani prihodi pod uplata školarine	100.000	
Prihodi po osnovu školarine		100.000.

Ovakvim pristupom se realno iskazuje imovina, kapital, prihodi i rezultat poslovanja.



Tvrdnja o osnovanosti

Tvrdnja o osnovanosti transakcija podrazumeva da su evidentirane pozicije PVR imaju logičku osnovu da se smatraju za pozicije PVR. Revizor treba da ustanovi da li se te pozicije ne umanjuju sa ciljem da se povećaju prihodi. Gledano iz ugla bilansiranja i procenjivanja PVR su "upola" prihodi. Iz tih razloga revizor mora dobro da otvori oči da se ne iskažu kao prihodi pozicije koje ne spadaju u prihode već U PVR. Druga opasnost za revizora je da prihvati da se na PVR knjiži iznos koji ne pripada za navedeni period PVR već se odnosi na obaveze. Treća opasnost za revizora je da umesto da se neki stav za knjiženje knjiži na potražnu stranu neke pozicije iz aktive knjiži u korist PVR. U postupku revizijskog pregleda revizor za sve pozicije PVR treba da utvrdi kako su nastale i šta je osnov za knjiženje na poziciji PVR. Jako je bitno sagledati knjižne protustavove konta PVR naročito ako je PVR odobravan povećanjem prihoda.

Tvrdnja o integralnosti

Tvrdnja o integralnosti PVR je posebno aktuelna kod firmi koje imaju problema sa rezultatima poslovanja. Naime, veliki je rizik da je knjigovodstveno osoblje neke stavke za knjiženje umesto na PVR tretiralo u korist prihoda. Na taj način je povređeno pravilo o integralnosti obuhvata PVR a prihodi su "naduvani" da bi se iskazao "pravi rezultat". Postupak revizije u delu provere prihoda može da efektuira u obelodanjivanju većeg dela propusta u tvrdnjama o integralnosti obuhvata svih pozicija PVR.

Tvrdnja o integralnosti obuhvata PVR može biti posledica jedne od grešaka:

- propust da se proknjiži deo dospelih prihoda umesto na prihode na PVR,
- propust da se proknjiži u korist PVR umesto u korist obaveza,
- duplo knjiženje korekcije prihoda u korist PVR,
- knjiženje pogrešnog iznosa na PVR,
- propust da se knjiže određene korekcije u PVR nastale posebnim knjižnim odobrenjima ili ugovorima sa poslovnim partnerima, itd...

Provera ove tvrdnje može se sprovesti i proverom adekvatnosti računovodstvenih politika i konsekventnosti njihovih primena u praksi. Naime, ako preduzeće u toku poslovne godine promeni računovodstvene politike i primeni ih na način da se to manifestuje na PVR revizor treba da razmotri karakter i obim uticaja i opravdanost takvog postupka.

Tvrdnja o pravima i obavezama

Tvrdnja o pravima i obavezama uglavnom ima malog značaja za testiranje PVR. U principu PVR je potencijalni deo prihoda preduzeća bez obzira na osnov nastajanja. Međutim, u nekim slučajevima u kojima se PVR odnose na obaveze bitno je jasno razgraničiti obaveze od PVR. Ili, u nekim slučajevima veliku ulogu može da igra rok nastanka neke obaveze ili prava i to može da utiče na tačnost tvrdnje o pravima i obavezama.

Tvrdnja o oceni ili alokaciji

Tvrdnja o oceni ili alokaciji PVR podrazumeva da su ispravno evidentirani iznosi za pozicije koje su PVR i da slučajno na PVR nije knjižen neki iznos koji se odnosi na neku drugu poziciju bilansa stanja ili uspeha. Jedan vid povrede tvrdnje o oceni ili alokaciji bio bi loš ili netačan obračun kamata ili kursnih razlika koje se odnose na pozicije iskazane na kontu PVR. Na primer, preduzeće ima PVR iskazane u stranoj valuti. Na kraju godine treba iznose koji su knjiženi u toku godine u stranim valutama ispravno kursirati i iskazati na dan zaključka poslovnih knjiga, odnosno na dan koji se završava 31.12. date godine za koju se obavlja izveštavanje.

U delu testiranja koje revizor sprovodi treba da u tabelaru u kojem obavlja računske provere prvo unese stanje na kraju prošlog izveštajnog perioda, da to bude jednako početnom stanju tekućeg izveštajnog perioda (utvrđuje proverom i

konstatuje u svojim radnim papirima). Na početno stanje kao uvećanja treba prihvatiti sva osnovana knjiženja po osnovu novih PVR. Umanjenje vrednosti PVR nastaje po osnovu prenosa pripadajućeg dela vrednosti na prihode ili obaveze tekućeg izveštajnog perioda ili na neke druge pozicije.

Tabelar za test ispravnosti PVR

Anal. konto	Opis	Faktura							Zatvaranje tokom godine		
		Datum	Broj	Iznos	Nalog za knjiženje			Preneto u prihode	Datum	Preneto na prihode	Saldo na dan BS
					Odnosni period	Datum knjiženja	Knjiženo na PVR				
	Svega testirano	-	-	-	-		-				

Tvrdnja o prikazivanju i izveštavanju

Tvrdnja o prikazivanju i otkrivanju PVR obavezuje da se pozicije PVR klasifikuju u odgovarajuće račune i da beleške uz finansijske izveštaje sadrže prikaze o onim računima koji zahtevaju opšte prihvaćeni računovodstveni principi. Iako pogrešna klasifikacija pozicije PVR obično nisu glavni problem u većini preduzeća, ponekad se javljaju kao takvi i mogu uzrokovati glavobolju revizoru. Prihodi mogu umesto na prihode da budu knjiženi na PVR. Isti slučaj može biti sa obavezama. Takođe, neke pozicije umesto na PVR mogu da budu iskazane kao prihodima, obavezama ili nekom drugom računu u finansijskim izveštajima.

PROGRAM REVIZIJE:TESTIRANJE PVR

NAPOMENA REVIZORU: Značajni događaji ili neuobičajene transakcije; ili neuobičajene transakcije koje imaju uticaja na bilansne pozicije identifikovane tokom procesa planiranja revizije. Razmotriti eventualne efekte i planirane revizorske procedure za bilansnu poziciju.

Opis značajnog događaja ili neuobičajene transakcije identifikovane kod analize rizika angažovanja ili razumevanja poslovanja klijenta.

IDENTIFIKOVANI SPECIFIČNI RIZICI

Identifikovani specifični rizici koji se odnose na određenu bilansnu poziciju zahtevaju primenu sledećih revizorskih procedura:

OPIS RIZIKA

REVIZORSKI POSTUPCI KAO ODGOVOR NA IDENTIFIKOVANI RIZIK

ZBIR SVIH REVIZORSKIH PROCEDURA
1. TEST ADEKVATNOSTI RAČUNOVODSTVENE POLITIKE U ODNOSU NA PVR [Sveobuhvatnost]
2. TEST PVR [Sveobuhvatnost, Validnost, Knjiženje, Razgraničenje]
3. TEST PREZENTACIJE PVR [Vrednovanje, Prezentacija]
4. TEST IZNOSA ORIGINALNO ISKAZANIH U STRANOJ VALUTI [Vrednovanje]
5. TEST PREZENTACIJE SALDA U ODNOSU NA POVEZANA PRAVNA LICA [Prezentacija]

Revizorske procedure	Instrukcije	Pripremio	Povezivanje
1. TEST ADEKVATNOSTI RAČUNOVODSTVENE POLITIKE U ODNOSU NA PVR [Sveobuhvatnost]	1. Pregledati (ukoliko ih ima) prošlogodišnje radne papire i upoznati se sa računovodstvenom politikom i suštinom bilansne pozicije.		
	2. Istražiti razloge značajnih promena u saldima bilansnih pozicija pvr u odnosu na prethodnu godinu.		
	3. Uveriti se da su računovodstvene politike i procedure za formiranje PVR, adekvatne i primenjene konzistentno.		

2. TEST PVR [Sveobuhvatnost, Validnost, Knjiženje, Razgraničenje]	1. Izvršiti odabir i za odabrana pasivna vremenska razgraničenja koja nisu rezultat računovodstvene procene, ispitati potkrepljujuću dokumentaciju.		
	2. Za odabrana pasivna vremenska razgraničenja koja su rezultat računovodstvene procene izvršiti sledeće procedure:		
	2.1 Proceniti razložnost metoda i pretpostavki koje je rukovodstvo koristilo prilikom procene.		
	2.2 Ukoliko su metode i pretpostavke razumne potrebno je proveriti podatke i matematičku tačnost procene.		
	2.3 Ukoliko metode i pretpostavke nisu razumne potrebno je razviti očekivanje i sopstvenu procenu na osnovu realnijih metoda i pretpostavki. Prodiskutovati novu procenu sa klijentom i predložiti odgovarajuću korekciju.		

Revizorske procedure	Instrukcije	Pripremio	Povezivanje
2. TEST PVR [Sveobuhvatnost, Validnost, Knjiženje, Razgraničenje]	3. Za odabrana materijalno značajna pasivna vremenska razgraničenja koja su postojala prethodne godine a sada ih nema u knjigama, potrebno je izvršiti sledeće procedure:		
	3.1. Proceniti da li okolnosti zahtevaju potpuno gašenje pasivnih vremenskih razgraničenja ili samo njihovo smanjenje u odnosu na prethodnu godinu.		
	3.2. Ukoliko se saldo sastoji od jedne ili samo nekoliko transakcija, svaku od njih dokumentovati (svako razgraničenja od formiranja do gašenja).		

3. TEST PREZENTACIJE PVR [Vrednovanje, Prezentacija]	1. Utvrditi da li postoje sledeća analitička salda:		
	1.1. Dugovna salda.		
	1.2. Dugoročna razgraničenja.		
	1.3. Odnosi sa povezanim pravnim licima.		
	1.4. Obaveze po osnovu lizinga.		

4. TEST IZNOSA ORIGINALNO ISKAZANIH U STRANOJ VALUTI [Vrednovanje]	1. Usaglasiti devizne kurseve upotrebljene za preračun deviznih pozicija u okviru PVR, sa zvanično objavljenim kursevima na dan bilansa stanja.		

5. TEST PREZENTACIJE SALDA U ODNOSU NA POVEZANA PRAVNA LICA [Prezentacija]	1. Istražiti i razmotriti postajanje odnosa sa povezanim pravnim licima. Sumirati ih i testirati na isti način kao što je opisano gore. Predložiti reklasifikaciju na odgovarajući konto internih odnosa.		
	2. Utvrditi da li ove transakcije imaju ekonomskog smisla.		
	3. Razmotriti potrebu slanja konfirmacija.		

Revizija dugoročnih obaveza

Ciljevi učenja

- opisati kako nastaju dugoročne obaveze
- objasniti u kakvom je odnosu okruženje kontrole preduzeća sa područjem nastajanja i likvidacije obaveza
- opisati tipične testove kontrole za politike i procedure relevantne za ključne tvrdnje iz područja dugoročne i objasniti kako se primenjuju.
- utvrditi postupke ispitivanja ispravnosti iskazanih pozicija dugoročnih obaveza
- opisati postupke ispitivanja ispravnosti računa dugoročnih obaveza
- utvrditi uslove revizije za potvrdu dugoročnih obaveza.

UPOZNAVANJE STRUKTURE UNUTRAŠNJE KONTROLE ZA CIKLUS OBAVEZA IZ POSLOVANJA

Dugoročne obaveze nastaju po osnovu ugovora o dugoročnim aranžmanima i kreditiranju. Uslov za dobijanje dugoročnih kredita je da preduzeće ima odgovarajući bonitet. U nekim slučajevima i kada nema boniteta koji je prihvatljiv može se u specijalnim aranžmanima kratkoročna obaveza transformisati u dugoročne obaveze. Ono što je bitno za revizora svi dugoročni aranžmani su pokriveni odgovarajućim ugovorima preduzeća i njegovih poverilaca:

- banke,
- države,
- poslovnih partnera, ili
- po drugim osnovama.

Kontrolno okruženje, procena rizika, komunikacija i nadzor

U postupku ocene i procene sistema internih kontrola revizor procenjuje koliki je rizik da se dese nepravilnosti u vezi sa evidentiranjem i vrednovanjem

dugoročnih obaveza a da se to ne otkrije u fazi svakodnevnog funkcionisanja sistema internih kontrola. U zavisnosti od procene stepena inherentnog rizika i rizika kontrola određuje se prihvatljiv nivo rizika detekcije i opredeljuje stepen revizijskog obuhvata.

TESTIRANJE ISPRAVNOSTI TVRDNJI O OBAVEZAMA IZ POSLOVANJA

Tvrdnja o osnovanosti postojanja dugoročnih obaveza

Tvrdnja o osnovanosti postojanja dugoročnih obaveza znači da su evidentirane dugoročne obaveze zaista dugoročne obaveze nastale u skladu sa zakonom i ugovorima između klijenta i države, njegovih poslovnih partnera ili drugih pravnih lica i institucija. U vezi sa tvrdnjom o osnovanosti dugoročnih obaveza uvek postoji rizik:

- da su kao dugoročne obaveze prikazane neke situacije koje nisu dugoročne obaveze u skladu sa uobičajenim tretmanom dugoročnosti obaveza, i
- da su dugoročne obaveze iskazane u pogrešnom iznosu.

U posebnu vrstu povrede tvrdnje o osnovanosti dugoročnih obaveza spadaju razne prevarne radnje kojima se namerno dugoročnom obavezom prikazuju kratkoročne obaveze ili neusaglašene dugoročne obaveze. Na primer, preduzeće nema produženje roka ili revolviranje kredita a iskazuje obaveze koje su do dospeću ispod godine dana kao dugoročne obaveze. Ili, zbog toga što ne obavi adekvatno kursiranje ili iskazivanje nekih prikrivenih stavki dugoročnih obaveza (osiguranja naplate, i slično...) dovodi do toga da iskazuje dugoročne obaveze u manjim iznosima od realno iskazivih.

Tvrdnja o integralnosti dugoročnih obaveza iz poslovanja

Tvrdnja o integralnosti dugoročnih obaveza podrazumeva da su sve dugoročne obaveze koje preduzeće ima prikazane kao takve obaveze u finansijskim izveštajima za pripadajući period. Rizik da će tvrdnja o integralnosti dugoročnih obaveza biti povređena proističe iz mogućnosti:

- da se propusti evidentirati neka nova dugoročna obaveza,
- da se obaveza prikaže u narednom periodu,
- da se obaveza evidentira po nižoj vrednosti od stvarne,

- da se obaveza prikaže na nekom drugom računu u finansijskim obavezama (najčešće kao PVR, ili rezervisanja za buduće troškove),
- da se devizne obaveze ne iskažu po ispravnim kursevima, itd...

Posebnu vrstu povrede ove tvrdnje o integralnosti dugoročnih obaveza čini slučaj u kojem se iskazane dugoročne obaveze razlikuju od konfirmacija koje šalju treća lica. U ovu grupu povrede tvrdnje o integralnosti obuhvata dugoročnih obaveza moguće je podvesti više različitih osnova koji mogu izazvati neusaglašenost sa evidencijama kod trećih lica.

Rukovodstvo potpisuje revizorima izjavu o integralnosti obuhvata dugoročnih obaveza. Pa ipak, i pored te izjave pod materijalnom i moralnom odgovornošću postoji istina mala realna mogućnost da se ne iskažu sve dugoročne obaveze a da ih revizori ne detektuju.

Tvrdnja o pravima i obavezama

Tvrdnja o pravima i obavezama uglavnom nema značaja za dugoročne obaveze. Svi aspekti prava i obaveza u delu dugoročnih obaveza su definisani ugovorima tako da, u principu, za revizora tu ne bi trebalo biti dilema a samim tim i održivost tvrdnji o pravima i obavezama.

Tvrdnja o oceni ili alokaciji

Tvrdnja o oceni ili alokaciji dugoročnih obaveza podrazumeva da su evidentirani ispravni iznosi dugoročnih obaveza na prave račune dugoročnih obaveza. Ova tvrdnja bi bila ugrožena ako iznosi iskazanih obaveza po bilo kom iznosu ne bi bili tačni. Na primer, preduzeće je pogrešno vrednovalo dugoročne obaveze (nije dobar kurs, nije dobar period, nije dobar osnov, itd...).

Tvrdnja o prikazivanju i izveštavanju

Tvrdnja o prikazivanju i izveštavanju znači da se podrazumeva da se dugoročne obaveze iz poslovanja klasifikuju u odgovarajuće račune i da beleške uz finansijske izveštaje sadrže prikaze o onim računima koji zahtevaju opšte prihvaćeni računovodstveni principi. Iako pogrešna klasifikacija dugoročnih obaveza nije glavni problem u većini preduzeća, ponekad se javljaju propusti u ovoj oblasti. Po zastupljenosti i učešću nisu značajni, međutim iz ugla odgovornosti revizora za tačnost iznetog mišljenja ovi propusti su veoma značajni. To pre svega što su dugoročne obaveze bitna kategorija za tvrdnje o imovini i kapitalu preduzeća.

PROGRAM REVIZIJE: TESTIRANJE DUGOROČNIH OBAVEZA IZ POSLOVANJA I OSTALIH OBAVEZA

NAPOMENA REVIZORU: Značajni događaji ili neuobičajene transakcije; ili neuobičajene transakcije koje imaju uticaja na bilansne pozicije identifikovane tokom procesa planiranja revizije. Razmotriti eventualne efekte i planirane revizorske procedure za bilansnu poziciju.

Opis značajnog događaja ili neuobičajene transakcije identifikovane kod analize rizika angažovanja ili razumevanja poslovanja klijenta.

IDENTIFIKOVANI SPECIFIČNI RIZICI

Identifikovani specifični rizici koji se odnose na određenu bilansnu poziciju zahtevaju primenu sledećih revizorskih procedura:

OPIS RIZIKA

REVIZORSKI POSTUPCI KAO ODGOVOR NA IDENTIFIKOVANI RIZIK

ZBIR SVIH REVIZORSKIH PROCEDURA
1. KONFIRMACIJA DUGA [Sveobuhvatnost, Validnost, Knjiženje, Razgraničenje]
2. TEST RAZGRANIČENE KAMATE [Validnost, Sveobuhvatnost, Knjiženja, Razgraničenje]
3. TEST RASHODA KAMATE [Validnost, Knjiženje, Razgraničenje]
4. TEST VREDNOVANJA I PREZENTACIJE DUGA I KAMATE [Vrednovanje, Prezentacija]
5. RAZMATRANJE UNAPREĐENJA KNJIGOVODSTVENOG OBUHVATANJA
6. TEST IZNOSA ORIGINALNO ISKAZANIH U STRANOJ VALUTI [Vrednovanje]
7. TEST PREZENTACIJE SALDA U ODNOSU NA POVEZANA PRAVNA LICA [Prezentacija]

Revizorske procedure	Instrukcije	Pripremio	Povezivanje
1. KONFIRMACIJA DUGA [Sveobuhvatnost, Validnost, Knjiženje, Razgraničenje]	1. Pribaviti tabelu koja će prikazivati dugoročne obaveze na dan bilansa stanja kao i novoformirane, i to početno stanje, nove pozajmice (povećanja), otplate (smanjenja) i finalni saldo. Primeniti sledeće procedure: Da bi bili sigurni u sveobuhvatnost tabele:		
	1.1 Razgovarati sa rukovodećim ljudima zaduženim za dugoročne obaveze.		
	1.1 Razmotriti evidencije o novoformiranim dugoročnim obavezama, ukoliko ih ima, dobijene iz razgovora sa rukovodstvom, iz zapisnika sa sednica Upravnog odbora, putem konfirmacija, testova obaveza i slično.		
	2. Za svakog poverioca (ili, zavisno od okolnost za nekoliko odabranih) prema kojima je klijent imao dugovanje na dan bilansa stanja, potrebno je pripremiti ili zahtevati od klijenta da on pripremi konfirmacije:		
	2.1. Konfirmacije šalje klijent pod našom kontrolom. Konfirmacija bi trebalo da obuhvata i zahtev za sledećim informacijama: potencijalne obaveze, garancije, akreditive, sredstva obezbeđenja ili slične aranžmane sa poveriocem.		
	2.2. Ukoliko ne stigne odgovor u roku od desetak dana, slanje ponoviti uz oznaku URGENTNO, u gornjem desnom uglu konfirmacije.		
	2.3. Dobijene odgovore uporediti sa onim u knjigama. Istražiti eventualne razlike i za materijalno značajne insistirati da budu usaglašene između banke i klijenta.		

Revizorske procedure	Instrukcije	Pripremio	Povezivanje
2 TEST RAZGRANIČENE KAMATE [Validnost, Sveobuhvatnost,Knjiženja, Razgraničenje]	1. Pribaviti tabelu razgraničenog rashoda kamate na način kao što je opisano u tački 1 (najefikasnija je varijanta u kojoj je ovaj rashod obuhvaćen prethodno opisanom tabelom). Preračunati iznos kamate za razgraničenje u tekućem periodu, na osnovu informacija iz konfirmacije i ugovora o kreditiranju.		

3. TEST RASHODA KAMATE [Validnost, Knjiženje, Razgraničenje]	1. Obračunati celokupni rashod kamate na sve dugoročne kredite za godinu i uporediti sa iznosom u knjigama klijenta.		

4. TEST VREDNOVANJA I PREZENTACIJE DUGA I KAMATE [Vrednovanje, Prezentacija]	1. Utvrditi da li postoje sledeća analitička salda:		
	1.1. Dugoročni krediti od povezanih pravnih lica.		
	1.2. Tekuće dospeće dugoročnih kredita.		
	1.3. Kratkoročni krediti za koje se očekuje da će biti refinansirani.		

5. RAZMATRANJE UNAPREĐENJA KNJIGOVODSTVENOG OBUHVATANJA	Razmotriti da li ima mesta za sugestije klijentu u vezi unapređenja računovodstvenog sistema u ovoj oblasti.		

6. TEST IZNOSA ORIGINALNO ISKAZANIH U STRANOJ VALUTI [Vrednovanje]	1. Usaglasiti devizne kurseve upotrebljene za preračun deviznih pozicija u okviru AVR, sa zvanično objavljenim kursevima na dan bilansa stanja..		

7. TEST PREZENTACIJE SALDA U ODNOSU NA POVEZANA PRAVNA LICA [Prezentacija]	1. Istražiti i razmotriti postajanje odnosa sa povezanim pravnim licima. Sumirati ih i testirati na isti način kao što je opisano u tački 2B. Predložiti reklasifikaciju na odgovarajući konto internih odnosa.		
	2. Utvrditi da li ove transakcije imaju ekonomskog smisla.		
	3. Razmotriti potrebu slanja konfirmacija.		

REVIZIJA KAPITALA

Ciljevi učenja

- opisati kako nastaje kapital
- objasniti u kakvom je odnosu okruženje kontrole preduzeća sa područjem nastajanja i povlačenja kapitala
- opisati tipične testove kontrole za politike i procedure relevantne za ključne tvrdnje iz područja kapitala i objasniti kako se primenjuju.
- utvrditi postupke ispitivanja ispravnosti iskazanih pozicija kapitala
- opisati postupke ispitivanja ispravnosti računa kapitala.

TIPOVI PREDUZEĆA (POSLOVNIH ORGANIZACIJA)

Svako preduzeće kao svesna dugoročna organizaciona tvorevina usmerena na stvaranje učinaka u sferi proizvoda, roba i usluga za svoj nastanak i rad mora ispunjavati više uslova. Među najbitnije i nezaobilazne uslove za nastanak preduzeća spadaju imovina i kapital preduzeća. Imovina preduzeća u formi:

- nematerijalnoj (patenti, licence, goodwil, itd...)
- stalnih sredstava (zemljište, građevinski objekti, oprema itd...)
- zaliha (materijala, inventara, robe, nedovršene proizvodnje, itd...)
- novca (žiro, račun, blagajna, hartije od vrednosti, itd...)
- potraživanja (od kupaca, od ulaganja, od radnika, po drugim osnovama, itd...)

čini osnovu za obavljanje poslovnih aktivnosti zbog kojih je preduzeće i nastalo. Računovodstveni okvir za imovinu je aktiva. Između aktive i imovine preduzeća postoji jednakost u uslovima pozitivnog poslovanja. Gubitak kao trajno gubljenje vrednosti imovine se locira u aktivu da se ima uvid u nominalnu vrednost imovine preduzeća.

Preduzeće je vlasnik imovine u aktivi. Njihov vlasnički deo se kao pravni ugao posmatranja locira u pasivu u formi kapitala. Dakle, preduzeće je vlasnik imovine u aktivi a osnivači vlasnici preduzeća preko kapitala u raznim formama vlasništva.

Posmatrano iz ugla vlasništva nad kapitalom postoje tri osnovna tipa preduzeća:

- preduzeće - jednočlano društvo
- preduzeće - partnersko društvo, i
- preduzeće - akcionarsko društvo (korporacija).

Jednočlano društvo

Jednočlano društvo je preduzeće u kojem je jedno lice vlasnik kapitala i preduzeća. Uobičajeno je da manja i srednja preduzeća osnivaju pojedinci od svojih ušteđevina ili uz bankarske ili druge kredite i pozajmice.

Ova forma preduzeća je najednostavnija pravna forma sa najmanje formalnih zahteva da bi se otpočelo sa biznisom. Osnivač ovakvog tipa preduzeća je istovremeno i zaposlen u svom biznisu i treba samo da obezbedi licencu za rad i početni kapital i može da se bavi poslom. Imajući u vidu da je jedno lice vlasnik i osnivač i istovremeno zaposlen sve procedure poslovanja i kontrole su krajnje pojednostavljene. Svi gubici i dobici pripadaju isključivo vlasniku jednom licu.

I poreski status vlasnika je povoljan. Efekte poslovanja on može da predstavi u okviru svoje poreske prijave. Nasuprot ovim prednostima ovakav tip preduzeća ima i slabosti. To su pre svega:

- limitiran vek trajanja životom osnivača, i
- neograničene obaveze iz poslovanja.

Smrt osnivača može dovesti u pitanje nastavljanje biznisa. S druge strane osnivač odgovara za sve obaveze preduzeća i svojom ličnom imovinom izvan preduzeća.

Glavne prednosti ovakvog tipa preduzeća su:

1. Lako formiranje i početak posla. Osnivač treba da sam donese odluku obezbedi uslove za početak i dobije licencu za rad. Sve je stvar njegove volje i sposobnosti. Ne zavisi od volje drugih.
2. Kontrola poslovanja. Zato što svakodnevno radi u svojoj firmi osnivač može da ima permanentan dnevni uvid u sve efekte poslovanja.
3. Nema podele profita. Svi pozitivni rezultati poslovanja pripadaju isključivo vlasniku po njegovoj volji.
4. Jednostavnost. Ovaj tip preduzeća zahteva manji stepen državne regulative od partnerstva i korporacije.
5. Oporezivanje. Dobitak iz poslovanja nije predmet posebnog oporezivanja već se sa ostalim prihodima kroz poresku prijavu na kraju godine prikazuje i oporezuje.

Glavne slabosti ovakvog tipa preduzeća su:

1. Ograničeno postojanje. Smrt vlasnika ili bankrotstvo mogu da dovedu do kraja biznisa i postojanja preduzeća ovog tipa.
2. Neograničena odgovornost za obaveze. Vlasnik je odgovoran u potpunosti i svojom imovinom izvan preduzeća za obaveze preduzeća.
3. Otežan i usporen rast kapitala. Rast ovakvog preduzeća je ograničen imovinom vlasnika, profitabilnošću preduzeća, i njegovom spremnošću za novo investiranje.

Partnerska preduzeća

Partnersko preduzeće je preduzeće gde su dva ili više lica osnivači preduzeća. Dve ili više osoba se zovu ortaci, komanditori, suvlasnici ili partneri u poslu. Ova forma može biti društvo lica ili društvo lica i kapitala (društvo sa ograničenom odgovornošću). Ovi oblici preduzeća pokrivaju područje biznisa između jednočlanih društava i korporacija. U nekim slučajevima u oblasti manjih i srednjih preduzeća moguće je kombinovati sposobnost profesionalnog menadžera i kapital dva ili više lica.

Za otpočinjanje poslovanja osnivači moraju da sklope i potpišu ugovor o osnivanju. U njemu treba da se dogovore najmanje o sledećem:

- naziv firme,
- sedište firme,
- delatnost firme,
- naziv svakog osnivača,
- iznos osnivačkog uloga svakog osnivača i ukupno za sve,
- procedure istupanja i statusne promene,
- podela dobiti,
- pokriće gubitaka,
- organi upravljanja i rukovođenja,
- menadžer, itd..

ovaj oblik preduzeće je nešto složenije osnovati i otpočeti sa biznisom nego u slučaju jednočlanog društva. U znatnom broju slučajeva smrt ili povlačenje jednog partnera i bankrotstvo može dovesti do kraja postojanja firme. Prijem novih partnera zahteva saglasnost svih postojećih partnera. To u nekim slučajevima može biti kočnica za brži rast aktivnosti i samog preduzeća. U najvećem broju slučajeva kada su dva lica partneri oni jedno drugo ne mogu tužiti pa to može dovesti do kraja postojanja preduzeća ukoliko nastupe značajne razlike. Obaveze ovog tipa preduzeća mogu biti u nekim slučajevima neograničene (ortačko ili komanditno društvo) ili ograničene u društvu sa ograničenom odgovornošću.

Partneri mogu dobit i gubitak deliti i pokrivati na različite načine u zavisnosti od dogovora. Ako ne postoji dogovor profit se deli srazmerno sledećim faktorima:

- prema učešću osnivačkog udela,
- prema dužini provedenog vremena u biznisu,
- prema ugledu svakoga od partnera za taj biznis,
- prema sposobnostima i iskustvu svakoga od partnera, itd...

Kao i u slučaju pojedinačnog vlasništva partnerstvo je oslobođeno poreza na dobit već se i u ovom slučaju taj teret podnosi kroz poresku prijavu lica osnivača.

Osnovne prednosti ovog tipa preduzeća su:

1. Relativna lakoća ulaska u biznis i formiranje firme. Partneri se poznaju, imaju slične sisteme vrednosti, zajedničke interese i mogu lako da se dogovore o otpočinjanju posla.
2. Opravdanost kombinovanja kapitala, iskustva i radnih potencijala dva ili više lica. Ovakav pristup opravdava da se pod određenim jasno definisanim uslovima otpočne sa biznisom.
3. Poreske olakšice. Ovaj tip preduzeća omogućava da se izbegnu određeni poreski tereti zbog nižih ličnih od korporativnih poreskih stopa, potom, kroz odlaganje poreske obaveze, reinvestiranje, friziranje rezultata, itd...

Osnovne slabosti ovog tipa preduzeća su:

1. Ograničen vek postojanja. Povlačenje jednog partnera iz biznisa, smrt jednog od partnera ili bankrotstvo znače najčešće kraj postojanja preduzeća u takvom ambijentu i sastavu.
2. Neograničene ili ograničene obaveze. Svaki partner u zavisnosti od oblika društva lica li društva lica i kapitala može imati ograničene ili neograničene obaveze koje proisteknu iz poslovanja preduzeća.
3. Uzajamni odnosi. Partneri se međusobno kontrolišu i to može dovesti do razlika u gledanja na bitna pitanja.
4. Teškoće u prirastu kapitala. U odnosu na jednočlano društvo ovaj tip ima prednosti ali je i nadalje slaba mogućnost privlačenja i rasta kapitala preduzeća ako sami partneri ne ulažu ili reinvestiraju u biznis. Ali je takav vid rasta kapitala ograničen.

Korporativna preduzeća

Korporacija je pravno lice odvojeno i različito od njenih vlasnika. Najčuvenija je definicija korporacije ona koju je izrekao šef Dartmouth College Case Decision, John Marshall 1819. godine: Korporacija je " ... u suštini veštačka, nevidljiva,

nedodorljiva i postoji samo u pravnom smislu." Prema tome, korporacija je pravno lice sa većim brojem vlasnika koji se međusobno ne moraju ni poznavati.

Vlasnici korporacije su akcionari ili deoničari. Akcionari kontrolišu poslove korporacije preko borda direktora na koje prenose odgovarajuća ovlašćenja. Finansijski izveštaji su predmet pregleda nezavisne revizije koju obavljaju ovlašćeni revizori.

Prednosti korporacije kao tipa preduzeća su sledeće:

1. Ograničena odgovornost. Poseban pravni status akcionara omogućava im da odgovaraju u najgorem samo vrednošću svojih akcija.
2. Nedefinisano trajanje. Za razliku od drugih tipova preduzeća korporativna forma zahvaljujući pokretljivosti kapitala može da egzistira neograničeno dugo.
3. Nema međusobne kontrole. Akcionari se ne mešaju u rad menadžmenta sem na skupštinama kada se izjašnjavaju o njegovom radu. Akcionar po definiciji nema posebna prava u organizaciji preduzećem pa nema potrebe da kontroliše druge akcionare i da se sami, pošto se ne znaju, ne mogu ni kontrolisati uzajamno.
4. Lako pribavljanje dodatnog kapitala. Korporacije lako preko dodatnih emisija akcija pribavljaju dodatni kapital. novi vlasnici dolaze a da ne moraju da znaju postojeće.
5. Lako se prenosi vlasnički interes. Pošto se akcionari međusobno ne moraju poznavati nisu ni obavezni da drugim akcionarima nude niti da od njih traže saglasnost za transfer akcija na druge vlasnike.
6. Odvojeno pravno lice. Korporacija je zasebno pravno lice koje nema veze kao što imaju veze vlasnici sa statusom pravnog lica u drugim tipovima preduzeća. Korporacija može da kupuje akcije i da ih prodaje. Može da tuži akcionare i oni nju ako je tako ugovoreno.

Osnovne slabosti korporacije su sledeće:

1. Dvostruko oporezivanje. Poreski obveznici su i korporacija kao pravno lice i akcionari svako za svoje dohotke.
2. Više državne kontrole. Korporacije su pod snažnom državnom kontrolom i kontrolom odgovarajućeg regulatornog tela za hartije od vrednosti.
3. Više procedura za osnivanje. Za osnivanje je neophodno više procedura i taj postupak više košta nego u drugim oblicima organizovanja.
4. Menadžment kontrola je na višem nivou. Procesi u korporaciji moraju da se vode od strane profesionalaca i da se procesi kontrolišu radi zaštite interesa akcionara koji ne moraju da budu zaposleni u korporaciji.
5. Manji uticaj pojedinačnog akcionara. Uticaj pojedinačnog akcionara je manji nego u slučaju jednočlanog preduzeća ili partnerstva.

UPOZNAVANJE STRUKTURE UNUTRAŠNJE KONTROLE ZA KAPITAL

Kapital nastaje u zavisnosti od tipa preduzeća:

- unošenjem osnivačkog uloga,
- upisom akcija iz odobrene emisije kapitala,
- dodatnim emisijama kapitala iz dobiti ili novim pribavljanjem kapitala,

Sve akcije se dele na prioritetne i obične. prioritetne akcije su neupravljačke akcije. One imaju prioritet u isplati garantovane dobiti po jednoj akciji. Za razliku od njih obične akcije su upravljačke a nemaju pravo na garantovan prinos već snose rizik do visine vrednosti posedovanih akcija.

Sve akcije treba da budu odobrene od regulatornog tela: Kod nas je to Savezna komisija za hartije od vrednosti. Sve akcije treba da se promeću na berzi bez obzira na odnose među akcionarima. Promet akcija mogu obavljati berzanski posrednici kao specijalisti za te poslove u formi agenture. Vlasništvo nad akcijama se evidentira u Centralnom registru hartija od vrednosti kao organizacionom delu Centralne banke.

Tvrdnja o osnovanosti

Tvrdnja o osnovanosti postojanja kapitala znači da evidentirani kapital preduzeća zaista postoji. Kapital se dokazuje na bazi Izvoda iz registra privrednih društava za preduzeća, ili, na bazi Izvoda iz registra trgovinskog suda za ustanove i društva kapitala koja se ne vode u Registru privrednih društava.

Za akcionarska društva pored Izvoda iz registra privrednih društava za preduzeća moguće je dokazati postojanje kapitala Izvodom iz Centralnog registra hartija od vrednosti.

Dodatni dokazi mogu biti rešenja ministarstava koja izdaju dozvolu za rad određenih preduzeća, rešenja od Ministarstva za privatizaciju i ekonomiju za akcije stečene postupkom privatizacije, i na druge načine.

Jedan od dodatnih načina je da se sagleda akt o osnivanju društva i izvodi o uplati novčanog kapitala i dokazi o unosu i proceni neneovčanog kapitala. Tako se dokazuje osnovni ili početni iznos kapitala.

Pored osnovnog kapitala mogu da postoje rezerve (statutarne, nestatutarne, revalorizacione i slično) koje se dokazuju kroz postupak pregleda odgovarajuće

dokumentacije i finansijskih izveštaja. Dobitak ili gubitak se sagledavaju kontrolom prihoda i rashoda u finansijskim izveštajima.

Tvrdnja o osnovanosti postojanja kapitala bi mogla biti povređena ako iskazani kapital ne bi imao zakonsko ili ugovorno uporište. Dakle, ako suštinski ne bi postojao. Kao osnovni kapital može da se iskaže samo kapital o kojem se izjasnila skupština društva kapitala i ako je to verifikovano od strane regulatornog tela i proknjiženo u centralnom registru hartija od vrednosti.

Tvrdnja o integralnosti obaveza iz poslovanja

Tvrdnja o integralnosti svih pozicija kapitala podrazumeva da su sve pozicije kapitala koje preduzeće ima prikazane kao kapital u finansijskim izveštajima za pripadajući period. Rizik da će tvrdnja o integralnosti obaveza iz poslovanja biti povređena proističe iz mogućnosti:

- da se kao kapital iskaže nešto što nije kapital, na primer, deo dugoročnih rezervisanja,
- da se iskazivanjem nerealnog dobitka iskaže deo prirasta kapitala koji to u stvari i nije,
- da se kao kapital prikazuje deo kapitala iz poništenih akcija,
- da se kao deo kapitala prikazuje deo povučenog kapitala,
- da se iskazivanjem gubitka sakrije prirast kapitala, itd...

Tvrdnja o integralnosti obuhvata pozicija kapitala nije teška za revizora u delu osnovnog kapitala niti rezervi. osnovni kapital mora biti iskazan u akcijama i registrovan u centralnom registru hartija od vrednosti. Rezerve se dokazuju odgovarajućim odlukama i dokumentacijom koju preduzeće generiše. Problem je deo kapitala koji nastaje iz finansijskog rezultata. Greškom u iskazivanju finansijskog rezultata može da se povredi tvrdnja o integralnosti obuhvata.

Revizor u svojim radnim papirima ima tabelare u kojima se proverava kretanje kapitala kroz period i sve eventualne promene na kapitalu moraju imati kvalitetno pokriće u odlukama skupštine društva, regulatornog tela - savezne komisije za hartije od vrednosti, trgovinskog suda, ili nekog državnog organa. revizor u radnim papirima preuzima za svaku poziciju kapitala početno stanje, potom unosi sve promene po karakteru promene i povećanja i smanjenja kapitala i na kraju iskazuje stanje na kraju perioda u skladu sa finansijskim izveštajima.

Tvrdnja o pravima i obavezama

Tvrdnja o pravima i obavezama odnosi se na vlasništvo nad kapitalom. Ovaj segment tvrdnji je najbitniji. Osnova kapitala je vlasništvo nad njim koje daje sva druga prava:

- upravljanje preduzećem,
- raspodelu dividende, i
- raspolaganje akcijama i kapitalom u okviru datih prava.

Akcije su dematerijalizovane tako da se umesto akcija dokazivanje sprovodi odgovarajućim potvrdama i izveštajima nadležnih organa za hartije od vrednosti. Ova tvrdnja mora biti potkrepljena adekvatnim izveštajima iz Centralnog registra hartija od vrednosti, izvodima iz Registra privrednih društava, izvodima iz Registra trgovinskog suda ili od strane nekog regulatornog organa Savezne komisije za hartije od vrednosti, nadležnog ministarstva ili na drugi način. U druge načine spadaju potvrde berzanskih posrednika i berze, ili presude suda.

Tvrdnja o oceni ili alokaciji

Tvrdnja o oceni ili alokaciji kapitala podrazumeva da su evidentirani ispravni iznosi kapitala na prave račune kapitala. Ova tvrdnja bi bila ugrožena ako iznosi iskazanih pozicija kapitala po bilo kom iznosu ne bi bili tačni. Na primer, preduzeće je pogrešno vrednovalo akcije (na bazi prometa dela akcija podignuta je vrednost svih akcija, nije tačan finansijski dobitak, itd...)

Drugi vid povrede ove tvrdnje nastupio bi kada bi se dobit direktno pripisala osnovnom kapitalu ili bi se gubitak direktno odrazio kao umanjenje osnovnog kapitala. Ili, kada bi se isplata povučenog kapitala odmah manifestovala na poziciji kapitala bez odgovarajućih odluka i procedura.

Tvrdnja o prikazivanju i izveštavanju

Tvrdnja o prikazivanju i izveštavanju znači da se podrazumeva da se pozicije kapitala klasifikuju u odgovarajuće račune i da beleške uz finansijske izveštaje sadrže prikaze o onim računima koji zahtevaju opšte prihvaćeni računovodstveni principi. Iako pogrešna klasifikacija kapitala nije česta, ipak ovom pitanju treba posvetiti odgovarajuću pažnju u postupku revizije.

PROGRAM REVIZIJE: TESTIRANJE KAPITALA

NAPOMENA REVIZORU: Značajni događaji ili neuobičajene transakcije; ili neuobičajene transakcije koje imaju uticaja na bilansne pozicije identifikovane tokom procesa planiranja revizije. Razmotriti eventualne efekte i planirane revizorske procedure za bilansnu poziciju.

Opis značajnog događaja ili neuobičajene transakcije identifikovane kod analize rizika angažovanja ili razumevanja poslovanja klijenta.

IDENTIFIKOVANI SPECIFIČNI RIZICI

Identifikovani specifični rizici koji se odnose na određenu bilansnu poziciju zahtevaju primenu sledećih revizorskih procedura:

OPIS RIZIKA

REVIZORSKI POSTUPCI KAO ODGOVOR NA IDENTIFIKOVANI RIZIK

ZBIR SVIH REVIZORSKIH PROCEDURA
1. TEST KAPITALA [Sveobuhvatnost, Validnost, Knjiženje, Razgraničenje]

Revizorske procedure	Instrukcije	Pripremio	Povezivanje
1. TEST KAPITALA [Sveobuhvatnost, Validnost, Knjiženje, Razgraničenje]	1. Pripremiti tabelu za sve komponente kapitala koja će prikazivati broj upisanih i uplaćenih akcija, sva povećanja kapitala (uplate, transferi i revalorizacija) i smanjenja (pokriće gubitka i sl.)		
	1.1. Usaglasiti iznose i strukturu kapitala u aktu o osnivanju (ili aneksu), bilansu stanja i registracionim listom kod privrednog suda.		
	1.2. Ispitati i dokumentovati (Odlukama Upravnog odbora) sve promene na kapitalu.		

PITANJA I PROVERE:

1. **Ciklus prihoda** obuhvata sledeće aktivnosti:
   - prodaju proizvoda, robe i usluga,
   - _____ proizvoda i robe,
   - _____ proizvoda, robe i usluga, i
   - _____ prihoda od prodaje.

2. U procesu prodaje otpreme i naplate realizacije tangiraju se najčešće sledeći računi glavne knjige:
   - račun prihoda od prodaje
   - _____
   - račun potraživanja od kupaca
   - _____
   - račun troškova utuživanja i sudske takse
   - _____
   - račun kasa skonta
   - _____
   - račun zaliha proizvoda i usluga
   - _____
   - račun neispravnih i osporenih proizvoda (vraćeno od kupca), itd....

3. Znanje o strukturi unutrašnje kontrole koje revizor koristi kod procene rizika kontrole tvrdnji za ciklus prihoda dolazi iz tri glavna izvora:
   - prethodnih revizija,
   - upoznavanja strukture unutrašnje kontrole, koje mu služi za _____ _____ tekuće revizije ciklusa prihoda, i
   - posebno _____ za procenu rizika kontrole nekih _____ za ciklus prihoda.

4. Tvrdnja o osnovanosti transakcija znači da su evidentirane prodajne transakcije zaista obavljene i da _____ stvarno postoji.

5. Tvrdnja o integralnosti prodajnih transakcija podrazumeva da su sve prodajne transakcije i salda potraživanja koje je _____ _____ i evidentirani.

6. Tvrdnja o _____ uglavnom nema značaja za prodajne transakcije i potraživanja.

7. Tvrdnja _____ prodajnih transakcija i povezanih potraživanja podrazumeva da su evidentirani iznosi za ispravne prodaje i potraživanja tačni.

8. Tvrdnja o prikazivanju i otkrivanju prodajnih transakcija i povezanih potraživanja znači da se prodaje i potraživanja _____ u odgovarajuće račune i da beleške uz finansijske izveštaje sadrže prikaze o onim računima koji zahtevaju _____ _____.

9. Glavni problem _____ kada je u pitanju korekcije efekata prodaje jeste garancija da su evidentirane korekcije zaista _____. Korekcije neispravnih prodaja mogu se evidentirati iz mnogih razloga.

10. Tvrdnja o osnovanosti gotovinskih naplata podrazumeva da su evidentirane gotovinske naplate zaista izvršene i da salda gotovine u finansijskim izveštajima koji iz toga proizilaze zaista _____. Iako neki nepošteni planovi mogu obuhvatati pokušaje da se evidentiraju fiktivne gotovinske naplate, rizik da su evidentirane gotovinske naplate lažne obično nije _____.

11. Tvrdnja o _____ znači da je sva naplaćena gotovina evidentirana. Glavna procedura kontrole koja garantuje da se gotovinske naplate zavode u računovodstvenu evidenciju jeste _____ gotovinskih naplata odmah po primitku. Numerisane doznake i priznanice često se koriste za dokumentovanje gotovine primljene poštom. Blagajnički dnevnik predstavlja uobičajeno sredstvo dokumentovanja naplate gotovinske prodaje.

12. Uobičajeni postupci koje sprovodi revizor na usaglašavanju s bankom obuhvataju sledeće:

    - proveru aritmetičke tačnosti _____ s bankom.
    - poređenje stanja u banci sa izveštajem iz _____ i odgovorom banke na zahtev za _____.
    - poređenje stanja u knjigama sa _____ glavne knjige.
    - proveru dokumenata (prema potrebi) da bi se podržalo usaglašavanje s _____.
    - pregled izveštaja iz banke zbog _____ ili brisanja.

13. Osnovni cilj testiranja bankarskog transfera jeste potvrda da se ista uplata ne prikazuje na _____ računa istovremeno. Namerno uvećanje predstavlja nepravilnost poznatu pod nazivom _____ **-** način uvećanja stanja u banci bilo u nameri da se sakrije manjak gotovine ili da se uveća gotovina navedena u bilansu stanja.

14. Provera gotovine predstavlja zapravo četiri usaglašavanja:

    - Usaglašavanje stanja u banci sa stanjem u knjigama na _____ meseca.
    - Usaglašavanje gotovinskih uplata prema evidenciji u _____ (depoziti) sa gotovinskim uplatama prema evidenciji u knjigama (odnosno, plaćanja sa računa).

- Usaglašavanje gotovinskih plaćanja prema evidenciji u banci (na primer, poništeni čekovi, provizija) sa _____ u knjigama (odnosno, uplate na račune glavne knjige).
- Usaglašavanje stanja u banci sa stanjem u knjigama na _____ meseca.

15. Razgraničenje prodaje obuhvata ispitivanje dokumenata pripremljenih neposredno pre i posle datuma završnog računa. Revizor treba da:
    1) ispituje izlazne fakture da bi utvrdio da je _____ obavljena,
    2) ispituje _____ da bi utvrdio da su prodaje uredno evidentirane i da uslovi transporta potvrđuju utvrđene prodaje, i
    3) usaglašava _____ sa izlaznim fakturama i _____ da bi utvrdio koje stavke su evidentirane u odgovarajućem knjigovodstvenom periodu.

16. Revizor može da odustane od potvrde računa potraživanja ukoliko se ispuni jedan od sledeća tri uslova:
    1) računi potraživanja su _____ za finansijske izveštaje,
    2) korišćenje potvrda ne bi bilo _____, ili
    3) potvrde nisu _____ da bi se smanjio rizik revizije na prihvatljivo nizak nivo za tvrdnje koje se tiču računa potraživanja.

17. Brojni odnosi postoje između računa potraživanja i salda drugih računa, kao što su računi na kojima se knjiže otpisi, troškovi utuživanja i sudskih sporova, i neto prodaje. Obično se sprovode sledeći analitički postupci za račune potraživanja:
    - _____ računa potraživanja;
    - postotak _____ potraživanja;
    - sumnjiva potraživanja kao _____ od prodaje;
    - odnos zastarelih u odnosu na _____ potraživanja;
    - odnos _____ u odnosu na ukupna potraživanja;
    - poređenje sumnjivih i spornih potraživanja sa predviđenim _____ _____.

18. Jedan uobičajen tip prevare u vezi sa računima potraživanja predstavlja peglanje: da bi pokrio krađu gotovine, službeno lice odlaže evidentiranje _____ gotovine od jednog kupca i pokriva _____ uplatama drugog. Do peglanja obično dolazi kada jedan radnik evidentira gotovinu i u dnevniku gotovine i u analitičkom knjigovodstvu računa potraživanja. Peglanje se najčešće otkriva preko neusaglašenih nedoslednosti kod potvrđivanja stanja na računima potraživanja.

19. Prema Međunarodnom računovodstvenom standardu 14 (MRS 14) računovodstvo se organizuje za iskazivanje finansijskih rezultata po profitnim centrima (segmentima preduzeća) u:

    - preduzećima čijim se _____ javno trguje, odnosno u preduzećima čije se hartije od vrednosti kotiraju na _____efekata, i
    - preduzećima čiji je nivo prihoda, dobitka, imovine ili zapošljavanja _____ za zemlju u kojoj posluje.

20. Provera realnosti proknjiženih transakcija u vezi sa proizvodnjom sprovodi se proverom stavova za knjiženje u odnosu na dokumentaciju koja je bila osnov za knjiženje. Svrsishodnost i ispravnost knjiženja je jedan od aspekata kontrole ispravnosti tvrdnje o osnovanosti transakcija u vezi sa proizvodnjom.

    U ovom delu najčešće se može:

    - neispravno _____ početno stanje,
    - prikazati veći stepen _____ od stvarno postignutog,
    - prikazati neke _____ pokrivene lošim papirima kojima se menja efekat proizvodnje,
    - prikazati fiktivna transakcija sa _____ preduzećima kao da se poslovni klijenti koji nisu povezani niti zavisni, itd...

21. U segmentu zaliha moguće je da nastanu brojne situacije kao što su:

    - knjiženje _____ zaliha,
    - knjiženje i prikazivanje tuđih zaliha kao svojih,
    - prikazivanje _____ zaliha,

- iskazivanje zaliha _____, gotovih proizvoda i roba kao ispravnih,
- prikazivanje robe _____ kao svoje robe,
- _____ iskazivanje stanja robe u popisnim listama (igra sa više skladišta), i slično....

22. Tvrdnja o oceni ili alokaciji _____ podrazumeva da su evidentirani iznosi za ispravne zalihe i vrednosti troškova tačni.

23. _____ su pozicije nastale, najčešće, usled nesklada između trošenja i plaćanja.

24. Tvrdnja o integralnosti obuhvata AVR može biti posledica jedne od grešaka:
    - propust da se proknjiži deo _____ umesto na troškove na AVR,
    - duplo knjiženje korekcije troškova na teret _____,
    - knjiženje _____ iznosa na AVR,
    - propust da se knjiže određene korekcije u AVR nastale posebnim _____ ili ugovorima sa poslovnim partnerima, itd...

25. *Tvrdnja o* _____ finansijskih ulaganja i plasmana znači da evidentirana finansijska ulaganja i plasmani zaista i postoje.

26. Revizor mora oceniti ovaj dokaz i odlučiti da li je dovoljan za sve tvrdnje koje se odnose na račune obaveza. Da bi izvršio ovu ocenu, revizor uzima u obzir sledeće faktore:
    - pouzdanost potvrda i _____;
    - prirodu svakog izuzetka, uključujući i _____ implikacije;
    - _____ dobijen drugim postupcima revizije koji se odnose na tvrdnje računa obaveza;
    - da li je potreban _____ dokaz.

27. U računovodstvenom smislu postoje pozicije koje nisu ni imovina niti obaveze, a uprkos svemu nisu ni kapital. Ta pozicija je pozicija _____ _____.

28. Tvrdnja o integralnosti _____ je posebno aktuelna kod firmi koje imaju problema sa rezultatima poslovanja. Naime, veliki je rizik da je knjigovodstveno osoblje neke stavke za knjiženje umesto na _____ tretiralo u korist prihoda. Na taj način je povređeno pravilo o integralnosti obuhvata _____ a prihodi su "naduvani" da bi se iskazao "pravi rezultat".

29. Rizik da će tvrdnja o integralnosti dugoročnih obaveza biti povređena proističe iz mogućnosti:
    - da se propusti evidentirati neka _____ dugoročna obaveza,
    - da se obaveza prikaže u _____ periodu,
    - da se obaveza evidentira po _____ od stvarne,
    - da se _____ prikaže na nekom drugom računu u finansijskim obavezama (najčešće kao PVR, ili rezervisanja za buduće troškove),
    - da se devizne obaveze ne iskažu po ispravnim _____, itd...

30. Tvrdnja o integralnosti svih pozicija kapitala podrazumeva da su sve pozicije kapitala koje preduzeće ima prikazane kao kapital u finansijskim izveštajima za pripadajući period. Rizik da će tvrdnja o integralnosti obaveza iz poslovanja biti povređena proističe iz mogućnosti:
    - da se kao kapital iskaže nešto što nije _____, na primer, deo dugoročnih rezervisanja,
    - da se iskazivanjem _____ iskaže deo prirasta kapitala koji to u stvari i nije,
    - da se kao kapital prikazuje deo kapitala iz _____ akcija,
    - da se kao _____ prikazuje deo povučenog kapitala,
    - da se iskazivanjem _____ sakrije prirast kapitala, itd...

Treći deo:

Poslovna dokumentacija i računovodstveno revizijski termini

DOKUMENT KAO ELEMENT ORGANIZACIJE RAČUNOVODSTVA

Organizacija računovodstva je naučna disciplina koja je usmerena na optimizaciju računovodstvenog sistema i na njegovu harmonizaciju sa ostalim entitetima preduzeća i sa poslovnim okruženjem. Iz navedene definicije uočljivo je da se računovodstvo posmatra kao odgovarajući sistem. To znači da je to skup elemenata koji se nalaze u odgovarajućoj interakciji. Jedan od elemenata računovodstvenog sistema je poslovna dokumentacija. Iz tih razloga ona je, logično, i element organizacije računovodstva.

Definisanje dokumenta

Uobičajeno je da se pod dokumentom podrazumeva odgovarajuća pismena isprava koja se odnosi na verifikaciju nastanka odgovarajućeg poslovnog događaja.[7] Ili, pod dokumentom razumevamo pismenu obavest knjigovodstvu o svim promenama koje su nastale u vezi sa sredstvima, izvorima sredstava, rashodima i prihodima.[8] Međutim, dokument je i svaki zapisnik kojim se konstatuje odgovarajuće stanje. U poslovna dokumenta spadaju i razni izveštaji, bilansi i druge agregirane, ili, izvedene pismene isprave. Prema tome, dokument je pismena isprava kojom se nagoveštava, ili, potvrđuje nastanak odgovarajućeg poslovnog događaja, ili, se verifikuje odgovarajuće stanje od značaja za knjigovodstvo (računovodstvo).

Poslovna dokumentacija može da se deli na više različitih načina u zavisnosti od ugla posmatranja.

Prema nameni poslovna dokumentacija može da se deli, između ostalog, na:

- dokumenti koji nagoveštavaju nastanak poslovnog događaja (trebovanja, nalog blagajni isplatite, i slično...),
- dokumenti koji konstatuju, ili, potvrđuju nastanak odgovarajućeg poslovnog događaja (izdatnica, prijemnica, i slično...),
- dokumenti koji konstatuju odgovarajuće stanje (zapisnici, prometni listovi, rekapitulacije, popisne liste, i slično...), i
- kombinovana dokumenta koja imaju druge namene u knjigovodstvu (izdatnica-trebovanje...).

---

7 Videti detaljnije kod: Prof. dr Dragutin Kisić: *Organizacija računovodstva,* Viša poslovna škola, Naučna knjiga, Beograd, 1990. godine, strana 31.

8 Videti detaljnije kod: Rodoljuba Šrbca: *Organizacija računovodstvene službe,* Informator, Zagreb, strana 18.

Dokumenti po poreklu mogu da se klasifikuju na:

- eksterna, i
- interna dokumenta.

Isto tako mogu da se podele sa aspekta odredišta (kome su namenjena (pre se radi o primercima nego o kompletnim dokumentima).

Dokumenti po sadržaju mogu da se podele na:

- primarne (izvorne), i
- izvedene (sekundarne).

Uobičajeno je stanovište da izvorni dokumenti neposredno govore o nastanku neke ekonomske promene.[9] Za razliku od njih izvedeni dokumenti sastavljeni su na bazi više izvornih dokumenata.

Ovaj nivo klasifikacije dovoljan je za izlaganje navedene problematike.

Pojava dokumentacije

Rudimentarni oblici knjigovodstvenih evidencija odvijali su se bez dokumentacione osnovice. Prve promene koje su se evidentirale bile su vezane za bankarske i trgovinske pozajmice (transakcije). U osnovi ovih transakcija stajalo je lično poznavanje i poverenje među personama (učesnicima u transakcijama). Vremenom ulaskom novih učesnika slabi međusobno poverenje. To je jedan od faktora da se počne koristiti poslovna dokumentacija u računovodstvu. Istina, u prvi mah je bila ona više u funkciji obezbeđenja negoli u funkciji zadovoljenja principa dokumentarnosti.

Drugi faktor za nastanak i razvoj poslovne dokumentacije vezan je za interes države za ubiranje odgovarajućih fiskaliteta. Osnovica za fiskalne terete najbolje se određivala uz odgovarajuću dokumentaciju iz koje je bilo, pod ostalim nepromenjenim uslovima, moguće sagledati totalitet poslovnih događanja.

Treći faktor su strani poverioci (banke, i slično...) koji su zahtevali odgovarajuću sigurnost koju je na datom stepenu razvoja najbolje ispunjavala dokumentacija.

Četvrti faktor za pojavu poslovne dokumentacije je vezan za pluralitet vlasnika kapitala u preduzeću i za potrebu polaganja računa.

Peti faktor je vezan za razvoj knjigovodstva kao teorijsko metodološke i praktične oblasti. Deo svojih prerogativa u preduzeću knjigovodstvo je vuklo iz dokumentovanosti. Dokumentaciona osnova je imala svojih značajnih pogodnosti za razvoj računovodstva, posebno za račun organizacije računovodstva. Ovaj faktor je više opredelio formu i sadržinu, te funkciju dokumenta u računovodstvu. Dakle, podigao je dokumentacione performanse.

---

[9] Prof. dr Radmila Kovačević: *Organizacija računovodstva,* Informator, Zagreb, 1984. godine, strana 70.

U početku su dokumenta bila bez propisane forme (razne priznanice, potvrde, zapisnici, i slično...). Tek sa pojavom menice nastaje formalizacija poslovne dokumentacije. Formalizacija poslovne dokumentacije je imala pozitivne konotacije na razvoj dokumenta kao instrumenta i elementa računovodstva.

Sa pojavom pisaćih mašina, te sa razvojem knjigovodstvene teorije stvaraju se osnove za prodor i razvoj dokumentacije u sve delove poslovanja preduzeća. Usled toga smanjuje se deo knjiženja koji nije dokumentovan.

Funkcije dokumenta u klasičnoj organizaciji računovodstva

U početnoj fazi sve funkcije dokumenta u računovodstvu bile se vezane za nagoveštaj, ili, verifikaciju odgovarajućih promena, odnosno, stanja. Manje - više, sve ostale funkcije u računovodstvu obavljao je dnevnik.[10] Tako je dnevnik, ili hronološka evidencija imao sledeće funkcije:

- Dnevnik kao sredstvo za kontiranje,
- Dnevnik kao sredstvo kontrole ukupnosti knjiženja,
- Dnevnik kao sredstvo za rekonstrukciju knjiženja,
- Dnevnik kao sredstvo za podelu rada, i
- Dnevnik kao sredstvo za grupisanje promena.[11]

Ovakva situacija je karakteristična za nižu fazu klasične organizacije računovodstva (knjigovodstva. Međutim, vreme je činilo svoje i poslovna dokumentacija je postepeno preuzimala funkcije dnevnika.

Preuzimanje funkcije sredstva za kontiranje od dnevnika je preuzeto u fazi kada je dnevnik postao kočnica za razrešenje nagomilanih problema usled obima poslovnih događaja koje je trebalo proknjižiti u odgovarajućem vremenskom intervalu. Preuzimanje ove funkcije nije obavljeno na jednokratan način nego je to rezultat traganja za rešenjem nastalih problema.

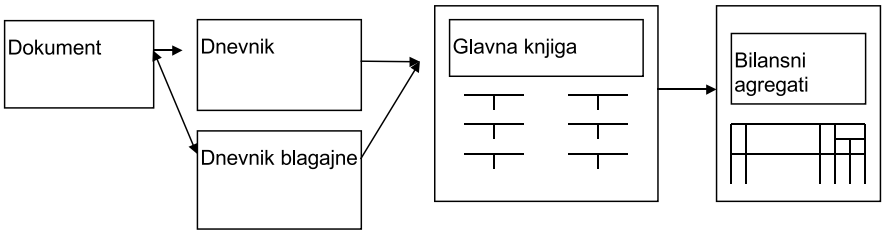
Da bi stvar bila jasnija treba podsetiti da je knjigovodstvo postojalo i pre nastanka dnevnika. Rudimentarne evidencije i prosto knjigovodstvo su se zadovoljavale odgovarajućim rešenjima (inventarisanje, štraca, pribeleške,....) da bi se obavio posao po tadašnjim standardima poslovnog evidentiranja. Uvođenjem dvojnog knjigovodstva nastaje potreba da se svaki poslovni događaj obuhvati iz dve perspektive. U tim uslovima dnevnik se javlja kao pogodno rešenje za organizaciju knjiženja. Razlozi za jačanje funkcije dnevnika nalaze se kako u zahtevu zakonodavca, potrebi za sužavanjem polja grešaka, tako i iz edukativnih razloga

---

[10] Misli se na dnevnik kao termin koji se tako koristi u literaturi. U praksi se radi o nalogu za knjiženje

[11] Videti detaljnije: Prof. dr Blagoje Popović: Organizacija knjigovodstva, Zbirka odabranih i pripremljenih tekstova, Ekonomski fakultet, Beograd, 1975. godine, strane 60-68.

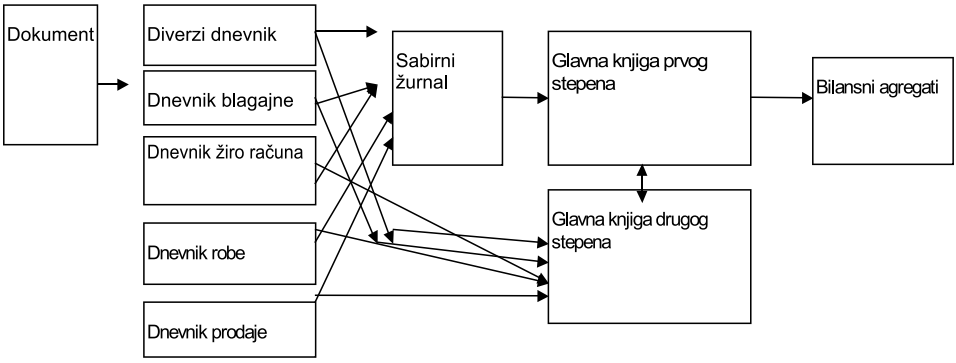
usled nedostatka kvalifikovanih knjigovođa koji su u stanju da bez pripreme knjiže direktno u glavnu knjigu.



Šema 4.9. Uobičajen tok aktivnosti u knjigovodstvu niže faze klasične organizacije u kojem je ključna uloga dnevnika u pripremi i obavljanju fundamentalnih knjigovodstvenih poslova[12]

Vremenom je dnevnik gubio korak sa naraslim problemima organizacije svakodnevnih knjigovodstvenih poslova. U tom smislu dolazi do "cepanja" jedinstvenog dnevnika u više dnevnika. Poslovi knjigovodstva se postupno sele prvo u blagajnu, zatim u druga odeljenja. Na taj način se relaksira deo analitičkih evidencija i obavlja preraspodela oskudnih resursa.

Ključni problem je održavanje ažurnosti u glavnoj knjizi prvog stepena (sintetika). U praksi su se pojavila različita organizaciona rešenja (tabelirano englesko i francusko knjigovodstvo, uključivanje sabirnog žurnala, i slično...). Međutim, svako rešenje ima limite koji se manifestuju u dugom roku. Vremenom su se iscrpela sva poboljšanja i palijativna rešenja zasnovana na dnevniku kao organizacionoj osnovici za pripremu knjiženja u glavnoj knjizi.



Šema 4.10. Uobičajen tok aktivnosti u knjigovodstvu niže faze klasične organizacije knjigovodstva u uslovima pluraliteta dnevnika i postojanja sabirnog žurnala[13]

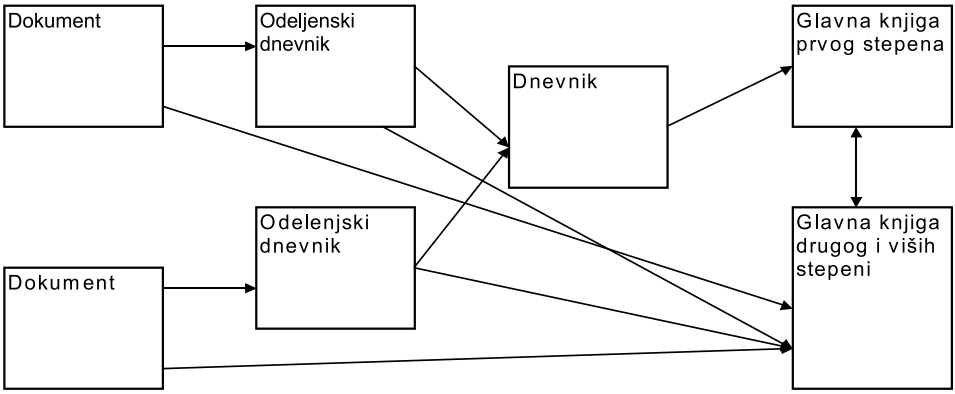
[12] Italijanski organizacioni oblik knjigovodstva u uslovima niže faze klasične organizacije knjigovodstva.

[13] Varijante nemačkog i francuskog organizacionog oblika

Bilo je neminovno da funkciju pripreme za knjiženje (kontiranje i drugo...) preuzme dokumentacija. To je bilo moguće usled toga što je za svaki poslovni događaj postojao po jedan , ili, dva primerka dokumentacije. Uveden je sistem takozvane "organizacije knjigovodstva na bazi dokumentacije kao organizacione osnovice za obavljanje fundamentalnih knjigovodstvenih poslova".[14] Osnova ovoga tipa je u tome da se:

- obavi kontrola ispravnosti poslovne dokumentacije,
- kontiranje obavlja na svakome osnovnom dokumentu,
- izradi zbirna traka za svu osnovnu dokumentaciju da bi se obezbedila kontrolna tačka ukupnosti obuhvata,
- osnovni dokumenti potom klasiraju po istovetnim računima (Duguje/Potražuje),
- izrađuju zbirne trake po odgovarajućim računima (Duguje/Potražuje),
- izrađuju zbirni (odeljenski) dnevnici na bazi kojih se knjiži na račune glavne knjige prvog stepena.

Šematski to može da se predstavi na sledeći način:



Šema 4.11. Organizacija knjigovodstva na bazi dokumentacije kao osnove za obavljanje fundamentalnih knjigovodstvenih poslova (jedna od varijanti)

U praksi se pojavilo više različitih varijanti, ili , modaliteta ovog organizacionog tipa. Ali, najbolje efekte ovaj tip je pokazao u uslovima primene u bankama i trgovinskim preduzećima. Kod proizvodnih preduzeća koja imaju heterogenu proizvodnu strukturu, ili, pojedinačni tip proizvodnje nije bilo moguće iskoristiti sve potencijalne mogućnosti.

[14] Videti detaljnije: Prof. dr Blagoje Popović: *Organizacija knjigovodstva*, Ekonomski fakultet, Tanjug, Beograd, 1978. godine, strana 37- 97.

Dokument kao sredstvo kontrole ukupnosti knjiženja je, normalno, sledeća faza u razvoju funkcije dokumenta u klasičnoj organizaciji računovodstva. Po analogiji da zbir prometa dnevnika treba da bude jednak zbiru prometa računa glavne knjige prvog stepena, odnosno zbiru prometa bruto bilansa u zaključnom listu uspostavljena je kontrolna relacija:

Zbir prometa računa = zbiru prometa glavne knjige prvog stepena,
= zbiru bruto bilansa u zaključnom listu.

Zahvaljujući ovoj relaciji bilo je omogućeno potiskivanje funkcije dnevnika i u ovom segmentu klasične organizacije računovodstva.

Istiskivanjem dnevnika iz klasične organizacije računovodstva nastaje dokument kao sredstvo za rekonstrukciju knjiženja. Na kraju krajeva, to je veoma logično. Dnevnik je bio samo organizaciona platforma da se vremenskim lociranjem poslovnog događaja dođe do poslovne dokumentacije u vezi sa tim. Pravi osnov za rekonstrukciju je dokument. On ima najveću verifikacionu moć. Činjenica da je kontiranje obavljeno na samome dokumentu i da dokument sadrži niz drugih podataka omogućava najkvalitetniji nivo rekonstrukcije knjiženja u glavnoj knjizi. Za razliku od dnevnika dokument omogućava da se, eventualno, otkrije i neka od nastalih grešaka u kontiranju.

Dokument postaje sredstvo za podelu rada. Podela rada je moguća na taj način što se kontiranje dokumentacije može među kontistima deliti po raznim principima. Isto tako iskontirana poslovna dokumentacija može da se deli na različite načine na pripadajuće knjigovođe. Dakle, sve ono što je bilo u domenu podele rada obaviti na bazi dnevnika moguće je i na bazi dokumentacije.

Kao što smo već videli dokument je mogao da posluži i kao osnova za grupisanje. Time je i poslednje uporište dnevnika bilo dovedeno u pitanje. Na taj način došlo je do ogoljavanja funkcije dnevnika u knjigovodstvu.

Jedino može da se dovede u pitanje funkcija dokumenta u kontroli ukupnosti knjiženja. To posebno u lošim organizacionim rešenjima.

Preuzevši sve, ili, gotovo sve funkcije dnevnika dokumentacija je postala organizaciona osnovica klasične organizacije računovodstva.[15] Takav nivo organizacije posmatrano iz ugla sadašnjice treba tretirati kao višu fazu klasične organizacije računovodstva.

Dokumentacija u računovodstvu

Jedan od principa koji se primenjuju u knjigovodstvu je princip dokumentarnosti. On označava pravilo da se svaki poslovni događaj koji se evidentira u knjigovodstvu mora potkrepiti (dokazati) odgovarajućom pismenom ispravom - dokumentom.

[15] Prof. dr Blagoje Popović ovaj tip organizacije naziva savremenom organizacijom.

Za verifikaciju poslovnog događaja i njegovo evidentiranje neophodno je postojanje odgovarajućih dokumenata, ili više raznih dokumenata na osnovu kojih je moguće kvantitativno i kvalitativno opredeliti karakter poslovnog događaja. Na temelju toga obavlja se odgovarajuća evidencija poslovnog događaja u knjigovodstvu.

DOKUMENTACIJA U VEZI SA PROIZVODNJOM

Računovodstvena funkcija se može podeliti na oblasti prema delokrugu rada, primeni postupaka i prema korisnicima. Jednu oblast računovodstva koja je pagatoričke prirode i zasnovana na primeni propisa i namenjena prvenstveno eksternim korisnicima zove se finansijsko računovodstvo. Druga oblast je poslovno knjigovodstvo koje je okrenuto primeni planskih komponenti, kontroli stvaranja i realizacije vrednosti i zasnovano je na opšteprihvaćenoj računovodstvenoj praksi, logici i principima i čije informacije prvenstveno koristi rukovodstvo preduzeća. Najznačajnija oblast poslovnog knjigovodstva je obračun proizvodnje.[16] Ovo su uslovne podele. Neće se u preduzeću istovremeno voditi dva posebna sistema računa i posebno iskazivati svi elementi obračuna. U savremenim uslovima moguće je na istoj osnovi sa unošenjem odgovarajućih internih procena i politika od zvaničnog preći na poslovni aspekt periodizacije rezultata. U nastavku ćemo pod poslovnim knjigovodstvom podrazumevati njegovu užu perspektivu i posmatranja koja je locirana samo na obračun proizvodnje.

Eksterna dokumentacija kao osnov za knjiženje u poslovnom knjigovodstvu

Dokumentacija koja služi kao osnova za knjiženje u knjigovodstvu može da se deli na različite načine. Jedna od podela je podela prema mestu formiranja dokumenata. Na bazi toga imamo: eksternu i internu dokumentaciju. Eksterna dokumentacija nastaje izvan preduzeća i po osnovu poslovnih odnosa stiže u preduzeće. Broj primeraka, oblik i druge elemente preduzeće ne može da opredeljuje jer je to izvan njegovih kompetencija. Iz tih razloga eksternu dokumentaciju treba prihvatiti kao takvu i prilagoditi se tim ograničenjima.

U eksternu dokumentaciju koja se koristi u internom obračunu mogli bismo svrstati:

- fakture dobavljača za nabavljeni materijal, sitan inventar, ambalažu i autogume,
- fakture dobavljača za utrošenu električnu energiju, gorivo, mazivo, vodu i slično,
- fakture dobavljača za usluge, i sl.

[16] Po našim propisima u okviru klase 9 predviđena su konta za obračun proizvodnje.

U zavisnosti od načina organizovanja poslova poslovnog knjigovodstva i od modela organizacionog odnosa sa finansijskim knjigovodstvom zavisi da li će pomenuta eksterna dokumenta:

a) dolaziti prvo u poslovno knjigovodstvo da se tu na bazi njih obavlja evidencija, a oni da se potom prosleđuju u finansijsko knjigovodstvo,
b) dolaziti u poslovno knjigovodstvo da se tu na bazi njih obavlja evidencija i istovremeno sastave izveštaji finansijskom knjigovodstvu,
c) dolaziti prvo u finansijsko knjigovodstvo da se tu na bazi njih obave odgovarajuće evidencije a onda da se ta dokumentacija prosledi u poslovno knjigovodstvo na dalji tretman,
d) dolaziti u finansijsko knjigovodstvo da se tu na bazi njih obave knjiženja i istovremeno pripreme izveštaji za poslovno knjigovodstvo,
e) dolaziti u odeljenje likvidature koja će kontrolisati ispravnost dokumentacije, pa potom kopirati istu i po primerak dostaviti finansijskom knjigovodstvu i poslovnom knjigovodstvu.

Bez obzira na način na koji se tretira eksterna dokumentacija u poslovnom knjigovodstvu, kada se o istoj radi, treba na umu imati sledeće momente:

- eksterna dokumentacija zahteva striktno poštovanje rokova u obradi (iz nje proističu obaveze za preduzeće prema poslovnim partnerima pa se postavlja pitanje odnosa knjigovodstva i finansijske funkcije),
- eksterna dokumentacija zahteva savestan i profesionalan odnos, u principu, nešto naglašeniji nego kada je u pitanju interna dokumentacija (kako posmatrano iz ugla kontrole njene ispravnosti, tako i njenog toka i arhiviranja), i
- uz eksternu dokumentaciju treba tretirati i njene priloge koji mogu biti eksternog i internog karaktera.

Eksterna dokumenta koja se odnose na konkretnu uslugu nekom od mesta uspeha u preduzeću poklanja se, u principu, veća pažnja. Njih treba tretirati u najmanje dva koraka. U prvom da se izraze kroz prirodnu vrstu troškova za preduzeće u celini i drugo da se evidentiraju na teret odgovarajućeg mesta uspeha.

Ali, načelno posmatrano, eksterna dokumentacija je opštijeg karaktera nego interna. Vrlo retko, ona može da bude osnov za knjiženje i na nosiocu uspeha. Gledano iz tog ugla, njezin značaj za funkcionisanje poslovnog knjigovodstva je nešto manji od interne dokumentacije, bez koje nije moguće zamisliti postojanje poslovnog knjigovodstva.

Interna dokumentacija kao osnov za knjiženje u poslovnom knjigovodstvu

Interna dokumentacija nastaje u preduzeću. Stoga je njezino kreiranje u potpunosti pod ingerencijama preduzeća. Sledstveno tome ona je i po sadržini, formi i broju primeraka prilagodljiva potrebama poslovnog knjigovodstva.

Internu dokumentaciju možemo podeliti na:

- izvornu internu dokumentaciju, i
- izvedenu internu dokumentaciju.

Interna izvorna dokumentacija nastaje u preduzeću i služi za dokumentovanje odgovarajućih radnji ili poslovnih događaja. Za razliku od nje, izvedena interna dokumentacija ne služi za dokumentovanje nastanka jedne radnje ili poslovnog događaja već više radnji ili događaja i ima odgovarajući organizacioni - tehnički aspekt koji obezbeđuje funkcionisanje poslovnog knjigovodstva.

Interna izvorna dokumentacija

Interna izvorna dokumentacija služi za dokumentovanje potencijalno mogućih ili stvarno nastalih poslovnih događaja. Prvi služe kao inicijative da nastupi poslovni događaj, a drugi pokrepljuju i svedoče o nastanku poslovnog događaja. Tako možemo govoriti o internoj izvornoj dokumentaciji koja anticipira poslovne događaje i o internoj izvornoj dokumentaciji koja konstatuje nastanak poslovnog događaja.

Interna izvorna dokumentacija koja anticipira (nagoveštava) nastanak poslovnog događaja

Interna izvorna dokumentacija koja anticipira ili nagoveštava nastanak poslovnog događaja, u principu, se ne evidentira. Ova dokumentacija ne služi za dokazivanje da je nastupio odgovarajući poslovni događaj a time i da je nastala neka poslovna promena (povećanje ili smanjenje aktive, pasive, rashoda ili prihoda) u vezi sa tim. Ova dokumentacija stavlja u izgled mogućnost nastajanja datog poslovnog događaja.

U ovu dokumentaciju možemo da svrstamo:

- trebovanje materijala, sitnog inventara i sl.
- dispozicija za izdavanje gotovih proizvoda i poluproizvoda,
- radni nalog,
- dispozicija za usluge,
- putni nalog itd...

Trebovanje materijala, sitnog inventara, ambalaže i autoguma je dokumenat kojim se inicira izdavanje odgovarajućih stavki (materijala, sitnog inventara itd) za potrebe proizvodnje. Obzirom na to ono ne povlači nikakva knjiženja.

Za potrebe internog obračuna treba da se formira trebovanje u odgovarajućem broju primeraka (najčešće u 4 primerka)[17] sa posebno neophodnim sledećim podacima:

- na teret kojega mesta uspeha se trebuje,
- po kojem radnom nalogu se trebuje,
- vrsta i količina trebovanog materijala, i
- ostali podaci u vezi trebovanja.

Razloge za uvođenje trebovanja vidimo u mogućnostima da trebovanog materijala nema uopšte ili u celini i sl. U uslovima automatizovane obrade u knjigovodstvu trebovanje može da se daje elektronskim putem bez slanja dokumentacije.

Po potrebi moguće je uvesti trebovanja materijala u dve boje. Jedna (bela) treba da služi za trebovanja u okviru normativa, standarda potrošnje materijala. Sva trebovanja koja su izvan i iznad proračuna (normativa i standarda potrošnje) treba da se popunjavaju u drugoj boji (crvena). Obradu ovakvih trebovanja može da se sprovede po principu izuzetka - obrađuju se i knjiže samo prekoračenja ili sniženja (uštede) u odnosu na plan.

Po mogućnosti trebovanja bi bilo dobro sastavljati po mestima ili nosiocima uspeha zasebno. Znači, u prvoj fabrici sa 10 mesta uspeha, ceteris paribus, treba sastaviti 10 trebovanja. Da se ne bi neracionalno postupalo u vezi sa trebovanjem moguće je jednim trebovanjem zahtevati ukupne količine materijala za izradu nekog proizvoda u dužem periodu sa naznačenom dinamikom izdavanja. Takva praksa zahteva i koncipiranje odgovarajućeg obrasca trebovanja.

Dispozicija (nalog) za izdavanje gotovih proizvoda i poluproizvoda je dokumenat koje popunjava u odgovarajućem broju primeraka prodajno odeljenje (marketing) i dostavlja magacinu gotovih proizvoda i poluproizvoda. Pored ostalog, treba da sadrži sledeće elemente:

- naziv i šifru proizvoda,
- vrstu i količinu proizvoda,
- prodajnu cenu,
- šifru prodavca,
- šifru prodajne teritorije,

[17] Broj primeraka za svu dokumentaciju određuju organizacione i druge komponente koje se razlikuju po preduzećima

- šifru kanala prodaje,
- šifru uslova prodaje i sl...

Na osnovu ovih i drugih podataka u dispoziciji može da se pristupi otpremi gotovih proizvoda, sastavljanju otpremnice i fakturisanju.

Kao što se vidi potrebno je dosta podataka uneti u dispoziciju. Razlozi za to leže u težnji da se kod lansiranja dokumenta obezbede svi podaci za njegovu celovitu obradu u internom obračunu. U taj princip treba maksimalno uvažavati da bi se obezbedilo racionalno i efikasno funkcionisanje internog obračuna.

Radni nalog je dispozicija proizvodnji da se pristupi izradi nekog proizvoda, usluge, grupe proizvoda i sl. On se sastavlja, u principu, na bazi tehničke dokumentacije (dokumentacija tehničke pripreme proizvodnje). Bez njega nije moguće zamisliti savremeni obračun proizvodnje.

Radni nalog može da se kreira na razne načine u zavisnosti od funkcije koja mu je dodeljena. Naime, u nekim slučajevima, on može da posluži za evidenciju po nosiocima uspeha. To znači, da se u njegovom prilogu sakuplja i odlaže prateća dokumentacija (trebovanja, izdatnice, radne liste, dostavnice i sl...) a da se na njegovom tabelarnom delu u formi konta obavlja celovna evidencija u vezi sa proizvodnjom i realizacijom učinaka po njemu.

Pored opštih podataka u radni nalog treba posebno uneti:

- njegov identifikacioni broj,
- mesta uspeha koja treba da se angažuju,
- nosioce uspeha (u kuplovanoj proizvodnji),
- broj projekta, modela i prototipa,
- broj proizvoda
- šifra proizvoda
- normirane utroške činilaca proizvodnje,
- datum početka i završetka poslova, i sl...

Što je veći broj podataka u radnom nalogu to se lakše obavlja ukupan posao na njegovoj obradi. Praksa pokazuje da problemi više i češće nastaju zbog nedostataka nego zbog viška podataka.

U uslovima postojanja fazne proizvodnje mogu da se primene razni postupci. Jedan je, da se izda jedan radni nalog sa segmentiranim tabelama (rubrikama) za evidentiranje efekata svake faze proizvodnje (mesta uspeha). Drugo rešenje je da se izda jedan generalni radni nalog sa pripadajućim parcijalnim nalozima za svako mesto uspeha.

Poseban značaj i pažnju treba posvetiti određivanju identifikacionog broja radnog naloga. Taj broj treba da bude osnova da popunjavanje i šifriranje sve

poslovne dokumentacije koja se na bazi tog radnog naloga lansira. Poželjno je da taj broj bude broj nosioca uspeha, dopunjen odgovarajućim dopunskim brojevima. Znači ta šifra ima dva dela brojeva. Jednu od mnoštva mogućih varijanti pokazaćemo na sledećem primeru:

- osnovni broj koji označava nosioca uspeha
- dopunski broj
- godina proizvodnje
- datum početka proizvodnje
- šifra mesta uspeha
- šifra tehnoloških postupaka
- broj individualiteta

Normalno, ovo je samo jedan od varijanti. U svakom konkretnom slučaju traži se sistem za šifriranje koji zadovoljava najmanje sledeće zahteve;

- šifra treba da bude jednostavna, logična i lako upamtljiva,
- ne sme da ima previše brojeva,
- ne sme da bude nejasna i neprecizno definisana,
- treba da omogući kontrolu tačnosti šifre, kako po vremenskom, tako i po procesnom principu.

Dispozicija za usluge je specifična vrsta radnog naloga, najčešće mestu uspeha pomoćne delatnosti ili partneru izvan preduzeća da pristupi vršenju odgovarajuće usluge. Dispozicija treba da omogući što precizniji obračun efekata proizvodnje nekog mesta uspeha ili nosioca uspeha. Iz tih razloga treba, posebno da sadrži:

- broj dispozicije,
- šifru nalogodavca,
- šifru korisnika usluge, i
- uslove vršenja usluge (početak, kraj, cena i sl.)

Na ovaj način moguće je izvršiti alokaciju troškova usluge prema njegovom izazivaču - korisniku. Ali, to podrazumeva da se dispozicija izdaje po mestima i nosiocima uspeha ako je to moguće. Ili, da se odredi proporcija za alokaciju nastalih troškova po navedenim mestima i nosiocima uspeha.

Putni nalog je dokument koji omogućava da se utvrde troškovi službenih putovanja. Pored opštih podataka:

- ko putuje,
- gde putuje,

- kada započinje put,
- koja prevozna sredstva može da koristi i slično.

Treba da sadrži podatke o tome na čiji teret padaju troškovi puta i u kojoj srazmeri. Kada je moguće treba naznačiti mesto uspeha, mesta uspeha sa proporcijom, nosioc uspeha, nosioce uspeha sa proporcijom ili navesti neproizvodno mesto uspeha na čiji teret padaju troškovi po datom putnom nalogu.

Interna izvorna dokumentacija koja potvrđuje (dokumentuje) stvarno nastale poslovne događaje

Za razliku od prethodne skupine dokumenata ova skupina potkrepljuje nastanak odgovarajućeg poslovnog događaja te s toga uvek služi kao osnova za odgovarajuća knjiženja. U ova dokumenta spadaju:

Boja dokumenta se određuju prema boji papiraizdatnica materijala, sitnog inventara, ambalaže i autoguma,
- povratnica neutrošenih stavki u proizvodnji (materijal, sitan inventar i sl.),
- radne liste,
- dostavnica gotovih proizvoda,
- prijemnica materijala i gotovih proizvoda,
- otpremnica gotovih proizvoda,
- faktura za primljene usluge,
- interna faktura za izvršene usluge,
- faktura za realizovane proizvode i usluge,
- razni komisijski nalazi i zapisnici itd...

Izdatnica materijala, sitnog inventara, itd..., je interni izvorni dokument čije je formiranje inicirano odgovarajućim trebovanjem. Svrha izdavanja ovog dokumenta je višestruka:

- da omogući razduženje magacina,
- da omogući zaduženje stavke troška materijala kod odgovarajućeg nosioca uspeha.

Kao što se može zapaziti funkcija izdatnice je veoma značajna. Ona informativnu bazu preuzima sa odgovarajućeg trebovanja. Otuda je bitno kvalitetno formiranje interne izvorne dokumentacije koja nagoveštava nastanak poslovnog događaja.

U zavisnosti od politike izdavanja trebovanja, u odgovarajućem režimu se formira i izdatnica kako bi odnosi bili skladni i racionalni. Po jednoj varijanti izdatnicu koja sa izdatim materijalom ide u proizvodnju prati odgovarajući primerak trebovanja. U nekim organizacionim okolnostima izdatnica uz materijal nema za prilog trebovanje.

Važno je istaći potrebu korišćenja izdatnice za prekoračenja u potrošnji. Ona bi, takođe, trebala da bude u drugoj boji radi lakše obrade. Za ovo je pretpostavka: izdavanje trebovanja u više boja (za potrošnju u okviru kalkulacije - norme i za potrošnju izvan kalkulacije), dostavljanje jednog primerka kopije radnog naloga magacina radi evidencije potrošnje po radnim nalozima i kontrole potrošnje materijala prema kalkulaciji.

Povratnica neutrošenih stavki u proizvodnji je dokument koji omogućava da se tačno po svakom radnom nalogu utvrde utrošene količine materijala, sirovina i sl... Ovaj dokument mada označava dodatno administriranje ima veoma veliki značaj za:

- utvrđivanje realne potrošnje po nalozima,
- sprečavanje formiranja skrivenih rezervi po mestima uspeha,
- izradu preciznih i kvalitetnijih kalkulacija utroška,
- utvrđivanje ekonomičnosti po mestima uspeha,
- utvrđivanje grešaka u kalkulisanju i slično.

Povratnica zbog svog karaktera koji označava svojevrsni storno dela troška materijala treba da bude štampana u nekoj upadljivoj boji. Na primer u plavoj. U takvim uslovima mogla bi da se izvrši sledeća podela dokumenata:

- bela dokumenta[18] predstavljaju interna dokumenta koja nagoveštavaju nastanak poslovnog događaja u okviru kalkulacije - normativa potrošnje,
- crvena dokumenta predstavljaju dokumenta koja iniciraju i potvrđuju (potkrepljuju) potrošnju koja prevazilazi stavke iz kalkulacija - standarde,
- plava dokumenta predstavljaju i označavaju potrošnju koja je manja od predviđene u kalkulaciji,
- žuta dokumenta predstavljaju i označavaju potrošnju u okviru kalkulativnih vrednosti, i
- zelena dokumenta predstavljaju izvedenu dokumentaciju.

Radne liste predstavljaju dokument u kojem se vodi evidencija o vremenu provedenom na radu za svakoga radnika. Na bazi njih utvrđuje se pripadajuća masa ličnih dohodaka koju treba isplatiti.

Radne liste moraju da se formiraju kao

- proizvodne radne liste, i
- radne liste za rad u režiji.

[18] Boja dokumenta se određuju prema boji papira.

Bez obzira na podelu one pored uobičajenih podataka treba da obezbede strukturu ukupnog fonda rada svakog radnika:

- u pogonskoj režiji, i
- po radnim nalozima.

Deo primerka radne liste koji se odnosi na raspored po radnim nalozima trebalo bi da je performisan ukoliko se ne koriste savremena sredstva za obradu podataka koja omogućavaju efikasnu evidenciju i automatsku kontrolu tačnosti unosa i obrade.

U zavisnosti od postojećih organizaciono tehničkih pretpostavki radne liste mogu biti na nivou kvantitativnog izveštaja o utrošenim radnim časovima po raznim osnovama ili mogu da, pored toga, sadrže i vrednosnu komponentu obračuna utrošaka radnih resursa.

Radne liste, takođe, mogu biti sastavljene po različitim kriterijumima. Na primer, jedan primerak radnih lista može da se koristi za evidenciju utroška živog rada po radnim nalozima a drugi primerak za evidenciju po mestima uspeha. Ili, za to je moguće formirati različite vrste radnih lista koje se zasebno i paralelno izdaju i međusobno kontrolišu.

Najbolja varijanta je kada priprema proizvodnje unapred formira radne liste po radnim nalozima za svaki nosilac uspeha. Izdavanje ovih radnih lista prati se numerisanjem istih, na taj način da se lako i jednostavno odredi njena pripadnost odgovarajućem radnom nalogu, odnosno nosiocu uspeha.

Dostavnica gotovih proizvoda je dokument na osnovu kojeg se dovršeni gotovi proizvodi predaju iz proizvodnje u magacin gotovih proizvoda. na osnovu ovog dokumenta moguće je razduživati odgovarajuća mesta uspeha i zaduživati zalihe gotovih proizvoda. Moguće je, takođe, odobravati nosioce uspeha a zaduživati zalihe gotovih proizvoda. Sve u zavisnosti na koji način je postavljen instrumentarij internog obračuna.

Na osnovu dostavnice sastavlja se prijemnica gotovih proizvoda. Ili, moguće je da dostavnica preuzme ulogu i prijemnice. U nekim slučajevima u praksi moguće je susresti se sa rešenjem da su ta dva dokumenta sjedinjena u formalnom ili sadržajnom smislu.

Ako se gotovi proizvodi vode po planskim cenama (proizvodnim ili prodajnim) onda se u uslovima postojanja i dostavnice i prijemnice gotovih proizvoda pojavljuje odgovarajući prelazni račun: Obračun dovršenih gotovih proizvoda. Moguće je uvesti više ovakvih prelaznih računa. Jedna od varijanti je da se oni otvaraju po vrstama delatnosti (osnovna, sporedna i pomoćna). Neko će za svako mesto uspeha otvoriti po jedan prelazni račun.

Na jednom, ili, pak više prelaznih rešenja mogu da se iskazuju ili utvrđuju odgovarajuća odstupanja od planskih cena proizvodnje ili prodaje. U zavisnosti od toga to odstupanje ima različit karakter i analitički značaj.

Prijemnica materijala je dokument koji je mogao prvi da se obradi jer, po nekakvoj logici, materijal se prvo nabavlja - prima, pa potom izdaje - troši. Ali, prijemnicu u ovom delu tretiramo zbog toga što ona kao i prijemnica gotovih proizvoda služi za zaduživanje odgovarajućih zaliha. Svrha prijemnice materijala je da se, u uslovima masovne obrade dokumentacije i eksploatacije planskih cena, omogući evidencija zaprimanja materijala na zalihe materijala, i čak njegovo izdavanje i utrošak, i u uslovima kada još nije stigla faktura. Na taj način omogućava se ubrzavanje obavljanje knjigovodstvenih poslova i osamostaljenost u odnosu na eksterna ograničenja. Dakako, i ovde se organizaciona rešenja grade na prelaznim računima.

Otpremnica gotovih proizvoda je dokument koji se formira na bazi dispozicije za izdavanje gotovih proizvoda. Služi za dokumentovano evidentiranje izlaska gotovih proizvoda iz magacina. Na temelju otpremnice razdužuju se zalihe gotovih proizvoda, odnosno odgovarajući računopolagač, a zadužuju troškovi realizovanih proizvoda. Otpremnica gotovih proizvoda treba da omogući u internom obračunu, obračun troškova - rashoda realizovanih učinaka po različitim perspektivama. Normalno, te perspektive mogu da se ostvare kreiranjem odgovarajućeg obrasca otpremnice koja će sadržavati zadovoljavajuću informativnu platformu.

Nekada će potreba za kontrolom fakturisanja isporučenih proizvoda i realizovanih usluga dodeliti otpremnici dodatnu ulogu. Ona može da se evidentira preko odgovarajućeg prelaznog računa: troškovi nefakturisanih proizvoda i usluga. Ovakav tretman osujećuje mahinacije koje u sferi prodaje mogu da se ostvare nefakturisanjem. Eliminisanje takve mogućnosti opravdava poseban tretman i odnos prema otpremnici.

Faktura za primljene usluge treba da se dopuni odgovarajućim podacima koji omogućavaju klasifikaciju troškova usluga. Primljene usluge mogu biti troškovi koji se mogu odnositi na nekog nosioca uspeha - tada govorimo o njima kao o direktnom trošku. To je ređi slučaj, ali ipak je to moguće. Češće se usluga obavlja nekom mestu uspeha, ili nekolicini mesta uspeha istovremeno ili čak, za preduzeće u celini. U ovom slučaju usluge se tretiraju kao opšti troškovi.

Značaj ovog dokumenta je u tome što se njegovim siguranje (opredeljivanjem pripadnosti) obavlja, u stvari alokacija troškova do određenog nivoa koji se ne kosi sa principom istinitosti i tačnosti.

Interna faktura za izvršene usluge je značajna sa aspekta tačnog evidentiranja efekata poslovnih odnosa između mesta uspeha. Uslov za adekvatnu primenu ovog dokumenta je:

- da se izdaje dispozicija - nalog (zahtev) za obavljanje odgovarajuće usluge,
- da se na bazi toga izdaje odgovarajući radni nalog, i
- da postoje interno dogovorene cene usluga ili ugovaranja.

Faktura za realizovane proizvode i usluge treba da se kreira i popunjava na način koji omogućuje da se odgovori zahtevima u vezi:

- utvrđivanja prihoda od realizacije proizvoda i usluga za preduzeće u celini,
- utvrđivanje prihoda od realizacije proizvoda i usluga za svako mesto uspeha,
- utvrđivanje prihoda od realizacije proizvoda i usluga za svakog nosioca uspeha, i
- utvrđivanje prihoda od realizacije proizvoda i usluga po drugim perspektivama posmatranja.

Preko prihoda i rashoda utvrđuju se finansijski - poslovni rezultati po odgovarajućim perspektivama. Sve to treba obezbediti odgovarajućim sistemom šifriranja na način koji je prezentiran za radne naloge. U suštini, stvar je jednostavna, inicijalna šifra, ako je kvalitetno koncipirana, omogućuje opsluživanje do kraja, to jest, do utvrđivanja rezultata.

Razni komisijski nalazi i zapisnici treba da omoguće svođenje knjigovodstvenog stanja po internom obračunu sa stvarnim stanjem. A, ta odstupanja mogu nastati usled viškova, manjkova, popusta, kvarova, rastura, loma, kaliranja i drugih pojavnih oblika koji se manifestuju u praksi.

Na kraju, važno je još jednom istaći, da se interna dokumentacija, za potrebe internog obračuna, razlikuje od iste kada internog obračuna uopšte nema, ili se on nekvalitetno sprovodi, u sledećem:

- broju primeraka dokumenta,
- obliku dokumenta,
- šifriranju dokumenta,
- funkciji dokumenta, i
- obradi dokumentacije, u čemu ćemo izlagati u posebnom poglavlju.

Ali, ipak prave razlike nastaju u delu koji se odnosi na izvedenu dokumentaciju.

Interna izvedena dokumentacija

Interna izvedena dokumentacija razlikuje se od izvorne po tome što ona ne dokumentuje neki konkretan poslovni događaj, već ima specifičnu namenu. Ona nastaje na temelju izvorne dokumentacije i ima zadatak da omogući funkcionisanje sistema internog obračuna u njegovim specifičnim segmentima.

U ovu dokumentaciju možemo ubrojiti:

- Rekapitulacije utroška.
- Izveštaji finansijskog knjigovodstva poslovnom knjigovodstvu,
- Izveštaji poslovnog knjigovodstva finansijskom knjigovodstvu.

Rekapitulacije utrošaka mogu se dati od strane magacina za odgovarajući period (mesec, sedmica i sl...) i služi u dve namene. Jedna je, da se na bazi toga obavlja racionalizacija knjiženja, a druga, da se time omogući kontrola integralnosti knjiženja. I jedna, i druga, imaju svoje puno opravdanje.

Povećanim korišćenjem rekapitulacija svih vrsta, pored iznetog, obezbeđuje se, u uslovima manuelne obrade u poslovnom knjigovodstvu i preglednost evidencija, tome doprinosi smanjen broj upisa. Ali, rekapitulacije moraju da imaju u svom prilogu izvornu dokumentaciju.

Izveštaji finansijskog knjigovodstva poslovnom knjigovodstvu odnose se najčešće na odgovarajuća aviza u obliku tabelara (brodera) kojima se za određen period iskazuje pripadnost opštih troškova (troškovi amortizacije, troškovi službenih putovanja i slično...) pojedinim mestima uspeha. Posredstvom toga obezbeđuje se celovitost obuhvata opštih troškova u poslovnom knjigovodstvu.

Ovi izveštaji mogu da se kreiraju na različite načine i u različitoj formi u zavisnosti od broja mesta uspeha i drugih relevantnih činilaca. Ali, kod njihovih kreiranja treba voditi računa da se u jednom delu prikaže geneza opšteg troška (kako se došlo do ukupnog iznosa), i drugom, na koja se mesta uspeha i u kom obimu distribuira ukupna vrednost datog opšteg troška.

Izveštaji poslovnog knjigovodstva finansijskom knjigovodstvu, uglavnom su osnova za kompletiranje evidencije troškova, rashoda i prihoda, i poslovnog rezultata u finansijskom knjigovodstvu. To su u načelu, razni oblici sintetizovanih naloga za knjiženje na odgovarajućim kontima koji se sastavljaju u napred dogovorenim rokovima. O značaju ovih sintetizovanih naloga za knjiženje u finansijskom knjigovodstvu i drugih specifičnih izveštaja suvišno je govoriti. Oni su, conditio sine kya non, postojanja poslovnog knjigovodstva a posredno i finansijskog knjigovodstva.

U praksi se pojavljuju različiti modaliteti, da se šalje više izveštaja po odgovarajućim obradnim punktovima u poslovnom knjigovodstvu, ili, da se vrši njihovo sintetizovanje u jedinstven izveštaj. Stvar je opredeljenja kreatora poslovnog knjigovodstva da uvaži prednosti i nedostatke svakog od ovih rešenja.

Raznorodnost mogućih rešenja, koja se često susreću i u praksi, sprečavaju konkretnija izlaganja o dokumentaciji u poslovnom knjigovodstvu. Između ostalog što bi ona:

- zahtevala višestruko više prostora za izlaganja,
- bila bespredmetna jer važi pravilo da za svako preduzeće u svakom momentu postoji samo jedno optimalno rešenje, i
- navela potencijalne korisnike ovog rada da primenjuje neka rešenja koja im ne odgovaraju.

Iz tih razloga zadržali smo se na određenom nivou uopštenosti. Svaki drugi pristup u uslovima ograničenog prostora i raznorodnosti potencijalnih korisnika ne bi podneo kritiku.

DOKUMENTACIJA U VEZI KNJIGOVODSTVA OSNOVNIH SREDSTAVA

Osnovna sredstva se odlikuju visokim vrednostima i dužim trajanjem od jedne godine. Ulaganja u osnovna sredstva su značajna i iz tih razloga treba obezbediti validnu dokumentaciju za obuhvat osnovnih sredstava u svim fazama njihovog postojanja i egzistiranja (nezavisno od toga da li su materijalne ili nematerijalne prirode).

Dokumentacija o pribavljanju osnovnih sredstava

Osnovna sredstva se mogu pribavljati na jedan od sledećih načina:

- kupovinom,
- izradom u sopstvenoj režiji, i
- preuzimanjem bez naknade.

Za pribavljanje osnovnih sredstava potrebna je i moguća sledeća dokumentacija:

Vrsta pribavljanja	Dokumenta koja nagoveštavaju promenu	Dokumenta koja potvrđuju promenu
1. Kupovina	Plan investiranja	Faktura dobavljača
	Investicioni elaborat	Carinska deklaracija
	Odluka organa upravljanja	Obračun poreza i drugih dažbina
	Tenderi i licitacije	Obračunska kalkulacija
	Ugovor	Knjižna pisma dobavljača
	Zapisnik o preuzimanju	
	Izveštaj komisije o tehničkom pregledu	
	Izveštaj o aktiviranju	
2. Izrada u sopstvenoj režiji	Plan investiranja	Interna faktura
	Investicioni elaborat	Obračun poreza i drugih dažbina
	Odluka organa upravljanja	Obračunska kalkulacija
	Zapisnik o preuzimanju	
	Izveštaj komisije o tehničkom pregledu	
	Izveštaj o aktiviranju	

Vrsta pribavljanja	Dokumenta koja nagoveštavaju promenu	Dokumenta koja potvrđuju promenu
3. Preuzimanje bez naknade	Odluka organa upravljanja	Rešenje ili odluka o ustupanju bez naknade
	Rešenje ili odluka o ustupanju bez naknade	Faktura za zavisne troškove preuzimanja
	Zapisnik o preuzimanju	Obračun poreza i drugih dažbina
	Izveštaj komisije o tehničkom pregledu	Obračunska kalkulacija
	Izveštaj o aktiviranju	

Na bazi date dokumentacije i odgovarajućih priloga i pomoćne dokumentacije moguće je sprovesti odgovarajuća knjiženja. Time se formira matična evidencija o osnovnim sredstvima i obavljanju ažuriranja u glavnoj knjizi prvog stepena i u analitici osnovnih sredstava.

Dokumentacija o osnovnim sredstvima u upotrebi

Dokumentacija u vezi osnovnih sredstava u upotrebi je raznovrsna. Obuhvata dokumentaciju o viškovima, manjkovima, i raznim obračunima. U najčešće korišćena dokumenta u vezi osnovnih sredstava u upotrebi spadaju sledeća dokumenta:

Vrsta promena o osnovnim sredstvima u upotrebi	Dokumenta koja nagoveštavaju promenu	Dokumenta koja potvrđuju promenu
1. Viškovi	Popisne liste	Obračunska kalkulacija
	Zapisnik o višku	Obračun poreza i doprinosa
	Izveštaj o tehničkom prijemu	Odluka o aktiviranju
	Oduka o aktiviranju	
2. Manjkovi	Popisne liste	Obračunska kalkulacija
	Zapisnik o manjku	Obračun poreza i doprinosa
	Odluka organa upravljanja o odgovornom licu ili načinu pokrivanja manjka	Odluka o odgovornom licu ili načinu pokrivanja manjka
3. Redovne procedure u upotrebi	Polisa osiguranja	Faktura za osiguranje
	Propisi o nomenklaturi osnovnih sredstava	Obračun amortizacije
	Propisi o revalorizaciji	Obračun revalorizacije
	Propisi o amortizaciji	Izveštaj o šteti
	Predlog za rashod	Izveštaj i rešenje osigurača
	Predlog za stavljanje van upotrebe osnovnog sredstva	Odluka organa upravljanja o pokriću štete
	Izveštaj o šteti na osnovnim sredstvima	Zapisnik o poravnanju
	Izveštaj osigurača o prihvatanju nadoknade štete	
	Odluka organa upravljanja o pokriću štete	

Dokumentacija o stavljanju van upotrebe osnovnih sredstava

Osnovna sredstva se otuđuju po raznim osnovama. U osnovi mogu da budu različiti razlozi za donošenje odluke o stavljanju osnovnih sredstava van upotrebe, kao što su:

- prodaja,
- davanje bez naknade i
- otpis.

U navedenim slučajevima koristi se sledeća dokumentacija:

Dokumenta koja nagoveštavaju promenu	Dokumenta koja potvrđuju promenu
Odluka organa upravljanja o prodaji	Odluka organa upravljanja o prodaji
Odluka organa upravljanja o davanju bez naknade	Odluka organa upravljanja o davanju bez naknade
Izveštaj komisije o otpisu ili rashodovanju	Odluka organa upravljanja o otpisu ili rashodovanju
Odluka organa upravljanja o otpisu ili rashodovanju	Kupoprodajni ugovor
Kupoprodajni ugovor	Faktura kupcu
	Izveštaj komisije o otpisu ili rashodovanju

Normalno, život je dinamičan i u praksi u svim segmentima koji tangiraju osnovna sredstva mogu da se pojave i vrste dokumenata koji nisu uopšte pomenuta. No, to su ređe situacije a za svakodnevno obuhvatanje osnovnih sredstava ovo je uobičajen set poslovne dokumentacije.

DOKUMENTACIJA U VEZI KNJIGOVODSTVA ANALITIKE KUPACA

U vezi sa prodajom najčešće se susreće sledeći set poslovne dokumentacije:

Dokumenta koja nagoveštavaju promenu	Dokumenta koja potvrđuju promenu
Zaključnica	Faktura
Kupoprodajni ugovor	Otpremnica
Nalog za otpremu	Kreditna faktura
Ugovor o potrošačkom kreditu	Virmani ili nalozi za prenos
Komisijski zapisnik	Knjižna pisma
Ugovor o poravnanju	Blagajnička uplatnica
Polisa osiguranja	Ček
Izveštaj o ekspertizi kvaliteta	Menica
Ugovor o kompenzaciji	Polisa osiguranja
Ugovor o cesiji	Izveštaj ovlašćene banke o otvorenim akreditivima, izdatim garancijama, obračunu kamata
Ugovor o asignaciji	Profaktura
	Izveštaj ovlašćene banke o sprovedenim kompenzacijama, cesijama i asignacijama

Navedeni set poslovne dokumentacije zavisi i od delatnosti preduzeća i od toga da li se preduzeće bavi samo poslovima prodaje na domaćem tržištu ili i spoljnotrgovinskim poslovima. U uslovima kada se preduzeće bavi spoljnotrgovinskim poslovima neophodna su dokumenta o režimu uvoza i izvoza, o deviznim potraživanjima i prijave izvoza i obezbeđenje naplate deviznog potraživanja.

DOKUMENTACIJA U VEZI KNJIGOVODSTVA ANALITIKE DOBAVLJAČA

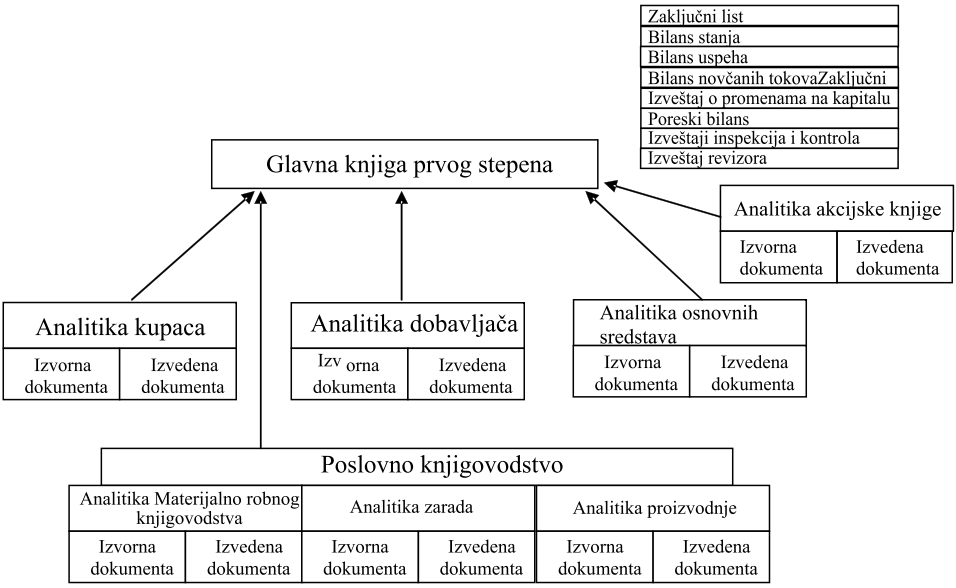
Nabavku proizvoda, robe i usluga prati sledeća dokumentacija:

Dokumenta koja nagoveštavaju promenu	Dokumenta koja potvrđuju promenu
Zaključnica	Faktura
Kupoprodajni ugovor	Prijemnica
Nalog za prijem robe	Kreditna faktura
Komisijski zapisnik	Virmani ili nalozi za prenos
Ugovor o poravnanju	Knjižna pisma
Polisa osiguranja	Blagajnička isplatnica
Izveštaj o ekspertizi kvaliteta	Ček
Ugovor o kompenzaciji	Menica
Ugovor o cesiji	Polisa osiguranja
Ugovor o asignaciji	Izveštaj ovlašćene banke o otvorenim akreditivima, izdatim garancijama, obračunu kamata
Profaktura	Izveštaj ovlašćene banke o sprovedenim kompenzacijama, cesijama i asignacijama

Naveden je klasični set najčešće korišćenih dokumenata. Uz skoro svaki od navedenih osnovnih dokumenata moguće je navesti po neki pomoćni dokument kojim se nešto verifikuje ili potvrđuje.

DOKUMENTACIJA U VEZI KNJIGOVODSTVA GLAVNE KNJIGE PRVOG STEPENA

U uslovima klasične organizacije računovodstva konfiguracija dokumentacije i odnosa analitika i glavne knjige prvog stepena imali su sledeći izgled:



Šema 4.12. Šema odnosa glavne knjige I stepena i analitičkih evidencija

U savremenim uslovima zasnovanim na kompjuterskoj osnovi veze postaju virtuelne. Isti slučaj je i sa delom dokumentacije.

Funkcije dokumenta u savremenoj organizaciji računovodstva

Manuelna i mašinska obrada odlikuju se time da su neautomatizovane, ili su poluautomatizovane njihove operacije. Kod čiste manuelne obrade podataka glavnina posla je u sferi fizičkog i misaonog rada radnika na obradi. Kod mašinske obrade postoji kombinacija fizičkog i misaonog ljudskog rada i nesofisticiranog mašinskog rada. Mašina nije u stanju da obavi samostalno niti jednu operaciju bez podrške i kontrole čoveka. Mašina samo olakšava ljudski rad posredstvom poluge, zupčanika i slično.... Na taj način se unifikacijom rukopisa podiže kvalitet i u nekim segmentima brzina rada. U daljnjem , tekstu podrazumevaćemo pod manuelnom i mašinsku neautomatizovanu obradu

Savremena organizacija računovodstva je omogućila primenu novih postupaka i rešenja.[19] Najveći deo poslova obavljaju kompjuteri: od računanja, kontrole tačnosti zbira strana Duguje i Potražuje do saldiranja, itd... Najveći deo tih poslova računar radi automatski. Knjigovođa vid samo efekte. On nije u stanju da vidi neposredno proces u toku.

[19] Pod klasičnom organizacijom knjigovodstva podrazumevamo nemehanizovanu i neautomatizovanu organizaciju knjigovodstva za razliku od savremene koja je zasnovana na savremenim računarskim sistemima za rad u knjigovodstvu

Za razliku od klasične organizacije savremena organizacija dovodi do toga da knjigovođa radi sa "nevidljivom glavnom knjigom". Naime glavna knjiga može da se vidi na monitoru, ili, da se na kraju printa. U toku rada nema direktnog fizičkog kontakta. Niz grešaka ljudske prirode kompjuter neutrališe, ili, eliminiše.

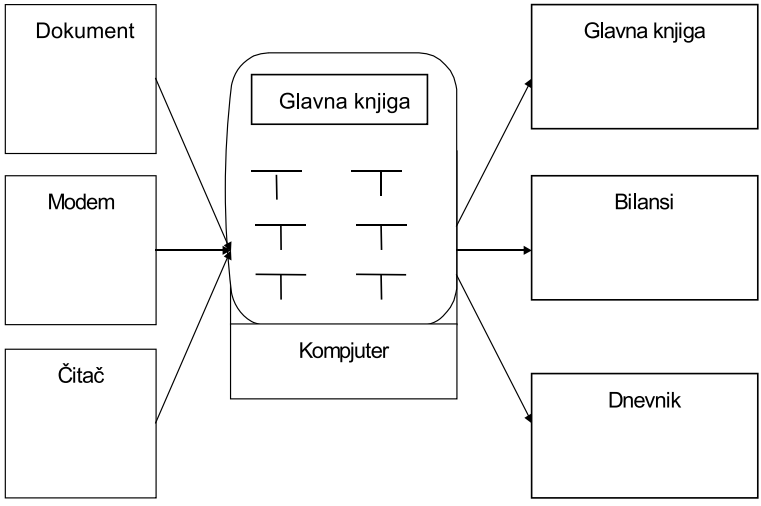
Postoje različita organizaciona rešenja:

- tip organizacije sa automatskim kontiranjem prema tipu promene,
- tip kombinovanog kontiranja (automatsko i neposredno od strane kontiste),
- tip kontiranja na računaru uz podršku kontiste, i
- tip potpunog neposrednog kontiranja na dokumentima.

U prvom najrazvijenijem slučaju sve varijante stavova za knjiženje su anticipirane i kao takve šifrirane. Unosom šifre moguće je sprovesti automatizovano niz operacija: kontiranje, knjiženje, itd... U ovoj situaciji možemo da govorimo o različitim varijantama unosa podataka iz dokumentacije na računar:

- unos podataka čitačima dokumenata,
- unos podataka posredstvom tastature (konzole),
- unos podataka presnimavanjem sa trake,
- unos podataka sa diskete,
- unos podataka modemom, itd...

U bilo kojem od ovih slučajeva funkcija dokumenta je svedena na verifikaciju nastalog poslovnog događaja. Eventualno, za sredstvo za kontiranje. Sve ostale funkcije: podela rada, kontrola ukupnosti, rekonstrukcija nastalih promena, itd... prenete su na računar i on ih obavlja na odgovarajući način.



Šema 4.13. Funkcija dokumentacije u savremenoj organizaciji knjigovodstva

U drugom slučaju uloga dokumenta je nešto naglašenija u smislu pripreme za knjiženje. Bitne razlike u principu nema.

U trećem slučaju radi se o tome da su sve funkcije dokumenta sem verifikacione prepuštane računaru. Dokumenat je do kraja osiromašen u svojoj funkciji. Na računarskom mediju se formira odgovarajući dnevnik u formi prikladnoj za računar. Na bazi toga obavljaju se svi ostali knjigovodstveni poslovi automatski, ili, poluautomatski.

U četvrtom slučaju dokument ima:

- verifikacionu funkciju,
- funkciju sredstva za kontiranje, i
- funkciju za rekonstrukciju događaja.

Na bazi izkontirane poslovne dokumentacije obavlja se knjiženje na računaru. Sve ostale funkcije su manje-više izgubljene za dokument kao sredstvo organizacije knjigovodstva.

U bilo kojem od ovih slučajeva dokument ima perifernu ulogu. Najbitnija uloga je računarskog sistema (hardver + softver). Knjigovođa nema direktan fizički kontakt sa glavnom knjigom. Glavnu knjigu može videti na monitoru, ili, isprintati. Isti slučaj je i sa dnevnikom. Na taj način dnevnik i poslovna dokumentacija postaju sroredi u savremenoj organizaciji računovodstva.

Kao potvrda date konstatacije je mreža računara koja razmenjuje informacije žičnim, ili, bežičnim putem (satelitska veza) bez ikakve dodatne dokumentacije. Nalozi za plaćanje u razvijenim zemljama daju se računarskim sistemom bez ikakvih dokumenata. Umesto potpisa ovlašćenih lica i pečata postoje odgovarajući šifarski sistemi koji obezbeđuju od zloupotreba.

Dokument može da se pošalje na daljinu i unese u memoriju računara bez neposrednog angažovanja čoveka. Po potrebi dokument može da se pregleda na monitoru računara i printa. Na taj način deo funkcije dokumenta je postao uslovno promenjen, ili, nevidljiv bez pretpostavki.

Deo verifikacione funkcije dokumenata je već na postojećem nivou razvoja doveden u pitanje. Radi se o delu arhiviranja poslovne dokumentacije u formi mikrofilmova, ili, mikrofiša. Ovakav postupak omogućava da se dokumenta posle mikrofilmovanja unište jer se sa medija mogu rekonstruisati u svakom momentu. Time se rešava problem čuvanja i arhiviranja poslovne dokumentacije. Prednosti su uočljive i u delu pretraživanja arhiviranih mikrofilmova. Bilo koji dokument na mikrofilmu može da se pronađe za nekoliko sekundi bez obzira na njegovu lokaciju na mediju.

Problemi koje dokumentacija postavlja organizaciji računovodstva

Dokumentacija zaostaje za savremenim trendovima organizacije računovodstva. Tendencije su da dokumentacija mora da se:

- dodatno formalizuje,
- unificira, i
- osavremeni.

Kada je u pitanju formalizacija zahtevi savremenih sredstava za obradu podataka idu u pravcu ograničenja slobode u procesu kreiranja poslovnih dokumenata u smislu:

- dimenzija dokumenata,
- sadržine dokumenata, i
- rasporeda elemenata dokumenta tačno na određene mikrolokacije na dokumentu.

Razlog za propisivanje dimenzija dokumenata leži u zahtevima čitača dokumenata koji zahtevaju što preciznije dimenzije da bi radili bez grešaka. Radi se, dakle, o tipizaciji i standardizaciji formalne strane dokumentacije.

Sadržina dokumenata mora biti propisana i poštovana od strane korisnika da bi se obezbedilo planiranje unosa podataka a potom i programiranje unosa. To je proces tipizacije i standardizacije sadržine dokumenta.

Definisanje mikrolokacije sadržine dokumentacije neophodno je iz razloga ubrzavanja unosa podataka i mogućnosti korišćenja jednog čitača dokumenata za očitavanje više različitih vrsta dokumenata.

Proces unifikacije i harmonizacije dokumentacije ide u pravcu ujednačavanja dokumentacije u više različitih zemalja. Određena obeležja:

- cena,
- vrednost,
- naziv robe,
- vrsta transakcije,
- jedinica mere,
- naziv partnera, itd...

ispisuju se u više jezika sa tačnom lokacijom svakog obeležja. Time se omogućava korišćenje iste dokumentacije u više različitih država bez ikakvih dodatnih teškoća. Proces unifikacije i harmonizacije ide u pravcu isključivanja poslovnih partnera koji ne prihvate takav trend. Razlog je u racionalnosti korišćenja skupe opreme i ubrzavanja komunikacije među poslovnim partnerima koji ne moraju znati partnerov jezik.

Proces osavremenjavanja dokumentacije u smislu materijala od koje je izrađena u pojedinim slučajevima je postigao fantastične razmere. Posebno dokumentacija u segmentu finansiranja ima specijalne oznake (suvi žigovi, vlakna, i ostalo...). U poslednje vreme se pojavljuju delovi dokumentacije na koje je nanet odgovarajući željezni oksid za magnetni upis podataka. Isto tako dokumenta mogu sadržavati za čovečije oko nevidljive oznake napisane bezbojnim mastilom. Na taj način dokumentacija je zaštićena od svih pronevera a olakšan je postupak njenog korišćenja u računarskim sistemima.

Pravci razvoja funkcije dokumenata u računovodstvu

Funkcija dokumentacije u savremenoj organizaciji knjigovodstva (računovodstva) svedena je na verifikacionu osnovu. Ostale funkcije su marginalizovane. Realno je očekivati da će se proces marginalizacije nastaviti i nadalje. Vremenom dokumentacija će biti potisnuta iz knjigovodstva posebno u delu inputa podataka u poslovni informacioni sistem.

Moguće da će dokumenta ostati kao izlaz iz računovodstvenog informacionog sistema u smislu odgovarajućih potvrda, izveštaja i slično. Ostale funkcije biće u načelu svedene na minimum.

Četvrti deo

Englesko srpski i srpsko engleski rečnik, pojmovnik iz računovodstva, revizije finansija i ekonomije

Englesko-srpski rečnik i pojmovnik
iz oblasti računovodstva, revizije, finansija i ekonomije[20]

A

AAR - Against All Risks - protiv svih rizika

abate - sniziti; reducirati (cene)

abbreviated - (abbr.) - skraćeno; skraćenica

abeyance - privremena obustava (zakona)

ability - sposobnost; mogućnost; platežna sposobnost

abolition - obustavljanje parnice

abortive expenditure - ekonomski neopravdani izdaci

absorbing loss - pokriće gubitka

absorption - apsorpcija (1. ukupna potražnja domaćih i stranih sredstava u jednom privrednom sistemu; pripajanje manjeg preduzeća većem)

abstinence - apstinencija (ograničenje trenutne potrošnje radi ulaganja u investicionu opremu)

abstract - izvod

accelerated depreciation - ubrzana deprecijacija

accelerated payment - ubrzano plaćanje

acceleration clause - klauzula akceleracija (klauzula kojom se predviđa, u slučaju neizvršavanja nekog plaćanja o roku momentalno dospeće svih budućih obaveza)

accelerator - akcelerator (faktor kojim se mere usponi i padovi u privredi)

acceptance against documents - akcept uz dokumenta

acceptance credit - akceptni kredit

acceptance market - akceptno tržište

acceptance order - akceptni nalog

acceptance refinancing - akceptno refinansiranje

acceptances - akceptirana menica / akceptni nalozi

accepting bank - akceptirajuća banka

Access control procedures - Procedure za kontrolu pristupa - Za cilj imaju da spreče neovlašćenu upotrebu kompjuterske opreme, fajlova i programa.

accessory charges - sporedni troškovi

accommodating terms - prihvatljivi uslovi

accordingly - u skladu sa; dosledan; prema tome; saglasno

account - (acct.) - račun; konto

account (credit) - kreditni račun

account (profit & loss) - račun dobitka i gubitka

account (sales); sales account - račun prodaje

account analysis - analiza računa

account classification chart - reklasifikovana šema

Account coding - Kodiranje računa - naznaka o broju (brojevima) računa na kome treba evidentirati posebnu transakicju. Kodiranje se obično izvodi ispisivanjem broja računa iz tabele računa direktno na relevantan izvorni dokument, kao što je ispisivanje broja računa prodaje na kredit na izlaznim fakturama.

accountability - nadležnost; obaveza izvršenja

accountable receipt - knjigovodstvena priznanica

accountant - računovoda

[20] Rečnik, pojmovnik i pregled termina iz navedenih oblasti namenjen je studentima za lakše korišćenje stručne literature. Neka od navedenih značenja reči, fraza, termina ili pojmova nemaju univerzalni karakter već se mogu koristiti samo u kontekstu navedenih oblasti

accounting - (acct'g.) - računovodstvo; knjigovodstvo

accounting basis - računovodstvena osnova

accounting bodies - računovodstveni organi

accounting concepts - računovodstveni koncept; nacelo

accounting control - računovodstvena kontrola

accounting currency clearing currency - obračunska valuta

Accounting estimates - Računovodstveni predračuni - Procene koje pravi rukovodstvo a koje se odnose na računovodstvene iskaze za takve stavke kao što su neto ostvarive vrednosti zaliha, potraživanja, rezervisanja i troškovi garancija.

accounting for - obuhvatnost; knjiženje

accounting for (goods received) - obuhvatnost; knjiženje (za primljenu robu)

accounting for all transactions - obezbeđenje da su sve transakcije obuhvaćene u knjigovodstvu

accounting for depreciation - računovodstveni tretman amortizacije

Accounting for serial continuity of prenumbered documents - Poštovanje numeričkog redosleda dokumenata - Utvrđivanje da li se numerisani dokumenti koriste prema numeričkom redosledu.

accounting method - knjigovodstveni metod

accounting period; financial period - obračunski period

accounting policy - računovodstvena politika

accounting process - računovodstvena obrada

accounting records - računovodstvena (knjigovodstvena) evidencija

Accounting Reference Date - ARD

Accounting Reference Period - ARP

Accounting Standards Committee, which formulates SSAP's for approval by the councils of the accountancy bodies - ASC

accounting treatment - računovodstveni tretman

accounting unit; costing units; unit of account - obračunska jedinica

accounting vouchers - računovodstveni nalog za knjiženje

accounts - završni račun; bilans stanja i bilans uspeha

accounts audited - revidiran završni račun; završni račun na kome je izvršena revizija

accounts payable - računi obaveza; dobavljači; pasivna vremenska razgraničenja i ostale obaveze

accounts receivable - računi potrazivanja; računi kupaca i dospelih potraživanje

Accounts receivable subsidiary ledger - Analitička evidencija kupaca - Evidencija prodaje i naplate u gotovom i salda pojedinačnih dužnika.

accretion - preraštaj; višak

accruals - vremenska razgraničenja (PVR)

accrued concept - koncept vremenskog razgraničenja

Accrued contributions charged to income - Obaveze za doprinose koji terete troškove

Accrued contributions on profit - Obaveze za doprinose iz rezultata

Accrued contributions on salaries & Other compesation paaments - Obaveze za doprinose na zarade i naknade zarada

Accrued cost of purchases - Razgraničeni zavisni troškovi nabavke

accrued expenses - pasivna vremenska razgraničenja (PVR)

Accrued expenses - Razgraničeni obračunati rashodi

Accrued expenses & Deferred Income - PVR

accrued interest - obračunata razgraničenja kamata

Accrued interest or other financing cost - Obaveze po osnovu kamata i troškova finansiranja

accrued liabilities - pasivna vremenska razgraničenja (razgr. obaveze)

Accrued net salaries - Obaveze za neto zarade

accrued or deferred income / sales - vremenski razgraničeni prihod / prodaja

Accrued other net compesation payments - Obaveze za neto naknade zarada

accrued overheads - obračunati opsti troškovi uprave

Accrued sales tax & Excise tax - Obaveze za porez na promet i akcize

Accrued tax on profit - Obaveze za poreze iz rezultata

Accrued tax, custom duty & Other burden charged to purchases or income - Obaveze za poreze, carine i druge dažbine iz nabavke ili na teret troškova

Accrued taxes on salaries & Other compesation payaments - Obaveze za poreze na zarade i naknade zarada

Accrued Value Added Tax - Obaveze za porez na dodatu vrednost

accumulated depreciation - kumulativna amortizacija; ispravka vrednosti osnovnih sredstava

accumulated error - akumulirana greška

accumulated value - akumulirana vrednost

accuracy - tačnost; preciznost; pažljivost

Achieved precision - Postignuta preciznost - Izračunati iznos dobijen množenjem pouzdanosti (UR) i standardne greške (SE) i veličine populacije (N).

acknowledgment of receip - potvrda o prijemu

active balance - aktivni saldo

active payment balance - aktivni platni bilans; pozitivni bilans

active trade balance - aktivni trgovački bilans; pozitivni trgovački bilans

activity peak - maksimalni nivo angažovanosti

actual - sadašnji

addition - povećanje (nabavka)

addition of fixed assets - nabavka sticanje; povećanje osnovnih sredstava

additional charges of depreciation - uvećana amortizacija; dopunska amortizacija

addressed bill - domicilirana menica

adhesive contract - adhezivni ugovor

adjust - uskladiti; prilagoditi; udesiti; ispraviti; srediti

adjust an account - ispraviti stanje na kontu

Adjustable Rate Preferred Stocks - ARPS

adjustment - korektivno usklađivanje; ispravke u cilju usklađivanja; ispravke; korekcije; podešavanje; sređivanje; usklađivanje

administered control - administrativna kontrola

administered prices - administrirane cene; kontrolisane cene

administration - rukovodenje (sinonim za management)

administrative (non productive) overheads - upravno pogonska režija / opšti troškovi

administrative protectionism - administrativni protekcionizam

adopted in preparing - primenjeno prilikom sastavljanja

advance - avans; prednost; nije kredit

Advance Corporation Tax - ACT

advance on freight - predujam za vozarinu

Advance Payment or Value Added Tax - Akontirani porez na dodatu vrednost

advance refunding - avansno refundiranje

Advances paid for acquisition of property & equipment - Avansi za osnovna sredstva

Advances for purchasing the intangible assets - Avansi za nematerijalna ulaganja

advances received; customer advances - primljeni avansi

advances to suppliers - avansi dobavljačima

Advances to suppliers - Dati avansi za obrtna sredstva

Advances, Deposits & Bail received - Primljeni avansi, depoziti i kaucije

Advances, Deposits & Bails Received - Primljeni avansi, depozite i kaucije

advantage - prednost

adverb - (adv.) - prilog; priloški

adverse - protivan; suprotan; nepovoljan; nepodesan; neprijateljski

adverse opinion - suprotno mišljenje

Advertsing - Troškovi reklame i propagande

advising bank - avizirajuća banka

affiliated enterprises - udružena preduzeća

aged analysis - analiza po starosti salda

aged debt - zastareli dug

agency fee - agentska provizija

agent bank - banka agent

aggregate depreciation; loan provision; provisions for overdue balances - ispravka vrednosti

aggregate net income - ukupan neto dohodak

aggregate supply - ukupna ponuda

Aging Schedule - Pregled dospelosti potraživanja - Lista računa svakog pojedinačnog kupca s analizom koliko dugo je svaki račun, ili njegove komponenete, nenaplaćan.

agree - složiti; usaglasiti

agriculture - (agric.) - zemljoradnja

air consignment note; AWB - air waybill - vazdušni tovarni list

alert - oprezan; budan

allocated to funds assets - sredstva raspoređena u fondove

allocation (of) - alokacija; raspored; upućivanje stavki troškova ili prihoda na proizvode prema odgovarajućem merilu koje je u upotrebi

allow - odobriti; dopustiti; složiti se; priznati

allowance - popusti; olakšice

Allowance for sampling risk - Rizik odstupanja uzorka - Izraz u uzorkovanju testova kontrole koji označava razliku između stope devijacije uzorka (greške uzorka ÷ veličina uzorka) i maksimalne stope devijacije populacije, ili, u aplikaciji varijatornog uzorkovanja, koncept koji se naziva "postignuta preciznost".

allowing - oduzeti

Alpha risk - Alfa rizik - Vidi Rizik nekorektnog isključenja; Rizik precenjivanja rizika kontrole.

alternative route - alternativni put

amendment - ispravka

amenity - potreba

American - (Amer.) - američki

American Depository Receipt - ADR

amort(ize) - amortizacija (nematerijalnih ulaganja)

amortisation (-zation) - otpis sredstava u istom iznosu i u aktivi i u pasivi; ispravka vrednosti

amount of balance - iznos salda, saldo račun

amount set off - protivstavka

amounts billed (the...) - iznosi fakturisane; realizacije

amounts due from - potraživanja od

amounts due to funds - obaveze prema fondovima; sredstva fondova

Amounts payable to employees - Obaveze prema zaposlenima

Analitical procedure - Analitičke procedure - Ocena finansijskih informacija pomoću studije mogućih odnosa među finansijskim i nefinansijskim podacima.

Analysis schedule - Analitički bilans - Bilans koji ispituje aktivnost na računu za neki period vremena.

Analytical procedures - Analitičke procedure - Ocena finansijskih informacija ispitivanjem verovatnih odnosa između finansijskih i nefinansijskih podataka.

ancillary undertaking - pomoćno preduzeće; filijala

annual plan - godišnji plan

annual return; report - (rpt.) - godišnji izveštaj

anticipated interest - unapred plaćena kamata

anticipated payment - prevremeno plaćanje

anticipated prices - anticipirane cene

anticipated profit - anticipirani profit

antidate - antidatirati

antidumping - antidamping

anti-inflation measures - anti-inflacione mere

apart - izdvojeno; samo

appendix - prilog

Application control procedures - Aplikacione kontrolne procedure - Široka kategorija kontrolinih procedura koje se odnose na pojedine kompjuterske aplikacije ili oblasti (na primer, specifične kontrole platnih spiskova).

applied economics - primenjena ekonomija

apportion - dodeliti

appreciation - cenjenje; priznanje

appropriate - primenjivati; izvršiti; odgovarajući

appropriate category - odgovarajuća kategorija; određene grupe

appropriation of net income - raspodela neto dobiti

appropriation of profit - raspodela dobiti

appropriation to / of - izdvajanje u / raspodela

approval - odobrenje; potvrda

Approved customer list - Lista odobrenih kupaca - Lista kupaca koji dobro stoje. U mnogim preduzećima porudžbine kupaca na ovoj listi mogu se primiti bez posebnog odobrenja.

apreliminary nalytical review - preliminarni analitički uvid

arbitral award - arbitražna presuda

are made up of - sastoje se od

arrears interest; back interest - zaostala kamata

articles of association - odredbe Samoupravnog sporazuma o udruživanju, Akt o osnivanju

as agent only - samo kao agent

as required by Yugoslav Law - prema jugoslovenskim propisima

ascertain - utvrditi

assemble - skupljati se; sastaviti

assess - procena

assessment - oporezivanje; ocena

asset turnover - odnos prodaje / realizacije prema ukupno raspoloživim sredstvima

assets - sredstva; aktiva

assignation - prenos; cesija

associated banks - udružene banke

associated company - kompanije gde je iznos uloženih hartija od vrednosti između 20 - 30% od ukupne vrednosti; združena preduzeća

associated member - pridruženi clan

Association of International Bond Dealers - AIBD

at best - u najboljem slučaju

at cost - po nabavnoj vrednosti

at shipper's risk - na rizik krcatelja

at sight - po viđenju

attend - pratiti; prisustvovati; zanimati se

Attribute sampling - Kvalitativno uzorkovanje - Statistička metoda koja se koristi da bi se utvrdilo da li stopa devijacije (na primer, devijacija od propisane politike i procedure) u populaciji prevazilazi prihvatljivu stopu.

audit - revizija; pregled godišnjeg obračuna

audit control summary - svodni pregled izvršenja postupaka revizije

Audit hypothesis testing - Testiranje revizijskih hipoteza - Pristup statističkog odlučivanja koji se koristi za testiranje prihvatljivosti postojećeg klijentovog stanja računa ili vrste transakcija.

audit manager - rukovodilac revizije

audit opinion - forme mišljenja

Audit program - Program revizije - Detaljan popis svih procedura koje je potrebno izvršiti u toku revizije.

Audit program - Program revizije - Detaljan pregled specifičnih procedura koje treba izvršiti u toku revizije. Ovaj pregled planiranih procedura, prema SAS br. 22, Planiranje i nadzor, treba izraditi za svaku reviziju.

audit programme (-gram) - program revizije

audit programme database - standardni programi revizije

audit programmes - programi za izvršenje revizije

audit report - izveštaj revizije

Audit risk - Rizik revizije - Kombinacija rizika da će se materijalne greške javiti u računovodstvenom procesu izrade finansijskih izveštaja i rizik da materijalne greške koje se jave revizor neće otkriti.

Audit sampling - Uzorkovanje u reviziji - Aplikacija procedure revizije na manje od 100% stavki u okviru stanja računa ili vrste transakcija u cilju ocene nekih karakteristika stanja računa ili vrste transakcija.

Audit team - Tim za reviziju - Osoblje angažovano na određenoj reviziji.

Auditability - Mogućnost revizije - Zaključak revizora o tome da li postoje faktori, kao što je nedostatak integriteta klijenta ili neadekvatan računovodstveni sistem, koji bi onemogućili revizoru da sprovede reviziju i iznese svoje mišljenje.

Auditing around the computer - Pristup gde revizor testira inpute i autpute dobijene pomoću kompjutera ali ne koristi kompjuter za obavljanje testova kontrole ili supstantivnih testova.

Auditing Practices Committee, which formulates auditing standards and guidelines for approval by the councils of the accountancy bodies - APC

authorisation (-zation) - ovlašćenje; odobrenje

authorised / registered capital; nominal capital - nominalni kapital

authorised capital - ovlašćeni kapital; autorizovani kapital

authorised issue - ovlašćena emisija

authorization and approval - odobravanje

auto-financing; self-financing - samofinansiranje

automatic data processing - automatska obrada podataka

automatic stabilizers - automatski stabilizatori (fiskalni instrumenti ugrađeni savezni budžet koji automatski reaguju na flukluacije ekonomske aktivno)

autonomous investments - autonomne investicije

autonomous market agent - autonomni tržišni subjekat

availability indicator - indikator raspoloživosti

available assets - raspoloživa sredstva

available capital - raspoloživi kapital

average - artimetička sredina; prosečan iznos

average balances - prosečna salda

average daily balance - prosečni dnevni saldo

B

B/E - bill of exchange - menica

B/L - bill of lading - konosman

back orders - zaostali nalozi

back pay - zaostalo plaćanje

back-to-back credit - podakreditiv (akreditiv otvoren na osnovu original akreditiva koji sluzi kao pokriće)

backwardation - bekvardacija

bad debt - sporna potraživanja

bail bond - garantno pismo

balance at - stanje na

balance card - kartica salda

balance control - kontrola salda

balance per book - stanje po knjigama

balance per nostro - stanje po nostro računima

balance settlement - izravnanje salda

balance sheet - (b/s); statement of condition (USA) - bilans stanja

balanced budget - uravnoteženi budžet

balances - salda; stanja na računu ill računi

balancing of income and expenses - bilansno usklađivanje prihoda i rashoda

bank (industrial) - industrijska banka

bank assembly - skupština banke

bank balances - saldo računa kod banke

Bank balances & Cash - Novčana sredstva i ekvivalenti

bank balances and cash - novčana sredstva

Bank charges - Troškovi platnog prometa

bank guarantee - bankarska garancija

bank holidays - bankarski praznici

bank internal gyro accounts - žiro račun na konsolidovanom nivou

bank rate - bankarska stopa

bank reserves - bankarska rezerva

bank returns - bankarski izveštaji

bank settlements - izvodi banke

bank transfer guarantee - bankarska garancija

Bank transfer schedule - Plan bankarskog transfera - Plan na kome su izlistani svi bankarski transferi za nekoliko dana pre i posle datuma završnog računa, prema evidenciji u dnevniku priliva i odliva gotovine.

bank transfers - plaćanje preko banaka

banker's discount - bankarski eskont

banker's order - bankarski nalog

banking centre (center - USA) - bankarski centar

banking consortium - konzorcijum banaka

bankstatement - izvod banke

bargain - bargin (povoljan posao) barter (trgovinska razmena bez učešća novca) barter

base pay - osnovna plata

basic - valjanosti

basic hardware - bejzik hardver (osnovna kompjuterska oprema)

basic industry - bazna industrija

basic operating system - osnovni operacioni sistem

basic statement - osnovna naredba

basis of preparation of the balance sheet (b/s) - osnova za sastavljanje bilansa stanja

batch - skup; grupa / sistematsko grupisanje dokumenata ili podataka; dokumenta svrstana po unapred utvrdjenim kriterijima

batch control - kontrole pomoću zbireva

Batch system - Paketni sistem - Sistem u kome se ulazni podaci periodično grupišu i procesraju u kompjuterizovanom sistemu.

Batch total - Paketni zbir - Ukupan broj ili zbir skupa stavki (paketa) koji će se procesirati.

Bearer Eurodollar Collateralized Security - BECS

Bearer Exchange Rate Option - BERO

Beta risk - Beta rizik - Vidi Rizik nekorektnog prihvatanja; Rizik potcenjivanja rizika kontrole.

bilateral monopoly; monopoly (bilateral) - bilateralni monopol

bilateralism - bilateralizam

bill of exchange guaranteed by the bank - menica sa avalom

bill of sale - prodajni ugovor

bills - menice

bills payable - plative menice; date menice obaveze po osnovu menica; dospele menice

bills receivable - menična potraživanja; primljene menice

Bills receivables - Menice

bin card - kartica na rafovima

binary card - binarna kartica

binary digit - binarna brojka

bind - obavezati se

blank transfer - transfer bez pokrića

blended interest - kombinovana kamata

Block sample - Blok uzorak - Uzorak koji se sastoji od dodirnih transakcija; na primer, izbor 50 čekova u nizu za testiranje.

blocked accounts - blokirani računi

blocked currency - blokirana valuta

board - organ upravljanja i rukovođenja

board minutes - zapisnici organa upravljanja

board of directors - (B of D): executive board - upravni odbor

bond - bond; obveznica; državna obveznica

bond holder - vlasnik obveznice

bond issue - emisija obveznice

bonded warehouse - carinsko stovarište

bonus - bonus (dodatak; vanredna dividenda); nagrada; posebni dodatak na platu

book stock quantity - knjigovodstveno stanje zaliha

book value - knjigovodstvena vrednost

books - knjige

books of accounts; ledgers; ledger accounts - knjigovodstvo

books of original entries Journal - dnevnik

Borrower's Option for Notes and Underwritten Standby - BONUS

borrowing power - kreditna sposobnost; mogućnost zaduženja

borrowings; landing - pozajmice

bottom - najniža cena

boycott - bojkot

branch - filijala

branch bank - filijala banke

branch coverage - pokrivenost filijala

branch visits - uvid u poslovanje filijale

breach - lom; prekid

break event point - kritična tačka

breakdown - prikaz(analitički)

breakdown of internal control - privremeni raspad sistema interne kontrole

bridging advance - bridžing avans

bridging finance - bridžing finansiranje (kratkoročni finansiranje neke novonastale potrebe)

bring fixed assets (f.a.) into use - aktiviranje osnovnih sredstava

British - (Br.) - britanski

broad correspondence - (corresp.) - približno se slaže

broad trade - trgovina sitnom robom

broken cross rate - nepravilno ukršteni kursevi

broker - posrednik

brokerage - brokeraža (brokerska provizija)

bucket shop - bakit šop (berza na kojoj se manipuliše ne registrovanim vrednosnim papirima)

budget - budžet; plan

budget and performance summary of audit - pregled planiranog i izvršenog vremena revizije

budget plan - budžetski plan

budget proposal - predlog budžeta

budget surplus - budžetski suficit

budgetary control - budžetska kontrola

budgetary credits - budžetski krediti; državni krediti

budgetary deficit - budžetski deficit

budgetary financing - budžetsko finansiranje

budgetary funds - budžetski fondovi

budgetary policy - budžetska politika

budgetary reserve - budžetska rezerva

budgetary restrictions - budžetske restrikcije

budgeted amount of profit - planirani nivo dobiti

Buildings - Građevinski objekti

Buildings - Zgrade

built up - formirati

built-in-flexibility - ugrađena elastičnost (automatske promene koje nastaju u budžetskim prihodima i rashodima)

bulk cargo - rasuti teret

bulk credit - zbirni kredit (zbirno odobravanje računu)

business arrangement - poslovni aranžman

business board - poslovni odbor

business correspondence - poslovna korespondencija

business cycle - poslovni ciklus

business entity - poslovne celine

business fund; own capital - poslovni fond

business moral - poslovni moral

business policy - poslovna politika

business prospects - poslovni izgledi

buyers' market - tržište kupaca

buyers' risk - rizik kupca

by and large - sve u svemu; u velikom broju slučajeva

by legal action - usled pravnih radnji

by reference to the nominal capital account - prema iznosima na nominalnom računu kapitala

by the day (on the day) - na dan; dnevno

by-product - nuz produkt; nuz proizvod

C

cable transfer - telegrafski transfer

calculation - obračun; izračunavanje

call money - kol mani (kratkoročna sredstva po viđenju)

call to / in question - staviti u sumnju

called up - upisan akcionarski kapital

calls in arrear - upisan a neuplaćen akcionarski kapital

cancel - poništiti; precrtati; izbrisati; anulirati; stornirati

Capital - Kapital

capital - sopstveni izvori poslovnih sredstava; kapital

capital account - račun kapitala

capital accumulation - akumulacija kapitala

Capital Asset Pricing Model - CAPM

capital commitment - preuzete obaveze za investicije

capital employed - poslovna sredstva

capital employed and liabilities; liabilities and capital employed - pasiva

capital expenditure (commitments) - troškovi u vezi sticanja kapitala; investicije; investiciono ulaganje; obaveze po osnovu investicija

capital export - izvoz kapitala

capital goods - kapitalna dobra (investiciona oprema)

Capital i reserve - Kapital i rezerve

capital investment - investiciona izgradnja

capital investment insurance - osiguranje investicionog kapitala

capital market - tržište kapitala

Capital Market Preferred Stock - CMPS

capital movements - kretanje kapitala

capital recovery; return on capital - (ROC) - povraćaj kapitala

capital stock - kapital stok (osnovna glavnica akcijskog kapitala)

capital structure - struktura kapitala

capital-intensive economy - kapitalno-intenzivna privreda

capitalisation (-ization) of expenditure - kapitalizacija izdataka; aktiviranje osnovnih sredstava

capitalised - evidentirane; vođene

capitalised development cost - osnivačka ulaganja; dugoročno razgraničeni troškovi

capitalised interest; intercalendar interest - interkalarna kamata

capitalised value; value (capitalized) - kapitalizirana vrednost

car assembly shop - montaža putničkih vozila

card (discount) - kartica rabata

Card Accounts Receivable Debt Sale - CARDS

card balance - kartica stanja

card reader - čitač kartica

carriage forward - neplaćeni prevoz

carrier risk - rizik otpremnika

carry all forward concept - koncept nagomilavanja

carry out - sprovesti; isvršiti

cash - gotovina; novčana sredstva

cash and carry system - sistem plati pa nosi

cash at bank; drawing account - žiro račun

cash balances - salda u blagajni

cash book record - evidencija novčanih sredstava

cash budget - plan očekivanog priliva i odliva gotovine

Cash collection transactions - Poslovi gotovinske naplate - gotovina koju je primilo preduzeće od gotovinskih prodaja, naplate potraživnaja, prodaje akcija, prodaje investicija, i prodaje aktive.

cash count - popis gotovine u blagajni

cash credit - keš kredit; gotovinski kredit

cash dividend - keš dividenda (dividenda u gotovu)

cash drain - odliv novca; gotovinski promet

cash drawer - gotovina u kasi

Cash Equivalent - Hartije od vrednosti

cash float - priručna; porto blagajna

cash flow - novčani tokovi; izvori i upotreba novčanih sredstava; priliv i odliv novčanih sredstava

cash flow projections - izgledi gotovinskog prometa

Cash in hand - Blagajna

cash on delivery - (C.O.D.) - gotovina prilikom isporuke; prodaje pouzećem

cash payment - gotovinsko plaćanje

cash receipt - primljena gotovina

cash sales - prodaja za gotovo

cashiers' cheque (check) - blagajnički ček

castings - odlivci

ceiling price; price (ceiling) - plafonirana cena

central accounting point - centralno obračunsko mesto

central bank - centralna banka

certificate of analysis - certifikat o analizi

certificate of compliance - certifikat o saobraznosti

certificate of inspectio - certifikat o inspekciji

certificate of origin - certifikat o poreklu

certificate of quality - certifikat o kvalitetu

certificate of quantity - certifikat o kvantitetu

certificate of weight - certifikat o težini

certified copy - potvrdeni primerak

chain of distribution - lanac distribucije

Changes in inventories of finished goods and work in progrešs - Promene vrednosti zaliha učinaka

charge - terećenje trošak za računavanje

charge for depreciation - iznos amortizacije

charge for the year - obračun amortizacija u toku godine

charged to income (is...) - knjiži se na teret ukupnog prihoda

charged to production (in fall) - terete proizvodnju

Chart of accounts - Tabela računa - Lista svih naziva i brojeva računa koji se koriste u računovodstvenom sistemu preduzeća.

charter - čarter, dokument; ugovor, povelja

chartered bank - ovlašćena banka

check - proveravati; kontrolisati

check list - kontrolna lista

cheque book - čekovna knjizica

cheque card - čekovna karta

cheque in blank - blanko ček

cheque payable in cash - gotovinski ček

cheque payable to bearer - ček na donosioca

cheque to order - ček po naredbi

cheques & items in course of collection - čekovi poslati na naplatu i gotovina na putu

cheques (checks - USA) - čekovi

cheques in course of collection - nerealizovani čekovi

circular letter of credit - cirkularno kreditno pismo

circularisation (-ization) - cirkularizacija (nezavisna potvrda stanja na računu)

circularisation of receivables - usaglašavanje salda (sa) (kupcima) potraživanja

circulating capital - obrtni kapital

claim - reklamacija; zahtev; prigovor

claim for workmen's compensation - zahtev za radničke naknade

clause "option of currency" - klauzula izbora valute

clean bill - čista menica

clean collection - čista naplata

clean credit - čist akreditiv

cleared without examination - ocarinjeno bez ispitivanja

clearing (bilateral); bilateral clearing - bilateralni kliring

clearing account - klirinški račun

clearing amounts - (amts.) - iznosi u obračunu

clearing arrangement - klirinški aranžman

clearing balance - obračunski saldo

clearing dollars - klirinški dolari

clearing items - stavke u obračunu

clerical control - rutinske kontrola

clerical work measurement - merenje rada službenika

client management plan - plan rada klijenta na izradi godišnjeg obračuna

client's records - knjigovodstvene evidencije klijenta

clock card - satna lista

close down - kompletiranje revizije; sprovođenje postupaka okončanja revizije i predloga za narednu

closed economy - zatvorena privreda

closing balance - zaključni saldo

closing entry - zaključno knjiženje

closing statement - zaključni izveštaj

club loan - lab loun (konzorcijalni zajam zatvorenog tipa)

COD - cash on delivery - plaćanje po isporuči

Code of ethics for Professional Accountants - kodeks profesionalne etike revizora

coefficient - koeficijent

collateral - pokriće; posredno obezbeđenje(američki: reč za security)

collateral not readily marketable - instrument obezbeđenja koji nije lako unovčiv

collateral security - kolateralno jemstvo

Collateralized Lease Equipment Obligation; - CLEOs

Collateralized Mortgage Obligations - CMOs

Collected Value Added Tax - Naplaćeni prihod na dodatu vrednost

collecting bank - naplatna banka

collection charges - troškovi naplate

collective - (coll.) - zbirni

collective consumption assets / fund - sredstva / fond zajedničke potrošnje

collusion - tajni sporazum

commence - početi; započeti; nastati

comment - objasniti; komentarisati

commerce - trgovina

commercial - (comm) - trgovački

commercial business customs - trgovački poslovni običaji

commercial correspondence - trgovačka korespondencija

Commercial Paper - CP

commercial risks - komercijalni rizici

commission - provizija

commission business - komisioni posao

commission fee - naknade za bankarske usluge

commission income - prihod od provizije

commission rate - stopa provizije

commitment fees - naknade za bankarske usluge; bankarske provizija na neiskorišćeni deo zajma (troškovi za garancije)

commitment ledger - knjigovodstvo obaveza (sintetičko)

commodity clause - robna klauzula

commodity market - robno tržište

common market - zajedničko tržište

common sense - zdrav razum

common services (working community) - zajednički poslovi; RZ

Common-size statements - Iskaz o udelu u strukturi bilansa - Vrsta racio analize u kojoj se stanja računa prikazuju kao procenat ukupnog iznosa, obično ukupne aktive ili ukupne prodaje.

communication line - komunikacioni vod

comparative - (comp.) - komparativ

compares favorably - ističe tako dobro kao...

compensating balance - dompenzacioni saldo

compensating payment - kompenzaciono plaćanje

compensation agreement - kompenzacioni sporazum

compensation control - kompenzirajuća kontrola

Compensation included - Ukalkulisane naknade

compensation trading - kompenzaciona trgovina

compensation transactions - kompenzacioni poslovi

compensatory financing - kompenzaciono finansiranje

competition - konkurencija

competitive price; price (competitive) - konkurentna cena

competitive supply - konkurentna ponuda

complementary goods - komplementarna roba

completeness - sveobuhvatnost

completion check list - kontrolna lista izvršenja revizija audit

completion report - izveštaj o završenju objekta

comply (it complies with YU acounting regulations) - saglasiti se (saglasno je sa...)

components - sastavni delovi

compound interest - složena kamata

comprise - sastojati se od obuhvatati; sačinjavati

compulsory - prinudan; prisilan; obavezan;

compulsory liquidation - prinudna likvidacija

Computer Audit Specialist - CAS

computer layout - konfiguracija kompjutera

Computer operations control procedures - Procedure za kontrolu kompjuterskih operacija - Kontrole dnevnih kompjuterskih operacija koje za cilj imaju da smanje mogućnost pojave grešaka na minimum i da osiguraju da će se operacije nastaviti u slučaju fizičke oštećenja ili neke druge greške na kompjuteru.

Computer operator - Kompjuterski tehničar - Lice koja upravlja kompjuterskim hardverom i izvršava programe prema uputstvima za rad koje je sastavio programer.

computer terminal - kompjuterski terminal

computer trained manager - rukovodilac specijalizovan za kompjutere

Computer-assisted audit techniques (CAATs) - Kompjuterske tehnike revizije - Sredstva i tehnike, kao što su softver za reviziju i test podaci koje revizor koristi uz kompjutere kao pomoć u efikasnom i efektivnom sprovođenju revizije.

computerized system - kompjuterizovani sistem; računarski sistem

concept of consistency; on-off concept - koncept konzistentnosti

concept of disclosure - koncept obaveznog obrazloženja završnog računa

concept of going concern - koncept poslovanja na neodređeno vreme

concept of materiality - koncept materijalnosti

concept of prudency - koncept obazrivosti

concept of reasonability - koncept realnosti

Concession, Patents, Licences & Similar Rights - Koncesije, patenti, licence i slična prava

concessions - koncesioni poslovi

concomitant - propratni

concurrence - podudaranje; slaganje

condensed balance sheet - sažeti; skraćeni bilans stanja

conditional liquidity - uslovna likvidnost

conduct monetary policy - voditi monetarnu politiku

confine - ograničiti se; držati se u granicama

Confiramtion - Konfirmacija - Tehnika pomoću koje revizor zahteva pismeni odgovor od određenog trećeg lica o određenoj stavci koja ima uticaja na finansijske izveštaje.

confirm - saglasiti se; potvrditi

confirmation - nezavisno potvrđivanje

confirmation of balances - saglasnost salda / pozitivna i negativna saglasnost salda

confirmed credit - konfirmirani akreditiv; potvrđeni akreditiv

confirming bank - konfirmirajuca banka

conformity - u skladu

consider - razmotriti

consideration (to take into...) - razmatranje; posmatranje

consignment - predaja; uručenje robe

consignment invoice - konsignaciona faktura

consignment stock - konsignaciono skladište

consistency - kontinuitet

consistent (with) - postojan; dosledan; saglasan; u skladu; odgovarajući

consolidated accounts - konsolidovani bilans; račun; svodni bilans

consolidated annuities - konsolidovani anuiteti

consolidated debt - konsolidovani dug

consolidated loan; rehabilitation loan - sanacioni zajam

constituent item - sastavna stavka

construction - (constr.) - gradnja

construction in progreš; - investicija u toku

consular invoice - konzularna faktura

Consultative Committee of Accountancy Bodies (consisting of the three Institutes Chartered Accountants, and the Certifkation Cost and Management, and Public Final bodies) makes submissions to the Government and issues pronouncement: on matters of common interest to the profession - CCAB

consulting contract - konsalting ugovor (ugovor o konsullantskim uslugama)

consumable stores and tools - ambalaža i sitan inventar

consumer durables; durable consumer goods - trajna potrošna dobra

consumer spendings - troškovi potrošaca

consumption loan; consumer's credit; consumer loans - potrošački kredit

Consumption of own goods - Prihodi od aktiviranja ili potrošnje robe za sopstvene potrebe

Consumption of own products - Prihodi od aktiviranja ili potrošnje proizvoda i usluga za sopstvene potrebe

contingent liabilities - potencijalne obaveze; neočekivane ali moguće obaveze

continuing credit facility - trajna kreditna olakšica

continuous base - kontinuirana osnova; baza za neprekidno dodavanje istog obračunskog perioda i iznosa bez korekcije

continuous stocktaking - kontinuirani popis; popis na određeni dan

Continuously Offered Long Term Securities - COLTS

contra accounts - kontra računi; komisioni računi

contract - ugovor

contract guarantee - ugovorna garancija

contract is terminated - ugovor je raskinut

contract price - ugovorna cena

contract sale - ugovorena prodaja

contracting carrier - ugovorni prevoznik

contractor - kontraktor, ugovarač; izvodač radova

contractual liability; contractual responsibility - ugovorna obaveza

contractual organisation - ugovorna organizacija

contractual party - ugovorna strana

contractual penalty fees - zatezna kamata

contrast - razlike; protivstavke

Contribution on salaries & compensation - Troškovi doprinosa na zarade i naknade zarada

contribution(s) - doprinos(i)

Contributions - Troškovi doprinosa

control account - sintetički račun

control card - kontrolna kartica

control objective - kontrolni cilj

control tape - kontrolna traka

Control total - Kontrolni zbir - Ukupan broj ili zbir informacija koje se procesiraju. Kontrolni zbir obuhvata paketni i kontrolni zbir.

controlled economy - kontrolisana privreda

controlled inflation - kontrolisana inflacija

controlling interest - kontrolni interes

conversion of foreign currencies - preračunavanje stranih sredstava plaćanja

conversion rate - stopa konverzije

conversion time - vreme konverzije

Convertible Adjustable Preferred Stock - CAPS

Convertible Auction Market Preferred Stock - CAMPS

convertible bonds - konvertibilne obveznice

convertible currency - konvertibilna valuta

convertible loan stock - konvertovane obveznice; pravo da se pretvori od poverioca u člana akcionara kompanije

Convertible Money Market Preferred Stock - CMMP

conveyances - akt o prenosu imovine

conjunction - (conj.) - veznik

corner - korner (udruženje privremenog karaktera)

corporate planning - korporativno / dugoročno / planiranje

corporate power - zakonsko ovlašćenje

corporation tax - obračunata državna taksa / plativa u sledećoj godini

Correspondence - Korespondencija - Odnos između okvira uzorkovanja i tabele slučajnih brojeva.

correspondence file - poslovna evidencija

cost - nabavna vrednost; trošak

cost analysis - analiza troškova

cost control - kontrola troškova

cost distribution - raspodela troškova

cost figure; cost of valuation - nabavna vrednost

cost of acquisition - troškovi nabavke; sticanja

Cost of commercial goods sold - Nabavka robe

cost of finished assets - nabavna vrednost osnovnih sredstava (OS)

cost of fixed assets - nabavna vrednost osnovnog sredstva

cost of fixed assets manufactured by enterprisse - troškovi izrade (izgradnje) osnovnih sredstava u sopstvenoj režiji

cost of goods sold - troškovi realizovanih proizvoda

cost of sales - troškovi realizovanih proizvode i usluge

cost of value - nabavna ill revalorizovana vrednost

cost overruns - prekoračenje troškova

cost price; price (cost) - cena koštanja

cost recovery - naknada troškova

cost sheet - pregled troškova

cost unit - troškovi po jedinici

cost-benefit analysis - kost-benefit analiza (analiza svih prednosti i nedostataka jednog projekta)

costing department - pogonsko knjigodstvo

costing method - troškovni sistem

costing system - formiranje cene koštanja (sistem FCK)

costs capitalised asdeferred expenditure - osnivačka ulaganja

costs of training the work force to use new equipment - izdaci za troškove osvajanje nove proizvodnje

cost-total - ukupni troškovi

count - brojanje; popis

counterpart - prepis; kopija

counterparty - komitent

course of collection - stavke u naplati

covenant - zaključiti ugovor, pogodba

cover - pokriti; priključiti; izveštavati

coverage - obuhvat

Covered Option Securities - COPS

CPU - Central Processing Unit - centralna procesna jedinica

credence - vera; verovanje

credibility (of) - verodostojnost; pouzdanost

credit - potražuje; odobriti, u korist (knjižiti kao prihod)

credit agency - kreditna agencija

credit available - raspoloživi akreditiv

credit balance - potražni saldo; aktivni saldo

credit by installment - prodaje na kredit

credit card - kreditna karta

credit charges - naknade za usluge kreditiranja; manipulativni troškovi

credit clearing - kreditni kliring

credit control - kreditna kontrola

credit entry - kreditna stavka

credit facility - kreditna olakšica

credit freeze - zamrzavanje kredita

credit instrument - kreditni instrument

credit letter; letter of credit (LC) - kreditno pismo; akreditiv

credit limit - kreditni limit

credit line; line of credit - kreditna linija

credit memo - pokazatelj potraživanja

credit note - dokument o odobrenju

credit rating - kreditni rejting; kreditni status; kreditna sposobnost; kreditni bonitet

credit restrictions - kreditne restrikcije

credit risk; line of credit - kreditni rizik; rizičnost potraživanja

credit sale - prodaja na kredit

credit standing - kreditni status

credit terms - uslovi kreditiranja

credited - odobreno; potražni

creditor(s) - dobavljač(i)

creditworthiness - kreditna sposobnost

creditworthiness guarantors - kreditno sposobni žiranti

creditworthy - kreditno sposoban

criminal proceedings - kazneni; krivični postupak

cross default claust - klauzula lančane reakcije

cross-reference (x-ref) - unakrsno povezivanje; unakrsni pozivni znak

Cross-sectional analysis - Komparativna analiza - Pristup racio analizi kod koga se racia za određeno preduzeće porede sa raciom drugih preduzeća u istoj vremenskoj tački.

cumulative credit - kumulativni akreditiv

cumulative dividend - kumulativna dividenda

Cumulative Monetary Amounts sampling - CMA

cumulative remedy - kumulativno saniranje

currency - valuta

currency adjustment charges (CAC) - troškovi kursne razlike

currency appreciation - aprecijacija novca (veštački porast vrednost neke valute)

currency area - valutno područje

currency basket - korpa valuta (obračunska jedinica bazirana na više valuta)

currency cocktail - koktel valuta

currency premium - valutna premija

currency reform - valutna reforma

current account (c/a) - tekući račun

Current assets - Tekuća aktiva

current assets - tekuća sredstva; obrtna sredstva

current audit file - tekući dosije revizije

Current file - Tekući dosije - Dosije radnih dokumenata koji obuhvata informacije relevantne za klijenta revizije za određenu godinu.

Current liabilities - Tekuće obaveze

current liability (ies) - tekuća obaveza (e); tekuća sredstva; izvori obrtnih sredstava

current market value - tekuća tržišna vrednost

current maturity - tekuće dospeće

current portion o loans - tekuća dospela potraživanja

Current portion of long term loans - Deo datih dugoročnih kredita koji dospeva u kratkom roku

Current portion of long term loans - Dospeli deo dugoročnih obaveza

current receivables - tekuća potraživanja

Current year loss - Gubitak tekuće godine

Current year undistributed income - Neraspoređeni dobitak tekuće godine

custody - materijalna odgovornost; čuvanje; nadzor

customer - kupac

customer account - račun klijenta

customer deposits - avansi od kupaca

Customer order - Porudžbina kupca - Porudžbina kupca za robu, obično u formi porudžbenice, koju je pripremilo kupovno odeljenje kupca.

Customer order file - Evidencija porudžbina - Evidencija neispunjenih porudžbina.

customer statements - izjava klijenta

customs agent - carinski posrednik

customs broker - carinski broker

customs clearance - plaćanje carine

customs declaration; customs entry; customs invoice - carinska deklaracija

customs duty - carina; carinske obaveze

customs specification - carinska specifikacija

customs tariff - carinska tarifa

cut-off - razgraničenje; presek

Cutoff Bank Statement - Izveštaj o razgraničenju s bankom - Izvod iz banke za period od kraja godine do nekog datuma nakon kraja godine, obično 7 - 14 dana.

CWE - cleared without examination - ocarinjeno bez pregleda

cycle counting - kontinuirani popis

cyclical fluctuations - ciklične fluktuacije

D

DAF - delivered at frontier - isporučeno na granici

Daily cash summary - Dnevnik gotovinskih prodaja - Interni izveštaj koji sadrži naplate od kupaca za prodaje na kredit i gotovinske prodaje.

daily consumption - dnevna potrošnja

daily output - dnevna proizvodnja

Daily sales summary - Dnevnik prodaja - Interni izveštaj koji sadrži prodaje na kredit i gotovinske prodaje.

daily statement - dnevni izveštaj

data - podaci

data bank - banka podataka

data carrier - nosilac podataka

Data control group - Grupa za kontrolu podataka - Grupa koja pregleda i testira procedure, nadgleda kompjutersko procesiranje, upravlja ponovnim procesiranjem grešaka koje je otkrio kompjuter, i pregleda i distribuiše output.

Data entry operator - Tehničar za unos podataka - Lice koje priprema podatke za procesiranje snimajući ih u mašinski čitljivom formatu.

Data interrelationships - Odnosi među podacima - Vrsta dokaza pomoću koga revizor ispituje i upoređuje odnose među finansijskim ili nefinansijskim podacima.

data processing centre - centar za obradu podataka

Database systems - Sistemi baza podataka - Sistemi koji skladište skupove povezanih podataka koje deli i koristi više različitih korisnika za različite svrhe.

date due; maturity date - datum dospeća

date of repayment - period otplate

date stamp - datumar

dated bonds - obveznice sa utvrdenim datumom dospeća

day loan - dnevni zajam

day order - dnevni nalog

dead loan - mrtav zajam (zajam koji zajmoprimac nije u stanju da otplati)

dead money - mrtav novac (novac koji se može pozajmljivati samo uz visoku kamatu; što ga isključuje iz prometa)

deal - pogodba

deal forward - spekulativni posao

deal on the money market - kupovina i prodaja na novčanom tržištu

deal ticket - talon

dear money - skup novac

debit - zadužiti na teret (knjižiti kao rashod); duguje

debit balance - potražnji saldo; pasivni saldo

debit entry - dugovna stavka

debit note - dokumenat o zaduženju

debit transfer - dugovni transfer

deblocade - deblokada (1. oslobađanje angažovanih sredstava i slobodno raspolaganje njima; 2. oslobađanje ograničenih depozita)

debt - dug

debt conversion - konverzija duga

debt management - servisiranje duga; otplata duga

debtors - dužnici

debtors circularisation - usaglašavanje salda sa kupcima

debts due - dospeli dugovi

debts prosečuted in the courts - utužena potraživanja

decision making - donošenje odluka

Decrease in value of inventories - Smanjenje vrednosti zaliha nedovršenih i gotovih proizvoda

deduction - odbici

deed; title documents - dokument o vlasništvu

default - neispunjenje obaveza

default in payment - insolventnost; neizvršeno plaćanje

default interest - zatezna kamata (kamata za neizvršenje obaveze)

Deferral of revaluation charges - Odlaganje revalorizacionih prihoda

deferred cost of sales - preneti troškovi u nenaplaćenoj realizaciji

deferred demand - odgođena potražnja

deferred dividend - odgođena dividenda

deferred expenditure - odloženi troškovi; osnivačka ulaganja

Deferred income - Razgraničeni prihodi

deferred liability (-ies) - odložena (e), dugoročna (e) obaveza (e); odgođena obaveza

Deferred Negative Goodwill - Odloženi negativni goodwil

deferred payment - odgođeno plaćanje

Deferred receivables & long term loans - Dugoročni krediti

Deferred receivables & long term loans to subsidiaries - Dugočni krediti povezanim pravnim licima

Deferred receivables & Long Term Loans to Subsidiary & Associated Companies - Dugoročni krediti povezanim pravnim licima

deferred sales - preneta nenaplaćena realizacija, PVR

deferred share - odgođena akcija

deferred trade receivables - prodaja na kredit (preneta potraživanja od kupaca)

definite - (def.) - određen

delivery date - datum isporuke

deposit insurance - osiguranje depozita

deposit slip - potvrda o uplati; izvod sa računa

depositor's life insurance - životno osiguranje deponenta

Deposits and letters of credit in dinars - Izdvojena novčana sredstva i akreditivi

Deposits for capital expenditure - Avansi za osnovna sredstva

deposits for capital expenditure - izdvojena novčana sredstva za investicije

deposits for fixed assets purchase - avansi za nabavku osnovnih sredstava

depreciate - amortizacija (materijalnih ulaganja); ispravka vrednosti

depreciated replacement value - sadašnja vrednost zamene

depreciation - amortizacija

Depreciation charge - Troškovi amortizacije

depreciation charge for the year - obračunata amortizacija

depreciation charges - obračun amortizacije; troškovi amortizacije

depreciation provision - ispravka vrednosti osnovnih sredstava

deputy director general - zamenik generalnog direktora

designed to ensure - u cilju obezbeđenja

detailed accounts (records) - analitički računi

detailed inventory records - analitička evidencija zaliha / materijalno ili robno knjigovodstvo

detailed plans - operativni plan

Detailed schedule - Detaljan popis posebnih procedura revizije koje su izvršene za dati račun.

determine - odrediti; regulisati; odložiti; rešiti se

development bank - razvojna banka (banka za privredni razvoj)

development, planning, and analisis department - ekonomika poslovanja

Difference estimation - Procena razlika - Statistički model za procenu ukupnih razlika između revidiranih i knjigovodstvenih vrednosti zasnovan na razlikama uočenim posmatranjem uzoraka.

Diffrence check - Proveriti razliku

dilapidation - lom; uništenje

diligence - marljivost

diluted earning per share - čista zarada po akciji

direct deposits - namenski depozit

direct investment - direktna investicija

direct labour (labor -US) - zarade proizvodnih radnika; direktan rad

Direct material consumed - Troškovi materijala za izradu

director general; executive body - poslovodni organ

disbursement system - sistem plaćanje

discernment - oštroumnost; razboritost

disclaimer of opinion - uzdržavanje od davanja mišljenja

disclose - otkriti; obelodaniti

disclosure - obelodanjivanje; otkrivanje

discount (functional) - funkcionalni eskont (procentualno sniženje prodajne cene koju prozvodač, ili prodavac na veliko, odobrava maloprodaji)

discount market - eskontno tržište

discount without recourse - eskont bez regresa

discount; trade discount - komercijalni popust

discounted bills - eskontovane menice

discounted value - eskontovana vrednost

Discovery sampling - Otkrivanje uzoraka - Poseban slučaj kvalitativnog uzorkovanja koji se koristi za određivanje specifične verovatnoće pronalaženja bar jednog primera kvaliteta (osobine) u populaciji.

discrepancy - različitost; protivrečnost

discretionary pool - diskrecioni pul

discriminating duty - diskriminaciona carina

discriminating monopoly - diskriminativni monopol

dishonest - nepošten; nečastan

dishonore cheques (checks - USA) - krivotovoreni, falsifikovani čekovi

dispatch - poslati; okončati; depeša; pismo

disposal - smanjenja; otuđenje; raspolaganje

dispute - spor

distributable income - dobit za raspodelu

Distributed processing systems - Distribuisani sistemi za procesiranje - Mreže kompjutera koje procesiraju podatke nezavisno ali koje predstavljaju i interaktivne komunikacione uređaje sa centralizovanim, zajedničkim fajlovima.

diverse - drugačije

dividend mandate - mandat dividende

dividend policy - politika dividendi (raspodela čiste zarade posle oporezivanja)

dividendi declaration of trust - izjava o preuzimanju obaveze za isplatu

Dividends declared not paid - Obaveze za dividende

dock warrant - skladišni list

documentary bill - dokumentarna menica

documentary collection - dokumentarna naplata

documentary credit - dokumentarni akreditiv

documents against acceptance - dokumenta pri akceptu D/A

Dollar value estimation - Procena dolarske vrednosti - Statistički pristup koji se koristi za nezavisnu procenu vrednosti stanja na računu ili vrste transakcija.

Dollar-unit sampling - Uzorkovanje na bazi novčane vrednosti - Vidi Uzorkovanje na bazi proporcionalnosti veličine i verovatnoće.

Domestic Long Term Loans - Dugoročni krediti u zemlji

Domestic market - Domaće tržište

domestic product - roba široke potrošnje

Domestic short term loans - Kratkoročni krediti u zemlji

Domestic Short Term Loans - Kratkoročni krediti u zemlji

Domestic trade payables - Dobavljači u zemlji

Domestic trade receivables - Kupci u zemlji

dormant balance - uspavani saldo (račun na kome nema prometa)

dormant subsidiary - neaktivna subsidijarna kompanija

double entry - dvojno knjiženje

double insurance - dvostruko osiguranje

double rate system - sistem dvojnih kurseva

double taxation - dvostruko oporezivanje

doubtful - sumnjiv

doubtful debts - sumnjiva potraživanja

doubtful receivables - sumnjiva i sporna potraživanja

down payment - sopstveno gotovinsko učešće (predujam; kapara)

drafts - menice trasirana-vučena

draw up - sastaviti; skicirati

draw-down - povlačenje (kredita)

drawing of the facility - korišćenje kredita; uzimanje olakšica

drawn bill - vučena menica

drive - pogon, drajv

due - pravo; ono sto pripada po zakonu; dažbina; naknada

due, (in due course) - pravovremeno

Dutch Auction Rate Transferable Notes - DARTS

duties on the buyer's account - carina na teret kupca

duty free - oslobođeno carine

E

earmarked funds - namenska sredstva

earning per share - zarada po akciji

earnings - zarade

econimics of scale - ekonomija obima

economic efficiency - ekonomska efikasnost

economic evaluation - ekonomska procena

economic expansion - ekonomska ekspanzija

economic friction - ekonomska frikcija (spoljni uslovi koji ometaju ekonomske tokove)

economic growth - privredni rast

economic miracle - privredno čudo

economic power - ekonomska moć

economic sanctions - ekonomske sankcije

economic self-sufficiency - ekonomska samodovoljnost

Economics - ekonomika

edit - uređivanje podataka, štampanje, izdavanje

EDP (Electronic Data Processing) - AOP (automatska obrada podataka)

EDP manager - Menadžer za elektronsku obradu podataka - Lice koje nadzire rad kompjuterskog odeljenja.

educationalist - iskusan pedagog

effective devaluation - stvarna devalvacija

efficiency - ulaganje efikasnost (obuhvata produktivnost, ekonomičnost i efikasnost organizacije)

elasticity of demand - elastičnost ponude

electrical - (elec.) - električni

electronic transfer of funds - sistem elektronskog transfera sredstava

emerge - izaći na površinu

employed - upotrebiti; primeniti; služiti se

employment of capil - angažovanost sredstava

encounter - susresti se; sukobiti se

encouragement - podsticanje

end-consumer - krajni potrošač

endorsement - indosament; potpis na poleđini dokumenta koji označava prenos imovine

end-product - finalni proizvod

Engagement letter - Pismo o angažovanju - Pismo koje revizor šalje klijentu, u kome iznosi uslove revizije i utvrđuje sporazum između revizora i klijenta.

engagement risk - procena rizika revizije

ensurt (insure - USA) - osigurati; obezbediti; uveriti se; utvrditi

Entertainment - Troškovi reprezentacije

entry (-ies); recording; posting - knjiženje

EOE - Error and Omission Excepted - izuzimajući greške i propuste

equal annual installments over their estimated useful lives - jednaki godišnji iznosi prema njihovom veku trajanja

Equipment - Oprema

equipment - oprema

equitable charge - zakonska taksa

equity - akcija; deo kapitala koji je uložen

equity capital - vrednost imovine

erroneous - pogrešan; grešan

escalator clause - eskalatorna klauzula

especially - (esp.) - naročito

establish - da se ustanovi; smeštiti

establishment - smeštanje

estimated cost of expenditure - predračunska vrednost ulaganja

Estimated deviation rate - Očekivana stopa devijacije - Stopa devijacije u uzorku testa kontrola koja revizoru služi kao najbolja procena stope devijacije u populaciji.

euphoria concept - koncept obazrivosti (sinonim= prudency)

eurobonds - euroobveznice

Eurocommercial Paper - ECP

eurocurrency deposit - eurovalutni depozit

eurocurrency market - tržište eurovaluta

European - (Euro.) - evropski

European Currency Unit - evropska valutna jedinica

European Economic Community - EEC

European Monetary Agreement - evropski monetarni sporazum

evaluate - proceniti; oceniti; vrednovati

evidence - dokaz; evidencija

evolve - izvesti; razviti se

examination - pregled

exception reporting - izveštavanje o izuzecima

excess - suvišak; višak; neumernost

excess inventories - prekomerne zalihe

excess profit - višak vrednosti

excess stock - suvišne, prekomerne zalihe

excess supply - prekomerna ponuda

exchange / profit or loss on - pozitivna ili negativna kursna razlika

exchange rates ruling at the balance sheet date - kurs koji je važio na dan sastavljanja finansijkih izveštaja

executive summary - svodni pregled izvršenja revizije

exemption of contractual liability - isključenje ugovorne obaveze

exhaustive - iscrpan

existence - postojanje

Expected population deviation rate - Očekivana stopa devijacije populacije - Očekivana stopa devijacija u populaciji zasnovana na prethodnom poznavanju populacije ili pilot uzorku.

expense accounts - računi rashoda / troškova

Expenses - Rashodi

Expenses incurred in prior years - Rashodi iz ranijih godina

expenses; commission; commissions - provizije

Expert system - Ekspertni sistem - Kompjuterski programi koji imitiraju misaone procese stručanjaka da bi dostigli nivo performanse koji se može uporediti sa ovim stručnjacima u izvršenju pojedinog zadatka.

expiration date (expiry- UK) - datum isteka; rok dospelosti

expire - rok dospelosti; rok isteka

Export - Izvoz - inostrano tržište

export limitation - ograničenje izvoza

export multiplier - izvozni multiplikator (faktori koji utiču na višestruko javljanje izvoznih efekata)

export quota - izvozna kvota

export rebates - izvozne premije

Export Tender Risk Avoidance - EXTRA

exportable assets - izvozno sposoban kapital

export-oriented economy - izvozno orijentisana privreda

exposure draft - nacrt dokumenta

Exposure draft issued by the Accounting Standards Committee - ED

express - (exp.) - izražava

EXQ - Ex Quay - franko obala (isporuka robe do obale uključena u cenu robe)

EXS - Ex Ship - franko brod (u cenu robe uključen je i transport)

extended cover - odobreno pokriće

extension loan - produžni zajam; sanacioni zajam

extensive agriculture - ekstenzivna poljoprivreda

extent - obim

external indebtedness - inostrani dug

External label - Spoljna oznaka - Oznaka sa nazivom fajla, rednim brojem, datumom kreiranja i brojem verzije koja se fajlu dodaje spolja, i koju čita kompjuterski tehničar.

external liquidity - spoljna likvidnost

extraordinary expenditure / income - vanredni rashod / prihod

extraordinary expenses - vanredni rashodi

EXW - Ex Works - franko fabrika (u cenu robe nije uključen prevoz)

F

face value - nominalna vrednost akcije ill novca

facilities - uređaji; postrojenja; mogućnosti

factoring company - faktoring kompanija (posrednička firma koja se bavi vrstom osiguravajućih poslova u međunarodnoj trgovinskoj razmeni)

factory overhead - pogonska režija; opšti troškovi proizvodnje

fallback procedure - proces povlačena

falling selling prices - pad cena

far reaching - dalekosežni

faulty cost analysis - netačna analiza troškova

faulty goods - roba sa manama

favourable variance (favorable - USA) - pozitivno odstupanje

feasibility study - fizibiliti stadi (studija izvodljivosti nekog projekta)

Federal Trade Commission - FTC

feed back - povratna sprega / informacija

feed forward - informacija unapred

female - (fern.) - lice ženskog pola

fieldwork - revizija kod klijenta

FIFO - (First In- First Out) - prva ulazna - prva izlazna

figurative - (fig.) - figurativan

file - dosije, fascikla, datoteka

file design - formiranje dokumentacije

final audit - revizija završnog računa

final points on accounts; points on accounts - komentar završnog računa

financial experts - finansijski stručnjaci

financial statements - računovodstveni izkazi; godišnji obračuni; finansijski izveštaji

Financing expenses on transactions with Subsidiary & Associated company - Finansijski rashodi iz odnosa sa povezanim pravnim licima

Financing income from subsidiaries - Finansijski prihodi od povezanih pravnih lica

Finished goods - Gotovi proizvodi

finished goods; finished products - gotovi proizvodi

first / prime cost - direktni troškovi materijala i radne snage

fixed assets - osnovna sredstva

fixed assets are summarised below - osnovna sredstva su prikazana kako sledi

fixed assets other than construction in progre's - stalna sredstva sem investicija u toku

fixed assets register - analitička evidencija osnovnih sredstava; registar osnovnih sredstava

Fixed assets under construction - Osnovna sredstva u pripremi

fixed cost - fiksni troškovi

fixed overheads - fiksni rezijski troškovi

fixtures and fittings - sitan inventar, oprema i inventar

floating capital - plivajući kapital

floating currency - plivajuća valuta

floating debt - plivajući dug (1. kratkoročni dug; 2. državni dug; 3. zajam koji se može otplaćivati na zahtev)

floating insurance - plivajuće osiguranje; otvoreno osiguranje

Floating Rate CD's - FRCD

Floating Rate Notes - FRN

flow chart - šematski prikaz tokova dokumentacije

flowcharting - tabela tokova; tok tabela / u informacionom sistemu

FOB - Free On Board - franko brod (troškovi transporta do ukrcavanja na brod uračunati su u cenu robe)

focused substantive test - (FS) - suštinski postupci ispitivanja valjanosti

follow up request letter - urgentno pismo; ponovno pismo sa zahtevom za odgovor na saglasnost salda

forced saving - prinudna štednja

forced settlement - prinudno poravnanje

forecast - predviđanje; prognoza

Foreign currencies account - Devizni račun

Foreign currencies cash - Devizna blagajna

foreign debt servicing - servisiranje inostranog duga (otplata kamate inostranog zajma)

foreign exchange - strana sredstva plaćanja

Foreign exchange gains - Pozitivne kursne razlike

Foreign exchange losses - Negativne kursne razlike

Foreign Interest Payment Securities - FIPS

Foreign Long Term Loans - Dugoročni krediti u inostranstvu

Foreign Short Term Loans - Kratkoročni krediti u inostranstvu

Foreign short term loans - Kratkoročni krediti u inostranstvu

Foreign trade payables - Dobavljači u inostranstvu

Foreign trade receivables - Kupci u inostranstvu

Forest - Šume

forged cheque - falsifikovani ček

forms control - kontrola dokumentacije

forms design - lansiranje i oblikovanje dokumentacije

forward rate - očekivani, budući kurs; terminski kurs

Forward Rate Agreement - FRA

forward sale - prodaja po ceni na dan ugovora sa naplatom ugovorenom budućem roku

forward transactions - terminski poslovi

Forward with Optional Exit - FOX

forwarder's receipt - špediterska potvrda

Foundation investments - Osnivačka ulaganja

founders - osnivači

founder's share - akcija osnivača

FPA - Free of Particular Average - slobodno od delimičnog oštećenja

frame contract - okvirni ugovor

framework credit line - okvirna kreditna linija

free of charge - besplatno; bez naknade

free of lien - oslobođeno od prava stavljanja zabrane na imovina dužnika

freehold premises - zgrade i zemljišta / koja nisu pod hipotekom

freight insurance - osiguranje vozarine

freight terms - uslovi prevoza; vozarine

French - (Fr.) - francuski

frequently - (freq.) - često

fresh capital - novi kapital

fresh money - svež novac (dodatna sredstva)

from - (fr:) - od; iz; sa

front-end-finance - kompletno finansiranje

frozen account - blokirani račun

Fuel & electricty cost - Troškovi goriva i energije

fully depreciated assets - potpuno otpisana osnovna sredstva

functional test - funkcionalni test

funding - prikupljanje izvora

funding operations - funding operacije (operacije konvertovanja kratkoročnih dugova u dugoročne)

funding policy - politika stvaranja fondova; izvora sredstava

funds - fondovi; izvori sredstava

funds and liquidity (sources of...) - sredstva i likvidnost

funds flow analysis - analiza kretanja sredstava

funds on draw-down - finansiranje stalnih sredstava iz fondova

future receipts - budući prilivi

G

Gain on fixed & intangible assets sald - Dobici od prodaje osnovnih sredstava i nematerijalnih ulaganja

Gain on sales of participating investments &Long term securities - Dobici od prodaje učešća i dugoročnih hartija od vrednosti

Gain on sales of raw materials - Dobici od prodaje materijala

Gains included in goods value - Ukalkulisana razlika u ceni

GATT- General Agreement on Tariffs and Trade - opšti sporazum o carinama i trgovini

GDP - Gross Domestic Product - domaći bruto proizvod

gear - alat; pribor, oprema (zupčanici)

general agreement - opšti sporazum

general average - g/a - velika havarija

General control procedures - Opšte kontrolne procedure - Široka kategorija kontrolnih procedura koje se odnose na sve kompjuterske aktivnsoti.

general enactments - opšta akta

general ledger account - račun glavne knjige

general ledger; nominal ledger - glavna knjiga

general provision - opšta rezerva bez posebne namene

General Provision for Bad Debts - Rezervisanja za paušalno odmereno pokrivanje dubioznih potraživanja

General Undertaking adopted by USM companies - GU

Generalized audit software programs (GASPs) - Opšti softverski programi za reviziju - Gotovi kompjuterski programi koji čitaju klijentove podatke, procesiraju ih, izvršavaju označene procedure revizije, i od revizora ne traže rad na programiranju i stručno znanje.

generally used in the context of securities ranking pari passue, i.e. equally in right of payment with each other - Pari Passu

gentlemen's agreemen - džentlmenski sporazum

gift cheque - poklon ček

giro transfer notes - virmanski nalozi

GNP - Gross National Product - nacionalni bruto proizvod

going concern - trajnost poslovanja; stalnost; neodređenog trajanja delatnosti; poslovanje preduzeća na neodređeno vreme

going concern doubt - ocena principa trajnosti poslovanja klijenta

Good Till Cancelled. Open orders to buy or sell at a fixed price that remain effective until executed or cancelled - GTC

goods dispatched - isporučena roba (e)

Goods for resale - Roba

goods on sale or return - roba na prodaju uz mogućnost povraćaja

goods purchased for resale - trgovinska roba

Goodwill - Ulaganja iznad knjigovodstvene vrednosti

Goodwill & Intangible assets - Goodwill i nematerijalna ulaganja

governing law - nadležno zakonodavstvo

government - (gov't.) - uprava; vlada

government expenditures - budžetski rashodi

government loan - državni zajam

Government National Mortgage Association; a US government agency that approves the issue of mortgage-backed securities with repayment of principal and interest fully guaranteed by the US Treasury - GNMA

government stock - državna akcija

grace period - period korišćenja kredita bez terećenja kamatom; respektni dani; dani počeka

granted loan - odobreni kredit; zajam

grants - dotacije

green currency - zelena valuta (veštačko održavanje kurseva valuta u okviru EEZ radi zaštite cena poljoprivrednih proizvoda)

greenbacks - grinbeks (naziv za državni papirni novac s prisilnim tečajem i obustavom konvertibilnosti)

GRN - Goods Received Note - prijemnica

gross margin - bruto marža

Gross National Product - GNP

gross profit - bruto dobitak (prodaja umanjena za troškove realizovanih proizvoda i usluga)

gross profit margin - marginalni bruto dobitak; razlika između prodaje umanjene za troškove realizovanih proizvoda i usluga

gross profit percentage - procenualni izraz marginalnog bruto dobitka

gross surplus - bruto dobit; višak

group accounts - računi grupa kompanija; združenih preduzeća

growth rate - stopa rasta

guarantee - garancija; obezbedjenje

guarantee (credit) - kreditna garancija

guarantee of correct functioning - garancija za ispravno funkcionisanje

guarantee period - garantni period

guaranteed account - garantovani račun

guaranteed bill receivable - instrument obezbeđenja plaćanja

guaranteed debt - garantovani dug

guaranteed interest - garantovana kamata

guaranteed obligations - garantovane obaveze

guaranteed prices - garantovane cene

guarantees - garancije

guidelines; principles - načela

Gyro account - Žiro i tekući računi

H

handle - rukovanje

handling costs; handling expenses - manipulativni troškovi; troškovi uskladištenja

Haphazard sample - Slučajni uzorak - Uzorak koji je revizor izabrao bez ikakvog posebnog razloga.

hard currency - čvrsta valuta

hard-core - čvrst

Hash total - Kontrolni zbir - Zbir ili ukupan broj informacija koji se procesira i koji nema drugog značaja osim za kontrolne svrhe.

have regard - ceniti; smatrati

heading - zaglavlje

hearing - rasprava; vestačenje

heavy industry - teška industrija

hedging - hedžing - (vrsta posla na robnim berzama)

high finance - visoke finansije (kontrola koju imaju veliki finansijeri nad krupnim investicijama)

high-level overview - napraviti snimak računovodstvenog procesa

hire purchase - prodaja na kredit; prodaja na poček; vlasništvo nad robom nastaje tek po otplati svih rata

historical (hist.) cost - istorijski troškovi; nabavna cena

home debit balances - kupci u zemlji

horizontal integration - horizontalna integracija (povezivanje izvesnog broja preduzeća iste; ili slične proizvodnje

hot money - hot mani (1. spekulativni kapital; 2. brz transfer novca iz jednog finansijskog centru drugi u skladu sa kretanjem kamatnih stopa i drugih uslova na finansijskom tržištu)

housing loans - krediti za stambenu izgradnju

I

IAS - International Accounting Standards - Međunarodni računovodstveni standardi

ICQ - Internal Control Questionnaire - upitnik o sistemu interne kontrole - USIK

identify - identifikovati

identifying number - popisna pločica; oznaka; broj za identifikovanje

IFC – International Financial Corporation - Međunarodna Financijska Korporacija

ill of lading; consignment note - tovarni list

imbalance - debalans

immaterial - nematerijalno

immediate - najbliži; direktan; neposredan

impair - oštetiti; umanjiti vrednost

imperative rules - imperativna pravila

import deposit - uvozni depozit

import lot - zaključak izvoza

imported inflation - uvezena inflacija

imprest fund - namenska sredstva blagajne; sitna gotovina

imprest system - obnavljanje blagajničkog maksimuma gotovina, namenskih sredstava u stalnim iznosima posto su iste utrošene

imprimatur - odobrenje za štampanje

imputation system - sistem objedinjavanja

in addition - pored toga

in capacity - u svojstvu

in conjunction with - zajedno sa; u vezi sa

in light of - sa stanovišta; u svetlu

in line - u vezi

in real terms - u realnim iznosima

in relation to - obzirom na (da)

in respect of (with respect to - USA) - s obzirom na; sto se lice

inactive money - neaktivni novac

inattentive - nebrižljiv; nepažljiv

incidental expenses - nepredviđeni izdaci

income - prihod; ukupan prihod

income and expenditure account - račun prihoda i rashoda

income credited to - prihod odobren ...

income in kind - prihod u naturi

income inflation - inflacija dohotka

Income tax expense - Porez na profit

incorporate - zadržati

Increase in value of inventories - Povećanje vrednosti zaliha nedovršenih i gotovih proizvoda

increasing costs - rastući troškovi

incremental costs - promenjljivi troškovi koji nastaju zbog razlike u veličini ili području otpreme; dodatni troškovi

incurred - nastalih

incurred (costs) - učinjen (navučen); nastao

indebtedness - zaduženost; međusobna dugovanja i potraživanje; obaveze

indefinite - (indef.) - neodređen

indemnity (-ties) - naknada; odšteta; obeštećenje

indent contract - indentni ugovor (vrsta kupoprodajnog ugovor; u formi ponude prodavca koja se, pristankom kupca, pretvara u trajni ugovor)

index clause - indeksna klauzula (vrsta zaštitnih klauzula kojom se prodavac zaštićuje od pada kupovne snage domaćeg novca)

Indexed Currency Options Notes - ICONS

indicative price - indikativna cena

indirect costs; indirect expenses - indirektni troškovi

indirect exporting - indirektni izvoz

individual - (indiv.) - pojedinačan

indorsement confirmed (endorsement - USA) - konfirmirani indosament; garantovani indosament

infer - zaključiti

inflation (cost) - inflacija troškova

inflation (demand) - inflacija potražnje

inflation hidden - prikrivena inflacija

inflation rate - rast cena na malo (stopa inflacije)

inflationary gap - inflatorni jaz

inflatory spiral - inflatorna spirala

inflatory tendencies - inflatorne tendencije

information systems - informatika; informisanje u banci

ingenuity - genijalnost

ingoing cable - dolazni telegram

inherent - prirodan; svojstven

initial capital - početni kapital

initial program loading - punjenje početnog programa

initial recording of order - ispostavljanje naloga

initial recording of the deals - početno evidentiranje kupoprodaje

inland revenue - poreski organ

inplant system - inplant sistem (sistem instaliran unutar preduzeća)

input card - ulazna kartica

Input controls - Kontrole inputa - Aplikaciona kontrola koja za cilj ima da obezbedi da podaci primljeni za procesiranje predstavljaju propisno ovlašćene transakcije koje su tačne i kompletne kada ih pročita kompjuter.

input data (datum) - ulazni podatak

input file - ulazna datoteka; prometna datoteka

input list - ulazna lista podataka

input reader - ulazni čitač

input section - input sekšn (odeljak za ulazni materijal)

input unit - ulazna jedinica

Inquiry - Istraga - Tehnika postavljanja pitanja radi prikupljanja dokaza revizije.

inquiry - istraživanje dokumentacije

insignificant - nema značaja

Inspection - Inspekcija - Tehnika prikupljanja dokaza čitanjem dokumenata i upoređivanjem informacija sa ostalim informacijama poznatim revizoru ili evidentiranim na računima.

inspection and observation - inspekcija

inspection; examine - ispitati; ispitivanje

installment - otplata; rata

instigation of the deals - navođenje na posao kupoprodaje

instrumental - (instr.) - instrumental

insurance broker - (ins.) - zastupnik osiguravajuće organizacije

insurance cover - osiguranje; visina osiguranja

insurance fund - fond osiguranja

insurance market (ins. mkt.) - tržište osiguranja

Insurance premuns - Troškovi premije osiguranja

insure (ensure - UK) - osigurati; obezbediti

intangible assets - nematerijalna ulaganja i materijalna prava; licence i neopipljiva sredstva

Intangible assets in process - Nematerijalna ulaganja i pripremi

Integrated test facility (ITF) - Kompjuterska tehnika revizije koja koristi fiktivne podatke i procesira ih sa stvarnih podacima u cilju testiranja kompjuterskih kontrola a da klijentovo osoblje nije ni svesno da se sprovodi testiranje.

integration (circular) - cirkular o integraciji

integration (horizontal) - horizontalna integracija (integracija firmi iste; ili slične proizvodnje)

inter company balances - saldo međusobnih dugovanja i potraživanja između povezanih preduzeća

Inter Company sales of producs & services - Prihodi od prodaje proizvoda i usluga povezanim pravnim licima

Inter Company sales of commercial goods - Prihodi od prodaje robe povezanim pravnim licima

interbranch account - interni računi između filijala

interest - kamata

interest accrual (s) - obračunata kamata

interest bearing accounts - računi koji sadrže kamatu

Interest income - Prihodi od kamata

interest on demand deposits - kamate na obavezne depozite

interest on loans to purchase fixed assets - kamata na kredite za nabavku osnovnih sredstava

Interest Only Principal Only Securities - IOPOS

Interest paid - Rashodi kamata

interest payable - dospela kamata, plaćena kamata

interest period - kamatni period

interest rate - kamatna stopa

interest rate established by NBY (Nat'l. Bank of Yugoslavia) - eskontna stopa NBJ

interest rate policy - politika kamatnih stopa

interest rate risk - izloženost riziku po osnovu promene kamatnih stopa

interest receivable - naplaćena kamata; prihodi od kamate

intergroup balance - interni saldo

interim audit - prethodna revizija

interim points on accounts - komentar prethodne revizije

Interim work - Pripremni poslovi - Procedure revizije koje treba sprovesti pre datuma klijentovog završnog računa na kraju godine.

intermediate level of substantive tests - (IS) - složen nivo postupaka ispitivanja valjanosti

internal audit - interna revizija

internal control - interna kontrola; sistem interne kontrole; unutrašnje kontrole i revizije

Internal label - Unutrašnja oznaka - Oznaka sa nazivom fajla, rednim brojem, datumom kreiranja, i brojem verzije koja se nalazi na samom magnetnom disku ili traci i koji čita operativni program.

internal publication - interno glasilo

internal record - interne evidencije

Internal Revenue Service (USA) - IRS

international affairs (int'l.) - odnos sa inostranstvom

international clearing - međunarodni kliring

international commercial law - međunarodno privredno pravo

International Convention on Bills of Exchange - Međunarodna konvencija o menici

International Convention on Checks - Međunarodna konvencija o čeku

international currency - internacionalna valuta

international liquidity - internacionalna likvidnost

international monetary market - međunarodno monetarno tržište

international payments - međunarodna plaćanja

International Swap Dealers Association - ISDA

International Transfer of Technology - međunarodni transfer tehnologije

interrelationship of financial statements - veze između pozicija u računovodstvenim iskazima

intervention price - interventna cena

intervention rates - interventni kursevi

Inventories - Zalihe

inventory - zalihe

Inventory counting surplus - Viškovi

Inventory countring shortages - Manjkovi

inventory records - evidencija zaliha; materijalno i robno knjigovodstvo

inventory valuation - vrednovanje zaliha; procena zaliha

invested capital - uloženi kapital

investible funds - investiciona sredstva

investment (-zation) - upravljanje investicijama

investment analysis - investiciona analiza

investment bank - investiciona banka

investment coefficient - koeficijent investiranja

investment company - investiciono društvo

investment credits - investicioni krediti

investment grant - pomoć, potpora od strane države za odredena investiciona ulaganja

investment income - prihod od ulaganja u hartije od vrednosti; prihod po osnovu udruživanja sredstava

investment market - tržište investicija

investment policy - politika investicija

investment project - investicioni projekat

investment trusts - investicioni trustovi (akcionarska društva za plasiranje kapitala)

Investments - Dugoročni finansijski plasmani

investments - plasmani; ulaganja u hartije od vrednosti; hartije od vrednosti; finansijska ulaganja; poslovna ulaganja; plasmani posl. sredstava

Investments in long term securities - Dugoročne hartije od vrednosti

Investments in other legal entites - Učešća u kapitalu drugih pravnih lica

Investments in subsidiaries and associated companies - Investicije u povezana pravna lica

Investments in subsidiary and associated companies - Učešća u kapitalu povezanih pravnih lica

Investments in Trial Production - Ulaganja u probnu proizvodnju

Investments of Cooperatives - Zadružni kapital

Investments of Cooperativies - Zadružni kapital

Investments of limited liabilities Entities - Udeli društava sa ograničenom odgovornošću

invisible balance - nevidljivi saldo; nerobni saldo

invisible earnings - nerobni prihodi

invisible exports - nerobni izvor

invisible imports - nerobni uvoz

invisible payments - nerobna plaćanja

invoice - faktura

invoiced - fakturisano

invoiced sales - fakturisana realizacija

irrecoverabl expenditure / debts - nenadoknadivi troškovi / dugovi

irredeemable preference share - neotkupljiva povlašćena akcija

issue - posledica; uspeh; ishod; dohodak

issue notes - izdatnice (izdato uz nalog za trebovanje)

issue of law - usporavanje; pobijanje

issued capital - izdat kapital

issues (issue points) - pregled značajnih pitanja iz revizije

issuing bank - emisiona banka

issuing transaction - emisioni posao

items credited direct to business fund under the law - obavezni deo poslovnog fonda

J

job card - radna lista

job description - opis poslova; opis radnih mesta

job evaluation - analitička procena radnih mesta

job specification - specifikacija posla

join issue (to...) - odvajati se; biti u sporu

joint and several guarantee - zajednička i pojedinačna garancija

joint liability - zajednička obaveza

joint ownership - zajedničko vlasništvo

joint signature - kolektivno potpisivanje

joint solidarity fund - fond uzajamne solidarnosti

joint venture - zajednička ulaganja na komercijalnoj osnovi; džoint venčer (zajednički poduhvat)

joint venture partners' investments - ulog partnera u zajedničkom ulaganju

journal entries - knjiženja u glavnoj knjizi na osnovu standardnog naloga za knjiženje

journal voucher - nalog za knjiženje; u engleskoj - nalog za knjiženje neuobičajenih promena koje nisu potkrepljene standardnom dokumentacijom već je na nalogu dat detaljan opis promena

Judgement sampling - Dogovoreni uzorak - Vidi Nestatističko uzorkovanje.

judgment - rasuđivanje; procena

juicy items - izvanredne stavke ("u sosu")

justly - ispravno; valjano

K

key currency - ključna valuta

key industry - ključna industrija

key word - ključna reč

Kiting - Sredstvo uvećanja stanja u banci ili da bi se sakrio manjak gotovine, ili da bi se uvećala gotovina prikazana u završnom računu pomoću prenosa gotovine sa jednog računa u banci na drugi.

knock-out agreement - nokaut agriment (tajni dogovor medu učesnicima licitacije da se uzajamno ne natječu, radi postizanja što niže cene)

knowledge (to the best of one's knowledge and belief) - po svom najboljem znanju i uverenju

L

L/C - Letter of Credit - akreditiv

labour rate - startni osnov za plaćanje radnika

labour, indirect - indirektan rad

labour-intensive - radnointenzivan

labour-intensive production - radno-intenzivna proizvodnja

land - zemljište

land certificate - izvod iz zemljisnih knjiga

land is given a nominal value - zemljište se vodi po nominalnoj vrednosti

landing account - istovarni račun (račun istovara robe)

landing charges - troškovi istovara

language - (lang.) - jezik

Lapping - Peglanje - Prevara koja obuhvata izvlačenje gotovine od kupca i pokrivanje nastalog manjka naknadnim gotovinskim uplatama drugog kupca.

law suit - parnica; sudski spor

LCL - Less than Container Load - manje od kontejnerske pošiljke

Lead schedule - Bilans u kome se navodi svaki račun i tako pravi glavna grupa aktive.

leading schedules - vodeće tabele

leased from (fixed assets) - osnovna sredstva uzeta u zakup

leaving payment - otpremnina

legal matters - pravna pitanja; pravni odnosi

legal proceedings - zakonski postupak

legal reserve - zakonska rezerva

Legal Reserves - Zakonske rezerve

Lehman Investment Opportunity Notes - LIONs

lending exposure - izloženost kreditnom riziku

lending potential - kreditni potencijal

Letter of credit in foreign currencies - Devizni akreditivi

letter of engagement - pismo o angažovanju revizora za vrsenje revizije

letter of representation - izjava preduzeća o sredstvima i obavezama

level of activity - obim (proizvodnje)

level of substantive tests - (BS) - najniži nivo složenosti postupaka ispitivanja

levy on payroll - obustave zarada

Liabilities - Obaveze

Liabilities convertible into capital - Obaveze koje se mogu konvertovati u kapital

Liabilities for cheques issued - Obaveze za izdate čekove

Liabilities for other short term securities issued - Obaveze po drugim hartijama od vrednosti iz poslovanja

Liabilities for profit share - Obaveze za učešće u dobitku

Liabilities for promissory notes issued - Obaveze po izdatim menicama

liability (-ties) - obaveza (e); pasiva; izvor (i) sredstava; odgovornost

liability certificate - potvrda; certifikat o obavezama

Librarian - Bibiotekar - Lice koje čuva sistemsku dokumentaciju, programe i fajlove.

licenced deposit taker - ovlašćeni primalac depozita

licencing agreement - licencni ugovor

light industry - laka industrija

Limit tests - Testovi ograničenja - Kontrola koja verfikuje prihvatljivost podataka koji se procesiraju.

limited cheque (check) - ograničeni ček (ček ograničen do određenog iznosa)

limited L/C - ograničeni akreditiv (cirkularni akreditiv koji korisnik može koristiti samo u ograničenom broju mesta)

limited value; marginal value - granična vrednost

linear programming - linearno programiranje

liquid capital - likvidni kapital

liquid debts - likvidni dugovi (dugovi koji odmah dospevaju)

liquid funds - likvidna sredstva

liquidation work - likvidacioni postupak

liquidity - likvidnost

list of balances - specifikacija

listing - listing (ponuda obveznica ili akcija na berzi)

Listing schedule - Lista svih detaljnih stavki koje čine ukupnu vrednost, obično završni bilans.

litigation - parničenje; sudski spor

Live stock - Osnovno stado

load - opterećenje

loan capital - obveznice; pozajmljeno sredstvo sa fiksnim interesom; kapital zajma

loan committees - kreditni odbor

loan draw-down - puštanje kredita u korišćenje

loan due by - zajmovi, krediti koji se duguju od trećih lica

loan due from - zajmovi, krediti koji se duguju trećim licima

loan facilities - kreditni uslovi (mogućnosti)

loan market - tržište zajmova

loan proceed - priliv sredstava od kredita; kreditna linija

loan rating - klasifikacija kredita sa stanovišta rizika

loan repayments - otplate zajmova

loan review - analiza naplativosti kredita

loan stock / debenture - obveznice

loan to employees - krediti zaposlenima

loanable funds - pozajmljiva sredstva (novac koji stoji na raspolaganju pojedinicima i institucijama

loaned to (fixed assets) - osnovna sredstva data u zakup

loans for energy suppliers - zajam za energetiku

loans for housing - stambeni krediti

loans to housing and communal construction - krediti za stambenu i komunalno izgradnju

lodgment - pohranjivanje; ostave

lombard credit - lombardni kredit (posebna vrsta kredita koja se odobrava uz zalog određenih pokretnih stvari i pod određenim uslovima)

lombard rate - lombardna stopa

London Inter Bank Offered Rate - the rate of interest offered on deposits with commercial banks operating in the London Eurocurrency market. LIBID and LIMEAN refer to the bid side, and the mean of LEBOR and LIBID, respectively - LIBOR

long range credits for current assets - krediti za stalna obrtna sredstva

Long Term Liabilities Towards Subsidiary &Associatd Company - Dugoročne obaveze prema povezanim pravnim licima

Long term liabilities towards subsidiary &associated enterprises - Dugoročne obaveze prema povezanim pravnim licima

Long term loans - Dugoročni krediti

Long term loans to other domestic entites - Dugoročni krediti u zemlji

Long term loans to other foreign entites - Dugoročni krediti u inostranstvu

Long term provisions - Dugoročna rezervisanja

Long term risk provision - Rashodi dugoročnih rezervisanja za rizike

Long term securities issued - Obaveze po dugoročnim hartijama od vrednosti

long-term financing - dugoročno finansiranje

long-term liabilities - dugoročne obaveze

long-term production co-operation contract - ugovor o dugoročnoj proizvodnoj kooperaciji

long-term receivables - dugoročna potraživanja

loose plant - pokretna postrojenja

loose tools - pokredni alati

Loss - Gubitak

loss - gubitak

loss for the year - gubici tokom godine

loss on exchange - negativna kursna razlika; gubitak na kursnoj razlici

Loss on fixed & intangible assets scrapped - Gubici po osnovu rashodovanja i otpisa osnovnih sredstava i nematerijalnih ulaganja

Loss on fixed & intangible assets sold - Gubici po osnovu prodaje osnovnih sredstava i nematerijalnih ulaganja

Loss on sales of own materials - Gubici od prodaje materijala

Loss on sales of participation & long term securities - Gubici po osnovu prodaje učešća i dugoročnih hartija od vrednosti

LTB - Lone Term Borrowings - obaveze po dugoročnim kreditima

lump sum - globalna suma

M

M & A - Mergers and Acquisitions - spajanje i akvizicija

Machine language - Mašinski jezik - Originalni skup uputstava (izvorni program) koji se prevodi (prenosi) u jezik koji razume kompjuter.

machine loading schedule - plan punjenja računara

machinery - mašine

macro-economics - makro ekonomija

made up as follows: - izvršen je na sledeći način

magnetic card - magnetska kartica

magnetic character reader - čitač magnetskih znakova

magnetic film - magnetik film; magnetski film

magnetic ink character recognition - obeleza-vanje slova magnetskim mastilom

mail order sales - prodaja po nalogu kupca putem poste / uz

mail transfer - poštanski transfer

main branches - glavnih filijala

maintain - voditi; održavati

maintained (is...) - se formira

Maintenance - Troškovi usluga održavanja

maintenance of liquidity - održavanje likvidnosti

maintenance of liquidity - održavanje; investiciono održavanje

make up (the...) - srž; suština

make up (to ...) - sastaviti; skupiti; izmisliti; spremati

managed funds - poslovi za tuđi račun

management (mgt.) - rukovodstvo

management accounting; business accounting - poslovno računovodstvo

management accounts - poslovni izveštaj

management bodies and meetings - organi upravljanja banke i dinamika njihovih sednica

management committee (comm.) - komisije organa upravljanja i rukovođenja

management fee - menadžment fi (provizija za organizovanje posla)

management information (info.) - informacije za rukovodstvo

management letter (ltr.) - pismo rukovodstvu o slabostima interne kontrole

management personnel - rukovodećim radnicima

manager (mgr - rukovodilac

managing director (dir.) - generalni direktor

manual - priručnik; uputstvo

manual data imput - ručno unosenje podataka

manual operation - ručna operacija

manufacturing costs - proizvođački troškovi

manufacturing industry - prerađivačka industrija

manufacturing price - proizvodna cena

manufacturing;production - proizvodnja

margin account - račun marže

marginal product - granični proizvod

marginal productivity - granična proizvodnja

marginal return - granični prihod

marginal social product - marginalni društveni proizvod

marine insurance policy - polisa pomorskog osiguranja

mark up - trgovinska marža

marked share - markirana akcija (akcija po kojoj su prava ostvarena)

market - (mkt.) - tržište

market day - tržišni dan

market economy - tržišni privreda

market factors - tržišni faktori

market fluctuations - fluktuacija tržišta

market inspection - tržišna inspekcija

market mechanism - tržišna mehanizam

market rate - tržišna stopa

market research - istraživanja tržišta

market strategy - strategija tržišta

marketing - (mkt'g.) - marketing

masculine - (masc.) - muški

mass consumption - masovna potrošnja

mass- production industry - industrija serijske proizvodnje

master file - matična datoteka

matching - uzrocnost prihoda i rashoda; upoređivanje; povezivanje; uparivanje

material bookkeeping - materijalno knjigovodstvo

material used - utrošak materijala

Mathematical evidence - Matematički dokaz - Dokaz dobijen preračunavanjem klijentovih aritmetičkih izračunavanja.

mathematics - (math.) - matematika

matured item - dospela stavka

matured loan - dospeli zajam

Maturing Adjustable Rate Preferred Stock - MARPS

maturity - dospeće

maturity bond - dospela obveznica

maximized prices - maksimizirane cene

Maximum population deviation rate - Maksimalna stopa devijacije populacije - Stopa koja se određuje dodavanjem rizika odstupanja uzorka na stopu devijacije uzorka. Maksimalna stopa devijacije populacije upoređuje se sa prihvatljivom stopom da bi se utvrdilo da li rezultati uzorkovanja potvrđuju nivo rizika kontrole koji je procenio revizor.

MBA - Master of Business Administration - magistar ekonomije

Mean per unit (MPU) - Statistički postupak - Statistički model kojim se srednja vrednost uzorka izračunava i projektuje kao ukupna vrednost.

mean price - srednja cena

medicine - (med.) - medicina

Medium Term Notes - MTNs

meet acceptance - iskupiti menicu

members - članovi

Membership fees - Prihodi od članarina

Membership fees - Troškovi članarina

memorandum capital account - nominalni račun kapitala

memorandum of deposit - izveštaj; memorandum o deponovanju

merchant banks - trgovačke banke

merely - samo; jedino

meticulous - sitničav; preterano tačan; precizan

micro-economics - mikro-ekonomija

Microprocessing system - Sistemi za mikroprocesiranje - Manji kompjuterski sistemi koje koriste i kontrolišu direktno korisnici.

minutes - zapisnici organa upravljanja i rukovođenja

miscellaneous - (misc.) - razno

mixed economy - mešana privreda (ekonomski sistem u kome su neke firme u državnom, a neke u privatnom vlasništvu)

monetary base - monetarna baza

monetary reform - monetarna reforma

monetary unit - monetarna jedinica

money (counterfeit) - falsifikovani novac

money broker - menjač

money in circulation - novac u opticaju

money lender - zajmodavac

money making - novčana zarada

money market operations - aktivnosti banke na tržištu novca

money market place - tržište hartija od vrednosti

money market placing - novčani plasmani

Money Market Preferred Stocks - MMES

money supply - novčana masa

monitor - nadgledati; nadzirati; kontrolisati

monopoly (absolute) - apsolutni monopol

monopoly (buyer's) - monopol kupca

monopoly (commercial) - trgovinski monopol

monopoly (discriminating) - diskriminacioni monopol

monopoly (fiscal) - finansijski monopol

monopoly policy - politika monopola

Month statement - Mesečni izveštaj - Dokument koji se šalje kupcima svakog meseca i prikazuje početni saldo; prodajne transakcije, regulisanje prodaje, i naplatu u gotovom tokom meseca; i završni saldo.

mortgage - hipoteka

mortgage credit - hipotekarni kredit

mortgage loan - hipotekarni zajam

Mortgage Participation Certificates - MPCs

motor pool - vozni park

motor vehicles - transportna sredstva; motorna vozila

mould - kalup; uzorak

movements - promene

MP - Monetary Precision - projektovana tačnost koju želimo postići u reviziji

multi-currency loan - viševalutni zajam (zajam u koji je uključeno više valuta)

multilateral clearing - multilateralni kliring

multilateral payments - multilateralna plaćanja

multilateral trade; trade (multilateral) - multilateralna trgovina

N

namely - naime; to jest;

NAP - The New Audit Process - Nov pristup vršenju revizije

national debt - nacionalni dug; državni dug

national income - nacionalni dohodak

national insurance; social insurance - socijalno osiguranje

national product - nacionalni proizvod

NCV - No Commercial Value - bez komercijalne vrednosti

near money - neaktivna i ograničena novčana sredstva; blokirana sredstva; oročeni depoziti, itd.

negative - (neg.) - negativan; odričan

negative balance - (neg. bal.) - negativni saldo

Negative confirmation - Negativna potvrda - Izveštaj o saldima potraživanja koji se upućuje kupcu sa zahtevom da on odgovori dikretno revizoru samo ako prikazani iznos nije tačan.

negative confirmation of balances - negativna saglasnost salda; neslaganje salda sa konfirmacijom klijenta

negative interest - negativni interes; pasivna kamata

negative pledge - negativna zaloga

negative pledge clause - klauzula negativne zaloge

negotiable - prenosiv

negotiable instruments - negocirajući instrumenti (ček, menica)

negotiating bank - banka koja vrši naplatu harlija od vrednosti

negotiation - ugovaranje; plasiranje

negotiation fee - provizija za zaključene zajma

net annual value - neto godišnja vrednost

net assets - zbir osnovnih i obrtnih sredstava umanjeno za ispravku vrednosti

net balance counter position - stanje brojača direktnog salda

net book value - sadašnja vrednost osnovnih sredstava; neto knjigovodstvena vrednost

Net compensation payaments - Troškovi neto naknada zarada

Net financing relations with associates - Neto finansijski efekti sa povezanim pravnim licima

Net Goodwill & Intangibles - Svega sadašnja vrednost nematerijalnih ulaganja i goodwilla

net income - neto prihod

net interest - neto kamata

net investment - čista / neto investicija

net loss - čist / neto gubitak

net margin - čista / neto marža

net national product - nacionalni neto proizvod

net of - umanjen za

net off - prebijanje

net proceeds - n/p - čist iznos

net profit - neto dobitak (kad se od bruto dobitke oduzmu troškovi); neto profit / posle plaćanja zakonskih obaveza

net realisable value (realizable - USA) - neto prodajna vrednost

Net Salaries - Troškovi neto zarada

net surplus - neto efekat

net value; written off value; written down value - sadašnja vrednost

net worth - neto vrednost

netted - kompenzirano

netted off - prebijena

neutral banking transaction - neutralna bankarska transakcija

new deal - antikrizna ekonomska politika SAD tridesetih godina dvadesetog veka

new funds - nova sredstva osnivača

night safe - noćni sef

nominal capital account - račun nominalnog kapitala

nominal interest rate - nominalna kamatna stopa

nominal ledger accounts - računi glavne knjige

nominee - na ime predstavnika

Non business assets - Vanposlovna aktiva

Non business related assets - Vanposlovna sredstva

Non business related funds - Vanposlovna pasiva

non cash payments or transfers - van gotovinsko plaćanje

Non current assets - Dugoročna aktiva

Non current liabilities - Dugoročne obaveze

non current work in progrešs - prekinuta / obustavljena proizvodnja u toku

non cycle control objectives - vanciklični kontrolni ciljevi

non manufacturing overhead - upravno-prodajna režija i neproizvodni troškovi; opšti troškovi

Non manufacturing services - Troškovi neproizvodnih usluga

non price variances - necenovna odstupanja

non recoverable amounts - nepokriveni iznosi

non recurring entries - neuobičajena knjiženja

non-cumulative preference - nekumulativna povlašćena akcija

non-monetary investment - nemonetarna investicija

non-performance - neizvršenje; neizvršeno

non-performance of contract - neispunjenje ugovora

non-profit institution - nedohodovna institucija

non-recoverable - nenaplativ; nepokriveno

non-resident account - račun nerezidenta

Nonsampling risk - Rizik izvan uzorkovanja - Svi aspekti rizika revizije koji nisu izazvani rizikom uzorkovanja.

Nonstatistical sampling - Nestatističko uzorkovanje - Tehnika uzorkovanja u kojoj revizor ne koristi statističku teoriju za merenje rizika uzorkovanja.

non-tariff barrier - bescarinska barijera

normal course of business - normalni ciklus poslovanja

nostro accounts - nostro računi (devizni tekući računi u inostranstvu)

notarial instrument - dokument, isprava overena kod suda

note - napomena

Note Issuance Facility - NIF

note receivable (promissory note) - vlastita menica / sinonim: promissory note/

notes on accounts - napomene uz finansijske izveštaje

notice of default - obaveštenje o prekršaju

notice of drawdown - zahtev za povlačenje

NPV - No Par Value - bez nominalne vrednosti

NRR - Net Reproduction Rate - stopa čiste reprodukcije

null and void - ništavan i nevazeći

number - (no.; #) - broj

O

obligation - obaveza; obligacija; obveznica

obligatory - obavezna

obligatory contributions to community funds - obavezni doprinosi zajednici; obaveze po zakonskim propisima; obavezni porezi i doprinosi

obligatory deposits - obavezne rezerve

obsolescence - zastarelost

obsolete stock - zastarele zalihe

obtain - obezbediti; pripremiti; pribaviti

occasionally - (occ.) - povremeno

odd lot - neparna količina (u poslovanju na berzama u SAD izraz za količinu akcija koje nisu deljive sa 100)

off-balance items - vanbilansne stavke

off-balance sheet - vanbilansne pozicije

off-balance sheet event - događaji nakon bilansa stanja

off-balance sheet finance - vanbilansno finansiranje

office equipment - poslovni inventar

official quotations - oficijelne kotacije (berzanske ponude na zvaničnoj listi)

official rate - zvanični kurs

offset - prelamanje salda; izjednačiti (umanjenjem; povećanjem); protivrednost; naknada; kompenzacija

offset account - obračunski račun

offset dollar - obračunski dolar

omit - propustiti; izostaviti

on call business - onkol poslovi (u međunarodnoj trgovini; proizvodi kod kojih se cena unapred ne fiksira, već se vezuje za cene neke međunarodne berze na kojoj se kotira taj proizvod)

on consignment - na konsignaciji (uručenje; predaja robe)

on demand L/C - akreditiv na zahtev

on-line - direktno vezan sa centralnom jedinicom i spreman za neposrednu upotrebu, obračun, ili emitovanje informacija

On-line system - On-line sistem - Sistem koji procesira podatke prikupljanjem ulaznih podataka direktno iz izvora i vraća autput direktno istom izvoru bez dodatne obrade i kontrole.

OOUR-a cash in hand - gotovina u blagajni; blagajna kod naših

open cheque - otvoren ček (ček bez pokrića)

open cover - otvoreno pokriće

open letters of credit - otvoreni akreditiv

open market operations - operacije slobodnog tržišta

opening balance - početni saldo

operating budget - (oper.) - operativni budžet

operating expenses - operativni troškovi

operating income - dobit iz redovnog poslovanja

operating trial balance - početno stanje (zaključni list)

opportunity cost - troškovi oportuniteta

optical scanner - opticki skener (aparat koji čita brojeve sa dokumenata)

orders - nalozi; narudžba

Ordinary Share - Net - Neto akcijski kapital - obične akcije

ordinary shares - akcije obične / na osnovu kojih se prima dividenda

organisation (organization - USA) - RO

organisational structure - organizacione seme

original cost; price (supply) - nabavna cena

original entries - izvorna knjiženja

original investment - inicijalno ulaganje

originated - pokrenuti; nastati; poticati

Other & extraordinary expenses - Ostali neposlovni i vanredni rashodi

Other accruals - Ostala PVR

Other accruals with respect to taxes, contributions & other burden - Ostale obaveze za poreze, doprinose i druge dažbine

Other Assets - Ostala vanposlovna sredstva

Other business revenue - Ostali poslovni prihodi

Other cash - Ostala novčana sredstva

Other current liabilities - Ostale kratkoročne obaveze

Other Extraordinary income - Ostali neposlovni i vanredni prihodi

Other financing expenses - Ostali finansijski rashodi

Other financing income - Ostali finansijski prihodi

Other fixed assets - Ostala osnovna sredstva

Other Form of Capital - Ostali kapital

Other forms of Capital - Ostali kapital

Other intangible assets - Ostala nematerijalna ulaganja

Other liabilities - Ostale obaveze

other liabilities - ostale obaveze

Other long term investments - Ostali dugoročni plasmani

Other long term liabilities - Ostale dugoročne obaveze

Other long term liabilities - Ostale dugoročne obaveze

Other Long Term Provisions - Ostala dugoročna rezervisanja

Other Non Business Related Funds - Ostali vanposlovni izvori

Other Non Manufacturing expenses - Ostali nematerijalni troškovi

Other operating expenses - Ostali poslovni rashodi

Other payables arising on specific operations - Ostale obaveze iz specifičnih poslova

Other payaments to individuals - Ostali lični rashodi

Other Prepayments - Ostala AVR

Other Receivables - Ostala potraživanja

Other receivables from specific operations - Ostala potraživanja iz specifičnih poslova

Other revaluation charges - Drugi revalorizacioni rashodi

Other revenue - Ostali prihodi

Other services - Troškovi ostalih usluga

Other Short Term Placement - Ostali kratkoročni plasmani

Other Short Term Financial liabilites - Ostale kratkoročne finansijske obaveze

Other Short Term liabilities from operations - Ostale obaveze iz poslovanja

ounting sheets; listed counterparty - popisne liste

outcome - ishod; rezultat

outgoing cable - izlazni telegram

out-of-pocket expenses - stvarni troškovi

output - autput (obrađeni podaci koje emituje kompjuter)

output (domestic net) - domaća neto proizvodnja

output analys - analiza inputa i autputa input

Output controls - Kontrole autputa - Aplikacione kontrole čiji je cilj da obezbede pouzdanost kompjuterskog autputa i da utvrde da se autputi distribuišu samo ovlašćenom osoblju.

output terminal - izlazni terminal

output unit - izlazna jedinica

output writer - izlazni pisač (printer)

outstanding - preuzete

outstanding capital expenditure - predvidena a neizvršena investiciona ulaganja; odobrena započeta investiciona ulaganja

outstanding capital expenditure commitments - preuzete obaveze u pogledu investicija

outstanding loan, liabilities - nezmireni dug; neizmirene obaveze; preostale

outstanding matters - nezavršeni poslovi

over estimated useful like - u toku korisnog veka trajanja

Over The Counter - the purchase and sale of financial instruments not conducted on an organised exchange - OTC

overall - sveukupno

overall reconciliation - sveukupno usaglasavanje

overall responsibility - puna odgovornost

overbudget - prekoračenje proračuna

overdraft - kratkoročna pozajmica; prekoračenja po tekućim računima; dogovorena prekoračenja po tekućem računu

overdue - dospeo (na naplatu)

overdue amount - prekoračeni iznos

overdue balances - dospeli neizmireni iznosi

overdue bill - zastarela menica

overdue debtors; overdue debts - potraživanja preko određenog roka

overhead - opšti troškovi; pogonska režija i upravnoprodajna režija

overhead expenses - opšti troškovi

Overhead material consumed - Troškovi ostalog materijala

overnight money - kratkoročna depositna sredstva

override termination date - datum prestanka produženja

over-spot rate - razlika u kamati između terminskog i prometnog deviznog berzanskog posla

overstate - preceniti

over-the-counter market - trgovina ispod tezge

over-valued currency - precenjena valuta

overwork - izmoriti radom

Own Non Business Related Funds - Sopstveni vanposlovni izvori

P

p.n. - prices negotiated - postignute cene

package deal - paket posao (1. ponuda koja ima više delova ili uslova; 2. ugovor koji ukljucuje više različitih stvari)

packing credit - kredit za nabavku ambalaže i transport do mesta isporuke

PAF - dosije stalne dokumentacije

paid up capital - uplaćeni kapital

Parallel simulation - Paralelna simulacija - Kompjuterska tehnika revizije koja koristi klijentove ulazne podatke i procesira ih na kopiji ili kontrolisanom programu radi testiranja kontrola u kompjuterskom sistemu bez pripreme test podataka.

parent company - matično preduzeće

participating bond - vrsta obveznica na koje se u SAD pored kamata u stalnom iznosu plaća i dodatna kamata

Participation in fairs - Troškovi sajmova

Participiting investments - ulozi

partner - direktor revizije

partners' equity - ulog partnera

Paswords - Pasvordi - Tehnika identifikacije koja kontroliše pristup on-line sistemima, programima, i podacima.

patents - patenti

pattern - model; uzorak

pay at sight - platiti po videnju

pay at tenor - platiti o dospeću

pay by installments - placati u ratama

payable in advance - plativ unapred

payable in arrears - plativ unazad

payables - plative obaveze; dospele obaveze

Payables arising on commission & consignament sales - Obaveze po osnovu komisione i konsignacione prodaje

Payables arising on export on behalf of third parties - Obaveze po osnovu izvoza za tuđi račun

payables for fixed assets - dobavljači za osnovna sredstva

Payables to importers - Obaveze prema uvozniku

Payables to Managing & Supervisory Board Members - Obaveze prema članovima upravnog i nadzornog odbora

paying bank - isplatna banka

paying creditors in case of insolvency - isplate dobavljačima u slučaju insolventnosti

payment (system of.) - sistem plaćanja, platni promet

payment against documents - plaćanje uz dokumenta

payment agreement - platni sporazum

payment by installments - otplata u ratama; kupovina na kredit, sinonim za credit sales, postoji odmah vlasništvo nad kupljenom robom

payment cycle - ciklus plaćanja

payment in advance - (adv.) - plaćanje unapred, avansi, akontacije dobavljačima

payment in installments - kupovina na kredit (na rate)

payment instruments - instrumenti plaćanja

payment on account; repayment - otplata

payment on an open account - plaćanje preko otvorenog računa

payment receipt - potvrda, priznanica o uplati

payment request; payment order - nalog za plaćanje, virmanski nalog

payment through clearing - plaćanje kroz kliring

payment traffic - platni promet

payment under guarantee - plaćanje uz garanciju

payment under reserve - isplata sa rezervom

Payments in advance to suppliers - Dati avansi za zalihe

Payments to idinviduals - Troškovi naknada

payroll - isplatna lista zarada

payroll deduction - doprinosi i obustave iz i na zarade

payroll summaries - rekapitulacija zarada

pending - neodređen; nerešen

pending law suit - parnica u toku

pending litigation - nerešeni spor, parnica

Pension Benefit Guarantee Corporation - PBGC

pension funds - penzijski fondovi

pension liabilities - obaveze za penziju

pension scheme - skala penzijskog osiguranja

pension self-admistered - sopstvena skala penzijskog osiguranja / ukoliko je preduzeće pravi

per force - silom; neizbezno; nuzno

perform - (perf.) - primeniti

performance bond - cinidbena garancija

Performance Indexed Paper - PIPs

performance indicators - indikatori poslovanja

permanent audit file - (PAF) - stalni dosije revizije

Permanent investments - Trajni uloži

Permanent Investments - Net - Neto neuplaćeni upisani udeli

persistent inflation - trajna inflacija

personal - (pers.) - lični

personal cheque - lični ček

personal loan - lični zajam

personal savings - privatna stednja

persuasive - uverljiv

petrodollar - dolari realizovani prodajom nafte

physical count - popis fizičkim brojanjem

physical stocktaking - popis zaliha fizičkim brojanjem

physical verification of inventories - prisustvovanje popisu zaliha

Pilot sample - Pilot uzorak - Preliminarni uzorak koji se koristi za procenu stope devijacije populacije u statističkom uzorkovanju testova kontrola ili standardne devijacije u klasičnom supstantivnom statističkom uzorkovanju.

place deposit - plasirati depozit

place stop payment - (pmt.); stop payment (to place a...) - staviti "stop payment" (obustaviti plaćanje)

placement - plasman

placement to deal ticket - plasmani sa talonima

planned economy - planska privreda

planning - planiranje

planning and budgeting procedures - proces donosenja finansijskih planova

planning materiality - planiranje materijalnosti

plant - fabrika

plant and equipment - postrojenja i oprema

plant and machinery - fabrike i masine

plant and machinery supplied - uneta postrojenja i oprema

plant overhead - pogonska režija

Plantation - Višegodišnji zasadi

pleading - vođenje parnice

plural - (pi.) - plural (množina)

points forward -(pts.) - preneta neresena pitanja

policy holder - imalac polise

political - (pol.) - politički

ponuda bid - bid;

pooled reserves - udružena sredstva rezervi

pooled resources - udružena sredstva

Population - Populacija - Stanje računa ili vrste transakcija ili njihov deo.

Positive confirmation - Pozitivna potvrda - izveštaj o saldima potraživanja koji se upućuje kupcu sa zahtevom da on odgovori direktno revizoru bez obzira da li je saldo ispravan ili ne.

positive confirmation of balances - pozitivna salgasnost salda (kada postoje salda na računima kupaca)

post - knjižiti

post / pre acquisition losses - gubici nastali posle / pre preuzimanja kompanija ili udruživanja

postal order - poštanski nalog

poste air mail receipt - priznanica avionske

posting vouchers - nalozi za knjiženje

post-yearend period - period nakon godišnjeg obračuna

potential errors - potenciajalne greške

power cost - troškovi energije

precedence - prioritet; prednost

precipitate - strmoglaviti se; prenagliti se

Precision - Preciznost – Meri koliko verno uzorak održava odgovarajuću osobinu u populaciji, ili opseg vrednosti oko procenjene vrednosti u okviru koga se očekuje da će pasti stvarna vrednost populacije.

Predecessor auditor - Prethodni revizor - Firma za reviziju koja je pre radila kao revizor za klijenta i koja je ili prekinula reviziju ili je saradnju s njom prekinuo klijent.

predetermined cosl - unapred određeni troškovi

predictive future - predvidiva budućnost

preference bonds - prioritetne obveznice

preference capital - preferencijalni kapital (deo kapitala izdat u formi povlašćenih akcija)

preference dividend - prioritetna dividenda

preference loan - prioritetni zajmovi

preference share - povlašćena akcija

preference shares - prioritetne akcije; akcije sa fiksnom stopom dividende; preferencijalne akcije koje su stabilno uložene u kapital i na koje se placa samo 7% kamata

preference stocks - prioritetne hartije od vrednosti

preferential payments - povlašćena plaćanja

preferential terms - prioritetni uslovi

premium (additional) - dodatna premija

premium (annual) - godišnja premija

premium (deferred) - odgođena premija

premium (unearned) - neostvarena premija

Premiums, subsidies, donation, tax refunds - Prihodi od premija, subvencija, dotacija, regresa, kompenzacija i povraćaja poreskih dažbina

Prepaid Expenses - Razgraničeni plaćeni troškovi do jedne godine

prepaid expenses; prepayment and deferred expenditure; deferred charges - aktivna vremenska razgraničenja (AVR)

Prepaid taxes & Contribution - Potraživanja po osnovu preplaćenih poreza i doprinosa

prepared - sastavljen; pripremljen

prepayment(s) - avans; plaćanja unapred

Prepayments - Aktivna vremenska razgraničenja (AVR)

present - (pres.) - prezent (sadašnje vreme)

presentation - prikazivanje

presenting bank - prezentirajuca banka (banka koja prezentira dokumenta)

prevailing market price - cene vladajuće na tržištu; opste prihvaćena tržišna cena

price (actual) - stvarna cena

price (basis) - osnovna cena

price (best) - najpovoljnija cena

price (bid) - licitaciona cena

price (guaranteed) - garantovana cena

price (guide) - orjentaciona cena

price (market) - tržišna cena

price (offered) - ponuđena cena

price fluctuation - fluktuacija cena

price freeze - zamrzavanje cena

price indices have increased - indeks povećanja cena

Price variances - Ispravka vrednosti zbog odstupanja od planske cene

Price variances - Odstupanje od planske cene

pricing - vrednovanje

primary industry - primarna industrija

primary risks - primarni rizici

prime cost - osnovni troškovi (ukljucuju troškove & amortizaciju)

prime entry - izvorno knjiženje; osnovno knjiženje

prime rate - najpovoljnija stopa (kamatna stopa koju zaračunavaju banke SAD na zajmove prvoklasnim zajmoprimaocima)

principal - glavnica

principal accounting policies - osnovne računovodstvene politike

principal amount - iznos glavnice

principal control - glavna kontrola

principal payment - plaćanje glavnice

Prior years income - Prihodi iz ranijih godina

Prior years loss carried forward - Gubitak ranijih godina

Priortity Share -Net - Neto akcijski kapital - prioritetne akcije

Probalility-proportionate-to-size sampling - Uzorkovanje na osnovu proporcionalnosti veličine i verovatnoće - Statistička metoda koja koristi teoriju kvalitativnog uzorkovanja za izražavanje dolarskih rezultata.

proceeding - postupak; radnja; parnični postupak

process inspection - kontrola u procesu proizvodnje

Processing controls - Kontrole procesiranja - Aplikacione kontrole koje za cilj imaju da osiguraju pouzdano i uredno procesiranje podataka.

processing of documentation - obrade dokumentacije

product development - razvoj proizvoda

product mix - asortiman

production coefficient - koeficijent proizvodnje

production control - kontrola proizvodnje

production costing - troškovi proizvodnje

production cycle - ciklus proizvodnje

Production in progre's - Nedovršena proizvodnja

production order - nalog za proizvodnju, radni nalog

production overheads - proizvodna režija; pogonske rezije

production planning - planiranje proizvodnje

production returns - resultati proizvodnje; povraćaji proizvodnje

Professional Standards Review - PSR

profit & loss account - (P&L); trading accounts - bilans uspeha

profit (capital) - investicioni profit (profit ostvaren od prodaje osnovnih sredstava)

profit (net) - čist profit

profit (retained) - zadržani profit (profit koji nije raspodeljen akcionarima, već se ulaže u nove investicije)

Profit / Loss after tax - Profit (gubitak) posle oporezivanja

Profit / Loss before tax - Finansijski rezultat pre oporezivanja

profit after tax - profit posle oporezivanja

profit before tax - profit pre oporezivanja

profit capitalisation - kapitalizacija profita (dodavanje kamata ostvarenom profitu)

profit centres - obračunski centri

profit inflation - inflacija dobiti

profit margin - marža profita

profit on exchange - pozitivna kursna razlika; dobitak na kursnoj razlici

profit sharing basis (on a...) - na osnovu učešća u (zaj. ostvarenom) dohotku (dobiti); na bazi podele dobiti

Profit/(Loss) from operations - Poslovni rezultat

profitability - rentabilnost; profitabilnost

Program and systems change control procedrues - Kontrolne procedure za izmene programa i sistema - Kontrole koje za cilj imaju da obezbede da se odobrene modifikacije postojećih kompjuterskih aplikacija propisno odobravaju, izrađuju, i testiraju tako da aplikacije nastave pravilno da funkcionišu.

Program and systems development control procedures - Kontrolne procedure za razvoj programa i sistema - Kontrole koje imaju za cilj da obezbede da nove kompjuterske aplikacije budu propisno odobrene, izrađene, i testirane pre upotrebe.

programme of functional test - program funkcionalnih testova - PFT

Programmer - Programer - Lice koje crta dijagrame, pravi kompjuterske programe, i priprema potrebnu dokumentaciju.

programming system - sistem programiranja

progrešs payment - plaćanja unapred ; avansi; akontacije dobavljačima; sinonim za "payment in advance"

project finance - finansiranje projekta

Projected misstatement - Projektovana greška - Procena monetarne nepreciznosti u populaciji bazirana na uzorku supstantivnog testa.

promissory note - vlastita menica

prompt business - promptni poslovi (poslovi koji se odmah izvršavaju)

prompt payment - promptno plaćanje

Proof of cash - Dokaz o gotovini - Postupak ispitivanja ispravnosti transakcija kojim revizor izravnava gotovinske uplate i isplate prema knjigama sa evidencijom u banci.

proper - svojstven; prav; tačan; podesan; pristojan

properly - tacno; posteno; ispravno

property - vlasništvo; imovina; nekretnine

Property Income Certificates - PINCs

Proposal letter - Pismena ponuda - Pismo revizora potencijalnom klijentu koje sadrži informacije o firmi za reviziju i njenoj sposobnosti da vrši reviziju i druge usluge za potencijalnog klijenta.

proposed sources - pretpostavljeni izvori (pr. finansiranja)

prosečuted debtors - utuženi kupci

protected imports - zastićeni uvoz (roba koja podleže zaštitnoj carini)

protective tariff - zaštitna carina

prove (to.) - dokazati

provided (is.) - se obračunava

Provision - Ispravka vrednosti zaliha

provision (to make a...) - ispravka vrednosti, otpis, rezerva ispravka vrednosti, otpis, rezerva

provision against slow moving inventories - ispravka vrednosti zaliha sa usporenim obrtomr

provision for bad and doubtful debts; provision for doubtful receivables - ispravka vrednosti sumljivih i spornih potraživanja

Provision for Bails & Deposits - Rezervisanja za zadržane kaucije i depozite

Provision for Maintenance of Property &Equipment - Rezervisanja za troškove investicionog održavanja osnovnih sredstava

provision for overdue debtors - otpis; ispravka vrednosti potraživanja preko odredenog roka

Provision for Recovery of Natural resources - Rezervisanja za troškove obnavljanja prirodnih bogatstava

Provision for Retirment Benefits - Rezervisanja za penzije

Provisioning for manufacturing expenses - Troškovi rezervisanja za materijalne troškove

provisions - rezerve za sumnjiva potraživanja

prudence; conservatism - opreznost

public accounts - publikovani završni računi

public bonds - državne obveznice

public issue - javna emisija

public loan - javni zajam

public offer - javna ponuda

public sale - javna prodaja

purchase cost - fakturna (nabavna) cena

purchase forward - terminska nabavka

purchase invoice - faktura za nabavku; ulazna faktura

purchase ledger balances - analitička evidencija dobavljača

purchase of inventories - nabavka

purchase order - nalog za nabavku, porudžbenica, narudžbenica

purchase tax - porez na promet

purchases - nabavke

purchasing power - kupovna moć

Purpose-written programs - Namenski programi - Programi za reviziju kojiizvršavaju zadatke revizije u okolnostima karakterističnim za nekog klijenta.

pyramid debt - piramidalni dug (sukcesivno podizanje zajmova bez izmirenja tekućih obaveza)

Q

qualified acceptance - uslovni akcept

qualified endorsement - uslovni indosament (indosament kojim indosant ograničava ili odbija ličnu odgovornost)

qualified opinion - (opin.) - mišljenje sa rezervom

qualified report - (rpt.) - izveštaj revizije u kome se ograđuje od pojedinih pozicija iznetih u završnom računu

quality control - kontrola kvaliteta

quantitative restrictions - kvantitativne restrikcije

quasi- money - kvazi novac (sredstva koja nisu novac, a obavljaju određene funkcije novca)

quasi negotiable instrument - kvazi negocirajuci instrument (dokument koji ne sadrži sve bitne karakteristike prenosivog instrumenta)

quasi rent - kvazi renta (prinos neke kompanije čija je proizvodnja privremeno ograničena)

quick asset ratio - current assets to current liabilities with the exclusion of inventories - racio likvidnosti tekuće

quotation list - kursna lista

quoted company - kompanija koja se kotira na berzi

quoted investment - hartije koje se kotiraju na berzi

quoted shares - akcije koje se kotiraju na berzi

R

računi suspense accounts - prolazni računi; prelazni računi; privremeni

railway consignment note - železnički tovarni list

railway receipt - železnička priznanica

raise - ispostaviti (pr. virman)

Random sample - Slučajni uzorak - Tehnika izbora za generisanje verovatnog uzorka koji se može koristiti u statističkim ocenama.

random sampling - uzimanje slučajnih uzoraka

rate of exchange - kurs strane valute

rate of pay; salary rate - startni osnov zarada

rate of return - stopa prinosa

ratio - odnos; srazmera; proporcija

Ratio analysis - Racio analiza - Poređenje odnosa među računima u finansijskom izveštaju.

ratio delay method - metoda trenutnog opažanja

rationing - racioniranje

raw material storage - skladištenje sirovina

raw materials and supplies - sirovine i materijal

Real Estate Mortgage Investment Conduits - REMICs

real income - stvarni prihod

Real-time system - Sistem u realnom vremenu - On-line sistem koji procesira transakcije čim ih korisnik unese, tako da odmah dobija odgovor.

reasonable - prihvatljiv; razuman; podnosljiv; opravdan; razborit; prilican

Reasonableness tests - Testovi logičnosti - Izračunavanja, koja obično obuhvataju nefinansijske podatke, za procenu stanja računa.

receipt - priznanica; potvrda; prijem

receipt of funds - priliv sredstava

receipts and expenses - prihodi i rashodi

receivables - kupci, potraživanja

Receivables from Empolyees - Potraživanja od zaposlenih

Receivables due from consignment sales - Potraživanja od komisione i konsignacione prodaje

Receivables due from exporters - Potraživanja od izvoznika

Receivables due from import on behalf of third parties - Potraživanja po osnovu uvoza za tuđi račun

Receivables for Interest & Dividends - Potraživanja za kamatu i dividende

Receivables from Governments - Potraživanja od državnih organa i organizacija

receiving control - ulazna kontrola

recessional - recesivan

reclassification - reklasifikacija

recomputation - ponavljanje već izvršenog obračuna

reconcile (to.) - usaglasiti; uskladiti; pomiriti; izgladiti

reconciliation - usaglašavanje; usklađivanje; sravnjenje

reconciliation and account analysis - uskladjivanje i analiza bilansne stavke

reconciliation and comparisons - upoređivanje

reconciliation of control account - usklađivanje sa sintetičkim računom

record - evidencija; pregled; dokumenat

record control of weaknesses - RCW - pregled slabosti sistema interne konrole - PSIK

Record count - Count or tally broja stavki koje će se procesirati.

record output - rekordna proizvodnja

recorded at cost - evidentiraju se po nabavnoj vrednosti

recording accuracy - tačnost računovodstvenog evidentiranja

records - računovodstvena evidencija

records retention - zadržavanje podataka

recourse - naknada; odšteta; regres

recourse action - regresni postupak

recovery rate - stopa alokacije troškova

recurring error - učestala greška

recurring test - test ucestalosti

red clause credit - akreditiv sa crvenom klauzulom

redeemable preference share; redeemable stock - otkupljive akcije

redemption payment - plaćanje amortizacije hartije od vrednosti; otkup hartije od vrednosti

redemption price - otkupna cena

redundancies - višak radne snage

redundant; excessive - prekomeran; suvišan

re-exports - reeksport

reference bank - odnosna banka

reference currency - paritetna valuta

reference manual - uputstvo uz upitnik o sistemu interne kontrole - USIK

reference rate - odnosna stopa

referred - izneto

refinance - refinansiranje

reflation - reflacija

regarding - (re:) - u vezi sa

regional - (reg.) - regionalni

registered bond - registrovana obveznica

registered share - registrovana akcija

Regresion analysis - Regresivna analiza - Vrsta analize trenda u kojoj se zavisna promenjiva (y) predviđa na osnovu nezavisne promenjive (x), pomoću statističke metode nalaženja najboljeg oblika za jednačinu $y = a + bx$.

regresive supply - regresivna ponuda (povećanje ponude prouzrokovano padom cena na tržištu)

regresive tax - regresivna taksa (porez koji se smanjuje sa povećanjem iznosa koji se oporezuje)

regression analysis - analiza regresije

reimburse (to.) - obeštetiti; nadoknaditi

reimbursement - povraćaj novca; plaćanje; vraćanje novca

reimbursement credit - rembursni kredit (kredit na ime naknade)

Related party - Povezano lice - Pojedinac, grupa, ili preduzeće koje može značajno da utiče na klijenta i njegove poslovne politike.

Related provision - Pripadajuća ispravka

Release of deferred revaluation reserves - Prihodi od ukidanja odloženih revalorizacionih rezervi

release of paper work - lansiranje dokumentacije

Release of provisions - Prihodi od ukidanja dugoročnih rezervisanja koja su vršena na teret poslovnih rashoda (troškova)

Relesase of long term provision - Prihodi od ukidanja neiskorišćenih dugoročnih rezervisanja za rizike

Reliability - Pouzdanost - U kvalitativnom uzorkovanju, verovatnoća da ste u pravu ako se pouzdate u efektivnu proceduru strukture interne kontrole U varijatornom uzorkovanju, verovatnoća procenjene vrednosti uzorka plus minus postignuta preciznost koja sadrži stvarnu vrednost populacije.

Remarketed Preferred Stocks - RPS

reminder - opomena

remittance advice - obaveštenja dobavljača po pojedinačnim obavezama

Remittance advice - Doznaka - Opis stavki plaćenih čekom, često spojen sa čekom perforiranom linijom radi lakšeg odstranjivanja pre uplate čeka.

remitting bank - remitentna banka (banka koja doznacuje novac, hartije od vrednosti)

remote control - daljinsko upravljanje

Rent - Troškovi zakupnina

rental income - prihod po osnovu rente

Rental income - Prihodi od zakupnina

rental transaction - iznajmljivanje; poslovi sa rentom

repaid - refundirano

repair - popraviti; popravke; opravke

repay - vratiti zajam

repayable - dospeva

repayment borrowing - otplata (primljenih) kredita

repayment notice - otkazni rok

repayment term - rok otplate; datum otplate; uslovi otplate

replacement cost - vrednost zamene; troškovi zamene osnovnih sredstava

reporting - izveštavanje

representative office - (rep.) - predstavništvo

Representative sample - Reprezentativni uzorak - Uzorak od koga se očekuje da pokaže približno iste karakteristike kao i populacija iz koje je izvučen. Reprezentativni uzorak može se izabrati na bazi koncepta verovatnoće (na primer, izbor slučajnog broja) ili slučajnim izborom.

repressed inflation - suzbijena inflacija

reproduction costs - (repro.) - troškovi reprodukcije

Repurchase of own shares - Otkupljene sopstvene akcije

Repurchase Agreement - REPOS

requisition - trebovanje

rescheduling - reprogramiranje

Research & Development Cost - Ulaganja u istraživanje i razvoj

research and development expenditure - (R&D) - izadaci za naučno-istraživački rad i razvoj

reserve (s) - rezerve; rezervni fond

Reserves - Rezerve

reserves capitalisation - kapitalizacija rezervi (izdavanje bonusnih akcija akcionarima iz rezervi kompanije)

residue - ostatak (imovine posle namirenja svih dugova)

resources - izvori

resources of current assets - izvori za obrtna sredstava

respectively - odnosan; odnosno

response - odgovor, reakcija

responsibility - odgovornost

Restricitive endorsement - Restriktivno indosiranje - indosiranje čeka na taj način da se može uplatiti samo na račun toga preduzeća u banci. Takvo indosiranje često se obeležava "samo za uplatu na račun XYZ preduzeća."

restrictive clause - restriktivna klauzula

retail price index - indeks prodaje na malo

retained profit - zadržani dobitak, sopstveni izvori sredstava

retention - zadržavanje, čuvanje

retention quota - retenciona kvota

return - povraćaj; rezultat; podatak; izveštaj

Return On Assets - ROA

return on capital employed - stopa povraćaja na angažovana sredstva

Return On Expenses - ROE

return rate - stopa povraćaja

returnable container; returnable package - povratna ambalaža

returned earnings - zadržane zarade

revalorization; revaluation - revalorizacija

Revaluation adjustments - Prilagođavanje revalorizacije

Revaluation expenses - Revalorizacioni rashodi

Revaluation gain / (Loss) - Efekat revalorizacije

Revaluation Income - Revalorizacioni prihodi

Revaluation of capital - Rashodi po osnovu revalorizacije kapitala

Revaluation of fixed & intangible assets - Prihodi od revalorizacije nematerijalnih ulaganja i osnovnih sredstava

revaluation of fixed assets - revalorizacija osnovnih sredstava

Revaluation of other assets in the current year - Drugi revalorizacioni prihodi tekuće godine

Revaluation Reserve - Revalorizacione rezerve

Revaluation reserve from suficit - Rezerve iz viška revalorizacionih prihoda nad revalorizacionim rashodima

Revaluation reserves - Revalorizovane rezerve

Revenue - Prihodi

revenue - realizacija; prihod

Revenue cycle - Ciklus prihoda - deo poslovanja u kome se roba i usluge menjaju za gotovinu.

Revenue cycle - Ciklus prihoda - Razmena robe i usluga nekog preduzeća za gotovinu.

revenue cycle - ciklus realizacije

revenue expenditure - troškovi poslovanja; u engleskoj terminologiji vezani za investicionu izgradnju

review - (rev.) - provera; pregled; analiza

review of balance - kritičko ispitivanje salda

review of performance indicators - prethodna provera indikatora poslovanja

Review of program logic - Pregled programske logike - Kompjuterska tehnika revizije u kojoj revizor, da bi shvatio kompjuterski program, sakuplja programsku dokumentaciju i pregleda je.

review points - kontrola obavljenog posla u toku revizije

reviews of output - provera valjanosti

revocable credit - opozivi akreditiv

Revolving Acceptance Facility by Tender - RAFT

revolving credit - revolving kredit

Revolving Underwriting Facility - RUF

risk analysis - analiza rizika

risk monitoring - kontrola rizika - upravljanje rizikom

Risk of assessing control risk too high - Rizik precenjivanja rizika kontrole - Rizik da je procenjeni nivo kontrolnog rizika baziran na uzorku veći od stvarne operativne efikasnosti politike ili procedure strukture kontrole.

Risk of assessing control risk too low - Rizik potcenjivanja rizika kontrole - Rizik da je procenjeni nivo rizika kontrole baziran na uzorku manji od operativne efikasnosti politike ili procedure strukture kontrole.

Risk of incorrect acceptance - Rizik nekorektnog prihvatanja - Rizik da uzorak potkrepljuje zaključak da u evidentiranom stanju na računu nema materijalnih grešaka, a u stvari ih ima.

Risk of incorrect rejection - Rizik nekorektnog isključenja - Rizik da uzorak potkrepljuje zaključak da u evidentiranom stanju na računu ima materijalnih grešaka, a u stvari ih nema.

roll forward plan - rebalans plana

roll-over - obnavljanje

roll-over date - obnovljeno do

rough balance - bruto bilans

rough stocksheet - izvorna popisna lista

Royal Institution of Chartered Surveyors - RICS

royalty - naknada koju je sticalac licence duzan da plati davaocu licence za ustupljeno pravo korišćenja predmeta ugovora o licenci; autorska prava; renta u odnosu na mineralne nalazišta; patentna prava

royalty payable to - autorska prava koja se plaćaju

run - navala ulagača na šaltere banke da dignu svoje uloge zbog političkih prilika ili lošeg poslovanja banke

run to risk - izložiti se riziku

running costs - tekući troškovi

S

safe custody assets - čuvanje sredstava

sale proceeds - prihodi od prodaje

sales - prodaja

Sales adjustment transactions - Poslovi regulisanja prodaje - Promene prvobitnih prodajnih transakcija da bi se ustanovile transakcije ili događaji posle prodaje. Obično se takve korekcije vrše za vraćenu robu, oštećenu robu, popuste za promptno plaćanje, korekcije grešaka kod fakturisanja, i otpisi nenaplativih računa.

sales analysis - analiza prodaje

sales and related credits - ostvareni prihodi i ostali prihodi; ostvarcna realizacija i ostali prihodi

sales contract - kupoprodajni ugovor

sales invoice - faktura prodaje; izlazna faktura; kupoprodajna faktura

Sales invoice - Izlazna faktura - Dokument koji se koristi za fakturisanje robe kupcima, i u kome se navodi naziv, količina, i cena prodate robe, i datum i uslovi prodaje.

Sales journal - Dnevnik prodaje - Knjiga originalnih stavki za evidenciju prodajnih transakcija.

sales ledger - analitička evidencija kupaca

Sales of commercial goods - Prihodi od prodaje robe na domaćem tržištu

Sales of commercial goods - Prihodi od prodaje robe na inostranom tržištu

Sales of products & services - Prihodi od prodaje proizvoda i usluga na domaćem tržištu

Sales of products & Services - Prihodi od prodaje proizvoda i usluga na inostranom tržištu

sales on an installment basis - prodaja na kredit (u ratama)

sales order - nalog za prodaju

Sales order - Nalog za prodaju - Dokument pripremljen za internu upotrebu u kome se navodi roba iz porudžbine.

sales revenue - prihod od prodaje

Sales transactions - Poslovi prodaje - Razmena roba i usluga nekog preduzeća za gotovinu ili obećanja da će se izvršiti plaćanje u gotovini.

salesman - zastupnik

sample - uzorak

Sampling frame - Okvir uzorkovanja - Listing ili fizički prikaz jedinice uzorkovanja. Na primer, za test gotovinskih isplata ili broj pojedinog čeka bio bi okvir uzorkovanja.

Sampling risk - Rizik uzorkovanja - Rizik da se zaključak revizora baziran na uzorku može razlikovati od zaključka do koga bi došao da se test primenjuje na celu populaciju.

Sampling with replacement - Uzorkovanje sa zamenom - Tehnika uzorkovanja koja omogućava da se izabrana stavka vrati u populaciju i ponovo izabere.

Sampling without replacement - Uzorkovanje bez zamene - Tehnika uzorkovanja u kojoj stavka, jednom izabrana za uzorak, ne može ponovo da se izabere.

savings - stednja - stedni uloži

savings account - stedni račun

scalping operations - na američkim berzama naziv za poslove kod kojih se iz veoma malih kolebanja cena nastoji izvući neka dobit

scarce currency - deficitarna valuta

schedule - tabela; obrazac; pregled

scheme - šema

scope - obim; polje

score sheet - rezultat ispravki, na kraju MAP - ukupan pregled nepravilnosti manjkovi i viškovi u banke; (tabela) pregled razlika na pozicijama odredenih oblasti koje su (razlike) utvrdene testovima, tj - po verifikaciji

scrap - skart; otpaci

scrappe - rashodovanje

seal; stamp - pečat

secured debt - obezbeđeni dug (dug koji ima neko pokriće)

secured loan - obezbeđeni zajam

securities - hartije od vrednosti; vrednosni papiri; akcije

Securities - Obaveze pokrivene obezbeđenjem plaćanja

Securities - Obezbeđenja plaćanja

Securities deposited with banks - Depo-račun hartija od vrednosti kod banke

Securities held for sale - Hartije od vrednosti namenjene prodaji

securities receivables - instrumenti obezbeđenja plaćanja

Securitized Note Commitment Facility - SNCF

segregation of duties - razgraničenje duznosti

selective endorsing - selektivno potvrdivanje

Self-checking digit - Samoproverni broj - Dodatni broj ili brojevi koji se dodaju nekom broju da bi se potvrdila tačnost originalnog broja.

seller's market - tržište liferanta

selling agent - kupoprodajni agent

selling expenses - troškovi prodaje

selling order - prodajni nalog

selling price - prodajna cena

selling, administrative and general expenses - opšti troškovi uprave i prodaje

Semi Finished Goods - SFG

semi-finished parts - poluproizvodi

senior in charg - revizor odgovoran za rad tima

senior official - odgovorni radnik; odgovorni rukovodilac

sensitive market - osetljivo tržište

Separate Trading of Registered Interest and Principal Securities - STRIPS

separation of responsibilities - odvajanje odgovornosti

sequential numbering - numerički; redosled; niz

sequential pre-numbering - unapred odštampan redosled / niz / brojeva

Service centers - Servisni centri - Kompjuterski sistemi i uređaji na kojima neka organizacija procesira informacije nekog drugog preduzeća.

Service organization - Uslužna organizacija - Nezavisna organizacija koja pruža kompjuterske usluge drugim preduzećima.

Services related to production - Troškovi usluga na izradi učinaka

set of bills of lading - svi primerci tovarnog lista

set off - izravnanje; naknada; nadoknada; kontrast

set out - prikazan

set up - postaviti; podići; složiti

settle - isplatiti; podići novac; zaključiti račun

settlement - podizanje novca; zaključivanje računa

settlement account - zaključni račun

settlement date - datum; valuta plaćanja

settling day - dan isplate

Share Capital - Akcijski kapital

Share Capital - Ordinary share - Akcijski kapital - obične akcije

Share Capital -Priority share - Akcijski kapital - prioritetne akcije

share certificate; stock certificate - akcijski sertifikat

share in profit - učešće u dobiti

share index - indeks akcija

share premium - dobit po akciji; dividenda

Share Premium - Emisiona premija

share register - registar akcija

Shared Currency Option Under Tender - SCOUT

shareholders'fund - osnivački fond

shares - akcije; deonice

shear operation - skraćenje operacija

Shipping document (bill of lading) - Otpermnica (tovarni list) - Dokument u kom se navodi datum, naziv i kvalitet robe koja se transportuje kupcima.

shipping instructions - otpremne instrukcije

shipping note - tovarni list

Short Term Adjustable Rate Stocks - STARS

short term capital - kratkoročni kapital

short term clearing item - kratkoročne stavke u obračunu

short term credit for current assets - kratkoročni krediti za obrtna sredstva

Short term loans - Kratkoročni krediti

Short term loans & Other short term Placement - Dati kratkoročni krediti

Short Term Loans from Subsidiary & Associated companies - Kratkoročni krediti od povezanih pravnih lica

Short Term Note Issuance Facility - SNIF

Short term Placement with Subsidiaries & Associated companies - Kratkoročni plasmani u povezana pravna lica

Short term placement with subsidiary & associated companies - Kratkoročni plasmani u povezana pravna lica

Short term securities issued - Kratkoročne obaveze po emitovanim hartijama od vrednosti

shown under current assets - prikazan je kao deo obrtnih sredstava

sick market - bolesno tržište, poremećeno tržište

sight funds - sredstva po videnju

significant - značajan

Significant accounting applications - Važne računovodstvene aplikacije - One kompjuterske aplikacije koje se odnose na procesiranje računovodstvenih informacija koje mogu materijalno uticati na finansijske izveštaje koje revizor ispituje.

signify - oznaciti; nagovestiti

silver standard - srebrni standard

simple rate of interest per annum - godišnja kamatna stopa

since - od; pred; posto

Single Asset Property Company - SAPCO

single item punching - bušenje kartica naloga

Single Property Ownership Trust - SPOT

Single Property Schemes - SPS

Single Property Unit Trust - SPUTs

sinking fund - amortizacioni kapital

skill - veština; znanje

slow moving stock - zalihe sa sporim obrtom, nekurentne zalihe

slowing down - usporavanje

slump - nagli pad cena ili kurseva

Smal tools - inventories - Alat i inventar

Smal tools - inventories - Alat i inventar

Socially owned capital - Društveni kapital

Socialy Owned Capital - Društveni kapital

soft currency - meka valuta, nekonvertibilna valuta

software - softver (skup programa, pravila i dodatne dokumentacije u vezi sa sistemom za obradu podataka)

something - (s.t.) - nešto

sound delivere clause - klauzula "zdravo isporučeno"

sovereign immunity - najviši imunitet

sovereign risk - neograničeni rizik

Spare parts - Rezervni delovi

spare parts - rezervni delovi

Special Drawing Rights - specijalna prava vucenja (prava clanica Medunarodnog monetarnog fonda)

special endorsement - specijalni indosament

Specialist - Specijalista - Osoba (ili firma) koja poseduje posebnu veštinu ili znanje u nekoj drugoj oblasti, van računovodstva i revizije.

specific provision - ispravka za odredeni poznati moguci gubitak potraživanja

specimen signatures - spesimen potpisa, lista deponovanih potpisa

speculative investment - spekulativna investicija

splitting - spliting (cepanje akcija ciji je kurs veoma porastao na dve ill više manje nominalne vrednosti)

spoilt document / cheque - ponisten dokumenat / ček; neispravan

spot rate - kamatna stopa za telegrafske transfere

spot reit - današnji kurs;

spot terms - spot uslovi (uslovi za prodaju koja se može odmah izvršiti)

spread - spred, marža

stabilization fund - stabilizacioni fond

stagflation - stagflacija (inflacija uz stagnaciju proizvodnje)

stale documents - steil dokjuments (dokumenta cija je vaznost istekla)

Stamp Duty Reserve Tax - SDRT

standard - standard (zakonska novčana stopa)

Standard & Poors Indexed Notes - SPINs

standard cost - planske, standardne cene; troškovi

standard costing system - sistem standardnih / planskih troškova

Standard price list - Standardni cenovnik - Lista ili katalog odobrenih cena u trgovini. Odstupanja od ove liste obično zahtevaju posebno odobrenje.

stand-by credits - sanacioni krediti

stand-by system - sistem rezerve

standing credit - stalni kredit

standing orders - čvrsta porudzbina

standing payroll data - stalni podaci isplatne list zarada

State Owned Capital - Državni kapital

State owned Capital - Državni kapital

stated - konstatovan

Statement of Auditing Standards - SAS

statement of confirmation of debtor balances - izveštaj o saglasnosti salda

Statement of Financial Accounting Standards issued by the United States Financial Accounting Standards Board - SFAS

statement of income - B/U

Statement of Recommended Practice issued by the ASC, which gives guidance on current best practice on topics which are not of major or fundamental importance. It also includes statements of recommended practice prepared by industry committees which have been approved and franked by the ASC. - SORP

statement of standard accounting practice - izveštaj o standardnoj računovodstvenoj praksi

Statement of Standard Accounting Practice issued by the CCAB - SSAP

statement of stocktaking observation - izveštaj o prisustvovanju popisa zaliha

Statistical sampling - Statističko uzorkovanje - Uzorkovanje u reviziji koje koristi zakone verovatnoće za izbor i ocenu uzorka.

statutory accounts - propisani završni račun; propisana forma bilansa uspeha i bilansa stanja

Statutory Instrument. The government order which amends legislation. In the context of the Touche Ross Manual of Financial Reporting and Accounting (3rd Edition); SI's will normally be amendments to the Companies Acts. - SI

statutory meeting - osnivačka skupština

statutory purposes - zakonski propisi

statutory records - propisana evidencija; računi

statutory requirement - zakonske odredbe

Statutory Reserves & Other Reserves - Statutarne rezerve

sterling area - sterlinško područje

Sterling Commercial Paper - SCP

sterling credit - sterlinški kredit

stock - državni vrednosni papiri, obveznice, zalihe

Stock Exchange Pool Nominees - a nominee company used by the International Stock Exchange of the United Kingdom and the Republic of Ireland - SEPON

stock- holder - stokholder (vlasnik vrednosnih papira)

stock in trade - zalihe robe

stock in transit - roba na putu

stock-broker - stok broker (berzanski službenik)

stockest - stokist (u Britaniji posrednik koji za odredene beneficije obezbeduje privremeno uskladištenje robe)

stock-jobber - stokdžober (posrednik na berzi)

stocks - hartije od vrednosti zamenjive za gotovinu ili i kombinaciji sa hartije od vrednosti (američki)

stocksheet - popisna lista

store - magacin; priručni magacin

straight forward - preneto (razgraničeno)

Stratification - Stratifikacija - Proces deljenja populacije u podpopulacije koje imaju slične osobine.

stress - naglasiti; istaći

strong room - trezor

structure - celina

Structured Receivable Financing - SRF

sub-assemblies - sklopovi

sub-contractor - suizvodač

submit - podvrgnuti se

subordinate - zavišan; sporedan

Subscribe not in paid Capital - Investments - Neuplaćeni upisani udeli

Subscribe not paid in capital - Ordinary share - Neuplaćeni upisani kapital - obične akcije

Subscribe not paid in Capital - Priority share - Neuplaćeni upisani kapital - prioritetne akcije

subscribed capital - upisani kapital

subscription fees - preplata

subscription right - pravo kupovine; pravo učešća

subsequent - sledeći; kasniji

subsequently - kasnije; prema tome; sledstveno

subsidiaries - filijale; poslovnice; organizacione jedinice

subsidiary company - participacija u onim kompanijama gde imamo više od 51% akcija

subsidiary ledger - pomoćno knjigovodstvo

subsidies - subvencije

subsistence (travel) - putni troškovi; dnevice

sub-standard product - proizvod ispod standardnog kvaliteta;

substantiated - staviti u korektnu formu; ispraviti

substantive procedures - postupci ispitivanja valjanosti

Successor auditor - Revizor naslednik - Firma za reviziju koja nastavlja angažman prethodnog revizora.

sufficient - preuzete; dovoljan

sufficient margin of security - zadovoljavajuća granica sigurnosti

sum without off-balance records - iznos bez vanbilansnih stavki

summarised as follows - su prikazani na sledeći način

summary (ies) - specifikacija; sumarni pregled; rekapitulacija (-cije)

summary of client service objectives & strategy - sumiranje ciljeva za pružanje usluga klijentu i strategija

summary of risks & audit strategy - sumiranje rizika i strategije revizije

sundry - ostalo; razno

Sundry short term receivables - Ostala potraživanja

superannuation - mirovina; penzija

superannuation contribution - penzijski doprinos

supervision - nadzor

supervisor - rukovodilac tima

supervisory board - nadzorni odbor

supervisory control - naknadna kontrola

supplementary control objectives - dopunski kontrolni ciljevi

supplementary costs - dodatni troškovi

supplementary invoice - dopunska faktura

suppliers for investment - dobavljači za investicije

supplier's statement - izveštaj dobavljača

supply - side economics - ekonomija podsticanja ponuda

supply (-ies) - pomoćni materijal(i)

supply and demand - ponuda i potražnja

support - potkrepiti

surety - sigurnost; jamstvo

surplus (deficit) of receipts over expenditure - višak (manjak) prihoda nad izdacima

surplus account - račun dobiti

surplus on revaluation - rezultati revalorizacije

surplus profit - višak dobiti

surpluses and shortages - viškovi i manjkovi

surrender value - otkupna vrednost polise

survival - održanje; ostatak iz prošlosti

suspension of payments - obustava plaćanja; moratorijum

suspension of share dealings - obustava; prekid akcionarskog poslovanja

swap transactions - svop poslovi (berzanski poslovi istovremene kupovine i prodaje deviza radi zarade na kamatama i promeni kurseva)

sweating system - sveting sistem (sistem upotrebe hemikalija rad smanjenja tezine kovanog novca od plemenitih metala)

SWIFT - Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication - SWIFT (međunarodni sistem transfera novca putem kompjutera)

switching centre (center - USA) - svicing centar (centar za automatsku razmenu informacija)

system output unit - izlazna jedinica sistema

Systematic selection - Sistematski izbor - Metoda izvlačenja uzorka u kome se svaka n-ta stavka izvlači iz jedne ili više početnih.

T

tailored programme - prilagođen program

Tainting - Racio iznosa greške i veličine fizičke jedinice (na primer, računa potraživanja) koja sadrži grešku.

take in to books - iskazano u knjigama

tangible assets - osnovna sredstva; materijalna ulaganja

Tangible fixed assets - Materijalna ulaganja (Stalna sredstva)

tangible property - materijalna dobra

tape drive - radna traka

tariff regulations - tarifni propisi

tariff treaty - tarifni ugovor

tax (progrešsive) - progresivna taksa

tax credit - poreski kredit

tax refund - refundiranje poreza

tax reserve certificates - hartije od vrednosti

tax reserves - poreske rezerve

taxable - oporeziv

taxable income - oporezivi dohodak

taxation - oporezivanje

Taxes - Troškovi poreza

Taxes included in goods value - Porez na promet sadržan u robi

Taxes on Salaries, Compensation& Payments - Troškovi poreza na zarade i naknade zarada

TDR CAF - currency adjustment factor - faktor kursne razlike; tekuća (posebna) revizijska mapa

technical - (tech.) - tehnički

tender guarantee - (guar.) - licitaciona garancija

Tender to Contract Option - TTC

term loan - terminski zajam

term policy - terminska polisa

terminate (the contract) - raskinuti (ugovor)

terms of engagement - ugovaranje revizije

terms of the agreement - uslovi sporazuma

tertiary - tercijalan; trećerazredan

test check - ispitivanje čekom

Test data - Test podaci - Podaci koje priprema revizor i koji se zatim procesiraju pmoću klijentovog kompjuterskog sistema da bi se utvrdilo da li sistem može tačno da utvrdi i procesira ispravne i isključi neispravne transakcije.

test working papers - ispitivanja i formiranje radne dokumentacije revizije

The British Bankers Association Interest Rate Swap containing standard conditions for UK swap arrangements - BBAIRS

The Institute of Chartered Accountants in England and Wales - ICAEW

The International Stock Exchange of the United Kingdom (UK) and the Republic of Ireland - International Stock Exchange

The publication of The International Stock Exchange entitled 'Admission of Securities to Listing'. - Yellow Book

The United States Accounting Principles Board (now replaced by Financial Accounting Standards Board) issued accounting standards, known as APB's - APB

The United States Securities and Exchange Commission - SEC

The use of the term Tie' when referring to the auditor, accountant or other person also means 'she', he - Tie'

threshold - prag

tick - kontrolni znak; kvacica

time budget - plan radnog vremena

Time budget - Vremenski plan - Plan u kome se navodi predviđeno vreme za svaki deo programa revizije.

time contract - terminski ugovor

time deposit - oročeni depozit; oročena sredstva

time draft - oročena menica

time payment - terminsko plaćanje

time policy - vremenska polisa

time worked / on the basis of time worked - plaćeno po osnovu vremena provedenog na radu

Time-series analysis - Analiza vremenskih serija - Pristup racio analizi kod koga se racia za dato preduzeće upoređuju tokom vremena.

timing difference in flow of funds - vremenska neusklađenost u prilivu sredstava

title - svojina (društvena) ; pravo vlasništva

title deed - tapija

to be in error - biti u zabludi; grešiti

to take task - pozvati na odgovornost

Tolerable misstatement - Prihvatljiva greška - Procena maksimalne monetarne nepreciznosti koja može da se javi u stanju računa ili vrsti transakcija a da ne dovede do materijalnih grešaka u finansijskim izveštajima.

Tolerable rate - Prihvatljiva stopa - Maksimalna stopa devijacija od utvđene politike ili procedure strukture kontrole koju revizor može da toleriše a da pri tom ne menja planirani nivo rizika kontrole.

tools and consumable stores - sitan inventar i ambalaža; sitni inventar i alat

total balance - ukupan saldo

trace - istražiti; pratiti

tracing - praćenje; upoređenje

trade (bilateral) - bilateralna trgovina

trade (domestic) - domaća trgovina

trade (export) - izvozna trgovina

trade (import) - uvozna trgovina

trade (international) - međunarodna trgovina

trade (retail) - trgovina na malo

trade (wholesale) - trgovina na veliko

trade barrier - trgovinska barijera

trade bill - trgovinska menica

trade cycle - trgovinski ciklus

trade imbalance - trgovinski debalans

trade investment (s) - poslovna ulaganja na nekomercijalnoj osnovi; trgovačke investicije

trade mark - zaštitni znak; trgovinska oznaka

trade payables - obaveze dobavljači; obaveze iz poslovnih odnosa

Trade Payables - Obaveze prema dobavljačima

trade payables for current assets - obaveze prema dobavljačima za stalna sredstava

Trade payables to Subsidiary & Associated companies - Dobavljači povezana pravna lica

Trade Payables to Subsidiary & Associated Companies - Dobavljači-povezana pravna lica

trade receivables - potraživanja od kupaca

Trade receivables - Potraživanja od prodaja

Trade receivables from Subsidiary & Associate companies - Potraživanja od prodaje povezanim pravnim licima

Trade Receivables from subsidiary & asociated companies - Kupci-povezana pravna lica

trade/ barter - barter trgovina (specifičan oblik mcdunarodne robne razmene gde se vrsi direktna razmena robe bez korišćenja novca)

trading certificate - trgovinski certifikat

trading limit - trgovinski limit

trading profit - poslovna dobit

trading statement - izveštaj o poslovanju

tradingwith margin - kupovina i prodaja uz razliku u ceni

Trailer label - Prateća oznaka - Beleška koja prati skup zapisa o fajlu, i koja sadrži kratke informacije povezane sa ovim beleškama.

transaction - transakcija; poslovna promena

transaction data - promjenjljivi podaci

transaction review - provera transakcija

Transaction trails - Dokazi o transakcijama - Niz dokaza od originalnih transakcija i kalkulacija do računovodstvenih iskaza i ostalih rezultata.

transfer check - kontrola transfera

transfer list - izveštaj o zaduženju; primerak naloga za prenos kod banke

transfer prices - transferna cena (dnevni kurs na berzi)

transferable bond - prenosiva obveznica

transferable credit - prenosivi akreditiv

Transferable Revolving Underwriting Facility - TRUF

transport and handling expenses - troškovi transporta i istovara

Transportation services - Troškovi transportnih usluga

trans-shipment - pretovar

travel subsistence - putni troškovi; dnevnica

treasury bills (T-Bills) - vladine obveznice; hartije od vrednosti; blagajnički zapisi

treasury bonds - blagajnički zapisi

Treasury Income Growth Receipts - TIGR

Treasury Receipts - TRs

Trend analysis - Analiza trenda - Analiza promene stanja na računu tokom vremena.

trial balance - bruto bilans, probni bilans; zaključna isprava; zaključni list

true and fair view - istinit i korektan prikaz

turnover - promet; prodaja; realizacija; obrt; ukupna prodaja (total sales & turnover)

U

UK - United Kingdom - Ujedninjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Severne Irske

ultimate beneficiary - krajnji korisnik end-user;

unaccountable - neobjašnjiv; neobičan; neodgovoran

unacknowledged - nepriznat, koji je ostao bez odgovora

unbalanced budget - neuravnoteženi budžet

uncashed sales - nenaplaćena realizacija

unconditional acceptance - bezuslovni akcept

unconfirmed L/C - nekonfirmirani akreditiv

uncovered cheque - nepokriveni ček

uncustomed goods - neocarinjena roba

under the terms of the joint venture partners agreement - po sporazumu o zajedničkom ulaganja

undergo - podvrgnuti se; pretrpeti

underinsurance - suosiguranje

underlicence (license - USA) - podlicenca

underlying - naglašavajući; osnovni; fundamentalan; glavni; na liniji

understanding the account balance - upoznavanje sadržaja bilansne pozicije

understanding the client's business - upoznavanje sa poslovanjem klijenta

understate - potcenjivanje

undertaking - poduhvat; obaveza; garancija; jemstvo

undervalue - potceniti

undervalued currency - potcenjena valuta

underwriting fee - anderajting fi (provizija za upisivanje zajma)

Undistributed income of prior years - Neraspoređeni dobitak ranijih godina

undistributed profit - neraspoređena dobit; neraspođeni profit

unearned income - neostvareni dohodak

unearned interest - nedospele kamate

unemployment benefit - pomoć nezaposlenima

unequivocally - nedvosmisleno; jasno; nesumnjivo

unfavourable variance - negativno odstupanje

unfulfilled order; outstanding order - neizvršen nalog

Uniform customs and practice for documentary credits - jednoobrazna pravila i običaji za dokumentarne akreditive

Uniform rules for collections - jednoobrazna pravila za naplate

unilateral clearing - jednostrani kliring

uninvoiced goods - nefakturisana roba

Uninvoiced Sales - Razgraničena potraživanja za nefakturisani prihod

unit price - cena po jedinici

United Kingdom capital gains tax - CGT

unlimited liability - neograničeno jemstvo

Unlisted Securites Market - USM

unmatched order - neupoređeni; nepovezani; neupareni nalog

unoccupied assets; unused assets - sredstva van upotrebe

unpaid installment on loans - nenaplaćena rata po kreditu

unprocessed invoices - neobrađene fakture

unqualified opinion - povoljno mišljenje

unquoted investment - akcije koje ne kotiraju na berzi

unrecoverable claim - nenaplativa potraživanja

unsecured credit - neobezbeđeni kredit

unsecured stocks - neobezbeđene akcije

unsettled claims - nezmirena potraživanja

unused line numbers - neupotrebljeni redni brojevi

Upper limit on misstatements - Gornja granica grešaka - Iznos u aplikaciji uzorkovanja na osnovu proporcionalnosti veličine i verovatnoće koji je jednak projektovanim greškama nađenim u uzorku, plus rizik odstupanja uzorka.

up-to-date - ažuran; aktuelan; u toku

usage of material - normativ; utrošak materijala

use of funds - utrošak sredstava

useful life - vek trajanja

utilities - pogonska režija / deo

Utility program - Korisnički program - Kompjuterski programi koji obavljaju uobičajene zadatke povezane sa procesiranjem podataka, od kojih su mnogi poslovi kao što je sortiranje ili spajanje fajlova.

Utility programs - Korisnički programi - Kompjuterski programi koji obavljaju uobičajene funkcije procesiranja podataka, kao što su sortiranje, kreiranje i štampanje fajlova.

V

valid - valjan; verodostojan

validate - vrednovati; potvrditi; overiti

validation test - test valjanosti

validity - valjanost

Validity check test - Validacija - Kontrola koja upoređuje stavke koje se procesiraju sa glavnim fajlom da bi se proverila njihova autentičnost.

valuation - procenena vrednost; vrednovanje; procenjivanje

value - bruto vrednost

value (annual) - godišnja vrednost

value (capital) - investiciona vrednost

value (face) - nominalna vrednost

value (market) - tržišna vrednost

value (received) - primljena vrednost

value added - dodatna vrednost

Value Added Tax - VAT

value date - datum valute; datum plasmana; datum dospeća; datum knjiženja

value to the business - vrednost za poslovanje

valuta currency exposure - izloženost riziku po osnovu promena kurseva

variable cost - varijabilni troškovi

variable interest rate - varijabilna kamatna stopa

variable overheads - varijabilna rezija

Variable sampling - Varijatorno uzorkovanje - Statistički model koji proizvodi nezavisnu dolarsku procenu stanja računa ili se koristi za testiranje postojećeg stanja računa.

variance (favourable / unfavourable) - odstupanje; varijanca; razlika (pozitivna / negativna)

variation in exchange rate - varijacija deviznog kursa

vehicle - vozilo

vendor's account - račun dobavljača

vendor's price list - cenovnik dobavljača

verbatim - doslovan, veran

Verification - Verifikacija - Kontrola inputa kod koje se obavlja dvostruka konverzija podataka i rezultati ova dva skupa podataka se, posle konverzije, upoređuju.

vertical integration - vertikalna integracija (povezivanje izvesnog broja preduzeća od kojih je svako ukljuceno u različitu fazu jedne iste proizvodnje)

viable investment - profitabilna investicija

virtue (by virtue of) - usled; na osnovu

visible balance - vidljivi saldo, robni saldo

visible exports - izvoz robe

visible imports - uvoz robe

vitiate - pokvariti; poništiti

vogue - traženost; privlačnost

volume turnover - fizički obim proizvodnje

voluntary deduction - obustave; dobrovoljna davanja

vostro accounts - loro računi

vouch - jemstvo

vouching - dokumentarna kontrola

vouching test - program dokumentarne revizije; dokumentarni test

vouching work - poslupak sa dokumentima

W

wage freeze - zamrzavanje nadnica

wages - plata iz dohodka; nadnica

warehouse - skladište

warehouse to warehouse clause - klauzula "od skladišta do skladišta" (kauzula i pomorskom kargo osiguranju kojom se obezbeđuje trajanje osiguravajućeg pokrića)

warehousing - skladištenje

warranty - jamstvo; garancija; punomoć; ovlašćenje

Warranty Provision - Rezervisanja za troškove u garantnom roku

weaknesses - slabosti; nedostaci

wear and tear - nošenje i habanje; trošenje

weighted average - ponderisani prosek

weighting - ponderisanje (način obračuna prosečnih vrednosti)

welfare - socialno staranje; socijalna pomoc

Western - (West.) - zapadni

when receipt is certain as a result of insurance of the debts or bank or other guarantee - kad se primi garancija za plaćanje od banke ili neka druga garancija

where appropriate - gde je to potrebno

which is repayable - koji treba da se otplati

with customers records / vendors account - usaglašavanje; sravnjenje sa evidencijom kupaca; sravnjenje sa evidencijom dobavljača agrement

with respect to (in respect of - USA) - s obzirom na

withdrawn product - proizvodi povučeni sa tržišta

withholding tax - porez na dohodak

without prejudice - bez povrede (termin iz ugovornih klauzula)

without recourse - bez regresa

work experience - radno iskustvo

work in progres - proizvodnja u toku; nedovršena proizvodnja

Work In Progrešs; investment - WIP

work load - radno opterećenje

work permit - radna dozvola

workers' amenity - životni standard radnika

workers'council - radnički savet

working capital - neto obrtna sredstva (višak tekućih sredstava nad tekućim obavezama)

working community - radna zajednica

working paper - radni papir

workmen's compensation - naknada radnika

WPA - With Particular Average - sa partikularnom havarijom

write off - otpis

Writte off of liabilities - Prihodi od smanjenja obaveza

Writte off of long term placements - Otpisi dugoročnih finansijskih plasmana

Writte offs - Otpisi obrtnih sredstava osim učinaka

written down - smanjen; otpisan

written up - ažuriran; ispisan

X

x-reference (cross-reference) - unakrsno povezivanje

Y

year end accrual (y/e) - razgraničeno do kraja godine

Year-end work - Poslovi na kraju godine - Koraci u toku revizije koje treba izvršiti na datum ili posle završnog računa klijenta na kraju godine.

yearly settlements - godišnji obračun

Yield Curve Notes - YCNs

yield interest - donositi kamatu

Yugoslav - (Yugo.) - jugoslovenski

Yugoslav financial statements - završni račun sastavljen na propisanim obrascima

Z

zero balance - nulti saldo

Zero Coupon Bond - ZCB

Zero Coupon Eurosterling Bearer or Registered - ZEBRAS

zero economic growth - nulti ekonomski rast

Srpsko-engleski rečnik i pojmovnik
iz oblasti računovodstva, revizije, finansija i ekonomije -

A

ACT - Advance Corporation Tax

adhezivni ugovor - adhesive contract

administrativna kontrola - administered control

administrativni protekcionizam - administrative protectionism

administrirane cene; kontrolisane cene - administered prices

ADR - American Depository Receipt

agentska provizija - agency fee

AIBD - Association of International Bond Dealers

akcelerator (faktor kojim se mere usponi i padovi u privredi) - accelerator

akcept uz dokumenta - acceptance against documents

akceptirajuća banka - accepting bank

akceptirana menica / akceptni nalozi - acceptances

akceptni kredit - acceptance credit

akceptni nalog - acceptance order

akceptno refinansiranje - acceptance refinancing

akceptno tržište - acceptance market

akcija osnivača - founder's share

akcija; deo kapitala koji je uložen - equity

akcije koje ne kotiraju na berzi - unquoted investment

akcije koje se kotiraju na berzi - quoted shares

akcije obične / na osnovu kojih se prima dividenda - ordinary shares

akcije; deonice - shares

Akcijski kapital - Share Capital

Akcijski kapital - obične akcije - Share Capital - Ordinary share

Akcijski kapital - prioritetne akcije - Share Capital -Priority share

akcijski sertifikat - share certificate; stock certificate

Akontirani porez na dodatu vrednost - Advance Payment or Value Added Tax

akreditiv - L/C - Letter of Credit

akreditiv na zahtev - on demand L/C

akreditiv sa crvenom klauzulom - red clause credit

akt o prenosu imovine - conveyances

aktiviranje osnovnih sredstava - bring fixed assets (f.a.) into use

Aktivna vremenska razgraničenja (AVR) - Prepayments

aktivna vremenska razgraničenja (AVR) - prepaid expenses; prepayment and deferred expenditure; deferred charges

aktivni platni bilans; pozitivni bilans - active payment balance

aktivni saldo - active balance

aktivni trgovački bilans; pozitivni trgovački bilans - active trade balance

aktivnosti banke na tržištu novca - money market operations

akumulacija kapitala - capital accumulation

akumulirana greška - accumulated error

akumulirana vrednost - accumulated value

Alat i inventar - Smal tools - inventories

Alat i inventar - Smal tools - inventories

alat; pribor, oprema (zupčanici) - gear

Alfa rizik - Vidi Rizik nekorektnog isključenja; Rizik precenjivanja rizika kontrole. - Alpha risk

alokacija; raspored; upućivanje stavki troškova ili prihoda na proizvode prema odgovarajućem merilu koje je u upotrebi - allocation (of)

alternativni put - alternative route

ambalaža i sitan inventar - consumable stores and tools

američki - American - (Amer.)

amortizacija - depreciation

amortizacija (materijalnih ulaganja); ispravka vrednosti - depreciate

amortizacija (nematerijalnih ulaganja) - amort(ize)

amortizacioni kapital - sinking fund

analitička procena radnih mesta - job evaluation

analitički računi - detailed accounts (records)

analitička evidencija dobavljača - purchase ledger balances

analitička evidencija kupaca - sales ledger

Analitička evidencija kupaca - Evidencija prodaje i naplate u gotovom i salda pojedinačnih dužnika. - Accounts receivable subsidiary ledger

analitička evidencija osnovnih sredstava; registar osnovnih sredstava - fixed assets register

analitička evidencija zaliha / materijalno ili robno knjigovodstvo - detailed inventory records

Analitičke procedure - Ocena finansijskih informacija ispitivanjem verovatnih odnosa između finansijskih i nefinansijskih podataka. - Analytical procedures

Analitičke procedure - Ocena finansijskih informacija pomoću studije mogućih odnosa među finansijskim i nefinansijskim podacima. - Analitičal procedure

Analitički bilans - Bilans koji ispituje aktivnost na računu za neki period vremena. - Analysis schedule

analiza inputa i autputa input - output analys

analiza kretanja sredstava - funds flow analysis

analiza naplativosti kredita - loan review

analiza po starosti salda - aged analysis

analiza prodaje - sales analysis

analiza računa - account analysis

analiza regresije - regression analysis

analiza rizika - risk analysis

Analiza trenda - Analiza promene stanja na računu tokom vremena. - Trend analysis

analiza troškova - cost analysis

Analiza vremenskih serija - Pristup racio analizi kod koga se racia za dato preduzeće upoređuju tokom vremena. - Time-series analysis

anderajting fi (provizija za upisivanje zajma) - underwriting fee

angažovanost sredstava - employment of capil

anticipirane cene - anticipated prices

anticipirani profit - anticipated profit

antidamping - antidumping

antidatirati - antidate

anti-inflacione mere - anti-inflation measures

antikrizna ekonomska politika SAD tridesetih godina dvadesetog veka - new deal

AOP (automatska obrada podataka) - EDP (Electronic Data Processing)

APB - The United States Accounting Principles Board (now replaced by Financial Accounting Standards Board) issued accounting standards, known as APB's

APC - Auditing Practices Committee, which formulates auditing standards and guidelines for approval by the councils of the accountancy bodies

Aplikacione kontrolne procedure - Široka kategorija kontrolinih procedura koje se odnose na pojedine kompjuterske aplikacije ili oblasti (na primer, specifične kontrole platnih spiskova). - Application control procedures

aprecijacija novca (veštački porast vrednost neke valute) - currency appreciation

apsolutni monopol - monopoly (absolute)

apsorpcija (1. ukupna potražnja domaćih i stranih sredstava u jednom privrednom sistemu; pripajanje manjeg preduzeća većem) - absorption

apstinencija (ograničenje trenutne potrošnje radi ulaganja u investicionu opremu) - abstinence

arbitražna presuda - arbitral award

ARD - Accounting Reference Date

ARP - Accounting Reference Period

ARPS - Adjustable Rate Preferred Stocks

artimetička sredina; prosečan iznos - average

ASC - Accounting Standards Committee, which formulates SSAP's for approval by the councils of the accountancy bodies

asortiman - product mix

automatska obrada podataka - automatic data processing

automatski stabilizatori (fiskalni instrumenti ugrađeni savezni budžet koji automatski reaguju na flukluacije ekonomske aktivno) - automatic stabilizers

autonomne investicije - autonomous investments

autonomni tržišni subjekat - autonomous market agent

autorska prava koja se plaćaju - royalty payable to

autput (obrađeni podaci koje emituje kompjuter) - output

avans; plaćanja unapred - prepayment(s)

avans; prednost; nije kredit - advance

avansi dobavljačima - advances to suppliers

avansi od kupaca - customer deposits

avansi za nabavku osnovnih sredstava - deposits for fixed assets purchase

Avansi za nematerijalna ulaganja - Advances for purchasing the intangible assets

Avansi za osnovna sredstva - Advances paid for acquisition of property & equipment

Avansi za osnovna sredstva - Deposits for capital expenditure

avansno refundiranje - advance refunding

avizirajuća banka - advising bank

ažuran; aktuelan; u toku - up-to-date

ažuriran; ispisan - written up

B

B/U - statement of income

bakit šop (berza na kojoj se manipuliše ne registrovanim vrednosnim papirima) - bucket shop

banka agent - agent bank

banka koja vrši naplatu harlija od vrednosti - negotiating bank

banka podataka - data bank

bankarska garancija - bank guarantee

bankarska garancija - bank transfer guarantee

bankarska rezerva - bank reserves

bankarska stopa - bank rate

bankarski centar - banking centre (center - USA)

bankarski eskont - banker's discount

bankarski izveštaji - bank returns

bankarski nalog - banker's order

bankarski praznici - bank holidays

bargin (povoljan posao) barter (trgovinska razmena bez učešća novca) barter - bargain

barter trgovina (specifičan oblik mcdunarodne robne razmene gde se vrsi direktna razmena robe bez korišćenja novca) - trade/ barter

bazna industrija - basic industry

BBAIRS - The British Bankers Association Interest Rate Swap containing standard conditions for UK swap arrangements

BECS - Bearer Eurodollar Collateralized Security

bejzik hardver (osnovna kompjuterska oprema) - basic hardware

bekvardacija - backwardation

BERO - Bearer Exchange Rate Option

bescarinska barijera - non-tariff barrier

besplatno; bez naknade - free of charge

Beta rizik - Vidi Rizik nekorektnog prihvatanja; Rizik potcenjivanja rizika kontrole. - Beta risk

bez komercijalne vrednosti - NCV - No Commercial Value

bez nominalne vrednosti - NPV - No Par Value

bez povrede (termin iz ugovornih klauzula) - without prejudice

bez regresa - without recourse

bezuslovni akcept - unconditional acceptance

Bibiotekar - Lice koje čuva sistemsku dokumentaciju, programe i fajlove. - Librarian

bid; - ponuda bid

bilans stanja - balance sheet - (b/s); statement of condition (USA)

Bilans u kome se navodi svaki račun i tako pravi glavna grupa aktive. - Lead schedule

bilans uspeha - profit & loss account - (P&L); trading accounts

bilansno usklađivanje prihoda i rashoda - balancing of income and expenses

bilateralizam - bilateralism

bilateralna trgovina - trade (bilateral)

bilateralni kliring - clearing (bilateral); bilateral clearing

bilateralni monopol - bilateral monopoly; monopoly (bilateral)

binarna brojka - binary digit

binarna kartica - binary card

biti u zabludi; grešiti - to be in error

Blagajna - Cash in hand

blagajnički ček - cashiers' cheque (check)

blagajnički zapisi - treasury bonds

blanko ček - cheque in blank

Blok uzorak - Uzorak koji se sastoji od dodirnih transakcija; na primer, izbor 50 čekova u nizu za testiranje. - Block sample

blokirana valuta - blocked currency

blokirani račun - frozen account

blokirani računi - blocked accounts

bojkot - boycott

bolesno tržište, poremećeno tržište - sick market

bond; obveznica; državna obveznica - bond

BONUS - Borrower's Option for Notes and Underwritten Standby

bonus (dodatak; vanredna dividenda); nagrada; posebni dodatak na platu - bonus

bridžing avans - bridging advance

bridžing finansiranje (kratkoročni finansiranje neke novonastale potrebe) - bridging finance

britanski - British - (Br.)

broj - number - (no.; #)

brojanje; popis - count

brokeraža (brokerska provizija) - brokerage

bruto bilans - rough balance

bruto bilans, probni bilans; zaključna isprava; zaključni list - trial balance

bruto dobit; višak - gross surplus

bruto dobitak (prodaja umanjena za troškove realizovanih proizvoda i usluga) - gross profit

bruto marža - gross margin

bruto vrednost - value

budući prilivi - future receipts

budžet; plan - budget

budžetska kontrola - budgetary control

budžetska politika - budgetary policy

budžetska rezerva - budgetary reserve

budžetske restrikcije - budgetary restrictions

budžetski deficit - budgetary deficit

budžetski fondovi - budgetary funds

budžetski krediti; državni krediti - budgetary credits

budžetski plan - budget plan

budžetski rashodi - government expenditures

budžetski suficit - budget surplus

budžetsko finansiranje - budgetary financing

bušenje kartica naloga - single item punching

C

CAMPS - Convertible Auction Market Preferred Stock

CAPM - Capital Asset Pricing Model

CAPS - Convertible Adjustable Preferred Stock

CARDS - Card Accounts Receivable Debt Sale

carina na teret kupca - duties on the buyer's account

carina; carinske obaveze - customs duty

carinska deklaracija - customs declaration; customs entry; customs invoice

carinska specifikacija - customs specification

carinska tarifa - customs tariff

carinski broker - customs broker

carinski posrednik - customs agent

carinsko stovarište - bonded warehouse

čarter, dokument; ugovor, povelja - charter

CAS - Computer Audit Specialist

CCAB - Consultative Committee of Accountancy Bodies (consisting of the three Institutes Chartered Accountants, and the Certifkation Cost and Management, and Public Final bodies) makes submissions to the Government and issues pronouncement: on matters of common interest to the profession

celina - structure

cena koštanja - cost price; price (cost)

cena po jedinici - unit price

cene vladajuće na tržištu; opste prihvaćena tržišna cena - prevailing market price

ceniti; smatrati - have regard

cenovnik dobavljača - vendor's price list

centar za obradu podataka - data processing centre

centralna banka - central bank

centralna procesna jedinica - CPU - Central Processing Unit

centralno obračunsko mesto - central accounting point

cenjenje; priznanje - appreciation

certifikat o analizi - certificate of analysis

certifikat o inspekciji - certificate of inspectio

certifikat o kvalitetu - certificate of quality

certifikat o kvantitetu - certificate of quantity

certifikat o poreklu - certificate of origin

certifikat o saobraznosti - certificate of compliance

certifikat o težini - certificate of weight

CGT - United Kingdom capital gains tax

ciklične fluktuacije - cyclical fluctuations

ciklus plaćanja - payment cycle

Ciklus prihoda - deo poslovanja u kome se roba i usluge menjaju za gotovinu. - Revenue cycle

Ciklus prihoda - Razmena robe i usluga nekog preduzeća za gotovinu. - Revenue cycle

ciklus proizvodnje - production cycle

ciklus realizacije - revenue cycle

cinidbena garancija - performance bond

cirkular o integraciji - integration (circular)

cirkularizacija (nezavisna potvrda stanja na računu) - circularisation (-ization)

cirkularno kreditno pismo - circular letter of credit

CLEOs - Collateralized Lease Equipment Obligation;

CMA - Cumulative Monetary Amounts sampling

CMMP - Convertible Money Market Preferred Stock

CMOs - Collateralized Mortgage Obligations

CMPS - Capital Market Preferred Stock

COLTS - Continuously Offered Long Term Securities

COPS - Covered Option Securities

Count or tally broja stavki koje će se procesirati. - Record count

CP - Commercial Paper

Č

ček na donosioca - cheque payable to bearer

ček po naredbi - cheque to order

čekovi - cheques (checks - USA)

čekovi poslati na naplatu i gotovina na putu - cheques & items in course of collection

čekovna karta - cheque card

čekovna knjizica - cheque book

često - frequently - (freq.)

čist / neto gubitak - net loss

čist akreditiv - clean credit

čist iznos - net proceeds - n/p

čist profit - profit (net)

čista / neto investicija - net investment

čista / neto marža - net margin

čista menica - clean bill

čista naplata - clean collection

čista zarada po akciji - diluted earning per share

čitač kartica - card reader

čitač magnetskih znakova - magnetic character reader

članovi - members

čuvanje sredstava - safe custody assets

čvrst - hard-core

čvrsta porudzbina - standing orders

čvrsta valuta - hard currency

D

da se ustanovi; smeštiti - establish

dalekosežni - far reaching

daljinsko upravljanje - remote control

dan isplate - settling day

današnji kurs; - spot reit

DARTS - Dutch Auction Rate Transferable Notes

Dati avansi za obrtna sredstva - Advances to suppliers

Dati avansi za zalihe - Payments in advance to suppliers

Dati kratkoročni krediti - Short term loans & Other short term Placement

datum dospeća - date due; maturity date

datum isporuke - delivery date

datum isteka; rok dospelosti - expiration date (expiry- UK)

datum prestanka produženja - override termination date

datum valute; datum plasmana; datum dospeća; datum knjiženja - value date

datum; valuta plaćanja - settlement date

datumar - date stamp

debalans - imbalance

deblokada (1. oslobađanje angažovanih sredstava i slobodno raspolaganje njima; 2. oslobađanje ograničenih depozita) - deblocade

deficitarna valuta - scarce currency

Deo datih dugoročnih kredita koji dospeva u kratkom roku - Current portion of long term loans

Depo-račun hartija od vrednosti kod banke - Securities deposited with banks

Detaljan popis posebnih procedura revizije koje su izvršene za dati račun. - Detailed schedule

Devizna blagajna - Foreign currencies cash

Devizni akreditivi - Letter of credit in foreign currencies

Devizni račun - Foreign currencies account

direktna investicija - direct investment

direktni troškovi materijala i radne snage - first / prime cost

direktno vezan sa centralnom jedinicom i spreman za neposrednu upotrebu, obračun, ili emitovanje informacija - on-line

direktor revizije - partner

diskrecioni pul - discretionary pool

diskriminaciona carina - discriminating duty

diskriminacioni monopol - monopoly (discriminating)

diskriminativni monopol - discriminating monopoly

Distribuisani sistemi za procesiranje - Mreže kompjutera koje procesiraju podatke nezavisno ali koje predstavljaju i interaktivne komunikacione uređaje sa centralizovanim, zajedničkim fajlovima. - Distributed processing systems

dnevna potrošnja - daily consumption

dnevna proizvodnja - daily output

dnevni izveštaj - daily statement

dnevni nalog - day order

dnevni zajam - day loan

dnevnik - books of original entries Journal

Dnevnik gotovinskih prodaja - Interni izveštaj koji sadrži naplate od kupaca za prodaje na kredit i gotovinske prodaje. - Daily cash summary

Dnevnik prodaja - Interni izveštaj koji sadrži prodaje na kredit i gotovinske prodaje. - Daily sales summary

Dnevnik prodaje - Knjiga originalnih stavki za evidenciju prodajnih transakcija. - Sales journal

dobavljač(i) - creditor(s)

Dobavljači povezana pravna lica - Trade payables to Subsidiary & Associated companies

Dobavljači u inostranstvu - Foreign trade payables

Dobavljači u zemlji - Domestic trade payables

dobavljači za investicije - suppliers for investment

dobavljači za osnovna sredstva - payables for fixed assets

Dobavljači-povezana pravna lica - Trade Payables to Subsidiary & Associated Companies

Dobici od prodaje materijala - Gain on sales of raw materials

Dobici od prodaje osnovnih sredstava i nematerijalnih ulaganja - Gain on fixed & intangible assets sald

Dobici od prodaje učešća i dugoročnih hartija od vrednosti - Gain on sales of participating investments &Long term securities

dobit iz redovnog poslovanja - operating income

dobit po akciji; dividenda - share premium

dobit za raspodelu - distributable income

dodatna premija - premium (additional)

dodatna vrednost - value added

dodatni troškovi - supplementary costs

dodeliti - apportion

događaji nakon bilansa stanja - off-balance sheet event

Dogovoreni uzorak - Vidi Nestatističko uzorkovanje. - Judgement sampling

Dokaz o gotovini - Postupak ispitivanja ispravnosti transakcija kojim revizor izravnava gotovinske uplate i isplate prema knjigama sa evidencijom u banci. - Proof of cash

dokaz; evidencija - evidence

dokazati - prove (to.)

Dokazi o transakcijama - Niz dokaza od originalnih transakcija i kalkulacija do računovodstvenih iskaza i ostalih rezultata. - Transaction trails

dokumenat o zaduženju - debit note

dokument o odobrenju - credit note

dokument o vlasništvu - deed; title documents

dokument, isprava overena kod suda - notarial instrument

dokumenta pri akceptu D/A - documents against acceptance

dokumentarna kontrola - vouching

dokumentarna menica - documentary bill

dokumentarna naplata - documentary collection

dokumentarni akreditiv - documentary credit

dolari realizovani prodajom nafte - petrodollar

dolazni telegram - ingoing cable

domaća neto proizvodnja - output (domestic net)

domaća trgovina - trade (domestic)

Domaće tržište - Domestic market

domaći bruto proizvod - GDP - Gross Domestic Product

domicilirana menica - addressed bill

dompenzacioni saldo - compensating balance

donositi kamatu - yield interest

donošenje odluka - decision making

doprinos(i) - contribution(s)

doprinosi i obustave iz i na zarade - payroll deduction

dopunska faktura - supplementary invoice

dopunski kontrolni ciljevi - supplementary control objectives

dosije stalne dokumentacije - PAF

dosije, fascikla, datoteka - file

doslovan, veran - verbatim

dospeće - maturity

dospela kamata, plaćena kamata - interest payable

dospela obveznica - maturity bond

dospela stavka - matured item

Dospeli deo dugoročnih obaveza - Current portion of long term loans

dospeli dugovi - debts due

dospeli neizmireni iznosi - overdue balances

dospeli zajam - matured loan

dospeo (na naplatu) - overdue

dospeva - repayable

dotacije - grants

Doznaka - Opis stavki plaćenih čekom, često spojen sa čekom perforiranom linijom radi lakšeg odstranjivanja pre uplate čeka. - Remittance advice

drugačije - diverse

Drugi revalorizacioni prihodi tekuće godine - Revaluation of other assets in the current year

Drugi revalorizacioni rashodi - Other revaluation charges

Društveni kapital - Socially owned capital

Društveni kapital - Socialy Owned Capital

državna akcija - government stock

državne obveznice - public bonds

Državni kapital - State Owned Capital

Državni kapital - State owned Capital

državni vrednosni papiri, obveznice, zalihe - stock

državni zajam - government loan

dug - debt

Dugočni krediti povezanim pravnim licima - Deferred receivables & long term loans to subsidiaries

Dugoročna aktiva - Non current assets

dugoročna potraživanja - long-term receivables

Dugoročna rezervisanja - Long term provisions

Dugoročne hartije od vrednosti - Investments in long term securities

dugoročne obaveze - long-term liabilities

Dugoročne obaveze - Non current liabilities

Dugoročne obaveze prema povezanim pravnim licima - Long Term Liabilities Towards Subsidiary &Associatd Company

Dugoročne obaveze prema povezanim pravnim licima - Long term liabilities towards subsidiary &associated enterprises

Dugoročni finansijski plasmani - Investments

Dugoročni krediti - Deferred receivables & long term loans

Dugoročni krediti - Long term loans

Dugoročni krediti povezanim pravnim licima - Deferred receivables & Long Term Loans to Subsidiary & Associated Companies

Dugoročni krediti u inostranstvu - Foreign Long Term Loans

Dugoročni krediti u inostranstvu - Long term loans to other foreign entites

Dugoročni krediti u zemlji - Domestic Long Term Loans

Dugoročni krediti u zemlji - Long term loans to other domestic entites

dugoročno finansiranje - long-term financing

dugovna stavka - debit entry

dugovni transfer - debit transfer

dužnici - debtors

dvojno knjiženje - double entry

dvostruko oporezivanje - double taxation

dvostruko osiguranje - double insurance

DŽ

džentlmenski sporazum - gentlemen's agreemen

E

ECP - Eurocommercial Paper

ED - Exposure draft issued by the Accounting Standards Committee

EEC - European Economic Community

Efekat revalorizacije - Revaluation gain / (Loss)

ekonomija obima - econimics of scale

ekonomija podsticanja ponuda - supply - side economics

ekonomika - Economics

ekonomika poslovanja - development, planning, and analisis department

ekonomska efikasnost - economic efficiency

ekonomska ekspanzija - economic expansion

ekonomska frikcija (spoljni uslovi koji ometaju ekonomske tokove) - economic friction

ekonomska moć - economic power

ekonomska procena - economic evaluation

ekonomska samodovoljnost - economic self-sufficiency

ekonomske sankcije - economic sanctions

ekonomski neopravdani izdaci - abortive expenditure

Ekspertni sistem - Kompjuterski programi koji imitiraju misaone procese stručanjaka da bi dostigli nivo performanse koji se može uporediti sa ovim stručnjacima u izvršenju pojedinog zadatka. - Expert system

ekstenzivna poljoprivreda - extensive agriculture

elastičnost ponude - elasticity of demand

električni - electrical - (elec.)

emisija obveznice - bond issue

emisiona banka - issuing bank

Emisiona premija - Share Premium

emisioni posao - issuing transaction

eskalatorna klauzula - escalator clause

eskont bez regresa - discount without recourse

eskontna stopa NBJ - interest rate established by NBY (Nat'l. Bank of Yugoslavia)

eskontno tržište - discount market

eskontovana vrednost - discounted value

eskontovane menice - discounted bills

euroobveznice - eurobonds

eurovalutni depozit - eurocurrency deposit

evidencija novčanih sredstava - cash book record

Evidencija porudžbina - Evidencija neispunjenih porudžbina. - Customer order file

evidencija zaliha; materijalno i robno knjigovodstvo - inventory records

evidencija; pregled; dokumenat - record

evidentiraju se po nabavnoj vrednosti - recorded at cost

evidentirane; vođene - capitalised

evropska valutna jedinica - European Currency Unit

evropski - European - (Euro.)

evropski monetarni sporazum - European Monetary Agreement

EXTRA - Export Tender Risk Avoidance

F

fabrika - plant

fabrike i masine - plant and machinery

faktor kursne razlike; tekuća (posebna) revizijska mapa - TDR CAF - currency adjustment factor

faktoring kompanija (posrednička firma koja se bavi vrstom osiguravajućih poslova u međunarodnoj trgovinskoj razmeni) - factoring company

faktura - invoice

faktura prodaje; izlazna faktura; kupoprodajna faktura - sales invoice

faktura za nabavku; ulazna faktura - purchase invoice

fakturisana realizacija - invoiced sales

fakturisano - invoiced

fakturna (nabavna) cena - purchase cost

falsifikovani ček - forged cheque

falsifikovani novac - money (counterfeit)

figurativan - figurative - (fig.)

fiksni rezijski troškovi - fixed overheads

fiksni troškovi - fixed cost

filijala - branch

filijala banke - branch bank

filijale; poslovnice; organizacione jedinice - subsidiaries

finalni proizvod - end-product

finansijski monopol - monopoly (fiscal)

Finansijski prihodi od povezanih pravnih lica - Financing income from subsidiaries

Finansijski rashodi iz odnosa sa povezanim pravnim licima - Financing expenses on transactions with Subsidiary & Associated company

Finansijski rezultat pre oporezivanja - Profit / Loss before tax

finansijski stručnjaci - financial experts

finansiranje projekta - project finance

finansiranje stalnih sredstava iz fondova - funds on draw-down

FIPS - Foreign Interest Payment Securities

fizibiliti stadi (studija izvodljivosti nekog projekta) - feasibility study

fizički obim proizvodnje - volume turnover

fluktuacija cena - price fluctuation

fluktuacija tržišta - market fluctuations

fond osiguranja - insurance fund

fond uzajamne solidarnosti - joint solidarity fund

fondovi; izvori sredstava - funds

forme mišljenja - audit opinion

formiranje cene koštanja (sistem FCK) - costing system

formiranje dokumentacije - file design

formirati - built up

FOX - Forward with Optional Exit

FRA - Forward Rate Agreement

francuski - French - (Fr.)

franko brod (troškovi transporta do ukrcavanja na brod uračunati su u cenu robe) - FOB - Free On Board

franko brod (u cenu robe uključen je i transport) - EXS - Ex Ship

franko fabrika (u cenu robe nije uključen prevoz) - EXW - Ex Works

franko obala (isporuka robe do obale uključena u cenu robe) - EXQ - Ex Quay

FRCD - Floating Rate CD's

FRN - Floating Rate Notes

FTC - Federal Trade Commission

funding operacije (operacije konvertovanja kratkoročnih dugova u dugoročne) - funding operations

funkcionalni eskont (procentualno sniženje prodajne cene koju prozvodač, ili prodavac na veliko, odobrava maloprodaji) - discount (functional)

funkcionalni test - functional test

G

garancija za ispravno funkcionisanje - guarantee of correct functioning

garancija; obezbedjenje - guarantee

garancije - guarantees

garantni period - guarantee period

garantno pismo - bail bond

garantovana cena - price (guaranteed)

garantovana kamata - guaranteed interest

garantovane cene - guaranteed prices

garantovane obaveze - guaranteed obligations

garantovani dug - guaranteed debt

garantovani račun - guaranteed account

gde je to potrebno - where appropriate

generalni direktor - managing director (dir.)

genijalnost - ingenuity

glavna knjiga - general ledger; nominal ledger

glavna kontrola - principal control

glavnica - principal

glavnih filijala - main branches

globalna suma - lump sum

GNMA - Government National Mortgage Association; a US government agency that approves the issue of mortgage-backed securities with repayment of principal and interest fully guaranteed by the US Treasury

GNP - Gross National Product

godišnja kamatna stopa - simple rate of interest per annum

godišnja premija - premium (annual)

godišnja vrednost - value (annual)

godišnji izveštaj - annual return; report - (rpt.)

godišnji obračun - yearly settlements

godišnji plan - annual plan

Goodwill i nematerijalna ulaganja - Goodwill & Intangible assets

Gornja granica grešaka - Iznos u aplikaciji uzorkovanja na osnovu proporcionalnosti veličine i verovatnoće koji je jednak projektovanim greškama nađenim u uzorku, plus rizik odstupanja uzorka. - Upper limit on misstatements

Gotovi proizvodi - Finished goods

gotovi proizvodi - finished goods; finished products

gotovina prilikom isporuke; prodaje pouzećem - cash on delivery - (C.O.D.)

gotovina u blagajni; blagajna kod naših - OOUR-a cash in hand

gotovina u kasi - cash drawer

gotovina; novčana sredstva - cash

gotovinski ček - cheque payable in cash

gotovinsko plaćanje - cash payment

gradnja - construction - (constr.)

Građevinski objekti - Buildings

granična proizvodnja - marginal productivity

granična vrednost - limited value; marginal value

granični prihod - marginal return

granični proizvod - marginal product

grinbeks (naziv za državni papirni novac s prisilnim tečajem i obustavom konvertibilnosti) - greenbacks

Grupa za kontrolu podataka - Grupa koja pregleda i testira procedure, nadgleda kompjutersko procesiranje, upravlja ponovnim procesiranjem grešaka koje je otkrio kompjuter, i pregleda i distribuiše output. - Data control group

GTC - Good Till Cancelled. Open orders to buy or sell at a fixed price that remain effective until executed or cancelled

GU - General Undertaking adopted by USM companies

gubici nastali posle / pre preuzimanja kompanija ili udruživanja - post / pre acquisition losses

Gubici od prodaje materijala - Loss on sales of own materials

Gubici po osnovu prodaje osnovnih sredstava i nematerijalnih ulaganja - Loss on fixed & intangible assets sold

Gubici po osnovu prodaje učešća i dugoročnih hartija od vrednosti - Loss on sales of participation & long term securities

Gubici po osnovu rashodovanja i otpisa osnovnih sredstava i nematerijalnih ulaganja - Loss on fixed & intangible assets scrapped

gubici tokom godine - loss for the year

Gubitak - Loss

gubitak - loss

Gubitak ranijih godina - Prior years loss carried forward

Gubitak tekuće godine - Current year loss

H

hartije koje se kotiraju na berzi - quoted investment

hartije od vrednosti - tax reserve certificates

Hartije od vrednosti - Cash Equivalent

Hartije od vrednosti namenjene prodaji - Securities held for sale

hartije od vrednosti zamenjive za gotovinu ili i kombinaciji sa hartije od vrednosti(američki) - stocks

hartije od vrednosti; vrednosni papiri; akcije - securities

hedžing - (vrsta posla na robnim berzama) - hedging

hipoteka - mortgage

hipotekarni kredit - mortgage credit

hipotekarni zajam - mortgage loan

horizontalna integracija (integracija firmi iste; ili slične proizvodnje) - integration (horizontal)

horizontalna integracija (povezivanje izvesnog broja preduzeća iste; ili slične proizvodnje - horizontal integration

hot mani (1. spekulativni kapital; 2. brz transfer novca iz jednog finansijskog centru drugi u skladu sa kretanjem kamatnih stopa i drugih uslova na finansijskom tržištu) - hot money

I

ICAEW - The Institute of Chartered Accountants in England and Wales

ICONS - Indexed Currency Options Notes

identifikovati - identify

imalac polise - policy holder

imperativna pravila - imperative rules

indeks akcija - share index

indeks povećanja cena - price indices have increased

indeks prodaje na malo - retail price index

indeksna klauzula (vrsta zaštitnih klauzula kojom se prodavac zaštićuje od pada kupovne snage domaćeg novca) - index clause

indentni ugovor (vrsta kupoprodajnog ugovor; u formi ponude prodavca koja se, pristankom kupca, pretvara u trajni ugovor) - indent contract

indikativna cena - indicative price

indikator raspoloživosti - availability indicator

indikatori poslovanja - performance indicators

indirektan rad - labour, indirect

indirektni izvoz - indirect exporting

indirektni troškovi - indirect costs; indirect expenses

indosament; potpis na poleđini dokumenta koji označava prenos imovine - endorsement

industrija serijske proizvodnje - mass- production industry

industrijska banka - bank (industrial)

inflacija dobiti - profit inflation

inflacija dohotka - income inflation

inflacija potražnje - inflation (demand)

inflacija troškova - inflation (cost)

inflatorna spirala - inflatory spiral

inflatorne tendencije - inflatory tendencies

inflatorni jaz - inflationary gap

informacija unapred - feed forward

informacije za rukovodstvo - management information (info.)

informatika; informisanje u banci - information systems

inicijalno ulaganje - original investment

inostrani dug - external indebtedness

inplant sistem (sistem instaliran unutar preduzeća) - inplant system

input sekšn (odeljak za ulazni materijal) - input section

insolventnost; neizvršeno plaćanje - default in payment

inspekcija - inspection and observation

Inspekcija - Tehnika prikupljanja dokaza čitanjem dokumenata i upoređivanjem informacija sa ostalim informacijama poznatim revizoru ili evidentiranim na računima. - Inspection

instrument obezbeđenja koji nije lako unovčiv - collateral not readily marketable

instrument obezbeđenja plaćanja - guaranteed bill receivable

instrumental - instrumental - (instr.)

instrumenti obezbeđenja plaćanja - securities receivables

instrumenti plaćanja - payment instruments

interkalarna kamata - capitalised interest; intercalendar interest

interna kontrola; sistem interne kontrole; unutrašnje kontrole i revizije - internal control

interna revizija - internal audit

internacionalna likvidnost - international liquidity

internacionalna valuta - international currency

International Stock Exchange - The International Stock Exchange of the United Kingdom (UK) and the Republic of Ireland

interne evidencije - internal record

interni računi između filijala - interbranch account

interni saldo - intergroup balance

interno glasilo - internal publication

interventna cena - intervention price

interventni kursevi - intervention rates

investicija u toku - construction in progreš;

Investicije u povezana pravna lica - Investments in subsidiaries and associated companies

investiciona analiza - investment analysis

investiciona banka - investment bank

investiciona izgradnja - capital investment

investiciona sredstva - investible funds

investiciona vrednost - value (capital)

investicioni krediti - investment credits

investicioni profit (profit ostvaren od prodaje osnovnih sredstava) - profit (capital)

investicioni projekat - investment project

investicioni trustovi (akcionarska društva za plasiranje kapitala) - investment trusts

investiciono društvo - investment company

IOPOS - Interest Only Principal Only Securities

IRS - Internal Revenue Service (USA)

iscrpan - exhaustive

ISDA - International Swap Dealers Association

ishod; rezultat - outcome

Iskaz o udelu u strukturi bilansa - Vrsta racio analize u kojoj se stanja računa prikazuju kao procenat ukupnog iznosa, obično ukupne aktive ili ukupne prodaje. - Common-size statements

iskazano u knjigama - take in to books

isključenje ugovorne obaveze - exemption of contractual liability

iskupiti menicu - meet acceptance

iskusan pedagog - educationalist

ispitati; ispitivanje - inspection; examine

ispitivanja i formiranje radne dokumentacije revizije - test working papers

ispitivanje čekom - test check

isplata sa rezervom - payment under reserve

isplate dobavljačima u slučaju insolventnosti - paying creditors in case of insolvency

isplatiti; podići novac; zaključiti račun - settle

isplatna banka - paying bank

isplatna lista zarada - payroll

isporučena roba (e) - goods dispatched

isporučeno na granici - DAF - delivered at frontier

ispostaviti (pr. virman) - raise

ispostavljanje naloga - initial recording of order

ispraviti stanje na kontu - adjust an account

ispravka - amendment

ispravka vrednosti - aggregate depreciation; loan provision; provisions for overdue balances

ispravka vrednosti osnovnih sredstava - depreciation provision

ispravka vrednosti sumljivih i spornih potraživanja - provision for bad and doubtful debts; provision for doubtful receivables

Ispravka vrednosti zaliha - Provision

ispravka vrednosti zaliha sa usporenim obrtomr - provision against slow moving inventories

Ispravka vrednosti zbog odstupanja od planske cene - Price variances

ispravka vrednosti, otpis, rezerva ispravka vrednosti, otpis, rezerva - provision (to make a...)

ispravka za odredeni poznati moguci gubitak potraživanja - specific provision

ispravno; valjano - justly

ističe tako dobro kao... - compares favorably

istinit i korektan prikaz - true and fair view

istorijski troškovi; nabavna cena - historical (hist.) cost

istovarni račun (račun istovara robe) - landing account

Istraga - Tehnika postavljanja pitanja radi prikupljanja dokaza revizije. - Inquiry

istražiti; pratiti - trace

istraživanja tržišta - market research

istraživanje dokumentacije - inquiry

izaći na površinu - emerge

izadaci za naučno-istraživački rad i razvoj - research and development expenditure - (R&D)

izdaci za troškove osvajanje nove proizvodnje - costs of training the work force to use new equipment

izdat kapital - issued capital

izdatnice (izdato uz nalog za trebovanje) - issue notes

izdvajanje u / raspodela - appropriation to / of

Izdvojena novčana sredstva i akreditivi - Deposits and letters of credit in dinars

izdvojena novčana sredstva za investicije - deposits for capital expenditure

izdvojeno; samo - apart

izgledi gotovinskog prometa - cash flow projections

izjava klijenta - customer statements

izjava o preuzimanju obaveze za isplatu - dividendi declaration of trust

izjava preduzeća o sredstvima i obavezama - letter of representation

Izlazna faktura - Dokument koji se koristi za fakturisanje robe kupcima, i u kome se navodi naziv, količina, i cena prodate robe, i datum i uslovi prodaje. - Sales invoice

izlazna jedinica - output unit

izlazna jedinica sistema - system output unit

izlazni pisač (printer) - output writer

izlazni telegram - outgoing cable

izlazni terminal - output terminal

izloženost kreditnom riziku - lending exposure

izloženost riziku po osnovu promena kurseva - valuta currency exposure

izloženost riziku po osnovu promene kamatnih stopa - interest rate risk

izložiti se riziku - run to risk

izmoriti radom - overwork

iznajmljivanje; poslovi sa rentom - rental transaction

izneto - referred

iznos amortizacije - charge for depreciation

iznos bez vanbilansnih stavki - sum without off-balance records

iznos glavnice - principal amount

iznos salda, saldo račun - amount of balance

iznosi fakturisane; realizacije - amounts billed (the...)

iznosi u obračunu - clearing amounts - (amts.)

izravnanje salda - balance settlement

izravnanje; naknada; nadoknada; kontrast - set off

izražava - express - (exp.)

izuzimajući greške i propuste - EOE - Error and Omission Excepted

izvanredne stavke ("u sosu") - juicy items

izvesti; razviti se - evolve

izveštaj dobavljača - supplier's statement

izveštaj o poslovanju - trading statement

izveštaj o prisustvovanju popisa zaliha - statement of stocktaking observation

Izveštaj o razgraničenju s bankom - Izvod iz banke za period od kraja godine do nekog datuma nakon kraja godine, obično 7 - 14 dana. - Cutoff Bank Statement

izveštaj o saglasnosti salda - statement of confirmation of debtor balances

izveštaj o standardnoj računovodstvenoj praksi - statement of standard accounting practice

izveštaj o zaduženju; primerak naloga za prenos kod banke - transfer list

izveštaj o završenju objekta - completion report

izveštaj revizije - audit report

izveštaj revizije u kome se ograđuje od pojedinih pozicija iznetih u završnom računu - qualified report - (rpt.)

izveštaj;memorandumodeponovanju-memorandum of deposit

izveštavanje - reporting

izveštavanje o izuzecima - exception reporting

izvod - abstract

izvod banke - bankstatement

izvod iz zemljisnih knjiga - land certificate

izvodi banke - bank settlements

izvori - resources

izvori za obrtna sredstava - resources of current assets

izvorna knjiženja - original entries

izvorna popisna lista - rough stocksheet

izvorno knjiženje; osnovno knjiženje - prime entry

Izvoz - inostrano tržište - Export

izvoz kapitala - capital export

izvoz robe - visible exports

izvozna kvota - export quota

izvozna trgovina - trade (export)

izvozne premije - export rebates

izvozni multiplikator (faktori koji utiču na višestruko javljanje izvoznih efekata) - export multiplier

izvozno orijentisana privreda - export-oriented economy

izvozno sposoban kapital - exportable assets

izvršen je na sledeći način - made up as follows:

J

jamstvo; garancija; punomoć; ovlašćenje - warranty

javna emisija - public issue

javna ponuda - public offer

javna prodaja - public sale

javni zajam - public loan

jednaki godišnji iznosi prema njihovom veku trajanja - equal annual installments over their estimated useful lives

jednoobrazna pravila i običaji za dokumentarne akreditive - Uniform customs and practice for documentary credits

jednoobrazna pravila za naplate - Uniform rules for collections

jednostrani kliring - unilateral clearing

jemstvo - vouch

jezik - language - (lang.)

jugoslovenski - Yugoslav - (Yugo.)

K

kad se primi garancija za plaćanje od banke ili neka druga garancija - when receipt is certain as a result of insurance of the debts or bank or other guarantee

kalup; uzorak - mould

kamata - interest

kamata na kredite za nabavku osnovnih sredstava - interest on loans to purchase fixed assets

kamate na obavezne depozite - interest on demand deposits

kamatna stopa - interest rate

kamatna stopa za telegrafske transfere - spot rate

kamatni period - interest period

Kapital - Capital

Kapital i rezerve - Capital i reserve

kapital stok (osnovna glavnica akcijskog kapitala) - capital stock

kapitalizacija izdataka; aktiviranje osnovnih sredstava - capitalisation (-ization) of expenditure

kapitalizacija profita (dodavanje kamata ostvarenom profitu) - profit capitalisation

kapitalizacija rezervi (izdavanje bonusnih akcija akcionarima iz rezervi kompanije) - reserves capitalisation

kapitalizirana vrednost - capitalised value; value (capitalized)

kapitalna dobra (investiciona oprema) - capital goods

kapitalno-intenzivna privreda - capital-intensive economy

kartica na rafovima - bin card

kartica rabata - card (discount)

kartica salda - balance card

kartica stanja - card balance

kasnije; prema tome; sledstveno - subsequently

kazneni; krivični postupak - criminal proceedings

kes dividenda (dividenda u gotovu) - cash dividend

keš kredit; gotovinski kredit - cash credit

klasifikacija kredita sa stanovišta rizika - loan rating

klauzula "od skladišta do skladišta" (kauzula i pomorskom kargo osiguranju kojom se obezbeđuje trajanje osiguravajućeg pokrića) - warehouse to warehouse clause

klauzula "zdravo isporučeno* - sound delivere clause

klauzula akceleracija (klauzula kojom se predviđa, u slučaju neizvršavanja nekog plaćanja o roku momentalno dospeće svih budućih obaveza) - acceleration clause

klauzula izbora valute - clause "option of currency"

klauzula lančane reakcije - cross default claust

klauzula negativne zaloge - negative pledge clause

klirinški aranžman - clearing arrangement

klirinški dolari - clearing dollars

klirinški račun - clearing account

ključna industrija - key industry

ključna rec - key word

ključna valuta - key currency

knjige - books

knjigovodstvena priznanica - accountable receipt

knjigovodstvena vrednost - book value

knjigovodstvene evidencije klijenta - client's records

knjigovodstveni metod - accounting method

knjigovodstveno stanje zaliha - book stock quantity

knjigovodstvo - books of accounts; ledgers; ledger accounts

knjigovodstvo obaveza (sintetičko) - commitment ledger

knjiženja u glavnoj knjizi na osnovu standardnog naloga za knjiženje - journal entries

knjiženje - entry (-ies); recording; posting

knjiži se na teret ukupnog prihoda - charged to income (is...)

knjižiti - post

kodeks profesionalne etike revizora - Code of ethics for Professional Accountants

Kodiranje računa - naznaka o broju (brojevima) računa na kome treba evidentirati posebnu transakicju. Kodiranje se obično izvodi ispisivanjem broja računa iz tabele računa direktno na relevantan izvorni dokument, kao što je ispisivanje broja računa prodaje na kredit na izlaznim fakturama. - Account coding

koeficijent - coefficient

koeficijent investiranja - investment coefficient

koeficijent proizvodnje - production coefficient

koji treba da se otplati - which is repayable

koktel valuta - currency cocktail

kol mani (kratkoročna sredstva po viđenju) - call money

kolateralno jemstvo - collateral security

kolektivno potpisivanje - joint signature

kombinovana kamata - blended interest

komentar prethodne revizije - interim points on accounts

komentar završnog računa - final points on accounts; points on accounts

komercijalni popust - discount; trade discount

komercijalni rizici - commercial risks

komisije organa upravljanja i rukovođenja - management committee (comm.)

komisioni posao - commission business

komitent - counterparty

kompanija koja se kotira na berzi - quoted company

kompanije gde je iznos uloženih hartija od vrednosti između 20 - 30% od ukupne vrednosti; združena preduzeća - associated company

komparativ - comparative - (comp.)

Komparativna analiza - Pristup racio analizi kod koga se racia za određeno preduzeće porede sa raciom drugih preduzeća u istoj vremenskoj tački. - Cross-sectional analysis

kompenzaciona trgovina - compensation trading

kompenzacioni poslovi - compensation transactions

kompenzacioni sporazum - compensation agreement

kompenzaciono finansiranje - compensatory financing

kompenzaciono plaćanje - compensating payment

kompenzirajuća kontrola - compensation control

kompenzirano - netted

kompjuterizovani sistem; računarski sistem - computerized system

Kompjuterska tehnika revizije koja koristi fiktivne podatke i procesira ih sa stvarnih podacima u cilju testiranja kompjuterskih kontrola a da klijentovo osoblje nije ni svesno da se sprovodi testiranje. - Integrated test facility (ITF)

Kompjuterske tehnike revizije - Sredstva i tehnike, kao što su softver za reviziju i test podaci koje revizor koristi uz kompjutere kao pomoć u efikasnom i efektivnom sprovođenju revizije. - Computer-assisted audit techniques (CAATs)

Kompjuterski tehničar - Lice koja upravlja kompjuterskim hardverom i izvršava programe prema uputstvima za rad koje je sastavio programer. - Computer operator

kompjuterski terminal - computer terminal

komplementarna roba - complementary goods

kompletiranje revizije; sprovođenje postupaka okončanja revizije i predloga za narednu - close down

kompletno finansiranje - front-end-finance

komunikacioni vod - communication line

koncept konzistentnosti - concept of consistency; on-off concept

koncept materijalnosti - concept of materiality

koncept nagomilavanja - carry all forward concept

koncept obaveznog obrazloženja završnog računa - concept of disclosure

koncept obazrivosti - concept of prudency

koncept obazrivosti (sinonim= prudency) - euphoria concept

koncept poslovanja na neodređeno vreme - concept of going concern

koncept realnosti - concept of reasonability

koncept vremenskog razgraničenja - accrued concept

Koncesije, patenti, licence i slična prava - Concession, Patents, Licences & Similar Rights

koncesioni poslovi - concessions

konfiguracija kompjutera - computer layout

Konfirmacija - Tehnika pomoću koje revizor zahteva pismeni odgovor od određenog trećeg lica o određenoj stavci koja ima uticaja na finansijske izveštaje. - Confiramtion

konfirmirajuca banka - confirming bank

konfirmirani akreditiv; potvrđeni akreditiv - confirmed credit

konfirmirani indosament; garantovani indosament - indorsement confirmed (endorsement - USA)

konkurencija - competition

konkurentna cena - competitive price; price (competitive)

konkurentna ponuda - competitive supply

konosman - B/L - bill of lading

konsalting ugovor (ugovor o konsullantskim uslugama) - consulting contract

konsignaciona faktura - consignment invoice

konsignaciono skladište - consignment stock

konsolidovani anuiteti - consolidated annuities

konsolidovani bilans; račun; svodni bilans - consolidated accounts

konsolidovani dug - consolidated debt

konstatovan - stated

kontinuirana osnova; baza za neprekidno dodavanje istog obračunskog perioda i iznosa bez korekcije - continuous base

kontinuirani popis - cycle counting

kontinuirani popis; popis na određeni dan - continuous stocktaking

kontinuitet - consistency

kontra računi; komisioni računi - contra accounts

kontraktor, ugovarač; izvodač radova - contractor

kontrola dokumentacije - forms control

kontrola kvaliteta - quality control

kontrola obavljenog posla u toku revizije - review points

kontrola proizvodnje - production control

kontrola rizika - upravljanje rizikom - risk monitoring

kontrola salda - balance control

kontrola transfera - transfer check

kontrola troškova - cost control

kontrola u procesu proizvodnje - process inspection

Kontrole autputa - Aplikacione kontrole čiji je cilj da obezbede pouzdanost kompjuterskog autputa i da utvrde da se autputi distribuišu samo ovlašćenom osoblju. - Output controls

Kontrole inputa - Aplikaciona kontrola koja za cilj ima da obezbedi da podaci primljeni za procesiranje predstavljaju propisno ovlašćene transakcije koje su tačne i kompletne kada ih pročita kompjuter. - Input controls

kontrole pomoću zbireva - batch control

Kontrole procesiranja - Aplikacione kontrole koje za cilj imaju da osiguraju pouzdano i uredno procesiranje podataka. - Processing controls

kontrolisana inflacija - controlled inflation

kontrolisana privreda - controlled economy

kontrolna kartica - control card

kontrolna lista - check list

kontrolna lista izvršenja revizija audit - completion check list

kontrolna traka - control tape

Kontrolne procedure za izmene programa i sistema - Kontrole koje za cilj imaju da obezbede da se odobrene modifikacije postojećih kompjuterskih aplikacija propisno odobravaju, izrađuju, i testiraju tako da aplikacije nastave pravilno da funkcionišu. - Program and systems change control procedrues

Kontrolne procedure za razvoj programa i sistema - Kontrole koje imaju za cilj da obezbede da nove kompjuterske aplikacije budu propisno odobrene, izrađene, i testirane pre upotrebe. - Program and systems development control procedures

kontrolni cilj - control objective

kontrolni interes - controlling interest

Kontrolni zbir - Ukupan broj ili zbir informacija koje se procesiraju. Kontrolni zbir obuhvata paketni i kontrolni zbir. - Control total

Kontrolni zbir - Zbir ili ukupan broj informacija koji se procesira i koji nema drugog značaja osim za kontrolne svrhe. - Hash total

kontrolni znak; kvacica - tick

konvertibilna valuta - convertible currency

konvertibilne obveznice - convertible bonds

konvertovane obveznice; pravo da se pretvori od poverioca u člana akcionara kompanije - convertible loan stock

konverzija duga - debt conversion

konzorcijum banaka - banking consortium

konzularna faktura - consular invoice

korektivno usklađivanje; ispravke u cilju usklađivanja; ispravke; korekcije; podešavanje; sređivanje; usklađivanje - adjustment

Korespondencija - Odnos između okvira uzorkovanja i tabele slučajnih brojeva. - Correspondence

Korisnički program - Kompjuterski programi koji obavljaju uobičajene zadatke povezane sa procesiranjem podataka, od kojih su mnogi poslovi kao što je sortiranje ili spajanje fajlova. - Utility program

Korisnički programi - Kompjuterski programi koji obavljaju uobičajene funkcije procesiranja podataka, kao što su sortiranje, kreiranje i štampanje fajlova. - Utility programs

korišćenje kredita; uzimanje olakšica - drawing of the facility

korner (udruženje privremenog karaktera) - corner

korpa valuta (obračunska jedinica bazirana na više valuta) - currency basket

korporativno / dugoročno / planiranje - corporate planning

kost-benefit analiza (analiza svih prednosti i nedostataka jednog projekta) - cost-benefit analysis

krajni potrošač - end-consumer

krajnji korisnik end-user; - ultimate beneficiary

kratkoročna depositna sredstva - overnight money

kratkoročna pozajmica; prekoračenja po tekućim računima; dogovorena prekoračenja po tekućem računu - overdraft

Kratkoročne obaveze po emitovanim hartijama od vrednosti - Short term securities issued

kratkoročne stavke u obračunu - short term clearing item

kratkoročni kapital - short term capital

Kratkoročni krediti - Short term loans

Kratkoročni krediti od povezanih pravnih lica - Short Term Loans from Subsidiary & Associated companies

Kratkoročni krediti u inostranstvu - Foreign Short Term Loans

Kratkoročni krediti u inostranstvu - Foreign short term loans

Kratkoročni krediti u zemlji - Domestic short term loans

Kratkoročni krediti u zemlji - Domestic Short Term Loans

kratkoročni krediti za obrtna sredstva - short term credit for current assets

Kratkoročni plasmani u povezana pravna lica - Short term Placement with Subsidiaries & Associated companies

Kratkoročni plasmani u povezana pravna lica - Short term placement with subsidiary & associated companies

kredit za nabavku ambalaže i transport do mesta isporuke - packing credit

krediti za stalna obrtna sredstva - long range credits for current assets

krediti za stambenu i komunalno izgradnju - loans to housing and communal construction

krediti za stambenu izgradnju - housing loans

krediti zaposlenima - loan to employees

kreditna agencija - credit agency

kreditna garancija - guarantee (credit)

kreditna karta - credit card

kreditna kontrola - credit control

kreditna linija - credit line; line of credit

kreditna olakšica - credit facility

kreditna sposobnost - creditworthiness

kreditna sposobnost; mogućnost zaduženja - borrowing power

kreditna stavka - credit entry

kreditne restrikcije - credit restrictions

kreditni instrument - credit instrument

kreditni kliring - credit clearing

kreditni limit - credit limit

kreditni odbor - loan committees

kreditni potencijal - lending potential

kreditni račun - account (credit)

kreditni rejting; kreditni status; kreditna sposobnost; kreditni bonitet - credit rating

kreditni rizik; rizičnost potraživanja - credit risk; line of credit

kreditni status - credit standing

kreditni uslovi (mogućnosti) - loan facilities

kreditno pismo; akreditiv - credit letter; letter of credit (LC)

kreditno sposoban - creditworthy

kreditno sposobni žiranti - creditworthiness guarantors

kretanje kapitala - capital movements

kritičko ispitivanje salda - review of balance

kritična tačka - break event point

krivotovoreni, falsifikovani čekovi - dishonore cheques (checks - USA)

kumulativna amortizacija; ispravka vrednosti osnovnih sredstava - accumulated depreciation

kumulativna dividenda - cumulative dividend

kumulativni akreditiv - cumulative credit

kumulativno saniranje - cumulative remedy

kupac - customer

Kupci u inostranstvu - Foreign trade receivables

Kupci u zemlji - Domestic trade receivables

kupci u zemlji - home debit balances

kupci, potraživanja - receivables

Kupci-povezana pravna lica - Trade Receivables from subsidiary & asociated companies

kupoprodajni agent - selling agent

kupoprodajni ugovor - sales contract

kupovina i prodaja na novčanom tržištu - deal on the money market

kupovina i prodaja uz razliku u ceni - trading-with margin

kupovina na kredit (na rate) - payment in instal-lments

kupovna moć - purchasing power

kurs koji je važio na dan sastavljanja finansijkih izveštaja - exchange rates ruling at the balance sheet date

kurs strane valute - rate of exchange

kursna lista - quotation list

Kvalitativno uzorkovanje - Statistička metoda koja se koristi da bi se utvrdilo da li stopa devijacije (na primer, devijacija od propisane politike i procedure) u populaciji prevazilazi prihvatljivu stopu. - Attribute sampling

kvantitativne restrikcije - quantitative restrictions

kvazi negocirajuci instrument (dokument koji ne sadrži sve bitne karakteristike prenosivog instrumenta) - quasi negotiable instrument

kvazi novac (sredstva koja nisu novac, a obavljaju određene funkcije novca) - quasi-money

kvazi renta (prinos neke kompanije čija je proizvodnja privremeno ograničena) - quasi rent

L

lab loun (konzorcijalni zajam zatvorenog tipa) - club loan

laka industrija - light industry

lanac distribucije - chain of distribution

lansiranje dokumentacije - release of paper work

lansiranje i oblikovanje dokumentacije - forms design

LIBOR - London Inter Bank Offered Rate - the rate of interest offered on deposits with commercial banks operating in the London Eurocurrency market. LIBID and LIMEAN refer to the bid side, and the mean of LEBOR and LIBID, respectively

lice ženskog pola - female - (fern.)

licencni ugovor - licencing agreement

licitaciona cena - price (bid)

licitaciona garancija - tender guarantee - (guar.)

lični - personal - (pers.)

lični ček - personal cheque

lični zajam - personal loan

likvidacioni postupak - liquidation work

likvidna sredstva - liquid funds

likvidni dugovi (dugovi koji odmah dospevaju) - liquid debts

likvidni kapital - liquid capital

likvidnost - liquidity

linearno programiranje - linear programming

LIONs - Lehman Investment Opportunity Notes

Lista odobrenih kupaca - Lista kupaca koji dobro stoje. U mnogim preduzećima porudžbine kupaca na ovoj listi mogu se primiti bez posebnog odobrenja. - Approved customer list

Lista svih detaljnih stavki koje čine ukupnu vrednost, obično završni bilans. - Listing schedule

listing (ponuda obveznica ili akcija na berzi) - listing

lom; prekid - breach

lom; uništenje - dilapidation

lombardna stopa - lombard rate

lombardni kredit (posebna vrsta kredita koja se odobrava uz zalog određenih pokretnih stvari i pod određenim uslovima) - lombard credit

loro računi - vostro accounts

M

mašine - machinery

magacin; priručni magacin - store

magistar ekonomije - MBA - Master ofBusiness Administration

magnetik film; magnetski film - magnetic film

magnetska kartica - magnetic card

makro ekonomija - macro-economics

Maksimalna stopa devijacije populacije - Stopa koja se određuje dodavanjem rizika odstupanja uzorka na stopu devijacije uzorka. Maksimalna stopa devijacije populacije upoređuje se sa prihvatljivom stopom da bi se utvrdilo da li rezultati uzorkovanja potvrđuju nivo rizika kontrole koji je procenio revizor. - Maximum population deviation rate

maksimalni nivo angažovanosti - activity peak

maksimizirane cene - maximized prices

mandat dividende - dividend mandate

manipulativni troškovi; troškovi uskladištenja - handling costs; handling expenses

manje od kontejnerske pošiljke - LCL - Less than Container Load

Manjkovi - Inventory countring shortages

marginalni bruto dobitak; razlika između prodaje umanjene za troškove realizovanih proizvoda i usluga - gross profit margin

marginalni društveni proizvod - marginal social product

marketing - marketing - (mkt'g.)

markirana akcija (akcija po kojoj su prava ostvarena) - marked share

marljivost - diligence

MARPS - Maturing Adjustable Rate Preferred Stock

marža profita - profit margin

masovna potrošnja - mass consumption

Mašinski jezik - Originalni skup uputstava (izvorni program) koji se prevodi (prenosi) u jezik koji razume kompjuter. - Machine language

Matematički dokaz - Dokaz dobijen preračunavanjem klijentovih aritmetičkih izračunavanja. - Mathematical evidence

matematika - mathematics - (math.)

materijalna dobra - tangible property

materijalna odgovornost; čuvanje; nadzor - custody

Materijalna ulaganja (Stalna sredstva) - Tangible fixed assets

materijalno knjigovodstvo - material bookkeeping

matična datoteka - master file

matično preduzeće - parent company

medicina - medicine - (med.)

Međunarodna Financijska Korporacija - IFC - International Financial Corporation

Međunarodna konvencija o čeku - International Convention on Checks

Međunarodna konvencija o menici - International Convention on Bills of Exchange

međunarodna plaćanja - international payments

međunarodna trgovina - trade (international)

međunarodni kliring - international clearing

Međunarodni računovodstveni standardi - IAS - International Accounting Standards

međunarodni transfer tehnologije - International Transfer of Technology

međunarodno monetarno tržište - international monetary market

međunarodno privredno pravo - international commercial law

meka valuta, nekonvertibilna valuta - soft currency

menadžment fi (provizija za organizovanje posla) - management fee

Menadžer za elektronsku obradu podataka - Lice koje nadzire rad kompjuterskog odeljenja. - EDP manager

menica - B/E - bill of exchange

menica sa avalom - bill of exchange guaranteed by the bank

Menice - Bills receivables

menice - bills

menice trasirana-vučena - drafts

menična potraživanja; primljene menice - bills receivable

menjač - money broker

merenje rada službenika - clerical work measurement

Mesečni izveštaj - Dokument koji se šalje kupcima svakog meseca i prikazuje početni saldo; prodajne transakcije, regulisanje prodaje, i naplatu u gotovom tokom meseca; i završni saldo. - Month statement

mešana privreda (ekonomski sistem u kome su neke firme u državnom, a neke u privatnom vlasništvu) - mixed economy

metoda trenutnog opažanja - ratio delay method

mikro-ekonomija - micro-economics

mirovina; penzija - superannuation

mišljenje sa rezervom - qualified opinion - (opin.)

MMES - Money Market Preferred Stocks

model; uzorak - pattern

Mogućnost revizije - Zaključak revizora o tome da li postoje faktori, kao što je nedostatak integriteta klijenta ili neadekvatan računovodstveni sistem, koji bi onemogućili revizoru da sprovede reviziju i iznese svoje mišljenje. - Auditability

monetarna baza - monetary base

monetarna jedinica - monetary unit

monetarna reforma - monetary reform

monopol kupca - monopoly (buyer's)

montaža putničkih vozila - car assembly shop

MPCs - Mortgage Participation Certificates

mrtav novac (novac koji se može pozajmljivati samo uz visoku kamatu; što ga isključuje iz prometa) - dead money

mrtav zajam (zajam koji zajmoprimac nije u stanju da otplati) - dead loan

MTNs - Medium Term Notes

multilateralna plaćanja - multilateral payments

multilateralna trgovina - multilateral trade; trade (multilateral)

multilateralni kliring - multilateral clearing

muški - masculine - (masc.)

N

na američkim berzama naziv za poslove kod kojih se iz veoma malih kolebanja cena nastoji izvući neka dobit - scalping operations

na dan; dnevno - by the day (on the day)

na ime predstavnika - nominee

na konsignaciji (uručenje; predaja robe) - on consignment

na osnovu učešća u (zaj. ostvarenom) dohotku (dobiti); na bazi podele dobiti - profit sharing basis (on a...)

na rizik krcatelja - at shipper's risk

nabavka - purchase of inventories

Nabavka robe - Cost of commercial goods sold

nabavka sticanje; povećanje osnovnih sredstava - addition of fixed assets

nabavke - purchases

nabavna cena - original cost; price (supply)

nabavna ill revalorizovana vrednost - cost of value

nabavna vrednost - cost figure; cost of valuation

nabavna vrednost osnovnih sredstava (OS) - cost of finished assets

nabavna vrednost osnovnog sredstva - cost of fixed assets

nabavna vrednost; trošak - cost

nacionalni bruto proizvod - GNP - Gross National Product

nacionalni dohodak - national income

nacionalni dug; državni dug - national debt

nacionalni neto proizvod - net national product

nacionalni proizvod - national product

nacrt dokumenta - exposure draft

načela - guidelines; principles

nadgledati; nadzirati; kontrolisati - monitor

nadležno zakonodavstvo - governing law

nadležnost; obaveza izvršenja - accountability

nadzor - supervision

nadzorni odbor - supervisory board

negativni interes; pasivna kamata - negative interest

naglasiti; istaći - stress

naglašavajući; osnovni; fundamentalan; glavni; na liniji - underlying

nagli pad cena ili kurseva - slump

naime; to jest; - namely

najbliži; direktan; neposredan - immediate

najniža cena - bottom

najniži nivo složenosti postupaka ispitivanja - level of substantive tests - (BS)

najpovoljnija cena - price (best)

najpovoljnija stopa (kamatna stopa koju zaračunavaju banke SAD na zajmove prvoklasnim zajmoprimaocima) - prime rate

najviši imunitet - sovereign immunity

naknada koju je sticalac licence duzan da plati davaocu licence za ustupljeno pravo korišćenja predmeta ugovora o licenci; autorska prava; renta u odnosu na mineralne nalazišta; patentna prava - royalty

naknada radnika - workmen's compensation

naknada troškova - cost recovery

naknada; odšteta; obeštećenje - indemnity (-ties)

naknada; odšteta; regres - recourse

naknade za bankarske usluge - commission fee

naknade za bankarske usluge; bankarske provizija na neiskorišćeni deo zajma (troškovi za garancije) - commitment fees

naknade za usluge kreditiranja; manipulativni troškovi - credit charges

naknadna kontrola - supervisory control

nalog za knjiženje; u engleskoj - nalog za knjiženje neuobičajenih promena koje nisu potkrepljene standardnom dokumentacijom već je na nalogu dat detaljan opis promena - journal voucher

nalog za nabavku, porudžbenica, narudžbenica - purchase order

nalog za plaćanje, virmanski nalog - payment request; payment order

nalog za prodaju - sales order

Nalog za prodaju - Dokument pripremljen za internu upotrebu u kome se navodi roba iz porudžbine. - Sales order

nalog za proizvodnju, radni nalog - production order

nalozi za knjiženje - posting vouchers

nalozi; narudžba - orders

namenska sredstva - earmarked funds

namenska sredstva blagajne; sitna gotovina - imprest fund

namenski depozit - direct deposits

Namenski programi - Programi za reviziju koji izvršavaju zadatke revizije u okolnostima karakterističnim za nekog klijenta. - Purpose-written programs

naplaćena kamata; prihodi od kamate - interest receivable

Naplaćeni prihod na dodatu vrednost - Collected Value Added Tax

naplatna banka - collecting bank

napomena - note

napomene uz finansijske izveštaje - notes on accounts

napraviti snimak računovodstvenog procesa - high-level overview

naročito - especially - (esp.)

nastalih - incurred

navala ulagača na šaltere banke da dignu svoje uloge zbog političkih prilika ili lošeg poslovanja banke - run

navođenje na posao kupoprodaje - instigation of the deals

neaktivna i ograničena novčana sredstva; blokirana sredstva; oročeni depoziti, itd. - near money

neaktivna subsidijarna kompanija - dormant subsidiary

neaktivni novac - inactive money

nebrižljiv; nepažljiv - inattentive

necenovna odstupanja - non price variances

nedohodovna institucija - non-profit institution

nedospele kamate - unearned interest

Nedovršena proizvodnja - Production in progre's

nedvosmisleno; jasno; nesumnjivo - unequivocally

nefakturisana roba - uninvoiced goods

negativan; odričan - negative - (neg.)

negativna kursna razlika; gubitak na kursnoj razlici - loss on exchange

Negativna potvrda - Izveštaj o saldima potraživanja koji se upućuje kupcu sa zahtevom da on odgovori dikretno revizoru samo ako prikazani iznos nije tačan. - Negative confirmation

negativna saglasnost salda; neslaganje salda sa konfirmacijom klijenta - negative confirmation of balances

negativna zaloga - negative pledge

Negativne kursne razlike - Foreign exchange losses

negativni saldo - negative balance - (neg. bal.)

negativno odstupanje - unfavourable variance

negocirajući instrumenti (ček, menica) - negotiable instruments

neispunjenje obaveza - default

neispunjenje ugovora - non-performance of contract

neizvršen nalog - unfulfilled order; outstanding order

neizvršenje; neizvršeno - non-performance

nekonfirmirani akreditiv - unconfirmed L/C

nekumulativna povlašćena akcija - non-cumulative preference

nema značaja - insignificant

nematerijalna ulaganja i materijalna prava; licence i neopipljiva sredstva - intangible assets

Nematerijalna ulaganja i pripremi - Intangible assets in process

nematerijalno - immaterial

nemonetarna investicija - non-monetary investment

nenadoknadivi troškovi / dugovi - irrecoverabl expenditure / debts

nenaplaćena rata po kreditu - unpaid installment on loans

nenaplaćena realizacija - uncashed sales

nenaplativ; nepokriveno - non-recoverable

nenaplativa potraživanja - unrecoverable claim

neobezbeđene akcije - unsecured stocks

neobezbeđeni kredit - unsecured credit

neobjašnjiv; neobičan; neodgovoran - unaccountable

neobrađene fakture - unprocessed invoices

neocarinjena roba - uncustomed goods

neodređen - indefinite - (indef.)

neodređen; nerešen - pending

neograničeni rizik - sovereign risk

neograničeno jemstvo - unlimited liability

neostvarena premija - premium (unearned)

neostvareni dohodak - unearned income

neotkupljiva povlašćena akcija - irredeemable preference share

neparna količina (u poslovanju na berzama u SAD izraz za količinu akcija koje nisu deljive sa 100) - odd lot

neplaćeni prevoz - carriage forward

nepokriveni ček - uncovered cheque

nepokriveni iznosi - non recoverable amounts

nepošten; nečastan - dishonest

nepravilno ukršteni kursevi - broken cross rate

nepredviđeni izdaci - incidental expenses

nepriznat, koji je ostao bez odgovora - unacknowledged

neraspoređena dobit; neraspođeni profit - undistributed profit

Neraspoređeni dobitak ranijih godina - Undistributed income of prior years

Neraspoređeni dobitak tekuće godine - Current year undistributed income

nerealizovani čekovi - cheques in course of collection

nerešeni spor, parnica - pending litigation

nerobna plaćanja - invisible payments

nerobni izvor - invisible exports

nerobni prihodi - invisible earnings

nerobni uvoz - invisible imports

Nestatističko uzorkovanje - Tehnika uzorkovanja u kojoj revizor ne koristi statističku teoriju za merenje rizika uzorkovanja. - Nonstatistical sampling

nešto - something - (s.t.)

netačna analiza troškova - faulty cost analysis

Neto akcijski kapital - obične akcije - Ordinary Share - Net

Neto akcijski kapital - prioritetne akcije - Priortity Share -Net

neto dobitak (kad se od bruto dobitke oduzmu troškovi); neto profit / posle plaćanja zakonskih obaveza - net profit

neto efekat - net surplus

Neto finansijski efekti sa povezanim pravnim licima - Net financing relations with associates

neto godišnja vrednost - net annual value

neto kamata - net interest

Neto neuplaćeni upisani udeli - Permanent Investments - Net

neto obrtna sredstva (višak tekućih sredstava nad tekućim obavezama) - working capital

neto prihod - net income

neto prodajna vrednost - net realisable value (realizable - USA)

neto vrednost - net worth

neuobičajena knjiženja - non recurring entries

Neuplaćeni upisani kapital - obične akcije - Subscribe not paid in capital - Ordinary share

Neuplaćeni upisani kapital - prioritetne akcije - Subscribe not paid in Capital - Priority share

Neuplaćeni upisani udeli - Subscribe not in paid Capital - Investments

neupoređeni; nepovezani; neupareni nalog - unmatched order

neupotrebljeni redni brojevi - unused line numbers

neuravnoteženi budžet - unbalanced budget

neutralna bankarska transakcija - neutral banking transaction

nevidljivi saldo; nerobni saldo - invisible balance

nezavisno potvrđivanje - confirmation

nezavršeni poslovi - outstanding matters

nezmirena potraživanja - unsettled claims

nezmireni dug; neizmirene obaveze; preostale - outstanding loan, liabilities

NIF - Note Issuance Facility

ništavan i nevazeći - null and void

noćni sef - night safe

nokaut agriment (tajni dogovor medu učesnicima licitacije da se uzajamno ne natječu, radi postizanja što niže cene) - knock-out agreement

nominalna kamatna stopa - nominal interest rate

nominalna vrednost - value (face)

nominalna vrednost akcije ill novca - face value

nominalni kapital - authorised / registered capital; nominal capital

nominalni račun kapitala - memorandum capital account

normalni ciklus poslovanja - normal course of business

normativ; utrošak materijala - usage of material

nosilac podataka - data carrier

nostro računi (devizni tekući računi u inostranstvu) - nostro accounts

nošenje i habanje; trošenje - wear and tear

Nov pristup vršenju revizije - NAP - The New Audit Process

nova sredstva osnivača - new funds

novac u opticaju - money in circulation

novčana masa - money supply

novčana sredstva - bank balances and cash

Novčana sredstva i ekvivalenti - Bank balances & Cash

novčana zarada - money making

novčani plasmani - money market placing

novčani tokovi; izvori i upotreba novčanih sredstava; priliv i odliv novčanih sredstava - cash flow

novi kapital - fresh capital

nulti ekonomski rast - zero economic growth

nulti saldo - zero balance

numerički; redosled; niz - sequential numbering

nuz produkt; nuz proizvod - by-product

o

obaveštenja dobavljača po pojedinačnim obavezama - remittance advice

obaveštenje o prekršaju - notice of default

obaveza (e); pasiva; izvor (i) sredstava; odgovornost - liability (-ties)

obaveza; obligacija; obveznica - obligation

obavezati se - bind

Obaveze - Liabilities

obaveze dobavljači; obaveze iz poslovnih odnosa - trade payables

Obaveze koje se mogu konvertovati u kapital - Liabilities convertible into capital

Obaveze po drugim hartijama od vrednosti iz poslovanja - Liabilities for other short term securities issued

Obaveze po dugoročnim hartijama od vrednosti - Long term securities issued

obaveze po dugoročnim kreditima - LTB - Lone Term Borrowings

Obaveze po izdatim menicama - Liabilities for promissory notes issued

Obaveze po osnovu izvoza za tuđi račun - Payables arising on export on behalf of third parties

Obaveze po osnovu kamata i troškova finansiranja - Accrued interest or other financing cost

Obaveze po osnovu komisione i konsignacione prodaje - Payables arising on commission & consignament sales

Obaveze pokrivene obezbeđenjem plaćanja - Securities

Obaveze prema članovima upravnog i nadzornog odbora - Payables to Managing & Supervisory Board Members

Obaveze prema dobavljačima - Trade Payables

obaveze prema dobavljačima za stalna sredstava - trade payables for current assets

obaveze prema fondovima; sredstva fondova - amounts due to funds

Obaveze prema uvozniku - Payables to importers

Obaveze prema zaposlenima - Amounts payable to employees

Obaveze za dividende - Dividends declared not paid

Obaveze za doprinose iz rezultata - Accrued contributions on profit

Obaveze za doprinose koji terete troškove - Accrued contributions charged to income

Obaveze za doprinose na zarade i naknade zarada - Accrued contributions on salaries & Other compesation paaments

Obaveze za izdate čekove - Liabilities for cheques issued

Obaveze za neto naknade zarada - Accrued other net compesation payments

Obaveze za neto zarade - Accrued net salaries

obaveze za penziju - pension liabilities

Obaveze za porez na dodatu vrednost - Accrued Value Added Tax

Obaveze za porez na promet i akcize - Accrued sales tax & Excise tax

Obaveze za poreze iz rezultata - Accrued tax on profit

Obaveze za poreze na zarade i naknade zarada - Accrued taxes on salaries & Other compesation payaments

Obaveze za poreze, carine i druge dažbine iz nabavke ili na teret troškova - Accrued tax, custom duty & Other burden charged to purchases or income

Obaveze za učešće u dobitku - Liabilities for profit share

obavezna - obligatory

obavezne rezerve - obligatory deposits

obavezni deo poslovnog fonda - items credited direct to business fund under the law

obavezni doprinosi zajednici; obaveze po zakonskim propisima; obavezni porezi i doprinosi - obligatory contributions to community funds

obelezavanje slova magnetskim mastilom - magnetic ink character recognition

obelodanjivanje; otkrivanje - disclosure

obeštetiti; nadoknaditi - reimburse (to.)

obezbediti; pripremiti; pribaviti - obtain

obezbeđeni dug (dug koji ima neko pokriće) - secured debt

obezbeđeni zajam - secured loan

Obezbeđenja plaćanja - Securities

obezbeđenje da su sve transakcije obuhvaćene u knjigovodstvu - accounting for all transactions

obim - extent

obim (proizvodnje) - level of activity

obim; polje - scope

objasniti; komentarisati - comment

obnavljanje - roll-over

obnavljanje blagajničkog maksimuma gotovina, namenskih sredstava u stalnim iznosima posto su iste utrošene - imprest system

obnovljeno do - roll-over date

obračun amortizacija u toku godine - charge for the year

obračun amortizacije; troškovi amortizacije - depreciation charges

obračun; izračunavanje - calculation

obračunata amortizacija - depreciation charge for the year

obračunata državna taksa / plativa u sledećoj godini - corporation tax

obračunata kamata - interest accrual (s)

obračunata razgraničenja kamata - accrued interest

obračunati opsti troškovi uprave - accrued overheads

obračunska jedinica - accounting unit; costing units; unit of account

obračunska valuta - accounting currency clearing currency

obračunski centri - profit centres

obračunski dolar - offset dollar

obračunski period - accounting period; financial period

obračunski račun - offset account

obračunski saldo - clearing balance

obrade dokumentacije - processing of documentation

obrtni kapital - circulating capital

obuhvat - coverage

obuhvatnost; knjiženje - accounting for

obuhvatnost; knjiženje (za primljenu robu) - accounting for (goods received)

obustava plaćanja; moratorijum - suspension of payments

obustava; prekid akcionarskog poslovanja - suspension of share dealings

obustave zarada - levy on payroll

obustave; dobrovoljna davanja - voluntary deduction

obustavljanje parnice - abolition

obveznice - loan stock / debenture

obveznice sa utvrdenim datumom dospeća - dated bonds

obveznice; pozajmljeno sredstvo sa fiksnim interesom; kapital zajma - loan capital

obzirom na (da) - in relation to

ocarinjeno bez ispitivanja - cleared without examination

ocarinjeno bez pregleda - CWE - cleared without examination

ocena principa trajnosti poslovanja klijenta - going concern doubt

Očekivana stopa devijacije - Stopa devijacije u uzorku testa kontrola koja revizoru služi kao najbolja procena stope devijacije u populaciji. - Estimated deviation rate

Očekivana stopa devijacije populacije - Očekivana stopa devijacija u populaciji zasnovana na prethodnom poznavanju populacije ili pilot uzorku. - Expected population deviation rate

očekivani, budući kurs; terminski kurs - forward rate

od; iz; sa - from - (fr:)

od; pred; posto - since

odbici - deduction

odgođena akcija - deferred share

odgođena dividenda - deferred dividend

odgođena potražnja - deferred demand

odgođena premija - premium (deferred)

odgođeno plaćanje - deferred payment

odgovarajuća kategorija; određene grupe - appropriate category

odgovor, reakcija - response

odgovorni radnik; odgovorni rukovodilac - senior official

odgovornost - responsibility

Odlaganje revalorizacionih prihoda - Deferral of revaluation charges

odliv novca; gotovinski promet - cash drain

odlivci - castings

odložena (e), dugoročna (e) obaveza (e); odgođena obaveza - deferred liability (-ies)

Odloženi negativni goodwil - Deferred Negative Goodwill

odloženi troškovi; osnivačka ulaganja - deferred expenditure

odnos prodaje / realizacije prema ukupno raspoloživim sredstvima - asset turnover

odnos sa inostranstvom - international affairs (int'l.)

odnos; srazmera; proporcija - ratio

odnosan; odnosno - respectively

Odnosi među podacima - Vrsta dokaza pomoću koga revizor ispituje i upoređuje odnose među finansijskim ili nefinansijskim podacima. - Data interrelationships

odnosna banka - reference bank

odnosna stopa - reference rate

odobravanje - authorization and approval

odobreni kredit; zajam - granted loan

odobreno pokriće - extended cover

odobreno; potražni - credited

odobrenje za štampanje - imprimatur

odobrenje; potvrda - approval

odobriti; dopustiti; složiti se; priznati - allow

odredbe Samoupravnog sporazuma o udruživanju, Akt o osnivanju - articles of association

odrediti; regulisati; odložiti; rešiti se - determine

određen - definite - (def.)

održanje; ostatak iz prošlosti - survival

održavanje likvidnosti - maintenance of liquidity

održavanje; investiciono održavanje - maintenance of liquidity

Odstupanje od planske cene - Price variances

odstupanje; varijanca; razlika (pozitivna / negativna) - variance (favourable / unfavourable)

oduzeti - allowing

odvajanje odgovornosti - separation of responsibilities

odvajati se; biti u sporu - join issue (to...)

oficijelne kotacije (berzanske ponude na zvaničnoj listi) - official quotations

ograničeni akreditiv (cirkularni akreditiv koji korisnik može koristiti samo u ograničenom broju mesta) - limited L/C

ograničeni ček (ček ograničen do određenog iznosa) - limited cheque (check)

ograničenje izvoza - export limitation

ograničiti se; držati se u granicama - confine

Okvir uzorkovanja - Listing ili fizički prikaz jedinice uzorkovanja. Na primer, za test gotovinskih isplata ili broj pojedinog čeka bio bi okvir uzorkovanja. - Sampling frame

okvirna kreditna linija - framework credit line

okvirni ugovor - frame contract

onkol poslovi (u međunarodnoj trgovini; proizvodi kod kojih se cena unapred ne fiksira, već se vezuje za cene neke međunarodne berze na kojoj se kotira taj proizvod) - on call business

On-line sistem - Sistem koji procesira podatke prikupljanjem ulaznih podataka direktno iz izvora i vraća autput direktno istom izvoru bez dodatne obrade i kontrole. - On-line system

operacije slobodnog tržišta - open market operations

operativni budžet - operating budget - (oper.)

operativni plan - detailed plans

operativni troškovi - operating expenses

opis poslova; opis radnih mesta - job description

opomena - reminder

oporeziv - taxable

oporezivanje - taxation

oporezivanje; ocena - assessment

oporezivi dohodak - taxable income

opozivi akreditiv - revocable credit

Oprema - Equipment

oprema - equipment

oprezan; budan - alert

opreznost - prudence; conservatism

opšta akta - general enactments

opšta rezerva bez posebne namene - general provision

Opšte kontrolne procedure - Široka kategorija kontrolnih procedura koje se odnose na sve kompjuterske aktivnsoti. - General control procedures

Opšti softverski programi za reviziju - Gotovi kompjuterski programi koji čitaju klijentove podatke, procesiraju ih, izvršavaju označene procedure revizije, i od revizora ne traže rad na programiranju i stručno znanje. - Generalized audit software programs (GASPs)

opšti sporazum - general agreement

opšti sporazum o carinama i trgovini - GATT-General Agreement on Tariffs and Trade

opšti troškovi - overhead expenses

opšti troškovi uprave i prodaje - selling, administrative and general expenses

opšti troškovi; pogonska režija i upravnoprodajna režija - overhead

opterećenje - load

opticki skener (aparat koji čita brojeve sa dokumenata) - optical scanner

organ upravljanja i rukovođenja - board

organi upravljanja banke i dinamika njihovih sednica - management bodies and meetings

organizacione seme - organisational structure

orjentaciona cena - price (guide)

oročena menica - time draft

oročeni depozit; oročena sredstva - time deposit

osetljivo tržište - sensitive market

osiguranje depozita - deposit insurance

osiguranje investicionog kapitala - capital investment insurance

osiguranje vozarine - freight insurance

osiguranje; visina osiguranja - insurance cover

osigurati; obezbediti - insure (ensure - UK)

osigurati; obezbediti; uveriti se; utvrditi - ensurt (insure - USA)

oslobođeno od prava stavljanja zabrane na imovina dužnika - free of lien

oslobođeno carine - duty free

osnivači - founders

osnivačka skupština - statutory meeting

Osnivačka ulaganja - Foundation investments

osnivačka ulaganja - costs capitalised asdeferred expenditure

osnivačka ulaganja; dugoročno razgraničeni troškovi - capitalised development cost

osnivački fond - shareholders'fund

osnova za sastavljanje bilansa stanja - basis of preparation of the balance sheet (b/s)

osnovna cena - price (basis)

osnovna naredba - basic statement

osnovna plata - base pay

osnovna sredstva - fixed assets

osnovna sredstva data u zakup - loaned to (fixed assets)

osnovna sredstva su prikazana kako sledi - fixed assets are summarised below

Osnovna sredstva u pripremi - Fixed assets under construction

osnovna sredstva uzeta u zakup - leased from (fixed assets)

osnovna sredstva; materijalna ulaganja - tangible assets

osnovne računovodstvene politike - principal accounting policies

osnovni operacioni sistem - basic operating system

osnovni troškovi (ukljucuju troškove & amortizaciju) - prime cost

Osnovno stado - Live stock

Ostala AVR - Other Prepayments

Ostala dugoročna rezervisanja - Other Long Term Provisions

Ostala nematerijalna ulaganja - Other intangible assets

Ostala novčana sredstva - Other cash

Ostala osnovna sredstva - Other fixed assets

Ostala potraživanja - Other Receivables

Ostala potraživanja - Sundry short term receivables

Ostala potraživanja iz specifičnih poslova - Other receivables from specific operations

Ostala PVR - Other accruals

Ostala vanposlovna sredstva - Other Assets

Ostale dugoročne obaveze - Other long term liabilities

Ostale dugoročne obaveze - Other long term liabilities

Ostale kratkoročne finansijske obaveze - Other Short Term Financial liabilites

Ostale kratkoročne obaveze - Other current liabilities

Ostale obaveze - Other liabilities

ostale obaveze - other liabilities

Ostale obaveze iz poslovanja - Other Short Term liabilities from operations

Ostale obaveze iz specifičnih poslova - Other payables arising on specific operations

Ostale obaveze za poreze, doprinose i druge dažbine - Other accruals with respect to taxes, contributions & other burden

Ostali dugoročni plasmani - Other long term investments

Ostali finansijski prihodi - Other financing income

Ostali finansijski rashodi - Other financing expenses

Ostali kapital - Other Form of Capital

Ostali kapital - Other forms of Capital

Ostali kratkoročni plasmani - Other Short Term Placement

Ostali lični rashodi - Other payaments to individuals

Ostali nematerijalni troškovi - Other Non Manufacturing expenses

Ostali neposlovni i vanredni prihodi - Other Extraordinary income

Ostali neposlovni i vanredni rashodi - Other & extraordinary expenses

Ostali poslovni prihodi - Other business revenue

Ostali poslovni rashodi - Other operating expenses

Ostali prihodi - Other revenue

Ostali vanposlovni izvori - Other Non Business Related Funds

ostalo; razno - sundry

ostatak (imovine posle namirenja svih dugova) - residue

oštetiti; umanjiti vrednost - impair

oštroumnost; razboritost - discernment

ostvareni prihodi i ostali prihodi; ostvarcna realizacija i ostali prihodi - sales and related credits

OTC - Over The Counter - the purchase and sale of financial instruments not conducted on an organised exchange

otkazni rok - repayment notice

otkriti; obelodaniti - disclose

Otkrivanje uzoraka - Poseban slučaj kvalitativnog uzorkovanja koji se koristi za određivanje specifične verovatnoće pronalaženja bar jednog primera kvaliteta (osobine) u populaciji. - Discovery sampling

Otkupljene sopstvene akcije - Repurchase of own shares

otkupljive akcije - redeemable preference share; redeemable stock

otkupna cena - redemption price

otkupna vrednost polise - surrender value

Otpermnica (tovarni list) - Dokument u kom se navodi datum, naziv i kvalitet robe koja se transportuje kupcima. - Shipping document (bill of lading)

otpis - write off

otpis sredstava u istom iznosu i u aktivi i u pasivi; ispravka vrednosti - amortisation (-zation)

otpis; ispravka vrednosti potraživanja preko odredenog roka - provision for overdue debtors

Otpisi dugoročnih finansijskih plasmana - Writte off of long term placements

Otpisi obrtnih sredstava osim učinaka - Writte offs

otplata - payment on account; repayment

otplata (primljenih) kredita - repayment borrowing

otplata u ratama; kupovina na kredit, sinonim za credit sales, postoji odmah vlasništvo nad kupljenom robom - payment by installments

otplata; rata - installment

otplate zajmova - loan repayments

otpremne instrukcije - shipping instructions

otpremnina - leaving payment

otvoren ček (ček bez pokrića) - open cheque

otvoreni akreditiv - open letters of credit

otvoreno pokriće - open cover

ovlašćena banka - chartered bank

ovlašćena emisija - authorised issue

ovlašćeni kapital; autorizovani kapital - authorised capital

ovlašćeni primalac depozita - licenced deposit taker

ovlašćenje; odobrenje - authorisation (-zation)

oznaciti; nagovestiti - signify

P

pad cena - falling selling prices

paket posao (1. ponuda koja ima više delova ili uslova; 2. ugovor koji ukljucuje više različitih stvari) - package deal

Paketni sistem - Sistem u kome se ulazni podaci periodično grupišu i procesraju u kompjuterizovanom sistemu. - Batch system

Paketni zbir - Ukupan broj ili zbir skupa stavki (paketa) koji će se procesirati. - Batch total

Paralelna simulacija - Kompjuterska tehnika revizije koja koristi klijentove ulazne podatke i procesira ih na kopiji ili kontrolisanom programu radi testiranja kontrola u kompjuterskom sistemu bez pripreme test podataka. - Parallel simulation

Pari Passu - generally used in the context of securities ranking pari passue, i.e. equally in right of payment with each other

paritetna valuta - reference currency

parnica u toku - pending law suit

parnica; sudski spor - law suit

parničenje; sudski spor - litigation

participacija u onim kompanijama gde imamo više od 51% akcija - subsidiary company

pasiva - capital employed and liabilities; liabilities and capital employed

pasivna vremenska razgraničenja (razgr. obaveze) - accrued liabilities

pasivna vremenska razgraničenja(PVR) - accrued expenses

Pasvordi - Tehnika identifikacije koja kontroliše pristup on-line sistemima, programima, i podacima. - Paswords

patenti - patents

PBGC - Pension Benefit Guarantee Corporation

pečat - seal; stamp

Peglanje - Prevara koja obuhvata izvlačenje gotovine od kupca i pokrivanje nastalog manjka naknadnim gotovinskim uplatama drugog kupca. - Lapping

penzijski doprinos - superannuation contribution

penzijski fondovi - pension funds

period korišćenja kredita bez terećenja kamatom; respektni dani; dani počeka - grace period

period nakon godišnjeg obračuna - post-year-end period

period otplate - date of repayment

Pilot uzorak - Preliminarni uzorak koji se koristi za procenu stope devijacije populacije u statističkom uzorkovanju testova kontrola ili standardne devijacije u klasičnom supstantivnom statističkom uzorkovanju. - Pilot sample

PINCs - Property Income Certificates

PIPs - Performance Indexed Paper

piramidalni dug (sukcesivno podizanje zajmova bez izmirenja tekućih obaveza) - pyramid debt

Pismena ponuda - Pismo revizora potencijalnom klijentu koje sadrži informacije o firmi za reviziju i njenoj sposobnosti da vrši reviziju i druge usluge za potencijalnog klijenta. - Proposal letter

Pismo o angažovanju - Pismo koje revizor šalje klijentu, u kome iznosi uslove revizije i utvrđuje sporazum između revizora i klijenta. - Engagement letter

pismo o angažovanju revizora za vrsenje revizije - letter of engagement

pismo rukovodstvu o slabostima interne kontrole - management letter (ltr.)

placati u ratama - pay by installments

plaćeno po osnovu vremena provedenog na radu - time worked / on the basis of time worked

plaćanja unapred ; avansi; akontacije dobavljačima; sinonim za "payment in advance" - progrešs payment

plaćanje amortizacije hartije od vrednosti; otkup hartije od vrednosti - redemption payment

plaćanje carine - customs clearance

plaćanje glavnice - principal payment

plaćanje kroz kliring - payment through clearing

plaćanje po isporuči - COD - cash on delivery

plaćanje preko banaka - bank transfers

plaćanje preko otvorenog računa - payment on an open account

plaćanje unapred, avansi, akontacije dobavljačima - payment in advance - (adv.)

plaćanje uz dokumenta - payment against documents

plaćanje uz garanciju - payment under guarantee

plafonirana cena - ceiling price; price (ceiling)

Plan bankarskog transfera - Plan na kome su izlistani svi bankarski transferi za nekoliko dana pre i posle datuma završnog računa, prema evidenciji u dnevniku priliva i odliva gotovine. - Bank transfer schedule

plan očekivanog priliva i odliva gotovine - cash budget

plan punjenja računara - machine loading schedule

plan rada klijenta na izradi godišnjeg obračuna - client management plan

plan radnog vremena - time budget

planirani nivo dobiti - budgeted amount of profit

planiranje - planning

planiranje materijalnosti - planning materiality

planiranje proizvodnje - production planning

planska privreda - planned economy

planske, standardne cene; troškovi - standard cost

plasirati depozit - place deposit

plasman - placement

plasmani sa talonima - placement to deal ticket

plasmani; ulaganja u hartije od vrednosti; hartije od vrednosti; finansijska ulaganja; poslovna ulaganja; plasmani posl. sredstava - investments

plata iz dohodka; nadnica - wages

platiti o dospeću - pay at tenor

platiti po videnju - pay at sight

plativ unapred - payable in advance

plativ unazad - payable in arrears

plative menice; date menice obaveze po osnovu menica; dospele menice - bills payable

plative obaveze; dospele obaveze - payables

platni promet - payment traffic

platni sporazum - payment agreement

plivajuća valuta - floating currency

plivajuće osiguranje; otvoreno osiguranje - floating insurance

plivajući dug (1. kratkoročni dug; 2. državni dug; 3. zajam koji se može otplaćivati na zahtev) - floating debt

plivajući kapital - floating capital

plural (množina) - plural - (pi.)

po nabavnoj vrednosti - at cost

po sporazumu o zajedničkom ulaganja - under the terms of the joint venture partners agreement

po svom najboljem znanju i uverenju - knowledge (to the best of one's knowledge and belief)

po viđenju - at sight

početi; započeti; nastati - commence

početni kapital - initial capital

početni saldo - opening balance

početno evidentiranje kupoprodaje - initial recording of the deals

početno stanje (zaključni list) - operating trial balance

podaci - data

podakreditiv (akreditiv otvoren na osnovu original akreditiva koji sluzi kao pokriće) - back-to-back credit

podizanje novca; zaključivanje računa - settlement

podlicenca - underlicence (license - USA)

podsticanje - encouragement

podudaranje; slaganje - concurrence

poduhvat; obaveza; garancija; jemstvo - undertaking

podvrgnuti se - submit

podvrgnuti se; pretrpeti - undergo

pogodba - deal

pogon, drajv - drive

pogonska režija - plant overhead

pogonska režija / deo - utilities

pogonska režija; opšti troškovi proizvodnje - factory overhead

pogonsko knjigodstvo - costing department

pogrešan; grešan - erroneous

pohranjivanje; ostave - lodgment

pojedinačan - individual - (indiv.)

pokazatelj potraživanja - credit memo

poklon ček - gift cheque

pokredni alati - loose tools

pokrenuti; nastati; poticati - originated

pokretna postrojenja - loose plant

pokrićegubitka - absorbing loss

pokriće; posredno obezbeđenje(američki: reč za security) - collateral

pokriti; priključiti; izveštavati - cover

pokrivenost filijala - branch coverage

pokvariti; poništiti - vitiate

polisa pomorskog osiguranja - marine insurance policy

politički - political - (pol.)

politika dividendi (raspodela čiste zarade posle oporezivanja) - dividend policy

politika investicija - investment policy

politika kamatnih stopa - interest rate policy

politika monopola - monopoly policy

politika stvaranja fondova; izvora sredstava - funding policy

poluproizvodi - semi-finished parts

pomoć nezaposlenima - unemployment benefit

pomoć, potpora od strane države za odredena investiciona ulaganja - investment grant

pomoćni materijal(i) - supply (-ies)

pomoćno knjigovodstvo - subsidiary ledger

pomoćno preduzeće; filijala - ancillary undertaking

ponavljanje već izvršenog obračuna - recomputation

ponderisani prosek - weighted average

ponderisanje (način obračuna prosečnih vrednosti) - weighting

ponisten dokumenat / ček; neispravan - spoilt document / cheque

poništiti; precrtati; izbrisati; anulirati; stornirati - cancel

ponuda i potražnja - supply and demand

ponuđena cena - price (offered)

popis fizičkim brojanjem - physical count

popis gotovine u blagajni - cash count

popis zaliha fizičkim brojanjem - physical stocktaking

popisna lista - stocksheet

popisna pločica; oznaka; broj za identifikovanje - identifying number

popisne liste - ounting sheets; listed counterparty

popraviti; popravke; opravke - repair

Populacija - Stanje računa ili vrste transakcija ili njihov deo. - Population

popusti; olakšice - allowance

pored toga - in addition

poreske rezerve - tax reserves

poreski kredit - tax credit

poreski organ - inland revenue

porez na dohodak - withholding tax

Porez na profit - Income tax expense

porez na promet - purchase tax

Porez na promet sadržan u robi - Taxes included in goods value

Porudžbina kupca - Porudžbina kupca za robu, obično u formi porudžbenice, koju je pripremilo kupovno odeljenje kupca. - Customer order

poslati; okončati; depeša; pismo - dispatch

posledica; uspeh; ishod; dohodak - issue

Poslovi gotovinske naplate - gotovina koju je primilo preduzeće od gotovinskih prodaja, naplate potraživnaja, prodaje akcija, prodaje investicija, i prodaje aktive. - Cash collection transactions

Poslovi na kraju godine - Koraci u toku revizije koje treba izvršiti na datum ili posle završnog računa klijenta na kraju godine. - Year-end work

Poslovi prodaje - Razmena roba i usluga nekog preduzeća za gotovinu ili obećanja da će se izvršiti plaćanje u gotovini. - Sales transactions

Poslovi regulisanja prodaje - Promene prvobitnih prodajnih transakcija da bi se ustanovile transakcije ili događaji posle prodaje. Obično se takve korekcije vrše za vraćenu robu, oštećenu robu, popuste za promptno plaćanje, korekcije grešaka kod fakturisanja, i otpisi nenaplativih računa. - Sales adjustment transactions

poslovi za tuđi račun - managed funds

poslovna dobit - trading profit

poslovna evidencija - correspondence file

poslovna korespondencija - business correspondence

poslovna politika - business policy

poslovna sredstva - capital employed

poslovna ulaganja na nekomercijalnoj osnovi; trgovačke investicije - trade investment (s)

poslovne celine - business entity

poslovni aranžman - business arrangement

poslovni ciklus - business cycle

poslovni fond - business fund; own capital

poslovni inventar - office equipment

poslovni izgledi - business prospects

poslovni izveštaj - management accounts

poslovni moral - business moral

poslovni odbor - business board

Poslovni rezultat - Profit/(Loss) from operations

poslovno računovodstvo - management accounting; business accounting

poslovodni organ - director general; executive body

poslupak sa dokumentima - vouching work

posrednik - broker

postaviti; podići; složiti - set up

Postignuta preciznost - Izračunati iznos dobijen množenjem pouzdanosti (UR) i standardne greške (SE) i veličine populacije (N). - Achieved precision

postignute cene - p.n. - prices negotiated

postojan; dosledan; saglasan; u skladu; odgovarajući - consistent (with)

postojanje - existence

postrojenja i oprema - plant and equipment

postupak; radnja; parnični postupak - proceeding

postupci ispitivanja valjanosti - substantive procedures

poštanski nalog - postal order

poštanski transfer - mail transfer

Poštovanje numeričkog redosleda dokumenata - Utvrđivanje da li se numerisani dokumenti koriste prema numeričkom redosledu. - Accounting for serial continuity of prenumbered documents

potceniti - undervalue

potcenjena valuta - undervalued currency

potcenjivanje - understate

potenciajalne greške - potential errors

potencijalne obaveze; neočekivane ali moguće obaveze - contingent liabilities

potkrepiti - support

potpuno otpisana osnovna sredstva - fully depreciated assets

potraživanja od - amounts due from

Potraživanja od državnih organa i organizacija - Receivables from Governments

Potraživanja od izvoznika - Receivables due from exporters

Potraživanja od komisione i konsignacione prodaje - Receivables due from consignment sales

potraživanja od kupaca - trade receivables

Potraživanja od prodaja - Trade receivables

Potraživanja od prodaje povezanim pravnim licima - Trade receivables from Subsidiary & Associate companies

Potraživanja od zaposlenih - Receivables from Empolyees

Potraživanja po osnovu preplaćenih poreza i doprinosa - Prepaid taxes & Contribution

Potraživanja po osnovu uvoza za tuđi račun - Receivables due from import on behalf of third parties

potraživanja preko određenog roka - overdue debtors; overdue debts

Potraživanja za kamatu i dividende - Receivables for Interest & Dividends

potražni saldo; aktivni saldo - credit balance

potražnji saldo; pasivni saldo - debit balance

potražuje; odobriti, u korist (knjižiti kao prihod) - credit

potreba - amenity

potrošački kredit - consumption loan; consumer's credit; consumer loans

potvrda o prijemu - acknowledgment of receip

potvrda o uplati; izvod sa računa - deposit slip

potvrda, priznanica o uplati - payment receipt

potvrda; certifikat o obavezama - liability certificate

potvrdeni primerak - certified copy

Pouzdanost - U kvalitativnom uzorkovanju, verovatnoća da ste u pravu ako se pouzdate u efektivnu proceduru strukture interne kontrole U varijatornom uzorkovanju, verovatnoća procenjene vrednosti uzorka plus minus postignuta preciznost koja sadrži stvarnu vrednost populacije. - Reliability

povećanje (nabavka) - addition

Povećanje vrednosti zaliha nedovršenih i gotovih proizvoda - Increase in value of inventories

Povezano lice - Pojedinac, grupa, ili preduzeće koje može značajno da utiče na klijenta i njegove poslovne politike. - Related party

povlačenje (kredita) - draw-down

povlašćena akcija - preference share

povlašćena plaćanja - preferential payments

povoljno mišljenje - unqualified opinion

povraćaj kapitala - capital recovery; return on capital - (ROC)

povraćaj novca; plaćanje; vraćanje novca - reimbursement

povraćaj; rezultat; podatak; izveštaj - return

povratna ambalaža - returnable container; returnable package

povratna sprega / informacija - feed back

povremeno - occasionally - (occ.)

pozajmice - borrowings; landing

pozajmljiva sredstva (novac koji stoji na raspolaganju pojedinicima i institucijama - loanable funds

pozitivna ili negativna kursna razlika - exchange / profit or loss on

pozitivna kursna razlika; dobitak na kursnoj razlici - profit on exchange

Pozitivna potvrda - izveštaj o saldima potraživanja koji se upućuje kupcu sa zahtevom da on odgovori direktno revizoru bez obzira da li je saldo ispravan ili ne. - Positive confirmation

pozitivna salgasnost salda (kada postoje salda na računima kupaca) - positive confirmation of balances

Pozitivne kursne razlike - Foreign exchange gains

pozitivno odstupanje - favourable variance (favorable - USA)

pozvati na odgovornost - to take task

praćenje; upoređenje - tracing

prag - threshold

Prateća oznaka - Beleška koja prati skup zapisa o fajlu, i koja sadrži kratke informacije povezane sa ovim beleškama. - Trailer label

pratiti; prisustvovati; zanimati se - attend

pravna pitanja; pravni odnosi - legal matters

pravo kupovine; pravo učešća - subscription right

pravo; ono sto pripada po zakonu; dažbina; naknada - due

pravovremeno - due, (in due course)

prebijanje - net off

prebijena - netted off

preceniti - overstate

precenjena valuta - over-valued currency

Preciznost – Meri koliko verno uzorak održava odgovarajuću osobinu u populaciji, ili opseg vrednosti oko procenjene vrednosti u okviru koga se očekuje da će pasti stvarna vrednost populacije. - Precision

predaja; uručenje robe - consignment

predlog budžeta - budget proposal

prednost - advantage

predračunska vrednost ulaganja - estimated cost of expenditure

predstavništvo - representative office - (rep.)

predujam za vozarinu - advance on freight

predvidena a neizvršena investiciona ulaganja; odobrena započeta investiciona ulaganja - outstanding capital expenditure

predvidiva budućnost - predictive future

predviđanje; prognoza - forecast

preferencijalni kapital (deo kapitala izdat u formi povlašćenih akcija) - preference capital

pregled - examination

Pregled dospelosti potraživanja - Lista računa svakog pojedinačnog kupca s analizom koliko dugo je svaki račun, ili njegove komponenete, nenaplaćan. - Aging Schedule

pregled planiranog i izvršenog vremena revizije - budget and performance summary of audit

Pregled programske logike - Kompjuterska tehnika revizije u kojoj revizor, da bi shvatio kompjuterski program, sakuplja programsku dokumentaciju i pregleda je. - Review of program logic

pregled slabosti sistema interne konrole - PSIK - record control of weaknesses - RCW

pregled troškova - cost sheet

pregled značajnih pitanja iz revizije - issues (issue points)

prekinuta / obustavljena proizvodnja u toku - non current work in progreš

prekomeran; suvišan - redundant; excessive

prekomerna ponuda - excess supply

prekomerne zalihe - excess inventories

prekoračeni iznos - overdue amount

prekoračenje proračuna - overbudget

prekoračenje troškova - cost overruns

prelamanje salda; izjednačiti (umanjenjem; povećanjem); protivrednost; naknada; kompenzacija - offset

preliminarni analitički uvid - apreliminary nalytical review

prema iznosima na nominalnom računu kapitala - by reference to the nominal capital account

prema jugoslovenskim propisima - as required by Yugoslav Law

preneta nenaplaćena realizacija, PVR - deferred sales

preneta neresena pitanja - points forward - (pts.)

preneti troškovi u nenaplaćenoj realizaciji - deferred cost of sales

preneto (razgraničeno) - straight forward

prenos; cesija - assignation

prenosiv - negotiable

prenosiva obveznica - transferable bond

prenosivi akreditiv - transferable credit

prepis; kopija - counterpart

preplata - subscription fees

preračunavanje stranih sredstava plaćanja - conversion of foreign currencies

prerađivačka industrija - manufacturing industry

preraštaj; višak - accretion

prethodna provera indikatora poslovanja - review of performance indicators

prethodna revizija - interim audit

Prethodni revizor - Firma za reviziju koja je pre radila kao revizor za klijenta i koja je ili prekinula reviziju ili je saradnju s njom prekinuo klijent. - Predecessor auditor

pretovar - trans-shipment

pretpostavljeni izvori (pr. finansiranja) - proposed sources

preuzete - outstanding

preuzete obaveze u pogledu investicija - outstanding capital expenditure commitments

preuzete obaveze za investicije - capital commitment

preuzete; dovoljan - sufficient

prevremeno plaćanje - anticipated payment

prezent (sadašnje vreme) - present - (pres.)

prezentirajuca banka (banka koja prezentira dokumenta) - presenting bank

približno se slaže - broad correspondence - (corresp.)

pridruženi clan - associated member

prihod od prodaje - sales revenue

prihod od provizije - commission income

prihod od ulaganja u hartije od vrednosti; prihod po osnovu udruživanja sredstava - investment income

prihod odobren ... - income credited to

prihod po osnovu rente - rental income

prihod u naturi - income in kind

prihod; ukupan prihod - income

Prihodi - Revenue

prihodi i rashodi - receipts and expenses

Prihodi iz ranijih godina - Prior years income

Prihodi od aktiviranja ili potrošnje proizvoda i usluga za sopstvene potrebe - Consumption of own products

Prihodi od aktiviranja ili potrošnje robe za sopstvene potrebe - Consumption of own goods

Prihodi od članarina - Membership fees

Prihodi od kamata - Interest income

Prihodi od premija, subvencija, dotacija, regresa, kompenzacija i povraćaja poreskih dažbina - Premiums, subsidies, donation, tax refunds

prihodi od prodaje - sale proceeds

Prihodi od prodaje proizvoda i usluga na domaćem tržištu - Sales of products & services

Prihodi od prodaje proizvoda i usluga na inostranom tržištu - Sales of products & Services

Prihodi od prodaje proizvoda i usluga povezanim pravnim licima - Inter Company sales of producs & services

Prihodi od prodaje robe na domaćem tržištu - Sales of commercial goods

Prihodi od prodaje robe na inostranom tržištu - Sales of commercial goods

Prihodi od prodaje robe povezanim pravnim licima - Inter Company sales of commercial goods

Prihodi od revalorizacije nematerijalnih ulaganja i osnovnih sredstava - Revaluation of fixed & intangible assets

Prihodi od smanjenja obaveza - Writte off of liabilities

Prihodi od ukidanja dugoročnih rezervisanja koja su vršena na teret poslovnih rashoda (troškova) - Release of provisions

Prihodi od ukidanja neiskorišćenih dugoročnih rezervisanja za rizike - Relesase of long term provision

Prihodi od ukidanja odloženih revalorizacionih rezervi - Release of deferred revaluation reserves

Prihodi od zakupnina - Rental income

prihvatljivi uslovi - accommodating terms

prihvatljiv; razuman; podnosljiv; opravdan; razborit; prilican - reasonable

Prihvatljiva greška - Procena maksimalne monetarne nepreciznosti koja može da se javi u stanju računa ili vrsti transakcija a da ne dovede do materijalnih grešaka u finansijskim izveštajima. - Tolerable misstatement

Prihvatljiva stopa - Maksimalna stopa devijacija od utvđene politike ili procedure strukture kontrole koju revizor može da toleriše a da pri tom ne menja planirani nivo rizika kontrole. - Tolerable rate

prijemnica - GRN - Goods Received Note

prikaz(analitički) - breakdown

prikazan - set out

prikazan je kao deo obrtnih sredstava - shown under current assets

prikazivanje - presentation

prikrivena inflacija - inflation hidden

prikupljanje izvora - funding

Prilagođavanje revalorizacije - Revaluation adjustments

prilagođen program - tailored programme

priliv sredstava - receipt of funds

priliv sredstava od kredita; kreditna linija - loan proceed

prilog - appendix

prilog; priloški - adverb - (adv.)

primarna industrija - primary industry

primarni rizici - primary risks

primeniti - perform - (perf.)

primenjena ekonomija - applied economics

primenjeno prilikom sastavljanja - adopted in preparing

primenjivati; izvršiti; odgovarajući - appropriate

primljena gotovina - cash receipt

primljena vrednost - value (received)

primljeni avansi - advances received; customer advances

Primljeni avansi, depozite i kaucije - Advances, Deposits & Bails Received

Primljeni avansi, depoziti i kaucije - Advances, Deposits & Bail received

prinudan; prisilan; obavezan; - compulsory

prinudna likvidacija - compulsory liquidation

prinudna štednja - forced saving

prinudno poravnanje - forced settlement

prioritet; prednost - precedence

prioritetna dividenda - preference dividend

prioritetne akcije; akcije sa fiksnom stopom dividende; preferencijalne akcije koje su stabilno uložene u kapital i na koje se placa samo 7% kamata - preference shares

prioritetne hartije od vrednosti - preference stocks

prioritetne obveznice - preference bonds

prioritetni uslovi - preferential terms

prioritetni zajmovi - preference loan

Pripadajuća ispravka - Related provision

Pripremni poslovi - Procedure revizije koje treba sprovesti pre datuma klijentovog završnog računa na kraju godine. - Interim work

prirodan; svojstven - inherent

priručna; porto blagajna - cash float

priručnik; uputstvo - manual

Pristup gde revizor testira inpute i autpute dobijene pomoću kompjutera ali ne koristi kompjuter za obavljanje testova kontrole ili supstantivnih testova. - Auditing around the computer

prisustvovanje popisu zaliha - physical verification of inventories

privatna stednja - personal savings

privredni rast - economic growth

privredno čudo - economic miracle

privremena obustava (zakona) - abeyance

privremeni raspad sistema interne kontrole - breakdown of internal control

priznanica avionske - poste air mail receipt

priznanica; potvrda; prijem - receipt

Procedure za kontrolu kompjuterskih operacija - Kontrole dnevnih kompjuterskih operacija koje za cilj imaju da smanje mogućnost pojave grešaka na minimum i da osiguraju da će se operacije nastaviti u slučaju fizičke oštećenja ili neke druge greške na kompjuteru. - Computer operations control procedures

Procedure za kontrolu pristupa - Za cilj imaju da spreče neovlašćenu upotrebu kompjuterske opreme, fjalova i programa. - Access control procedures

procena - assess

Procena dolarske vrednosti - Statistički pristup koji se koristi za nezavisnu procenu vrednosti stanja na računu ili vrste transakcija. - Dollar value estimation

Procena razlika - Statistički model za procenu ukupnih razlika između revidiranih i knjigovodstvenih vrednosti zasnovan na razlikama uočenim posmatranjem uzoraka. - Difference estimation

procena rizika revizije - engagement risk

procenena vrednost; vrednovanje; procenjivanje - valuation

proceniti; oceniti; vrednovati - evaluate

procenualni izraz marginalnog bruto dobitka - gross profit percentage

proces donosenja finansijskih planova - planning and budgeting procedures

proces povlačena - fallback procedure

prodaja - sales

prodaja na kredit - credit sale

prodaja na kredit (preneta potraživanja od kupaca) - deferred trade receivables

prodaja na kredit (u ratama) - sales on an installment basis

prodaja na kredit; prodaja na poček; vlasništvo nad robom nastaje tek po otplati svih rata - hire purchase

prodaja po ceni na dan ugovora sa naplatom ugovorenom budućem roku - forward sale

prodaja po nalogu kupca putem poste / uz - mail order sales

prodaja za gotovo - cash sales

prodaje na kredit - credit by installment

prodajna cena - selling price

prodajni nalog - selling order

prodajni ugovor - bill of sale

produžni zajam; sanacioni zajam - extension loan

Profit (gubitak) posle oporezivanja - Profit / Loss after tax

profit posle oporezivanja - profit after tax

profit pre oporezivanja - profit before tax

profitabilna investicija - viable investment

program dokumentarne revizije; dokumentarni test - vouching test

program funkcionalnih testova - PFT - programme of functional test

program revizije - audit programme (-gram)

Program revizije - Detaljan popis svih procedura koje je potrebno izvršiti u toku revizije. - Audit program

Program revizije - Detaljan pregled specifičnih procedura koje treba izvršiti u toku revizije. Ovaj pregled planiranih procedura, prema SAS br. 22, Planiranje i nadzor, treba izraditi za svaku reviziju. - Audit program

Programer - Lice koje crta dijagrame, pravi kompjuterske programe, i priprema potrebnu dokumentaciju. - Programmer

programi za izvršenje revizije - audit programmes

progresivna taksa - tax (progrešsive)

proizvod ispod standardnog kvaliteta; - substandard product

proizvođački troškovi - manufacturing costs

proizvodi povučeni sa tržišta - withdrawn product

proizvodna cena - manufacturing price

proizvodna režija; pogonske rezije - production overheads

proizvodnja - manufacturing;production

proizvodnja u toku; nedovršena proizvodnja - work in progres

Projektovana greška - Procena monetarne nepreciznosti u populaciji bazirana na uzorku supstantivnog testa. - Projected misstatement

projektovana tačnost koju želimo postići u reviziji - MP - Monetary Precision

prolazni računi; prelazni računi; privremeni - računi suspense accounts

promene - movements

Promene vrednosti zaliha učinaka - Changes in inventories of finished goods and work in progreš

promenljivi troškovi koji nastaju zbog razlike u veličini ili području otpreme; dodatni troškovi - incremental costs

promet; prodaja; realizacija; obrt; ukupna prodaja (total sales & turnover) - turnover

promjenljivi podaci - transaction data

promptni poslovi (poslovi koji se odmah izvršavaju) - prompt business

promptno plaćanje - prompt payment

propisana evidencija; računi - statutory records

propisani završni račun; propisana forma bilansa uspeha i bilansa stanja - statutory accounts

propratni - concomitant

propustiti; izostaviti - omit

prosečna salda - average balances

prosečni dnevni saldo - average daily balance

protiv svih rizika - AAR - Against All Risks

protivan; suprotan; nepovoljan; nepodesan; neprijateljski - adverse

protivstavka - amount set off

provera transakcija - transaction review

provera valjanosti - reviews of output

provera; pregled; analiza - review - (rev.)

proveravati; kontrolisati - check

Proveriti razliku - Diffrence check

provizija - commission

provizija za zaključene zajma - negotiation fee

provizije - commission; expenses; commissions

prva ulazna - prva izlazna - FIFO - (First In- First Out)

PSR - Professional Standards Review

publikovani završni računi - public accounts

puna odgovornost - overall responsibility

punjenje početnog programa - initial program loading

puštanje kredita u korišćenje - loan drawdown

putni troškovi; dnevice - subsistence (travel)

putni troškovi; dnevnica - travel subsistence

PVR - Accrued expenses & Deferred Income

R

Racio analiza - Poređenje odnosa među računima u finansijskom izveštaju. - Ratio analysis

Racio iznosa greške i veličine fizičke jedinice (na primer, računa potraživanja) koja sadrži grešku. - Tainting

racio likvidnosti tekuće - quick asset ratio - current assets to current liabilities with the exclusion of inventories

racioniranje - rationing

račun dobavljača - vendor's account

račun dobiti - surplus account

račun dobitka i gubitka - account (profit & loss)

račun glavne knjige - general ledger account

račun kapitala - capital account

račun klijenta - customer account

račun marže - margin account

račun nerezidenta - non-resident account

račun nominalnog kapitala - nominal capital account

račun prihoda i rashoda - income and expenditure account

račun prodaje - account (sales); sales account

račun; konto - account - (acct.)

računi glavne knjige - nominal ledger accounts

računi grupa kompanija; združenih preduzeća - group accounts

računi koji sadrže kamatu - interest bearing accounts

računi obaveza; dobavljači; pasivna vremenska razgraničenja i ostale obaveze - accounts payable

računi potraživanja; računi kupaca i dospelih potraživanje - accounts receivable

računi rashoda / troškova - expense accounts

računovoda - accountant

računovodstvena (knjigovodstvena) evidencija - accounting records

računovodstvena evidencija - records

računovodstvena kontrola - accounting control

računovodstvena obrada - accounting process

računovodstvena osnova - accounting basis

računovodstvena politika - accounting policy

računovodstveni izkazi; godišnji obračuni; finansijski izveštaji - financial statements

računovodstveni koncept; nacelo - accounting concepts

računovodstveni nalog za knjiženje - accounting vouchers

računovodstveni organi - accounting bodies

Računovodstveni predračuni - Procene koje pravi rukovodstvo a koje se odnose na računovodstvene iskaze za takve stavke kao što su neto ostvarive vrednosti zaliha, potraživanja, rezervisanja i troškovi garancija. - Accounting estimates

računovodstveni tretman - accounting treatment

računovodstveni tretman amortizacije - accounting for depreciation

računovodstvo; knjigovodstvo - accounting - (acct'g.)

radna dozvola - work permit

radna lista - job card

radna traka - tape drive

radna zajednica - working community

radni papir - working paper

radnički savet - workers'council

radno iskustvo - work experience

radno opterećenje - work load

radnointenzivan - labour-intensive

radno-intenzivna proizvodnja - labour-intensive production

RAFT - Revolving Acceptance Facility by Tender

Rashodi - Expenses

Rashodi dugoročnih rezervisanja za rizike - Long term risk provision

Rashodi iz ranijih godina - Expenses incurred in prior years

Rashodi kamata - Interest paid

Rashodi po osnovu revalorizacije kapitala - Revaluation of capital

rashodovanje - scrappe

raskinuti (ugovor) - terminate (the contract)

raspodela dobiti - appropriation of profit

raspodela neto dobiti - appropriation of net income

raspodela troškova - cost distribution

raspoloživa sredstva - available assets

raspoloživi akreditiv - credit available

raspoloživi kapital - available capital

rasprava; vestačenje - hearing

rast cena na malo (stopa inflacije) - inflation rate

rastući troškovi - increasing costs

rasuđivanje; procena - judgment

rasuti teret - bulk cargo

Razgraničena potraživanja za nefakturisani prihod - Uninvoiced Sales

Razgraničeni obračunati rashodi - Accrued expenses

Razgraničeni plaćeni troškovi do jedne godine - Prepaid Expenses

Razgraničeni prihodi - Deferred income

Razgraničeni zavisni troškovi nabavke - Accrued cost of purchases

razgraničeno do kraja godine - year end accrual (y/e)

razgraničenje duznosti - segregation of duties

razgraničenje; presek - cut-off

različitost; protivrečnost - discrepancy

razlika u kamati između terminskog i prometnog deviznog berzanskog posla - over-spot rate

razlike; protivstavke - contrast

razmatranje; posmatranje - consideration (to take into...)

razmotriti - consider

razno - miscellaneous - (misc.)

razvoj proizvoda - product development

razvojna banka (banka za privredni razvoj) - development bank

realizacija; prihod - revenue

rebalans plana - roll forward plan

recesivan - recessional

reeksport - re-exports

refinansiranje - refinance

reflacija - reflation

refundirano - repaid

refundiranje poreza - tax refund

regionalni - regional - (reg.)

registar akcija - share register

registrovana akcija - registered share

registrovana obveznica - registered bond

Regresivna analiza - Vrsta analize trenda u kojoj se zavisna promenjiva (y) predviđa na osnovu nezavisne promenjive (x), pomoću statističke metode nalaženja najboljeg oblika za jednačinu y = a + bx. - Regresion analysis

regresivna ponuda (povećanje ponude prouzrokovano padom cena na tržištu) - regresive supply

regresivna taksa (porez koji se smanjuje sa povećanjem iznosa koji se oporezuje) - regresive tax

regresni postupak - recourse action

rekapitulacija zarada - payroll summaries

reklamacija; zahtev; prigovor - claim

reklasifikacija - reclassification

reklasifikovana šema - account classification chart

rekordna proizvodnja - record output

rembursni kredit (kredit na ime naknade) - reimbursement credit

REMICs - Real Estate Mortgage Investment Conduits

remitentna banka (banka koja doznacuje novac, hartije od vrednosti) - remitting bank

rentabilnost; profitabilnost - profitability

REPOS - Repurchase Agreement

Reprezentativni uzorak - Uzorak od koga se očekuje da pokaže približno iste karakteristike kao i populacija iz koje je izvučen. Reprezentativni uzorak može se izabrati na bazi koncepta verovatnoće (na primer, izbor slučajnog broja) ili slučajnim izborom. - Representative sample

reprogramiranje - rescheduling

restriktivna klauzula - restrictive clause

Restriktivno indosiranje - indosiranje čeka na taj način da se može uplatiti samo na račun toga preduzeća u banci. Takvo indosiranje često se obeležava "samo za uplatu na račun XYZ preduzeća." - Restricitive endorsement

resultati proizvodnje; povraćaji proizvodnje - production returns

retenciona kvota - retention quota

revalorizacija - revalorization; revaluation

revalorizacija osnovnih sredstava - revaluation of fixed assets

Revalorizacione rezerve - Revaluation Reserve

Revalorizacioni prihodi - Revaluation Income

Revalorizacioni rashodi - Revaluation expenses

Revalorizovane rezerve - Revaluation reserves

revidiran završni račun; završni račun na kome je izvršena revizija - accounts audited

revizija kod klijenta - fieldwork

revizija završnog računa - final audit

revizija; pregled godišnjeg obračuna - audit

Revizor naslednik - Firma za reviziju koja nastavlja angažman prethodnog revizora. - Successor auditor

revizor odgovoran za rad tima - senior in charg

revolving kredit - revolving credit

Rezerve - Reserves

Rezerve iz viška revalorizacionih prihoda nad revalorizacionim rashodima - Revaluation reserve from suficit

rezerve za sumnjiva potraživanja - provisions

rezerve; rezervni fond - reserve (s)

Rezervisanja za paušalno odmereno pokrivanje dubioznih potraživanja - General Provision for Bad Debts

Rezervisanja za penzije - Provision for Retirment Benefits

Rezervisanja za troškove investicionog održavanja osnovnih sredstava - Provision for Maintenance of Property &Equipment

Rezervisanja za troškove obnavljanja prirodnih bogatstava - Provision for Recovery of Natural resources

Rezervisanja za troškove u garantnom roku - Warranty Provision

Rezervisanja za zadržane kaucije i depozite - Provision for Bails & Deposits

Rezervni delovi - Spare parts

rezervni delovi - spare parts

rezultat ispravki, na kraju MAP - ukupan pregled nepravilnosti manjkovi i viškovi u banke; (tabela) pregled razlika na pozicijama odredenih oblasti koje su (razlike) utvrdene testovima, tj - po verifikaciji - score sheet

rezultati revalorizacije - surplus on revaluation

RICS - Royal Institution of Chartered Surveyors

Rizik izvan uzorkovanja - Svi aspekti rizika revizije koji nisu izazvani rizikom uzorkovanja. - Nonsampling risk

rizik kupca - buyers' risk

Rizik nekorektnog isključenja - Rizik da uzorak potkrepljuje zaključak da u evidentiranom stanju na računu ima materijalnih grešaka, a u stvari ih nema. - Risk of incorrect rejection

Rizik nekorektnog prihvatanja - Rizik da uzorak potkrepljuje zaključak da u evidentiranom stanju na računu nema materijalnih grešaka, a u stvari ih ima. - Risk of incorrect acceptance

Rizik odstupanja uzorka - Izraz u uzorkovanju testova kontrole koji označava razliku između stope devijacije uzorka (greške uzorka ÷ veličina uzorka) i maksimalne stope devijacije populacije, ili, u aplikaciji varijatornog uzorkovanja, koncept koji se naziva "postignuta preciznost". - Allowance for sampling risk

rizik otpremnika - carrier risk

Rizik potcenjivanja rizika kontrole - Rizik da je procenjeni nivo rizika kontrole baziran na uzorku manji od operativne efikasnosti politike ili procedure strukture kontrole. - Risk of assessing control risk too low

Rizik precenjivanja rizika kontrole - Rizik da je procenjeni nivo kontrolnog rizika baziran na uzorku veći od stvarne operativne efikasnosti politike ili procedure strukture kontrole. - Risk of assessing control risk too high

Rizik revizije - Kombinacija rizika da će se materijalne greške javiti u računovodstvenom procesu izrade finansijskih izveštaja i rizik da materijalne greške koje se jave revizor neće otkriti. - Audit risk

Rizik uzorkovanja - Rizik da se zaključak revizora baziran na uzorku može razlikovati od zaključka do koga bi došao da se test primenjuje na celu populaciju. - Sampling risk

RO - organisation (organization - USA)

ROA - Return On Assets

Roba - Goods for resale

roba na prodaju uz mogućnost povraćaja - goods on sale or return

roba na putu - stock in transit

roba sa manama - faulty goods

roba široke potrošnje - domestic product

robna klauzula - commodity clause

robno tržište - commodity market

ROE - Return On Expenses

rok dospelosti; rok isteka - expire

rok otplate; datum otplate; uslovi otplate - repayment term

RPS - Remarketed Preferred Stocks

ručna operacija - manual operation

ručno unosenje podataka - manual data imput

RUF - Revolving Underwriting Facility

rukovanje - handle

rukovodećim radnicima - management personnel

rukovodenje (sinonim za management) - administration

rukovodilac - manager (mgr

rukovodilac revizije - audit manager

rukovodilac specijalizovan za kompjutere - computer trained manager

rukovodilac tima - supervisor

rukovodstvo - management (mgt.)

rutinske kontrola - clerical control

S

s obzirom na - with respect to (in respect of - USA)

s obzirom na; što se tiče - in respect of (with respect to - USA)

sa partikularnom havarijom - WPA - With Particular Average

sa stanovišta; u svetlu - in light of

sadašnja vrednost - net value; written off value; written down value

sadašnja vrednost osnovnih sredstava; neto knjigovodstvena vrednost - net book value

sadašnja vrednost zamene - depreciated replacement value

sadašnji - actual

saglasiti se (saglasno je sa...) - comply (it complies with YU acounting regulations)

saglasiti se; potvrditi - confirm

saglasnost salda / pozitivna i negativna saglasnost salda - confirmation of balances

salda u blagajni - cash balances

salda; stanja na računu ill računi - balances

saldo međusobnih dugovanja i potraživanja između povezanih preduzeća - inter company balances

saldo računa kod banke - bank balances

samo kao agent - as agent only

samo; jedino - merely

samofinansiranje - auto-financing; self-financing

Samoproverni broj - Dodatni broj ili brojevi koji se dodaju nekom broju da bi se potvrdila tačnost originalnog broja. - Self-checking digit

sanacioni krediti - stand-by credits

sanacioni zajam - consolidated loan; rehabilitation loan

SAPCO - Single Asset Property Company

SAS - Statement of Auditing Standards

sastaviti; skicirati - draw up

sastaviti; skupiti; izmisliti; spremati - make up (to ...)

sastavljen; pripremljen - prepared

sastavna stavka - constituent item

sastavni delovi - components

sastojati se od obuhvatati; sačinjavati - comprise

sastoje se od - are made up of

satna lista - clock card

sažeti; skraćeni bilans stanja - condensed balance sheet

SCOUT - Shared Currency Option Under Tender

SCP - Sterling Commercial Paper

SDRT - Stamp Duty Reserve Tax

se formira - maintained (is...)

se obračunava - provided (is.)

SEC - The United States Securities and Exchange Commission

selektivno potvrdivanje - selective endorsing

šema - scheme

šematski prikaz tokova dokumentacije - flow chart

SEPON - Stock Exchange Pool Nominees - a nominee company used by the International Stock Exchange of the United Kingdom and the Republic of Ireland

servisiranje duga; otplata duga - debt management

servisiranje inostranog duga (otplata kamate inostranog zajma) - foreign debt servicing

Servisni centri - Kompjuterski sistemi i uređaji na kojima neka organizacija procesira informacije nekog drugog preduzeća. - Service centers

SFAS - Statement of Financial Accounting Standards issued by the United States Financial Accounting Standards Board

SFG - Semi Finished Goods

SI - Statutory Instrument. The government order which amends legislation. In the context of the Touche Ross Manual of Financial Reporting and Accounting (3rd Edition); SI's will normally be amendments to the Companies Acts.

sigurnost; jamstvo - surety

silom; neizbezno; nuzno - per force

sintetički račun - control account

sirovine i materijal - raw materials and supplies

sistem dvojnih kurseva - double rate system

sistem elektronskog transfera sredstava - electronic transfer of funds

sistem objedinjavanja - imputation system

sistem plaćanja, platni promet - payment (system of.)

sistem plaćanje - disbursement system

sistem plati pa nosi - cash and carry system

sistem programiranja - programming system

sistem rezerve - stand-by system

sistem standardnih / planskih troškova - standard costing system

Sistem u realnom vremenu - On-line sistem koji procesira transakcije čim ih korisnik unese, tako da odmah dobija odgovor. - Real-time system

Sistematski izbor - Metoda izvlačenja uzorka u kome se svaka n-ta stavka izvlači iz jedne ili više početnih. - Systematic selection

Sistemi baza podataka - Sistemi koji skladište skupove povezanih podataka koje deli i koristi više različitih korisnika za različite svrhe. - Database systems

Sistemi za mikroprocesiranje - Manji kompjuterski sistemi koje koriste i kontrolišu direktno korisnici. - Microprocessing system

sitan inventar i ambalaža; sitni inventar i alat - tools and consumable stores

sitan inventar, oprema i inventar - fixtures and fittings

sitničav; preterano tačan; precizan - meticulous

skala penzijskog osiguranja - pension scheme

skart; otpaci - scrap

skladišni list - dock warrant

skladište - warehouse

skladištenje - warehousing

skladištenje sirovina - raw material storage

sklopovi - sub-assemblies

skraćeno; skraćenica - abbreviated - (abbr.)

skraćenje operacija - shear operation

skup novac - dear money

skup; grupa / sistematsko grupisanje dokumenata ili podataka; dokumenta svrstana po unapred utvrdjenim kriterijima - batch

skupljati se; sastaviti - assemble

skupština banke - bank assembly

slabosti; nedostaci - weaknesses

sledeći; kasniji - subsequent

slobodno od delimičnog oštećenja - FPA - Free of Particular Average

složen nivo postupaka ispitivanja valjanosti - intermediate level of substantive tests - (IS)

složena kamata - compound interest

složiti; usaglasiti - agree

Slučajni uzorak - Tehnika izbora za generisanje verovatnog uzorka koji se može koristiti u statističkim ocenama. - Random sample

Slučajni uzorak - Uzorak koji je revizor izabrao bez ikakvog posebnog razloga. - Haphazard sample

smanjen; otpisan - written down

smanjenja; otuđenje; raspolaganje - disposal

Smanjenje vrednosti zaliha nedovršenih i gotovih proizvoda - Decrease in value of inventories

smeštanje - establishment

SNCF - Securitized Note Commitment Facility

SNIF - Short Term Note Issuance Facility

sniziti; reducirati (cene) - abate

socialno staranje; socijalna pomoc - welfare

socijalno osiguranje - national insurance; social insurance

softver (skup programa, pravila i dodatne dokumentacije u vezi sa sistemom za obradu podataka) - software

sopstvena skala penzijskog osiguranja / ukoliko je preduzeće pravi - pension self-administered

sopstveni izvori poslovnih sredstava; kapital - capital

Sopstveni vanposlovni izvori - Own Non Business Related Funds

sopstveno gotovinsko učešće (predujam; kapara) - down payment

SORP - Statement of Recommended Practice issued by the ASC, which gives guidance on current best practice on topics which are not of major or fundamental importance. It also includes statements of recommended practice prepared by industry committees which have been approved and franked by the ASC.

spajanje i akvizicija - M & A - Mergers and Acquisitions

specifikacija - list of balances

specifikacija posla - job specification

specifikacija; sumarni pregled; rekapitulacija (-cije) - summary (ies)

Specijalista - Osoba (ili firma) koja poseduje posebnu veštinu ili znanje u nekoj drugoj oblasti, van računovodstva i revizije. - Specialist

specijalna prava vucenja (prava clanica Međunarodnog monetarnog fonda) - Special Drawing Rights

specijalni indosament - special endorsement

špediterska potvrda - forwarder's receipt

spekulativna investicija - speculative investment

spekulativni posao - deal forward

spesimen potpisa, lista deponovanih potpisa - specimen signatures

SPINs - Standard & Poors Indexed Notes

spliting (cepanje akcija ciji je kurs veoma porastao na dve ill više manje nominalne vrednosti) - splitting

spoljna likvidnost - external liquidity

Spoljna oznaka - Oznaka sa nazivom fajla, rednim brojem, datumom kreiranja i brojem verzije koja se fajlu dodaje spolja, i koju čita kompjuterski tehničar. - External label

spor - dispute

sporedni troškovi - accessory charges

sporna potraživanja - bad debt

sposobnost; mogućnost; platežna sposobnost - ability

SPOT - Single Property Ownership Trust

spot uslovi (uslovi za prodaju koja se može odmah izvršiti) - spot terms

spred, marža - spread

sprovesti; isvršiti - carry out

SPS - Single Property Schemes

SPUTs - Single Property Unit Trust

srebrni standard - silver standard

srednja cena - mean price

sredstva / fond zajedničke potrošnje - collective consumption assets / fund

sredstva i likvidnost - funds and liquidity (sources of...)

sredstva po videnju - sight funds

sredstva raspoređena u fondove - allocated to funds assets

sredstva van upotrebe - unoccupied assets; unused assets

sredstva; aktiva - assets

Sredstvo uvećanja stanja u banci ili da bi se sakrio manjak gotovine, ili da bi se uvećala gotovina prikazana u završnom računu pomoću prenosa gotovine sa jednog računa u banci na drugi. - Kiting

SRF - Structured Receivable Financing

srž; suština - make up (the...)

SSAP - Statement of Standard Accounting Practice issued by the CCAB

stabilizacioni fond - stabilization fund

stagflacija (inflacija uz stagnaciju proizvodnje) - stagflation

stalna sredstva sem investicija u toku - fixed assets other than construction in progreš

stalni dosije revizije - permanent audit file - (PAF)

stalni kredit - standing credit

stalni podaci isplatne list zarada - standing payroll data

stambeni krediti - loans for housing

standard (zakonska novčana stopa) - standard

Standardni cenovnik - Lista ili katalog odobrenih cena u trgovini. Odstupanja od ove liste obično zahtevaju posebno odobrenje. - Standard price list

standardni programi revizije - audit programme database

stanje brojača direktnog salda - net balance counter position

stanje na - balance at

stanje po knjigama - balance per book

stanje po nostro računima - balance per nostro

STARS - Short Term Adjustable Rate Stocks

startni osnov za plaćanje radnika - labour rate

startni osnov zarada - rate of pay; salary rate

Statistički postupak - Statistički model kojim se srednja vrednost uzorka izračunava i projektuje kao ukupna vrednost. - Mean per unit (MPU)

Statističko uzorkovanje - Uzorkovanje u reviziji koje koristi zakone verovatnoće za izbor i ocenu uzorka. - Statistical sampling

Statutarne rezerve - Statutory Reserves & Other Reserves

staviti "stop payment" (obustaviti plaćanje) - place stop payment - (pmt.); stop payment (to place a...)

staviti u korektnu formu; ispraviti - substantiated

staviti u sumnju - call to / in question

stavke u naplati - course of collection

stavke u obračunu - clearing items

stedni račun - savings account

stednja - stedni uloži - savings

steil dokjuments (dokumenta cija je vaznost istekla) - stale documents

sterlinški kredit - sterling credit

sterlinško područje - sterling area

stok broker (berzanski sluzbenik) - stock-broker

stokdzober (posrednik na berzi) - stock-jobber

stokholder (vlasnik vrednosnih papira) - stockholder

stokist (u Britaniji posrednik koji za odredene beneficije obezbeđuje privremeno uskladištenje robe) - stockest

stopa alokacije troškova - recovery rate

stopa čiste reprodukcije - NRR - Net Reproduction Rate

stopa konverzije - conversion rate

stopa povraćaja - return rate

stopa povraćaja na angažovana sredstva - return on capital employed

stopa prinosa - rate of return

stopa provizije - commission rate

stopa rasta - growth rate

strana sredstva plaćanja - foreign exchange

strategija tržišta - market strategy

Stratifikacija - Proces deljenja populacije u podpopulacije koje imaju slične osobine. - Stratification

STRIPS - Separate Trading of Registered Interest and Principal Securities

strmoglaviti se; prenagliti se - precipitate

struktura kapitala - capital structure

stvarna cena - price (actual)

stvarna devalvacija - effective devaluation

stvarni prihod - real income

stvarni troškovi - out-of-pocket expenses

su prikazani na sledeći način - summarised as follows

subvencije - subsidies

suizvodač - sub-contractor

sumiranje ciljeva za pružanje usluga klijentu i strategija - summary of client service objectives & strategy

sumiranje rizika i strategije revizije - summary of risks & audit strategy

sumnjiv - doubtful

sumnjiva i sporna potraživanja - doubtful receivables

sumnjiva potraživanja - doubtful debts

suosiguranje - underinsurance

suprotno mišljenje - adverse opinion

susresti se; sukobiti se - encounter

suštinski postupci ispitivanja valjanosti - focused substantive test - (FS)

suvišak; višak; neumernost - excess

suvišne, prekomerne zalihe - excess stock

suzbijena inflacija - repressed inflation

sve u svemu; u velikom broju slučajeva - by and large

Svega sadašnja vrednost nematerijalnih ulaganja i goodwila - Net Goodwill & Intangibles

sveobuhvatnost - completeness

sveting sistem (sistem upotrebe hemikalija rad smanjenja tezine kovanog novca od plemenitih metala) - sweating system

sveukupno - overall

sveukupno usaglasavanje - overall reconciliation

svež novac (dodatna sredstva) - fresh money

svi primerci tovarnog lista - set of bills of lading

svicing centar (centar za automatsku razmenu informacija) - switching centre (center - USA)

svodni pregled izvršenja postupaka revizije - audit control summary

svodni pregled izvršenja revizije - executive summary

svojina (društvena) ; pravo vlasništva - title

svojstven; prav; tačan; podesan; pristojan - proper

svop poslovi (berzanski poslovi istovremene kupovine i prodaje deviza radi zarade na kamatama i promeni kurseva) - swap transactions

SWIFT (međunarodni sistem transfera novca putem kompjutera) - SWIFT - Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication

Š

Šume - Forest

T

Tabela računa - Lista svih naziva i brojeva računa koji se koriste u računovodstvenom sistemu preduzeća. - Chart of accounts

tabela tokova; tok tabela / u informacionom sistemu - flowcharting

tabela; obrazac; pregled - schedule

tacno; posteno; ispravno - properly

tačnost računovodstvenog evidentiranja - recording accuracy

tačnost; preciznost; pažljivost - accuracy

tajni sporazum - collusion

talon - deal ticket

tapija - title deed

tarifni propisi - tariff regulations

tarifni ugovor - tariff treaty

tehnički - technical - (tech.)

Tehničar za unos podataka - Lice koje priprema podatke za procesiranje snimajući ih u mašinski čitljivom formatu. - Data entry operator

Tekuća aktiva - Current assets

tekuća dospela potraživanja - current portion o loans

tekuća obaveza (e); tekuća sredstva; izvori obrtnih sredstava - current liability (ies)

tekuća potraživanja - current receivables

tekuća sredstva; obrtna sredstva - current assets

tekuća tržišna vrednost - current market value

tekuće dospeće - current maturity

Tekuće obaveze - Current liabilities

tekući dosije revizije - current audit file

Tekući dosije - Dosije radnih dokumenata koji obuhvata informacije relevantne za klijenta revizije za određenu godinu. - Current file

tekući račun - current account (c/a)

tekući troškovi - running costs

telegrafski transfer - cable transfer

tercijalan; trećerazredan - tertiary

terećenje trošak za računavanje - charge

terete proizvodnju - charged to production (in fall)

terminska nabavka - purchase forward

terminska polisa - term policy

terminski poslovi - forward transactions

terminski ugovor - time contract

terminski zajam - term loan

terminsko plaćanje - time payment

Test podaci - Podaci koje priprema revizor i koji se zatim procesiraju pmoću klijentovog kompjuterskog sistema da bi se utvrdilo da li sistem može tačno da utvrdi i procesira ispravne i isključi neispravne transakcije. - Test data

test ucestalosti - recurring test

test valjanosti - validation test

Testiranje revizijskih hipoteza - Pristup statističkog odlučivanja koji se koristi za testiranje prihvatljivosti postojećeg klijentovog stanja računa ili vrste transakcija. - Audit hypothesis testing

Testovi logičnosti - Izračunavanja, koja obično obuhvataju nefinansijske podatke, za procenu stanja računa. - Reasonableness tests

Testovi ograničenja - Kontrola koja verfikuje prihvatljivost podataka koji se procesiraju. - Limit tests

teška industrija - heavy industry

Tie' - The use of the term Tie' when referring to the auditor, accountant or other person also means 'she', he

TIGR - Treasury Income Growth Receipts

Tim za reviziju - Osoblje angažovano na određenoj reviziji. - Audit team

tovarni list - shipping note

tovarni list - ill of lading; consignment note

trajna inflacija - persistent inflation

trajna kreditna olakšica - continuing credit facility

trajna potrošna dobra - consumer durables; durable consumer goods

Trajni uloži - Permanent investments

trajnost poslovanja; stalnost; neodređenog trajanja delatnosti; poslovanje preduzeća na neodređeno vreme - going concern

transakcija; poslovna promena - transaction

transfer bez pokrića - blank transfer

transferna cena (dnevni kurs na berzi) - transfer prices

transportna sredstva; motorna vozila - motor vehicles

traženost; privlačnost - vogue

trebovanje - requisition

trezor - strong room

trgovačka korespondencija - commercial correspondence

trgovačke banke - merchant banks

trgovački - commercial - (comm)

trgovački poslovni običaji - commercial business customs

trgovina - commerce

trgovina ispod tezge - over-the-counter market

trgovina na malo - trade (retail)

trgovina na veliko - trade (wholesale)

trgovina sitnom robom - broad trade

trgovinska barijera - trade barrier

trgovinska marža - mark up

trgovinska menica - trade bill

trgovinska roba - goods purchased for resale

trgovinski certifikat - trading certificate

trgovinski ciklus - trade cycle

trgovinski debalans - trade imbalance

trgovinski limit - trading limit

trgovinski monopol - monopoly (commercial)

Troškovi amortizacije - Depreciation charge

Troškovi članarina - Membership fees

Troškovi doprinosa - Contributions

Troškovi doprinosa na zarade i naknade zarada - Contribution on salaries & compensation

troškovi energije - power cost

Troškovi goriva i energije - Fuel & electricty cost

troškovi istovara - landing charges

troškovi izrade (izgradnje) osnovnih sredstava u sopstvenoj režiji - cost of fixed assets manufactured by enterprisse

troškovi kursne razlike - currency adjustment charges (CAC)

Troškovi materijala za izradu - Direct material consumed

troškovi nabavke; sticanja - cost of acquisition

Troškovi naknada - Payments to idinviduals

troškovi naplate - collection charges

Troškovi neproizvodnih usluga - Non manufacturing services

Troškovi neto naknada zarada - Net compensation payaments

Troškovi neto zarada - Net Salaries

troškovi oportuniteta - opportunity cost

Troškovi ostalih usluga - Other services

Troškovi ostalog materijala - Overhead material consumed

Troškovi platnog prometa - Bank charges

troškovi po jedinici - cost unit

Troškovi poreza - Taxes

Troškovi poreza na zarade i naknade zarada - Taxes on Salaries, Compensation& Payments

troškovi poslovanja; u engleskoj terminologiji vezani za investicionu izgradnju - revenue expenditure

troškovi potrošaca - consumer spendings

Troškovi premije osiguranja - Insurance premuns

troškovi prodaje - selling expenses

troškovi proizvodnje - production costing

troškovi realizovanih proizvoda - cost of goods sold

troškovi realizovanih proizvode i usluge - cost of sales

Troškovi reklame i propagande - Advertsing

Troškovi reprezentacije - Entertainment

troškovi reprodukcije - reproduction costs - (repro.)

Troškovi rezervisanja za materijalne troškove - Provisioning for manufacturing expenses

Troškovi sajmova - Participation in fairs

troškovi transporta i istovara - transport and handling expenses

Troškovi transportnih usluga - Transportation services

troškovi u vezi sticanja kapitala; investicije; investiciono ulaganje; obaveze po osnovu investicija - capital expenditure (commitments)

Troškovi usluga na izradi učinaka - Services related to production

Troškovi usluga održavanja - Maintenance

Troškovi zakupnina - Rent

troškovni sistem - costing method

TRs - Treasury Receipts

TRUF - Transferable Revolving Underwriting Facility

tržišna cena - price (market)

tržišna inspekcija - market inspection

tržišna mehanizam - market mechanism

tržišna stopa - market rate

tržišna vrednost - value (market)

tržišni dan - market day

tržišni faktori - market factors

tržišni privreda - market economy

tržište - market - (mkt.)

tržište eurovaluta - eurocurrency market

tržište hartija od vrednosti - money market place

tržište investicija - investment market

tržište kapitala - capital market

tržište kupaca - buyers' market

tržište liferanta - seller's market

tržište osiguranja - insurance market (ins. mkt.)

tržište zajmova - loan market

TTC - Tender to Contract Option

U

u cilju obezbeđenja - designed to ensure

u najboljem slučaju - at best

u realnim iznosima - in real terms

u skladu - conformity

u skladu sa; dosledan; prema tome; saglasno - accordingly

u svojstvu - in capacity

u toku korisnog veka trajanja - over estimated useful like

u vezi - in line

u vezi sa - regarding - (re:)

ubrzana deprecijacija - accelerated depreciation

ubrzano plaćanje - accelerated payment

učestala greška - recurring error

Učešća u kapitalu drugih pravnih lica - Investments in other legal entites

Učešća u kapitalu povezanih pravnih lica - Investments in subsidiary and associated companies

učešće u dobiti - share in profit

učinjen (navučen); nastao - incurred (costs)

Udeli društava sa ograničenom odgovornošću - Investments of limited liabilities Entities

udružena preduzeća - affiliated enterprises

udružena sredstva - pooled resources

udružena sredstva rezervi - pooled reserves

udružene banke - associated banks

ugovaranje revizije - terms of engagement

ugovaranje; plasiranje - negotiation

ugovor - contract

ugovor je raskinut - contract is terminated

ugovor o dugoročnoj proizvodnoj kooperaciji - long-term production co-operation contract

ugovorena prodaja - contract sale

ugovorna cena - contract price

ugovorna garancija - contract guarantee

ugovorna obaveza - contractual liability; contractual responsibility

ugovorna organizacija - contractual organisation

ugovorna strana - contractual party

ugovorni prevoznik - contracting carrier

ugrađena elastičnost (automatske promene koje nastaju u budžetskim prihodima i rashodima) - built-in-flexibility

Ujedninjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Severne Irske - UK - United Kingdom

Ukalkulisana razlika u ceni - Gains included in goods value

Ukalkulisane naknade - Compensation included

ukupan neto dohodak - aggregate net income

ukupan saldo - total balance

ukupna ponuda - aggregate supply

ukupni troškovi - cost-total

Ulaganja iznad knjigovodstvene vrednosti - Goodwill

Ulaganja u istraživanje i razvoj - Research & Development Cost

Ulaganja u probnu proizvodnju - Investments in Trial Production

ulaganje efikasnost (obuhvata produktivnost, ekonomičnost i efikasnost organizacije) - efficiency

ulazna datoteka; prometna datoteka - input file

ulazna jedinica - input unit

ulazna kartica - input card

ulazna kontrola - receiving control

ulazna lista podataka - input list

ulazni čitač - input reader

ulazni podatak - input data (datum)

ulog partnera - partners' equity

ulog partnera u zajedničkom ulaganju - joint venture partners' investments

ulozi - Participiting investments

uloženi kapital - invested capital

umanjen za - net of

unakrsno povezivanje - x-reference (cross-reference)

unakrsno povezivanje; unakrsni pozivni znak - cross-reference (x-ref)

unapred određeni troškovi - predetermined cosl

unapred odštampan redosled / niz / brojeva - sequential pre-numbering

unapred plaćena kamata - anticipated interest

uneta postrojenja i oprema - plant and machinery supplied

Unutrašnja oznaka - Oznaka sa nazivom fajla, rednim brojem, datumom kreiranja, i brojem verzije koja se nalazi na samom magnetnom disku ili traci i koji čita operativni program. - Internal label

upisan a neuplaćen akcionarski kapital - calls in arrear

upisan akcionarski kapital - called up

upisani kapital - subscribed capital

upitnik o sistemu interne kontrole - USIK - ICQ - Internal Control Questionnaire

uplaćeni kapital - paid up capital

upoređivanje - reconciliation and comparisons

upotrebiti; primeniti; služiti se - employed

upoznavanje sa poslovanjem klijenta - understanding the client's business

upoznavanje sadržaja bilansne pozicije - understanding the account balance

uprava; vlada - government - (gov't.)

upravljanje investicijama - investment (-zation)

upravni odbor - board of directors - (B of D): executive board

upravno pogonska režija / opšti troškovi - administrative (non productive) overheads

upravno-prodajna režija i neproizvodni troškovi; opšti troškovi - non manufacturing overhead

uputstvo uz upitnik o sistemu interne kontrole - USIK - reference manual

uravnoteženi budžet - balanced budget

uređaji; postrojenja; mogućnosti - facilities

uređivanje podataka, štampanje, izdavanje - edit

urgentno pismo; ponovno pismo sa zahtevom za odgovor na saglasnost salda - follow up request letter

usaglasiti; uskladiti; pomiriti; izgladiti - reconcile (to.)

usaglašavanje salda (sa) (kupcima) potraživanja - circularisation of receivables

usaglašavanje salda sa kupcima - debtors circularisation

usaglašavanje; sravnjenje sa evidencijom kupaca; sravnjenje sa evidencijom dobavljača agrement - with customers records / vendors account

usaglašavanje; usklađivanje; sravnjenje - reconciliation

uskladiti; prilagoditi; udesiti; ispraviti; srediti - adjust

uskladjivanje i analiza bilansne stavke - reconciliation and account analysis

usklađivanje sa sintetičkim računom - reconciliation of control account

usled pravnih radnji - by legal action

usled; na osnovu - virtue (by virtue of)

uslovi kreditiranja - credit terms

uslovi prevoza; vozarine - freight terms

uslovi sporazuma - terms of the agreement

uslovna likvidnost - conditional liquidity

uslovni akcept - qualified acceptance

uslovni indosament (indosament kojim indosant ograničava ili odbija ličnu odgovornost) - qualified endorsement

Uslužna organizacija - Nezavisna organizacija koja pruža kompjuterske usluge drugim preduzećima. - Service organization

USM - Unlisted Securites Market

uspavani saldo (račun na kome nema prometa) - dormant balance

usporavanje - slowing down

usporavanje; pobijanje - issue of law

utrošak materijala - material used

utrošak sredstava - use of funds

utužena potraživanja - debts prosečuted in the courts

utuženi kupci - prosečuted debtors

utvrditi - ascertain

uvećana amortizacija; dopunska amortizacija - additional charges of depreciation

uverljiv - persuasive

uvezena inflacija - imported inflation

uvid u poslovanje filijale - branch visits

uvoz robe - visible imports

uvozna trgovina - trade (import)

uvozni depozit - import deposit

uzdržavanje od davanja mišljenja - disclaimer of opinion

uzimanje slučajnih uzoraka - random sampling

uzorak - sample

Uzorkovanje bez zamene - Tehnika uzorkovanja u kojoj stavka, jednom izabrana za uzorak, ne može ponovo da se izabere. - Sampling without replacement

Uzorkovanje na bazi novčane vrednosti - Vidi Uzorkovanje na bazi proporcionalnosti veličine i verovatnoće. - Dollar-unit sampling

Uzorkovanje na osnovu proporcionalnosti veličine i verovatnoće - Statistička metoda koja koristi teoriju kvalitativnog uzorkovanja za izražavanje dolarskih rezultata. - Probalility-proportionate-to-size sampling

Uzorkovanje sa zamenom - Tehnika uzorkovanja koja omogućava da se izabrana stavka vrati u populaciju i ponovo izabere. - Sampling with replacement

Uzorkovanje u reviziji - Aplikacija procedure revizije na manje od 100% stavki u okviru stanja računa ili vrste transakcija u cilju ocene nekih karakteristika stanja računa ili vrste transakcija. - Audit sampling

uzrocnost prihoda i rashoda; upoređivanje; povezivanje; uparivanje - matching

V

Validacija - Kontrola koja upoređuje stavke koje se procesiraju sa glavnim fajlom da bi se proverila njihova autentičnost. - Validity check test

valuta - currency

valutna premija - currency premium

valutna reforma - currency reform

valutno područje - currency area

valjan; verodostojan - valid

valjanost - validity

valjanosti - basic

van gotovinsko plaćanje - non cash payments or transfers

vanbilansne pozicije - off-balance sheet

vanbilansne stavke - off-balance items

vanbilansno finansiranje - off-balance sheet finance

vanciklični kontrolni ciljevi - non cycle control objectives

Vanposlovna aktiva - Non business assets

Vanposlovna pasiva - Non business related funds

Vanposlovna sredstva - Non business related assets

vanredni rashod / prihod - extraordinary expenditure / income

vanredni rashodi - extraordinary expenses

varijabilna kamatna stopa - variable interest rate

varijabilna rezija - variable overheads

varijabilni troškovi - variable cost

varijacija deviznog kursa - variation in exchange rate

Varijatorno uzorkovanje - Statistički model koji proizvodi nezavisnu dolarsku procenu stanja računa ili se koristi za testiranje postojećeg stanja računa. - Variable sampling

VAT - Value Added Tax

vazdušni tovarni list - air consignment note; AWB - air waybill

Važne računovodstvene aplikacije - One kompjuterske aplikacije koje se odnose na procesiranje računovodstvenih informacija koje mogu materijalno uticati na finansijske izveštaje koje revizor ispituje. - Significant accounting applications

vek trajanja - useful life

velika havarija - general average - g/a

vera; verovanje - credence

Verifikacija - Kontrola inputa kod koje se obavlja dvostruka konverzija podataka i rezultati ova dva skupa podataka se, posle konverzije, upoređuju. - Verification

verodostojnost; pouzdanost - credibility (of)

vertikalna integracija (povezivanje izvesnog broja preduzeća od kojih je svako ukljuceno u različitu fazu jedne iste proizvodnje) - vertical integration

veština; znanje - skill

veze između pozicija u računovodstvenim iskazima - interrelationship of financial statements

veznik - conjunction - (conj.)

vidljivi saldo, robni saldo - visible balance

virmanski nalozi - giro transfer notes

viškovi i manjkovi - surpluses and shortages

visoke finansije (kontrola koju imaju veliki finansijeri nad krupnim investicijama) - high finance

višak (manjak) prihoda nad izdacima - surplus (deficit) of receipts over expenditure

višak dobiti - surplus profit

višak radne snage - redundancies

višak vrednosti - excess profit

Višegodišnji zasadi - Plantation

viševalutni zajam (zajam u koji je uključeno više valuta) - multi-currency loan

Viškovi - Inventory counting surplus

vladine obveznice; hartije od vrednosti; blagajnički zapisi - treasury bills (T-Bills)

vlasnik obveznice - bond holder

vlasništvo; imovina; nekretnine - property

vlastita menica - promissory note

vlastita menica / sinonim: promissory note/ - note receivable (promissory note)

vodeće tabele - leading schedules

voditi monetarnu politiku - conduct monetary policy

voditi; održavati - maintain

vođenje parnice - pleading

vozilo - vehicle

vozni park - motor pool

vratiti zajam - repay

vrednost imovine - equity capital

vrednost za poslovanje - value to the business

vrednost zamene; troškovi zamene osnovnih sredstava - replacement cost

vrednovanje - pricing

vrednovanje zaliha; procena zaliha - inventory valuation

vrednovati; potvrditi; overiti - validate

vreme konverzije - conversion time

vremenska neusklađenost u prilivu sredstava - timing difference in flow of funds

vremenska polisa - time policy

vremenska razgraničenja (PVR) - accruals

Vremenski plan - Plan u kome se navodi predviđeno vreme za svaki deo programa revizije. - Time budget

vremenski razgraničeni prihod / prodaja - accrued or deferred income / sales

vrsta obveznica na koje se u SAD pored kamata u stalnom iznosu plaća i dodatna kamata - participating bond

vučena menica - drawn bill

W

WIP - Work In Progreš; investment

Y

YCNs - Yield Curve Notes

Yellow Book - The publication of The International Stock Exchange entitled 'Admission of Securities to Listing'.

Z

zadovoljavajuća granica sigurnosti - sufficient margin of security

Zadružni kapital - Investments of Cooperatives

Zadružni kapital - Investments of Cooperativies

zadržane zarade - returned earnings

zadržani dobitak, sopstveni izvori sredstava - retained profit

zadržani profit (profit koji nije raspodeljen akcionarima, već se ulaže u nove investicije) - profit (retained)

zadržati - incorporate

zadržavanje podataka - records retention

zadržavanje, čuvanje - retention

zaduženost; međusobna dugovanja i potraživanje; obaveze - indebtedness

zadužiti na teret (knjižiti kao rashod); duguje - debit

zaglavlje - heading

zahtev za povlačenje - notice of drawdown

zahtev za radničke naknade - claim for workmen's compensation

zajam za energetiku - loans for energy suppliers

zajednička i pojedinačna garancija - joint and several guarantee

zajednička obaveza - joint liability

zajednička ulaganja na komercijalnoj osnovi; džoint venčer (zajednički poduhvat) - joint venture

zajednički poslovi; RZ - common services (working community)

zajedničko tržište - common market

zajedničko vlasništvo - joint ownership

zajedno sa; u vezi sa - in conjunction with

zajmodavac - money lender

zajmovi, krediti koji se duguju od trećih lica - loan due by

zajmovi, krediti koji se duguju trećim licima - loan due from

zaključak izvoza - import lot

zaključiti - infer

zaključiti ugovor, pogodba - covenant

zaključni izveštaj - closing statement

zaključni račun - settlement account

zaključni saldo - closing balance

zaključno knjiženje - closing entry

zakonska rezerva - legal reserve

zakonska taksa - equitable charge

zakonske odredbe - statutory requirement

Zakonske rezerve - Legal Reserves

zakonski postupak - legal proceedings

zakonski propisi - statutory purposes

zakonsko ovlašćenje - corporate power

Zalihe - Inventories

zalihe - inventory

zalihe robe - stock in trade

zalihe sa sporim obrtom, nekurentne zalihe - slow moving stock

zamenik generalnog direktora - deputy director general

zamrzavanje cena - price freeze

zamrzavanje kredita - credit freeze

zamrzavanje nadnica - wage freeze

zaostala kamata - arrears interest; back interest

zaostali nalozi - back orders

zaostalo plaćanje - back pay

zapadni - Western - (West.)

zapisnici organa upravljanja - board minutes

zapisnici organa upravljanja i rukovođenja - minutes

zarada po akciji - earning per share

zarade - earnings

zarade proizvodnih radnika; direktan rad - direct labour (labor -US)

zastarela menica - overdue bill

zastarele zalihe - obsolete stock

zastareli dug - aged debt

zastarelost - obsolescence

zastićeni uvoz (roba koja podleže zaštitnoj carini) - protected imports

zastupnik - salesman

zastupnik osiguravajuće organizacije - insurance broker - (ins.)

zaštitna carina - protective tariff

zaštitni znak; trgovinska oznaka - trade mark

zatezna kamata - contractual penalty fees

zatezna kamata (kamata za neizvršenje obaveze) - default interest

zatvorena privreda - closed economy

zavišan; sporedan - subordinate

završni račun sastavljen na propisanim obrascima - Yugoslav financial statements

završni račun; bilans stanja i bilans uspeha - accounts

zbir osnovnih i obrtnih sredstava umanjeno za ispravku vrednosti - net assets

zbirni - collective - (coll.)

zbirni kredit (zbirno odobravanje računu) - bulk credit

ZCB - Zero Coupon Bond

zdrav razum - common sense

ZEBRAS - Zero Coupon Eurosterling Bearer or Registered

zelena valuta (veštačko održavanje kurseva valuta u okviru EEZ radi zaštite cena poljoprivrednih proizvoda) - green currency

zemljište - land

zemljište se vodi po nominalnoj vrednosti - land is given a nominal value

zemljoradnja - agriculture - (agric.)

Zgrade - Buildings

zgrade i zemljišta / koja nisu pod hipotekom - freehold premises

značajan - significant

zvanični kurs - official rate

Ž

železnička priznanica - railway receipt

železnički tovarni list - railway consignment note

Žiro i tekući računi - Gyro account

žiro račun - cash at bank; drawing account

žiro račun na konsolidovanom nivou - bank internal gyro accounts

životni standard radnika - workers' amenity

životno osiguranje deponenta - depositor's life insurance

Literatura

1. ACCA The Chartered Association of Certified Accountants, Open Learning Programme, Prevod i izdanje Saveza računovođa i revizora Srbije, Beograd, 1992,
2. AICPA, Auditing Standards, AlCPA Professionaln Standards, American Institute of Certified Public Accountants, New York, 1 June 1998.
3. Arens, A. A. and J. K. Leobbecke, Auditing and Integrated Approach, 7h edn, Prentice Hall, New Jersey, 1997.
4. Americal National Standard, Quality Management and Quality Assurance Standards Guidelines for Selection and Use, American Society for Quality Control (ASQC), ANSI/ASQC Q90-1987, 8 June 1987.
5. American Accounting Assotiation, Committe on Basic Auditing Concepts, A Statement of Basic Auditing Concepts, Sarasota, Fla: AAA, 1973. godine
6. Auditing Practices Board, Statements of Auditing Standards, The Auditing Practices Board, March 1998, Auditing Practices Board, Statements of Auditing Standards, March 1998. .
7. Cadbury Committee Working Group, Internal Control and Financial Reporting: Guidance for directors of listed companies registered in the UK, The Technical Department of Institute of Chartered Accountants in England and Wales, London, December 1994.
8. Caparo Industries pic v. dickamn & Others, the London Times, 12 Febryary 1990. Carmichel, D. R., J. J. Willingham and C. A. SchaUer, Auditing Conepts and Methods, McGraw-Hill, New York, 1996.
9. Clarke, T., Corporate Governance: The State of the Art, Managerial Auditing Journal, Vol. 8, No.3, pp. 3-7.
10. Cochran W. G., Sampling Techniques, 3rd ed. John Wiley and Sons, New York, 1977. Cohen Commission, The Report of the Commission on Auditor's Responsibilities, American Institute of Certified Public Accountants.
11. Comittee of Sponsoring Organisations of the Treadway Commission (COSO), Chapter 1. Definition, Internal Control – Integrated Framework, American Institute of Certified Accountants, Jersey City, New Jersey, 1992, p 9.
12. Council of European Communities, Eight Council Directive of 10 April 1994, Article 24, Official Journal of the European Communities, NO. L. 126, 1994, pp. 20-26.

13. Dassen, R. J. M., Audit Quality: An empirical study of the Attributes and Determinants of Audit Quality Perceptions, University of Maastricht, 1995.

14. Dittenhofer, M., Environmental Accounting and Auditing, Managerial Auditing Journal, 1995.

15. Elliot, Robert K., The Future of Assurance Services: Implications for Academia, Accounting Horizons, Vol. 9, No.4, December 1995, pp. 118-127.

16. Guy Dan M., C. Wayne Alderman and Alan J. Winters, Auditing, Harcourt Brace Jovanovich, San Diego, California, 1987, p. 190.

17. Hayes R, Schilder A, Dassen R, Wallage Ph, Principles of auditing, An international perspektive, McGraw-Hill, London, 1999,

18. Humphrey, c., S. Turley and P. Moizer, Protecting Against Detection: The Case of Auditors and Fraud, unpublished paper, University of Manchester, 1991.

19. Hubbard, Thomas and Johnny Johnson, Auditing, Dame Publications, Houston Texas, 1994.

20. IFAC, Code of Ethics for Professional Accountants, International Federation of Accountants, New york, July 1992.

21. IFAC Handbook Technical Pronouncements 1998, International Standards on Auditing, International Federation of Accountants, New York, 1998.

22. Institute of Charrtered Accountants in England and Wales Materiality in Financial Reporting - A Discussion Paper, FRAG 1/95, January 1995, p. 8.

23. International Accounting Standards Committee (IASC), International Accounting Standards, London, 1998.

24. International Accounting Practices Committee, Frameworkfor reporting on the credibility of information by professional accountants, working draft, International Federation of

25. Lawson, R. The attitude of the accountancy profession to SMEs, paper presented at Ashford Castle, 6 May 1995.

26. Needles, B. E., Comparative Internationa Auditing Standards, 1985, International Section of American Accounting Association, Florida, pp. 18-24.

27. Percy, J. P., The Relevance of Researsch in the Development of Interpersonal Skills for Accountants, FEE/IFAC 1995 International Accountancy Conference, 12 May 1995, Amsterdam ad Breukelen, the Netherlands.

28. Porter, B. A., The Audit Expectation-Performance Gap and the Role of External Auditors in Society, thesis presented at Massey University, Massey, 1990.

29. Ridyard D. and J. de Bolle, Competition in European Accounting, Lafferty Publications, Dublin, 1992, p. 155.

30 Rittenberg, L. E. and B. J. Schwieger, Auditing Concepts for a Changing Environmcnt. 2nd edn, Dryden Press, Fort Worth, Texas, 1997.

31. Robertson & Louwers, Auditing, assurance services, McGraw-Hill, London, 2002.

32. Schilder, A., Auditor Independence: the view of Hans Eggerstedt, De Accountant, April 1993, n. 8. pp. 495-498.

33. Schilder, A., Auditor Independence: A Real Issue?, Business Ethics a European Review. Vol. 1, No.4, October 1992, pp. 237-247 for a review.

34. Schilder, A., State of the Professin in a Regulated, Global Environment, paper presented at 1995 Audit Judgement Symposium, 22 May 1995, Mandalay Beach, California.

35 Ultramares Corporation v. Touche e,t al., 255 N.Y. 170, 174 N. E. 441 (1930),449.

36. US Federal Deposit Insurance Corporation (FDIC), Federal Deposit Insurance Corporation Improvement Act of 1991, FDIC, Washington, DC, 1991.

37. Wanda Wallace, The Economic Role of the Audit in Free and Regulated Markets in Auditing Monographs, Macmillan, 1985, New York.

38. Wallage, Philip, Internationalizing Audit: A study of audit approaches in the Netherlands, European Accouning Review, 1993, No.3, pp. 555-578.

39. Messier, William, DBA, CPA, Auditing, A systematic Approach, McGraw-Hill, New York 1998. Comittee of Sponsoring Organisations of the Treadway Commission (COSO), Chapter 1. Definition, Internal Control – Integrated Framework, American Institute of Certified Accountants, Jersey City, New Jersey, 1992. godine strane 9.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

657.6:001.8(075.8)
33(038)=163.41=111(075.8)
33(038)=111=163.41(075.8)

СТАНИШИЋ, Милован, 1952-
Metodologija revizije / Milovan Stanišić. - 7. izd. - Beograd : Univerzitet Singidunum, 2022 (Beograd : Birograf). - XI, 402 str. : tabele ; 24 cm

Tiraž 400. - Englesko srpski i srpsko engleski rečnik, pojmovnik iz računovodstva, revizije finansija i ekonomije: str. 274-399. - Bibliografija: str. 400-402.

ISBN 978-86-7912-631-3

а) Ревизија -- Методологија
б) Економија -- Српско-енглески речници
в) Економија -- Енглеско-српски речници

COBISS.SR-ID 70505737

© 2022.

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove publikacije ne može biti reprodukovan u bilo kom vidu i putem bilo kog medija, u delovima ili celini bez prethodne pismene saglasnosti izdavača.

www.singidunum.ac.rs

9 788679 126863



Milovan Stanišić

METODOLOGIJA REVIZIJE

OSNOVA ZA TEORIJSKU I STRUČNU PRAKTIČNU EDUKACIJU REVIZORA

Ovaj tekst je rezultat višegodišnjeg bavljenja teorijom i praksom revizije u našim uslovima. Svrha teksta je da revizorima omogući sagledavanja dela tehnika, postupaka, procedura i metoda prikupljanja dokaza za formiranje revizijskog mišljenja. Kao učilo ovaj tekst je primarno namenjen studentima Smera za reviziju Fakulteta za finansijski menadžment i osiguranje Univerziteta Singidunum iz Beograda.

Pored studenata pomenutog smera ovaj tekst može koristiti svim praktikantima revizije ili onima koji revizijom treba da se bave. U kombinaciji sa drugim temama iz revizije (Revizija, Računovodstve na regulativa, Međunarodni računovodstveni standardi, Ugovaranje i planiranje revizije, Revizija uz primenu kompjutera i Praktikum metodologije revizije) predstavlja solidnu osnovu za teorijsku i stručnu praktičnu edukaciju buduć ih revizora.

Univerzitet Singidunum